

ANGLÉS, José (O.F.M.)

Flores theologicarum quaestionum in quartum librum sententiarum / collecti, denuoq[ue], post varias editiones selecti, & noua appendice utilissimè aucti a R.P.F. Iosepho Angles... Ordinis Minorum Regularis Obseruantiae... ; pars prima. -- Lugduni : Apud Haeredes Caroli Pesnot, 1587

[8], 357, [27], 164, [12] p., a4, A-Z8, 2A-2M8 ; 8°

Port. con marca de imp. -- Apostillas marginales

1. Teología dogmática 2. Teologia dogmatikoa I. Título

R-6386 Error de enc., encuadernado con 8 p. no pertenecientes a este ejemp. (4 de ellas pertenecientes a la segunda parte). -- Enc. perg. -- Firma autógr. en port. y v. de port.: "D. Pedro de Garay". -- Encuadernado con: Pars secunda, con port. propia y mismos datos de imp.

2-6388

FLORIS

^{em non habet}
THEOLOGICARVM
QVAESTIONVM IN
QVARTVM LIBRVM
SENTENTIARVM,

Collecti, denuoq; post varias Editiones selecti,
& noua appenlice vtilissime aucti.

A R. P. F. IOSEPHO ANGLES VA
lentino, ordinis Minorum regularis Observantia,
Prouinciae sancti Iacobi, sacrae Theologiae
professore, & dominarum monialium
excalceatarum Madriti
confessore.

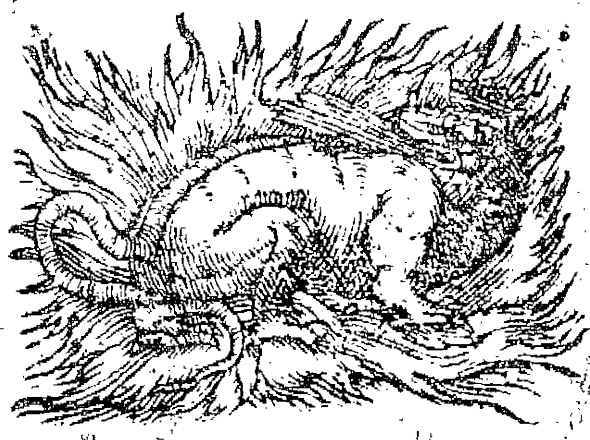

PARS PRIMA.

Cum appendice, qua sequenti pagina indicatur.

MORI, ET NON

D
V
R
A
R
E

O
E
R
I
E

LUGDVNI,
APVD HAEREDES CAROLI PESNOT
M. D. LXXXVII.

Pedro de Laza

I N D E X.

- ut vsura speciem non habeat. 237
 Art. III. De vsura commissa ratione pignoris. An possit habens fundū sub
 pignore, in aliquo ea su fructus pignoris vltra sortem recipere? 236
 Art. IIII De vsura ratione locationis, & conductionis, an liceat locare
 alteri iumenta, aut boues sub sequenti forma. ibid.
 Artic. V. An vsurarius pecunia fœnoris dominium acquirat. 237
 Prima diffi. Habebit ne vsurarius dominium eorum, quæ pecunia vsu-
 raria emit. ibid.
 Secunda diffi. Qui vendunt aliquid vsurario, vel ab illo emunt, tene-
 nentur ne vsurarij creditoribus facere restitutionem? 238
 Tertia diffi. An hæredes vsurarij ad restitutionem teneantur? ibid.
 Quarta diffi. Tenentur ne hæredes, in solidū omnes vsuras restituere,
 an quilibet pro rata? ibid.
 Quæstio de donationibus. 239
 Artic. I. Quidnam est donatio, & quotuplex? ibid.
 Prima diffi. Donatio absoluta vltra quantitatem à legē statutam est
 ne valida. ibid.
 Secunda diffi. An donatio facta per metum valeat. ibid.
 Tertia diffi. An donatio facta solo interiori voluntatis actu, sit in con-
 scientia valida. 240
 Quarta diffi. An donatio facta meretrici ab amante sit valida. ibid.
 Quinta diffi. Valeret ne donatio sub cōditione facta, cōditione nō existēte. ib.
 Sexta diffi. An valeat donatio casualis, causa non subsecuta, & moda-
 lis, modo non subsecuta. 241
 Septima diffi. An valeat donatio modalis alicui facta, vt faciat, quod
 ratione iustitiæ, vel charitatis facere tenebatur? 242
 Octaua diffi. An qui accepit donum ob turpem causam, & qui promi-
 sit, causa turpi subsecuta, promissum adimplere teneatur? 243
 Nona diffi. An qui promissit rem certā, quam ante traditionem aliquo
 modo alienauit, æquiualens restituere teneatur? ibid.
 Decima diffi. Licet ne pecuniam accipere pro iniuriæ remissione. ibid.
 Quæstio de præscriptionibus. 244
 Art. I. Quidnam est præscriptio? ibid.
 Dubium I. Quot modis præscriptio interrumpitur. 246
 Dubium II. Est ne idem præscriptionum tempus. ibid.
 Art. II. An, finita præscriptione legitima, si dñs rei inueniatur, præscri-
 bēs iure præscriptionis possit illam in foro conscientię retinere. ibid.
 Prima diffi. Possessor malæ fidei finita præscriptione, eritne in conscien-
 tia tutus. 247
 Secunda Diffi. Poterit ne aliquis præscribere rem alienam, habens du-
 biam conscientiam? 248
 Dubiū. An quando defunctus habuit malam fidem, scilicet, se rem suam
 suam detinere, hæres illius præscribere possit? 249

I N D E X.

Quæstio de ludi restitutione.

- Artic. vnicus.** An qui lucratur pecuniam contra legis prohibitionem, ante iudicis sententiam, ad restitutionem teneatur? ibid.
- Dubium I.** In quibus casibus ahouis ad restitutionem pecuniæ ludo acquisitæ teneatur. 250
- Dubium II.** Quid, si alter ludentium, sit peritissimus. 251
- Dubium III.** Quid, si ambo antea se nouerant. 252
- Dubium IIII.** Qui inducit aliquem ad ludendum timore mortis, vel amissione alicuius boni temporalis, siue rubore aliquo, si lucretur, tenebitur collusori restituere. ibid.
- Dubium V.** Quid, si ita inductus aliquid fuerit lucratus. ibid.
- Dubiũ VI.** Qui ludit pecunia credita, tenebitur ne ad pecunię in ludo amissæ restitutionem. 253
- Dubiũ VII.** Quid, si aliqui cõtedant inter se, siue aliqd factũ, vel faciendũ, aut quom hoc, aut illud eueniat, sub certa pecuniæ quãtitate. 254
- Dubium VIII.** Quando lucrum ex ludo est restituendum, cui est facienda restitutio. ibid.
- Dubiũ IX.** Poterit ne quis ppria authoritate accipere rē collusoris titulo recõpensationis, & a petitione pecunię in iudicio abstinere. ibid.
- Quæstio de Cambiis.** ibid.
- Art. I.** Quid, & quotuplex est cambium? ibidem
- Art. II.** An cambium per officium sit licitum. 255
- Art. III.** An cambium per minutum sit licitum, in quo ratione permutatæ pecuniæ aliquid vltra sortem igitur. 256
- Art. IIII.** De cambio per literas. ibid.
- Prima diffi.** An in cãbio per literas aliquid ratione expectatę solutionis ex parte dantis pecunias campfiori in aliũ locum transferẽdas, & ratione breuioris solutionis ex parte campforis exigi possit. 257
- Secunda diffi.** An in cambio per literas, quando pecunia a campfore datur liceat plus ratione loci exigere. 258
- Tertia diffi.** Licet ne campfiori aliquid vltra sortem exigere quia numerat statim pecuniam, cuius solutionem differre poterat. ibid.
- Art. V.** An liceat permutare pecuniam vnus regni, vbi est penuria illius pro pecunia alterius regni vbi est maxima abundantia, nõ seruata aequali pecuniarum quantitate. 259
- Dubium I.** Licebit ne mercatori existenti in Flãdria dicere, accipe hic 90. & in Hispania 100. redde. ibid.
- Dubium II.** Licebit ne etiam campfiori accipienti Merinæ, non solum propter rationem dictam reddere aliquid minus in Flandria, pro labore & expensis in transmittenda pecunia. ibid.
- Dubium III.** Est ne licitum sub forma sequenti cambire. 260
- Dubium IIII.** An forma cambiendi sequens sit licita. ibid.
- Prima diffi.** Est ne determinatum pretium istorum cambiorum, an variari poterit. 261

APPENDICES AD HANC

SECUNDAM PARTEM.

Ad tract. de restit. suprapag. 162. post. diffic. v 11.

Officia diffic. Si soluto iam pretio, res empta pereat. an equum tradatur, tenebitur venditor pretium restituere?

Siluest. verb. empt. p. 10.

EXEMPLI causa: Petrus emit à Ioanne equum, siue domum & soluit statim pretium, sed equus priusquam emptori traderetur, mortuus est, siue domus est combusta, eritne tunc venditor restitutioni obnoxius? De hac difficultate differit glo. in §. eo autem iust. de empt. & vendit. cui fit satis sequentibus propositionibus.

PROPOSITIO I.

SI venditio fuerit facta verbo tenus, & non scripto ita tamen; ut conuenerint inter se partes, ne sine instrumento venditio perficeretur, tunc re empta pereunte ante instrumenti confectionem, pretium venditor restituere tenetur. Ratio est, quia non adimpleta conditione, non fuit absoluta venditio, neque translatum dominium in emptorem, & probat l. cum res. C. de probat.

PROPOSITIO II.

Si partes paciscatur inter se, ut simplici verbo fiat venditio, etiam si postea addiderint, fiet deinceps instrumentum, ut possit quilibet nostrum, si opus fuerit agere in iudicio, non tenebitur venditor ad pretij restitutionem. Ratio est: propterea quod iam fuit absoluta venditio, & translatum dominium in emptorem. Facit l. contrahitur. ff. de pigno.

PROPOSITIO III.

SI venditio facta fuerit sub disunctione, ut, si dicat venditor: istam vel illam domum tibi vendo, & non vedatur res certa, & determinata, & ambae domus perierint, non tenebitur venditor pretium restituere: si vero altera tantum, erit tunc ad restituendum pretium obligatus. Ratio est: qui vna aut altera domus fuit vendita, Probatut. l. si emptione §. si emptio. ff. de contrahenda emptione.

Hinc, ut non teneatur pretium restituere, necessario res vendita, quo ad numerum erit determinanda: ut vedo tibi vnum equum album, alioqui enim si in genere dicat: vendo tibi equum, pereuntibus omnibus suis equis ad restitutionem pretij obligabitur. Ratio est: quia non dixit vnum ex meis equis, sed absolute: equum in genere vendidi.

PROPOSITIO IIII.

Si fuerit res vendita post maleficiu commissu, cuius causa erat

APPEN.

Q V Æ S T I O

cōfiscāda, pretiū erit restituēdū. Ratio est, quia tūc nō poterat illā vēdere: quotiescūq; enim vēditur res, quę vēdi nō poterat, vēditori perire dicitur. Prob. rex. & ibi glo. in l. si fundus. ff. locati.

PROPOSITIO V.

SI res vēdita exigat degustationē si post degustationem pereat, pretiū acceptū minimē erit restituēdū, hoc autem est speciale in vino, propter liquoris dignitatē: vt si quis dicat: Vēdo tibi totum hoc doliū vini. Hęc propositio est definita in l. si vina. ff. de periculo, & commo. rei vend.

PROPOSITIO VI.

SI pactū apponatur, vt res donec tradatur, pereat semper venditori, tunc venditor, restitutioni erit obnoxius. Ratio est quia venditor, tunc iuri suo cedere videtur. Prob. l. si in venditione. ff. de periculo & commo. rei vend.

PROPOSITIO VII.

SI venditor fuit in mora tradēdi rē, quia noluit monitus, vel die signata traderet illā erit ad restituēdū pretiū astrictus. Ratio est, propterea q; mora venditoris emptori nocere haud debet.

Nota diffici. Quid si uterque fuit in mora.

V. G. Venditor fuit in mora in trahendo, quia requisitus noluit tradere, postea vero dixit emptori, deferre in tuam, & ipse distulit deferre: cui tunc rei interitus imputabitur?

PROPOSITIO VIII.

Limitatio. PERIBIT emptori. Ratio est: quia venditor iam moram suam, requirēdo emptorem, purgauit.

Est tamen limitanda propositio dummodo venditor non fuerit causa morę emptoris, quia fortassis illum admonuit tempore quo rem deferre non poterat. Probat tex. iuncta gloss. in l. si per emptorem in fine. ff. de actio. empt. & vend.

PROPOSITIO IX.

CALYDITAS, & fraus cessare debent ex parte vēditoris, vt ad pretiū acceptū restituēdū non teneatur. Ratio est: quia si sciebat rē venditā, quā citissime periturā, & tacuit sibi imputabitur. Prob. l. si quis vestra. de periculo & commo. rei vend.

V. Dubium Cuius erit fructus res vendita post pręmissam solutionem.

HVIC dubio respondetur infra in q. de usura ratione emptionis, &c.

Præmissa diff. Quid si venditor accepto pretio, alteri rem venditā tradat.

CONCLUSIO.

DECEAT mortaliter, & tenetur restituere pretiū, valebit tamen secunda venditio: prima pars huius cōclusionis patet quia proximo in re graui nocet. Secunda pars est definita in l. quoties. C. de periculo, & commo. rei vend. vbi dicitur: Quoties duob

Sila Ger.

emptio.

no. 24. Co.

uaria.

si de li. 2.

q. 11. ar. 1.

resolutio.

in ca. 19.

AD LECTOREM.

*N*imaduerte Christiane lector in his floribus animum meum ingenium in deligendis, & sequendis opinionibus, atque sententijs. Aliquando enim à communi doctrina Sancti Thomæ, & Diui Bonaventuræ videor discedere. Non quod eam falsam aut improbabilem existimem: sed ut aliorum scholasticorum doctorum sententiam haud falsam, imo aliquando sequendam esse demonstrem, varijs hinc inde iactis fundamentis. Noui namque diuum Thomã, Dominicæ familiæ singulare ornamentum, cum quatuor Ecclesiæ sanctæ doctoribus à Sanctissimo Pio V. quintum Doctorem fuisse connumeratum, ac proinde eius doctrinam sanam, & Catholicam, & tutò sequendam. Noui etiam Diuum Bonaventuram Sanctæ Romanæ Ecclesiæ olim Cardinalem, Episcopum Albanensem, ex nostro Seraphico ordine desumptum, in suis sententijs, & pijs perinde, ac doctissimis scriptis Seraphicum ab omnibus Christiani nominis, & sacrae Scripturæ professoribus passim, & in dies vocitatum. Vtrūq; denique noui diuino pollentem spiritu, sacræ matris Ecclesiæ Sydus fulgentissimum omni adoratione, & veneratione, & obseruatione, pro sua sanctitate dignum. Verum enimvero noui quoque Deum optimum maximum suas veritates, & occultissimos suæ mentis conceptus aliquando per doctores, quamuis sanctorum numero non ascriptos declarasse. Hinc mihi permissum intellexi Alexandri, Scoti, Ricardi, & aliorum meæ familiæ doctorum sententiam veram sequi, suspicere, ac venerari (veritas enim à quo eunque prolata Spiritus sancti est) ut sicut Deus ostenditur admirabilis in sanctis suis, ostendatur quoque admirandus in doctoribus suis, quos hæcenus Ecclesia ipsius

sponsa, tanquam amicos sponsi fideles amplexata est, suis honoribus, titulis, & dignitatibus extollendo.

Præterea ubique Alex. Alen. S. Thom. & reliqui Doctores citantur, & libri, in quo de questione proposita disputat, præmittuntur, intellige, vel in 4. par. Alexan. Alen. aut in 3. parte sancti Tho. siue in 4. lib. sent. talem locum contineri nam si alterius libris locus citatur, ibidem liber exprimitur.

Appositi sunt prioribus editionibus in prima parte, ad finem libri tres utilissimi tractatus, nempe, de Oratione, Ieiunio, & Eleemosyna, & in secunda parte etiam in fine aliquot difficultates notatu dignissima. Et quæ auctor aliàs tibi promisit de Floribus secundi lib. sentent. propediem, Christo propitio, habebis: quæ non minus grata, & utilia tibi futura polliceor, quam quæ hætenus edita sunt, propter summam diligentiam ab auctore ipsis impensam.

Lices

Rater Franciscus Gonzaga, totius ordinis minorum Generalis minister, & seruus, Reuerendo patri fratri Iosepho Angles eiusdem ordinis Prouinciæ sancti Iacobi Theologo præstantissimo, ac prædicatori egregio nobis dilecto, salutem. Cùm intellexerimus Flores in quartum librum sententiarum paucis ab hinc annis à te in lucem editos viris doctissimis gratos maximè fuisse, & à multis cum magno applausu receptos: cumque humiliter & supplex petieris, vt tibi liceret illos iterum cum multarum quæstionum & difficultatù additionibus typis mandare animaduertentes tua pia desideria iuuandi rempubl. Christianam, cum benedictione paterna atque ad salutaris obedientiæ meritum libentissimè tibi liberam facultatem dictos Flores cum suis additionibus imprimendi atque etiam quæ ad hoc opus excudendum necessaria sunt, concedimus, poterisque Compluri, vel vbi tibi commodius visum fuerit hæc omnia opere complere, impetrata tamen prius licentia à superioribus, iuxta decretù Sacrosancti Concilij Tridentini, & præcipimus omnibus nobis inferioribus ob meritum obedientiæ sanctæ, nequis tibi impedimento esse, vel contradicere præsumat. Vale in Domino, quem pro nobis ora. Data Madriti die xvij. Maij, anni M. D. lxxxij.

*F. Franciscus Gonzaga.
qui scripsit manu propria.*

APPROBATIO D. RECTORIS
& Doctorum Vniuersitatis Com-
plutensis.

Ioannes Ramires in sacratissima Theologia doctor, insignis collegij & vniuersitatis Complutensis Rector, librum, quem frater Iosephus Angles instituti D. Fr̄ncisci composuit, & Flores Theologicarum questionum inscribitur, quem Regius Aragonia Senatus ad hanc Complutensem academiam misit, vt inspiceret, dignus ne sit, qui prelo mandetur: ex mea commissione legerunt, atq; inspexerunt diligenter Didacus Lopez, Gaspar Cardillus Villalpandens, Franciscus Ximerius, Ioannes Ruiz, Franciscus Munoz, Nicolaus de Palatios, Doctores Theologi, eo autem inspecto, atque examinato summa cura, & diligentia, cum simul essent apud me, omnes retulerunt in eo libro nihil omnino reperiri, quod fidei, religioni, Christiane Reipubl. aut bonis moribus sit contrarium, sed utilem admodum esse ad inuanda & promouenda Theologiae studia: tum propter res, quae in eo explicantur, tum etiam propter sty- lum, quo res tractatae sunt. Quamobrem dignum esse indicauerunt, qui typis mandatus, in vulgus prodeat, vt ad plures ex eius libri lectione utilitas peruenire possit. In huius rei fidem has literas dedi propria subscriptas manu, Academiae sigillo, Compluti in collegio nostro, die secunda mensis Augusti, anni millesimi, quingentesimi, septuagesimi tertij.

Doct̄or Ramirez
Rector.

Alphonfus de la
Serna Notarius.

APPRO

duobus in solidū pretiū iure distrahitur, manifesti iuris est eum, cui prius traditum est, in retinendo dominium potiozem esse.

APPENDIX AD EVNDEM TRACTA.

supra pag. 112. post Difficul. V.

2. Dubium. Quando Aduocatus dubitat si tene causa iusta propter alii S. Tha. 2. qua iuridica fundamenta erit tutus in conscientia patrocinando 2. q. 71.

CONCLUSIO I.

QUANDO Aduocatus patrocinatur in causa dubia, quæ iudicio suo videtur anceps, quia vtraq; pars est probabilis, in cōsciētia tutus est patrocinando. Tenebitur tamen admonere clientem de dubietate causæ.

Hinc, si causam quā probabilē in principio iudicavit, in progressum litis iniustā esse intellexerit, tenetur illā deferere: rem non novā. §. patroni. C. de iud. & cliēte. & vt causā cedat, persuadere, vel saltem ad honestam concordiam eum inducere.

CONCLUSIO II.

SI causa, quā aduocatus defendit, est mortis vel sanguinis, vel sin ea honor alicuius particularis periclitatur, etiā si aduersa sentētia magis probabilis sit, licitē poterit eā defendere. Et ratio est: quia melior est conditio possidētis. In causis autem minoris momenti vix absq; periculo quæ infirmior causa atque debilior est, defendi potest.

11. Dubium. Aduocatus vidēs se in principali causa iustitia carere, poterit propter defectus quosdam & nullitates processū, partis contraria suam causam defendere.

RATIO dubitādi est: quia accidit plerunq; vt Iudex profert sententiam in fauorē aduocati estimātis se iniustā causam defendere, & cōtra illū, qui iuridicis fundamentis iustissimæ causæ patrocinatur, hac igitur de causa quæritur, an liceat aduocato, &c.

CONCLUSIO.

Aduocato, in principali iniquā causam habēti, nō licet aduersariū, assumens aliquod caput extrinsecū, iustū (respicens forte processum, vel alios) verare argumento glo. in cap. cupientes. in verb. malignantiū, de electio. in 6. impeditur enim, vel differtur hac occasione iustitia parti contrariæ cōpetens, quod nullo modo licitē fieri potest. Ratio autem dubitādi ex parte Iudicis aducta potius est contra Aduocatum, quia facit suis tricis iustitiæ executionem differri: quare & peccat & ad restitutionem dāni aduersæ parti illati tenetur. argu. cap. 1. de offi. delegati.

Doct. vbi sup. Silu. per. rest. 8. nu. 1.

11. Dubium. Quid si aduocatus ex ignorantia litem perdidit?

CONCLUSIO.

AD damnum parti aduersæ illarū restituendum est obligatus. l. idem iuris. §. 1. ff. ad legē Aquiliā. Ratio est: quia tene-

QVÆSTIO

tur esse in iure peritus. l. nemini. C. de adi. iud. merita causæ scrutari, diligenter studere debita remedia adhibere, & cura iurisperitos consulere: nec satis est, vt iis omissis, propriæ innitatur prudentiæ: nam istorum neglectus latæ culpæ æquiparatur: neque enim excusat ignorantia aduocatam, nisi quando nihil eorum quæ adhibere tenebatur omisit.

APPENDIX AD TRACT. DE VSVRIS

supra pagina 332. in fine.

Septima diffc. Moatras à filio familias acceptas tenetur ne pater, filio mortuo, soluere.

QUONIAM frequentissimè accidit, vt primogeniti, dum sunt sub patria potestate accipiant à mercatoribus moatras soluendas, post susceptam hæreditatem: proinde quæritur in hac diffc. an filio antea mortuo, moatras à filio, &c.

CONCLUSIO.

PATER, mortuo filio, non tenetur in conscientia huiusmodi moatras soluere. Constat concl. per. l. ciuilem Vallisoleti de moatris, & confirmatur, nam vt virtute legis præscriptionis, bona fide præscribens, finito præscriptionis tēpore, nō tenetur pretium rei præscriptæ soluere, etiāsi postea non fuisse suam intellexerit: ita quoq; pater, mortuo filio, virtute legis Vallisoletanæ non tenebitur, &c. lege suprā in hac parte. q. quis sit liber à restitutione. diffc. 8. Nihilominus tamen propter æquitatē iuris naturalis videtur rationi consentaneū, vt pater soluat debita, quæ filium contraxisse constiterit, vel duobus testibus, vel per chirographum filij, & iuramentum, vel per testem vnum medio iuramento: lex enim Vallisoletana instituta fuit in odium moatristarum, & primogenitorum, qui bona paterna exemplo filij Prodigii luxuriosè viuendo consumunt.

APPENDIX AD TRACT. DE CONTRA-

ctibus supra pag. 286. post Dub. II.

Diffc. Qui conducunt domos suas meretricibus, peccant ne mortaliter, tenenturque ad restitutionem.

CONCLUSIO.

Qui conducunt domos suas huiusmodi mulierculis, si deprauata intētiōe careāt: quia nolūt illas ad peccādū inducere, & nulla alia mala circūstātia interueniat, nō peccāt, nec ad restitutionē tenentur. ratio est: quia domos cōducere est res ex se indifferēs: possunt em̄ illis, & benè, & malè vri: quare si mulierculæ domibus cōductis abutātur, illis imputādū illarūq; volūtati, & culpæ erit ad scribendū, neq; enim in domibus conductis viuere per se, & necessario ad illarum pessimam vitam ordinatur: vnde perspicuum sit, deficiente praua intentione, &c. conducentes domos neque peccare, neque obligari ad restitutionem. *Finit.*

I N D E X.

- Dubium III.** Custos, qui merces impedire tenebatur, si corruptus pecunia, vel ex malitia, aut negligētia, nō impediatur, tenebitur questori conducenti reditus pœnales ad restitutionem. 203
- Quæstio de restitutione propter venationem. 204
- Art.** Verum qui venatur bestias, vel aues in alieno prædio, teneatur ad restitutionem. ibid.
- Diffic.** An capientes columbas alieni columbarij ad illarum restitutionem teneantur. ibid.
- Quæstio de cædētibus ligna: & pascentibus oues in alienis agris.** 205
- Art.** An cædentes ligna ex alieno nemore, vel pascentes ibidē oues, ad restitutionem teneantur. ibid.
- Quæstio de restitutione iniustitiæ in iudicio commissæ. 207
- Artic.** Iudex profereas sententiã contra conscientiam, & iudicans secundum allegata, & probata, tenetur ne innocenti satisfacere. ibid.
- Prima diffic.** Quando iudex propter iniquam sententiam ad restitutionem tenebitur. 208
- Dubiũ I.** Tenentur ne iudices accepta per concussionē restituere. 209
- Secunda diffic.** Quando accusator ad restitutionem tenetur. ibid.
- Tertia diffic.** Quando accusatus ad restitutionem tenebitur. 210
- Dubiũ II.** Accusatus aliquo crimine poterit ne ante, vel post condēnationem carcerem fugere, vincula dirūpere, & fores absq; peccato infringere, se à ministris iustitię sine aliqua iniustitia defendere. ibid.
- Dubiũ III.** Licet ne etiã cuiusque alteri opem reo fugienti ferre. 211
- Quarta diffic.** Quando testes restitutioni sunt obnoxij. 112
- Dubium IIII.** Quid, si præter intentionem, & ex obliuione falsum testimonium in iudicio deponat. ibid.
- Quinta dif.** Quãdo aduocati rōne iniustitię ad restitutionē tenētur. ibid.
- Dubium V.** Aduocatus, qui defendit causam iniustam ex ignorantia, tenebitur ne ad restitutionem. ibid.
- Dubium VI.** Quor tempore litis poterunt aduocati, causæ iustitiam vel iniustitiam intelligere. 213
- Quinta diffic.** Quando tabellio erit restitutioni obnoxius. ibid.
- Quæstio de restitutione legis pœnalis. ibid.
- Art.** An leges pœnales ad restitutionem obligent, antequam reus per iudicis sententiam condemnatur. ibid.
- Prima diffic.** Lex humana civilis, vel canonica poterit ne reum ad pœnam obligare ante condemnationem. 215

FLORES QUÆSTIONIS

CONTRACTVS MUTVI.

216

Artic. I. An liceat mutuanti exigere aliquid vltra sortem, siue accipere vltra pecuniam mutuo datam. ibid.

Artic. II. De vsura mentali, an sit semper illicitum mutuare pecuniam expectando aliquid vltra sortem, ita vt, si non expectaretur, nulli

- modo mutuum daretur. 218
- Prima diffic. Quando usurarius mentalis recipit aliquid ultra sortem tenetur ne ad restitutionem. 219
- Appendices ex definitione usurarum collectæ. ibid.
- Secunda diffic. Poteritne fidelis ab infideli, aut Iudæo iuste usuras exigere. 221
- Tertia diffic. An in mutuo aliquid ultra sortem ratione lucri cessantis, aut damni emergentis, exigere liceat. ibid.
- Dubium I. An quando licet petere damnum lucri cessantis, liceat petere totum lucrum cessans. 222
- Quarta diffic. An liceat ultra sortem, siue pecuniam mutuo datam, ratione pænæ conventionalis aliquid exigere. 223.
- Quinta diffic. An liceat pecuniam mutuare, & pro asssecuratione aliquid ultra sortem recipere. 224
- Sexta diffic. An maritus possit ratione dilatationis dotis aliquid ultra sortem recipere. 225
- Septima diffic. Poterit ne vxor, viro mortuo, ab eius hæredibus ratione dilatationis dotis exigere aliquid ultra dotem? 226
- Dubium II. Si, mortua vxore, liberi remaneant, poterit ne ratione dilatationis dotis aliquid exigere ultra dotem. ibid.
- Dubium III. An, mortuo viro, possit vxor exigere fructus ex pacto dotali per virum facti? 227
- Ar. II. De usura ratione emptionis, & venditionis, quæ naturam mutui, sapit. ib.
- Prima diffi. Sit ne usurarius, qui merces maiori pretio pecunia credita, quam mutua vendit. ibid.
- Secunda diffi. An mercator seruaturus merces in aliud tempus, possit illas carius vendere, quam tempore solutionis res valitura speratur. 229
- Dubium I. Licebit ne quæ venditur frumentum indeterminato pretio statueri, vt eo pretio, quo carius valebit in toto mense Maio, soluatur? 230
- Tertia diffi. Emptor, qui, anticipata solutione, minus iusto pretio emit, tenetur ne ad restitutionem. ibid.
- Quarta diffic. Licet emptori vilius emere obligationes, & debita post aliud tempus soluenda? ibid.
- Quinta diffic. Licebit ne alicui mutuare pecuniam palliata venditione sub forma sequenti? 231
- Sexta diffi. An emens moatras sit verè usurarius? 232
- Septima diffic. An qui emit rem vilius pecunia anticipata aliqua publica auctione, sit usurarius. 233
- Octava dif. Eritne usura recipere fructus rei emptæ, ante pretij solutionem. ib.
- Dubium II. Quid si venditor recipit pretium, & non tradidit rem. 234
- Dubium III. Quid si non totum, sed partem pretij recipit? ibid.
- Nona diffi. An emptio cum pacto de retro vendendo, fructibus in sortem non computatis, sit usuraria. ibid.
- Dubium IIII. Quibus conditionibus huiusmodi contractus fieri debet,

7

*APPROBATIO ADMODUM REVE-
rendi & Doctissimi Patris fratris Michaelis
Carranca, Sacrae Theologiae D. & Sanctae
Inquisitionis Valentiae consultoris,
& calificatoris.*

PRO frater Michael Carranca Sacrae Theologiae Doctor, ac in coenobio Carmelitarum eiusdem Theologiae immeritus interpretis, & lector, nec non ab Illustrissimo, & Reverendissimo D. D. Ioanne à Ribera Dei, & Apostolicae sedis gratia patriarcha Antiochiae, Archiepiscopo Valentino, & S. C. R. M. consiliario, librorum imprimendorum in praedicta ciuitate, & regno examinatore specialiter deputatus, vidi, & diligentissime perlegi primam partem cuiusdam libri, Flores Theologicarum questionum in quartum librum sententiarum, nuncupati, auctore admodum reuerendo P. F. Iosepho Angles ordinis seraphici diui Francisci, vtriusque Philosophiae, & Sacrae Theologiae eximio professore, & Prouinciae Sardiniae sui ordinis commissario generali, omni scientiarum, & virtutum genere ornatissimo. In quo quidem libro nihil est meo iudicio, quod cum sacrae Scripturae, fidei sanctionibus, Sanctae Romanae Ecclesiae dogmatibus, vel cum bonis moribus, pugnare videatur: nec denique, quod vtraque potestatem, Ecclesiasticam, scilicet, aut civilem mordicus laedat: quin potius tanti viri acumen ingenij, docendi dexteritatem, scribendi facilitatem, sermonis, prout res ipsa patitur, elegantiam, rerum abditarum interpretandae subtilitatem, & in eligendis, & seligendis Sanctorum doctorum floribus, instar apis argumentosae innatam prudentiam, & in Christianam Rempub. in Deum summam animi charitatem, & pietatem contemplatus, merito imprimendum, manibusque sapientium circumferendum, & euulgandum censeo. In quorum fidem, hoc publicum meae examinationis, & approbationis instrumentum manu propria subsignatum exhibuit. Dat. in praefato coenobio Carmelitarum Valentiae decimoquarto Ianuarij, anno à Natiuitate Domini millesimo, quingentesimo, septuagesimoquarto.

F. Michael Carranca.

APPROBATIO REVERENDI AD-
modum, & eruditissimi P. F. Ioannis Baptista Burgos S. Theo-
logia, & iuris Canonici eximij D. & Sanctæ Inquisitionis
Valentiæ consultorij, & calificatoris.

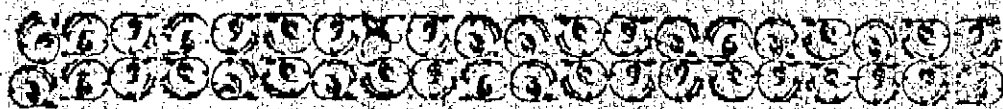
HGO frater Ioanes Baptista Burgos, Augustinia-
nus, Sacræ Theologiæ & iuris Canonici Doctor,
ac in Academia Valerina publicus Sacræ Theo-
logiæ professor, necnō pro illustrissimo ac Reue-
rēdissimo D. D. Ioāne de Ribera Patriarcha An-
tiocheno, & Archiepiscopo Valentino librorū imprimendorū
examinator, & corrector fidem facio, vidisse me secundā par-
tem libri, cui titulus est, Flores Theologicarum quæstionū in
quartum librū sententiarum, quem edidit admodum Reuerē-
dus pater frater Iosephus Angles ordinis sancti Francisci de
Observantia, S. Theologiæ Doctor: quo summa diligētia vico
per me, & examinato fateor nihil in eo esse, q̄ non sit catholi-
cum, vtile, & absque vlla heresis, aut alicuius erroris suspicio-
ne, & plane redolens autoris sui sanam Catholicā, & eximiam
eruditionem, dignumq; quod in manus omnium cōmunemq;
vtilitatem veniat: ac typis excusum euulgetur, & in publicum
prodeat. In quorum omnium fidem præsens publicum testi-
monium dedi manu mea scriptum, ac sub signatum, Decima
quinta Ianuarij, millesimo quingētesimo septuagesimo quar-
to.
F. Ioannes Baptista Burgos.

APPROBATIO DOCTISSIMI SACRÆ
Theologiæ professoris, & verbi divini egregij concionatoris R.,
admodum patris fratris Gabrielis Pineli Augustiniani,

ADditiones de tribus partibus satisfactionis Sacramenti
Pœnitentiæ ad quartū librum Florū, autore admodū Re-
uerendo P. F. Iosepho Angles ordinis D. Francisci vidi de mā-
dato Præsidis, & supremi Senatus, & summa cū attētionē legi,
in quibus sunt omnia quasi per epitomem, quæ in materia pos-
sent desiderari, selectissime enucleata, & ad prōptissimum cō-
pendiū redacta insigni diligētia, industria, & postremo labore:
in quo opere nihil est, quod verti in dubiū, vel in suspensionem
catholicæ & probatæ doctrinæ possit deduci: vniversum verō
opus videtur doctissimis, aut initiatis in Sacra Theologia vti-
lissimum & necessarium in conuentu D. Philippi Madriti, anno
millesimo quingētesimo, octuagesimo tertio.

F. Gabrielis Pineli.

FINIS.

FLORES.

QVÆSTIONVM DE SACRAMENTIS IN GENERE.

QVÆSTIO PRIMA DE HIS, QVÆ AD ESSENTIAM SACRAMENTI PERTINENT.

Art. I. De definitione Sacramenti.

VARIÆ à doctoribus, & exactæ Sacramenti definitiones afferuntur, qualis illa est. D. Augustini, scilicet, in quo sub tegumēto rerum sensibiliū, diuina virtus secretius operatur, & refertur. I. quæst. canon multi, & illa eiusdem B. Augustini, & magistri, inuisibilis gratiæ visibilis forma: ita vt imaginem gerat & causa existat.

Et illa Hugonis. materiale, siue sensibile elementum, foris propositum ex institutione diuina significans, & ex sanctificatione spiritualem gratiam continens.

Et illa B. Thomæ: signum gratiæ sanctificantis, his omnibus tamen perfectior esse videtur, quæ in sequenti conclusione continetur, quia continet, omnes 4. causas.

Flo. Theo. q. super 4. lib. Sent.

CONCLUSIO.

SACRAMENTVM est signum sensibile, gratiam Dei, vel gratuitum effectum, ex institutione diuina efficaciter significans, ad salutem hominis viatoris ordinarum, singulas partes breui declaremus, primum: signum sensibile nominatur, gratiam Dei efficaciter significans; quia præter speciem quam ingerit sensibus, significat gratiam tunc recipienti Sacramentum exhiberi; idq, efficaciter, quia fides Catholica docet. Posito, verbi gratia, baptismi Sacramento, tunc baptizato (nisi ipse ponat obicem) gratiam dari, vt habetur apud D. Marcum, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit hinc signum practicum nominatur: deinde additur in definitione, vel gratuitum effectum: propter Hostiam consecratam, quæ est Sacramentum. quia per illam, tanquam per certam cætioniam Deum colimus, & adoramus, atque hæc non significat

Alex Ale

m. 4 p. 9.

1. m. 1. 07

q. 1. m. 1.

S. Tho. 3.

p. 9. 60

tracto d.

1. 2. li. R. 1.

art. 1. Sc.

q. 2. Du-

ran. q. 1.

07 Gabr.

q. 1. Mag.

dist. 1.

Lib. 1. de

Sacr p. 1.

cap. 1.

3 p. 9 60

artic. 1.

3 p. 9 60

artic. 1.

Scot. est

dist. 1. q. 2.

Aug. 1. de

doct. Ch.

1. de

Marc. vi.

ficat gratiam inhaerentem; non enim illa datur; nisi quando Hostia recipitur; sed significat gratuitum Dei effectum, id est, Christum Iesum, & eius sanctissimam passionem; iuxta illud Lucæ, Hoc facite in meam commemorationem, præterea ponitur ex institutione & quia non natura; vt fumus ignem, ablutio, verbi gratia, exterius facta ablutionem animæ interiorē per gratiam à peccatis significaret, nisi Christus Dominus ita constituisset; tandem ad salutem hominis viatoris; & c. qua particula & sacramenti necessitas, & finis institutionis eiusdem, qui est nostra iustificatio, declaratur.

Luc. 22.

Artic. I. An. determinata materia, & forma sint de essentia cuiuscunque Sacramenti?

Vide S. Th. ubi supra art. 6. 7. Et 8. ubi per Ioan. & habetur. Can. detrahe. I. 9.

CONCL. I.

OMNIA sacramenta nouæ legis ex rebus tanquam materia, & ex verbis tanquam forma, siquidē verba dant eis essentiā & formā, constant; definita est in Con. Flo. sub Eugenio II. I. & patet ex B. Augustino dicente, accedit verbum ad elementum & fit Sacramentum.

CONCL. II.

ITA est in vnoquoque Sacramento determinata materia; & forma: vt sub alia materia, vel forma non possit Sacramētū confici. Ratio est, quia solus Deus, qui potest gratiam conferre, potest materiā, & formam, ex quibus Sacramentum, quod est gratiæ signum constat, instituire. Hinc collige in oleo lineaceo, quāuis in aliquibus effectis cum oleo oliuarū conueniat, non licere Confirmationis, aut extreme Vnctionis sacramentum cōficere.

APPEN

CONCL. III.

RES in vnoquoque sacramento dicitur materia, & verba forma. Ratio est; quia quemadmodum materia ex se est indeterminata ad plures formas, determinatur verò ad certam speciem per certam formam; ita etiam res sensibiles in vnoquoque sacramento sunt indeterminatæ ad significandum plura; determinantur verò per verba ad significandum gratiam, vel gratuitum effectum. Hoc autem fiet perspicuum, si inductione singulorum sacramentorum vtaris: vt; exempli gratia, in Baptismo ablutio multa significat. Nam potest quis seipsum abluere, vt lauet se, & refrigeret; restringitur verò ad significandam ablutionem sordium peccatorum per formam: Ego te baptizo, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & in sacramento Pœnitentiæ Confessio, & reliqui actus pœnitentis, qui sunt quasi materia; possunt diuersimodè fieri, & restringuntur per formam, & c. Cau. Dur. qui tenet contra, primam, & secundam conclusionem, Matrimonium non constare

que. 3. dicitur. Dur. Cauen.

DE ESSENTIALI SACRAM.

stare rebus; sed verbis tantum. Contra Concil. Flor. verum quia fuit illo Cōcilio antiquior, nō est crimine notāndus, sed cauēdus.

Scotus accusatur, sed falsò; quod dixerit Sacramentum Pœnitentiæ non constare ex rebus, vel materia. Verum infra q. de *dist. 14.*
Pœnitentia liberatur, & quid senserit declaratur. *infra.*

Art. III. *An liceat Sacramentorum formas variare?*

CONCL. I.

Q V A N D O id ex diuersis vocibus effert, variatur forma in terminis Synonymis, dummodo nō varietur sensus, manet sufficiens forma, & verum conficitur Sacramentum: vt si quis, nēpe legitimus minister Hispanè dicat, *este es mi cuerpo*; aut mixto idiomate, hoc est, *mi cuerpo*; & ratio est, quia quotiescunq; seruatur idem sensus orationis, quantum nomina varientur, sufficiens Sacramenti forma seruatur.

CONCL. II.

Si aliqua Respublica imponeret noua rebus nomina quæ essent cum formis Sacramentorū consuetis Synonyma, liceret cū illis sacramenta conficere: vt si statueret A, significare Patrē. B, Filium. C, Spiritum Sanctum, liceret tunc baptizādo dicere, Ego te baptizo in nomine A, B, & C. Ratio est, quia seruatur idē orationis sensus; sunt enim termini illi ex impositione Synonymi seu eiusdem significationis cum verbis formæ consuetæ.

CONCL. III.

Q V A N D O termini idem significāt ex accommodatione vsus, licet non ex loquendi consuetudine, remanet sufficiens forma: vt si quis regem absoluens dicat, Ego absoluo maiestatem vestram. Ratio est eadem quæ superioris conclusionis: esset tamen ridiculus, qui hac forma vteretur, idem iudiciū est de figurata locutione: vt in consecratione Calicis, Hic est enim Calix &c. vbi continens pro contento sumitur.

*Scoto. dis.
1. q. 1. ar. 8*

CONCL. IIII.

Q V O T I E S C V N Q V E per terminorū mutationes pœnes augmentum, vel diminutionem, siue interpositionem consuetæ formæ sensus non variatur, verum Sacramentum conficitur. Propterea quod cū obseruetur idem orationis sensus, forma sufficiens obseruatur, vnde sub hac forma, Baptizo te, in nomine Patris omnipotentis, & Filij sapientis, & Spiritus Sancti diligentis, verum fit Sacramentum; quia istæ additiones non mutant formæ consuetæ sensum. item sub hac, Hoc est corpus meum; quia detractio particulæ, enim, non mutat sensum &c. Et tandem si intercapedo temporis, aut alicuius orationis interpositio fuerit adeò breuis, vt non discontinuet intentionem, vel sensum, vel communem concipiendi vsus,

QVÆSTIO

Sacramentum conficietur: vt si sacerdos dicat, Ego te baptizo (*alumbra mochacho*) in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti amen.

CONCL. V.

QUANDO fit mutatio in fine tantum terminorum, non autem in principio, & non animo indicendi errorem, sed ex imperitia sermonis, vel ex defectu linguæ, sufficiens forma non mutatur, patet: quia seruetur formæ consuetæ sensus, qui nõ seruetur, si in principio fieret mutatio: vt si loco patris diceretur matris, & pro corpus meũ, corpũ meus, & cõfirmatur ex Can. Retulerunt de consec. dist. 4. de eo, qui baptizabat in nomine patrias. &c. Vbi respondet Zacharias Papa, verũ fuisse collatũ baptismum, quia ex accommodatione vsus, verba corrupta, & integra idem signant.

CONCL. VI.

QUI ex industria corrumpet fines terminorum dicens, Ego te baptizo, in nomine patrias &c. Verẽ conficeret Sacramentum, & ratio est, quia quotiescunq; minister seruat sufficientem formam cum animo faciendi, quod facit Ecclesia, & Christus faciendum instituit, verẽ conficit, & qui ex industria corrumpit fines terminorum, ita se habet: verẽ igitur conficit, seruetur enim idem orationis sensus: nam haibitantes in comædijs ex industria non mutant orationis sensum, eundem quidem concipiunt sensum ex accommodatione vsus, audientes verba integra, atque corrupta.

CONCL. VII.

QUANDO transpositis terminis seruetur sensus formæ consuetæ, verum conficitur Sacramentum, quoniam seruetur forma sufficiens, cum formæ consuetæ sensus retineatur, exemplum corpus meũ est hoc reperies. q. 1. de Eucharistia.

Prima difficultas. An qui prætermisit formam consuetam, utitur sufficiens mortaliter peccet?

RESPONDEO per duas propositiones. Prima propositio in casu primæ, secundæ, tertix, quartæ, quintæ & septimæ conclusionis, peccat tantum venialiter. Probat, quia quando charitas Dei, vel proximi non violatur, Mot. peccatum non committitur: hic autem charitas Dei non violatur, quia nõ agitur cõtra præceptũ primæ tabule, cum seruetur formæ sensus, a Christo instituta; nec cõtra præceptũ secundæ tabule, neq; enim proximus læditur, cũ verũ recipiat Sacramentũ, neque. nõ fit sacramente iniuria: quare peccabit tantum venialiter, dummodo aliàs vel ex contemptu, vel ratione scandali, non fiat Mortale.

Secunda propositio circa sextam conclusionem de sententia

D. Tho.

D. Thomæ, qui tenet non confici Sacramentum ex industria corrupens verba, Mor. peccat, & baptisimus de sententia eiusdem est sub conditione reiterandus. Quod peccet mortaliter, patet, quia secundum illam opinionem exponit se periculo Mor. peccandi, est tamen hæc propositio limitanda, nisi Minister sit Theologus, qui contrariam opinionem defendat. Quia tunc in nullo periculo constituitur, cum non agat contra conscientiam nec per contemptum

Alexand.
Alen. q. 13
m 3. ar. 3
S. Tho. q.
60. ar. 7.
8. do-
ctores d. 3.
Di. Bona
q. 3. p. d.
Ricard. ar.
2. q. 3. Sco.
Du. q.
2. Gab. q.
unica ar.
1. S. Tho.
ma est.

Secunda difficultas, An qui relictæ forma consueta animo inducendi errorem, utitur sufficienti, vere conficiat?

DVAE sunt contrariæ opiniones, prima D. Thomæ, qu. 60. art. 7. ad 3. & art. 8. contraria opinio est Palu. in 4. dist. 3. q. 1.

CONCL. I.

QUI non servat consuetam formam, sed sufficienti utitur, cum intentione tamen faciendi quod Ecclesia præcipit, & Christus instituit, quamvis habeat animum inducendi errorem, nihilominus verum conficit Sacramentum. Ratio est, quia formæ sacramentorum, & illorum ministri habent virtutem ex institutione Christi, & non ab Ecclesia; unde si habeat animum faciendi, quod Christus instituit &c. Et confirmatur exemplo Græcorum, qui conficiunt in fermentato existimantes nos in azy-mo pane consecrantes, errare.

CONCL. II.

SI minister habuerit animum inducendi errorem in forma, dicendo in nomine patrias, filias &c. Volens innuere Deum habere filiam, non conficiet Sacramentum. Ratio est, quia forma tunc non est sufficiens, cum non habeat eundem sensum cum forma consueta ino falsam habet sententiam, est etiam definita in Can. retulerunt de consecr. dist. 4.

Alexand.
Al. q. 1. m.
2. per 4.
S. Th qd.
61. D d 1
D. Bona.
qd. 1. Ric.
toto ar. 2.
5. Scot. q.
3. Gab. q.
2. Magist.
Vega ca.
vlti. lib. 7.
super Cõc
Trid. Du.
q. 2. ar. 3.
In. 3. sen.
d 201.

QVAESTIO SECONDA DE INSTITUTIONE SACRAMENTORVM.

Art. I. An sacramentorum institutio fuerit ad salutem necessaria?

CONCLUSIO.

NON fuit illorum institutio simpliciter necessaria. Ratio est, quia neq. passio Christi Iesu, ex qua sacramenta habent virtutem: ut est communis Theologorum sententia, fuit simpliciter necessaria, fuit tamen necessaria; quia conueniens ad nostram eruditionem. Hanc probant S. Thomas & Doctores multis rationibus congruentibus.

QVÆSTIO

Art. II. An in statu innocentia fuerit aliquod sacramentum necessarium?

COMMUNIS est Doctorum sententia de hac re, quod non verum Alex. & Dura. arbitrantur, quod si in statu innocentie homines perstitissent, tenerentur aliqua sacrificia ad fidem sanctissimæ Trinitatis protestandam offerre.

CONCL. I.

Math. 9. IN statu innocentia nullum fuisset Sacramentum proprie dictum necessarium, quia tale sacramentum est medicina contra morbum, & cum ibi nullus fuisset morbus nulla profectò opus esset medicina; Dicit enim Christus Redemptor noster, non est opus valentibus medicus, sed malè habentibus.

CONCL. II.

distin. 1. IN illo statu nullum fuisset, si homines non cecidissent, sacrificium. Primum enim, non opus esset illo ad exteriorem fidei protestationem, quia satis fuisset verbotenus illam protestari. Secundò neque ad distinctionem religionis: quia tunc vnus fuisset Dei cultus in toto terrarum orbe. Tertiò, neque ad redimendam pœnam temporalem peccatis debitam: Quia in illo statu nulla fuisset culpa vt pote quæ lapsu Adami fluxit in oēs. Vltimò neque ad scientiam Dei comparandam, vt Deo debitum honorem exhibere discerent, nam vt Magister Sententiarum ait; homo in illo statu sine medio videbat Deum, id est, non indigebat creaturis ad creatoris notitiam inuestigandam, per diuinam si quidem reuelationem illam habebat, non enim plures causæ institutionis reperiuntur.

Art. III. An in statu legis naturæ fuerit aliquod sacramentum proprie dictum?

3. p. q. 70. artic. 4. TRES sunt circa hunc articulum opiniones. Prima est S. T. qui vtramque partem probabilem esse iudicat.

d. 1. ar. 4. per tres q. in 4. Secunda Ricardi, qui defendit sola fide parentum, nullo exterius adhibito signo, homines tunc à peccato purgari.

d. 5. q. 3. & 4. Ga. d. 1. q. 2. art. 3. & Palud. q. 5. art. 5. Tertia Scoti, cui subscripsit Gabriel, hi affirmant ibi fuisse aliquod sacramentum proprie dictum, idem tenuit Alex. 4. p. q. 2. & 5.

CONCL. I.

IN lege naturæ fuit aliquod sacramentum proprie dictum, quo paruulis originale peccatum remittebatur. Constat multis rationibus, nam primùm erat tunc sacerdotium Melchisedech, quod non fuit in aliqua lege institutum, nisi ad sacramentorum administrationem: deinde sceminae tempore legis scriptæ à peccato originali per aliquod sacramentum legis naturæ liberabantur. Præterea vbi est morbus debet esse aliqua medicina,

dicina, tãdem erant tunc fideles ab infidelibus separati; quam obrem indigebant sacramento sensibili iuxta sententiam D. Aug. dicentis, in nullum nomen religionis, siue verum, siue fallum, coadunari homines possunt, quin aliquorum signorum, vel sacramentorum sensibiliũ consortio colligantur.

Hinc colligitur solã fidem interiorem aduicorum non satis fuisse paruulis tunc ad salutem Ratio est; quia cum esset opus sacramento, & sacramentum sit signum sensibile, necesse erat fidem aliquo signo exteriori ptestari. Dicit enim D. Paulus, corde creditur ad iustitiam, ore autẽ confessio fit ad salutem.

CONCL. II.

SACRAMENTVM legis naturã, originale peccatum paruulorum delens non erat aliquod sacrificium: sed fides verbo, vel factõ aliquo ptestata. Patet iisdem rationibus, quibus confirmata est Appendix & concl. I. nam quando D. Greg. dicit, solam fidem; (vt refertur de consecr. dist. 4. Can. Quod apud nos) esse remedium pro paruulis, intelligitur pro fidei confessione verbo facta, vel factõ aliquo ptestata: non autem pro solo actũ interiori credendi.

CONCL. III.

HVIS sacramenti non erat definita verborum forma, sed præcipiebatur tantũ vt super paruulum verbo, aut factõ fides mediatoris futuri inuocaretur, fortassis in hunc modum: futurus mediator te saluet. Perspicua est conẽ illius enim Sacra scriptura meminisset, sicut & circumcisionis mentionem fecit, quẽ tempore eiusdem legis fuerat tradita Abrahã. quod autem fides mediatoris (vt dictum est) esset necessaria, constat apertẽ, quia peccata nunquam fuerunt dimissa, nisi propter merita vnus mediatoris, vnde Iob, scio, quod Redẽptor meus viuũt &c. quo loco fidem vnus mediatoris habuisse declarat.

Hinc in lege naturali non sufficiebat actus alicuius infidelis intendentis facere super paruulum; quod fidelium congregatio faciebat. Ratio est ex 4. conclu. deprompta, quia cum illius sacramenti non esset definita verborum forma, sed actus fidei interioris talem fidem exterius explicans, & infidelis interiorẽ fidem non haberet, non poterat exteriori actũ, verbo scilicet, aut factõ fidem, siue actũ quem non habebat verẽ explicare. hic aduerbium verẽ, quod indicat inanem esse hunc actũ, nota diligenter.

CONCL. IIII.

ADVLTI in lege naturali virtute sacrificiorum iustificabãtur. Constat ex Can. quod apud nos proximẽ citato; erat nihilominus necessaria fides mediatoris, ad Rom. 3. Quem proposuit Deus propitiatorem, per fidem &c. Erat quoque

Ge. 6. 6.
24.
17.
Deu. c. 7.
Lib. 19.
otra Edu
um cap.
II.
APPEN
I.
Rom. 19.

Vide. Sc.
qu. 2. vbi
supra.

Iob. c. 19.
APPEN
2.

Rom 3.

Job ca. 1 necessaria pœnitentia, quia confessio erat in lege naturali, tandem confirmatur *Job 1*. Qui singulis diebus offerebat sacrificium pro filiis dicens, ne forte peccauerint filij mei &c.

Scoti
Dur.
Palu.

GONCL. V.

A. D. V. L. T. I in lege naturali habebant sacrificandi præceptum. Ratio est, quia remedium contra peccatum fuit sub præcepto: ut est modo baptismus atque pœnitentia, & sacrificia erant in illa lege remedium contra peccata: ut ex Canone, quod

APPEN. apud nos: B. Grego constat.

3. *Scot. defen ditur.* Falsò colligitur a Magistro Soto, ubi supra contra Scotum ex illius solutione non esse discrimen inter remedium paruulorum & adultorum, contra D. Grego nunquam enim Scot. dixit fidem sacrificio protestatam, sed verbotenus, vnde maximum discrimen inter vtrumque remedium constituit, quod erit legenti Scotum facile perspicuum.

APPEN. Hinc intelliges quoq; illud præceptum non scriptura, sed per traditionem à parentibus in filios fluxisse: quemadmodum

2. 2. q. 2.
art. 7.

de præcepto fidei vnus mediatoris, quod erat necessarium ad salutem, nulla scriptura habebatur: ut D. Thom. docet. Dices, non potuit sine scriptura esse idem apud omnes, ergo vel erat scriptum, vel non erat sacramentum. Respondeo, erat idem secundum in quo vis sacramenti huius posita erat actum interiore, fidei vnus mediatoris, non autem hoc sacramentum sub certa forma, & confirmo ex sen secundum actum exteriorem: quia non erat traditum tertia D. Tho: nam sicut ille docet. Solo instinctu interiori, tunc mouebantur ad eligendas res pro remedio adultorum, id est, pro sacrificio: ita à simili eodem instinctu ad eligendum actum exteriorem ad fidem pro paruulis manifestandam moueri, tunc manifestum est.

que 60.
art. 5. ad
3.

D. d. 1.

D. Bon.

4. 2. p.

Ricard ar.

4 q. 5. Du

ra q. 4. ca

stro. V. Bo

pt. har. 3.

QVÆSTIO TERTIA DE CAUSALI TATE GRATIÆ.

Art. I. An sacramenta nouæ legis sint causa gratiæ?

CONCLUSIO.

DE fide tenendum est sacramentum nouæ legis, causam esse gratiæ; est enim definita in Conc. Flor. sub Eugenio III. his verbis. Sacramenta nouæ legis continet gratiam, & eam dignè suscipientibus conferunt: & in Conc. Trident. cap. 5. in præfat. Sessio. 5. & 7. Cano. 6. 7. 8. vbi Anathemate nuntur, hanc Catholicam veritatem negantes.

1. Dis. c. Quomodo sacramenta sunt causa gratiæ?

VARIÆ sunt de hac difficultate opiniones, quæ illam difficillem admodum reddunt. I. cit Alex. Men. c. 8. m. 3. art. 5.

& qđ. 19. m. 2. cui adhæsit D. Thom. in 4. Sent. d. 1. quæst. 1. art. 4. hi doctores tenent esse sacramenta instrumentalem gratiæ causam : quia quandam qualitatem efficiunt in anima, per quam disponitur ad gratiam suscipiendam, quam dispositionem in sacramentis characterem, imprimetibus, dicunt esse characterem, in alijs verò quendam an. mæ ornatum.

Secunda opinio dicit sacramenta efficere gratiam ita vt sint causæ morales gratiæ : quia in illis applicantur nobis merita Christi, quæ sunt causa gratiæ : hanc defendit Mag. Cano. in prælectione de sacramentis in genere 4. p. quam dicit esse D. Tho. multis in locis, quæ ibidem citat.

Tertia opinio est Scoti d. 1. q. 4. dicentis sacramenta gratiam efficere, ita quòd se habeant, sicut effectus priores destinati, ad effectus posteriores, scilicet ad gratiam, nam sicut notitia dicitur efficere volitionem, quia ad volitionem præsupponitur (nihil enim volitum quin præcognitum); ita sacramenta dicuntur gratiam efficere : quia ex lege Diuina ad illam præsupponuntur.

Quarta opinio est Gab. d. 1. qu. 1. scilicet, quòd sacramenta causant gratiam ; sicut causæ naturales suos effectus, cuius ratio nititur huic propositioni, scilicet, causam secundam producere suum effectum, nihil aliud est, quàm Deum talem effectum producere ad præsentia illius causæ; quæ quidem videtur contra fidem : quia si operationes nostræ voluntatis non producuntur ab illa, sed à Deo, voluntate tamen nostra præsentem, contra iustitiã, profectò faceret Deus, puniendo peccata nostra, quæ ipse, nobis præsentibus facit.

Quinta opinio est Mag. Soto dist. 1. qu. 3. art. 1. & asserentis sacramenta causare gratiam mediatè & consecutiue.

CONCL. I.

SACRAMENTA possunt quodãmodò morales causæ gratiæ appellari, nam moralis causa est, quæ mouet efficientem mediante aliquo obsequio, & sacramenta mouent quidem Deum Opt. Max. mediante Christi Iesu obsequio, ad conferendam nobis gratiam.

CONCL. II.

SACRAMENTA possunt quoque suo modo causæ, sine quibus, re, susceptis sacramentalis gratia non confertur, nominari, nam per sacramenta, confertur gratia ex opere operato, quare nisi re ipsa suscipiantur, non dabitur talis gratia, atque ita erunt causæ sine quibus non re, scilicet susceptis, confertur gratia sacramentalis.

APPEN

Hinc sequitur sacramenta ; vt in 1. & 2. concl. considerantur

non in ecrei nomen. Causæ instrumentalis. Tum quia causa moralis non est ens reale, quæadmodû instrumentalis causa. Tum etiam, quia causa sine qua non præsupponitur ad effectum, & non operatur illud, vt apertio fenestrix præsupponitur ad introductionem luminis; at verò causa instrumentalis producit effectum.

CONCL. III.

SACRAMENTA sunt instrumentalis causa gratiæ, quia illam supernaturaliter efficiunt, eo modo quo instrumentalis causa artificiosè simul cum suo artifice effectum producit. Constat ex proprietatibus instrumentalis causæ, nam per illam primam reddit Deus, qui est principalis causa, animas sibi similes. Confertur enim gratia, quæ animæ deificantur, & diuinæ naturæ consortes efficiuntur. Secundò, quia non virtute propria, sed Dei, meritorumq; Christi operantur, deferuntque actionem Dei ad passum, nam sunt media inter Deum, & animam illa recipientem, & confirmatur autoritate Conc. Trident. Sessio. 6. cap. 7. vbi baptismus instrumentalis causa iustificationis nuncupatur.

Art. II. *An possit creatura instrumentaliter creare, vel ad creationem concurrere?*

HÆC quæstio breui in præsentia explicatur, quoniam instituta est de causa gratiæ disputatio. Dux sunt opiniones, vna affirmans, Gab. d. 1. q. 2. artic. 3. dub. 2. Alma. quem ibi citat, & Mag. Vega super Conc. Trid. lib. 7. cap. 13. Altera & communis est opposita, de qua lege Alexan. Alen. in 2. p. q. 6. m. 2. art. 4. Mag. Sent. in 4. d. 5. D. Tho. 1. p. q. 45. arti. 5. Sco. in 4. d. 1. q. 1. Ricar. in 4. d. 5. q. 4. art. 1. & in aliis locis, quæ ibi citantur Alber. Mag. in 2. d. 1. art. 7. Duran. in 2. q. 1. d. 1.

CONCL. I.

NVLLA creatura etiam per Dei omnipotentiam potest esse instrumentalis causa creationis, propterea quod de ratione instrumenti est, vt agat circa aliquod passum, & prius natura quàm principale agens, illud rangat, sit quasi mediû inter principale agens & passum: quæ quidem in creatione cum fiat ex nihilo haud esse possunt.

CONCL. II.

BENE tamè potest esse causa sine qua non creationis, quia imperium diuinum, quod defertur ad nihil, id est, ad nullum subiectum, non vtitur creatura tanquam instrumento.

APPEN. Hinc sequitur: quod si Deus per orationes, & preces alicuius sancti crearet aliquam formã, tales preces non essent causæ instrumentales, sed morales per rationem modo dictam.

Artic.

Art. III. *An sacramentalis gratia in nobis aliquem
peculiarem effectum operetur?*

CONCLUSIO.

SACRAMENTALIS gratia, & si à gratia gratū faciente nō distinguatur specie; habet nihilominus peculiāres effectus. Ratio est, quia Deus & natura nihil faciunt frustra; atque ita frustra pōnerentur plura sacramenta, si illorum non essent diuersi effectus. Quamobrem in vnoquoque sacramento pro-
mittit Deus simul cum gratia peculiare auxilium ad illius sacramenti effectum, vt in baptismo pręstat Deus cum gratia peculiare auxilium; ad reliqua sacramenta, dignę suscipienda, confirmatione ad fidem publicę confitendam, & contra inimicos Ecclesię defendendam: in Eucharistia delectationem, & deuotionis augmentum, in confessione peculiare auxilium ad persistendum in gratia, ne in eadem, vel alia peccata pœnitens relabatur: in extrema Vnctione contra tentationes dęmonum, qui nos in desperationem ducere conantur: demum in matrimonio Deus Opt. Max. speciale auxilium ad superandas carnis concupiscentias concedit.

Art. IIII. *An sacramenta virtutem efficiendi gratiam à passione Christi Iesu habeant?*

† VIRTUS quę est in sacramentis conferendi gratiam, ex meritis passionis Christi Iesu emanat. Ratio est, quia gratia nulli datur, nisi propter merita passionis Christi, & confirmatur ex glossa super illud Rom, 5. in similitudinem pręuaricantis Adę; vbi legitur ex latere Christi dormiētis fluxisse sacramenta, per quę saluata est Ecclesia.

Hinc colligitur sacramenta esse vasa, in quibus merita Christi deferuntur, & per quę nobis applicantur, gratiæque cōfertur, habita quidem ratione non ad merita nostra, sed Christi, ex quibus virtutem habere dicuntur.

I. Diffic. *An habeant virtutem efficiendi gratiam à qualitate vel virtute aliqua supernaturali illis inhaerente?*

CONCL. I.

VIRTUS in sacramentis existens non est specialis qualitas, sed motus à ministro, prout minister est, effectus; vt virtus ablutionis, id est baptisimi: vt sit sacramentum est, quod moueatur à ministro, vt pote, infundendo aquam animo facienti quod Christus instituit. Ratio est, quia virtus cuiuscunque instrumenti est motus artificiosus factus ab agente principali, vel ministeriali; & cum sacramenta sint gratiæ instrumenta,
vt supra

Alex. Alē.

q. 8. arti.

2. §. 1. D.

T. q. 62.

arti. 2. &

DD d. 1.

D. Bona.

q. 6. arti. 1.

Ricard. q.

4. arti. 4.

Scot. d. 2.

q. 1.

Alē. Alē.

q. 8. m. 3.

arti. 5. §.

5. 6. & 7.

D. Th. q.

62. arti. 3.

4. §. D.

Bon. d. 1.

arti. 9. §.

& d. arti.

1. q. 2. Sc.

d. 1. q. 5.

& d. 2. q.

1. Ricard.

dist. 1. q.

3. arti. 4.

Dnr. d.

q. 4. & 5.

Gubri. di.

2. q. 1. arti.

3. dub. 1.

APPEN

QVÆST. DE NVMERO, EXCEL.

vt supra diximus, eiat profectò virtus illorum motus effectus, à ministro prout minister est, id est, animo faciendi, quod Christus instituit.

APPEN Virtutē aqua in sacramento baptismi, & olei in Sacramento confirmationis, & extreme Vnctionis esse abluionem, & vnctionem, & cæterorum sacramentorum esse motum, qui d. 1. q. 1. efficitur à ministro animo faciendi, quod Christus instituit, hinc manifestissime colligitur. Et nota, quod quādo Sco. dicit virtutem Sacramenti esse, quod sit signum certum, loquitur de Sacramento, vt est signum: at verò vt est instrumentalis causa, nō ita inficias sacramenti virtutē esse prædictum motum.

CONCL. II.

SACRAMENTA, quatenus sunt instrumentales causæ gratiam continent. Ratio est, quia causam continere effectum nil aliud, est, quàm habere virtutem producendi illum: & cum sacramenta, quando applicantur à ministro (vt proxima conc.

Alex. Alē. diximus) habeant virtutem efficiendi gratiam, dicentur profectò continere illam quatenus instrumentales causæ sunt, ad differentia Dei Opt. Max. qui solus est principalis gratiæ causa.

D. Thom.

Art. V. De numero, excellentia, & necessitate Sacramentorum nouæ legis.

q. 65. ar.

DE NVMERO, AN SINT

3. Q. D. D.

SEPTEM TANTVM?

in 4.

Hoc dubio explicatur 2. par. 2. distin. Magistri.

D. Bon. d.

CONCL. I.

2. q. 3.

Scoti q. 1. SEPTEM tantū sunt nouæ legis sacramēta ita enim definitur in Conc. Florē. expressè & Tridē. Sessio. 7. de sacramentis in genere ca. 1. vbi ita habetur, si quis dixerit sacramenta nouæ legis nō fuisse omnia à Christo Domino nostro instituta, aut esse plura, aut pauciora, quàm septem, &c. Anathema sit.

1. art. 1. in

Hinc colligitur cautè legendos esse Alexan. Alen. in 4. p. qō. eadē d. 2. 24. m. 1. vbi dicit sacramentum confirmationis fuisse ab Eccle-

APPEN.

fia in Concil. Meldensi institutum; & D. Bona. d. 7. quæst. 1 qui tenet cum Alex. & Hugo. lib. de sacramentis, parte 15. cap. 2. qui affirmat Extremam Vnctionem fuisse à B. Iacob, institutam.

1. et. 3. Q.

DE EXCELLENTIA.

habetur

CONCL. II.

IN T E R sacramenta nouæ legis Eucharistiæ sacramentum est cæteris præstantius, est enim finis, ad quem alia sacramenta ordinantur; & finis est præstantior iis, quæ sunt ad fidem, continet etiam Christum realiter.

genere

CONCL. III.

IN T E R alia sex Baptismus, Confirmatio, & Ordo, cæteris præstan-

præstantiora, censentur, quia Baptismus est ianua omnium sacramentorum, Confirmatio est ad defendendam fidem, & Ordo hominem in supremo Ecclesie gradu constituit.

DE NECESSITATE.

CONCL. III.

BAPTISMVS, Pœnitentia, & Ordo simpliciter tantum sunt necessaria. Ratio est, quia illud est simpliciter necessarium ad salutem, sine quo, de lege peccatum non dimittitur, talia sunt hæc tria sacramenta, de Baptismo. n. Ioa. 3. dicitur. Nisi quis renatus fuerit &c. De pœnitentia. Luc. 13. Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Et de ordine constat, quia sine illo non potest pœnitentia sacramentum administrari. D. Tho. art. 4. Iobanis 3. Lucæ 13.

CONCL. V.

CAETERA sacramenta sunt, secundum quid, necessaria, id est, ad salutem cōuenientia, ne quis per contemptum illa prætermittat, quia qui sacramentum cōtemnit, Christum Iesum, auctorem sacramentorum contemnete videtur.

Art. vii. De Circumcisione, & reliquis Sacramentis veteris legis, conferantur gratiam?

QUINQUE sunt opiniones circa sacramentum circumcisionis, Prima est Mag. sententiarum d. 1. dicens per circumcisionem deleri peccatum: gratiam autem minimè dari, quæ opinio est apertè erronea, quia de lege non datur medium inter filii regni, & perditionis. Nam qui non est mecum, contra me est &c. vide D. Bona. qui illum sano modo interretatur. Censuras Magister. Lucæ II.

Secunda opinio refertur à D. Tho. intra citato eorum, qui dicebant gratiam dari per circumcisionem, quæ sufficiebat ad deletionem peccati; non autem ad consequendam gloriam. hæc enim est falsa, quia gratia gratum faciens, & culpam delet, & ad gloriam iuuat.

Tertia opinio affirmat deleri culpam, & gratiam ad gloriam vtilem conferri, negat tamen per illam carnis concupiscentiam cōhiberi.

Quarta est D. Tho. q. 62. art. ultimo, & q. 70. art. 4. qui tenet, nulla veteris legis sacramenta, habuisse in se virtutem, qua gratiam operarentur. non enim dabatur gratia virtute circumcisionis, de sententia illius, sed fidei minister.

Quinta opinio est Sco. d. 1. q. 6. quam multò antea defenderat. Alex. Alen. q. 7. m. 7. & 8. D. Bona. q. 3. art. 2. Ricar. q. 3. art. 6. m. 1. d. quos sequuntur Dur. q. 5. & Gab. q. 4. eadem dist. D. Tho. est. 2. q. 103. ar. 3.

CONCL. I.

VETERIS legis sacramenta si cum gratia, & fide, recipiebantur, erant gratia, & gloria, ex opere operantis, meritoria. ad 2. Scot. q. 5.

Ratio

D. Test. Ratio est, quia erat actus à charitate procedens in Deum rela-
 2. q. 103. tus. Talis enim actus est gratiæ, & gloriæ meritorius: vt patet
 art. 2. ad Math. 10. & Mar. 9. Quisquis enim dederit potum aquæ fri-
 2. S. o. q. 9. gidæ in nomine meo &c. Flo. Theo. q. super 4. lib. Sent.
 6. citata

CONCL. II.

cōtra Ma N V L L V M sacramentum, quod erat præcisè legis Mosai-
 gistrū d. 1. cæ, ex opete operato gratiam cōferrebat. Definita est in Conc.
 Mat. 10. Flor. sub Eugenio 1111. vbi ita legitur: Nouæ legis septem sunt
 Mar. 9. sacramenta, quæ multum differunt à sacramentis veteris legis.
 Illa enim non conferebant gratiam; hæc autem nostra, & con-
 tinent gratiam, & eam digne suscipientibus conferunt.

APPEN

Cane, Du

ran.

Hinc colligitur cautè legendum esse Dur. vbi supra dicentē,
 consecrationem sacerdotalem in lege veteri gratiam contulisse.

CONCL. III.

V I R T V T E circuncisionis olim dabatur gratia; sicut mo-
 do Baptismi virtute, patet 1. autoritate Eccle. in c. maiores, de
 Baptif. vbi dicitur, Et si originalis culpa per circuncisionem re-
 mittebatur, & dānationis periculum euitabatur; non tamen ad
 regnum cœlorum perueniebatur. vbi eodem modo loquendi,
 quo per Baptismum gratiam dari determinatur in Conc. Trid.
 sess. 6. cap. 7. vsus est Innocen. 3. ad virtutem circuncisionis ex-
 primendā. ibiq; ex professo loquitur, cum comparat circuncisio-
 nem cum Baptismo, & in vltimo scilicet, non tamen ad regnum
 cœlorum perueniebatur, differre demonstrat. Idem docet D.
 Aug. Cano. ex quo, & D. Greg. Cano. quod apud nos, & etiam
 venerabilis Beda quē Mag. d. 1. citat. Dices Conc. Flor. dicit sa-
 cramenta veteris legis non contulisse gratiā, sed solum figurasse
 gratiā dandam &c. Respondeo: loquitur de sacramētis quæ præ-
 cisè erant veteris legis; circuncisio autem fuit data Abraham ante
 legem, & quādo. D. Pau. Rom. 4. dicit accipisse Abraham signum
 circūisionis, signaculum fidei iustitiæ, quæ est in præputio; non
 negauit quin virtute propria gratiæ augmentum Abraham con-
 tulerit. neq; rectè inferes, nō fuit iustificatus Abraham, quando
 accepit circuncisionem; ergo circuncisio virtute propria non
 cōferrebat gratiam, qua peccator iustificaretur: quemadmodum
 nō valet à simili, Virgo sanctissima, quando accepit Baptismum,
 non fuit iustificata: quia iam ab instanti suæ immaculatæ con-
 ceptionis erat gratiæ plena; ergo Baptismus non iustificat alios.
 recepit siquidē Abraham gratiæ augmentum per circuncisionē,
 sicut virgo sacratissima per Baptismum. & nota, passio Christi
 tunc in circuncisione non operabatur vt causa efficiens, neque
 vt causa finalis, quamuis erat finis institutionis sacramento-
 rum veteris legis; sed tanquam moralis, & meritoria causa,

vt nunc

De conf.

d. 4.

Rom. 4.

vt nunc temporis operatur; & vt modo merita passionis exhibitæ applicantur nobis per actum exteriorem, id est, per receptionem sacramenti; ita tunc merita passionis exhibitæ, quæ erat causa moralis, & meritoria, per receptionem circumcisionis applicabantur, præterea, si obicias D. Paul. dicentem, cur ad egea & infirma elementa conuertimini? Res. cum D. Hiero. ibidem, loquitur contra illos, qui post acceptam Euangelij gratiam ad Iudaismum reuertebantur. Nam ante sufficientem Euangelij promulgationem diuitis plena erant; quia circumcisio gratiam conferebat, & reliqua Christum venturum significabant. Tandem si perconteris intelligentiam illius loci; si enim per legem iustitia, Christ⁹ ergo gratis mortuus est, qui videtur conclusionem Sco. euellere. Resp. loquitur ibi B. Paul. de operibus secundum valorem proprium, & naturalem; vt postea falsò docuit Pelagius; non autem secundum valorem à lege, & à diuina ordinatione statutum, nam hoc modo operibus debetur ex meritis Christi Iesu præmium æternæ iustitiæ, vt pote, gratia, & acceptatio ad gloriam: circumcisio autem ex meritis Christi virtutem conferendi gratiam habebat.

*Ga. 4.
D. Hier.*

QVÆSTIO QVARTA DE
CHARACTERE.

Art. I. In quibus sacramentis nouæ legis character imprimitur.

CONCL. I.

*Ale. Alé.
90. 8. m.
4. ar. 1. &
9. 19. per
totum. D.
Th. q. 63.
ar. 1. &
DD. m. 4
D. Bo. d.*

CERTISSIMUM est characterem in anima per sacramenti initerabilis receptionem, si recipiens non ponat obicem, imprimi definitur in Conc. Flor. sub Eug. IIII. & in Conc. Trid. Sess. 7. Can. 9.

CONCL. II.

IN Baptismo, Confirmatione, & Ordine duntaxat character imprimitur. definita est in Conc. modò citatis. nam in Flor. quinque dicitur, inter hæc sacramenta tria sunt, scilicet, Baptismus, Confirmatio, & Ordo, quæ characterem, id est, spirituale quoddam signum imprimunt in anima indelebilem, vnde in eadem persona non iterantur. & in Trid. eodem Cano. 9. ita legitur, Si quis dixerit in tribus sacramentis Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine non imprimi characterem in anima &c. Anathema sit.

*6. art. per
quinque
q. Ricar.
d. 5. toto
ar. 2. Sco.
d. 6. qo. 9,
10. & 11
Duran. d.
4. q. 1. Pa
trè. Cast.
contra*

Art. II. An character sit qualitas absoluta in anima existens? &c.

DVAE sunt opiniones, vna communis quam tenent Alexan. D. Bona. 4. p. q. 19. m. 1. art. 2. quos citat Gab. d. 6. q. 2. V. clara Ric.

*hæreses
V. clara
Ric.*

Ric. q. 1. D. Tho. art. 2. vbi supra & dicitur ab his esse qualitas absoluta, 2. est Dur. d. 4. q. 1. afferentis esse relationem quandam. Seco. dubius est in hac questione.

CONCL. I.

CHARACTER est potentia actiua, seu passiuia recipiendi, administrandive sacramenta, per characterem enim distinguitur sacerdos à non sacerdote; scilicet per potentiam administrandi sacramentum. Baptizatus etiam à cathecumeno per potentiam recipiendi sacramentum. est enim character: signum quo insigniti ad inuicem distinguuntur, & inter se quandoque assimilantur, & à carentibus characterem differunt.

CONCL. II.

POTESTAS ista actiua, siue passiuia, non est ens rationis, aut relatio; sed qualitas absoluta in anima existens. patet: Quia impressio est actio realis; vt impressio sigilli in cera, & character dicitur imprimi in anima; vt constat Can. maiores de baptismo. tum etiam quia similitudo non est nisi in qualitate, & per characterem, qui illum habent dicuntur esse similes.

CONCL. III.

CHARACTER respectu sacramentorum instrumentalis causa siue potentia est, quia sacerdos est causa instrumentalis conuersionis panis in corpus Christi, verum per verba consecrationis, & hoc, quia habet characterem, ergo multo magis character.

DIFFICULTAS.

An sit character indelebilis?

CONCL. I.

POTESTAS hæc administrandi, vel recipiendi sacramenta, que character nuncupatur indelebilis est. definita est expressè in Con. Flor. & Trid. in .art. citatis, & in cap. maiores de Baptismo, & Can. quod quidam l. q. 1.

Art. III. An sit character in voluntate vel in intellectu, tanquam in subiecto?

DVAE sunt opinioniones. 1. Alex. q. 19. m. 3. D. Bona. q. 3. D. Tho. art. 4. vbi supra Ric. d. 5. q. 2. art. 7. qui tenent characterem subici in intellectu. Altera Seco. & tertia d. 6. qui defendit esse voluntatem characteris subiectum, Dur. vero d. 4. q. 1. opinatur subici in potentia executiua; vt in manu, & lingua, hæc autem opinio est contra Conc. Flor. Sess. 7. Can. 9. vbi definitur, imprimi in anima; quamobrem non in lingua, vel in manu.

CONCL. I.

CHARACTER non est in essentia animæ; vt in subiecto,

Vide cõc. citatam sup. que. 4. ar. 1.

Alex. q. 19 m. 3. O.

Bona. q. 3. Rich. q. 3. D.

Th. artic. 5. vbi supra.

pra.

Dur. adus cautelog. d. hic.

iecto; sed in eius potentia, vel mediantibus potentiis (vt Ale. & D. Bona. affirmant) inest, Ratio est, quia character est signum, quo Christo Iesu, qui est secunda persona Trinitatis sanctissimè, configuramur. quæ quidem configuratio non fit secundum essentiam animæ; sed secundum eius potentias, hæc est Alexan. D. Tho. & D. Bona. cui Sco. non repugnat.

D V B I V M.

In qua igitur potentia inest.

C O N C L. II.

IN quæ à characterè perficitur, eiusque perfectionis subiectum *Scoti est.* dicitur voluntate tanquam in subiecto, probatur; quia omnes Theologi fatentur iustitiã in voluntate collocari, & actus sacramentalis, eum per illum Deo, debitum honorẽ. (petendo æternam salutẽ ab illo) reddamus, est actus religionis: religio verò pars iustitię est, atque ita erit profectò character, vt iustitia, in voluntate. Secundo, quia potentia distinguuntur per actus, & character inclinatur ad actus voluntatis. inclinatur enim ad actus religionis, & iustitię, quæ est in voluntate, quare &c. Tertio quia per characterem obligamur ad colendum Deum, sacramentalibus operationibus, & obligatio est voluntatis. quia est actus potentia liberæ: quamobrem in voluntate erit character. ex dictis fit satisfactio contrarię opinionis: nam operationes sacramentales ad quas character inclinatur, & si fidem saltem in suscipiente præsupponant, non sunt fidei, sed religionis protestationes. Deinde quando dicitur potentia animæ subiecti in essentia animæ, intelligitur de potentiis naturalibus: character verò est supernaturalis potentia, habens se velut habitus, inclinansq; per modum habitus ad operandum.

Tandem nota non esse hoc loco institutam disputationem de subiecto inhiætionis, hac enim ratione tota anima, cum sit indiuisibilis, & omnes eius potentia idem realiter cum illa, erit characteris subiectum; sed de subiecto perfectionis, quomodo intellectus qui fide perficitur, dicitur esse fidei subiectum. *Art. vii. An character sit totius Trinitatis Sanctissimæ, vel alterius diuine personæ potius quàm Christi Iesu*

appellandus?

C O N C L. I.

Alex. A.

Gratia, quæ est character, quo sancti in Triumphanti Ecclesia ad Dei fruitionem deputantur, non Christi; sed Dei character nominatur, quod autem gratia character sit, perspicuum est. nam est signum, quo homines deputantur ad aliquem finem, nempe, ad Dei fruitionem. tum esse Dei characterem patet, quia character alicuius principis est signum, quo

B

miles

milites redduntur illi similes in aliqua potestate, & per gratiam homines Deo similes in potestate fruendi diuina essentia efficiuntur, vt enim Deus est beatus in visione, & fruitione essentia diuinæ: ita homo media gratia ad similem beatitudinem acceptatur.

CONCL. II.

Character sacramentalis Christi character est. per illū enim principi Christo homini in aliqua potestate assimilamur. quod quidem manifestum fiet posito exemplo v. g. per characterem ordinis, qui est potestas absoluendi à peccatis, Christo qui sacerdos erat, & peccata remisit sacrificiumq; id est, seipsum patri obtulit in sacerdotali potestate assimilamur &c. Et nota non reddi nos similes Christo per sacramentalem characterem in aliis potestis, quas Isaias capit. 33. indicauit dicens de Christo, Dominus legislator noster, Dominus Rex noster, ipse saluabit nos quo loco iudiciariam, legis latoriam, Regiam, & sacerdotalem potestatem complexus est.

Isaias ca.
33.

QVÆSTIO VLTIMA DE MINISTRO
SACRAMENTORVM.

Hac quæstione exponitur d. 5. & 6. Magistri sententiarum,

Alex. Alē. vbi legendi sunt doctores.

9. 1. vbi supra. & 16. m. 1. Art. I. Quonam pacto Deus, & minister interiorē sacramenti effectum operantur.

CONCL. I.

Solus Deus ex gratia sacramentalis, & characteris causa principalis. nam causa principalis est, quæ virtute propria, & permanēti, atque quia cū vtiliter ministerio secundarū causarū nō mutuatur ab illis virtutē sed ex sua illis tribuit independenter, reddēs passum sibi simile operatur: quāns est solus Deus, qui per suam diuinam voluntatem, quæ est permanens, & independentens, & ipsemet Deus, reddet hominem sibi similem iustificando per gratiam illum. Deus enim est qui iustificat.

CONCL. II.

Minister est instrumentalis gratia causa quæ dirigitur p causam priorē & principālē constat ex proprietatibus instrumentalis causæ. nō em̄ operatur virtute propria, sed principalis agēris, nēpe Dei, & meritorum Christi, cuius actionem deferens in animā reddit illam non sibi, sed Deo, mediante gratia, similem.

CONCL. III.

Gratia sacramentalis, quæ ex opere operato confertur, per sanctiorem ministrū maior minimē datur. Ratio est, quia propter merita Christi datur sacramentalis gratia ex opere operato, & nullo modo propter ministri merita: non enim qui plantat,

tat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. lege Cano. Baptismus, & Cano. inter bonos de confid. tin. 4.

CONCL. IIII.

Sanctitas ministri, & eius preces suscipienti Sacramentum diuinum impetrant auxilium, vt rectè sacramentali gratia, & libero arbitrio vtatur. Hinc enim Moysen, & Aaron multa suis precibus populo Israelitico impetrasse legitur. hinc B. Paul. in suis epistolis pro se orationes fieri postulauit. hinc tandem B. Iacob. multum iusti assiduam deprecationem valere dixit. capite 5.

Oppositum 4. concl. fuit error Pelagij, & aliorum hæreticorum, aduersus quos pater à castr. Verb. oratio hæresi. Tertia disputat. Hæresis.

Art. II. An Christus, vt homo sit instrumentalis causa gratia, quæ per sacramentum confertur.

CONCL. I.

Humanitas Christi Iesu per receptionem Eucharistiæ est nunc instrumentalis gratiæ causa. Ratio est, quia per eius motum agens principale, vt pote Deus, infundit nobis gratiam, qua animas nostras deificat, sibi que similes reddit. Al. x. 4. p. q. 15. m. 3. D. Th. q. 4. ar. 2. DD d. 5. Hæc. q. 5. ar. 1. D. 4. 3.

CONCL. II.

Humanitas Christi fuit quibusdam iustificationis causa instrumentalis, illis, scilicet, quibus Christo domino loquente fuit concessa gratia, patet. nam fuit instrumentum miraculorum verbi diuini, quia per eius imperium, & motum miracula efficiebantur, vt quando dixit Adolescens tibi dico, surge: & Archisynagogi filiam tetigit. quamobrem fuit, & iustificationis instrumentum, quando per eius locutionem aliqui fuerunt iustificati, vt Magdalena, Paralyticus, Saulus, & alij. Luce 7. Marc.

CONCL. III.

Humanitas christi non est modò in alijs sacramentis, præter Eucharistiã, instrumentalis causa gratiæ, quæ per illa confertur. patet primò. quia nõ habet vllam actionem realẽ, nec motum in alijs sacramentis, per quẽ principalis causa, sc. Deus operatur. vt per eã eiusue ministeriũ principalis causa, opperetur: hoc est eĩ instrumentalis nõ mouet principale, immo ab illa mouet: at verò humanitas christi suis precibus mouet Deũ, iuxta illud, aduocatũ habemus apud patrem, &c. Tertio, quia humanitas christi ex sententia D. Th. patribus veteris testamẽti p fidem applicabatur, & quoniã nõ exiẽbat, nõ erat tũc instrumentalis causa. cũ igitur modò in cæteris sacramentis dempta Eucharistia, nõ existat, quamuis nobis per fidem, & sacramenta applicetur. D. Bonz. Rica Sio. D. est. 1. Ioan. 2.

non erit profectò instrumentalis causa. Vltimò, causa instrumentalis non tangit passum per solam artificis intentionem (non enim calamo in mète existente scribimus) sed per realem actionem: quare cum humanitas Christi non existat realiter in aliis sex sacramentis, non erit instrumentalis causa gratiæ, & iustificationis.

CONCL. III.

Non sunt passiones, & actiones humanitatis Christi nunc instrumentalis causa nostræ iustificationis. Probat, quia actio realis, qualis est actio causæ instrumentalis, est ab ente reali nunc autem passio Christi, & eius merita sunt entia rationis tantū in mente diuina existentia, lege Vegam super Cū. Trid. ca. 15. & infra.

CONCL. V.

Humanitas Christi, & eius merita in acceptatione diuina sunt modò morales causæ, propriæq; dici etiam possunt causæ meritoria sacramentalis gratiæ. Ratio est, quia si Adæ peccatum tantæ fuit malitiæ, vt totum genus humanum per generationem carnalem infecerit: profectò merita Christi, & eius passio sanctissima, tantæ erunt excellentiæ, vt toti humano generi merèdo illā gratiam, per sacramentorum applicationem, conferendam profint. Vbi enim abundauit delictum super abundauit gratia, & sicut per vnius inobedientiam peccatores constituti sunt multi: ita per vnius obedientiam iusti constituentur multi.

Rom. 8.

Art. III. *An Christus, quatenus homo potuerit hominibus potestatem concedere constituendi sacramenta?*

Duæ sunt opiniones. Prima est communis Alex. Alen. q. 15. m. 1. D. Tho. q. 64. art. 4. D. Bona art. 3. q. 1. & Ric. q. 3. art. 1. d. 5. ij. defendunt Christum, quatenus Deus est, habere potestatem principalem instituendi sacramenta, eamq; non potuisse Apostolis communicare: verum potuisse illis potestatem excellentiæ, & auctoritatem condendi sacramenta concedere.

Secunda opinio est Dur. in 4. d. 6. q. 4. docentis potuisse Deum Apostolis concedere; vt eligerent res quasdam sensibiles, quæ essent sacramenta, non tamen potuisse illis conferre gratiam capitis, qua sacramenta conderent.

Seco. communem opinionem defendit ait enim d. 1. q. 3. art. 2. solus Deus potest instituere sacramenta. quia solus potest dare gratiā, & intelligit principaliter; vt ex præcedentibus constat. Deinde non negauit humanitatem Christi potestatem instituendi sacramenta habuisse. nam in fine illius articuli. ita loquitur, perfectio sacramenti requiri, quod instituat à Deo, vel

DE MINIST. SACRAMENT.

vel quod determinet se regulariter cooperari illi signo, vbi apertissimè declararat potestatem instituendi sacramenta creaturæ ex commissione concedi posse. CONCL. I.

Solus est eus principaliter, & independenter, & humanitas Christi ex commissione sacramenta instituere possunt. Ratio est, quia instituere sacramentū est dare alicui rei sensibili virtutem significandi gratiam quam ex natura sua non significabat; & cū solus Deus principaliter & humanitas Christi ex commissione (quoniam habuit gratiā capitis) eā possit dare profectò solus Deus principaliter, & independenter, &c.

CONCL. II.

Nō potuit Christus Iesus Apostolis, vel Ecclesiæ principalē, nēpe quaten⁹ deo secūdū deitatē æqualis est & independentem potestatem instituendi sacramenta (quam ipse vt Deus habuit) cōmunicare propterea quod si talis potestas esset Apostolis commissā, esset quoque eisdem deitas data, quid? quòd neque humanitati Christi, cū sit verbo vnita, talis potestas communicari potuit. aliter enim humanitas esset diuinitas.

CONCL. III.

Christus, in quantū Deus, potuit Apostolis excellentiæ potestātē (quamuis humanitatē habuit) cōmittere, atq; etiā in quantū homo, quia potuit illis dare gratiam capitis, qua sibi, & aliis gratiā mererētur: & cū possent tunc aliis gratiā mereri, potuissent etiā illius gratiæ dandæ signa, quæ essent sacramenta, instituere.

CONCL. IIII.

Prædictā potestatem Apostolis minimè tradidit. Ratio est, ne schisma in Ecclesia oriretur. nā si Corinthij diuidebantur, quòd alij à Paulo, alij à Cepha essent baptizati. ego enim dicebat vnus, sum Pauli, alter verò ego sum Apollo &c. quanto maior occasio schismatis in Ecclesia fuisset, si apostoli instituēdi sacramenta authoritatem habuissent. ne igitur schismatis occasio præberetur, talem potestatem conferre haud decuit.

CONCL. V.

Ecclesia potest instituere sacramentalia, & aliquod signum certum, quo ex opere operato virtute meritorum Christi, & sanctorum pœna pro venialibus, & mortalibus peccatis, iam dimissis luenda remittatur. Ratio est, quia cū summus Pontifex possit remittere pœnam temporalem per applicationem meritorum Christi, & sanctorum. poterit planè signum, siue sacramentale illius remissionis instituere. nam qui potest aliquem effectum præstare, potest quoque certum signum illius effectus constituere. Nota. Primum sacramentale nihil aliud esse quam solennem præparationem ad sacramentum, cuius

*Vide D.
di. 5. q. 4.*

1. Cor. 1.

modi est exorcismus, cathechismus, &c. Animaduerte secundo, effectum ex opere operato esse, qui datur propter merita Christi.

gle. A. e. Art. II. An per malos ministros sacramenta, & illorum effectus
q. 6. m. 2. conferrī possint?

CONCL. I.

Th. q. 64. Potestas administrandi sacramenta, siue regia per mortale
art. 5. D. peccatum non amittitur. constat multis sacrae scripturae locis.
dist. 15. D. & est definita in conc. Constantien. sess. 8. & in Trid. Sess. 7.
Bona. q. de Baptismo cap. 11. lege patrem à Castr. Ver. Baptismus hæresi
2. ar. 1. q. 6. & Ver potestas contra hæreses

CONCL. II.

1. & 2. ar.
2. Ricar. Per Ministrum quantumuis malum, seruantem tamen
q. 3. art. quæ sunt de necessitate sacramenti, sacramentalis gratia sus-
3. Sco. cipienti sacramentum, dummodo non ponat obicem, con-
dist. 6. q. fertur. Ratio est, quia gratia sacramentalis non datur propter
1. & Du. merita ministri sed Christi: vt habetur de consecra. d. 4. Can.
q. 3. Roma. Pontifex & in conc. Trid. Sess. 7. de sacramentis in ge-
Egregie nere Can. 12. de Baptismo Can. 4. vide apud Gracia. q. 1. Pri-
similitudi mæ causæ circa hunc ar. fuit error Vualdensium, scilicet,
nes de hac propter quodcumque peccatum mortale Ecclesiasticam, re-
re sunt a- giam potestatem amitti & Donatistarum assentium baptiza-
pu d. tos ab hæreticis esse iterum baptizandos lege patrem à Cast.
Bona. D. locis in prima conclu. citatis. Sco. est in præsentia liberandus à
Tho. & calumnia, quam illi Mag. Soto imposuit dicens errasse Sco.
Castrum vbi supra, quoniam ait baptizatum ab hæretico, si vult fieri
vbi supra illius discipulus, non recipere verum sacramentum. quod qui-
Hæresi. dem nec somniauit Sco. apud illum enim ita legitur. si hære-
sc. libera ticus baptizat adultum, & adhuc sacramentum sibi confert, &
tur in 4. effectus eius, si in adulto non est aliquis malus motus: vt si
dist. 1. q. 6. velit consentire hæresi, vel vt fiat discipulus eius. hæc co. vbi
5. arti. 5. conditionalem, si, non ad sacramentum, sed ad effectum sa-
 cramenti referendam esse quis non videt? quid? quod in eodem
 q. 1. & non 2. vt falsò apud Sotum legitur idem sco. concessit
 baptizatum ab hæretico, etiam si hæreticus sit, verum sacramen-
 tum suscipere.

Alex. alē. q. 16. m. 2. Art. V. An minister existens in peccato Mor. peccet. Mor. sacramenta
art. 2. D. a ministrando?

CONCL. I.

Th. q. 64.
art. 5. D. Minister existens in M. extra casum necessitatis admini-
d. 5. Ric. strans, siue laicus siue sacerdos sit? M. peccat, canonizata est ab
q. 3. ar. 3. Ecclesia in multis textibus 1. q. 1. in can. per Isaiam, & Can.
Dun. q. 2. omnia &c. nam sicut qui indignè manducat, iudicium sibi mā-
 ducat

educatur qui indignè ministrat iudicium sibi acquirit.

CONCL. II.

1. Cor. II.

In casu extremæ necessitatis existens in Mortali, etiã si sit excommunicatus administrando minimè peccat: vt si laicus, vel sacerdos &c. puerum agonis autem baptizaret. Et ratio Sco. est, quia concurrentibus duobus præceptis in compossibilibus illud magis obligat, cuius transgressio magis nocet. & cum magis noceat transgressio præcepti de subueniendo qui nisi baptismi effectum nãntificat nō poterit saluari ex doctorū omniū sententiã paruulo morienti, quã præcepti de non administrãdo in Mortali peccato. licebit profectò ministro, vel excommunicato &c.

D. Th. &
Sco. est vbi
supra.

Hinc colligitur sacerdotem in mortali administrantem absolutionis sacramentum nullo modo à peccato excusari, quia potest, dum pœnitentiam audit, interius de peccatis conteri.

APPEN.

CONCL. III.

Diaconi, & subdiaconi in Mortali administrantes Mortaliter haud peccant, tum quia illorum ministeria non sunt sacramenta, sed sacramentalia, tum etiam quia illis de digne administrando non est impositum præceptum: quemadmodum ministris sacramentorum.

Soto d. 1.
q. 5. ar. 6.

CONCL. IIII.

Concionator, si est publicus peccator, concionando mortaliter peccat: nisi verè pœniteat, secus autem si sit occultus peccator. Ratio est, quia præbet aliis ruinæ occasionem, dicente D. Paul. qui prædicas non furandum, furaris &c. per vos nomen Dei blasphematur inter gentes. At verò occultus nulli talem occasionem præbet, imò charitatis, & eleemosynæ spiritualis actum exercet. præsertim quando illi ex officio incumbit, & cum timor, & reuerentia concionatur.

Rom. 2.

Art. VI. An qui recipit Sacramentum à ministro, quem scit in mortali existere, mortaliter peccet?

D. Tho.
vbi supra
ar. 2. ad. 2.

CONCL. I.

Ministram malum non excommunicatum, cui ex officio incumbit sacramenta subditis ministrare, potest subditus absque peccato, imparatum. atque inuitum ad administrandum inducere. nam qui vititur iure suo non peccat: & subditus habet ius petendi, neque inducendo peccat, cum petat sibi debitum, quod potest curatus sine peccato reddere, si prius pœnituerit vt constat ex Appendice quinti artic.

dd d. 5.
Ricar. ar.
3. q. 4.
Sco. 2.
Vide cap.
Volaterra de
electione.

CONCL. II.

Peccat, qui à sacerdote malo, non curato, & parato. publicè in Ecclesia ad administrandum petit scienter sacramentum. Ratio est, quia cooperatur grauiori peccato ministri. grauius e. d. sp.

Glossa
in ca. non
e. d. sp.

enim multò peccat, sacerdos re ipsa administrando, quàm si solum habeat administrandi voluntatem: quemadmodum grauius peccat, qui hominem interficit, quàm ille, cui est solum cordi interficere.

CONCL. III.

Si Curatus fuerit excommunicatus generaliter tantum, integrum erit subditis ab illo sacramentum petere etiam si ille non sit ad administrandum paratus. patet. quia generaliter excommunicatus ante iudicis declarationem, neque in diuinis, neque extra, neque in receptione, vel in administratione sacramentorum, præter quàm in casu, si quis suadente diabolo, vitare tenemur: vt constat per extrauagantem, Ad euitanda. secus verò si nõ fuerit Curatus, quia tunc cooperaremur grauiori illius peccato, cum ipse ministrare non teneatur.

CONCL. IIII.

A Sacerdote Curato, vel non Curato, etiam nominatim excommunicato licitum erit necessitatis sacramentum in extrema q. 16. m. necessitate, id est, in mortis art. petere. de sacramento Baptismi 3. art. 5. constat, quia concurrentibus duobus præceptis impossibilibus, illud magis obligat, cuius transgressio magis nocet, & cum q. 64. ar. transgressio Baptismi de puero vel adulto moriente baptizando magis noceat, quàm transgressio præcepti Ecclesiæ de non d. 5. q. 4. communicando cum excommunicato. Primum præceptum obligat. Et secundi, qui sacramentum petit, reus APPEN. non erit.

Alex. 2.
len. q. 19.
m. 1. per

Art. VII. An fides ministri ad sacramenti veritatem sit necessaria?

CONCLUSIO.

Ad ministerium cuiuscunque sacramenti neque fides actualis, vel habitualis ministri desideratur. hæc colligitur. ex Conc. Thom q. 64. artic. Flor. vbi materia, & forma, & intentio ministri faciendi, quòd 8. QDD Ecclesia facit: non autem illius fides ad veritatem sacramenti d. 6. D. necessaria esse dicuntur.

Bona q. Hinc si Sacerdos apostata à fide proferat consecrationis verba 1. & 2. ar. animo faciendi, quòd Romana Ecclesia facit, vel si habeat intentionem absoluendi in artic. mortis, verum conficiet sacramentum. I. arti. 1.

Scot. q. 3.
5. & 6.

Art. VIII. An intentio Ministri sit de necessitate Sacramenti?

CONCL. I.

De fide tenendum est esse intentionem necessariam. definita est in Conc. Flor. sæpe hactenus citata, & constat ex iure diuino. nam quando Christus dixit in Cœna, † hoc facite in meam

q. 2.
† Luca
22.

meã cõmemorationẽ, suã intentionem seruandã esse præcepit.

CONCL. II.

Intentio, quatenus est volitio actus exterioris, est in ministro ad verum sacramentum conficiendum necessaria patet. quia minister est agẽs liberũ, & de ratione agentis liberi est: vt præuia intentione operetur. alioquin non esset agens liberũ, sed naturale.

CONCL. III.

Minister necessariò debet ad veritatem sacramenti suum actum exteriorem in hunc finem dirigere: vt per illum actum quod Christus Iesus, vel Romana Ecclesia faciendum instituit, conficiatur. definita est expressè in Conc. Flor. vt ex dictis constat.

CONCL. IIII.

Sola habitualis intentio, quatenus est simplex actus volitio, non est satis ad sacramenti veritatem, v. g. si contingat ebriosum, dormientem, siue furiosum sacerdotem ex frequenti consuetudine celebrandi vestibus indui sacerdotalibus, & sumpta hostia consecrationis verba proferre, tali verborum prolatione sacramentum minimè conficietur. Ratio est, quia ille actus non est humanus, non enim habet voluntatis libertatem indeterminatã ad operandum, vel non operandum: atq; ita non erit sufficiens actus ille ad sacramentum conficiendum, tum quia non instituit id facere quod Christus percepit.

CONCL. V.

Actualis intentio non est ad veritatem sacramenti necessaria. Deus enim ad impossibile, vel quod difficillimum factu est, neminem obligat; est autem ferè impossibile, vt sacramentum administrans semper actualem habeat intentionem.

CONCL. VI.

Sufficit virtualis intentio, v. g. si quis priusquam verba consecrationis proferat, voluntatem, siue propositum consecrandi saltem in principio actus habeat, quamuis deinceps distrahatur. Ratio est, quoniam actus ille est humanus à voluntate imperatus, eiusq; imperio elicitus, & inceptus, etsi deinceps minister distractus sit.

CONCL. VII.

Intentio circa finem actus, id est, vt minister intendat suscipiẽti sacramentum gratiam conferre non est necessaria. patet. quia Baptismus à pagano collatus est verum sacramentum, & tamen nihil minus intendit, quàm vt baptizato gratia conferatur.

CONCL. VIII.

Intentio explicata finis, nempe volo, proferre verba sacramenti eo fine, quem Christus instituit, non est necessaria.

Nam implicita sufficit ad sacramenti veritatem. patet ex consuetudine Ecclesiæ, quæ non aliam intentionem necessariam præter hanc postulauit. nihilominus tamen Sacerdos diligenter laborare, vt actualem intentionem habeat, debet, ad sacramentum maiori cum deuotione, & sanctitate, admittendum.

Alexa. 4.
p. 913. m.
1. art. 3.

Prima diffi. Si hæreticus est Ecclesiæ hostis, quomodo habens eius intentionem baptizabit.

CONCL. I.

Satis est, habeat intentionem faciendi, quod christus faciendum instituit: nam intentio Christi est Ecclesiæ intentio.

Secunda diffi. Qui loco baptizaret, conferretne baptismum.

Ratio dubitandi est, quia videtur intentione carere. Animaduerte, ioco aliquid fit bifariam. Primò, cum quis simulat facere, quod non verè facit: vt qui in comœdia simulat flere, cum intus rideat, secundò cum verè facit, sed inter faciendum iocatur propter circûstantias aquæ talem gestum fortasse requirit,

CONCL. I.

Qui primo modo ministraret, non verè conficeret, quia caret intentione Ecclesiæ. fingit enim se ministrare cum non ministret.

CONCL. II.

Qui secundo modo; vt si ludens formam baptismi proferret, verè conficeret. Definita est in can. Spiritus sanctus. q. 1. vbi pueros infidelium quos Anastasius puer ludens baptizauit, verè suscepisse sacramentum decretum est. quia intendebat facere, quod Episcopus Alexandriæ faciebat.

Flo. Theo. q. super 4. lib. sent.

Tertia diffi. Si Sacerdos non habet intentionem baptizandi puerum cum non recipiat baptismum, si moriatur puer, sequitur ne gratiam?

CONCL. I.

Erroneum est asserere, tunc consequi gratiam. Ratio est, quia fides Catholica docet sine baptismò, in re, vel in voto saluari neminem, & in hoc casu nullo horum modorum puer est baptizatus.

Quarta diffi. An error persona baptismum destruat.

CONCL. I.

Si minister ita intendat baptizare, v. g. Petrum: vt mentem quemcunque alium excludat, secum dicens, volo petrum quomodo, & non alium ab illo baptizare, si loco Petri collo-

Collocaretur Paulus, non esset baptizatus. Ratio est, quia deest intentio.

CONCL. II.

Talis minister suo ministerio abuteretur. debet namque prius baptizandum cognoscere, & intentionem ad illum, quicumque sit, baptizandum dirigere: atque ita quamvis cognitione speculatiua Petrum à se baptizari putaret; tamen practica cognitione, qua Paulo baptismus applicatur, verè esset baptizatus Paulus. propterea quod in illa practica intentione Ecclesiæ intentio continetur.

Quinta diffie. An intentio mala ministri veritatem sacramenti annullat.

Alex. rbi
supra qu.

Nota intentionem deprauatam ministri posse esse, vel circa essentialia sacramenti: vt si quis baptizet non intentione baptizandi, sed decipiendi baptizatum: vel circa sacramenti abusum; vt si quis conficeret Eucharistiam ad venenum cum illa præbendam, vel baptizaret puellam infidelem vt stuprum committeret.

13. m. r. ar.
12. D. th.
q. 64. ar.
vlt.

CONCL. I.

Intentio circa essentialia annullat baptismum, nam deest recta baptizandi intentio, quæ est de sacramenti necessitate.

CONCL. II.

Intentio deprauata circa abusum sacramenti veritatem illius minimè tollit. nihil enim quod sit necessarium ad sacramenti constitutionem desideratur: Minister tamen grauissimè peccat Nam cuius intentio mala, & opus malum. cum dicat Christus dominus. si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit, quale est huius ministri opus, nõ quod ad veritatem sacramenti, vt constat: sed quantum ad ministri meritum.

Math. 6.

Art. An Angelus bonus vel malus possit de lege sacramentum administrare.

Alex. Alè.

CONCL. I.

Angelus de lege in corpore assumpto sacramentum administrare nequaquam potest. dicit enim D. Paul. ¶ omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his, quæ sunt apud Deum, & cum Angelus non sit homo, nõ erit ex hominibus assumptus &c.

q. 16. m. 4.

D. Th. q.

64 ar. 7.

Ricar. d.

5. ar. 2. q.

2. & ar.

4. q. 4. re-

liquè dd.

d. 6. Sc. q.

1. &.

¶ Hab. 5.

CONCL. II.

Quamuis angeli locutio in propria sit, potest tamen Deus cum angelo dispensare: vt sacramenti minister sit. vt enim potentia Dei non est alligata sacramentis quò ad iustificationem

ita,

ita neque quò ad ministerium, vt non possit Angelos quoque sacramentorum ministros constituere.

CONCL. III.

Si Angelus bonus baptizaret aliquem esset verè baptizatus. hoc enim non præstaret sine imperio & diuina dispensatione quemadmodum aliqua templa diuina dispensatione ab illis constructa fuisse legimus; vt ex historia festi beati Michaelis archangeli constat.

CONCL. IIII.

Si esset malus angelus baptizans, non censeretur verum esse baptisma. Ratio est. quia cum sit pater mendacij, non illud faceret ex dispensatione & imperio diuino. atque ita esset Baptismus iterandus. nunquam enim Deus vtitur ad iustificationem tali ministro. Sco. Angelum non de lege vt falsò illi imposuit Caiet. sed ex diuina dispensatione tantùm posse Baptismum administrare asseruit, lege Mag. Soto qui Sco. ab impostura Caieta. liberat. hætenus de sacramentis in genere.

Sco. liberatur.

FLORES QVÆSTIONVM SACRAMENTI BAPTISMI.

Huius sacramenti disputatio 3. 4. 5. & 6. d. 4. lib. à Mag. sent. comprehenditur super quem legendi sunt Doctores D. Bona Ric. Sco. Dur. & alij atque Alex. Alen. & D. Tho. locis infra citandis.

In 4. l. q. II. v. q. ad 24.

Alex. Alen. 1. 1. q. II S.

Thom. q. 63. ars. 1.

& alij

DD. su

per 3. d.

Mag. qua

bas. 1. q.

explicatur

† Ad E-

ph. ca. 3.

Ad T.

me c. 3.

D. Augu.

QVÆSTIO PRIMA DE ESSENTIA

LIBVS BAPTISMI.

Art. *Primus quænam est Baptismi definitio?*

CONCL. I.

Baptismus non est aqua, sed aquæ vsus, vtpote ablutio corporis exterior facta sub certa verborum forma, à Christo instituta quia cum Baptismo baptizatus sanctificetur, & non per aquam, sed per ablutionem (dicente D. Paul.) † mundauit eam. f. Ecclesiam lauacro aquæ &c. & alibi, saluos nos fecit per lauacrum regenerationis &c. non erit profecto Baptismus aqua sed lauacrum aquæ, quod est aquæ vsus &c. hinc intelligitur locus D. August. accedit verbum ad elementum &c. vbi per elementum aquæ vsus intelligit id est ablutionem corporis &c. vt in con-

CONCL. II.

Ablutio actiua ab alio facta (quia nemo potest seipsum baptizare) ad Baptismum requiritur: verum magis de necessitate Baptismi

Baptismi est passiuæ ablutio. patet. quia multiplicatis ablutionibus passiuæ, tantum multiplicantur baptismata. nam si vnus minister decem homines vnica ablutione, vel asperzione, dicens: ego vos baptizo in nomine patris &c. baptizaret, essent decem Baptismi: & si decem ministri vnū hominem baptizarent, dicentes simul, ego te baptizo vel nos te baptizamus in nomine &c. essent decem ablutiones actiuæ, & vnicus tantum Baptismus: & non ob aliud nisi quia illic essent decem ablutiones passiuæ hic verò vna duntaxat quia vnica tantum persona abluatur.

Art. II. An naturalis & simplex aqua sit tantum Baptismi materia?

CONCL. I.

Ita naturalis aqua est Baptismi materia, vt in alio liquore *Alex. A-* confici haud possit. definita est expressè in conc. Flor. & Ind. *les. q. 13.* can. 2. de Baptismo *Seil. 7.* vbi ita legitur. si quis dixerit aquam *m. 2. per.* veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi, atque ideo *3. artic.* illa verba Domini nostri Iesu Christi; nisi quis renatus fuerit *D. Tho.* ex aqua, & spiritu sancto, ad Metaphoram aliquam detorserit, *q. 66. ar.* anathema sit. *3. DD. d.*

CONCL. II.

Conuenientiùs multò in aqua naturali, quam in alio liquore est Baptismus institutus. propterea quod, aqua naturalis est *3. D. Bo-* communis, & ab omnibus tam diuitibus, quam pauperibus *na. q. 1.* potest comparari. *ars. 1. &*

CONCL. III.

Quando aqua per iuxta positionem alterius corporis, ita *1. 1. 1. art.* mutatur, vt fluida non sit, Baptismus in ea confici non potest. *3. Scot. q.* Ratio est, quia cum Baptismus sit ablutio, si aqua fluere non *1. Dur. q.* potest: vt si sit terræ adeò permixta, vt potius lutum, quam *4.* aqua esse videatur, non abluet, atque ita non erit Baptismi materia.

Hinc in gelu, niue, grandine non potest fieri Baptismus. quia *APPEN.* sunt corpora densa, & non fluida, nisi liquefiant. *1.*

Hinc in aqua rosacea, & alijs aquis arte confectis, non potest *APPEN.* Baptismus confici. quia vt ex 1. concl. constat, naturalis aqua est *2.* baptismi materia.

CONCL. IIII.

Si aqua per transmutationem accidentalem alteretur, bene poterit esse baptismi materia, non autem si substantialiter transmutetur. Ratio est, quia si aquæ substantia mutetur iam non est aqua, quæ est huius sacramenti materia.

Hinc in vino lymphato nõ potest Baptismus conferri, quia *APPEN.* ibi aqua est substantialiter in vinum transmutata ita admixta *3.* vt non dicatur amplius aqua.

Hinc

APPEN. Hinc in iure carniū poterit confici Baptismus. quia ibi so-
4. lūm est alteratio per iuxta positionem pinguedinis carnis. Dū-
modò pinguendo tanta non sit, vt a nibi aqua existat, dubite-
tur.

Hæreses. Hinc confutantur varij circa Baptismi materiam errores. pri-
mus fuit Seleuci, & Hermiæ, & Galatarum, qui asseruerunt Ba-
ptismi materiam esse ignem. Secundus Armeniorum affirman-
tium non solam aquam, verū etiam Chrisma esse de necessi-
tate Baptismi: ita vt sine oleo sacro non possit fieri Baptismus.
oleum autem non est nisi de necessitate præcepti Ecclesiæ atq;
ita peccaret minister, necessitate seclusa, illud prætermittens.
Tertius Vualdensium, quibus adhæsit Ioannes Vuicles, hi con-

Alex. A'ē. tra Ecclesiæ præceptum tenuerunt nullo modo oleum esse in
9. 13. m. Baptismo miscendum. Vltimus fuit quorundam qui appellati
3. arti. 1. sunt flagellantes se. hi affirmarunt, aquæ Baptismum iā cessas-
2. 1. D. T. se, muratumque fuisse in Baptismum sanguinis. Contra istos
9. 66. ar. errores doctissimè agit Pater à castro hæreli 1. 7. 8. & 12. verbo
1. D. Bon. Baptismus contra hæreses.

¶ *resiqui* Art. III. *Quænam est Baptismi forma.*

CONCL. I.

9. 3. arti. Præcisâ Baptismi forma, sub qua ablutio Baptismi sacramen-
2. Sco. 9. tum efficitur, est, ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & S-
2. D. 9. 1. piritus Sancti. patet. Math. vltim. vbi expressè legitur. dicitur e-
D. Bona. nim † euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomi-
9. arti. 1. ne Patris, &c.

† *Matth.* Prima diffi. Est ne actus baptizandi, vt ab Ecclesia

Latina, & Græca exprimitur,
necessariò exprimendus?

CONCL. I.

8. artic. 1. 1. Necessary est talis expressio actus. definita est cap. 1. de Ba-
Bon. 9. 2. ptismo, & eius effectū vbi annullatur Baptismus, quia non fuit
Ricard. 9. in eo baptizandi actus expressus.

2. arti. 3. Secunda diffi. An necessariò exprimenda sit per-
Alex. ibi. sons baptizanda.

CONCLUSIO.

D. Tho. Necessary quidem est recipiens Baptismum exprimendus.
arti. 5. Ri. patet Math. vlt. vbi dixit baptizantes eos. sicut enim hæc ver-
9. 3. ar. 1. ba, ego absoluo à peccatis, non expressa persona pœnitentis, ni-
Matt. 7. hil significarent, ita neque hæc, ego baptizo in nomine Patris,
2 mo. &c.

APPEN. Hinc nullus poterit seipsum baptizare. ideo no. Christus di-
At. ut 71. xit baptizantes eos. nam sicut in generatione naturali nemo
12. 29. potest seipsum generare, ita neque in spiritali regeneratione
poterit

poterit quis per Baptismum, qui regeneratio est, seipsum regenerare. Ioan. 3.

Tertia diffic. An sit persona ministri necessario exprimenda?

CONCLUSIO.

Necessarium est ut persona ministri exprimatur, vel subintelligatur. Ratio est, quia forma baptismi non solum interiorem ablutionem animæ per gratiam verum etiam exteriorem supponit, quæ fit à ministro, significat. Dicente D. August. Sacerdos tangit corpus, & Christus interius abluit. forma enim Baptismi est intelligenda, secundum propriam suppositionem, qua usus est Dominus Iesus illam instituens.

Quarta diffic. An sit Baptismus sub hac forma. Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & humanitatis Christi.

CONCL. I.

Si minister tunc intelligit sacramentum Baptismi habere virtutem ab humanitate Christi Iesu tanquam à causa principali, non baptizat, propterea quod potius facit sensum hæreticum, quam sufficientem, quia humanitas Christi non est causa principalis, sed moralis tantum & meritoria: ut supra demonstraui-
mus.

CONCL. II.

Si verò intelligat habere virtutem ab humanitate, tanquam à causa meritoria verè conficit. Ratio est, quia illa additio non mutat sensum formæ confectæ, atque ita sufficiens forma, censetur. Idem iudicium erit, si in fine formæ ponatur, & in nomine virginis Mariæ. nam si minister intelligat virginem Mariam Sanctissimam esse causam principalem, non fit Baptismus; si verò causam impetratoriam, verè baptizat.

Quinta diffic. An fiat Baptismus sub hac forma, Ego te baptizo in nomine genitoris geniti, & spirati?

Dux sunt extremæ opiniones. Prima est communis omnium Theologorum Alex. Alen. D. Bona. Sco. & Dur. ubi supra. Altera est gloriæ in can. multi sunt de consecra. dist. 4. & caiet. loco citato D. Tho. f. Baptismum sub hac forma conferri posse.

CONCLUSIO.

Sub tali forma neque licet conficere, neque fit Baptismus, probatur. quia non seruatur sensus formæ à Christo institutæ.
nam

nam pater, & genitor non sunt nomina synonyma non enim significant idem: & eodem modo nam etsi pro materiali significant idem id est eandem personam patris, pœnes formale significatum differunt. formale enim patris est relatio scilicet paternitas constitutiua patris: at verò formale genitoris est notio, id est notionalis actio scilicet generatio atq; ita non significant eodem modo, quod desideratur, vt formæ consuetæ sensus seruetur.

Sexta Diffic. An si quis dicat, Ego te baptizo in nomine Patris, & Iesu Christi, & Spiritus Sancti, sit verum baptisma?

D. Tho.
ar. 5.

Duæ sunt opiniones. I tenet partem agentem: propterea quod nomen Christi Iesu est proprium nomen Filij Dei, & ideo licebit loco Filij proprium nomen collocare. Altera partem negantem defendit quia non seruetur forma à Christo instituta qui voluit nomen Filij exprimi ad declarandum misterium Sanctissimæ Trinitatis, & processionem à patre quæ nõ ita in nomine Christi sicut in nomine Filij explicatur.

Hæreses.

Duæ fuerunt hæreses circa hunc articulum. vna quorundam Marcitarum, qui baptizabant in nomine ignoti patris omnium & veritate omnium matre, & in eo qui descendit in Iesu. Secunda hæresis fuit Paulianistarum, & Charaphrigum, qui in nomine Trinitatis minimè baptizabant. hæ autem hæreses confutantur in hoc art. Contra quas etiam lege Gan. Paulianæ 1. q. 1. & Can. quædam autem 24. q. 3. & Can. si verò de consecra. d. 4. & patrem à Castro hæresi 2. verbo Baptismus.

Legi DD
ar. 3. pro
ximo et
tatos.

art. III. An in nomine Christi tantum possit Baptismus conferr?

De hoc art. tres fuerunt opiniones. Prima est communis Alex. Alen. art. 2. §. 3. D. Tho. art. 6. D. Bona. q. 2. Duran. & aliorum vbi supra, hi tuentur nullum esse Baptismum in nomine Christi duntaxat collatum.

Secunda & contraria opinio est D. Ambrosij quem citat & sequitur Mag. d. 3. cui etiam adhæserunt Caiet. vbi supra, D. Th. & Adrianus, in materia de Baptismo.

Tertia opinio est Ricardi & Scoti, qui in hac re ancipites esse videntur, ait enim Ricar. Baptismum sub tali forma collatum, esse sub conditione reiterandum.

CONCL. I.

Aet. 1. 8.
C. 10.

Apostoli baptizabant in nomine Christi tantum. nam cap. 2. 8. 10. in Actibus Apostolorum legitur D. Petrum insisse quosdam in nomine Domini Iesu Christi baptizari. & confirmatur in Can. à quodam de consecr. dist. 4.

CON.

CONCL. II.

Hæc est

Baptizarunt Apostoli prædicto modo ex diuina reuelatione, & dispensatione, quia Apostoli, neque tota Ecclesia potuerunt propria authoritate sacramenta instituire, vel institutas formas mutare: vt ex superioribus constat, quare non baptizassent in nomine Christi, nisi diuina reuelatio & dispensatio interuenissent, quod fuit factum, vt nomē Christi crucifixi amabilissimum hominibus redderetur.

CONCL. III.

Si Baptismus modò in nomine Christi tantum vel Sanctissimæ Trinitatis, implicite conferatur, non erit sacramentum. Definita est à Galeſio Papa in Cano. si reuera, & in Cano. multi de consecr. d. 4. vbi dicuntur agere contra præceptum Euangelicū si baptizantes, & baptismum esse reiterandum, & cap. 1. de Baptismo & eius effectu. vbi vtraq. pars conclusionis expressè definita habetur.

CONCL. IIII.

Baptismus in nomine vnius personæ tantum collatus non est verum sacramentum, constat ex definitione Zachariæ Papæ Canon. in Synodo Anglorum de consecr. d. 4. vbi dicitur perfectum Christianum non esse qui non fuerit baptizatus in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti. Christus enī in Matth. ultimo instituent formam tres diuinas personas expressit.

Art. V. An requiratur immisſio baptisati in aqua?

CONCLUSIO.

Baptismus collatus per effusionem & asperſionem aquæ est verum sacramentum, constat ex 2. & 4. cap. actum, vbi legitur Apostolos vna die baptizasse 3000. hominū, & die altera 5000. & cum hi essent iam adulti, non poterant ab Apostolis præ corporis magnitudine in aquam immergi, & extrahi. vnde fit perspicuum per asperſionem hysſopo factam, vel per infusionem aquæ super faciem, aut caput, tot hominum millia vna die Baptismus recepisse.

Hinc si quis alium per asperſionem, vel infusionem, siue immersionem baptizet & non dicat, Ego te baptizo, sed Ego te abſtergo, infundo, aut immergo, dummodo baptizandi respondeat vt si dicat, Ego aspergo in nomine Patris &c. erit verum sacramentum. patet, quia ablutio, quæ est de necessitate Baptismi, potest vno horum trium modorum fieri.

Si verbum non respondeat modo baptizandi; vt si baptizans per asperſionem dicat, Ego te immergo in nomine Patris &c. non erit sacramentum. Ratio est, quia talis propositio est falsa

forma verò sacramenti est propositio vera.

APPEN. Si quis per verbū spergo, immergo, &c. prætermisso verbo baptizo, conferat Baptismum, veniali culpa non carebit, & tantum inde posset scandalum oriri, vt mortaliter peccaret.

Sato dist.
1. q. 1. ar.

Prima diffc. An si minima pars corporis baptizetur, sit verus Baptismus?

2.

Duz sunt opiniones; vna affirmans, altera negās D. Th. q. 85. art. 17. ad 4. & Ric. vbi supra.

CONCLUSIO.

Hec est. Si aliqua pars minima corporis baptizaretur, esset Baptismus sub conditione reiterandus: si autem pars principalior vt caput, siue tergum, non esset reiterandus, probatur: quia quando est opinionum varietas, tutior est amplectenda iuxta celebrem illam iuris regulam: in rebus dubiis pars certior tenenda est.

Ricar.

APPEN. Si capilli tantum abluantur, iterandus erit Baptismus. Ratio est, quia vt sit Baptismus integralis saltem pars in qua est anima tota, abluenda est; capilli verò non sunt partes integrales, cum partes integrales viuant anima rationali, & per illas aliquis maior, aut minor esse dicatur quorum quidem neutrum cappillis quadrat.

1.

APPEN. Si aqua solum tangat vestes, & non corpus, non erit Baptismus, constat cum ex proxima concl. tum ex Baptismi definitione qua dicitur Baptismus ablutio corporis exterior facta sub certa verborum forma.

2.

Secunda diffc. An sit trina immersio de necessitate Baptismi?

CONCL. I.

Non est de necessitate ita quod si non fiat trina, vel vna non sit verus Baptismus. definita est in Can. de trina de consecr. d. 4.

CONCL. II.

Seruanda tamen est ecclesiæ matris consuetudo. definita est in Conc. Tolet. 4. cap. 5.

APPEN.

Hinc colligitur, trinam, vel vnā, immersionem de necessitate præcepti esse quo ad baptizantem: ita vt si non semel immergeret, sed ter, vbi semel immergendi esset consuetudo; Baptismum quidem conficeret, sed ita conficiendo: grauiter peccaret.

D V B I V M.

Quorsum igitur Ecclesia, vt trina fieret immersio, in Cano. trina, & in Cano. eodem modo de consecr. d. 4. instituit?

Respondeo duabus de causis. Prima vt hæresis Ariano- rum confutaretur, qui non Trinitatis sanctissimæ nomine, & trina

trina immersione (quia malè de sanctissima Trinitate sentiebāt) sed in nomine mortis Christi, duntaxat baptizabant. putabant enim Christum Iesum purum esse hominem, neque Dei filiū, *Heresis Ariana-* nisi propter meritum quod præcipuè in morte habuit: vt con-*rum.* stat ex Cano. si quis presbyter de consecr. d. 4. Secunda ad confutandam hæresin Donatistarum, & eorum, qui putabāt tres esse Deos. ideo in Conc. Tolet. citato, quod refertur Cano. propter vitandum de consecr. d. 4. definitum fuit, vt vna tantum *Heresis Donatistarum,* immersione Baptismus conficeretur.

Art. V I. An sint tria genera baptismi, fluminis, sanguinis & poenitentiae, & vnumquodq; illorum sit sacramentum?

CONCL. I.

Tria sunt baptismata. Vnum aquæ, seu fluminis: alterum poenitentiae, seu flaminis: vt contritio, quæ oritur ex flamma charitatis in Deū. Tertium sanguinis, quo martyr proprio sanguine abluitur. pbatur auctoritate D. Aug. & habetur de cōsec. d. .c. Baptismi vicem: vbi horū trium baptismatū expressè meminit. *Alex. q. 21. m. 1. U. Th. vbi supra artic. 11. 12. D. Boni. toto art. 1. Ric. toto arti. 2. & reliqui dist. 4.*

CONCL. II.

Inter hæc tria baptismata, solum aquæ baptisma est sacramentum. solum enim confert gratiam ex opere operato. Solum hoc refertur inter septem Ecclesiæ sacramenta solum requirit determinatam materiam & formam, & ministri intentionem, quæ de necessitate sacramenti esse dicuntur vt ex superioribus constat & solum est ordinarium remedium ad originalis peccati abluionem.

CONCL. III.

Contritio, & Martyrium, cum in illis, qui aquæ Baptismum recipiunt, illius vicē gerant, Baptismata appellantur. patet. quia per hæc duo baptismata aquæ effectus, remissio scilicet originalis culpæ, & actualis comparatur. confirmatur exemplo Cornelij, qui Act. 11. censebatur iustus per contritionem ante Baptismum, & ex Can. Baptismi vicem citato & de martyribus Apoca. 7. legitur hi sunt, qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerunt itolas suas in sanguine agni. vbi martyrrium, ablutio, siue lotio nominatur quemadmodum & apud Isaiam dicitur si abluerit Dominus sordes filiarum Sion & c. vbi contritio ablutio nuncupatur. *Acto. 11. Apoc. 7. Isaias c. 4.*

CONCL. IIII.

Omnes lotiones, & abluiones veteris legis, & omnes figuræ Baptismi, nunc baptismata figuralia appellantur. constat ex D. Paul. 1. ad Corin. 10. nolimus vos ignorare fratres quod patres nostri omnes sub nube fuerunt, omnes mare transierunt, & omnes in Moyse baptizati sunt, in nube,

& in mari quo in loco per Moysen Ecclesiæ minister figuratur, per nubem Spiritus Sanctus, cuius gratia datur Baptismus recipientibus, intelligitur, & per mare aqua, quæ est Baptismi materia, indicatur.

Alex. m.

4. ar. 4.

D. Th. 7-

bi supra.

D. Bona

d. 5. q. 2.

art. 1. re

liqui. d.

4.

Ioan. 3.

baptizatus.

A P P E N

Prima diffic. Qui baptizatur sanguine proprio per Baptismum, cum iam sit iustificatus, si super vixerit, erit ne baptisate aquæ baptizandus?

C O N C L U S I O.

E R I T quidem Baptizandus. Ratio est, quia quem qui negligit aut contemnit nequaquam potest esse saluus. Baptismus aquæ est necessarius, vel in re, vel in voto, etiam iustificatis: iuxta illud Ioannis 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sæcto &c. & constat exemplo Cornelij iusti, qui fuit nihilominus baptizatus.

Hinc collige Baptismus flaminis, & sanguinis simpliciter nõ sufficere: sed secundum quid, i. non habita Baptismi aquæ copia.

Secunda diffic. An Baptismus sanguinis aquæ, vel flaminis Baptismo præstet?

D V A E sunt de hac difficultate opiniones 1. Alex. arti. 5. m. 4. D. Bona. &c. iur. locis citatis. hi defendunt hæc baptismata habere se sicut excedens & excessum. Altera opinio est, D. Tho. artic. 2. qui affirmat quantum ad effectum & modum efficiendi prævalere Baptismus flaminis Baptismo aquæ, & utroque esse præstantius martyrium.

C O N C L. I.

B A P T I S M A sanguinis quo ad gratiæ infusionem reliquis duobus perfectius esse censetur. definita est ab Ecclesia in c. cum Marthæ de celebrat. Missa. vbi Ecclesia prohibet orare pro martyre, nam dicit iniuriam facere martyri qui pro illo orat. non autem prohibet pro baptizatis aqua & flamine orare, quare maiorem gratiam infundet baptismata sanguinis, maiorisque meriti iudicabitur.

C O N C L. II.

M A I O R I S meriti est Baptismus flaminis quàm aquæ. Ratio est, quia in Baptismo aquæ datur æqualis gratia paruulis, & adultis, vt alibi diximus. at vetò gratia quæ datur per Baptismus flaminis responder deuotioni suscipientis, vel operantis atque ita iuxta maiorem deuotionem maior gratia dabitur, & per consequens, erit maioris meriti flaminis Baptismus.

C O N C L. III.

Alex. qu.

23. m. 7.

D. Th. 7.

66. ar. 9.

D. Bona.

Si modum causandi gratiã cõsideremus, Baptismus sanguinis Baptismo flaminis, & flaminis Baptismus aquæ Baptismo præstabit. Ratio est, quia perfectiorem modum operandi habet

habet Baptismus sanguinis, quam flaminis : & flaminis quā a- d. 6. q. 6.
 quæ nam baptismus sanguinis operatur per Sanguinis effusio- Ric. eadē
 nem, flaminis per dolorem, & amorem erga Deum, aquæ verò diss. q. 1.
 baptismus per solam exteriorem abluionem. art. 4. Sc.
 ibidem q.
 7. 8.

Art. VII. An Baptismus reuerari possit?

CONCLUSIO.

Baptismus iterari non potest, definita est in multis Concil. Dur. ibi-
 Cartagin. Vienen. Flor. & Trident. Sess. 6. c. 9. de sacramentis in dem. Ve-
 genere, & ibidem cap. 12. de Baptismo, & in multis textibus de galibr. 2.
 coniect. d. 4. super Cō-

Hinc iure optimo ab Ecclesia irregularitatis pœna scienter rebaptizati, & rebaptizantes puniuntur, vt ex Cano eos quos Trid. cap.
 de consecr. d. 4. conitat. Quid si vterque ius canonicum igno- 10. Cu-
 ret? Respon. quando irregularitas, vel aliqua pœna canonica p- stro Ver-
 pter factum iure diuino prohibitum imponitur, etiam ab igno- bo Bptis.
 rantibus incurritur. harefi 6.

Quid si aliquis dormiens, siue ignorans rebaptizetur? Resp. A P-
 nequaquam efficitur irregularis. na tex. in cano. qui bis. de cōs. Dubiū 1.
 d. 4. vbi dicitur: bis ignoranter baptizatos ordinari non posse, Scoti est
 quem in suum fauorem adducunt. D. Antonius. 3. p. tit. 14. cap. 3. ex cō-
 13. §. 12. & Palud. d. 17. q. 4. nullam habet vim. quia non est ali- muni sen-
 cuius pontificis. aut. Conc. sed eiusdem doctoris. tentia. d.

Quando dubitatur, sit ne aliquis baptizatus, quanta proba- 6. q. 8.
 bilitas ad non rebaptizandum sufficiet? Resp. si aliquis baptiza- Dubiū 2.
 uerit paruulum, antequam ad Ecclesiam ducatur, tenetur Cu- Lege Sco.
 ratus inquirere, sub qua forma, & intentione baptizatus sit, et si d. 6. q. 8.
 ritè baptizatum inuenerit, iterum etiam sub conditione bap- Dubiū 3.
 zans irregularis efficietur. Constat ex cap. de quibus extra: de 3.
 Baptismo, & eius effectu. vbi definitum est solum licere sub cō-
 ditione baptizare, quando dubium fuerit, sit ne paruulus, an
 non baptizatus.

Hinc colligitur, ineptissimè facere Curatos paruulos rebap- A P-
 tizantes, quando de priori Baptismo non est dubium. PEN. I.

Hinc quoque colligere licet, adultos scrupulosos natos pa- A P-
 rentibus fidelibus non esse sub conditione rebaptizandos quia PEN-
 temerarium est illud in dubium vertere, cum nullam habeant
 dubitandi occasionem.

Si infidelis qui nil de Euangelio audiuit, amens fiat, & tota Dubium
 illa prouincia, ad fidem Christi conuertatur, erit ne baptizan-
 dus?

CONCL. II.

Scoto d.

Nequaquam est baptizandus, nemo enim nisi volens de sta- I. q. 211.
 tu vitæ lux disponere iudicatur. 4. 2.

Secunda diffic. Quando puer secretè baptizatus est. sunt ne benedictiones Ecclesie, & cetera cetera repetenda?

CONCL. I.

Dubium Sunt quidem. Ratio est, quia istæ solennitates iuuant, vt puer gratia baptismali, postea melius vtatur. Quid si repetitis solennitatibus intelligat sacerdos puerum non esse baptizatum!

CONCL. II.

Debet denuò solenniter illum baptizare. Ratio est, quia solennitates nõ sunt de essentia baptismi, atque ita poterunt reiterari.

Hæreses. Hinc per primam concl. euulsæ manent hæreses multorum Anabaptistarum, qualis fuit Donatistarum hæresis, qui rebaptizabant ab Ecclesia Romana baptizatos, asserentes apud illos tantum esse verum baptismum. & error Cypriani, & aliorum Africæ Episcoporum, qui definerunt odio aduersus hæreticos ducti baptizatos ab hæreticis fore rebaptizandos: qui quoniam pertinaciter non asseruerunt, hæretici non censentur. fuit etiam error cuiusdam Balthassaris, qui paruulos non fuisse verè baptizatos asserens, homines rebaptizandos esse docebat.

Alex. q.

Art. VIII. An Baptismus ab eius institutione ante mortem Christi cæperit obligare?

12. m. 3.

D. Tho.

q. 66. ar.

2. q. 1. 2.

q. 103. ar.

4. D. Be-

na dij. 3.

ar. 3. Ric.

artic. 11.

Scot. q. 4.

D. eadem

d. 1.

† Ioan. 1.

Hæbr. 10.

CONCL. I.

Baptismus ante mortem Christi Iesu virtutem regenerandi id est, conferendi gratiam, & remittendi peccata habuit. patet. ¶ Ioan. 1. ¶ qui me misit baptizare dixit mihi, super quem videris Spiritum descendentem & manentem, ipse est, qui baptizat in Spiritu Sancto id est instituit Baptismum habentem vim regenerandi, & sanandi. nam baptizare in Spiritu Sancto est talem Baptismum conferre.

CONCL. III.

Baptismus, ante mortem Christi vim obligandi non habuit. Ratio est, quia nunquam lex vetus concurrat cum Euangelica quo ad obligationem. lex autem vetus non fuit euacuata, quo ad obligationem ante Christi mortem. non enim euacuatur umbra nisi adueniente veritate. & Hæbr. 10. lex fuit umbra futurorum bonorum id est mortis Christi &c.

Prima diffic. Cur igitur sibi habuit vim sanandi non etiam obligandi?

CONCLUSIO.

Nulla lex obligat, donec sit sufficienter promulgata. patet ex Can. in istis. dist. 4. vbi dicitur leges tunc instituuntur, quando

do promulgantur quamobrem si non sit sufficienter promulgata, non erit ita instituta ut vim obligandi habeat, ut constat ex cap. cognoscentes de constitutionibus extra, ubi habetur ignorantibus leges nullum incurrere detrimentum.

Secunda diffi. Quando igitur lex erit sufficienter promulgata?

Nota, quod lex aut irritat factum, ut si conderetur lex dicēs, omnes contractus census deinceps sint nulli, aut lex non irritat factum, sed tantum prohibet, vel præcipit, aliquam actionem, ut si lex aliqua noua diceret, post hac omnes. Quarta feria à carnibus abstineant.

CONCLUSIO.

Quando lex irritat factum, satis est, ut in curia principis promulgetur: ut tale factum sit irritum, etiam ab ignorante legem inuincibiliter. probatur ex cap. venientes. extra de iure iurando. ubi dicitur in omni iuramento intelligendum esse semper ius superiorem exceptum, si illud non irritauerit ergo à simili dicendum est de omni contractu, quem potest princeps impedire, ne fiat, & factum irritare. hæc est communis sententia circa legem non irritantem factum, sed prohibentem, &c.

Flo. Theo. q. super 4. lib. sent.

Sunt duæ opiniones, i. Sco. ubi supra, & quorundam Canonistarum. ut Abbatis Panor. in cap. cognoscentes supra citato qui tenent debere publicari, cum quadam solennitate id est quarundam personarum citatione &c. etiam in singulis ciuitatibus Diocesum, ut subditos obliget, & sufficienter promulgata censeatur.

Contraria opinio, quam sequitur Soto. lib. 1. de Iustitia & iure q. 1. art. 4 ait, quod facta talis legis promulgatione in curia principis, vel in ciuitate Metropolitana regni obligantur omnes ad illius obseruantiam, excusantur tamen à peccato ignorantes illam inuincibiliter, ut sunt, qui à curia remoti viuunt, itaq; prima opinio ignorantes inuincibiliter non obligat, secunda obligat, & per ignorantiam excusat à peccato.

CONCL. II.

Promulgatio sufficiens, & solennis talis legis debet fieri etiam in singulis ciuitatibus diocesum, ut obliget subditos. probatur, quia lex iusta neminem obligat ad impossibile. unde cū impossibile erit sit ignorantes, legem inuincibiliter illam seruare impossibile erit ad illam obligari. Secūdo qui lex est forma, & regula viuendi subditis imposita, & cum impossibile sit talem legem esse formam viuendi ignorantibus eam inuincibiliter, impossibile profectò erit ignorantes inuincibiliter tali legi obligari.

APPEN. 1. Hinc sequitur. Primò quòd quamuis in legis promulgatione dicatur, præcipimus vniuersis sub nostra ditione & c. intelligitur, postquam ad eorum notitiam talis lex peruenerit. alioquin esset iniusta. nam vt constat, ad impossibile obligaret. verùm obiicies. sequeretur inde principem non imponere legem; sed legis promulgatorem. Respondeo: non valet ratio. nam Apostoli fuerunt totius legis Euangelicæ per orbem promulgatores: & tamen nemo hætenus dixit fuisse legis authores.

APPEN. 2. Hinc ignorantes inuincibiliter legem: vt habetur in con. Sco. dicuntur excusari à legis obseruantia; non quòd teneantur ad illam: sed potius, quia non tenentur. pater exemplo legis ieiunij, à qua dicuntur excusari qui nondum nati sunt 12. annos. propterea, quòd ad illam minime tenentur.

Art. IX. Quando cessant legalia?

Alex. q. 6. De cessatione legalium Tres sunt opiniones. Prima **D. Hieronimi**: & continetur his tribus propositionibus. Prima à lege **q. 7 m.** data per Moysen in monte Sinay vsque ad mortem Christi; legalia fuerunt necessaria quantum ad obligationem præcepti, & vtilia quantum ad obseruantiam, quia existenti in gratia erat talis obseruatio meritoria.

Ric. v. bi supra. Secunda propositio. statim à morte Christi legalia fuerunt mortua quo ad obligationem, & significationem, & mortifera; quia peccabant mortaliter legalia obseruantes, & erant hæretici nam per illa significabant Iesum nondum venisse. legalia enim Iesum venturum figurabant.

Tertia propositio. Apostoli post mortem Iesu nõ verè utebantur legalibus: sed pia quadam simulatione, se vti illis fingebant.

Secunda opinio est **D. August.** cuius sententia tribus propositionibus compræhenditur.

Prima, à Moysen vsque ad mortem Christi legalia fuerunt necessaria, erant enim sub præcepto.

Secunda propositio, à morte Christi vsque ad sufficientem Euangelij promulgationem, neque fuerunt necessaria (quia neque fuerunt sub præcepto) neque vtilia præsertim circumcisio. quoniam non erat signum gratiæ, erant tamen conuersis ex iudaismo licita.

Tertia propositio, à sufficienti Euangelij promulgatione vsque ad finem mundi sunt, & illicita, & mortifera. hanc opinionem sequuntur **D. Tho. Ric. & Dur.** vbi supra.

Tertia opinio, est **Sco.** vbi supra art. 2. & potest tribus propositionibus concludi.

Prima circumcisio, ex quo fuit data Abrahæ vsq; ad Baptismi institutionem, fuit ex ei⁹ familia descendentibus utilis, & necessaria.

Secunda

Secunda; ab institutione Baptismi vsque ad sufficientem Euangelij promulgationem factam post mortem Christi neque circumcisio, neque Baptismus fuerunt necessaria, bene tamen ad salutem vtilia, quia conferebant gratiam suscipienti. poterat enim homines saluari vel per Baptismum, vel per circumcisionem. in hac parte discedit à D. Tho. dicente statim à morte Christi circumcisionem non fuisse vtilem, quia non erat signum gratiæ, bene tamen licitam.

Tertiam, à sufficienti Euangelij promulgatione circumcisio neq; vtilis, neq; necessaria erat, fuit tamen licita multò etiam post mortem Christi, vt synagoga cum honore sepeliretur. neq; in hac re consentit cum D. Tho. dicente à sufficienti Euangelij promulgatione legalia fuisse mortifera. **CONCL. I.**

Quantū ad figuralem significationem legalia omnia statim à morte Christi cessauerunt ita verè fuerint mortua. patet. quia nil significabant. legalia enim erant figura gratiæ conferendæ per passionem Christi exhibenda, vt in Con. Flor. habetur & adueniente veritate, cessat figura. vnde Lucæ 18. ecce ascendimus Hierosolimam, & consummabuntur omnia &c.

Luce 18.

Hinc observatio legalium in sensu figurali tunc fuit lethalis habentibus notitiam prædicationis, & miraculorum Christi. patet. erant enim hæretici seruantes illa in sensu figurali. quia negabant Christi aduentum, & mortem, nostram q. redemptionem. nã vt fuisset tunc hæreticus dicens verbotenus Christum nondum venisse ita etiam qui illum facto aliquo negasset.

APPEN.

1.

Hinc, qui longè aberant à Hierosolymis ignorantes inuincibiliter aduentum, mortem, & miracula Christi &c. & protestantes fidem venturi in esu agni paschalis, quemadmodum in sacra scriptura continebantur, neq; peccabant mortaliter, neq; heretici iudicandi erant. Ratio est, quia scriptura sacra tunc Christum venisse protestabatur: & ideo minimè peccabant.

APPEN.

2.

CONCL. II.

In sensu literali legalia fuerunt à morte Iesu vsque ad sufficientem Euangelij promulgationem non quidem gentibus, sed iudæis obligatoria. Ratio est, quia ante promulgationem Euangelij non constabat iudæis de reuocatione legalium, quantum ad sensum literalem. & lex semper obligat, donec de eius reuocatione constet, deinde sicut non incipit obligare lex aliqua nisi post sufficientem eius promulgationem, ita neque desinit obligare, nisi post sufficientem reuocationis promulgationem. tū etiam, quia non magis constabat iudæis de reuocatione legalium post mortem Iesu ante promulgationem Euangelij,

quam illo vivente; ipse autem docebat eos legalium observantiam, (fuit enim circumcisisus, oblati in templo quinque siclis redemptus (quare in sēsu literali tenebantur legalia servare non enim per sufficientem promulgationem constabat illis reuocatio.

CONCL. III.

cap. 16.

cap. 18.

cap. 21.

Conuersis à circumcissione post sufficientem euangelij promulgationem legalium observatio in sensu literali fuit tantum licita vsque ad tempus per Apostolos, vel per Ecclesiam determinatum. constat ex multis locis actorum. nam C. Paul. circumcidit Timotheum, & rasit caput iuxta ritum Nazaræorum. & secundu[m] legis ritum ingressus fuit templum, & purificatus. & eodem loco habetur, credentes ex circumcissione fuisse legis. amulatores id est ex nimio zelo observatores & tamen neq; C. Paul. nec alij peccarunt. quia spem salutis in eorum observantia non collocabant. idq. vt synagoga cum honore sepeliretur, solummodo faciebant.

APPEN.

3.

Hinc tempore, quo euangelium promulgabatur, circumcissio licita quidem erat; non tamen utilis, vel necessaria. confirmatur iisdem rationibus.

CONCL. IIIL.

Subr. de
sacramē
tis in ge-
nera.

Gen. 17.

Fide ra-

tiones se-

cunda cō-

clusionis.

Ex quo Abraham circumcissionem accepit vsque ad Baptismi institutionem ante mortem Christi Iesu circumcissio descendentibus ex familia Abrahæ necessaria adultis simpliciter fuit, paruulis verò octauum diem. quia ante diem octauum poterat illis per remedium legis naturæ subueniri constat. Gen. cap. 17. vbi ita legitur: masculus, cuius caro præputij non fuerit circumcisa, delebitur illius anima de populo meo.

CONCL. V.

Ab institutione Baptismi vsque ad sufficientem euangelij promulgationem factum post Iesu mortem fuit circumcissio adultis iudæis necessaria, sicut ante Baptismi institutionem. Ratio est. quia subditus tenetur legem servare, donec de illius reuocatione sibi constet. circumcissionis verò reuocatio non constitit nisi post Euangelij sufficientem promulgationem.

CONCL. VI.

Quamuis paruuli salutem per Baptismum ab eius institutione vsque ad sufficientem euangelij promulgationem consequentibus, parentes tamen paruulos non circumcidentes moraliter peccabant. Ratio est, non quòd obligarentur propter paruulorum iustificationem (iam enim per Baptismum à peccato originali mandati erant) sed quia subditi tenentur servare legem, donec constet de eius reuocatione.

Hac concl. videtur esse contra Sco, vbi supra, non tamen est non

non enim afferendo, sed dubitando loquitur, nam ait, videtur quod non tenebantur parentes providere paruulo, de alio remedio sunt enim notanda Sc. verba, dicit enim ante octauum diem potuit baptizare paruulum. vbi apertissime iudicat post octauum diem non sufficere Baptismum sed necessariam esse circumfionem.

CONCL. VII.

Per promulgationem Euangelij Hierosolymus factam fuit in illa diœcesi reuocata circumfio, idem iudicium est de alijs diœcesibus. quia in illis tantum fuit reuocata in quarum metropoli fuit Euangelium solenniter promulgatum. (Ratio est, quia nemo obligatur ad impossibile) & per promulgationem Euangelij in alio regno vel diœcesi factam plerunque erat impossibile Euangelij notitiam habere, vt si in insula. v. g. Baleari esset Euangelium promulgatum, & non liceret nauigare præpiratarum multitudinem: & cum non tenerentur tunc Euangelium seruare Iudæi Valentiaë existentes, ad circumfionem obseruandam obligabantur.

X Hinc si aliquis diœcesis Cæsaraugustanaë, esset in diœcesi & 4. A P-
ciuitate Valentina, audiretque alicuius legis canonicæ solennè P E N.
promulgationem, teneretur illam obseruare, etiam si Cæsaraugustanaë non esset solenniter promulgata. *Notanda Galat. 5.*

CONCL. VIII.

Post factam promulgationem Euangelij per totum orbem, *iustitia*
vt modo est, circumfio, quacunque intentione fiat, erit mortife- *& iure,*
ra. ait enim D. Paul. ad Gala. 5. si circumcidimini, Christus minus *lib. 2. q. 5.*
proderit est q. definita con. in c. maiores extra de Baptismo, & *art. viii.*
in Conc. Flor. sub Eugenio IIII. vbi habetur post sufficientem *A P-*
Euangelij promulgationem legalia omnia mortifera esse. *PEN. 5.*

Hinc colligitur censendam esse improbabilem Caiet. opinio- *Caiet. Ca-*
nem afferentis, quod si aliquis circumcideret se hac intentione, *nen. 3. p.*
vt Christum imitaretur, non peccaret. *q. 37. ar.*
1. Alex. m.

Prima diffie. Quando, & vbi Baptismus cœpit
ess. sub præcepto?

CONCL. I.

Cœpit quidem, quam primùm, fuit solenniter promulgatus. *bi supra*
Ratio est, quia nulla lex obligat, donec sit sufficienter promul- *reliqua c-*
gata, atque ita Baptismus, cum sit lex necessitatem imponens: vt *tiam d. 3.*
constat Marc. vltimo qui crediderit, & baptizatus fuerit &c. non *Rsc. arti.*
obligauit, donec sufficienter promulgatus fuit. *5. per to-*
tum.

CONCL. III.

Non cœpit Baptismi obligatio in toto orbe à die qua fuit *Mar. vii.*
Hinc

Scoto est. Hierosolymis promulgatus. nam vt lex humana promulgata in vno Hispaniarum regno, non censetur in omnibus regnis inuictissimo Regi nostro Philippo subiectis sufficienter promulgata ita neque lex diuina de Baptismo Hierosolymis tatum manifestata, in toto orbe promulgata censebatur.

CONCL. III.

Baptismus cœpit esse sub præcepto in toto orbe, quãdo fuit facta promulgatio in præcipuis orbis ciuitatibus. Ratio est, quia facta hac promulgatione potuit omnibus innotescere: tunc enim dicitur lex sufficienter promulgata quando noticia illius potest ad omnium aures peruenire. factaq; est huiusmodi promulgatio aut 30. anno à die pentecostes, vt author est D. Chrysostomus homilia 45. super Matth.

CONCL. IIII.

Facta Euangelij promulgatione possunt multi inuincibiliter illud ignorare. patet exemplo Indorum qui ante quam Hispani ad eos peruenissent Euangelium inuincibiliter ignorare dicebantur.

D. D. vbi supra.

Secunda diffie. Vt Baptismus sufficienter & solemniter promulgaretur, quæ desiderabantur?

CONCLUSIO.

Prædicatio, & miracula. Ratio est, quia tunc solenniter Euangelium promulgatur, quando, eo modo proponitur: quo fidem faciat, & audientes credere teneantur, & qui nil de Iesu audierant sine miraculis ad credendum minime obligabantur. vt

Ioan. 15. constat Ioann. 15. si non venissem, & locutus non fuisset, *D. Augu.* &c. peccatum non haberent scilicet infidelitatis, vt *D. August. Sc. dist. 4.* declarat.

q. 5. D. T. q. 68. ar. *Tertia diffie. An Euangelio sufficienter promulgato, si adultus per contritionem, & Baptismum in voto iustificatus,*

1. Vegali. 5. super *Baptismum contemneret, solo Baptismi contemptu damnaretur?*

Cõc. Tri.

CONCLUSIO.

cap. 12.

Baptismus ita est in præcepto, vt si adultus nullum aliud haberet peccatum, præter Baptismi contemptum, in æternum dånaretur, patet exemplo Nicodemi *Ioan. 3.* qui in fide & charitate accessit ad Iesum, & tamen dixit ille nisi quis renatus fuerit. &c. & exemplo Cornelij, de quo ait *D. August.* si iam Spiritu Sãcto accepto Cornelius baptizari noluisset tanti sacramenti reus fieret, & refertur de consecr. d. 4. can. non dubitando.

De cessatione legalium.

Art. X. An peccauerit D. Petrus seruans legalia, quando fuit à D. Paulo reprehensus?

Dua

Dux sunt opiniones. Prima D. Hierony, qui secutus est D. Chrysostomum, & alios græcos doctores, & habetur super epistolam ad Gala. 2. in locum venisset Antiochiam, &c. & in epistola 11. quæ habetur in secundo tomo D. Aug. l. Sanctum Petrum non peccasse, sequuntur autem D. Hiero. Adrian. in 4. q. 1. & Ioan. Maio. d. 3. q. 1. 4.

Galat. 2.

Secunda opinio fuit D. August. asserentis D. Petrum peccasse.

CONCL. I.

Beatus Petrus seruando legalia Antiochiæ coram Christianis ex gentilitate conuersis peccauit. probatur quia illo facto conuersi ex gentilitate fuerunt scandalizati, credentes legalia esse ad salutem necessaria. dixit enim B. Paulus, D. Petro, tuo facto cogis gentes iudaizare, quia non ambulasti iuxta veritatem Euangelicam.

Galat. 2.

CONCL. II.

Peccatum D. Petri fuit veniale. Ratio est, quia factum D. Petri fuit licitum, & ipse nolebat scandalizare, neque inde scandalum oriri existimabat, & tunc quidem scandalum passiuum est peccatum mot. quando scandali conscius non illud euitat.

Art. vii. An preceptum Baptismi sit ad salutem necessarium?

CONCL. I.

Post promulgationem Euangelij in toto orbe factam absque Baptismo, aut in te, aut in voto, saluari nemo potest. ita enim definitum est in Conc. Trid. Sess. 6. cap. 4. his verbis. translatio à statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ, in statu gratiæ, & adoptionis filiorum Dei post Euangelium promulgatum sine lauacro regenerationis aut eius voto fieri non potest, &c.

Alex. q. 22. m. 4. art. 5. D. T. q. 68. art. 2. D. Bona. vbi sup. Roca. d. 4. arti. 1. q. 3. Sc. d. 3. q. 4. & d. 4. Vega lib. 1. super Conc. Triden. cap. vltimo.

CONCL. II.

Non sufficit paruulis ad salutem parentum benedictio, quando deest aqua, qua baptizentur. Ratio est, quia tunc benedictio, & preces parentum, essent sacramentum: cum puer per illas ex opere operato iustificaretur: & ita essent plusquam septem sacramenta, quod est erroneum.

CONCL. III.

Paruuli possunt saluari per solum martyrium, quamuis non recipiant Baptismi sacramentum. patet exemplo sanctorum innocentium, qui ab Herode in odium Christi fuerunt occisi, quorum martyriū Ecclesia colit & tamen credendum est quosdam illorum circumcisos haud fuisse.

Primum

Hæreses. Primum fuit error contra con. primam afferentium tantam esse Baptismi necessitatem, vt adultus sine Baptismo in re nullo modo possit saluari. Secundò fuit error. Ioan. Vuicleph. Caiet. & *Ger. Ger. son. caute legendi.* Gerson. qui asseruerunt paruulos absque Baptismo aquæ posse saluari, dixit enim Caiet. vbi supra D. Tho. si paruulus deficiente aqua signetur signo Crucis, saluabitur absque Baptismo, lege Vegam & Castro hæresi 9. vbi supra.

QVÆSTIO SECVNDA DE RECIPIENTIBVS BAPTISMVM.

Hac q.d. 4. Mag. explicabitur.

Alex. q. 17. m. 4. Art. 1. An pueri ante vsu[m] rationis sint baptizandi?

CONCL. I.

D. Tho. q. 68. ar. 9. reliqui. d. 4. D. B. & Kira. ar. 1. q. 1. **P**aruuli in remedium contra originale peccatum baptizandi sunt. hæc con. est definita in multis Concilijs, & tandem in Trid. Sess. 6. c. 4. & Sess. 7. de Baptismo c. 12. 13. & 14. lege omnid. 4. D. B. no Castrum vbi supra, qui concilia citat, & innumeras sanctorum & Kira. autoritates affert.

CONCL. II.

ar. 1. q. 1. & dis. 6. ar. 2. q. 2. Scoti q. 1. 2. Dur. & 13. Paruuli baptizati cum ad rationis vsu[m] peruenerint legem Christi, quam in Baptismo receperant, obseruare tenentur. ex-
Scotti q. 1. 2. Dur. & 13. præse est definita in Conc. Trid. Sess. 7. de Baptismo Can. 7. 8.

q. 5. Hæreses. Hinc refutantur variz hæreses, quarum prima assererat paruulis nihil prodesse Baptismum ante rationis vsu[m], quæ fuit cuiusdam Petri de Bruis, quam ab inferis reuocarunt Anabaptistæ quibus subscribere visus est Erasmus in prologo super Mat. dicens si placeret maioribus Ecclesiz, paruuli, cum veniunt ad ætatem adultam, essent interrogandi, an vellent seruare legem Christi, qui si nollent, suo arbitrio essent relinquendi.

Secunda hæresis fuit, Pelagij negantis paruulos habere originale peccatum, atque ita dicebat Baptismo minimè indigere.

Tertia Manicheorum, & aliorum, qui dixerunt Baptismum paruulis vtilem esse: non tamen necessarium. quia parentum precibus præsertim deficiente aqua, poterant saluari. quem errorem amplexi sunt Ioann. Gerson, & Caiet. vt supra diximus. Quarta hæresis; fuit Cathaphrigum, & Marchionistarum, qui mortuos baptizare tentarunt, contra has hæreses lege Patrem de Casiro verbo Baptismus hæresi 3. 4. 5. 6. vbi copiossimè illas confutat.

Gerson, & Caiet. caute legendi.

Art. II. An Paruuli infidelium inuitis parentibus sint baptizandi?

Tres sunt opiniones, prima est D. Thom. & Ric. hi tenent nullo modo paruulos infidelium inuitis parentibus posse baptizari. Secunda opinio, est Dur. qui ait si parentes infidelium sunt christianorum mancipia, possunt, sin minus, Baptismus nullum sortierur effectum. Tertia opinio est Scot. quia ait paruulos infidelium christianis principibus subditorum posse inuitis parentibus reddantur, sed religiose nutriantur: & ne parentes hoc timentes trucident paruulos, vt à christianis non baptizentur, quòd quidem dicit licere non cuilibet, sed principi, qui est minister iustitiæ diuinæ. tota autem controuerfia inter Sco. & D. Tho. consistit in hoc, quòd Sanctus Thomas dicit esse contra ius naturæ paruulos ita baptizare Soc. verò illud pernegat.

CONCL. I

Princeps christianus potest paruulos infidelium sibi subditorum parentibus inuiti baptizare dummodo eos christianis nutriendos tradat. confirmatur varijs rationibus. Prima ex D. August. quia quando dominia sunt subordinata, prout est in domino superioris inferioris præcepto contempto, & c m Deus, qui est Dominus vniuersalis secundum legem naturalem, & Euangelicam omnium paruulorum, præcipiat paruulos sibi per Baptismum consecrari quamuis pater infidelis, qui est Dominus particularis, velit oppositum, princeps qui est minister iustitiæ poterit illos auferre, & Deo consecrare. Dices vera est D. August. sententia dummodo non sit præceptum contra legem naturæ lex enim gratiæ non destruit legem naturæ, sed perficit. auferre autem paruulos est contra legem naturæ. verum quidem est legem gratiæ non destruere legem naturæ, de actibus virtutum. nam lex naturalis, quæ prohibet accessum ad alienam, per legem Euangelicam perficitur, quæ prohibet etiam concupiscentiam, at verò quæ est de conseruatione dominiorum, aliquando per legem Euangelicam destruitur. lege enim naturali matrimonium consummatum est insolubile, & tamen si alter coniugum conuertatur ad fidem, & infidelis nolit cum conuerso habitare, poterit fidelis contrahere, & ita amittit infidelis dominium per legem gratiæ? dicente Apóstolo. si infidelis discedit, discedat, non enim seruituti subiectus est frater, aut soror in huiusmodi. Deinde in matrimonio rato si alter religionem sollemniter profiteatur, manens in sæculo, amittit dominium. tum infideles regibus christianis subditi lege naturali sunt suorum bonorum Domini, & tamen compellentur soluere decimas de prædijs, quæ à Christianis emerunt, vt constat

*Ale. q. 18.
m. 1. D.
Tho. vbi-
supra ar.
10. D. Bo-
na. art. 2.
q. 1. Ri-
car. d. 6. q.
3. art. 3.
Sco. d. 4.
q. 9. Du-
rã. 4. qua
6.*

*Homilia
6. de ver-
bis domi-
ni.*

Augustin.

*Lege tota
capi. 5.
Matth.*

*1. corint.
7.*

cap.

cap. de Terris extra de decimis præterea probatur concl. Itali. quid obstaret, esset, quia pater non potest priuari paterna potestate, quæ sibi iure naturæ conuenit. nam de lege naturæ est, quod filij sint sub potestate patris, & non matris, quemadmodum constat instituta de patria potestate. §. i. vbi ita legitur, filius ex te, & ex tua vxore natus, sibi tua potestate est c. de patria potestate. l. si filius; nihilominus tamen Ecclesia præcipit paruulos reluctante patre baptizari; vt constat. Can. Iudæi 28. q. 1. cuius verba sunt, Iudæi, qui christianas mulieres in coniugio habent &c. quod si admoniti fuerint, & noluerint separentur, &c. filij autem, qui ex talibus nati sunt, fidem, atq; conditionem matris sequantur; ad hæc tenent aduersarij, quod si de pacto baptizentur, recipiunt characterem baptismalem. contra ad hominem argumentor, & confirmo concl. quod iure naturæ est nullum, & irritum & iure Euangelico vel Ecclesiastico non confirmatur tantquam licitum: semper est illicitum; etsi fiat non tenet: vt patet de contractu simoniaco illis verbis prohibito, scilicet quod gratis accepistis, gratis date, & de contractu matrimonij inter fidelem, & infidelem, qui quidem contractus solam prohibitionem à Deo factam, sunt nulli: quare si Deus, & Ecclesia, vt aduersarij affirmant, prohibent filios infidelium inuitis patribus baptizari: si de facto baptizentur, non recipient characterem. & confirmo quia si Ecclesia expressè diceret, nolo paruulos inuitis parentibus baptizari, si de facto baptizarentur, non imprimeretur character quia deficiente voluntate Ecclesiæ, & parentum, non esset interpretatiua voluntas paruulorum, quæ ad baptismum desideratur; ergo cum Ecclesia per aduersarios hoc nolit, haud recipient characterem, quod est contra suam sententiam.

CONCL. II.

Paruuli infidelium, non subditorum principibus christianis, cum quibus nullum est nobis bellum inuitis parentibus baptizari possunt. Ratio est, quia si integrum esset expoliare patrem infidelem potestate patria volentem suos paruulos occidere, multo magis profectò licebit, si velit eos spiritualiter occidere. Dices minimè licet, quia non sunt facienda mala, vt inde veniant bona. & malum quidem est expoliare patrem infidelem potestate, quæ illi iure naturali competit, hæc tamen ratio nõ tollit vim concl. quia ordo charitatis est in præcepto, & quando non patet alia via salutis æternæ, quam priuando proximum re aliqua temporali, possumus illum re illa priuare animo recompensandi, plusquam æquiualens tunc enim nulla fit iniuria, & cum paruulis infidelium alia via salutis non pateat, nisi eripiendo illos à patria potestate animo recom-

2. Corint.

7-

Ad Ro. 3.

recompensandam iniuriam, consecrandoque illos deo per Baptismum, non erit profecto facere malum & cum ordine charitati præferre teneamur vitam spirituales, salutemq; æternam temporalibus bonis, inter quæ connumeratur patria potestas.

Prima diffie. An infideles adulti minis & terroribus ad Baptismum compelli possint.

Alex. vbi supra, &

Duæ sunt opiniones. Prima d. Tho. vbi supra art. 8. qui negat fieri posse. Altera, & cõtraria Sco. vbi supra. Nota distinctionem, qua facile hi doctores conciliantur; vel fiunt minæ & terrores ad inferendam mortem corporalem, vel ad mortem ciuilem tantum vt est exilium.

D. Bona.

loco cita-

to Ric. d.

6. q. 1. ar.

3.

CONCL. I.

Non potest princeps christianus primo modo infideles ad Baptismum compellere difinita est 45. d. Can. de iudæis, vbi ita habetur. præcipit Sancta Synodus nemini deinceps ad credendum vim inferri.

CONCL. II.

Secundo autem modo benè possunt hac forma, quicunque infidelis, aut baptizetur, aut ciuilem mortem patiatur, atque ita factum est in regnis Hispaniæ. patet conclu. per lege cunctos populos capitu. de summa Trinita, & de fide Catholica, vbi christianissimum Imperatorem ita lege præceperunt cunctos populos, quos elementariæ nostræ regit Imperium, in tali volumus religione versari, quam D. Petrum tradidisse Romanis, religio vsque adhuc ab ipso insinuata declarat. ex dictis facile soluentur aduersariorum rationes. Et qui obiciunt hæc tenent Ecclesiam non fuisse vsam tali potestate, neque legem de hac re statuisse minime vrgent. non enim talis lex, esset statuenda. quoniam esset infidelibus scandalosa, propterea quod occiderent paruulos, ne à Christianis baptizarentur. Deinde obiciunt, liceret, etiam infidelibus propter hanc causam bellum inferre, dareturque tunc bellum ex vtraque parte iustum. nam iuste parentes iure naturæ bellum inferrent, & christiani etiam propter præceptam de Baptismo. neque hæc rationes vim ullam habent. quia nobis licet hac de causa bellum inferre, sed auferendi sunt cum cantela, ne parentes hoc subolfacientes illos trucident. Rursus disputant si hoc licet peccant ergo parentes possidendo quia iniuste eos possident. nequaquam eos iniuste possident. quia iure naturæ possident, sed indignè. digni enim sunt: vt filijs priuentur, quemadmodum qui canonicè electus est in guardianum, priorem

&c. ineptus tamen ad officium, iuste quidem possidet, quia Canonicè electus verum indignè; quia dignus est, vt dignitate priuetur. tandem adducunt contra Sco. D. Paul. dicentem, quid enim mihi de ijs quæ foris sunt iudicare; & cum paruuli infidelium sint foris cur illos Ecclesia Baptizat, facile satisfacies si dicas Ecclesiam non habere potestatem super infideles ad coercendum, & expugnandum illos ratione infidelitatis. habere tamen ad liberandum innocentem à potestate infidelium; & cum paruulus sit innocens, poterit illum à parentibus infidelium liberare, consecrando Deo per Baptismum; ea ratione qua in progressu disputationis explicatum est.

Art. III. An paruuli intra uteros matris existentes possint baptizari?

Alc. q. 17.

nt. 2. ad 5

Om. 3 D

Th. ar. 11.

q. 68. D.

Bon. d. 6.

q. 1. Rica.

d. 6. art. 2

q. 1. Dur.

d. 6. q. 1.

Sco. di. 4.

q. 3.

Caus. Ca

iet.

D. Augu.

Ioan. 3.

Dubium.

Opinio communis tenet patrem negantem vnus Caiet. vbi supra. D. Tho. descendit paruulos intra maternos uteros posse per benedictionem parentum in nomine Trinitatis, absque Baptismo saluari.

CONCL. I.

Pueri existentes intra uterum non possunt Baptismum recipere probatur ex D. Aug. apud D. Tho. dicente nemo renascitur, nisi prius nascatur.

CONCL. II.

Nullum est remedium, quod possit paruulis intra uterum matris existentibus ad remissionem peccati originalis adhiberi, præter Martyrium, & flaminis Baptismum constat ex Can. firmissimè & est D. Aug. de consec. d. 4. vbi ita legem firmissimè tene &c. paruulos, qui in utero matris sine Baptismo moriuntur, sempiterno igne puniendos dixit enim Christus Ioan. 3. nisi quis renatus fuerit &c. quæ lex cum sit vniuersalis; vniuersaliter est intelligenda. Secunda pars conclusi patet vt si mater pro Christo mortem subeat iustificabitur per martyrium, & filius si in contumeliam Christi occidatur. Sansoni verò, Ieremiæ; Ioanni Baptistæ remissum fuit originale per Baptismum flaminis id est per sanctificationem Spiritus Sancti & non per precès parentum, vt ait Caiet. quia nullus præter Christum potest alijs primam gratiam mereri. nam totus Iesus gratiam capitis habuit. Quid faciendum de muliere ad mortem damnata quæ in utero habet?

CONCL. III.

Non est morte punienda ante partum; esset enim graue peccatum; vt constat in leg. negat. ff. de statu hominum & in leg. pregnantis. ff. de pœnis.

Erit ne aperienda ut foetus baptizetur, si sit morti propinquus.

CONCL. IIII.

Haud integrum erit nullo modo illam aperire. Ratio est, quia non sunt facienda mala, ut veniant bona. nam si eius mors esset certa, illam viventem aperire esset profecto interimere, quod est facinus nefandum.

CONCL. V.

Mortua iam matre aperienda est, & puer si vivit extrahendus, & baptizandus est. ita enim in leg. post humus. ff. de inoffic. testamenti scribit Solinus Iulium Cæsarem fuisse extractum, idem quoque Paulus à Castro affirmat. fuit ne ille Iulius Cæsar, an alius, parum ad hanc rem facit.

Hinc soluitur Quæstio scilicet, quando mater baptizatur, non baptizari simul puerum, quem in utero gestat. est enim de essentia Baptismi, ut corpus aqua abluatur, & cum aqua non tangat tunc pueri corpus, non erit baptizatus.

Art. IIII. *Adultis habita fidei notitia, poterit ne Baptismum usque ad mortem differre.*

CONCL. I.

Parentes tenentur suos paruulos ante rationis usum baptizare: neque licebit Baptismum absque peccato per multum tempus differre. Ratio est, quia si tenerentur illis morbo corporali laborantibus quam primum possent subuenire multo magis cum morbo spirituali peccato scilicet originali laborent, erit quam citissime subueniendum.

Vnde peccant Mortal. parentes, si differant Baptismum quando paruuli sunt in articulo mortis, vel quando per ptalatos illis præcipitur: ut paruulos baptizent.

CONCL. II.

Adulti non sunt baptizandi quam primū Baptismū petūt, ne fortasse statim rursus deficiant à vera fide, ideoque dicit eos prius esse cōformādos in vera fide, definita est in Cōc. Bracharen. & referē. Can. ante viginti, & in Cōc. Leodic. in Can. non licebit de cōse. d. 4. vbi præcipitur instruēdos esse prius viginti dierū spatio, & Can. Iudæi eadē distinctiōe præcipit pro octo mēses futuros esse Iudæos catechumenos propter frequentem eorum perfidiam.

CONCL. III.

Quando adulti sunt omnino instructi, vel in mortis articulo constituti, non est illis Baptismus protrahendus. patet exemplo Cornelij, & Eunuchi candacis reginæ tunc enim omnis causa protrahendi Baptismum cessat.

CONCL. IIII.

Non est modò per Ecclesiam determinatum aliquod tēpus,

Q. V. A. E. S. T. I. O.

in quo catechumeni baptizari teneantur. nā Can. Secunda conclusio-
clutionis & Can. duo tempora eadem distinctione non cate-
chumenis, sed Episcopis duntaxat tempus determinant.

CONCL. V.

Th. Theo.
q. sup. 4.
arb. sent.

Non est catechumenis tempus suscipiendi Baptismum iure
diuino determinatum. Ratio est, quia præceptum affirmatiuum,
vt est Baptismi præceptum, obligat semper ad habendum ani-
mum paratum, non tamen pro semper, nisi tempore ab Eccle-
sia statuto.

CONCL. VI.

D. Tho.
est ubi su-
pra.

Si catechumenus sine rationabili causa, & prælatorū Eccle-
siæ licentia finito catechismo Baptismum differat Mortal. pec-
cat. Ratio est, quia quando tempus solutionis indeterminatum
est, tenetur debitor soluere debitum, quandoque à credito-
re petitur sub pœna peccati Mortalis si potest soluere, & tunc
catechumenus est debitor suscipiendi Baptismum.

*Art. V. An requiratur dispositio in adulto baptizando,
vt gratiam consequatur?*

Absoluetur aliquot difficultatibus positis.

Alex. q.
18. m. 2.
art. 1. D.

*Prima diffic. An qui habet complacentiam alicuius
peccati, sit baptizandus.*

CONCLUSIO.

Th. q. 68.
art. 4. S.
cot. d. 4.
q. 5.

Homini habenti voluntatem peccandi, vel complacentiam
peccati præteriti non est Baptismus conferendus. Ratio est,
quia cum ille peccat Mortal. recipiendo Baptismum peccabit e-
tiam Mortal. minister, conferendo enim peccato illius coope-
ratur.

Alex. q.
18. m. 2.
art. 1. S. o.

*Secunda diffic. An teneatur peccata confiteri, &
pro illis satisfacere?*

CONCL. I.

que. 5. ubi
supra D.
11. ar. 5.

Peccata commissa ante Baptismum, non sunt ante Baptismi
susceptionem confitenda. Ratio est, quia Ecclesia non habet po-
testatem super non baptizatos: vnde non poterit illos absolue-
re, sententia enim à non suo iudici lata nulla est.

CONCL. II.

Neque tenebitur ad eorum confessionem post Baptismum
susceptum. non enim habet Ecclesia iurisdictionem super pec-
cata extra illam commissa dicente D. Paul. quidem enim mihi
de his quæ foris sunt iudicare?

CONCL. III.

1. Corint.
5.

Neque tenebitur pro illis peccatis satisfacere. constat ex cau-
sa sine pœnitentia de consec. d. 4. ubi dicitur gratia baptismalis

non

non indiget gemitu, aut planctu scilicet exteriori, sed omnia gratis, etiam Purgatorij poenam, condonat.

Tertia diffic. An baptizandus teneatur habere contritionem?

Alex. ubi supra, &

CONCLUSIO.

Attritio sufficit in Baptismo ad remissionem peccati, etiam si baptizandus sit attritionis conscius patet ab effectu Baptismi: est enim regenerationis sacramentum, et si esset necessaria contritio precedens, cum per illam essent remissa peccata, non esset sacramentum regenerationis. nam praesupponeret baptizandum per contritionem sanctificatum.

D. Th. est q. citata art. 4. Sco. q. 5. D. q. 2. d. 4.

Hinc colligitur falsam esse Caiet. opinionem dicentis, nullum actum acquiri, sed satis esse, ut qui ad Baptismum accedit habeat propositum recipiendi illum in remissionem peccatorum. dicit enim D. Petrus. Poenitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum. ubi ante Baptismum necessariam esse poenitentiam indicavit.

A. B. P. N. q. 86. art. 2. Actorum. 2.

Quarta diffic. An desideretur intentio suscipiendi in baptizato?

Alex. q. 18. m. 2.

Tres sunt opiniones. Prima Dur. dicentis in adultis requiri propriam voluntatem. Secunda Caiet. ubi supra D. Th. asserentis, neque in paruulo, neque in adulto desiderari consensum, sed satis esse non habere contrariam voluntatem. Tertia Sco. qui ait in adulto requiri consensum, existimatque impossibile esse reperiri aliquem neutrum.

art. 3. D. Bon. d. 6. q. 1. art. 2. Ric. d. 6. q. 3. ar. 2. dist. 6. 7.

CONCL. I.

De ratione Baptismi est, ut tam in paruulis, quam in adultis sit voluntarius consensus. Ratio est, quia cum peccata, in quorum remedium Baptismus est institutus, sint voluntaria, vel formaliter, ut actualia, vel interpretatiue id est in sua causa & radice ut originale, nempe peccatum quod ex utero matris nobiscum portamus. debet quoque remedium esse voluntarium quia in moribus per quasquaque causas aliquid nascitur, per easdem dissoluitur.

2. q. 68. ar. 7. dist. 4. 7. 4.

CONCL. II.

Baptismus in paruulis est voluntarius interpretatiue id est per voluntatem Christi, & Ecclesiae. Ratio est, quia sicut originale peccatum fuit voluntarium non in paruulo sed in Adam, ita remedium satis erit in paruulo, ut sit voluntarium in Christo instituentis, & Ecclesiae ministrante. fuit enim primus Adam futuri Adae, scilicet, Christi forma.

Ad Rom. 7.

CONCL. III.

Ut Baptismus sit sacramentum in adultis, actualis, siue virtualis voluntas illum suscipiendi desideratur. definita est incipit. maiores de Baptismo, ubi ita legitur. dormientes autem,

& amentes, si prius quam dementiam incurrerent, aut dormirent, in contradictione perstiterunt non characterem suscipiunt sacramenti: secus verò si prius catechumeni extitissent, & propositum baptizandi habuissent, lege etiam Can. ægrotautes, de consecr. d. 4.

CONCL. III.

Si aliquis sit neuter, qui nunquam aliquid de Baptismo audiuit ut Indi, antequam Hispani ad eos peruenissent, is, si baptizetur, sacramentalem characterem non suscipiet: Ratio est, quia suscipiens Baptismum non naturaliter sed liberè patitur: atque ita voluntas suscipiendi desideratur.

A. P. Hinc sequitur non posse Ecclesiam talem hominem ad fidem Christi seruandam compellere, esset enim contra iustitiã, si quidem diceret inuitè esse baptizatum. & confirmatur ex cap. maiores proximè citato, ubi Innocentius dicit dormientem esse baptizandum dummodo vigilans habuerit propositum recipiendi Baptismum, quia aliter non recipiet characterem.

A. P. Ex dictis facilè deprehenditur contra Caiet. saltem virtua-
P. E. N. 2. lem intentionem esse necessariam.

Alexã. q.
18. m. 2.

Art. VI. An requiratur Fides?

CONCLUSIO.

par. 8. D. Ut baptizatus gratiam recipiat, fides in eo desideratur, non
T. q. 68. tamen ut characterem accipiat. definita est in Conc. Cartag.
art. 8. D. ubi decretum fuit contra D. Cyprianum, & reliquos Africæ
Bonæ d. Episcopos, ab hæreticis baptizatos non esse rebaptizandos etiã
3 q. 7. R. si minister, & baptizatus hæretici fuerint.

d. 6. q. 1.

Prima diffic. An amentes furiosi, & dormien-

art. 1 Sc.

tes sint baptizandi?

d. 4. q. 5.

CONCL. I.

D. dist. 6. Amentes, & furiosi à natiuitate, qui nunquã habuerunt lu-
q. 2. Ale. cida interualla, nec illa habituros speramus, baptizari possunt,
ubi supr. sicut paruuli in fide Ecclesiæ æquale namque est vitiorumque
m. 3. D. iudicium, cum solo originali peccato laborent.

Tho. arti.

CONCL. II.

¶ It q. 68. Amentes, quia aliquando ratione vsi fuerunt, si in illo instãti,
R. c. d. 6. quo rationis vsu amiserunt, voluerunt baptizari, baptizandi
art. 2. q. sunt, aliter nequaquam. definita est in c. maiores citato.

2. S. o. dis.

CONCL. III.

4. q. æ. 4. Qui habet lucida interualla, indicandus est eo modo, quo
D. dist. 4. proximi: si tamen est mortis periculo constitutus. nam aliter
q. 5. expectandum est lucidum interuallum. probatur ex cap. maio-
res, tum etiam quia peccata de lege remitti non possunt, nisi
per

per voluntatem acceptantis remedium dicente D. Augu. nullus
sua voluntatis arbiter constitutus, potest nouam vitam inchoa-
re, quin prateritæ vitæ pœniteat &c. D. Augu.

CONCL. IIII.

Qui non est omnino amens, & de sua salute cogitare potest,
& virtutem sacramenti intelligere, debet intentionem recipien-
di Baptismum habere quoniam sic satis rationis vsu habet.

QVÆSTIO TERTIA DE MINISTRO
BAPTISMI.

HAc questione explicatur d. 5. Mag. sent. de hac qō. multa
supra in vlt. q. de sac. in genere reperies.

*Art. I An solis presbiteris conueniat
ex officio baptizare?*

CONCL. I.

Ex officio ratione Sacerdotij solis presbiteris conuenit so-
lemniter, vel citra solemnitatem Baptismum administrare. pa-
tet ex Can. constat de consecr. d. 4. & quia per Baptismum dispo-
nitur homo ad Eucharistiam percipiendam, & eius est ad Eucha-
ristiam percipiendam, & cuius est illam consecrate.

CONCL. II.

Diaconibus conuenit solemniter baptizare, vel in absentia
presbyteri necessitate enim imminente, vel ex eiusdem pres-
byteri commissione, definita est in Con. a Gelasio Papa Cano.
Diacones 93. d. glossam ibidem lege.

Prima diffc. An laicus possit Baptismum ministrare?

CONCLVSIO.

Quicumque cuiuscunque conditionis, vel religionis sit, in ex-
trema necessitate potest & tenetur administrare Baptismum.
definita est expresse in Can. Diacones citato: & intelligitur in
articulo mortis, ita vt nullus adsit Sacerdos, qui possit Bap-
tismum conferre: vt ab Urbano Papa in Cano. super quibus 30. q.
1. definitum est.

*Secunda diffc. An laicus absque necessitate baptizans
Mortaliter peccet.*

CONCLVSIO.

Peccat quidem, nisi ignorantia inuincibili excusetur. Ratio
est, quia ministrans aliquod sacramentum absque Curati facul-
tate peccat Mortal. feriuntur enim excommunicatione religiosi
si ministrantes communionem, & extremam unctionem in Cle-
mentina prima de privilegijs.

Hinc collige, mulierem in presentia viri baptizantem, & APPEN.

Ale. Alē. q
16. m. 1.
D. Th. q.
67. ar. 1.
2. reliqu
d. 5. D.
Bon. q. 1.
Ri. qu. 1.
ar. 4. Sco.
d. 6. q. 1.
& Dura.
D. Th. ar.
3. Cir. Ri.
qu. 1. vbi
sup. Alex.
ibidem, et
D. Bona.
vbi supra.
Ale. m. 12
et D. Th.
D. Bona
vbi supra
Ri. qu. 3.
Sco. loco
citato.

laicum in praesentia diaconi non peccare Mortal. quia alienum officium non viurpat: cum neum ex officio competat.

Tertia diffic. An Pater Filium baptizans peccat?

CONCLUSIO.

Alex. et reli
quor. vbi su
pra.

Pater, qui necessitate urgente filium baptizat, non peccat im-
mo est laudandus pater per can. ad limina B. Petri vbi Roma-
nus Pontifex laudat Stephanum quendam, qui in simili casu
filium baptizavit.

APPEN.

Si extra talem casum aliquis filium baptizauerit proprium,
Baptismus valebit, peccabit tamen grauissime, & ius petendi
debitum perdet a coniuge vero, separandus non erit. haec de-
finita est in Can. nosce. desideras & Can. dictum est & Can. de
eo quod vbi supra.

Alex. qu.

Art. vlt. An minister Baptismi vnus numero esse debeat?

16. 4. p.

CONCL. I.

m. 6. D.

Minister Baptismi vt idem sit qui abluit baptizatum & qui
profert verba Baptismi vnus esse debet. nam cum sit vnus De⁹
vbi supra. vna fides, vnu baptisma & vnus institutor. s. Christus vnus de-
bet esse minister, vt confirmatum est in Can. quorunda 2; dist.

Th. ar. 6.

vbi supra.

D. Bon. d.

5. q. 1. Sc.

CONCL. II.

et Ri. vbi

Vnus esse debet, id est integer. s. quod materiam, formam, &
sup. Dur. intentionem habeat; non autem vnus, id est solus, cum plures
9. 6. d. 64 simul, & verba proferentes & abluentes possint eundem bap-
tizare. Prima pars constat, quia propositio falsa non potest esse
Ad Ep. forma sacramenti, quod est signum verum & certum, esset autem
4. falsa, si vnus ablueret, & alius verba proferret dicens, Ego te ba-
ptizo, vel baptizetur seruus Christi a me. Secunda pars est etiam
perspicua quia ibi materia, forma, & intentio, quae sunt neces-
saria ad veritatem sacramenti, concurrunt.

Alex. vbi

Prima diffic. An quando plures baptizant eundem, possint

supr. D.

hac forma vti, nos te baptizamus in nomine

Bon. q. 1.

Patris & Filii &c.

d. 5. R. s.

Sanctus Thom. Tenet non conferri Baptismum contra est o-
pinio Duran.

Sco. locis

citatis su.

CONCL. I.

vbi supra

Si vterq; Minister habeat intentionem baptizandi indepen-
denter ab alio: ita vt habeat hunc animum Ego te baptizo &
etiam si reliqui nolint te baptizare verè baptizat. Ratio est,
est. Hæc quia Minister est integer quo ad materiam, formam, & inten-
tionem, quae sunt de necessitate Baptismi, & seruetur sensus for-
mae consuetæ. nam hæc nos te baptizamus, æquipollet huic. E-
go te baptizo, & huic iste te baptizat, quod perinde est, ac si
vterque dicat. Ego te baptizo.

est. Dur.

CONCL. I I.

Hec est

Quando alter ministrorum non habet intentionem baptizandi, nisi dependenter ab intentione alterius: ita, quod si alter nolit baptizare neque ipse velit, Baptismus minime conficitur, probatur quia Minister debet esse integer, quo ad materiam, formam & intentionem. quia habet illam ab alio dependentem.

D. Tho. Soto. d. 4. q. unica. ar. 4. Al. q. 20.

QVÆSTIO QVARTA DE EFFECTIS BAPTISMI, ET EIVS PRÆPARATORIIS.

m. 1. ar. 1. & 2. & m. 2. per. 3. ar. D. Th. q. 69. ar. 1. 2. 3. D. Bona. d.

Hæc quæstio d. 9. Magistri explicatur.

Art. 1. An remissio omnis culpa & pœna, tam æterna quam temporalis, sit peculiaris Baptismi effectus.

CONCL. I.

Baptismus per gratiam culpam originalem, & omnem actualem, & omnem etiam pœnam in alia vita pro peccatis luendam tollit. definita est ad verbum in Conc. Flor. sub Eugenio IIII. & in Trid. Sess. 5. Cano. si quis per Iesu Christi &c.

4. q. 1. Ricard. d. d. ar. 3. per 3. q. Scot. d. 4. q. 5. Dur. ibid. q. 2. & 3. Gene. 3. Apocal. 21. Dubium. 1. Ad Co. 15.

CONCL. II.

Per baptismum in hac vita non tollitur temporalis pœna bene tamen in alia vita. Prima pars patet. quia pœna mortis est pœna propter peccatum originale inflicta, fames, sitis, & alia calamitates, quæ nos molestant, & non sunt per Baptismum sublata. Secunda pars constat Apoca. absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, & mors ultra non erit neque luctus neque clamor &c.

1. Ad Co. 15. Hæresis. Alex. q. 21. m. 1. 2. 3. D. Tho. 1b. supra ar. 7. reliqui. d. 4. Bona. ar. 2. per 3. q. Ric. ar. 1. q. 1. & 3. &

Dices: cur concupiscentia, quæ ad peccatum inclinatur per Baptismum non deletur? Respondeo primum, ut homo mereatur illam superando. Secundo quia si in hac vita corpus impassibile per Baptismum redderetur, homines propter vitam præsentem potius quam futuram ad Baptismum conuolarent. quod esset summa miseria ut D. Paul. docet.

1. Ad Co. 15. Hæresis. Alex. q. 21. m. 1. 2. 3. D. Tho. 1b. supra ar. 7. reliqui. d. 4. Bona. ar. 2. per 3. q. Ric. ar. 1. q. 1. & 3. &

Hinc confutatur error Lutheri contra quem lege patrem à Castro verbo Baptismus hære. 11. ubi multa loca affert diuinæ scripturæ, quibus prima conclusio illustratur.

1. Ad Co. 15. Hæresis. Alex. q. 21. m. 1. 2. 3. D. Tho. 1b. supra ar. 7. reliqui. d. 4. Bona. ar. 2. per 3. q. Ric. ar. 1. q. 1. & 3. &

Art. II. An gratia per Baptismum conferatur?

CONCL. I.

In Baptismo paruulis, & adultis gratia cum fide, spe & charitate, infunditur. definita est expresse in Conc. Trid. Sess. 6. cap. 7. ubi dicitur in ipsa iustificatione, cum remissione totum hæc omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christi

1. Sco. q. 2. & 7. D. c. Titus.

rum, cui inferitur, fidem, spem, & charitatem.

CONCL. II.

Quando adultus accedit impœnitens ad Baptismũ, solum sacramentalem characterem recipit: non autem fidem infusam: probatur Deute. 32. Dei perfecta sunt opera, quem enim sanat, perfecte sanat. Intellectum per fidẽ, voluntatem per spem, & charitatem est etiam definita in Conc. Trid. modo citato dicitur enim hæc omnia simul &c. cui inferitur. quare si non inferitur, Christo per gratiam, hæc omnia non accipit.

CONCL. III.

Virtutes morales vt prudentia, iustitia, fortitudo & temperantia non formaliter, sed virtualiter tantũ nobis in Baptismo infunduntur. patet. quia cum charitas eminenter omnes virtutes contineat morales (inclinat enim animum ad omnes actus virtutum moralium, vt author est D. Paul; Dicens charitas patiens est, benigna est &c.) non erit profecto necessarium tales virtutes formaliter infundi.

Prima diffc. An apertio ianuæ caelestis sit peculiaris Baptismi effectus?

CONCLUSIO

Post passionem Christi Baptismus nobis ianuam Cœli aperit. Ratio est, quia per Baptismum culpa, & eius pœna, quæ sunt nobis impedimento, quo minus cœlum ingrediamur, perfectissime remittuntur, ante passionem verò non aperiēbat, quia nondum erat solutum redemptionis pretium.

Secunda diffc. An gratia baptismalis equalis omnibus concedatur?

Duæ sunt extremæ opiniones. vna Sancti Tho. art. 8. & Alexandri affirmans. altera Scot. q. 1. ar. 6. vbi supra lege Magistrum Soto. d. 6. vbi affirmat gratiam, quæ datur adultis, etiam sacramentalem dari inæqualiter.

CONCL. I.

In Baptismo non datur maior gratia ratione prædestinationis ad maiorem gloriam. Ratio est, quia quantitas gloriæ conferræ ratione prædestinationis potius quantitati meritorũ, quam gratiæ respondet. vt constat apud Matth. Vbi dicitur, filius hominis venturus est, &c. & tunc reddet vnicuiq; secundum opera eius, & ad Rom. 2. reddit Deus vnicuiq; secundum opera, id est secundum quantitatem gratiæ habitualis.

CONCL. II.

Ratione orationum parentum, atque ministri in Baptismo datur vni paruulo maior gratia, id est, maius auxilium ad bene

Deutero.
32.

Alex. loco
citato m.

7. D. Th.
ar. 7. Ric.
ar. 3. q. 1.
d. 4.

Alex. q. 21.
m. 3. reli-
qui DD.
d. 4. D
Bona. q. 3
q. 1. ar. 6.

Ricard. ar.
3. qua. 3.

Mat. 24.
Ad Ro. 2.

benè operandum, quam alteri datur: non autem maior gratia habitualis confertur probatur. quia habitualement gratiam nullus potest alteri mereri nisi qui habet gratiam capitis, quam solus Christus obtinuit de auxilio speciali. confirmatur exemplo B. Nicolai cui forsam per preces parentum data est gratia, id est, speciale auxilium: vter in hebdomada à lacte abstineret.

CONCL. III.

Gratia, quæ datur ratione Baptismi, æqualiter omnibus datur, licet non concedatur æqualis, quæ deuotioni suscipientis Baptismum respondet. Ratio primæ partis conclusionis est quia gratia baptismalis datur propter merita Iesu, quæ quidem æqualiter omnibus per Baptismum applicantur. Secunda verò pars etiam est manifesta. quoniam deuotio, & merita suscipientium baptismi plerumque sunt inæqualia: atque ita gratia illis respondens erit quoque inæqualis.

Hinc confutati sunt errores varij, vim & potestatem Baptismi minuentes, vt fuit error Perfallianiorum qui, & Euchitæ. scilicet orantes appellati sunt, asserentium nullam vtilitatem ex Baptismo accedere, sed solam studiosam orationem dæmonem inhabitantem effugare. & error Manichæorum, qui Baptismum in aqua, nihil cuiquam salutis afferre affirmabant, his successerunt Albanenses, affirmantes nullam esse baptismi efficaciam & Albigenes omnino baptismum respuentes: & Armenij, qui ab omnibus sacramentis virtutem conferendi gratiam remouent, his omnibus subscripsit pestilentissimus Martinus Lutherus docens nullam gratiam per sacramenta conferri, lege Patrem à Castro verb. Baptismus, hære. 4.

Art. III. An recedente fictione, Baptismus suum
fortiatur effectum?

Cautè legendus est Gabr. Qui in secundo sententiarum dist. 32. quæst. 1. conclu. 1. affirmat ficto remitti originale peccatum, quamuis alia peccata non remittantur, neque gratia infundatur, quòd est erroneum. Ratio est, quia de lege infusio gratiæ concomitatur cuiuscunque peccati remissionem & cum ficto (vt dixit Gabr.) nō infundatur gratia, neq; remitteretur originale.

CONCLUSIO.

Recedente fictione virtute cōtritionis præteritus Baptismus, & quantum ad remissionem originalis peccati, & omnium actualium, quæ Baptismum præcellerunt, & omnis pœnæ suum fortiatur effectum. definita est Can. tunc valere de consecr. d. 4. & confirmatur. quia cum peccata ante Baptismum sint extra Ecclesiam commissa, non sunt materia sacramenti pœnitentiæ, & ita virtute Baptismi delebuntur.

Alex. 3. q. 18. m. 2.

art. 4. Sc.

Tho. vbi

supra ar.

vlti. reli-

qui supra

D. Bon.

q. 3. ar. 2.

Rica. 1. q.

2. Scot. q.

5. Du. q.

5. Ciabr.

Canon.

Scoti cōs?

APPEN. Hinc colligitur virtute Baptismi remitti omnia peccata Baptismum præcedentia, virtute verò contritionis, siue pœnitentiæ remitti obicem, siue fictionem, id est, peccatorum complacentiam: atque ita non dimidia, sed integra sit peccatorum remissio quamuis diuersis mediis contra Palud. d. 4. q. 5. qui dicit virtute confessionis remitti omnia, quia, impium, inquit est, dimidiam à Deo expectare veniam.

Alex. & S. Th. vbi supra & ceteri lococitato. Difficultas cur solus Baptismus inter alia sacramenta recedente fictione suum sortitur effectum? Scotus varias affert opiniones d. 6. q. 1. art. 3. ratio tamen hæc effectus Baptismi. s. originalis, & omnium actualium, quæ Baptismum præcedunt, & omnis remissio pœnæ non potest reparari virtute propria, & per se alterius cuiuscumque sacramenti: vt ex præcedentibus conclusionibus constat, at verò effectus aliorum sacramentorum, si sunt iterabilia, iterato sacramento reparantur, si sunt iterabilia, iterato sacramento reparantur, si non iterabilia: vt Confirmatio, & Ordo, cum eorum effectus sit gratiæ augmentum, potest per sacramentum pœnitentiæ resarciri.

Alex. q. 7. m. 5. S. T. q. 70. ar. 1. reliqui DD. d. 1. Bann. q. 5. *Art. Vlt. De preparatoriis ad Baptismum.* Quatuor sunt præparatoria Baptismi, ex quibus duo præcesserunt Baptismi institutionem, vt circumcisio, & baptisma Ioannis: alia verò duo illius susceptioni præponuntur, an Catechismus, & Exorcismus, & de singulis erunt separatim difficultates proponendæ.

Ric. ar. 6. q. 4. Scoti q. 5. Duran. q. 6. & 7. Alex. et revocat D. Pau. liqui vbi supra. m. 2. S. Tho. ar. 2. D. Bon. ar. 2. per. q. 3. Ric. Sc. lo. cis citatis *Prima diffic. An circumcisio fuerit Baptismi figura?*

C O N C L U S I O.

Fuit quidem Baptismi figura. patet ad Colossen 2. circumcisio carnis sed circumcisione Christi conscripti ei in Baptismo, vbi *Alex. et revocat D. Pau. Baptismum circumcisionem. quia sicut circumcisio* liberat animam à peccato liberat.

supra. m. 2. S. Tho. ar. 2. D. Bon. ar. 2. per. q. 3. Ric. Sc. lo. cis citatis *Secunda diffic. An debuerit institui circumcisio statim à lapsu Adæ?*

C O N C L U S I O.

Conuenientiùs multò data fuit Abrahæ. Ratio est, quia primo facta fuit illi de Christo promissio, & primus segregatus fuit à societate infidelium egredere de terra tua &c. & ideo data illi fuit conuenientiùs, vt populus Dei populo gentilico distingueretur.

Genesis 22. Genesis 12. Exod. 11. *Tertia diffic. Quibus fuit data sub præcepto.*

C O N C L U S I O.

Descendentibus ex familia Abrahæ, quæ etiam illis, qui ex gentibus ad Iudaismum conuerrebantur, poterat applicari, vt constat Exod. fuit tamen Iudæis sub præcepto, non autem illorum

DE PRÆPARATORIIS AD BAPTIS. 61

illorum seruis:hinc vt dicit D. Bona. Noluic Abraham suos seruos circumcidere.

Difficultas quid de fœminis Iudæorum?

CONCL. I.

Fœminæ Iudæorum liberabantur ab originali per legis natura sacramentum. constat ex lege, & præcepto dato Abraham.

Genesis

CONCL. II.

17.

Circumcisio in generationis instrumento tantum fiebat. Ratio est, quia erat signum iustitiæ, quia credidit Abraham ex suo semine Christum nasciturum, & erat in remedium peccati originalis, quod in generatione contrahitur.

CONCL. III.

Non erat sub præcepto, neque de necessitate circumcisionis culter lapideus. nam sicut aqua est materia Baptismi, & panis Eucharistiæ quia frequentior est illorum vsus, faciliusque habentur: ita etiam, culter ferreus debuit esse circumcisionis instrumentum.

CONCL. IIII.

Octauum diem ex legitima causa postponere licebat, præuenire verò minimè. tunc enim circumcisio non habuisset vim sacramenti: vt constat Prouerb. 4. vnigenitus (inquit Salomon) erā coram matre mea, ybi glo. quia prior morte præuentus ante octauum diem non fuit circumcisus, ideo neque nomen illi impositum, quod, vt modo in Baptismo, ita tunc in circumcisione imponebatur, ideo se vnigenitum vocat.

Prouerb.

6. 4.

Alias difficultates de circumcisione supra inuenies.

DE BAPTISMO IOANNIS.

CONCL. I.

Congrua fuit Baptismi Ioannis ante Baptismum Christi institutio. Ratio est. i. vt homines ad Baptismum Christi aliuertirent.

*3. q. de sa
cramentis*

*in gene-
re.*

CONCL. II.

Ritus, & modus baptizandi Ioan. à Deo fuit institutus dicitur enim Ioan. c. 1. qui misit me baptizare, ille est: at verò quantum ad effectum fuit ab homine. quia virtute propria non conferebat gratiam.

Alex. q.

9. S. Tho.

q. 38. re-

uqui arti.

2. D. Bo.

art. 2. per

tres q. Ri.

ar. 2. & co.

q. 2. Dur.

q. 3. & 4.

Hinc non erat propriè sacramentum. ita est definitum in Conc. Trid. Sess. 7. de Baptismo Can. 1.

CONCL. III.

Decuit vt Ioannes alios cum Christo baptizaret. Ratio est, quia daretur tunc dubitandi occasio, esset ne baptisma Ioannis præstantius nostro, si solus Christus illo baptizatus fuisset.

A P.

P E N.

CONCL. IIII.

Non

Non debuit Ioannis Baptismus statim post Christum baptizatum cessare, donec in carcerem mitteretur, nam erat dispositio ad Baptismum Christi ut alij ad illum per Baptismum Ioannis traherentur.

CONCL. V.

Act. c. 9. Baptismo Ioannis baptizati, rursus baptismo Christi baptizandi erant patet *Act. 9.* ubi legitur Apostolos hoc præstitisse. fuit enim baptismus Christi post mortem omnibus ad salutem necessarius. hæc est contra Magistrum d. 2. 4.

Magistr.

CONCL. VI.

Forma baptismi Ioannis erat hæc, scilicet in nomine venturi. ita enim *Act. 9.* expressè legitur.

Act. 9.

DE CATECHISMO.

Alex. qn.

CONCL. I.

10. m. 3.

q. 23.

Adulti sunt prius catechizandi, quam baptizandi: ut fidem teneant, quam sunt in baptismo professuri. habetur enim expressè de consec. d. 4. Cano. Catechismi, & duobus sequentibus. D. Bona. debentque saltem scire, fidei articulos, decalogi præcepta, & orationem dominicam. nam quomodo credent in quem non auqui d. 6. dierunt?

q. penult.

CONCL. II.

Paruuli etiam ante Baptismum per patres, eorum loco respondententes catechizantur, siue instruuntur. Ratio est, quia voluntas patrum aures, & intellectus paruulorum vices gerunt. Ad sunt nam ut Ecclesia paruulis pedes alienorum quibus ad Ecclesiam perueniant, præstat, ita aliorum aures, intellectum & linguam accommodat, quibus fidem protestentur.

CONCL. III.

Ecclesia baptizatum ad fidem tenendam obligare potest, sicut primus parens ad peccatum obligauit. Ratio est, quia non est maioris efficacæ malitia Adæ per generationem carnalem concausatam, quam sit virtus secundi Adæ Christi, scilicet per Baptismum collata, atque ita poterit ad tantum bonum, quantum est huius confessio obligare.

Difficul. An illis verbis, *inrenuntio Sathane &c.* baptizatus formale votum seruandi præcepta diuina, & Ecclesiastica emittat?

Alex. &

CONCL. I.

reliqui &

bi supra.

Ric. arti.

c. 2.

In baptismo non emittitur formale, aut virtuale votum seruandi, præcepta decalogi, quæ lumine naturali constant. Ratio est, quia ante Baptismum tenebatur illa obseruare, licet grauius peccet ratione ingratiitudinis, qui iam baptizatus est illa transgrediens. quid: quod, nullus doctorum huius circumstantiam meminit.

CONCL. II.

In baptisino non emittitur votum formale seruandi præcepta diuina, aut Ecclesiastica positiua. Ratio est, quia neque adultus, quando baptizatur, neque patini loco paruuli actum dicunt, quo huiusmodi præcepta seruare promittant. illorum enim fortassis non recordantur votum autem formale est actus elicitus à voluntate, quo in particulari aliquid Deo promittimus.

CONCL. III.

In Baptisino emittitur virtuale votum seruandi præcepta diuina positiua, & Ecclesiastica. ita definitur in Con. Tri. Sess. 7. si de Baptisino Can. 7. si quis dixerit baptizatos per Baptisimum solius tantum fidei debitorès fieri, non autem vniuersæ legis Christi seruandæ anathema sit.

DE EXORCISMO.

Difficultas. An Exorcismus ex opere operato expellat diabolum?

Tres sunt opiniones. Prima asserentium virtutè naturali per exorcismum diabolum expelli: hanc refutat Ric. vbi supra. Secunda dicit non effectiuè, sed impetratoriè, precibus s. sacerdotis diabolum eici. hanc confutat Sanctus Tho. loco citato. Tertia & communis opinio continetur sequentibus conclusionibus.

CONCL. I.

Dæmon per exorcismum à baptizandis ex opere operato expellitur. s. quia exorcismus est causa: vt Deus baptizandis auxilietur, ne diabolus impediat, quo minus baptismum recipiant, atque per spiritum illud, quo aures, nares & oculi limuntur, Baptizandis promittitur diuinum, & speciale auxilium, quo aures, & oculi intellectus, cordisq; ad audiendam, & intelligendam Euangelicam legem, nares q. spirituales ad currendum in odorem vnguentorum Dei aperiantur: nam hi sensus per originale peccatum erant inepti, & obtusi, & per exorcismum apti efficiuntur.

Hinc colligitur, quod qui sine exorcismo baptizatus est deinde exorcizandus erit.

CONCL. II.

Ecclesia potest signum instituire, cuius virtutè ex opere operato dæmones expellantur. fuit enim hæc potestas Ecclesiæ à Christo concessa, durabitq. semper vt constat Marci ultimo. signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur, in nomine meo dæmonia eicient; id est, ad mei nominis inuocationem: quam potestatem ante passionem Apostoli exercuerunt. Domine etiam in nomine tuo dæmonia subiciuntur nobis.

Vbi supra

Alexand.

m. 3. D.

Bon. q. ult.

Ricar. ar.

6. Dicit q.

4. Caster.

verbo Ex

orcismus.

APPEN.

M. i. r.

Luc.

nobis & cōfirmatur per Cōc. Trid. Sess. 7. cap. 13. de sacramen-
tis in genere. vbi anathematizantur, qui ritus Ecclesiasticos in
solenni administratione sacramentorum adhibito contemnunt.

Heresis. Contra veritatis propositas fuit error Vualdensium, & Vui-
al. q. 24. cleffistarum huiusmodi ritus Ecclesiasticos irridendum vide
m. 2. S. Th. patrem à Castro vbi supra, & Conc. Trid. modò citatum.

q. 72. ar. Quæ in exorcismo sūt docetur in can. siue paruuli, & ali-
1. reliqd. quot aliis proximè sequentibus de cōs. d. 4. cuius minister prin-
7. D. Bo. cipalis est Sacerdos. hætenus de Baptismo.

na. ar. 2.

Rica. di. 1.

ar. 3. q. 2.

q. 5. de sa-

cramētis

in genere.

ar. 3. cau

telegēdus.

Alex. Alē.

Alex. D.

Tho. vbi

supra. D.

Bo. ar. 1.

q. 1. & 2.

& Sc & c.

ead. d. R.

d. 2. q. 3.

ar. 1. s.

Thesi vbi

supra ad.

1. Ioā. 16.

cep. Here

ses Alex.

m. 2. art.

S. Tho.

ar. 2. D.

Bo. ar. 1.

q. 2. Ric.

q. 1. ar.

Scot. q. 1.

ibidem.

FLORES SACRAMENTI

Confirmationis.

QVÆSTIO.

HAc q. explicatur d. 7. Magistri, de qua disputant DD. ibi-
dem, d. 5. de consecra can. primo vsque ad 8. Flo. Theo. q.
ar. 3. cau super. 4. lib. sent.

CONCL. I.

Vnum est de septem Ecclesiæ sacramentis. definita est in conc.
Alex. D. Flo. sub Eug. III. & in Tri. Sess. 7. de sacramentis in genere cap.
Tho. vbi 1. Can. 2. de confirmatione. vbi habetur. si quis dixerit ociosam
supra. D. exæremioniam esse, & non potius verum sacramentum &c. Ana-
Bo. ar. 1. thema sit.

CONCL. II.

Hoc sacramentum non fuit à sola Ecclesia, & ab Apostolis,
ead. d. R. sed à solo Christo institutū. Ratio est, quia nullus à Christo po-
d. 2. q. 3. test dare gratiam, & ita nullus ab illo potest sacramentum in-
ar. 1. s. stituere: hæc est contra Alex. & alios, quos tacito nomine ci-
Thesi vbi tat. D. Thom. qui dixerunt esse quidem sacramentum, sed non à
supra ad. Christo institutum.

1. Ioā. 16.

cep. Here

ses Alex.

m. 2. art.

S. Tho.

ar. 2. D.

Bo. ar. 1.

q. 2. Ric.

q. 1. ar.

Scot. q. 1.

ibidem.

Difficultas quando fuit institutum

CONCLUSIO.

Quando dixit Apostolis Ioā. 16. si ego non abiero, paracle-
m. 2. art. tus non veniet ad vos. vbi promisit Spiritus Sancti plenitudi-
S. Tho. nem. quæ non datur nisi per confirmationem, vel dic secundo,
ar. 2. D. fuisse institutum in cœna, quando confecit Chrisma. ita habe-
Bo. ar. 1. tur in can. litteris de consecr. d. 3.

q. 2. Ric. Errarunt Vualden ses, & cum illis postea Lutherus asserentes
q. 1. ar. esse meram cæremioniam, & ritum quendam Ecclesiæ, non au-
Scot. q. 1. tem esse sacramentum. vide Patrem à Castro loco citato.

ibidem.

Art. II. An Chrisma eo balsamo, & oleo confectum

sit propria huius sacramenti materia?

Opinio fuit Canonistarum, vt refert Marsilius d. 5. q. 1. art.
dicentium solam manuum impositionem fuisse loco ma-
teriam,

teria, à Christo institutam Ecclesiam verò determinasse esse materiam Chrismatis vñtionem.

CONCL. I.

Chrismatis vñtio est necessaria materia ad sacramentum Confirmationis conficiendum. definita est in Conc. Flor. sub Euge. III. his verbis. secundum sacramentum est Cōfirmati, cuius materia est Chrisma ex oleo confectum, quod nitorem significat conscientia, & balsamo, quod odorem bonæ famæ significat.

CONCL. II.

Solum est de necessitate huius sacramenti vnguētum ex oleo confectum: minister tamen balsamum verum, vel adulterinum non miscens Mortaliter peccabit. colligitur conclusio ex cap. Pastoralis extra de sacramentis non iterandis, vbi habetur non esse iterandam Confirmationem in eo qui per errorem fuit non Chrismate, sed oleo delinitus. Con. autem Flor. & alij textus iuris canonici, in quibus Chrisma ex oleo, & balsamo dicitur esse materia, intelliguntur de ratione præcepti, & significatio nis, non autem de necessitate. & essentia confirmationis.

D. Diony
sius.

CONCL. III.

Sicut aqua naturalis enim de necessitate Baptismi, ita oleum oliuarum est de necessitate confirmationis. Nam oleum oliuarū facile haberi potest, & ex consuetudine Ecclesiæ patet quā teste B. Dionysio ab Apostolis accepimus qui Chrismate ex oleo confecto confirmabant paruulos.

CONCL. IIII.

Consecratio Chrismatis est de necessitate confirmationis. definita enim est in con. Flor. vbi ita dicitur materia huius sacramenti est Chrisma benedictum.

CONCL. V.

Potestate ordinaria à solo Episcopo potest Chrisma benedici. patet per conc. Flor. vbi habetur: materiam huius sacramenti esse Chrisma per Episcopum benedictum.

CONCL. VI.

Ex commissione Papæ poterit etiam à simplici sacerdote benedici, eritque sufficiens materia. Ratio est, quia si Sacerdos simplex potest ex dispensatione confirmationem ministrare, ex con. Flo. multò magis poterit illi materiae benedictio vt colligitur & consecratio committi.

Art. III. *Quenam est Confirmationis forma?*

CONCL. I.

Sacramenti confirmationis forma hæc est, signo te signo

E

crucis.

Scō qđ 1.
vbi supra.
Ale. ar. 2.
D. Th. ar.
3. D. Bon.
ar. 3. D.
Bon. ar. 1.
q. 1. R. q.
2. art. 4.
Scot. qđ
1. vbi sup.

crucis, & confirmo te Chrismate salutis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti amen. definita est expresse in Conc. Flor.

CONCL. II.

Confirmatio debet in formam crucis fieri ita: vt Minister crucis signum in fuscipiente depingat: alio qui enim forma sacramenti esset falsa, quod fieri non potest. nam si dicit signo te crucis, & non format crucem, meretur.

CONCL. III.

Vnctio Chrsimatis, in fronte fieri debet ita: vt si alibi fiat, nullum sit sacramentum definita est in Conc. Flor. vbi ita habetur effectus huius sacramenti est vt in eo detur Spiritus confirmandus inungitur, ne Christi nomen, & præcipue eius crucem confiteri contumescat. & in Can. presbyteris de consecr. d. 4. & in Can. nouissimè de consecr. d. 5.

Art. III. *Qui nam sunt huius sacramenti effectus?*

CONCL. I.

Confirmationis sacramento imprimitur character. Definita est in multis Concilijs. vide supra. q. 4. de sacramentis in genere.

CONCL. II.

Character confirmationis præsupponit Baptismi characterem. ita etiam definitur in can. nouissimè, & can. omnes de consecr. d. 5. nam Baptismus ianua, & fundamentum omnium sacramentorum est; vt constat in cap. veniens de presbytero non baptizato.

Diffic. *An Confirmatio conferbat gratiam?*

CONCL. I.

Conferat quidem: ita enim definitur in conc. Flor. & Trid. vt constat supra q. 3. de sacramentis in genere.

CONCL. II.

In primitiua Ecclesia dabatur confirmatis Spiritus Sanctus visibiliter. quia accipiebant aliqui dona supernaturalia; vt donum linguarum, & prophetiæ &c. vt constat Acto. capit. 8. & 19. & tunc erat expediens, vt homines ad fidem nostram allicerentur nunc autem cum sit Euangelium copiosissimè confirmatum, non sunt talia miracula necessaria.

CONCL. III.

Vt confirmatis gratia daretur, erat necessaria dispositio quidam. scil. præuia contritio, aut attritio inuincibiliter existimata contritio: non tamen erat necessaria actualis confessio, quam sola Eucharistia exigit. vt infra habetur. nam Cano.

vt ieiuni de consecr. distin. 5. vbi habetur confirmandos praua confessione debere accedere, non est præceptum, sed consilium, vt consuetudo optima legum. interpretes declarat.

CONCL. IIII.

Gratia, quæ datur in confirmatione, in genere qualitatis non differt à gratia aliorum sacramentorum, sed solum pœnes effectum. s. ex pacto diuino. probata est conclusio supra art. 3. q. 3. de sacramentis in genere.

Art. V. An Confirmatio sit sub præcepto?

Dux sunt de hac re opiniones. Prima Ric. & Palu. & Dur. vbi supra, & Siluestri. ver. confirmatio. §. 3. asserentium esse sub præcepto, saltem tempore quo imminet alicuius tyranni persecutio, vel quando se offert occasio Episcopi ministrantis confirmationem. Secunda huic contraria est. D. Tho. ar. 8. vbi supra & Adria. in q. de confirmatione art. 1.

Alex. q. 28. m. 2.
art. 1. D.
Bon. q. 2.
ar. 3. R.
C. aliq.
1. ar. 5.

CONCL. I.

Sacramentū confirmationis nō est sub præcepto. Ratio & hæc causa est cur multi eam negligant, quia non est sub præcepto diuino propterea quod in sacra scriptura solū legitur præceptū de Baptismo Marc. ultimo, & de Eucharistia Ioan. 6. & de pœnitentia Lucæ 1. 3. neque etiam sub præcepto Ecclesiastico. quia cum tale præceptum esset affirmatiuum debuisset Ecclesia determinare tempus recipiendi confirmationem, vt determinauit Quadragesimæ tempus, & reliquos ieiunij dies: quod tamen nō determinauit.

Mar. v.
im. lo. 6.
Lucæ. 11.

CONCL. II.

Peccat mortaliter, qui sacramentum confirmationis per contemptum prætermittit. nam est sacrilegium. qui enim sacramentum contemnit, & Christum sacramenti auctorem spernit.

Art. VI. De suscipientibus Confirmationem. an sit conferenda paruulis ante vsū rationis?

Dux sunt opiniones. Prima glossæ in can. vt ieiuni de consecr. d. 5. asserentis non esse conferendam ante ætatem 14. annorum hanc sequitur Marsil. in 4. q. 5. art. 4.

Contraria opinio est Alex. q. 28. m. 2. art. 1. & m. 5. art. 1. Ric. q. 1. art. 3. vbi supra & D. Bona. art. 3. q. 1. & Sancti Tho. vbi supra ad secundum: quos sequitur Gabr. hac dist. 6.

CONCL. I.

Si confirmatio ante vsū rationis ministratur, verum erit sacramentum. patet, quia ibi concurrunt omnia necessaria ad veritatem sacramenti quæ in conc. Flor. proponuntur, nempe, materia, forma, & ministri intentio.

Q V Æ S T I O
C O N C L. II.

Conuenientius Confirmatio pueris ante vsum rationis ministratur. Ratio est, quia adueniente ætate adulta habebit suam efficaciam, quemadmodum fides, quæ in Baptismo infunditur. lege Alex. & D. Bona. vbi supra.

Opinio contraria est Palud. Mag. Soto d. 7. artic. 8. & Siluest. verbo Confirmatio. §. 4. qui tenent non expedire, vt paruulis detur.

Difficul. An quis possit ante Baptismum confirmari?

C O N C L V S I O.

Nequaquam, nec valebit Cõfirmatio, constat ex Can. si quis, & Can. veniens de presbytero non baptizato vbi, vt de nouo baptizetur, & ordinetur, præcipitur quia Baptismus ianuã omnium sacramentorum esse, definitur.

Art. VII. An ministerium Episcopale sit de necessitate huius sacramenti?

Dux sunt opiniones. Prima Alex. q. 28. in primo art. 3. Sancti Thom. vbi supra art. 11. Ric. q. 1. artic. 2. Palud. & Marfi. & aliorum, quos statim citabimus, qui asserunt ministrum ex officio esse Episcopum, & ex commissione Papæ esse simplicem Sacerdotem.

Contraria opinio est D. vbi supra q. 3. & 4. & Adria. de Confirmatione. art. 3. hi defendunt, ita esse ministrum solum Episcopum: vt si simplex Sacerdos ex commissione Papæ confirmaret, nullum conferret sacramentum.

C O N C L. I.

Ordinarius minister huius sacramenti citra dispensationem est solus Episcopus. definita est in multis Conciliis, & nouissime in Conc. Trid. Sess. 7. de Confirmatione Can. 3. vbi dicitur. si quis dixerit Sanctæ Confirmationis ordinarium ministrum nõ esse solum Episcopum: sed quemuis simplicem Sacerdotem Anathema sit.

C O N C L. II.

Ita est de lege confirmationis minister Episcopus, quod si per simplicem Sacerdotem ministratur, sit nulla. definita est à Melciade Papa Canon. de his. & ab Eusebio Papa Can. manus de consecr. dist. 5.

C O N C L. III.

Simplex Sacerdos, potest baptizatis ex commissione Papæ Confirmationem ministrare. patet ex Con. Flor. vbi habetur. legitur tamen aliquando per Apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili, & urgente causa simplicem Sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto hoc ministrasse sacramentũ.

Hinc

Hinc colligitur non esse credendum Duran. dicenti olim Pa-
 pam dispensando errasse. quia Con. Flor. approbat illam dispen-
 sationem, quam non approbasset, si erronea esset.

Prima diffi. An qui bis eundem confirmaret,
 efficeretur irregularis?

A P-
 P E N.
 Duran.
 caute le-
 gendus.

Opinio est Canonistarum affirmans.

CONCLUSIO.

Peccaret quidem talis minister, sed non esset irregularis. pro-
 batur ex capite vno, & ex capite nouissimè, & ex capite dicto.
 de consecr. d. 5. vbi nulla pœna irregularitatis iterantibus Con-
 firmationem imponit.

Secunda diffi. Cur iterantibus Baptismum & non
 confirmationem imposita est?

Respondeo, olim fuit quædã hæresis de iteratione Baptismi,
 nō autem de iteratione Confirmationis, & ob hanc causam pu-
 nit Ecclesia tali pœna iterantes Baptismū & non Confirmatio-
 nem D. Bona hoc loco non sensit quod ille falso imponitur. nā
 in prima dubitatione super literā, ita inquit, dicendū quod quā-
 vis Sacerdos non possit propria autoritate, tamen pro causa
 necessaria summus Pontifex, cuius imperio ista omnia subici
 hoc loco indicat D. Bon. in quo est plenitudo potestatis, potest
 alij, quā Episcopo committere, & ille non facit autoritate
 sua, sed autoritate sibi commissa, quid quæso clarius dici po-
 tuit: deinde art. 1. q. 3. huius distinct. respondens quæstioni po-
 sitæ, ita ait, illud sacramentum nec potest, nec debet per alios
 dispensari, etsi alij præsumant, nihil faciunt. vbi per verbum præ-
 sumunt, declarat se loqui de Sacerdote non habente commis-
 sionem. Vulgo enim ita dici solet, (*Non veis hulano que préjume
 de hino d' algo, porque nolo es de solar conocido. ni por merced del Rey.*)
 ita præsumere dicuntur esse ministri huius sacramenti, qui nec
 sunt ministri, (*De solar conocido*) id est, ex officio: vt Episcopi
 (*Ni por merced del Rey*) id est, ex commissione Papæ, & hi nihil
 faciunt. Sco. etiam facile ab eadem calumnia liberatur. nam q. 1. Sco. libe-
 huius distinctio. ferè in principio ita scribit, materia remota est
 Chrisma &c. sanctificatū ab Episcopo, vel ab alio, cui talis san-
 ctificatio poterit committi, & paulo inferius, minister est Episco-
 pus, vel alius cui committi potuit. quis igitur non videt falso, vt
 sapissimè fit accusatum fuisse.

D. Bona.
 liberatur.

D. Bona.
 uentura.
 Sco. libe-
 ratur.

Fuit error Ioan. V. vicieff dicentis Confirmationem posse da-
 ri à quolibet presbytero, & sola cupiditate fuisse Episcopis re-
 seruatum. Errauit & Armachanus asserens iure d'iuino Diaconos
 esse huius sacramenti ministros: contra hos sunt concilia in
 1. conclu. adducta.

Hæresis.

S. Tho. q.
67. art. 5.

A. t. vlt. De patrino Baptismi, & Confirmationis?

CONCL. I.

¶ 9. Patrini neque in Baptismo, neque in confirmatione est de
q. 71. art. 10. Alex. intentio ministri dicuntur esse de necessitate sacramenti.

m. 1. art. 3.

CONCL. II.

Ricard. 27.

7. q. 1. &
2. vbi su
pra.

Desideratur aliquis siue vir siue foemina, vel ad summum &
vnus, vna, qui baptizatum de sacro fonte, in suam tutelam, &
instructionem accipiant. definita est in multis. Tex. 10. q. 1. & de
consecr. d. 4. in can. Catechismo & 6. sequentibus, & in titu. de
cognitione spirituali. m. 6. & tandem in concl. Trid. Sess. 24. de
reformatione matrimonij c. 2. vbi reperies, quæ à patrocho præ-
standa sunt.

CONCL. III.

D. Augu-
stinus.

Talis patrinus tenetur habere curam illius suscepti, si neces-
sitas illud postulauerit. patet auctoritate D. Aug. qui de patrinis
loquens in quodam sermone paschali, illos fideiufsores pro
paruulis vocat. notanter dicitur si necessitas, &c. quia si neophy-
tus inter Christianos nutriatur, excusantur patrimi existiman-
tes à parentibus instrui, quòd si præsumerent moribus fidei
contrariis instrui, tenerentur suum facere officium. animaduer-
tant, quæso hoc, qui suscipiunt filios Agarenorum in regno Va-
lentie.

Dubium.

Quæ debent patrimi paruulos docere?

B. Diony-
sius.

Respondeo quæ in can. Catechismo & Can. vos autem de
consecr. d. 4. traduntur et si baptizatus sit infidelis, debet doctos
patrimos eligere: vt scribit Bea. Dionysius c. vltim. Ecclesiasticæ
hierarchiæ, si verò sit filius fidelium, non est necessarius doctus
patrinus: vt ex tertia conclusione constat.

De patrino Confirmationis?

CONCLUSIO.

Patrinus Confirmationis, debet confirmatum in pugna spi-
rituali erudire: nam si in bello temporali veterani milites tyro-
nes docere debent conuenientius multò in spirituali pugna e-
rit hoc necessarium.

Alex. q.
28. m. 3.
per tres
art.

De cognitione spirituali quæ hinc contrahitur.
lege infra super d. 4. 2.

De ritibus & ceremoniis sacramenti Confirmationis.

Lege S. Thom. vbi supra articu. vltim. Ric. hac d. art. 6. & nota
quæ supra dicta sunt de necessitate huius sacramenti, deinde
statuta Ecclesiastica, vt. scilicet minister confirmationis, quæ
confirmandus sint ieiunij, & constat in can. vt ieiunij, & can. vt
Episcopi.

Episcopi de consecr. d. 5. non esse de essentia Confirmationis solet enim plerumque à prandio etiam absque veniali culpa administrandi. Hactenus de Confirmatione.

FLORES QUÆSTIONVM

Sacramenti Eucharistiæ.

DE hoc sacramento differit Magister à d. 8. vsque ad 13. inclusiue, & ibidem Scholasticus. DD. lege etiam totam distinctionem secundam de consecr. & titulum de Celebratione Missarum extra, & conc. Triden. Sess. 13. & 21. & Patrem à Castro verbo Eucharistia, & ver. Missa contra hæreses & Alex. & S. Tho. infra citandos.

QUÆSTIO PRIMA DE HIS, QUÆ

AD ESSENTIAM EUCHARISTIAE PERTINENT.

Hæc quæ. dist. 8. Magistri explicatur.

Art. I. *An Eucharistia sit nouæ legis Sacramentum?*

CONCLUSIO.

Eucharistia nouæ legis est sacramentum successit in locum sacramenti veteris legis (nempe agni paschalis) at ipsum sacramentum est nouæ legis & ab eiusdem auctore, Christo institutum. definita est in conc. Flor. & Trid. Sess. 7. Can. 1. & Cel. 11. cap. 3. & constat etiam ex definitione sacramenti in principio huius libri posita.

Prima diff. c. Erit ne Sacramentum Eucharistiæ consecratio à Sacerdote facta? An Hostia consecrata, vel

Hostiæ sumptio?

Duæ sunt opiniones. Prima Gabr. hæc d. q. 1. quem sequuntur alij Doctores, quos citat Soto in 4. d. 8. art. 1. qui existimant quodlibet istorum trium esse sacramentum.

Contraria opinio est Scoti vbi supra in solutione ad Tertiū.

CONCLUSIO.

Neque consecratio, neque sumptio, sed sola Hostia consecrata est Eucharistiæ Sacramentum. Primum constat ex con. Flor. cap. 3. citato, vbi legitur. statim post consecrationem verum Domini nostri est corpus &c. vbi apertissime distinguit consecrationem ab Eucharistiæ sacramento. deinde sumptio nihil aliud est, quam sacramenti applicatio ad illud manducandum: quamobrem non erit sacramentum, applicatio enim ignis ad aliquid comburendum non est ignis: quare Hostia consecrata erit sacramentum, ea enim est, quæ adoratione patriæ adoratur in custodia reservatur, in armis defertur, & satis in Ecclesia administratur.

Secunda diffi. Cum Hostia species, et verum Christi corpus reperiantur, quod istorum erit sacramentum.

Alex. m. 3 et reliqui vbi supra. Tres sunt opiniones. Prima Scoti, loco citato ad Tertium & 4. asserentis species visibiles tantum esse sacramentum. Secunda tribuitur Thomæ Vualdensi lib. 2. de sacrament. cap. 21. hic tenet species dici sacramentum Analogicè: quia indicant Christi corpus, quod est verum sacramentum, vt dicitur vrina sana, quia est index sanitatis.

Tertia est Capreoli d. 6. q. 1. ar. 3. opinãtis supponere Eucharistiam pro vtroq; scilicet pro speciebus, & corpore Christi: sicut homo supponit pro corpore, & anima rationali.

CONCL. I.

Eucharistia ex æquo pro speciebus, & Christi corpore non supponit. patet quia Eucharistia est nomen connotatiuum, & tale nomen non supponit æqualiter pro vtroq; significato.

CONCL. II.

Eucharistiæ sacramentum, si propriissimè sumatur, supponit pro speciebus, & non pro Christi corpore. Et nota hoc esse præter naturam termini connotatiui, qui supponit propriissimè pro materiali. conclusio ex definitione sacramenti constat, sacramentum enim est signum sensibile &c. vel inuisibilis gratiæ visibilis forma. id est, visibile signum, & corpus Christi non videtur, sed species sacramentales.

Alex. m. 3. D. Th. ar. 2. D. Bon. q. 2. ar. 3. Ric. vbi supra.

Tertia diffi. Cum sint duæ species panis scilicet et vini, erit ne Sacramentum Eucharistia vnum, an plura?

Dux sunt de hac re sententiæ. Prima Cabriel. d. 6. q. 2. affirmantis species vini constituere aliud sacramentum à speciebus panis. Secunda communis, & contraria sententia ex Alex. Alen. Bea. Tho. S. Bona & Ricar.

CONCLUSIO.

Species, panis, & vini sunt vnum sacramentum vnitæ integritatis. & aggregationis, Perspicua est conclusio ex parte finis huius sacramenti, qui est reficere mentem, & vt corporalis refectio non integratur solo cibo, aut potu, sed vtroq; simul: ita hoc sacramentum ambabus speciebus integratur.

Art. II. An hoc sacramentum fuerit conuenienter à Christo Iesu in vltima Cæna institutum, atq; in lege natura, & veteri multis figuris presignatum?

CONCL. I.

Hoc sacramentum fuit à Christo Domino institutū definita est expressè in Con. Trid. cap. 1. de sacramentis in genere. Sess. 7. & Sess. 15. ca. 2. lege can. Quia corpus de consecratione distin. 2.

CON

CONCL. II.

Conuenientissimè fuit completo agni paschalis typico paschate in vltima Cœna institutum, hæc constat authoritate Conc. Trid. cap. 2. citato, & authoritate Eusebij in can. qua corpus, modo allegato, vbi inquit quia corpus assumptum ablaturus erat ab oculis, & allaturus syderibus. necessarium erat; vt in die cœnæ sacramentum nobis corporis, & sanguinis consecraretur vbi glossa necessarium, id est, vtile, & congruum. vide etiam cano. liquido, & cano accipite eadem dist.

CONCL. III.

Hoc sacramentum non vna tantum, sed pluribus fuit figuris conuenienter significatum. probatur. 1. Cor. 10. omnia illis in figuram contingebant. & cano. præterea ad consecr. d. 2. can. quid sit. deinde quia res, quæ vno nomine propter suam maximam excellentiam, & effectuum multitudinem explicari non possunt, conuenientissimè multis nominibus & signis declarantur. talis est Eucharistia. habet enim plurimos effectus; & est ineffabilis excellētiæ: vt infra patebit; vide apud D. B. & Ale. plurimas figuras.

Hinc error Vvicleff negantis veritatem corporis Christi in hoc sacramento, & eiusdem figuras, confutatur. vide Tho. Vualdensem tomo. 2. sacramentis. c. 19. & infra.

Art. III. An panis triticeus aqua coagulatus sit propria, & necessaria huius sacramenti materia.

De hac re sunt tres opiniones. Prima est Alberti magni Pal Th. de Argentina, quos citat, & sequitur Gab. super can. Lect. 37. dubio primo qui dixerunt materiam esse panem cuiuscunque frumenti & per frumentum triticum, & hordeum intellexerunt.

Secunda opinio est Caiet. art. 3. S. Tho. asserentis posse fieri consecrationem in quocumque pane vsuario: ita quod si centenaceus panis, aut maiceus sit in vsu alicui provinciæ poterit in illo fieri consecratio. nam dicit materiam esse panem absolute dictum.

Tertia opinio communis tenet solum panem triticum esse huius sacramenti materiam.

CONCLUSIO.

Materia necessaria ad conficiendam Eucharistiam est solus panis triticeus, cuiuscunque speciei sit. Prima pars conclusionis est definita expressè in Conc. Flor. sub Eugenio IIII. & in Conc. Cartag. & habetur can. in sacramento de consecratione d. 2. vbi per frumentum intelligit panem triticum vt Conc. Flor. declarauit. Secunda pars. s. cuiuscunque sit spe-

ctici est quoq. verissima, nam sicut licet modo in vino albo, vel nigro consecrare ob hoc solum, quia album vinum & nigrum in genere conueniunt, quamuis specie distinguantur. licet etiam in pane triticeo consecrare, quamuis vnum triticum ab alio specie differat, cum genere conueniant.

1. A P.

P E N.

De spelta
affirmate
loquitur

Alex. vbi

supra,

2. A P.

P E N.

3. A P.

P E N.

4. A P.

P E N.

5. A P.

P E N.

Hinc integrum est in farre, siligine, spectat, & typha Eucharistiā conficere. Ratio est, quia quamuis grana specie differant, conueniunt tamen in genere tritici, sub quo continentur: nam habent grana eiusdem figuræ cum tritico, & ex illis panis vsuarius conficitur qui ab omnibus panis triticeus nominatur.

In pane hordeaceo, vel milto, vel in borea non potest consecratio confici. Ratio est, quia non sunt de genere tritici quamuis sint fruges de genere frumenti, quod est nomen generale ad omnes arstarum fruges, triticum verò sub alterum genus est.

In pane maieo non potest fieri consecratio quia differt à genere tritici, quod declarant figura, quantitas, atque qualitas, quibus à granis tritici, grana maieici segregantur.

Poterit nemo consecrare in pane amylij, siue amydi. Ratio est, quia etiam amylium ex lacte tritici fiat, assumit tamen alias qualitates tota specie à genere tritici differentes, quemadmodum medici, in hac parte consulendi, affirmant.

Hinc Caiet. Gloss. vbi supra, qua dicit quando panis triticeus dicitur esse materia Eucharistiæ, est intelligendum principaliter, & indubitatè, est omnino releganda nam ex eo sequeretur, quod quando idem Concilium dicit aquam naturalem esse Baptismi materiam, posse quoque interpretari principaliter, & indubitatè: non tamen necessariò, ita quod liceret in aqua artificiali bapti-

Ca. Cau. zare quod est errorem.

Prima diffic. Aqua naturali deficiente, poterit ne panis aqua roseacea coagulatus consecrationis materia esse?

Alex. vbi

supra. S.

Th. ar. 7.

ad 3. Ric.

d. 11. q. 1.

2. arti. 2.

Sco. vbi su

pra. D. B.

q. 11. q. 4.

Ale. m. 2.

vbi supra.

Sanctus Tho. opinari non posse esse materiam contrariam tenet Caiet. opinionem.

Secunda diffic. An deficiente pane cocto, in massa cruda possit fieri consecratio?

C O N C L U S I O

Massa cruda nequaquam esse potest consecrationis materia. Ratio est quia Dominus Iesus instituit, vt materia esset panis, quo homines communiter ad vitam tuendam vtuntur. At vero massa cruda neque vescuntur, neque vitæ tuendæ vtentibus prodesset.

Tertia diffic. Differt ne massa specie à pane?

dist. 11.

q. 6.

Dux sūt opiniones vna Sc. vbi s. opinatis differre specie accidentali tantum, altera Caiet. vbi s. S. Th. art. 3. vtraq; est probabilis.

C O N -

CONCL. I.

Massa specie essentiali differt à pane. Ratio est, nam: vt vna agrestis differt specie essentiali, à matura, ita massa à pane: vt enim ex vna agresti per calorem solis efficitur vna matura, ita per calorem ignis ex malsa fit panis. *Caiet. est.*

CONCL. II.

Massa à pane accidentali tantum specie differt. Ratio est, quia exhalatio humiditatum, quæ fit ex massa per ignem, non constituit specificam differentiam inter panem, & massam. Artifex enim vt Pistor, non potest mutare speciẽ essentialem. *Scoti. est.*

Quarta diffic. Deficiente vino poterit ne Sacerdos celebrans solum panem consecrare?

CONCL. I.

Qui solum panem consecraret verè conficeret sacramentum. Ratio est, quia forma consecrationis panis, siue corporis Christi, à consecratione calicis, aut e conuerso minimè dependet. nam si Sacerdos consecrata Hostia subito moreretur, vel non conficeret calicem, verè consecraret.

CONCL. II.

Peccaret tamen mortaliter Sacerdos, qui deficiente vino, panem tantum consecraret. Ratio est, quia sicut nutritio corporis fit non per cibum tantum, sed per cibum, & potum, ita & nutritio spiritualis, quæ hoc sacramento representatur. atq; ita Sacerdos non plene representaret, & ex consequenti peccaret. tum etiam quia Christus instituit, vt sub vtraque specie hoc sacramentum conficeretur, & celebraretur.

Quinta diffic. An possit Sacerdos quantamcunque panis, & vini quantitatem consecrare?

Tres sunt opiniones. Prima D. Bona. d. 10. q. 4. qui negantem partem tenet. Secunda est Caiet. vbi supra B. Tho. ar. 2. cui probabile videtur, vini materiam futuram esse certæ quantitatis, vt pote vnius calicis. *Ale. q. 2. ma. vbi supra S. Tho. ar. 2. Re. d. 10. ar. 7. d. Bo. d. 1. q. 4. Sc. d. 10.*

Tertia est communis lege S. Tho. art. 2. Dur. q. 6. locis citatis, & Paluda. d. 11. q. 1.

CONCLUSIO.

Sacerdos de facto potest panis, & vini quantitatem, quantumvis magnam consecrare. Ratio est, quia in tali consecratione concurrunt omnia quæ sunt de necessitate consecrationis: vt pote materia, forma, & intentio ministri.

Sexta diffic. Quemadmodum Ecclesia determinat absoluedi potestatem circa hanc materiam, & non circa illam poterit ne etiam certam panis & vini quantitatem determinare?

d. vbi supra.

QVÆSTIO
CONCL. I.

Nequaquam potest materiæ panis, & vini quantitatem determinare. Ratio est, quia potestas absoluendi præsupponit subditorum iurisdictionem, quæ quidem ex sua natura determinari & ad certum numerum redigi potest: At verò consecrandi potestas nullam præsupponit iurisdictionem, siue dominium ita enim potest Sacerdos alienum panem, quemadmodum, & proprium consecrare ac proinde consecrandi potestas ad certam materiam non determinatur.

CONCL. II.

Sacerdos immensam panis, & vini quantitatem consecrans quæ in custodia seruari non posset mortaliter peccaret. ratio D. Bona. est quoniam esset in contemptum tanti sacramenti, vilesceretq. Eucharistia.

Septima diffie. Poterit ne & minimam quantitatem materie Sacerdos consecrare?

Maiores Duæ sunt opiniones. Prima & cauenda est Ioannis Maioris. *caute li. d. 10. q. 1.* qui duo dicit. Primum problema esse probabile. An fracta Hostia maneat Christi corpus. Secundum in minima parte sensum sumpta consecrationem fieri non posse. *Vide S. Tho. vbi* secunda opinio est communis.

CONCL. I.

supra, & in 4. d. 11. art. 2. Ricard. dist. 10. art. 7. Erroneum est affirmare fracta Hostia consecrata. *Flor. Theo. q. super. 4. lib. sent. car. dist. 10. art. 7.* totum Christum sub qualibet particula, quantumcumque minima manere patet. quia in particula quantumcumque minima *Vide Th.* manent species consecratæ sub specie panis. quare manebit ibi *Vvalden.* Christus. manentibus enim speciebus consecratis manet Christus. *comode stus.*

CONCL. II.

saeram. cap. 39. In qualibet particula panis seorsum sumpta, quantumcumque minima potest fieri consecratio. quia panis est materia, & talis particula est verus panis. est enim corpus homogeneum: quemadmodum qualibet gutta aquæ est aqua, est etiam talis particula quanta, & demonstrabilis per pronomen hoc, & ex consequenti sensibilis.

Ricard. d. 10. q. 2. art. 7. Cur. vbi supra q. 7. S. vbi. *Octaua diffie. Quando Sacerdos intendit consecrare 10. Hostias tantum si facta consecratione, reperiantur 11. erunt ne omnes consecratæ?*

CONCL. I.

supra q. 7. S. vbi. Si Sacerdos habeat intentionem consecrandi totam materiam, quam ante se habet, etsi opinetur 10. esse Hostias, si 11. fuerint repertæ, omnes erunt consecratæ. Ratio est, quia esse

effectus consecrationis, non sequitur consecrantis opinionem *Euchari.*
 sed intentionem. Sacerdos enim hæreticus, quamvis opinetur 2. 3. 7. 8.
 non esse Christum sub Hostia consecrata, si habeat intentionem
 faciendi quod Christus instituit faciendum, verè consecrabit,
 perinde & infidelis, si habeat intentionem Christi tum bapti-
 zat, etiam si se nihil facere existimet, verè baptizabit.

CONCL. II.

Si Sacerdos ignorans numerum hostiarum, habeat intentio-
 nem consecrandi decem Hostias, & facta consecratione fuerint
 11. inuenta, nulla illarum erit consecrata. Ratio est, quia inten-
 tio est de necessitate consecrationis, & cum Sacerdos non ha-
 buerit intentionem consecrandi 11. Hostias, sed 10. tantum nõ
 erunt 11. consecrata. deinde neque decem, quia intentio illa
 non sufficit ad consecrationem alicuius Hostiæ, sub qua quæli-
 bet Hostia includi & excludi potest, quod contingit in casu po-
 sito, quia quælibet illarum 11. exclusâ adhuc remanent 10. atq;
 ita sequitur quamlibet illarum esse inclusam, & exclusam, con-
 secratam, & non consecratam, quod est absurdum.

CONCL. III.

Si verò Sacerdos mente signauerit 10. Hostias, quas intendit
 consecrare, & repertæ fuerint 11. decem signatæ erunt consecra-
 tæ v.g. si non sint benè dispositæ, & sub aliqua signatarum alia
 lateat, latens non consecrabitur. Ratio est, quia illud quod spe-
 cialiter cadit sub intentione consecrantis, consecratum reman-
 net, nam vt ex prima conclusione constat, effectus consecratio-
 nis, consecrantis intentionem sequitur, non opinionem.

Hinc Hostiæ tantummodo mente signatæ erunt duntaxat A. P.
PEN. 1.
 consecratæ, nam illud consecratur, quod sub speciali consecran-
 tis intentione cadit.

Hinc Sacerdote intendente cõsecrare 10. ex illis 11. quas mē- A. P.
PEN. 2.
 te non signat, nulla illarum erit consecrata, patet eodem argu-
 mento, quo 2. conclu. fuit confirmata.

Hinc guttulæ vini inaduertenter in pede calicis remanentes, A. P.
PEN. 3.
 consecrato calice, non erunt consecratæ, quia non habuit inten-
 tionem consecrandi guttulas illas.

Hinc si Sacerdos multas Hostias consecrandas assumat, de A. P.
PEN. 4.
 quibus dum consecrat, non aduertit, omnes nihilominus erunt
 consecratæ sufficit enim intentio virtualis, quoniam si aduerte-
 ret, omnes consecrare vellet, cum ad hunc finem illas in altari
 collocauerit.

Hinc Sacerdote habente coram se integram Hostiam, & in- A. P.
PEN. 5.
 tendente consecrare dimidiam tantū Hostiæ partem dexterā, si
 vel

vel sinistram mente linea aliqua intellectuali signatam, illa tantum pars erit consecrata. Ratio est, quia sola illa pars cadit sub speciali consecrantis intentione.

**A P-
PEN. 6.** Hinc si Sacerdos intendat consecrare alteram Hostiæ partem indeterminatè, nulla pars consecrata remanebit, eadem ratione, qua. 1. concl. confirmatur.

Nona diffi. An sit necessaria materia præsentia: ut fiat consecratio?

**d. 10. q. 2.
ar. 2.** Dux sunt opiniones vna Maioris asserentis posse à Sacerdote consecrari materiam post parietem existentem. Altera est D. Tho. Primum est animaduertendum, illud vocari præsens quod tangitur, vel videtur, vel tangi, aut videri potest etiam si fit à tergo. hoc enim docet communis loquendi vsus vnde vinum in vire, & panis in arca, quæ coram est, præsens esse dicitur.

**d. 11. q. 3
ar. 1.**

C O N C L U S I O.

De necessitate, & ratione consecrationis est materiæ præsentia, Ratio est, quia si materia non esset præsens, illa forma hoc est enim, &c. enim, &c. esset falsa, nam pronomen hoc in forma collocatum non rem absentem, sed præsentem demonstrat. quid,

**Hereses.
Ale. q. 3.
m. 1. 5. Th.
q. 74. ar.** quod sequeretur nefandum, absurdum, nempe Sacerdotem Valentiniæ existentem, panem, qui Romæ est, consecrare posse nil enim refert, qua, quantaq. distantia absens sit, si illius præsentia non desideratur.

**4. d. Bon.
d. 11. ar.
2. Sc. d. 11
q. 6. dur.
ad. d. q. 4.
Ric. d. 11
ar. 2. q. 3
q. d. An-** Hinc euelluntur tres errores. Primus Antiteritarum, qui dicebant materiam esse panem cum caseo mixtum. Secundò Cathar. phrygum asserentium materiam esse panem infantis coagulatum, quem variis punctiõibus eliciebant. Tertius nefandissimus fuit Manichæorum, qui affirmabant, materiam esse panem semine humano coagulatum lege præter conclusiones positas can. in sacramentorum oblationibus de consecr. dist. 2. & Patrè à Castro. ver. Eucharistia hæresi prima.

**sel. epist. de
sacr. & asi
mo. ad Græ** *art. III. An Christus Iesus in pane fermentato, vel azymo consecrauerit?*

Lis est maxima inter Doctores Græcos, & Latinos: Latini asserunt Lyra firmant Cœnasse Iesum luna 14. quando iam cœperat azymorum vsus, ac proinde in azymis consecrasse. Græci autem luna 13. Cœnasse tenent, & ex consequenti in fermentato pane confecisse. Burgensis super Matth. cap. 2. videtur græcis subscribere.

**12 et 14
in suo
refertorio**

C O N C L. I.

**et 14
refertorio** Cum Dominus Iesus luna 14. quando iuxta legis ritum agnum immolare tenebantur, Eucharistiæ Sacramentum instituit.

tuerit, perspicuum est non in fermentato, sed in azymis conficisse confirmatur auctoritate trium Euangelistarum, nam apud D. Marth. legitur prima autem die azymorum accesserunt ad Iesum dicentes ubi vis paremus tibi pascha, & paulo inferius Vespere autem facto, discumbebat Iesus cum discipulis suis &c. & apud S. Mar. habetur die azymorum, quando pascha immolabant Iudæi, dicunt ei discipuli, quous eamus & paremus tibi &c. & post pauca. Vespere autem facto &c. ubi, aliquibus interpositis, subditur & manducantibus illis accepit. Iesus panem &c. tandem apud Beatum Lucam scribitur venit autem dies azymorum &c. vsque ad verba accepit panem, &c. ex quibus locis Patet à Castro Ver. Eucharistia hæresi secunda doctissime conclusionem colligit.

*Prima diff. An Ecclesia Græcorum peccet
in fermentato conficiendo?*

Ma. c. 16

D. Ma. c.

14.

D. Lu. ca.

22.

Alem. 15

S. Tho. D.

Bona. vbi

CONCLUSIO.

Quamuis Græci errent credentes Latinos conficientes in azymo verum Christi corpus non consecrare, in fermentato tamen conficientes non peccant, peccarent autem si iuxta ritum suæ Ecclesiæ non conficerent definita est expresse in Conc. For. ita enim habetur. declaramus in azymo, vel fermentato panis tritico corpus Christi varaciter confici, Sacerdotes q. in altero, ipsum corpus Domini conficere debere, vnusquisq; scilicet iuxta suæ Ecclesiæ orientalis, siue occidentalis consuetudine.

supra Ri.

d. 11. ar.

2. q. 4. Sc.

& Dur.

vbi supra.

APPEN.

Alem. & S.

Th. & vbi

Colliges hinc, errauit igitur Sco. dubitans contra definitionem Conc. nã dicit Græcos fortassis peccare conficientes in fermentato. Verum enimvero Sco. non errauit, nam fuit illo Conc. antiquior: tunc ante Ecclesiæ definitionem licitum erat dubitare.

liqui vbi

supra.

Hereses.

Secunda diff. Licebit ne Sacerdo Latino tempore necessitatis in fermentato conferr?

Alem. q. 32

am. 5. us-

que ad q.

CONCLUSIO.

Nunquam hoc illi integrum erit. Ratio est, quia nullus potest casus erenire, in quo necessarium sit Ecclesiæ ritum, & consuetudinem mutare, cum hoc sacramentum non sit de necessitate salutis: quemadmodum Baptismus.

33 S. Th.

ab ar. 5.

vsque ad.

8. vbi su-

In hoc articulo refutatur error Græcorum, quem amplexi sunt Armenij, & Rutheri asserentes non in pane azymo, sed in fermentato pane esse Eucharistiam conficiendam, lege Patrem à Castro ver. Eucharistia hæresi secunda.

pra reli-

qui d. 11.

D. Bo. q.

4. pri. ar.

Art. V. An vinum vii sit sola, & propria huius sacramenti materia?

Ric. q. 4.

& 5. 2.

CONCLUSIO.

ar. Sco. q.

Omne, & solum vitis vinum est huius sacramenti materia definita est in Conc. Flo. his verbis. Tertium sacramentum est

6. D. 2.

4. &

Eucharistia, cuius materia est panis triticus, & vinum de vite, & Cast. in aliis multis Conciliis, quæ apud Patrem à Castro reperies.
 ver. Luc. Hinc collige acetum non posse esse huius sacramenti materia. Ratio est, quia acetum non est vinum teste Arist. qui ait, si-
 I. A P- cut à priuatione ad habitum, ita ab aceto ad vinum impossibile
 P & N. esse regressum.

8. Metaph. Neque ex succo agresti, siue semine potest fieri consecratio. non enim est vinum, sed materia ex qua fit vinum: quemadmodum acetum non est vinum, licet fiat ex vino.

Alexand.

m. 7. S. f.

ar. 5. Et

liqui vbi

supra R.

q. 3. ar. 2.

Prima diffic. An mustum possit esse consecrationis materia?

CONCLUSIO.

Potest quidem in illo fieri consecratio. definita est per Iulium Papam can. omne de consecratione. d. 2. vbi dicit de expresso botio. id est, de vuarum granis &c. sed si necessitas sit, in calice comprimatur, & aqua misceatur. quia calix dominicus iuxta can. præcepta, vino, & aqua permixtus debet offerri.

S. Tb. ar.

5.

Secunda diffic. An vva matura, musto nondum expresso possit esse materia Eucharistia.

Ricardus vbi supra duas refert opiniones. Prima partem affirmantem tenet, secunda negantem.

CONCLUSIO.

Non potest esse materia huius sacramenti. quia talis vva differt specie à musto habent enim diuersos omnino effectus multum enim mustum inebriat, & vvx multæ minime, & vt succus oliuarum antequam exprimatur, non est oleum: mustum est.

Alexã. q.

32. m. 3.

S. Tb. ar.

3.

Tertia diffic. An etiam ex lora, id est, (agua pie) que fit ex vuis parum expressis, & aqua calida fieri possit consecratio.

CONCLUSIO.

Si parum aquæ misceatur: ita vt ab omnibus vinum iudicetur propter acrimoniam, poterit in illa fieri consecratio. non enim differt specie à vino, idem iudicium est de vino lymphato.

In vino congelato non potest consecratio fieri. Ratio est, quia Christus instituit materiam sanguinis esse vinum potabile, quale non est vinum congelatum. Per primam conclusionem confutatus remanet error Aquariorum, qui in calice solam aquam ponebant, & condemnatur expresse in capit. fir-
 mater

mitter, de Summa Trinitate & fide Catholica. lege Castrum loco citato.

Art. VI. An vino non consecrato misceri possit aliquis liquor?

Alex. m. 7. & reliqui vbi

CONCLUSIO.

Peccat Mortaliter Sacerdos, qui in consecratione calicis a qua vinum non miscet. definita est in Con. Flo. vbi dicitur Tertium Sacramentum est Eucharistia, cuius materia est panis triticeus, & vinum de vite, cui ante consecrationem modicissima aqua misceri debet. nota ibidem tres congruentias, propter quas aqua vino miscetur.

supra.

Prima difficul. Est ne aquae permixtio de necessitate sacramenti?

Alex. Sc. Tho. vbi supra, &

CONCLUSIO.

Non est de necessitate illius. quia solum ponitur propter significationem. significat enim unionem populi Christiani cum Christo. vide Conclu. Flor. loco citato. Graeci etiam vere conficiunt, tamen aquam non miscent.

reliqui etiam D. Bon. q. 3. ar. 1. Ric.

Secunda difficul. Quanta aquae quantitas erit apponenda?

q. 1. ar. 1. Dur. q. 5.

CONCL. I.

Non est maior quantitas aquae, siue aequalis in calice quantitati vini apponenda. patet ex cap. Per vitiosos de celebratione missarum. vbi Honorius tertius arguit consuetudinem apponentium in calice maiorem partem aquae, quam vini. nam tunc aqua conuertet in se vinum, & non fiet consecratio. neque in aequali quantitate. nam tunc vel aqua conuertet in se vinum, vel aqua extenuabit illud, vt speciem vini amittat.

Communis est ad sent.

CONCL. II.

Aqua, quae vino commiscetur debet esse in modicissima quantitate. definita est in Con. Flor. in prima conclusione citato.

Ex dictis potest iudicium fieri de illis vini generibus, quae ex aromatibus, & melle conficiuntur. nam si ita tenuis est mixtio, vt vini substantia maneat, consecrabile est: si vero corrumpatur, minimè erit. & hac de causa peccatum est in huiusmodi vino conficere, propter periculum cui se Sacerdos exponit.

A. P. PEN.

Tertia difficul. Si vino iam facti appositae aqua in vtere, erit ne in Missa iterum apponenda?

Alex. m. 5. arti. 2. & Ric. q. 6. arti. 3.

CONCLUSIO.

Hae conclusio a multis non putatur absolutae necessitatis. Erit quidem per Sacerdotem permiscenda aqua. quia significatio vinonis Christi cum Ecclesia non fit, nisi tempore, quo Eucharistiae mysterium celebratur, quod fuit memoriale passionis Christi, ex cuius latere fluxit sanguis, & aqua, lege canon. in sa-

cramentorum oblationibus de consecr. d. 2.

Alex. vbi supra D. *Quarta dispic. An vinum iam consecrato possit vinum non consecratum, aut alius liquor admisceri?*

Bona. d. 12. q. 1. *Dux sunt opiniones. Prima Beati Tho. vbi supra, scilicet quod quando vinum permixtum speciebus consecratis est in maiore quantitate, quam fuit vinum speciem consecratarum, tali mixtione definit ibi esse sanguis.*

q. 77. art. 1. *Contraria opinio est Ric. cui adhæsit Dur. loco citato, scilicet quod si dolio magno vini gutta sanguinis consecrati misceatur non corrumpitur à vino, & ex consequenti manet ibi sanguis Christi.*

Ricardi & Durandi est.

CONCL. I.

Si speciebus consecratis sanguinis Christi permisceatur vinum in maiori, vel æquali vel minori quantitate, tali mixtione species illæ non corrumpuntur, patet, quia corruptio non fit à simili, nisi à contrario, & species consecratae sunt similes speciebus vini non consecratis, cuiuscumque generis sint. Secundò quia ex opposito sequeretur, quod si dux species consecratae ex duobus vasis, in tertio vase permiscerentur, aut in altero illorum, desineret ibi esse sanguis, quoniam ex duobus illis speciebus ut dicit contraria opinio, constituitur simul vinum individuum distinctum à qualibet specie, & per consequens non maneret ibi sanguis Christi, quod est error. opinio tamen opposita vera esse videbitur: si hoc modo intelligatur, nempe si partes specierum consecratarum, ita minuerentur in mixtione, ut sub quantitate minima illarum, vini substantia si adesset, conseruari non posset, tunc sanguis Christi ibi non maneret.

Hinc quamvis speciebus consecratis vinum multo fortius illis misceatur, non corrumpentur, quia est illis simile & à contrario & non à simili fit corruptio.

CONCL. II.

Si speciebus consecratis liquor aliquis in tanta quantitate misceatur, ut possit species consecratas in se conuertere, ut si tanta esset aqua, quæ vini quantitatem superaret, tunc corrumpentur vin. species, & desineret ibi sanguis Christi existere, quia tunc species paterentur à suo contrario, & tandiu est ibi sanguis, quam diu species durant.

Hinc si blasphemus aliquis magnæ quantitatis vini dolium consecraret, species essent tunc, tantæ quantitate aquæ miscendæ donec corrumpentur, ut ibi sanguis esse desineret, essent enim in rapidum flumen, vel mare prouidendæ.

CONCL. III.

Quando

Quando liquor speciebus consecratis mixtus est minoris quantitatis, vt si guttula aquæ permisceatur, tunc species illam conuertent non in species vini absque substantia, sed in vini substantiam. Ratio est, quia accidentia consecrata habent eandem virtutem generandi substantiam quam in subiecto habebant, vel dispositiue, vt sentit Sco. vel effectiue, vt B. Tho. docet non tamen accidentia generata erunt sine subiecto. nam generare accidens separatum est solius Dei proprium.

De his
infra dist.
12.

CONCL. IIII.

Quando liquor alterius speciei, vt aqua, vel oleum, speciebus consecratis permixtus æqualis est quantitatis. Tertius efficitur liquor, desinitque ibi sanguis esse. Ratio est, quia per illam mixtionem vtrunque miscibilium corrumpitur, & corruptis speciebus consecratis, desinit sanguis ibi existerè.

Prima huius articuli conclusione sex errores confutantur. Primus Armachani libro nono de quæstionibus Armeniorum negantis Christum aqua in Cœna fuisse vsus. Secundus Grecorum & Armeniorum nullam aquam miscentium. Tertius offerentium lac in calice. Quartus eorum, qui seruabant linteum musto intinctum per totum annum, & tempore Sacrificij partem eius aqua lauabant, & ita offerebāt, offerentes quidem potius sordes, vel aquam sordidam, quàm vinum. Quintus, cuius meminit Innocentius capite cum Marthæ de celebratione Missarum, asserentium aquam quantumuis paruum in calice semper persistere. Vltimus consentientium vinum in sanguinem conueri, aquam vino appositam in aquam, quæ ex latere Christi Iesu manauit. Ad istorum errorum labefactionem lege Cano. 1. 5. I. h. cum omne de conse. distin. 2. Con. Flor. citatum, & Trident. Sess. 7. 8. 1. 2. vigesima secunda, capite nono, & Patrem de Castro vbi supra hæresi 7.

Hæreses.

Alex. Ale.
q. 33. m.
I. 5. I. h.
liqui. a. 8.
D. Bona
q. 2. Ric.
ar. 3. q. 1.
7. 8. ar. 1.
capit. 2.
Mar. 14.
DD vbi
supra. q.
7. 8. ar. 1.
et 2.
dist. 8.

Art. VII. De forma consecrationis corporis Christi.

CONCLUSIO.

Forma præcisa consecrationis corporis Christi Iesu est ista, Hoc est enim corpus meum. vide Euangelistas Matth. 26. Luc. 9. 1. D. q. 22. Mar. 14. & can. quia corpus & can. panis est secundò de conse. dist. 2. & caput cum Marthæ de celebratione Missarum, & Con. Flor. vbi expressè definita est.

Prima distic. An sit dicenda forma huius sacramenti, vel consecrationis tantum?

Dux sunt opinioniones. Prima S. Thom. qui illam formam Sacramenti Eucharistia nominat, & hic est communis loquendi modus.

capit. 2.
Mar. 14.
DD vbi
supra. q.
7. 8. ar. 1.
et 2.
dist. 8.

Secunda est Sco. q. 1. citata ad tertium dicentis esse formam

consecrationis tantum. Verum enim vero animaduerte hoc sacramentum bifariam considerari posse, primo quando fit consecratio, secundo quando facta consecratione permanet Eucharistia consecrata.

CONCL. I.

Communis est opinio.

Forma est Eucharistiæ quantum ad factionem patet, quia his verbis sacramentum efficitur, & species sacramentales ad significandum corpus Christi sub se contentum determinantur. Quæ admodum per formam, Ego te baptizo, ablutio materialis ad significandum sacramentalem effectum restringitur.

CONCL. II.

Si Eucharistia, vt habet esse permanens, facta iam consecratione, consideretur, tunc nulla est eius forma. Ratio est, quia forma simul est cum sacramento, permanetque cum illo, at Eucharistia manet, quando hæc forma non permanet, quare non erit dicenda Eucharistia, sed consecrationis forma. & confirmatur, quia quemadmodum concl. Flor. vocat panem materiam Eucharistiæ, eo quod sit materia, ex qua fit sacramentum, non autem quod panis in sacramento maneat, ita erit de forma huius sacramenti theologandum.

Seco. q. 2.

Secunda diffi. An hoc sacramentum vnâ, vel plures formas habeat?

CONCLUSIO.

Dux sunt huius sacramenti partiales formæ & vna tantum integralis. patet. nam quemadmodum in hoc sacramento sunt duo signa particularia, id est, duo particularia sacramenta. I. panis, atq; vini species, & vnum integrale signum, id est, vnum integrale sacramenti, species. I. panis, & vini simul sumptæ, quæ nutritionem spirituale significat, quæ panis & vini speciebus consecratis integratur: vt corporali nutritio pane & vino integratur: ita quoque sunt dux partiales formæ & vna integralis.

D. B. vbi supra Ri.

Tertia diffi. An Christus his verbis hoc est enim &c. vel ante prolationem istorum verborum consecrauerit?

ar. 3. q. 1.

Scot. q. 2.

D. q. 2.

De hac egit Alex. vbi supra. m. 2. S. Thom. loco citato ad 1. a quibus quatuor opiniones referuntur. Prima est Innocentij libro quarto de Sacrificio Missæ capite sexto asserentis per potestatem excellentiæ, quam Christus alligatam sacramentis minimè habebat, panem in suum corpus conuertisse: deinde verò dedisse illud Apostolis dicendo hoc est &c. Secunda opinio affirmat consecrasse quibusdam verbis nobis ignotis quando benedixit panem, & non quando dixit hoc est &c. Tertia opinio

opinio tuetur illa forma Christū consecrasset, verū occultè, s. quādo benedixit panem, deinde publicè illa vsum fuisse, vt alios formā consecrandi doceret superiores tres opiniones (præsertim 1 & 2) plus curiositatis se quā fidei, vel utilitatis cōtinent. Ideoq; tutius est quartā amplecti & sequi. Quarta opinio tenet quādo verba hæc, hoc est &c. protulit, simulq; facta fuisse benedictionem, qui hanc defendit dicunt benedictionem fuisse formæ prolationem.

CONCLUSIO.

Christus Iesus his verbis hoc est &c. Eucharistiam confecit, quando. i. verba illa protulit. patet ex communi Ecclesiæ vsu, & consuetudine, quæ à temporibus Apostolorū vsque ad hæc nostra tempora ita semper consecrare consuevit.

Hinc, quamuis sit de fide, a nobis sub hac forma, hoc est &c. consecrationem esse faciendam: de fide tamen non est Iesum tempore Cœnæ iisdem verbis, quibus nos consecramus: confecisse. est enim opinio Innocētij. & aliæ suprapositæ quarum nulla est hactenus ab Ecclesia damnata, at verò, oppositum asserere esset temerarium, & retractatione dignum.

Quarta diffic. An hæc forma, hoc est &c. sit præcisa quin præcedant illa verba qui pridie &c.

D. q. 2.

Dux sunt opiniones. Prima D. Tho. vbi supra ad quartum, s. hæc sola verba hoc est &c. esse de essentia cōsecrationis: peccatè tñ grauissimè consecrantem illis verbis, qui pridie &c. omisit.

Contraria opinio est Sco. q. 1. art. 2. dicentis, si quis hæc verba, hoc est &c. sine illis, qui pridie &c. proferret, esset sacramentum sub conditione adorandum: quia incertum est, an per illa sola verba sit panis in corpus Christi transubstantiatus.

CONCL. I.

Quando Sacerdos habet intentionem consecrandi, non aliter quàm narrando rem tempore cœnæ à Christo gestam, tunc iis solis verbis. hoc est &c. sine illis, qui pridie &c. minimè consecr. Ratio est, quoniam ad consecrationem ministri intentio desideratur, & in casu huius conclusionis Sacerdos non habet intentionem aliter consecrandi, quàm Christi factum, & eius ordinè in cœna narrando, atque ita vera est Scoti opinio.

CONCL. II.

Hæc verba, Hoc est &c. sunt forma consecrationis, quatenus sunt verba practica, id est, efficiunt, quod significant, conuersionem. i. panis in Christi corpus. probatur auctoritate D. De Am- Ambro. apud Sanct. Tho. hoc loco consecratio fit verbis, & ser- bro. monibus Domini Iesu. nam per reliqua omnia, quæ dicuntur, laudes Deo referuntur, & verba Domini tantum sunt ista. Hoc

est &c. nam illa, qui pridie &c. Sacerdotis esse dicuntur.

Scot. q. 2. *Quinta difficultas.* An posita forma consecrationis panis, ante vini consecrationem, suum sortiatur effectum.

Lege Alex. q. 3 4. m. 4. art. 1. & 2. & D. Thom. quorundam vbi supra. art. vlt. hi referunt errorem partem negantem tenentium. vide & Ric. q. 4. & Dur. q. 3.

CONCL. I.

Hæreticam est esse verba consecrationis panis, ante consecrationem vini, vel e conuerso, suum effectum non sortiri. ex opposito enim sequeretur, adorantis Hostiam ante consecrationem calicis idololatria, quod pestilentissimum est affirmare. quia non esset ibi corpus Christi, quouique vinum consecraretur.

CONCL. II.

Sacerdos consecrans panem, sine vini consecratione in eadē Missa grauissimum sacrilegium committeret. definita est expressè in capite comperimus de conse. d. 2.

A P
F B N. Hinc, si contingeret Sacerdotem, consecrato pane, ita ægritare, vt non posset vterius progredi, alius Sacerdos deberet tunc calicem consecrare ita definitum est in Con. Toletano & refertur in can. nil contra ordines 7. q. 1.

Hereses. Hinc confutati manent tres errores. Primus Lutheranorum affirmantium nullam esse præcisam consecrationis formam. Secundus est Erasmi in principio paraphrasis super primam epistolam ad Corinth. vbi ait. vtinam Paulus explicuisset quibus verbis esset consecrandum. Tertius est ineptissimus. quem refert Pater à Castro vbi supra, fuitque eorum, qui dicendo septies Pater noster, & benedicendo panem, & vinum, consecrationem fieri existimabant.

S. Thom. *Art. VIII. Sit ne præcisa forma consecrationis sanguinis*
q. 78. ar. *hæc. Hic est enim &c. vsque in remissionem peccatorum?*

3. Quatuor sunt opiniones. Prima Beati Thomæ qui omnia prædicta verba dicit esse de essentia formæ, priora tamen, sicut est enim Calix sanguinis mei, significare conuersionem vini in sanguinem, sequentia verò virtutem sanguinis Christi in passione effusi designare vbi apertissimè docet omnia esse de essentia formæ: & de necessitate sacramenti. in eadem enim 3. p. q. 1. Co. art. 8. inquit, verba illa quæ sunt de substantia formæ, sunt etiam de necessitate sacramenti.

qui Ric. Secunda opinio est Alex. Dur. Bona. & Dur. qui affirmant de vob supra necessitate consecrationis calicis esse hæc sola verba, hic est
ad primū sanguis meus.

q. 2. ar. 3. Tertia opinio dicit hæc verba, scilicet, hic est sanguis meus,
qui

qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum, esse de necessitate consecrationis, prætermisissis aliis verbis, quæ ab Ecclesia Romana adduntur, qua forma utuntur Græci.

Quarta opinio est Sco. ubi supra art. . qui ait, de hac quæstio- sco, ubi ne nihil certitudinaliter esse nobis traditum, ac proinde qui non supra ar. profert omnia illa verba, exponit se periculo non consecrandi, 2. quare co. anceps in hac quæstione esse videtur, ratio est quia est hæc quæstio perdifficilis, & ardua maximæque cõtrouersa.

CONCL. I.

Forma consecrationis calicis, qua Romana utitur Ecclesia, est sufficiens, traditur enim ab Euangelistis, & verba, quæ ab Ecclesia interponuntur, scilicet; noui & æterni testamenti; misterium hdei, formæ, qua Christus cõsecrauit sensum haud mutat.

CONCL. II.

Sufficiens quoque forma consecrationis calicis erit hæc: Hic est sanguis meus: etiam si nullum aliud verbum addatur probatur a simili, nam: vt in consecratione corporis Christi necessarium non est, illa verba, quod pro vobis tradetur, quibus fuit Christus vius addere: ita neque in consecratione sanguinis necessarium erit subiungere verba illa, qui pro vobis effundetur, a Christo Domino apposita.

Prima diffi. An S. r. dos conuertat vinum in sanguinem per hæc sola verba. Hic est enim calix sanguinis mei, in cõsecrationem reliquorum verborum?

Soto tenet Sacerdotem obligari ad habendum intentionem consecrandi per totam illam orationem; vsque in remissionem peccatorum. atque ita non finita tota oratione, non fieri consecrationem. dicit secundo: Sacerdotem intendentem consecrare per hæc sola verba Hic est sanguis meus: cõficere, committere tamen sacrilegium quia exponit se periculo non consecrandi forte enim (inquit) hæc opinio non est vera.

CONCLVSIO.

Magister Soto hoc loco sibi repugnat probatur primò applicata forma debita, & sufficienti ad materiam, statim sequitur effectus. Secundò: quia virtus actiua formæ non proficiscitur ab intentione sacerdotis, sed ab institutione diuina: etsi secunda opinio esset vera hæc esset forma sufficiens: Hic est sanguis meus quare per illam solam fieret consecratio, & non per verba sequentia, etiam si Sacerdos per alia verba intenderet consecrare

Dubium i. Quid si præcisa forma sit Hic est sanguis meus, & Sacerdos non habeat intentionem consecrandi per ista sola verba, sed per alia, quæ sequuntur, cõficiet us sacramentum?

Soto d. it. q. 1. ar. 3.
Alex. m. 4. ar. 2. S.
Tho. ar. 3. D. Bona art. 1.
q. 2. Ric. ar. 3. q. 2.
Sco. q. 2.
Dur. ead. que Soto d. 11. q. 1. art. 3.

QVÆSTIO
CONCL. I.

Si habet intentionem non aliter consecrandi, quàm per omnia illa verba, non conficiet. peruersam enim habet intentionem: quia non intendit consecrare per verba illa priora, quamuis sint forma præcisa, atque ita cum non habeat intentionem vtendi præcisa forma, non consecrabit.

CONCL. II.

Si habet intentionem consecrandi per totam illam orationem, qua Ecclesia vitur, verè conficiet. Ratio est, quia habet etiam intentionem consecrandi, vel per totam orationem, vel per primam eius partem, non enim excluditur intentio consecrandi per verba priora, si illa, vt docet secunda opinio, virtutem convertendi vinum in sanguinem habent.

Verùm nota egregium Scoti Consilium loco citato dicentis: Sacerdos proferat verba illa omnia, & habeat intentionem consecrandi sicut Christus instituit, & tunc nulli se periculo exponat.

Ricar. q. 9. *Dubium II, Est ne Græcis necessarium ad veritatem Sacramenti vti tota hac forma, Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangetur qua consecrare solent?*

2. ar. 3. et
Dur. q. 2.

CONCLVSIO.

Non est necessarium. patet, quia sicut institutio Ecclesiæ Romanæ veritatem formæ præcisæ non tollit, etiam si formæ v.g. Baptismi. & in nomine omnium sanctorum adderet (hoc enim non erit de necessitate sacramenti) ita quamuis Ecclesia Græcorum addiderit, quod pro vobis frangetur. non erit hoc de necessitate sacramenti: esset tamen de necessitate præcepti additio illa: quia Sacerdos illam præmittens mortaliter peccaret.

Art. I X. *Inestne aliqua virtus predictis formis efficiens consecrationem?*

De hoc art. lege supra quæstionem tertiam de sacramentis in genere, & præter Doctores ibi citatos lege Alex. q. 34. m. 1. art. 1. ad. 2. & D. Tho. q. 78. ar. 4. & Ric. hac distin. q. 3. ar. 3. & D. Bona. ait. 1. q. 1.

Hinc refutat Sco. q. 5. opinionem cuiusdam, qui assererat inesse his verbis qualitatem quandam, &c.

CONCL. I.

Virtus harum formarum, quatenus sunt signa corporis, & sanguinis Christi, est certitudo in significando, nempe quod politis his verbis, Hoc est corpus &c. & Hic est sanguis &c. illorum significatum, scilicet, corpus Christi, & eius sanguis ponantur. Ratio est, quia virtus cuiuscunque rei (primò de
Fl. Theo. q. super. 4. lib. sent. cœlo)

cælo (dicitur vltimum de potentia, id est, vltimareî perfectio & vltima perfectio siue virtus signi est certitudo eiusdem in significando. hæc autem virtus est supernaturalis: quia verba sacramentalia ex sua natura non habent virtutem efficiendi, aut significandi vt significant.

CONCL. II.

Virtus sacramentorum, quatenus sunt gratiæ, aliorum effectuum causæ præsertim verbis consecrationis est concursus diuinus, diuinaq; institutio, Sacerdotisq; intentio. Ratio est, quia virtus efficiens est ratio, propter duam agens, siue principale, siue instrumentale operatur. vt in igne calor. & hæc verba conuersionem panis, & vini &c. operantur. quia instituit, vt illis veluti instrumentis consecrationes Sacerdotes vterentur, & quia Sacerdotes per hæc verba consecrare intendunt.

Art. X. An huiusmodi formæ sint locutiones veræ?

Præter Doctores scolasticos lege Innocen. libr. 4. de mysterio Missæ cap. 17. Tho. Vvald. in 2. Tomo de sacra. cap. 49. Gabr. in Cano. Lec. 48. Castro verb. Eucharistia hæresi 4. glossam in can. timorem de consecratione d. 2. verb. corpus.

Sex sunt opiniones. Primâ innocentij scilicet, hæc verba, Hoc est &c. supponere materialiter, & recitatiuè hanc sequuntur glossa citata, & Dur. & illam probabilem Sco. adiudicauit.

Secunda asserit verba harum formarum supponere significatiuè, methaphoricè, ita vt sit in propria suppositio, estque iuxta hanc opinionem sensus huius formæ, Hoc est &c. id est, hic panis repræsentat corpus meum, quemadmodum Leo, & Agnus metaphoricè Christum repræsentat: qui quidem sensus erroneus est: quia insinuat sub speciebus Christum non realiter, sed metaphoricè, & repræsentatiuè, & secundum figuram contineri. atq; hoc dicebant esse demonstrationem quoad intellectum.

Tertia opinio affirmat pronomè hoc demonstrare corpus sub ratione corporis Christi, & hoc, demonstratio quoad sensum vocabatur: ita vt sit formæ sensus, Hoc est &c. id est, corpus, est corpus meum,

Quarta opinio est D. Bona. qui docet pronomen, hoc, panem conuertendum demonstrare, copulam, est, verbo (fit) æquiuale: ita vt sit sensus, panis fit corpus meum.

Quinta opinio est Ochani, quam refert Gab. vbi supra, asserentis pronomen, hoc, corpus sub ratione corporis demonstrare, & copulam est ex, ponendam esse per futurum, erit, ita vt faciat hunc sensum, hoc erit corpus meum. quæ quidem opinio è multis temeraria censetur: quia corpus in fine prolationis non erit, sed est iam sub speciebus panis.

erit, sed est iam sub speciebus panis.

Ultima opinio est S. Tho. Ric. & Sco. qui existimant illud pronomen, hoc, non demonstrare panem, nec corpus sub ratione corporis, sed corpus Christi sub ratione entis, vel individui de prædicamento substantiæ, ut sit sensus, hoc ens, vel hæc substantia, quæ continetur sub speciebus panis, est corpus meum.

CONCL. I.

Formæ consecrationis panis, & vini, verissimæ sunt. proferuntur enim in persona Christi, qui est summa veritas, & mentiri non potest: atque ita se habet à parte rei, quemadmodum per illas significatur, nam corpus, & sanguis Christi Iesu sub speciebus consecratis continentur.

CONCL. II.

Sacerdos consecrans non profert hæc verba recitativè tantum. tunc enim supponerent materialiter tantum? quemadmodum si aliquis diceret, Christus: dixit Ego sum via, veritas, & vita. est enim suppositio materialis quando termini pro se ipsis tantum supponunt: formæ autem sacramentorum, cum sint propositiones practicæ & efficiant quod significant, non supponunt materialiter.

CONCL. III.

Pronomina istarum formarum hoc est &c. & Hic est &c. non demonstrant panem aut vinum Ratio est, quia pronomen hoc, præsertim in orationibus practicis, quæ significant, & significatum efficiunt, usque ad ultimum instant prolationis nil demonstrant. & cum in fine istarum orationum, Hoc est &c. & hic est &c. iam non sit ibi panis, & vinum, sed corpus, & sanguis Christi existant, impossibile erit pronomen, hoc, panem demonstrare quod autem vocalis propositio nil significet, donec eius prolatio finiatur? perspicuum est. nam ex opposito sequeretur eandem propositionem veram esse simul, & falsam: ut hæc; Deus non est iniustus, in ultimo constanti vera, ante prædicari pronuntiationem falsissima: ut deus non est. hæc conclusio videtur contra D. Bona. non est tamen, nam est exponenda hæc propositio, Hoc est enim corpus meum, per verbum fit. & est, ita, ut sit sensus, quod fit ex pane est corpus meum. vide Caiet. qui ita illam exponit.

CONCL. IIII.

Pronomen, hoc corpus Christi sub ratione corporis non demonstrat. Ratio est, quia si demonstraret non esset propositio practica, sed speculativa, vel significativa tantum æquipolleret enim in consequendo, & significando huic, Corpus meum. est corpus meum, quod quidē est contra definitionem sacramenti in principio positam.

CONCL. V.

Supponit autem pro Christi Iesu corpore, quatenus est ens, vel indiuiduum de prædicamento substantiæ. ita vt sit sensus hoc ens, vel hoc indiuiduum factum ex pane, est corpus meum.

S. Th. &
Scoti est.

Ratio est; quia si non supponit pro pane, vt ex tertia conclusione constat, neque pro corpore sub ratione corporis: vt in quarta conclusione probatum est, profecto pro corpore Christi quatenus est ens, vel indiuiduum prædicamenti substantiæ supponet. *Prima diffie. An quod demonstratur per illud pronomen, sit aliquid commune vel singulare.*

Dux sunt opiniones. Prima est S. Thom. vt docet Mag. Soto in 4. s. pronomen, hoc, non demonstrare singulare aliquod, sed subiectum in communi indifferens ad panē, & Christi Iesu corpus. Eamque defendit Magister Soto.

Contraria opinio est Sco. & Caiet.

CONCLUSIO.

Pronomen, hoc, corpus sub ratione substantiæ singularis, non autem communis demonstrat. patet hæc oratio, Hoc est n. corpus meum, est singularis propositio, quod Mag. Soto confitetur quare subiectum erit singulare vagum, scilicet hoc ens, vel hæc substantia. Deinde omne quod continetur sub illis speciebus est singulare, & non commune, & illud est, quod pronomen, hoc, demonstrat, quamobrem non rem aliquam communem, sed singularem demonstrabit.

Obiicit doctor ille, propositio hæc, Hoc est enim &c. non esset tunc practica, sed speculatiua, æquiualeret enim huic, corpus meum, est corpus meum. cui responderetur æquipollere in consequendo, non tamen in consequendo, & significando non enim termini in vtraque propositione, scilicet, Hoc est enim corpus meum, & corpus meum est corpus meum, sunt Synonymi idem, & eodem modo significantes quod desideratur, vt propositiones in consequendo, & significando, æquipolleant.

Secunda diffie. Illud singulare vagum demonstrat ne corpus sub ratione entis; vel substantia?

Dux sunt opiniones. Prima est Caiet. quod demonstrat corpus sub ratione substantiæ indiuiduæ.

Ale. 6. et
tato. S. T.
ar. 5. D
Bar. 1. q.

Contraria opinio est Sco. vbi supra.

CONCLUSIO.

Pronomen, hoc, demonstrat corpus sub ratione entis. hanc primo sic probat Sco. quia illud pronomen, hoc, ponitur in neutro genere, & sine substantiuo, & nomen adiectiuum in neutro genere sumptum potius ens, quam substantiam demonstrat, vt si quis dicat. bonum est legere, id est, bona res, vel bonum

Ri. q. 2,
ar. 3. Sco.
q. 2. Du.
q. 2.

bonum

bonum ens est legere. atque ita resoluetur per hoc ens, id est, hoc ens est corpus meum. Secundò, quia quando percontamur, quid hoc est? intelligimus, quid est hoc ens? & ita a simili, hoc est, id est hoc ens, &c.

Tertia diffic. An pronomem, hoc, quando dicitur, accipite, & comedite ex hoc omnes, supponat materialiter tantum?

Duz sunt opiniones. Prima dicit supponere materialiter tantum. contraria opinio continetur sequenti conclusione.

C O N C L U S I O.

Illud Pronomen, hoc, nihil vsque ad finem orationis demonstrat. probatur eodem modo, quo supra explicatum est, pronomem in forma, hoc est &c. nihil vsque ad vltimum instans prolationis demonstrare.

Al. vbi supra Sc. q. citata. D. d. i. q. i.

Quarta dif. an hac oratio Hoc est &c. significat conuersionem &c.

C O N C L U S I O.

Significat quidem, & efficit conuersionem panis in corpus Christi ex diuina institutione. patet. nam est propositio practica, q̄ efficit quod significat, quemadmodum odũ, & formæ Baptismi, quæ ex institutione diuina interiorem animæ abluitionem significat, & efficit.

S. T. q. 7 8 ar. 6. reliqua. d. 8. D. B. q. i. Sc. 1. 2.

Quinta diff. Est ne prius natura conuersionem fieri, quam hac propositio sit vera, an è conuerso?

Perinde est, ac si quæretur, an conuersio sit causa veritatis orationis, vel orationis veritas sit causa conuersionis panis in Christi corpus.

Scotus dubitans huic difficultati satisfacit, nam videtur, inquit, prior conuersio, cum ex eo quod res est, vel non est, dicatur oratio vera, vel falsa, quæ maxima vera est in orationibus speculatiuis, qualis est hæc; Franciscus est vir dicendi peritus: at vero in propositionibus practicis veritas illarum est causa existentia rei, vt quia hæc est vera, ego condono tibi iniuriam, ideo iniuria est condonata.

C O N C L U S I O.

Prius natura est hanc propositionem. Hoc est &c. esse veram, quam quod sit conuersio panis in corpus Christi id est, veritas propositionis præsupponitur in genere causæ efficientis. probatur quia causa prior est effectus & cum veritas huius propositionis, Hoc est &c. sit causa efficiens conuersionis (nam eli propositio practica) erit profectò prius natura hanc propositionem esse veram.

Error,

Hinc refutatus est. Error Erasmi super primam epistolam ad

Ad Corint. 11. r. dicētis hęc verba hoc est &c. solum significare presentiam corporis Christi, & non panis conuersionem. hactenus de prima quaestione.

QVÆSTIO SECVNDA DE SVSCIPIENTIEVS EVCHARISTIAM.

Hac quaestione nona Mag. distinctio. fit perspicua.

Art. I. An Eucharistia susceptio, quemadmodum & Baptismi sit de necessitate salutis?

CONCL. I.

Effectus Eucharistię. s. vt quis membrum Christi. & Ecclesię efficiatur, est de necessitate salutis. pater. quia esse membrum Ecclesię, & Christi est de necessitate salutis. vt constat in extrauaganti, vnam sanctam de maiortate, & obedientia, & in can. quoniam, vetus 24. q. 1. & gratia qua aliquis Christo, & Ecclesię vnitur expressus per Sacramentum Eucharistię significatur, dicente B. Paul. prima Corinth. 10. panis benedictionis &c. quoniam vnus panis, & vnum corpus, multi sumus, omnes, qui de vno pane, & de vno calice participamus.

CONCL. II.

Iste effectus Sacramenti Eucharistię potest haberi per solum propositum percipiendi illud, quod quidem habetur, quando Baptismus abs. reali susceptione Eucharistię percipitur. Ratio est, quia volens medium ad aliquem finem, consequenter vult & finem nam propter quod vnuquodque tale, & illud magis, & cum Baptismus sit medium disponens ad Eucharistiam sumendam, suscipiens Baptismum habet ex consequenti voluntatem interpretatiuam suscipiendi Eucharistiam.

Dubium. Cur paruuli possunt per votum interpretatiuum eucharistię effectum suscipere, non autem Baptismi effectum?

Ratio est, quia votum interpretatiuum habetur in susceptione alicuius sacramenti, & cum ante Baptismum nullum sit sacramentum (quia est omnium sacramentorum ianua) hac de causa paruuli non poterunt votum interpretatiuum Baptismi quemadmodum Eucharistię habere.

CONCL. III.

Actu siue realiter Eucharistiam sumere non est de necessitate salutis patet ex D. Aug. contra Pelagium lib. 1. cap. 22. ad Bonifacium, vbi ita ait. neq; illud cogitetis, paruulos vitam habere non posse: quia sunt corporis, & sanguinis Christi expertes.

Art. II. Quando Christus facit hoc sacramento vsus.

CONCL. I.

Ale. q. 43
vsque ad
33. S. T.
73. & 80
reliqui di.
12. S. Th.
q. 73. ar.
3. U. B.
q. 1. D.
q. 2. d. 9.
& q. de sa
cr. in gene
re supra
1. Cor. 10.

S. T. q. 63
ar. 3.

D. Augu.
Ale. q. 44
& 81. &
q. 51. m.
4. & S. T.
q. 84. ar.
7. ad. 4.
D. B. q. 4.
ar. 1. d. 9.

Chri-

Christus tempore cœnæ sub speciebus panis, & vini consecra-
Ric. 1. 11 tis sacramentum sumpsit. patet Matth. 26. & Luc. 22. vbi facta
ar. 4. q. 1. consecratione legitur dixisse. Amen dico vobis, non bibam amo-
Caj. Ver. dō de hoc genimine vitis, donec &c. quare tunc biberat aliter e-
Enc. Hæ. enim non dixisset, non bibam amo dō, id est, amplius &c.

11. Mat. Hinc constat Christum seipsum sacramentaliter manduca-
26. Luc. se. quia recepit verum sacramentum. **CONCL. II.**

22. Christus spiritualiter tunc manducavit seipsum. Ratio est,
A P. non quod augmentum gratiæ susceperit. nam ita erat plenus
PEN. gratia, vt augmentum suscipere non posset, sed quia nouam
 quandam spirituales dulcedinem recepit.

CONCL. III.

B. Hila. Erroneum non est asserere Iudam non fuisse in cœna, quan-
Tit. do Christus Eucharistiam instituit. Ratio est, quia B. Hilarius
 quem citat B. Tho. defendit hanc conclusionem, cuius sententia
 hætenus ab Ecclesia non fuit condemnata.

CONCL. IIII.

B. Aug. 1. Iudas Eucharistiæ institutioni affuit, & de manu Saluatoris
D. H. illā suscepit, & patet. Ma. 14. ves. autē facto, venit cū duodecī &c.
Mat. 14. & biberunt ex eo oēs, quare & Iudas qui vnus ex duodecī erat.

CONCL. V.

Dedit autem Apostolis corpus passibile, sub modo tamen im-
 passibili. Ratio est, quia idem erat corpus in sacramento; & extra
 & cū ibi non possit tangi, neq; pati poterat. quoniam omnis
 actio agentis naturalis fit per contractum, atque ita sub modo
 impassibili illud tradidit.

D. T. 7. *Dis. cultas, An si tempore passionis seruata fuisset Eucharis-*
o. l. ar. 4. *titia anima Christi ab eius corpore fuisset separata?*

CONCL. I.

S. d. 1. *quæst. 6.* Omnia tormenta, quæ qualitatem quandam absolutam in-
 fligebant, vtrobique corpori Iesu inhæuissent, si tempore passionis
 sub sacramento extitisset. exempli causa. vulnera, quibus caro
 diuidebatur, cicatrices mors &c. Ratio est, quia ex opposito se-
APPEN. queretur duas contradictorias esse simul veras de eodem, idem
dis. 12. q. enim corpus esset mortuum & viuum, sanum & vulneratum,
2. art. 4. quod est impossibile.

Hinc sequitur contra Magistr. Soto, non posse Deum Opti-
 Max. etiam medio miraculo, vt ipse ait, efficere, vt extra sacra-
 mentum corpus Christi esset mortuum, & in sacramento vi-
 uum. Ratio est, quia cū vita sit forma absoluta, idem corpus
 viueret, & non viueret, quod manifestā implicat contradictionē.

CONCL. II.

Secundū formas respectiuas non vtrobique corpus Chri-
 sti passum fuisset erat enim forma respectiua: propinquitas

carnificum flagellantium, & crucifigentium, Christum & Hæc autem appropinquatio non poterat et sub Eucharistia conuenire quia non potuisset ibi tangi, vt supra diximus.

Hinc confutatur error Lutheri negantis Christum suum corpus sumplisse vnde falsissime colligebat non debere Sacerdotes illam sumere sed solum consecrare, & populo sub vtraque specie ministrare cuius erroris secunda pars fuit condemnata ab Ecclesia, vt habetur Can. Relatum, & Can. comperimus de consecr. dist. 2. vbi castigandos esse sacerdotes non recipientes integra sacramenta, id est, corporis & sanguinis species definitur.

*Ar. III. An qui existit in mortuo, Eucharistiam
vnam sacramentaliter?*

CONCLUSIO.

Existens in peccato mortali, & huius sacramenti fide habens recipit illud sacramentaliter tantum. Patet exemplo Iudæ, qui verè suscepit corpus Domini, quod multis sanctorum auctoritatibus patet. Pater de Castro hæresi 11. probat.

*Prima dicitur. Quo tempore post receptionem dicitur
non esse Christus sub speciebus consecratis?*

Diuus Bonad. 13. q. 2. art. 2. quatuor citat opiniones. Prima est communis, scilicet manet corpus sub speciebus consecratis, vbi quecumque illa existant, &c. Secunda tenet manere corpus Christi sub speciebus, dum modo existat in custodia, aut in hominis stomacho, donec consummentur species, & non alibi. Tertia asserit manere quoad species dum tenentur, & quousque ad stomachum descendunt. Quarta est glossa in Can. tribus de consecr. dist. 2. affirmantis, tandiu esse sub speciebus, quoad tenentur, & hæc etiam videtur esse Innocentij libr. 4. de mysterio Missæ cap. 15. & Hugo lib. de sacramentis p. 8. cap. 6.

CONCL. I.

Hæreticum est affirmare Christi corpus non contineri sub specie consecratis, nisi quando actu à fidelibus recipiuntur. Idefinita est in multis Conc. in Flor. sub Euge. 1111. & tandem in Trid. Sess. 13. ca. 6 hæc reperies apud Castro hæresi 11. in quibus Conc. definitum est Eucharistiam esse in custodia seruandum, infirmis deserendam, per plateas in festo corporis Christi maximo cum iubilo circumferendam, Sacerdotemque verum sacramentum conficere. panem virtute verborum consecrationis in corpus Christi conuertendo.

CONCL. II.

I, III, & IIII. opinio sunt falsissimæ & redolent hæresim. Ratio est, quia corpus Christi non continetur sub illis speciebus ratione leci, sed quia sunt virtute verborum consecrata. & sunt condemnata per Gregorium 11. & habentur in

Hæreses.

Alex. q. 4.

6. m. 2. S.

Th. q. 80.

ar. 4. D.

B. 1. p. 9. i.

ar. 2. R. i.

ad. d. ar.

9. 3. D.

q. 4. d. 9.

Cas. V.

Exc. har.

II. et 11.

Sc. dist. 9.

q. 2. Com.

munis est

opinio.

Rit. d. 5.

ar. 2. q. 4.

S. d. 11.

quest. 6.

directorio Inquisitorum p. 3. q. 10. delata enim fuit ad illum pre-
lens quæstio, & quæ immediate sequitur.

Ale. q. 45

in ar. 1. &

2. S. Thoms

supra. ad

3. Ri. d. 9

ar. 1. q. 3.

Due. eadē

d. & q.

Hereses.

*Secunda diffi. An brutum comedens sacramentum deuoret
etiam Christi corpus.*

Duæ sunt opiniones. Prima negans Magistri, quam sequitur

D. Bona. d. 13. q. 1. art. 2.

Contraria opinio est communis.

CONCLUSIO.

Brutum comedens sacramentum, verum Christi corpus deuorat, patet, eadem ratione, qua proxima conclusio & fuit expresse definita per Greg. 11. proximè citatum.

In hoc articulo contutantur duo errores. Primus asserentiū existentes in mortali, & ponentes obicem gratiæ nullo modo sacramentum recipere. vide Magistrum. d. 9.

Alter fuit quorundam Lutheranorum affirmantium Christi corpus non contineri sub speciebus, nisi quando actualiter tantum sacramentum suscipitur.

Hinc etiam patet non rectè reprobatum fuisse Sco. à Mag. Soto, quòd dixerit sacramentum tantum recipi quando à bruto

Hostia deuoratur. dicit enim non recipere sacramentum per se brutum in tali euentu. saltem hoc non potest diffiteri Hostiam

consecratam. quæ à mure recipitur, esse per se & verè sacramentum, quamobrem concedit sacramentum, & per consequens confiteatur, necesse est, aliud esse comedere sacramen-

tum, aliud verò sacramentaliter comedere, scilicet, animo, & intentione illud suscipiendi, quemadmodum Sco. docuit.

Art. III. *Peccat ne Mortalis er qui in mortali existens ad Eucharistiam accedit?*

ad Eucharistiam accedit?

CONCL. I.

Recepturus Eucharistiam alicuius peccati mortalis conficius, mortaliter peccabit, si prius non pœniteat, hæc est D. Pauli multis in locis prima ad Cor. 11. probet autem seipsum &c. &

ibidem ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. quæ quidem pœna mortis nulli in sacra scriptura, nisi ad culpam mortalem infligebatur. & ibidem: quod si nosmet-

ipsos diudicaremus &c. lege cano, qui celebrare, & can. quid est

de consecrat. dist. 2.

Eucharistiam suscepturus sua peccata recogitare tenetur Ratio est. quia cum teneatur illa confiteri, vt modo diximus, tenebitur illa recogitare, cum nemo possit illa rectè confiteri quin prius in memoriam reuocet.

CONCL. II.

Qui facta peccatorum recogitatione, nullius peccati conficius est, quauis illud habeat, accedit dignè priuatim, id est, nec

Ale. q. 46

m. 3. 4. &

5. S. Thoms

5. & 6.

ubi supra.

D. 8. d. 9.

ar. 1. q. 1.

Sc. ibid. q.

1. Du. q.

4. eiusdē

d. 1. Co. 11.

Peccabit Eucharistiam suscipiendo, nec gratiam sacramentalem assequetur. Ratio est quia qui nullius peccati est cōsciū, non tenetur pœnitere & ita non pœnitendo non peccabit, nec gratiam accipiet, quia non secundum veritatem se pręparavit.

Prima diffi. An qui habet confessoris copiam ante receptionem Eucharistię teneatur peccatum, cuius est conscius confiteri?

CONCLUSIO.

Qui alicuius peccati mortalis conscius est, & habita confessoris copia confessionem ante receptionem Eucharistię non pręmittit, mortaliter peccat. est enim pręceptum diuinum de confessione ante Eucharistiam pręmittenda, & est definita ad verbum in Con. Trid. Sess. 13. cap. 7. & can. 11.

Hinc colligitur. Caiet. cautissime esse legendum, qui in summa Ver. Communio, dixit non esse necessariam confessionem ante Eucharistiam, sed satis esse contritionem habere.

Secunda diffi. An deficiente confessore & nulla urgente necessitate, in mortali existens possit sola deuotione motus, vel celebrare, vel Eucharistię sumere?

Caiet. cau-
te legens
Al. q. 46.
m. 3. r. c.

CONCLUSIO.

In casu posito ad celebrandum absq; confessione solus confessoris defectus non sufficit, cum & defectus huiusmodi, atque necessaria, & vrgens celebrandi causa desiderentur. definita est in Con. Trid. vbi supra cap. 7. cuius verba sunt: absque pręmissa confessione sacramentali nullus ad Eucharistiam accedere debet, modo non desit illi copia confessoris, quod si necessitate urgente, Sacerdos absque confessione celebrauerit, quam primum confiteatur.

et 2. S.
d. 2. q. 1.

Hinc colligitur, cautè legendum esse Ric. qui dixit non teneri, qui celebraturus est ad confessionem statim faciendā, si forte de propinquo exspectat alium, cui deuotius, & securus confiteatur. Adrianum qui q. 3. de confessione Ric. citat, & sequitur, Silue. ver. Eucharistia. 3. §. 14. & Abbatem Panor. in cap. de homine extra, de celebratione Missarum, qui docuit non esse necessariam cōfessionem ad Eucharistię receptionem, sed satis esse contritionem habere nec ego necessariam existimo confessionem ad Eucharistiam recipiendam.

APPEN.

Tertia diffi. Quando erit censenda vrgens necessitas, vt absque prauia confessione Sacerdos celebrare, vel non Sacerdos communicare possit?

quatuor
priori sūt
Sat. d. 12.
q. 1. r. 4.

Respondeo huic difficultati per aliquot propositiones.

PROPOSITIO PRIMA.

Quando secularis est in articulo mortis, in quo Eucharistiam

stia susceptio est sub præcepto, & non adest Sacerdos, qui possit confessionem audire (nam qui præsto est, omnino est surdus, & mutus) posset tunc talis Sacerdos extrahere Eucharistiam, à custodia, & deferre infirmo, qui non præmissa confessione, poterit illam recipere. Ratio est, quia habet præceptum diuinum tunc illam recipiendi atque ita sola contritione præuia poterit communicare.

PROPOSITIO SECUNDA.

Quando ex officio tenetur Sacerdos celebrare, & non habet confessoris copiam, vt Curatus, qui solus in oppido existit, is semel prout celebrare, dummodo commodè non possit ad vicinum Curatum ante Missam se conferre, nam si posset à peccato non excusaretur.

PROPOSITIO TERTIA.

Quando in die Paschatis non habetur confessoris copia, adest tamen, qui Eucharistiã ministrat, causa ad implendi præceptum Ecclesiæ de Communione, poterit tunc Christianus de sententia aliquorum non præuia confessione communicare. verum hæc propositio videtur falsa. quia præceptum de præmittenda confessione ante Eucharistiam est diuinum, præceptum vero de communionem in die Paschatis est duntaxat Ecclesiasticum, quare primum potius, quam secundum est obseruandum.

PROPOSITIO QUARTA.

Necessitas audiendi Missam, vel illam celebrandi, vt si Sacerdos faciens non celebret, non poterit Missam audire, erit sat, vt sola contritione præuia possit celebrare, neque hæc propositio est vera, quia hoc præceptum est Ecclesiasticum, & illud de præmittenda confessione diuinum.

PROPOSITIO QUINTA.

Potest Sacerdos, imò tenetur sola contritione præuia ad vitandum scandalum celebrare. Ratio est, quia non tenetur infamare se: vt abstineat à celebratione, at hoc intelligitur, dummodo habeat animum confitendi, quam primum poterit & certo nouerit scandalum eriturum, non enim potest aliquis prohibito scandalum suspicionem fingere.

PROPOSITIO SEXTA.

Quando Sacerdoti in altari existenti in mentem venit aliquod peccatum, quod nunquam est confessus, tunc sola contritio sufficit, verum tenebitur iuxta decretum Con. Trid. capit. 7. vbi supra absoluto sacrificio quamprimum poterit, confiteri, quamprimum, id est, antequàm die sequenti Eucharistiam recipiat, vel sublata omni causa suspicionis, & infamia, nam si subito absoluto Sacrificio teneretur infamare seipsum.

circumstantes enim suspicarentur, vel ante Missam, vel in Missa aliquod mortale commississe: quod neque Ecclesie neque eius sponso Christo Redemptori nostro placuit, quin coena Iudam manifestare haud voluit.

Quarta diffi. An laicus iam iam communicaturus, cui occurrat mortale peccatum non confessum possit absque confessione praemittere illius peccati, Eucharistiam recipere?

Alex. rbi
supr. Ri-
car. d. 9.

Magister & certè multi hoc ridiculū existimāt nisi peccatum esset publicum. Nā satis esse putant si eos peccasse poeniteat. Soto ubi supra dānat saeculariā consuetudinē, qui corā plebe publice ante cōmunionem peccata praetermissa confitentur, dicit enim vel differant cōmunionem si absque nota fieri potest: vel recipiant Eucharistiam animo confitendi illico post receptionem.

CONCL. I.

Tenetur confessionem illius peccati praemittere. patet. primò quia Con. Trid. ubi supra dicit necessariò esse praemittendam confessionem, & non excipit aliquem casum, nisi quando non est copia confessoris, & vrget communicandi necessitas: hic autem habetur confessoris copia. Secundò ex communi vsu Ecclesie confirmatur. qui maximam habet auctoritatem. solent enim rectores percontari (*Acuerdase os algun peccado, que en la peccado, que en la confesion se os haya olvidado.*)

CONCL. II.

Si Sacerdos, qui ministrat Eucharistiā, non est confessor institutus, habet tūc locū Magistri Soti opinio. Ratio est, quia infamaret seipsum, qui coram aliis relicta cōmunionem recederet.

Si peccatum confitendum longam exigat moram, vel alicuius circumstantiae longam explicationem, quam locus ille non patitur, poterit tunc confessionem differre animo confitendi statim post communionem. Ratio est ne seipsum infamet, & inde scandalum oriatur, & intelligitur statim teneri ad confessionem eo modo, quo dictum est in sexta propositione difficultatis proximæ.

Quarta diffi. An possit Sacerdos excommunicatus ratione vitari scandalum non praemissis confessione celebrari?

Alex. q.
50. m. 6.
Soto. rbi
supra.

Magister Soto ubi supra tenet partem negantem.

CONCL. I.

Potest quidem hæc conclusio, colligitur ex S. Thom. qui ait, si Sacerdos recorderetur in altari esse excommunicatum, tenetur perficere Missam quando sine scandalo non potest recedere. hinc ita probat Con. si ita, vt sine scandalo Sacerdos non possit abstinere: quin teneatur Missam incipere, ergo

tenebitur illam incipere, & abſoluere. patet à pari. nam ſi cauſa vitandi ſcandalum tenetur inceptam perficere, eadem proſus ratione tenebitur illam incipere & perficere. deinde, quia concurrentibus duobus præceptis incompoſſibilibus, potius tenetur homo adimplere Diuinum, quàm Eccleſiaſticum, & præceptum de vitando ſcandalo, & propria infamia eſt diuinum: præceptum verò de abſtinendo à ſacramentorum participatione tempore excommunicationis eſt tantum poſitiuũ, quare tenebitur primum adimplere. hac tamen lege, & conditione, vt prius cõteratur, eſſi fieri poteſt, animo obediendi Eccleſiæ cõſteatur.

S. Tho. 9.

80. ar. 5.

Alex. m.

4. q. 9.

46. in 5.

Ric. d. 9.

art. 9. 1.

ar. 2. S.

D. vbi iniuria, indignè illud ſumendo.

ſepr.

A. P.

P. E. N.

Quinta diſſi. An ſi gr. u. ſſimum omnium peccatorum Eucharistiã in conſcientia peccati mortalis recipere?

CONCL. I.

Indigne ſumere Eucharistiã ex parte obiecti, non eſt grauiſſimum omnium peccatorum. Ratio eſt, quia eo grauius eſt peccatum, quo obiectum, in quod peccatur eſt excellentius, & Chriſti Redemptoris noſtri Diuinitas ſanctiſſima, & eius glorioſa humanitas excellentiora multo ſunt ſacramento, cui fit iniuria, indignè illud ſumendo.

Hinc perſpicuum ſit peccatum infidelitatis, deſperationis, & odij in Deum, quæ ſunt immediatè contra Chriſti diuinitatem, & contumelias Iudæorum contra eius humanitatem fuiſſe grauiori peccato, quam ſit indignè Eucharistiã ſumere, quo iniuria ſacramento efficitur.

CONCL. II.

Peccatum indignè ſumentis Eucharistiã grauius eſt peccatis, quæ contra creaturas perpetrantur. Ratio eſt, quia quanto perſona offeſa, ſiue peccati obiectum eſt nobilius, tanto peccatum ex ea parte eſt deterius, & Chriſti humanitas, quæ etiam ab indignè ſumente Eucharistiã offeſditur, eſt quacunque creatura dignior.

CONCL. III.

Multa peccata contra puras creaturas commiſſa, ratione circumſtantiarum peccato indignè ſumendi Eucharistiã grauiora eſſe iudicantur. Ratio eſt, quia grauitas peccatorum eſt quoque meſuranda penes circumſtantias: vt in floribus ſuper ſecundum librum ſententiarum de grauitate peccatorum patebit atque ita homicidium ex parte damni illati perſonæ imperfectæ: quia fuit vita priuatus, & ex parte damni contra filios, ſi eius labore alebantur, & ratione ſcandali grauius peccatum eſt, quàm indignè ſumere Eucharistiã. nam perſonæ Chriſti nullum inferitur nocumentum. Secus autem ratione irreuerentiæ. nam homicida, inhonorat hominem, hic autem Deum, & hac

diſtin-

autem Deum, & hac distinctione conciliantur inter se Dur. & S. Tho. qui contrarij esse videbantur.

CONCL. IIII.

Ex parte personarum indignè sumentium Eucharistiam non omnes æqualiter peccant. peccata enim ex infirmitate, & ignorãtia, minus gratia sunt peccato ex contemptu, & malitiã ut in floribus secundi libri constat & potest vnus quidem ad Eucharistiam sine confessione accedere ex infirmitate, quia timet, & veretur sua peccata confiteri, aliter verò quia suam conscientiam negligit, & gratiam sacramentalem contemnit;

Hinc error destruitur Lutheri, qui vt refert Castro, affirmabat nullam esse necessariã cõscientiã præparationẽ ad Eucharistiã, sed solam fidem sufficere. imo sine cõscientiã præparauone & examinatione non potest quis firmam fidem adierre, neque dignè communicare. Flo. Theo. q. super. 4. lib. sent.

Art. IIII. An peccatori petenti Euchar. sit in possit Sacerdos illam negare?

Alex. q. 48. 49. m. i. S. T. q. 80 ar. 6. D. Bo. q. vl. art. 2. Ricar. artic. 2. per 3. q.

De publico peccatore nemo dubitat, de occulto est quæstio. qui aut petit publicè, aut occultè, si publicè cõmunis est opinio Alex. Bon. Ric. & S. Th. m. 4. d. 9. ar. 3. q. 1. qua dicitur non esse illi Eucharistiam denegandam. D. solus tenet occulto peccatori petenti à suo Curato extra tempus Paschatis publicè aut citra mortis articulum, non solùm negandam esse, veràm etiam ad hoc Curatos teneri, dummodo sine scandalo possit illum expellere. quod si à nō suo Curato petit, debet, inquit, tunc publicè illã negare dicens, nō sum tuus Curatus, & non teneor illã dare.

Peccator publicus quis nam sit, & quis suspectus.

Nota primùm peccatorem publicum dici, qui damnatus est per sententiã in iudicio laicam de vsura, lymonia &c. vel qui confessus est in iudicio ante iudicis sententiam latrocinium, vel aliud crimen, vel cuius delictum ita est manifestum, vt nulla tergiversatione cõclari possit, vt est meretrix in lupanari existens, vel domi concubinam habens. Hoc notabile, expresse est definitum in c. fin. extra de cohabitatione Clericorum, & mulierum.

Animaduerte secundò, illum nominari suspectum, qui de aliquo crimine infamat⁹ est, non tamẽ aliquo triũ modorũ primi notabilis conuictus. ita colligitur ex capite, tua nos, eodẽ titulo.

CONCL. I.

Quando peccator est publicus, quicumque illi Eucharistiam administrat, mortal. peccat. definita est in Can. pro dilectione de consecr. distin. 2. vbi ita legitur. consulendum existimasti, quid mihi videatur de histrione, & Mago illo qui apud vos cõstitutus, adhuc in artis suæ dedecore perseuerat, an talibus sa-

era communio cū cæteris Christianis debeat at puto, nec ma-
iestati Diuinæ, neque Euangelicæ disciplinæ congruere: vt pu-
dor, & honor Ecclesiæ tam turpi, & infami cōtagione fœdetur.
quod quidem est intelligendum, quando perseuerat in crimine,
nam si publicè pœniteat, secus faciendum esset.

A P-
P E N-
q. 26. su-
pra.
Hinc si quis domi habeat concubinā, maiori parte paro-
chiarum hoc cognoscente, erit a communione expellendus. simi-
liter vsurarius, & symoniacus publicus. atque etiam si post con-
demnationem, aut confessionem in iudicio factam publicam
pœnitentiam non egerint. ita sentit Ric. qui subiungit. nisi arti-
culus pietatis, aut necessitatis aliquando aliter fieri persuade-
ret.

CONCL. II.

Quando peccator non est publicus, sed infamatus, siue suspe-
ctus, si publicè petat, se aliis communicantibus ingerens, non
est illi Eucharistia neganda. definita est in capite si Sacerdos de
officio iudicis ordinarij, vbi legitur, nullum esse nominatum
arguendum, & increpandum, neque a communione remouen-
dum, nisi iudiciario ordine possit probari, s. vno ex tribus mo-
dis in primo notabili collocatis.

Rica. est.
2. A P-
P E N-
Hinc sequitur, si quis sit in populo infamia concubinarij, si-
ue alterius criminis notatus, non tamen notorius aliquo modo
ex illis tribus, & se ingerat aliis communicantibus, non erit a
communione expellendus.

CONCL. III.

Quando crimen est occultum (quia non est notorium) si
se aliis communicantibus iniiciat, non erit publicè siue a pro-
prio, siue ab alieno Sacerdote repellendus. Ratio est, quia tunc
infamaretur à Sacerdote, atque ita Sacerdos mortaliter pecca-
ret: est etiam definita in Cano. Christus. q. 1. & in Can. non pro-
hibeat contra Dur. de consecr. dist. 2.

CONCL. IIII.

Commu-
nis est or-
pino cō-
tra. S. 50.

Peccatori occulto, occultè petenti, est a proprio siue ab alie-
no Sacerdote Eucharistia deneganda. Ratio est, quia Sacerdos
tunc cooperaretur peccato illius, quod sine scandalo prohibere
potest. Dices, ille habet ius petendi donec condemnatus sit. Re-
spōdeo, nequaquam habet, nam vt publicus peccator perdit ius
publice petendi sacramentum, ita peccator occultus, Sacerdoti
notus, perdit ius priuarim petendi.

CONCL. V.

Peracta pœnitentia publico peccatori publico est Eucharis-
tia concedenda. definita est in Con. Carthagin. 4. & refertur
cano. penultimo de consecr. d. 1. & conitatur per caput primum
ac

de pœnitentijs, & remissionibus, vbi ita legitur, manifesta peccata sunt manifesta pœnitentia purganda.

Prima diff. Peccatori publico, vbi crimen eius ignotum est, erit ne Eucharistia negandâ? Alex. vbi sup. S. Th. loco pro-

CONCLUSIO.

Non est publicè à communione, vbi eius crimina occultum est, reiiciendus. Ratio est, quia ibi nulla est causa scandalum: imò si publicè exploderetur, esset graue scandalum, & maxima hominis infamia, quod est contra charitas præceptum. nam etsi in alio loco sit publicus, vbi Eucharistiam publicè petit, est occultus. Armo. ci. a. 10 Ri. ibi. q. 1. Dur. vbi supr.

Secunda diff. Excommunicatus, & denunciatus, cuius tamen excommunicatio est occulta, & soli Sacerdoti nota, potest ne publica Eucharistia receptione renâ? Ale. q. 52. m. 6. ar. 1. 9. ar. 12. q. 4.

CONCLUSIO.

Nequaquam potest excludi. Definita est per cap. cum non ab homine, extra de sententia excommunicationis. vbi dicitur occultè, excommunicatum, occultè, & non publicè esse vitandum, & in extrauaganti, ad euitanda.

Tertia diff. Licet ne Eucharistiam alicui ministrare, vt eius crimen miraculose detegatur? Ale. q. 49. m. 2. S. 1. q. 8. ar. 6.

Verbi gratia. si vir vxori suæ de adulterio suspecte Eucharistiam ministrare faciat.

CONCLUSIO.

Nullò modo hoc licet. definita est expressè in Can. consuluitis 2. q. 4. & in cap. ex tuarum, extra de purgatione canonica, & in cap. Dilecti de purgatione vulgari. nam canon. saepe tale genus purgandi crimen permittitur, abrogati sunt à S. Stephano Papa in Can. consuluitis citato.

Quarta diff. Licet ne occulto peccatori ex eiusdem consensu, vt suo honori, & famæ consulat Hostiam non consecratam porrigere?

Dux sunt opiniones. Prima negans B. Thomæ vbi supra ad 2. Altera affirmans D. Bona. vbi supra, quem sequi Adria. quol. 6. Al. vbi su. pr. m. 6. Ri. ar. 3. q. 1. d. 9.

CONCLUSIO.

In graui euentu, vbi grande occultè peccatori à communione abstinenti periculum immineret, probabilis est opinio D. Bona. si tamen proponatur Hostia consecrata adorando, & à tergo post illam non consecrata apponatur: ita vt non videatur, nec adoretur atque hoc est Consilio, & scientia peccatoris,

ne adoret Hostiam non consecratam, & vt peccatum & peticu-

Al. q. 47. lum vitet.

m. 1. ar. 1.

Art. V. An corporalis immundicia vt nocturna pollutio,

et 2. S. T.

Eucharistia receptionem impediatur?

q. 80. ar. 7

CONCL. I.

D. B. d. 12. Quando pollutio nocturna est Mortale peccatum, non po-

ar. vl. q. vl. test aliquis ante peractam poenitentiam sine sacrilegy crimine

R. d. 9. q. illam recipere eadem enim est ratio de hoc peccato, & de alijs,

3. ar. 2. A. vt ex 4. art. constat, indigne si quidem manducat seipsum non

dria q. 4. probans, & corpus Domini non dijudicans.

de Euch.

CONCL. II.

S. V. Eu. Post peractam poenitentiam de pollutione nocturna, siue di-

3. §. 12. urna, qui eadem die Eucharistiam sumit, mortale peccatum non

Gal. 10. committit nullum enim preceptum diuinum, aut Ecclesiasticum

super can. est, quo polluti peracta iam poenitentia, eadem die Eucharisti-

1. Cor. 11. am sumere prohibeantur, & vbi non est legis praauaricatio non

est peccatum,

CONCL. III.

Ro. ca. 4. Actus est maximæ reuerentiæ, vt eadem die, qua quis pollu-

tus est, vnde cunq; fuerit orta pollutio, acta etiam poenitentia

ab Eucharistia absteineat, multa sunt loca sacrae scripturae, qui-

bus hæc Con. confirmatur, quæ etiam est definita in can. om-

nis homo de consecr. d. 2. vbi Con. Eliberinum omnibus coniu-

gatis consuit, vt per 4. aut 6. aut 8. dies ante communionem,

ab vxoribus absteineant, quare idem consulendum erit pollutis,

ante communionem, quibus D. Tho. consuluit esse absteinendum

per spatium 24. horarum,

Ale. ibi m.

2 S. Th. lo

co citato.

D. B. vbi

supra. Ri.

d. 9. ar. 2.

q. 3. B. gr.

Ale. q. 52

m. 1 S. T.

vbi supra

art. 8. Ri.

d. 8. q. 1. 3

et 4. ar. 2.

Si. ead. d.

q. 3. Dur.

q. 4. etia;

dem dist.

Difficultas. Peccat ne mortaliter coniugatus, si eadem die,

qui debitum soluit, ad Eucharistiam accedat?

CONCLUSIO

Nequaquam, si causa procreandorum liberorum debitum

reddiderit. Con. B. Greg. est, & refertur Can. vir cum propria v-

xore. 33. q. 4. vbi non esse ab ingressu Ecclesie neque a commu-

nione repellendos decernit. ibidem enim est iudicium de con-

iugatis, & pollutis, sine propria culpa, quia nunquam est mor-

tale ad Eucharistiam accedere, nisi quando praecessit in cogita-

tionem, verbo, aut opere culpa mortalis, quæ non fuerit prius per

poenitentiam deleta, quando autem pollutio mortalis culpa eadē

dicatur, in floribus 2. lib. sent. explicabitur.

Art. VI. An qui soluto ieiunio Eucharistiam sumit,

mortaliter peccat?

CONCL. I.

Qui soluto naturæ ieiunio Eucharistiam recipit, mortaliter

peccat

peccat definita est in Conc. Constantiensi Sess. 13. vbi reicitur error contrarium affirmantium & in Conc. Carthagin. cap. 8. & in Can. sacramenta de consecr. d. 1. & in cap. ex parte de celebratione Missarum, & in aliis multis iuris Canonici decretis.

CONCL. II.

Licitum est soluto naturæ ieiunio Eucharistiam recipere, quando recepturus in periculo mortis existit, definita est expresse per cap. Præbyter de consecr. d. 2. vbi infirmos statim communicandos esse præcipitur, ne sine communione moriantur, & in Conc. Constantiensi proximè citato.

CONCL. III.

Integrum etiam est, soluto naturæ ieiunio Eucharistiam sumere: quando sacerdos post consecrationem, vel soluit ieiunium, vt si errore seductus salam aquam in calice effundat, quam ante sumptionem non cognouit, vel quando recordatur post consecrationem se ante Missam ieiunium soluisse. Probatur à *vbi supra.* Scoto, quia concurrentibus duobus præceptis incompollibilibus, præceptum superioris est adimplendum, & præceptum de integra receptione Eucharistiæ est diuinum, & Ecclesiasticum *1. Co. 11.* simul, ac verò præceptum de communione non facienda soluto naturæ ieiunio est tantum Ecclesiasticum. nam olim Ecclesia Corinthiorum Eucharistiam post prandium in die cœnæ Domini sumebat. vt 1. ad Cor. 11. constat, & nota Sacerdotem in his *Scoti est.* euentibus non peccare soluto naturæ ieiunio Eucharistiam sumendo, licet peccauerit propter culpabilem negligentiam. Animaduerte etiam assumpta aqua loco vini teneri Sacerdotem vinum consecrare aqua apposita, si non superfluit aliqua pars aquæ in calice incipiendo ab illis verbis, simili modo &c. etsi facuiates, scandalizentur, esset enim scandalum Phariseorum, nam de his, quæ Sacerdos facere tenetur, scandalizarentur, debet autem, quo secretius poterit hoc efficere.

*1. nima d. 1. ff. Au Sacerdos si ante consecrationem
re. e. detur se non esse tetanium teneatur Mis-
sam inchoat. m non perficeret?*

Silueff. verb. Eucharist. 3. §. 6. videtur sentire non esse licitum illam perficere, cui etiam videtur subscribere Magister Soto d. 13. q. 2. art. 6. saluo tamen semper meliori iudicio sit conclusio.

CONCLUSIO.

Si ex recessu ab altari aliquod sequatur scandalum, tenetur illam perficere, sin minus ab altari recedere tenetur, probatur: quia si timetur scandalum, magis ad obseruandum præ-

ceptum diuinum de scandalo vitando, quam Ecclesiasticum præceptum de abstinendo ab Eucharistia soluto naturæ ieiunio obligatur. colligitur hæc Conc. ex Dur. vbi supra. nam dicit in casu necessitatis licere sumere Eucharistiam post medicinam, vel post quemcunque cibum, ergo ex necessitate vitandi scandalum erit etiam licitum. vt in concl. habetur. Oppositum tenet Syluest. vbi supra dicens nunquam illicitum esse celebrare soluto ieiunio, etiam propter vitandum scandalum, & doctissimus Nauarrus in manuali cap. 21. numero. 53.

APPEN. Hinc collige posse Sacerdotem non ieiunium Missam inieperre, & perficere, quia vitare scandalum est de iure diuino, & confirmo ex his, quæ Siluester, & Nauarrus affirmant, scilicet, posse Romanum Pontificem soluto ieiunio celebrare, quia legibus Ecclesiasticis est solutus. posse etiam dispensare vt Sacerdos non ieiunus celebret vnde manifestum fit, quod si in aliquo oppido esset vnus tantum sacerdos, qui in die Natalis Domini post mediam noctem naturæ ieiunium soluisset, neque reperiri posset sacerdos, qui Missam celebraret, teneretur protecto ipse rem facerem facere: ne populum scandalizaret, cum ei ex officio celebrare incumbat. A simili possunt alij casus occurrere, in quibus scandalum sequatur, poteritque non ieiunus Missam inchoare. & perficere.

Casus. 1. *Secunda diffi. Sumpta lotionepoterit Sacerdos reliquias in patena ex in quodâ quolib. communionem secularium remanentes sumere?*

CONCLUSIO.

Ale. S. Th. Poterit quidem. Ratio est, quia Hostiæ & reliquiarum, vna, & vbi supra eadem censetur esse sumptio.

Quid si relicta sit particula alicuius magnitudinis?

CONCLUSIO.

Dubium. Si non esset custodia, vbi commodè seruari posset, etiam integram Hostiam, nedum particulam illam, poterit Sacerdos post lotionem sumere: vt si in campo longe ab Ecclesia distante Missa esset celebrata. Et ratio est, eadem, quia censetur esse vna perceptio, si verò esset custodia, esset particula seruanda.

Tertia diffi. *An in ecclesia Græca ille dicatur esse ieiunus naturæ ieiunio qui post mediam noctem nihil cibi, aut potus sumpsit, quemadmodum in Ecclesia Romana?*

CONCLUSIO.

Si illic dies à primo mane computentur dicitur ieiunus, qui à primo mane nihil cibi, aut potus sumpsit. quia standum est illius Ecclesiæ consuetudini quo ad ieiunium, verum forassis illic etiam dicitur ieiunus, qui post mediam noctem &c. quemadmodum apud nos, nihil enim de hac re certi habetur.

Quarta diff. c. An qui deuorat reliquias cibi inter dentes manentes, vel aquam, abiens os, natura ieiunium soluisse dicatur.

Alex. q. 12. m. S. Tho. loco citato, R. 1.

CONCL. I.

Respectu reliquiarum non soluit ieiunium, etiam si nutriant. Ratio est, quia non deuorantur per modum cibi, sed per modum saluæ.

q. 3. ibid. Dur. dist. 8. q. 4. S. Tho. st.

Hinc, si sit adeo magna reliquia, vt priusquam deuoreretur, dentibus teratur, videtur solui ieiunium, quia tunc per modum cibi deuoratur.

A P. PEN.

CONCL. II.

Si inter saliuam deglutiatur gutta aquæ, non soluitur ieiuniu. Ratio est, quia transit per modum saliuæ, & contingit aliquando aquam labi vsque ad guttur, & non ad stomachum vsque & tunc neque soluitur naturæ ieiunium. oportet enim vt quod sumitur ad extra per modum medicinae, aut cibi, aut potus in stomachum descendat, vt naturæ ieiunium frangatur.

Syluest. est vbi supra.

Hinc, ex Syluest. vbi supra, & Nauarro in inauuali c. 21. nu. 13. (El que guta la oilla, vno, o otra cosa temelante podra comulgar, o dexar Missa si es Sacerdote) dummodo illud quod gustauit, statim foras prouiciat, & in stomachum non descendat Hinc, sanguis, vel humiditas à capite descendens non frangit naturæ ieiunium, nec impedit communionem, cū ad extra nō sumatur.

A P. PEN. 1. A P. PEN. 2.

Hinc, qui in digestionem laborat post opulentissimā cœnam, & noctem infomnem ieiunus censetur, & celebrare potest. Ratio est, quia non habemus præceptum vt post digestionem celebremus, sed vt ieiuni ad Eucharistiam accedamus. potest enim aliquis, etiam si per decem horas, dormierit indigestione grauari.

Commu- nis est optio, lege Syluest. vbi supra.

Hinc, reprobanda est glossa super cap. ex parte, de celebratione missarum oppositum affirmans. Tunc enim multi qui debilem habent naturalem calorem. frequentissimeq; crudū habent stomachū, nunquam celebrare deberent, quod est falsissimum.

bi supra.

Quarta diff. Quo tempore licebit post susceptionem Eucharistie prandere?

A P. PEN. Alex. m.

CONCLUSIO.

Licebit modo finita Missa prandere, neque expectanda erit necessariò specierum consecratarum digestio, bene tamen ex deuotione nam consuetudo, siue præceptum nihil comedendi vsque ad meridiem: vt habetur in Can. Tribus de consecr. d. 2. arti. 2. q. iam per contrariam consuetudinem est abrogatum.

S. Tho. vbi supra Ric. d. 8. arti. 2. q. 4. S. o. d. 9. que. 3.

Prima concl. huius articuli cōfutatur error Lutheri in libro, quē edidit de abroganda missa priuata, vbi docuit consultus

Hierosol. clie

esse post cibum sumptum Eucharistiam recipere. lege Clichtoneum lib. 2. de officio Missæ, contra Lutherum c. 20. & Vualdensem Tomo 2. de sacra. c. 87.

Alex. q.

49. m. 4.

S. Tho. q.

80. Sc. ar.

9. Ric. d.

9. art. 2.

q. 2.

art. V II An sit non videntibus ratione Eucharistia tribuenda?

CONCL. I.

Quando aliquis dicitur amentis, quia debilem rationis vsum non habet, non est illi Eucharistia neganda. Ratio est, quia debilis rationis vsum satis est ad diiudicandum corpus Domini ab aliis cibis, id est, ad cognoscendum, qua deuotione, & animi preparatione sit ad Eucharistiam accedendum.

A P- Hinc, infirmis, quamuis videantur delirare, non est neganda

P E N. Eucharistia, dummodo prius interrogentur. An habeant animu paratum, & velint eam recipere.

CONCL. II.

Amentibus à natiuitate nulla ratione est Eucharistia danda. Definita est in Can. omnis vtriusque sexus. vbi præcipitur nulli esse tribuendam, quousque ad annos discretionis peruenerit, & cum amentes à natiuitate nullum habeant, nec habere possint rationis, & discretionis vsum, nulla ratione erit illis Eucharistia conferenda.

2. A P-

P E N.

glossa canon.

Hinc, refutatur opinio glossæ super Can. qui recedunt 26. q. 6. afferentis amentibus à natiuitate esse in necessitate Eucharistiam administrandum.

CONCL. III.

Phreneticis, & amentibus, si in sanitate constituti Eucharistiam petierint, vel signa poenitentiae præbuerint, erit Eucharistia tribuenda. definita est expressè in Conc. Carthagin. 4. & ponitur in Can. is qui 26. q. 6. Et ratio est, quoniam sicut qui in vigilia petit Baptismum si dormiens baptizaretur, gratiam sacramentalem recipit, ita à simili in hoc casu.

3. A P-

P E N.

Hinc, laboranti phrenesi per multam temporis moram erit etiam Eucharistia singulis annis tribuenda. Ratio est, quia non datur illi Eucharistia propter multum aut paruum tempus, quo in phrenesi detineretur, sed propter deuotionem, quam erga sacramentum in sanitate existens, verbo, aut signo declarauit.

CONCL. IIII.

Paruulis ante vsum rationis non est Eucharistia conferenda. definita est in Can. omnis vtriusque sexus. vbi dicitur. cum ad annos discretionis peruenerit &c. & in Conc. Trid. Sess. 21. cap. 4. & Can. 4.

Prima diffie. Si aliqui Sacerdos paruulo daret Eucharistiam, reciperet ne sacramentalem gratiam?

CON.

CONCLUSIO.

Reciperet quidem. Ratio est, quia hoc sacramentū operatur non per deuotionem recipientis, sed ex opere operato, virtute meritorum Christi, quemadmodum. si paruulo sacros ordines Episcopus conferret, characterem, & gratiam reciperet.

Secunda diffi. Quæ ætate paruuli ad Eucharistiam sumendam obligabuntur?

Caietanus vbi supra S. Tho. tenet ætate 20. annorum esse illis ministrandam. Alexā. & S. Tho. vbi supra.

CONCLUSIO.

Ecclesiæ consuetudo declarauit, maiorem discretionem ad communionem, quam ad confessionem desiderari. Ratio est quia operi obligatur ad confessionem cū primū nouerint inter honestum, & inhonestum, distinguere, quod nunc sæpissimè ætate 8. annorum contingit: & tamen Ecclesiæ consuetudine Eucharistia eis non confertur.

CONCL. II.

Non est 14. annorum ætas expectanda, sed quando pueri ante illam ætatem deuotionem aliquam, & dilectionem Dei habere videntur, est illis Eucharistia ministranda. Ratio est, quia habentes hanc deuotionem, non solum bonum a malo distinguunt, verum etiam huic tanto sacramento debitam reuerentiā exhibent. huius autem rei examen paruulorum parentibus, & confessoribus incumbit.

Hinc conuincitur error Pelagij, & Nestorij dicentium Eucharistiam paruulis necessario dandam esse. vide Caiet. vbi supra, S. Tho. art. 12. Hæresis.

Art. VIII. An liceat secularibus singulis diebus Eucharistiam sumere?

Alexa. q. 51. m. 1. ar. 1. S.

CONCL. I.

Hæreticum est asserere singulis diebus præceptum esse Christianis absque vilo discrimine communicare neque. n. de hac re modo habetur præceptum: vt pestilentissimus Lutherus docuit, neque omnes, cum variis negotiis præpediantur, sunt semper dignè ad Eucharistiam dispositi: Sacerdotibus verò cū offerat Sacrificium pro se, & pro tota Ecclesia, tanquàm Ecclesiæ ministris licet pro Ecclesia & animabus purgatorij sacrificium offerre. Th. q. 80. artic. 10. D. d. d. 12. Bone. arti. 2. q. 2. Ric ar. 6. q. 1. D. q. 5.

CONCL. II.

Sæcularis ita diuino amore flagrans, & se per communionem in dies roborari, & charitati proficere experiens, quotidie poterit communicare. patet ex B. Aug. apud S. Thom. dicentem, accipe quod tibi prodest, & sic viue vt quotidie merearis, accipe- est. D. Augu. D. Bona. & Caiet. est. re, cui

te, cui quidem non in publico sed priuatim erit cōmunicādū.

A. P. N. D. Augu. Hinc, qui non experitur diuinum amorem ex frequenti cōmunionē, in dies in se augeti, ab hoc sacramento abſtineat: vt ſaltem non niſi ſemel in hebdomada cōmunicet. Ratio eſt, quia ſi hoc non experitur, ſignum eſt profectō ſe minus dignē accedere: quotidie enim, inquit D. Aug. celebrare, nec laudo, nec vitupero, & refertur Can. quotidie. de consecr. d. 2.

Tertia diffi. Ex duobus aque ad Eucharistiā diſpoſitis vter erit magis laudandus, qui ob reuerentiam tanti ſacramenti aliquot diebus abſtinet, an qui propter deuotionem frequenter cōmunicat?

CONCL. I.

Luc. 9. Mt. 8. Vterque eſt laudandus. patet exemplo Zachæi, qui gaudens excepit Chriſtum in domum ſuam, & Centurionis, qui Chriſtum recipere reſuſauit dicens, Domine non ſum dignus &c. vterque enim Chriſto laudatur.

CONCL. II.

Magis tamen ille laudandus eſſet, qui propter amorem, & deuotionem ſingulis diebus cōmunicaret: Ratio eſt, quia charitas, quæ ad cōmunicandum excitat. eſt præſtantior virtus, & in ſe timorem, & reuerentiam includit.

Quarta diffi. Fuit ne in primitiua Eccleſia laicis præceptum cōmunicandi ſingulis diebus?

D. Bon.
vbi ſupra
Reg. ibid.
Act. c. 2.

Mos erat tunc Chriſtianiſ diebus ſingulis cōmunicare, in actibus enim Apoſtolorum dicitur. Erant autem credentes perſeuerantes in doctrina Apoſtolorum, & cōmunicatione, & fractione panis. vbi per cōmunicationem, & fractionem, ſancti Sacramenti cōmunionem intelligunt.

CONCL. I.

Hic mos, ſeu conſuetudo fuit illis ſub præcepto. Ita enim definitum eſt à Calixto Papa in Can. peracta, de consecr. d. 2. nam inquit, peracta conſecratione, omnes, cōmunicent, & qui noluerint Eccleſiaſticis careant liminibus. ſic enim Apoſtoli ita tuerunt, & ſancta Rom. tenet Eccleſia. Excommunicatio autem ſolum propter fractionem præcepti obligantis ad M. imponitur.

CONCL. II.

S. Thom.
eſt ad 3.

Deinde in Eccleſia propter remiſſam fidelium deuotionem, in diuerſis temporibus ſtatutum fuit, vt rarius ſæculares cōmunicarent. nam Fabianus Papa inſtituit vt ter in anno ſæculares cōmunicarent. Sotherus verò Rom. Pontifex: vt in die Cœnæ Domini. Tandem in Cōc. Lateranenſi decretum fuit in die Paſchatis Euchariftia ſumeretur ratio autem huius varietatis eſt quia iuxta temporis varietates leges, ſtatutaque humana, iure

optimo variantur.

Hinc destruitur error Lutheri asserentis singulis diebus esse *Hæresis*, communicandum, in libello de Missa priuata reuocanda, vocante Missam priuatam in qua solus Sacerdos communicat.

Art. IX. Licet n- alicui Christiano per totam vitam a communione omnino cessare? Sensus est an sit præceptum diuinum communicandi semel in vita, an Ecclesiasticum tantum?

Al. q. 51. m. 3. D. B q. 1. vbi suera, Ga.

Duæ sunt opinioniones. Prima dicit, esse tantum Ecclesiasticum *m. 62. le. altera opinio opposita est S. Tho. ar. 1. 1. citato, & Dur. q. 2. vbi 87. 5 d. 9 supra & Palud. d. q. 1.*

CONCL. I.

Præceptum de Eucharistia sumenda est diuinum. patet Luc. *d. 13. q. 2. 22. & ad Cor. 11. vbi post Eucharistia institutionem legitur dixisse, hoc facite in meam commemorationem, quæ verba inducunt præceptum. nam frustra præcepisset Apostolis, quod ipse fecit faciendum, si Sacerdotes non tenerentur Eucharistiam sumere, & fidelibus ministrare. cum ipse suum corpus sumperit, & in eadem Apostolis in cœna tradiderit.*

CONCL. II.

Ex præcepto Ecclesiæ tenetur homo singulis annis in die Paschatis communicare. definita est in Conc. Latera. & habetur in can. omnis vtriusque sexus. Hinc, iure etiam diuino tenetur Christianus eodem die Eucharistiam recipere: quia idem est præceptum indeterminatum diuinum, & ab Ecclesia determinatum: atque ita quando fit communio in Paschate ex præcepto Ecclesiæ præceptum quoque diuinum de illa sumenda adimpletur.

APPEN.

CONCL. III.

Præceptum de Eucharistia in die Paschatis sumenda potest iam a dominica in ramis, vsque ad dominicam in albis adimpleri. patet per extrauangantem Eug. 1111. quam citat Caiet. in summa verbo communio.

Prima dis. Est ne Eucharistia de necessitate salutis vi Baptismus, & pœnitentiæ?

Al. q. 30. m. ar. 1. S.

CONCL. I.

Non est necessaria ad salutem quo ad peccatorum remissionem. Ratio est, quia ex sua institutione præsupponit peccatorum remissionem, & peccatoris iustificationem, vt infra. q. 3. patebit sola enim Baptismi, & pœnitentiæ sacramenta sunt hoc modo necessaria. *17. 3. q. 4. Duran. d. 9. q. 2.*

CONCL. II.

Est tamen necessaria ad salutem quo ad perseverantiam in gratia. Ratio est, quia ad perseverandum in gratia est necessaria oblectatio omnium mandatorum Dei & Eucharistiæ perceptio

ADPEN. pto est vnum ex præceptis diuinis: atque ita est necessaria ad gratiã, & ex consequenti ad salutem. Hac eadem ratione omnia præcepta diuina dicuntur esse ad salutem necessaria.

Al. q. 2. Secunda dis. An sit præceptum diuinum sumere Eucharistiã tempore mortis, quando pro viatico datur?

m. A. S. T.

vbi supra,

Dur. loco

citato.

C O N C L V S I O .

Est sub præcepto diuino, nam est præceptum diuinum indeterminatum, quod voluit Ecclesia in articulo mortis obligare: vt ex consuetudine Ecclesiastica à temporibus Apostolorum ad nostra vsque tempora seruata, quæ vim habet legis, constat.

Tertia dis. An sit Eucharistia damnatis ad mortem tribuenda?

C O N C L V S I O .

De iure est suspendendis tribuenda. definita est in Conc. Maguntinensi expressè, & refertur 103. q. 12. Can. Quæsitum, vbi dicitur, si de omnibus suis peccatis puram confessionem egerint, communicatio in fine secundum præcepta canonum danda est, & cadauera sepelienda, quod intellige, si in iudicio crimina confessi fuerint. nam si publicè negant tanquam suspectis de falsitate, non est Eucharistia conferenda.

Al. q. 3. Art. 7. An sit sub præcepto Sacerdotibus celebrantibus & communicantibus, & laicis etiam sub vtraque specie

m. A. S. T.

ar. 2. q.

80. D. B.

d. 1. q. 2.

R. 10. ca. 10.

q. 6. ar. 4.

communicari?

C O N C L . I .

Non est contra ius diuinum populum sub vtraque specie communicare. definita est in Conc. Constantiensi Sess. 13. vbi dicitur in primitiua Ecclesia huiusmodi sacramentum à fidelibus sub vtraque specie receptum fuisse, & can. in cœna, & can. cum frangitur, & can. quid sit de consecrat. dist. 2.

C O N C L . II .

Non est præceptum diuinum, quo populus ad communicandum sub vtraque specie obligaretur. hæc est contra hæreticos, & est definita in Conclu. Basiliensi Sess. 30. & in Constantiensi Sess. 15. vbi populo interdicitur communicatio sub vtraque specie & in Conc. Rhemensi, & refertur can. prouenit de consecr. d. 2. & in Carthagin. & in aliis Conciliis, & tandem in Trid. Sess. 21. c. 1. & can. 1. & 2.

C O N C L . III .

Præceptum Ecclesiasticum, quo sub specie tantum panis communicandum populo præcipitur, est magis rationi consentaneum, quam oppositum: vt multis argumentis à Patre de Castro verb. Eucharistia. hæresi vltima, probatur, est autem definita in quatuor Conciliis generalibus, scilicet, Constantiensi Basiliensi

Basilienſi, Flor. & Trid. vbi oſiſitum aſſerentes condemnantur. Hinc colligitur magis expedire Eccleſiæ communionem ſub vna tantū ſpecie, quā ſub vtraque, lege Caiet. vbi ſupra S. Tho. ſunt enim multæ mulieres, quæ tunc præ ſtomachi debilitate ad vomitum prouocarentur. Hinc etiam patet non expedire. S. Rom. Eccleſiæ calicis communiō nem alicui nationi concedere nam ſi petentes ſunt catholici reprehendendi potius quā audiendi ſunt. ſatis enim eſt illis eam communionem recipere, quā B. Franciſcus, & alij ſanctiſſimi viri receperunt. ſi autem hæretici ſunt multò minus ſunt audiendi. tunc enim gloriarentur catholicos ſua falſa doctrina victos calicis vſum conſeſſiſſe, & eadem ratione eſſet vniuerſa Eccleſiæ concedendus, & ideo Con. Trid. Seſſ. 21. Can. vlt. ab huius art. definitione abſtinuit.

Difficultas. Daturne maior gratia ſuſcipienti Eucharistiā ſub vtraque ſpecie?

CONCLUSIO.

Non datur maior gratia ſuſcipienti ſub vtraque ſpecie. quā ſub altera tantum. Ratio eſt, quia cum vnica ſit præceptio corporis, & ſanguinis Chriſti, non dabitur vnus gradus gratiæ, per ſuſceptionem corporis, & alius per calicis ſumptionem: quemadmodum ſacerdoti ſumentī decem Hoſtias conſecratas maior gratiæ, quā ſumentī vnā tantum non datur. qui earum omnium eſt vnica ſumptio, atque ita nullum detrimentum populo irrogatur, quamuis illi ſanguis non miniſtretur. vt ſupra S. Tho.

Hinc, conſutatur error Bohemorum aſſerentium eſſe magnum ſacrilegium Eucharistiā ſub ſpecie vini populo negare. quem errorem excitauit nefandus Lutherus. quo etiam errore laborant græci qui putant formam ſeu institutionem à Chriſto propoſitam eſſe ſeruandā, nec reſpicunt poteſtatem papæ conſeſſa quod ab illo aliter facere propter varias circumſtantias non quod ſub ſpecie vini populus communice, quia iam illis ab Eccleſia Rom. conſeſſum eſt, ſed quia nobis vitioſant conſuetudinem Rom. Eccleſiæ, negandi populo calicem, Haſtenus de 2. quæſt.

QVÆSTIO TERTIA DE EFFECTIS EVCHARISTIAE.

Art. 1. An virtute huius ſacramenti gratia conferatur?

CONCLUSIO.

Conferatur quidem dignè ſuſcipientibus Eucharistiā virtute ſacramenti gratia conſeſſio eſt de fide, & definita expreſſe in Con. Flor. & Trid. Seſſ. 15. & can. 5.

APPEN.
APPEN.

Alex. &
S. Tho.
ibidem.

Hæreſes.

Alc. q. 41.
in 2. S. T.

q. 79. ar.

D. Bona.

d 12. ar.

3. q. 2. Ri.

ar. 5. q. 2.

cuſdē di.

Dur. ib.

q. 4. Coſ.

V. Eu h.

har. 8. 9.

DD. vbi

ſupra.

*Prima diffic. An Eucharistia possit primam gratiam
quæ homo ex peccatore sit iustus, conferre?*

CONCL. I.

Eucharistia per se non confert primam gratiam, bene tamen per accidens. Ratio est, quia non est institutum hoc sacramentum ad hunc finem à Christo Domino, ut primam gratiam conferret, ut fuerunt instituta Baptismi, & pœnitentiæ sacramenta, quæ virtute suæ institutionis dicuntur primam gratiam conferre. Secunda pars etiam patet, quia gratia sacramentalis datur non ponenti obicem, quem quidem non ponit, qui cum ignorantia inuincibili ad Eucharistiam accedit. hæc eadem. Ratio est, de omnibus aliis sacramentis, & est ferè communis conclusio quam. d. 9. 4. iidem Doctores tractant.

CONCL. II.

Conferre primam gratiam conuenit per se Eucharistiæ quatenus tempore Baptismi in voto recipitur. Ratio est, quia quando causa efficiens operatur propter aliquem finem, tunc etiam dicitur finis ille operari, quatenus mouet efficientem causam producentem effectum, ut pecunia operatur, quatenus mouet artificem, qui propter pecuniam operatur, & Baptismus atque pœnitentia efficiunt primam gratiam in nobis propter hunc finem ut dignè Eucharistiam recipiamus. atque ita gratia tunc ab Eucharistia, tanquam à finali causa confertur.

Secunda dif. Conferretne Eucharistia gratiam, quando recipitur. an quando species in stomacho corrumpuntur?

*Ale. m. 3.
ar. 3. vbi
supra.*

Duæ sunt opiniones. Prima Caiet. art. 1. vbi supra S. Tho. Ioan. Maior. d. 9. 4. asserentium non dari primam gratiam, in instanti receptionis, sed in aliquo instanti vsque ad receptionem in stomacho. Contraria opinio est Magistri, & cæterorum. d. 9. 4.

CONCLUSIO.

Gratiam confert tempore, quo recipitur, & per receptionem intellige non retentionem eius in ore, sed descensum in stomachum. probatur à simili. nam ut alia sacramenta precisè in instanti perceptionis conferunt gratiam: ita & hoc. quia quantum ad gratiæ collationem eadem est omnium sacramentorum ratio.

Tertia dif. Requiritur ne actualis deuotio tempore, quo Sacerdos Eucharistiam recipit? ut sibi gratia conferatur?

Duæ sunt opiniones. Prima Caiet, vbi supra S. Tho. art. 1. qui dicit, ut aliquem fructum ex hoc sacramento Sacerdos, vel secularis recipiat, desiderari actuale tempore receptionis deuotio-

tionem. Hæc eadem opinio videtur fuisse Alex. ubi supra in s. art. 2. & D. Bona. q. 1. ad 1. & Dur. loco citato.

Altera, & contraria opinio est S. Tho. ubi supra ar. ultimo asserentis veniale peccatum gratiæ habitualis, & charitatis, quæ datur virtute Eucharistiæ, augmentum minime tollere.

CONCLUSIO.

Actualis deuotio tempore receptionis non est necessaria ad gratiam sacramentalem consequendam. impossibile enim esse videtur, habere intellectum fixum per aliquod temporis spatium in alicuius rei contemplatione, quin per momenta distrahatur. nam impossibile est, inquit D. Aug. quin visis tangamur, nisi a ceteris deuotionem tunc habere tenemur, nam impossibile profecto obligaremur.

D. Aug.

Quarta diff. *An qui timore vomitus Eucharistiam tantummodo*

Alex. ubi supra

adorat, gratiam sacramentalem

re: ubi?

CONCLUSIO.

Nullum sacramentum gratiam confert, nisi in se, vel in alio sacramento, vt causa finalis, sed in voto tantum recipiatur. Ratio est, quia gratia sacramentalis, quæ datur ex opere operato, id est, virtute passionis Christi, non confertur nisi per sacramenta exteriora, quibus passio Christi nobis applicatur recipit tamen adorans Eucharistiam, gratiam, quæ ex opere operantis confertur, de qua loquitur D. Aug. cum ait, crede, & manducaisti.

D. Aug.

Quinta diff. *Estne effectus Eucharistiæ gloriæ consequatio, sic vt gratia collatio?*

CONCLUSIO.

Est quidem, quia gloria est vita perfecta, & Eucharistia dicitur sacramentum vite Ioan. 6. qui manducat hunc panem vivit in æternum. Hinc etiam viaticum nominatur, quia datur morientibus, vt recto tramite ad gloriam proficiscantur.

Ioan. c. 6.

Hereses.

Hinc destruuntur duæ hereses. Prima Melitanorum asserentium hunc sanctissimum cibum nec prodesse quicquam, nec ledere, & Armenorum dicentium solum corpori prodesse. Altera heresis fuit Græcorum existimantium maiorem vim habere Eucharistiam in die Cœnæ quam in alio die confectam quod quidem falsissimum est, quia sacramentum, vt docet Conc. Flor. non ex tempore, sed ex debita materia, forma, & intentione pendet, & Christus in Cœnâ tradens potestatem Apostolis confectandi absolute dixit, hoc facite in meam commemorationem, & nullam temporis legem præscripsit.

Ca. V. Euchar. heres.

8.

Lu. c. 22.

Art. II Remittit ne Eucharistia peccatum mortale?

Alex. Ale. Tres sunt opiniones. Prima affirmantium nullum sacramentum conferre primam gratiam, nec remittere peccatum. M. quia præsupponuntur remissa per contritionem præuiam, hæc opinio quantum ad Baptismum, & pœnitentiam est erronea, quia si aliquis ad hæc duo sacramenta attritus accedat, primam gratiam consequetur, & ex consequenti omnium mortalium remissionem. ita definitum est Con. Trid. Sess. 14. cap. 4.

Secunda opinio, ait, omnia sacramenta conferre primam gratiam, & per consequens peccata remittere, ita ut Baptismus, & pœnitentia per se, reliqua verò per accidens hoc efficiant.

Tertia opinio est media, quæ dicit Baptismum, & pœnitentiam conferre primam gratiam per se; reliqua verò neque per se, neque per accidens.

Scoto falsissime hæc opinio ascribitur. nam d. 9. q. 1. de Eucharistia verba faciens ita loquitur. si qua alia peccata lateant, per istud sacramentum etiam remittuntur. quibus verbis aperissime docet, & peccatum mortale per Eucharistiam remitti, & primam gratiam conferri. nam de lege non potest Deus culpam remittere, quin gratiam conferat.

CONCL. I.

Quando prima gratia per Baptismum, vel per pœnitentiam confertur, & peccata remittuntur, Eucharistia quatenus est in voto suscipientis, concurrit, quia est causa finalis Baptismi, & pœnitentiæ, & causa finalis operatur simul cum causa efficiente, quatenus illam ad operandum mouet.

CONCL. II.

Si accedens ad Eucharistiam sit suæ attritionis conscius peccatorum remissionem non consequetur. qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & c.

CONCL. III.

Ad Eucharistiam cum conscientia peccati M. accedens, præter pœnam æternam, ad quam obligatur, plerumque corporalem contrahit infirmitatem. constat apertissime nam de his B. Paul. loquens ita ait. Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi vide gloss. super hunc locum.

CONCL. IIII.

Si quis attritus se contritum existimans ad Eucharistiã accedat primam gratiam, & mortalium peccatorum remissionem consequetur. Hæc conclusio colligitur ex Alex. quem sequutus est B. Tho. vide Castro hæresi. 8. ver. Eucharistia. Et ratio est quia cum Eucharistia non ponentibus obicem gratiam conferat, & hic nullum ponat obicem (fecit enim totum quod in se erat) profectio primam gratiam, mortalium remissionem

consequitur. Est autem limitanda conclusio, nempe, quando nō habetur confessoris cōpia. nam si haberetur peccaret mortaliter si prius non coniteretur.

Prima diffi. An datur accessus medius ad Eucharistiam, ita vt accedens neque peccet, neque gratiam consequatur.

Alex. Alen. q. 46. m. 3. art. 2. S. Thom. art. 1. D. Bona co. ar. vbi supra.

Dux sunt extremæ opiniones. Prima Alex. Alen. quē sequuti sunt D. Bona. & Caiet. art. 1. vbi supra, B. Tho. & Ioan. Gerson, quem citat, & sequitur Gabriel d. 9. q. 2. qui partem affirmantem tenet, contraria opinio est Iohan. Maior d. 9. q. 2.

CONCLUSIO.

Medius datur ad Eucharistiam accessus ita vt accedens neq; peccet, neq; consequatur gratiam. Potest enim aliquis ignorare inuincibiliter esse necessarium habere dolorem ante Eucharistie susceptionem, & is si cum hac iuris ignorantia, ad Eucharistiam accedat, etiam alicuius delicti conscius cuius neque complacētiam, neque displicentiam non consequetur, quia nullus dolor de illo delicto præcessit. nullum enim peccatum per sacramentum deletur nisi præcedente dolore aliquo. quamobrem debet Sacerdos alicuius peccati ignarus, vt gratiam consequatur, saltem in generali conteri, dicens de confessis, & oblitis me pœnitet, & confiteor me peccasse.

Secunda diffi. An venialia peccata per Eucharistiam remittantur?

Opinio Caiet. vbi supra est, s. si tempore receptionis homo est distractus, sicut Eucharistia non dat gratiam, ita neque venialia remittit. opinio contraria est grauius doctorū. imo dignè cōmunicatibus adeo vt verè cū Christo cōmugantur omnia remittuntur peccata ex sentētia doctissimorum.

CONCLUSIO.

Alex. Alē.

Venialia peccata quod culpā per Eucharistiam remittuntur. Ratio est, nā si mortalia remittūtur per Eucharistia virtute gratiæ habitualis, quæ tunc cōfertur. vt ex superioribus cōstat. multo magis venialia, de quibus non habetur cōplacētia. quamuis homo tempore receptionis sit distractus, remittentur.

m. 1. ar. 1. S. Th. ar. 4. q. 5. D. Bo. q. 3. Ri. ar. 5. q. 1. vbi supra.

Tertia diffi. An per Eucharistiam pœna temporalis luenda in purgatorio remittatur?

De hac re habet, tali ignorantia à peccato excusabitur, & gratiam latius in q. 4. de sacramento Missæ.

Alex. Alē. q. 41. m. 1. §. 2. ar. 2. S. I. ar. 5. vbi supra.

CONCL. I.

Remissio pœnæ infligendæ, quæ per Eucharistiam vt est sacramentum: fit, non ratione sacramenti efficitur. Ratio est, quia

Eucharistia fuit instituta non ad remittendam talem pœnam, sed ad animæ gratiam augendam. quemadmodum cibus corporalis ad augendas & retinendas corporis vires.

CONCL. II.

Exod. 12.
c. Alex.
S. Thom.
sunt.

Efficitur tamen ratione dilectionis recipientis, & charitatis, quæ tunc infunditur, pœna remittit. Constat Exod. 12. nam manducatio agni Paschalis cum lactucis agreitibus innuebat, cum dolore & amaritudine nostrorū peccatorum, & passionis sanctissimæ Christi Eucharistiam esse à nobis manducandam. tum etiam ratione charitatis per accidens sit talis pœna remissio. est enim rationi consentaneum, ut quoties nouum amicitie augmentum efficitur, pœna aliqua ab amico remittatur, & donum aliquod concedatur.

Luce 21.

CONCL. III.

Eucharistia, quatenus est oblatio, & sacrificium, pœnam iuxta mensuram deuotionis offerentium remittit. plus enim Deus affectum offerentis, quàm munus oblatum respicit nam vidua, quæ duo tantum minuta obtulit, propter affectum dicta est plus omnibus obtulisse.

CONCL. IIII.

A. P.
P. E. N.

Hic sacrificij effectus sine actuali deuotione etiam dormienti applicatur. deuotio enim non est necessariò habenda tempore, quo Missa pro aliquo offertur, sed tempore quo petit, ut celebraretur.

Alex. Ale.

q. 40. m.

3. per 3.

ar. 7.

53. m. 4.

per 5. ar.

S. Tho. q.

76. ar. 1.

DD. d. 0

D. Bona.

q. 2. ar. 3.

Rid. q. 1.

ar. 1. sco.

c. Dura.

q. 1.

Hinc, Eucharistia Sacerdoti bifariam prodest, & vt sacramentum, quatenus sibi illam recipienti gratiam confert & vt sacrificium, quatenus iuxta mensuram deuotionis pœna sibi remittitur, perinde etiam illis pro quibus offertur, dummodo illam recipiant, alioqui enim solum prodest per modum sacrificij ad impetrandum, & pro peccatis satisfaciendum. De ceteris Eucharistiae effectis copiosissimè DD. praesertim Alex. D. Th. & D. Bon. vbi supra, disputant.

QVÆSTIO QVARTA DE EXISTENTIA CORPORIS Christi in Eucharistia.

Art. I. An verè, & realiter sub hoc sacramento corpus & sanguis Christi existant?

CONCLUSIO.

Corpus Christi Iesu verè, & realiter non metaphoricè sub speciebus panis, & sanguinis sub speciebus vini factæ cõsecratione

conseruatione continentur. hæc conclusio multis sacræ scripturæ, & sanctorum testimonis probatur: est q. definita in multis Conc. & tandem ad verbum in Trid. Sess. 15. cap. 1. & Cæn. 5.

Hæc conclusione quàm copiosissimè Pater à Castro, hæres. 4. *Hæreses.* 11. & 12. verb. Eucharistia confirmavit, destruantur multi errores. Primus fuit discipulorum, qui abierunt dicente Christo, nisi manducaueritis carnem filij hominis &c. de quo Magist. d. 10. *Isa. cap. 6* Secundus afferentium, ibi esse carnem alicuius hominis, in quâ panis substantia conuertitur. prodesseq. ad peccati remissionem, siue homo ille iustus esset, siue non. Tertius Nestorij dicentis in Eucharistia contineri carnem non Dei, & hominis, sed patri hominis, fueruntq. damnati 2. & 3. error in prima synodo Ephesina. Quartus Berengarij, scilicet, verba hæc, hoc est corpus &c. esse intelligenda non in proprio, sed in metaphórico sensu. *APPEN*
Cat. calu
is legem-
das. Cōstat ex Can. ergo Berengarius. de consecr. d. 2. quem errorem post multos annos excitauit Vvicleph, & Oecolampadius Lutheri discipulus. Secundus afferentium in mortali existentes nõ recipere corpus Domini, Hostiam consecratam suscipientes. qui etiam consecrationem negãt, tandiu enim ibi corpus Christi est, quamdiu species consecratæ durant. Vlt. error fuit exitimantium corpus Christi in Eucharistia solum, dum sumitur, existere. Verum de his duobus vltimis erroribus supra q. 2. egimus.

Ex conclusione posita, & probationibus, quæ à Patre à Castro afferuntur. colligitur cautè legendum esse Caiet. vbi supra Sanct. Thom. dicentem non apparere ex Euangelio aliquod coactiuum, quo possimus conuincere hæreticos ad intelligenda verba hæc, hoc est corpus meum, propriè, sed tenendum hoc esse solum ex autoritate Ecclesiæ quæ ita verba consecrationis declarat.

Art. II. *Alex. Alē.*
art. 2. &
3. S. Tho.
art. 1. vbi
supra D.
B. ma. ar.
1. q. 1. Ri.
q. 2. ar. 1.
D. ar. q. 2.
2. in eadē
dist. 10.
Totus Christus sub speciebus panis, & vini continetur?

CONCL. I.

Totus Christus sub speciebus panis, & vini continetur. Ratio est, quia vt fides Catholica docet. idem Christus, qui in cœlo ad dexteram patris sedet, est in altari.

CONCL. II.

Virtute verborũ consecrationis corporis non est totus Christus in hoc sacramento. Ratio est, quia hæc verba, hoc est corpus meum, virtute propria solum efficitur, quod significant: & cum non significant totam Christi personam, sed corpus duntaxat, virtute verborum solum corpus ibi continebitur.

CONCL. III.

Humanitas, & Diuinitas Christi Iesu sunt in Eucharistia per solam concomitantiam ad corpus, nam cum in ea sit totus Christus, vt ex prima conclusione constat, & non virtute verborum consecrationis, vt in 2. conclusione demonstratum est, erit profecto per concomitantiam.

CONCL. IIII.

Quantitas, & accidentia corporis Christi, solùm sunt in Eucharistia per vnionem, & concomitantiam ad corpus. non enim per verba consecrationis significatur, scilicet, hoc est &c. nam corpus ibi non supponit pro trina demensione, sed pro altera parte compositi naturalis. Hinc, solùm Christi corpus est sub speciebus panis, & sanguinis sub speciebus vini virtute verborum consecrationis. definita est expressè in Conc. Trid. Sess. 13. ca. 3.

APPEN.

APPEN.

APPE. 2.

Hinc colligitur, quod si Hostia cōsecrata à Christo in Cœna fuisset reseruata in illo triduo, corpus absque sanguine extitisset. tunc enim sanguis non erat corpori naturaliter vnitus, cum ita ellet à corpore effusus: vt ex latere sanguis, & aqua simul emanauerint.

Diff. An virtute consecrationis corporis ibi & anima, tanquam terminus formalis conuersionis panis: vel per solam concomitantiam, conineatur?

Ale. Alé. vbi supra.

Duæ sunt opiniones. Prima B. Thom. q. 75. arti. 6. ad. 2. assentientis animam esse terminum formalem, quatenus dat corpori esse corporeum, organicum. Altera, & contraria opinio est Scot. d. 10. q. 4. art. 2.

CONCLUSIO.

Formalis terminus conuersionis panis est Christi Iesu corpus, quatenus ex materia prima, & forma corporeitatis, componitur, & non, vt ex anima dante esse corporeum. constat quia forma dans corpori esse corporeum non est anima rationalis, sed forma corporeitatis, alioqui n. sequeretur quod cadauer non esset eiusdem hominis viuentis corpus, quod est erroneum in phiam, & in fide. quia tunc corpora sanctorum non essent veneranda neque corpus Christi in sepulchro fuisset idem quod in cœna quod est contra fidem. & multorum sanctorum auctoritates, quas apud Scot. vbi supra reperies. ratio manifestissime hoc concludit, nam si forma est, quæ dat esse rei, & post mortem corpus non habet eandem formam substantialem, vt aduertari fatentur, non erit profecto idem corpus.

Art. III. An totus Christus sub vtraque specie contineatur?

CON

CONCLUSIO.

Continetur quidem totus sub vtraque specie. Definita est in *Alex. al. q.*
 Con. Flor. & Trid. Sess. 13. cap. 3. & Can. 3. & Sess. 21. cap. 3. & Ca. 40. ar. 2.
 3. est autem intelligenda conclusio, vt art. 2. diximus: ita vt cor- *3. S. 7.*
 pus Christi sit sub speciebus panis virtute verborum, reliqua *q. 7. ar.*
 per concomitantiam, & sub speciebus vini virtute verborum *2. ad. 3.*
 sanguine, reliqua vero per concomitantiam contineantur. *D. B. 10. q.*

*Dis. An sub qualibet particula vtriusque speciei to-
 tus etiam Christus contineatur.*

*1. & Ric.
 q. 1. O. 2.
 Gab. su-
 per. c. 1. l. 1.*

Dux sunt opiniones, quas citant Alex. & S. Thom. vbi supra. *80.*
Prima asserentium ante fractionem non esse totum Christum
 in qualibet parte Hostiæ, sed totum in tota, & partem in parte:
 ita vt Christus ad extensionem Hostiæ extendatur, post fractio-
 nem Hostiæ esse totum in qualibet particula. Ex hac opinione
 multa sequuntur absurda. Secunda opinio est communis dicens:
esse totum in qualibet particula &c.

CONCL. I.

Post fractionem Hostiæ totus Christus sub qualibet parti-
 cula continetur, definita est expressè in Con. Flor. & Trid. Sess.
 13. cap. 3. & Can. 3.

CONCL. II.

Ante fractionem Hostiæ, & ante diuisionem specierum vini to-
 tus Christus sub qualibet Hostiæ particula, & vini guttula con-
 tinetur, definita est Canon. vbi pars. de consecr. d. 2. dicitur e-
 nim, vbi pars est, etiam & totum. hæc est contra primam opini-
 onem.

Ar. III. An eadem proprietates, quæ Corporis Christi Iesu sub modo na-
 turali existenti insunt, necessario eidem sub modo
 sacramentali insint.

Dux sunt opiniones. Prima est Magistri Soto, d. 10. q. 1. ar. 24. *Alex. Al.*
 dicentis, posse Deum sua omnipotentia efficere, vt corpus Chri- *ar. 7. vbi*
 sti sit habens quantitatem in cælo, non tamen in sacramento, *sup. D. B.*
 atque etiam, vt in sepulchro fuisset absque anima, & sanguine, *cuato ad*
 & in sacramento cum anima & sanguine, & hanc dicit fuisse *1. S. o. d.*
 Scot. opinionem, cum tamen contrarium ad verbum vbi supra *10. q. 4.*
 Scot. teneat, dicit enim impossibile esse Christicorpus sub modo *S. libera-*
 naturali habere aliquas proprietates absolutas quib. sacramen- *tur.*
 tali careat.

CONCLUSIO.

Corpus Christi necessario easdem proprietates absolutas in *S. o. est*
 sacramento, quas extra sacramentum, habet patet, nam dato
 opposito, darentur duæ contradictoriæ simul veræ, scilicet, hoc

corpus est viuens, & non viuens: habens sanguinem, & non habens sanguinem &c. quamobrem impossibile est corpus Christi extra sacramentum esse mortuum, vt erat in sepulchro, & in sacramento viuum, &c. vt asserit prima opinio. quid? quod absoluta non variantur ad variationem relationum, sunt enim priora respectibus, & ab illis minime pendent.

Art. V. An existentia corporis Christi in sacramento necessario eiusdem existentiam extra sacramentum, & sub modo naturali supponat?

Dux sunt opiniones. Prima Caiet. q. 56. artic. 2. B. Tho. qui opinatur partem affirmatam esse impossibilem, Altera est Scot. d. 10. q. 4. & illam Caiet. impossibilem iudicat. Primum animaduerte existentiam naturalem corporis esse occupare locum, & ad extensionem loci extendi existentiam vero sacramentalem esse contineri sub aliquo signo, & non occupare locum, neque ad extensionem loci extendi.

CONCL. I.

Neuter horum modorum existendi ab alio dependet. probatur: quia neque dependet vnus modus ab alio essentialiter, siue intrinsecè: neuter enim in definitione alterius includitur. neque vt à causa extrinseca efficiente, & conseruante, neque modus sacramentaliter existendi à modo naturali, cum sit creatura, sed à solo Deo efficitur. Tandem, neque pendet vnus ab alio, tanquam à suo correlatiuo. tunc enim non posset esse vnus modus sine altero, quod est erroneum, quia ante institutionem Eucharistiæ Christus erat sub modo naturali, eritque post diem vniuersalis iudicij, quando nullum sacramentum existeret.

CONCL. II.

Possibile fuit ante incarnationem Christi corpus sub modo sacramentali duraxat esse. probatur, & primum perpende corpus Christi posse desinere esse, vel simpliciter, vel secundum quid simpliciter quidem, si eius humanitas corrumpeteretur, secundum quid verò, quatum ad modum existendi tantam Exempli causa desinere esse sacramentaliter, nil aliud est, quam non contineri sub speciebus panis, habereque modum quantitatum, & extensum atque hoc est corpus Christi, desinere esse secundum quid sacramentaliter: perinde desinere esse solum quantum ad modum naturalem existendi, est non habere modum quantitatum, id est, extensionem ad loci mensuram, à simili etiam corpus incipere esse secundum quid est incipere habere modum naturalem, vel sacramentalem existendi, vnde corpus Christi incipere esse, secundum quid est, quando fit consecratio, incipere esse simpliciter est: totius suppositi inceptio. ita vt sit verum dicere,

dicere, hoc suppositum nunc est, & immediatè ante hoc non fuit. Deinde nota, corpus Christi realiter distingui ab utroque modo existendi, nã potest existere, & existit absque altero istorum modorum, nam modo est in cœlo, & non sacramentaliter, & in Hostia, & non est ibi naturaliter, his positis, probatur conclusio: corpus Christi realiter distinguitur ab utroque modo existendi, & neuter illorum modorum pender ab alio: vt ex prima conclusione constat: ergo sub altero modo poterit esse simpliciter: vt sub modo sacramentali. quamobrè possibile fuit ante incarnationem &c. consequentiam ita probat Seo. nam quando res differenter se habet ex se ad duos existendi modos, sub quolibet potest inciperè esse sedendo vel stando, quia indifferenter ad vtrunque modum existendi se habet.

CONCL. III.

Possibile est per potentiam diuinam, vt corpus Christi desinat esse quoad modum existendi naturalem, & non quoadmodum naturalem non esset corrupti, sed solum non occupare locum, & ad extensionem loci, quo continetur non extendi, quemadmodum quando continetur sub speciebus, vbi est inextensè: obiciet, sequeretur tunc formam sacramenti, hoc est corpus meum, esse falsam, si tantum esset sub modo sacramentali. nam facit hunc sensum, hoc corpus, sub his speciebus contentum, est idem corpus quod sub modo naturali præexistit. R. nunc facit hunc sensum: vt verò si non esset sub modo naturali, esset nihilominus vera oratio, nam significaret corpus sub speciebus contentum, atque ita virtute horum verborum, siue aliorum posset Deus facere, vt Christi corpus simpliciter sub sacramento esse inciperet.

Insurges iterum, ante incarnationem illud corpus non fuisset formatum ex sanguinibus, vt postea, quare non præcessisset sub sacramento idem corpus numero, sed aliud R. si humanitas Christi in sacramento incarnationem præcessisset, eandem differentiam indiuidualem habuisset, atque ita esset eadem humanitas numero, quæ fuit post incarnationem, etiam si demus materiam esse formale principium indiuiduationis. quia materia est ingenerabilis & incorruptibilis: atque ita eadem numero humanitas ante, & post incarnationem fuisset.

Iterum disputabis, si potuisset ante incarnationem in Eucharistia præexistere, tempore, quo fuit corpus ex virgine genitum, essent simul duæ contradicentes propositiones veræ: hoc corpus incipit esse simpliciter quia modo generatur &

hoc corpus non incipit esse simpliciter: propterea quod iā præ-
 existebat. Sequeretur etiam: idem bis produci, quod est intelle-
 ctu difficillimum. R. Immo facillimum est intellectu. nam si sa-
 cramentaliter præexistisset, per incarnationem quoad naturam
 humanam simpliciter esse non incepisset. sed secundum quid. s.
 quantum ad modū naturālē existendi. nec tunc per incarnatio-
 nem generatum fuisset, sed transubstantiatum, atque ita non
 esset bis genitum. nam, vt sit modo corpus ex pane per transub-
 stantiationem, & non per generationem, ita tunc temporis ex
 sanguinibus sanctissimæ virginis corpus Christi fuisset secundū
 quid, quoadmodum naturalem existendi virtute illorum ver-
 borum, ecce ancilla Domini &c. Tandem rogabis. quod non est
 in seipso, non potest esse in alio, sed si sub modo naturali non
 præexistisset, non esset in alio, id est, sub modo sacramentali R.
 imò esset in seipso, nam esse in seipso, est, habere esse reale, quale
 habuisset sub modo sacramentali: atque ita sub tali modo po-
 tuisset existere, quamuis sub modo naturali non præexistisset.

*Art. 1. An corpus Christi sub spectibus panis & vini ha-
 beat dimensiones quantitatis, longitudinem &c.*

Tres sunt opiniones. Prima. Dur. qui probabile esse arbitratur,
dist. 10. corpus Christi absque vlla quantitate in Eucharistia existere.
q. 2. Secunda opinio est Ochami, vt refert Gab. Lect. 43. super can-
 tenet, nullo modo habere quantitatem. quia quantitas (vt ille
Alex. A- docet) non distinguitur à substantia, siue à re quanta, sed est
in q. 40. tantum modus existendi rei in loco, scilicet, extensio substan-
m. 3. arti- tia ad mensuram loci. Tertia opinio est communis Alex. & cæ-
4 S. Th. terorum.

CONCL. I.

art. 3. K1.
d. 10. q.
2. arti. 1. Christus in altari quantitatem habet. corpus enim Iesu est
Sco. d. 10. animatum anima rationis compote, quæ non potest informare
art. 1. nili corpus organicum. quia anima actus corporis Phisici, or-
Art. 2. de ganici &c. & non informat corpus nisi sub certa, & determina-
anima. ta quantitate, quid quod, si substantia corporis Christi non ha-
beret quantitatem, esset incorporea, & forma cōsecrationis. hoc
est corpus meum, esset falla, quod est per absurdum.

CONCL. II.

Christus in altari modum quantitatum non habet, patet,
 quia magis proprium est, & peculiare substantiæ existere per
 se, quàm sit quantitati habere modum quantitatum, & hu-
 manitas Christi à verbo diuino assumpta non est per se: quare
 poterit Deus efficere vt quantitas sine suo modo quantitatio
 existat.

Hinc colligitur Christum in Eucharistia non replere locum, nam si repleret, Hostiæ quantitatem excederet, quod est contra fidem. APPEN.

CONCL. III.

Quantitas non virtute verborum, sed per concomitantiam est Eucharistia nam ubi est corpus, est etiam, quicquid illi naturaliter unitur.

Communis est opinio.

Posset tamen defendi, esse ibi virtute verborum, quia quantitas de ratione corporis organici est; cum impossibile sit, corpus sine quantitate habere organa.

Art. VII. *An corpus Christi sit sub quantitate panis, ut in loco?*

Alex. Alē. q. 40. ar. 6. & 7.

CONCL. I.

Christus Iesus in Hostia circumscriptivè non continetur, nam cum non habeat ibi modum quantitativum, neque occupat locum neque loco circumscribitur: ita ut in alio non existat, quod est circumscriptivè esse in loco. dicitur tamen esse circumscriptivè in loco specierum per accidens, ut qui est in navi dicitur in mari esse.

m. S. T. q. 76. ar. 6. Bona d. 10. q. 3. & 4. Ricar. d. 10. q. 1.

CONCL. II.

Neque est in hoc sacramento definitivè, illud enim est definitivè in loco, quod ita tibi est, ut nullo modo alibi existat. Corpus verò Christi Iesu sub pluribus speciebus consecratis, & in cælo existit.

ar. 2. Sco. ead. q. 1. Duran. ibid. q. 2. & d. 11.

CONCL. III.

Est autè sub speciebus tanquam in loco præsentialiter. nam substantia panis erat sub speciebus intimè præsens, & corpus Redemptoris nostri loco substantiæ panis, dempta tamen in hærentia, succedit, & per intimam præsentiam, siue præsentialitatem intelligitur nullum esse inter extrema spatium.

q. 1. Contra Gab. est ubi supra.

CONCL. IIII.

Est quoque ibidem modo supernaturali, id est, sacramentali. quia sub speciebus consecratis continetur, & ab illis quantum ad esse secundum quid, confer uatur, tandiu ibi enim existit corpus Christi sacramentaliter, quandiu species durant.

Alex. Alē. q. 40. m. 3. artic. 6 §. 3. S. Th q. 75. ar. 1. Reliquis d. 10. D. Bona q. 2.

Art. VIII. *An per divinam potentiam posset idem corpus in diversis locis existere?*

ar. vl. Ri.

Dux sunt opiniones. Prima negans S. Tho. Dur. & aliorum, quos numerat Soto. Secunda est Alexan. Alen. Ric. Ochami, Scot. & aliorum nominalium, quibus multi Thomistarum, subscripserunt.

q. 2. ar. 2. S. o. q. 2. & Dur. q. 1.

CONCL. I.

Idem

Idem corpus per Dei omnipotentiam potest simul in pluribus locis circumscriptione existere. Ratio prima Sco. est. quia cum duo corpora per Dei omnipotentiam possint simul in eodem loco existere, quorum alterum non occupat locum: ut constat de corpore Christi in hora sui sanctissimi ortus, poterit profecto idem corpus per eandem potentiam simul in duobus locis esse. Illationem confirmo. Primum quia magis proprium est quantitati replere, locum, quam esse in loco, & potest esse, quin repleat locum, ut ex proximè dictis constat, ergo &c. 2. quia prius est habere quantitatem, quam loco contineri, quamobrem corpore non multiplicato locus multiplicari poterit, & ex consequenti in pluribus locis collocari. Posterius enim multiplicari potest, priori præsertim si sit absolutum non multiplicato. Deinde confirmatur conclusio: idem corpus potest esse in pluribus locis sacramentaliter. quod maius est, ergo per Dei omnipotentiam poterit circumscriptione in pluribus locis existere, nam existentia sacramentalis tria exigat miracula. 1. esse in pluribus locis 2. sine loci occupatione existere. & 3. absque modo quantitativo. At verò circumscriptione existentia eiusdem corporis in pluribus locis primum tantum miraculum præsupponit. Tum etiam corpus Christi est in pluribus locis, & non per motum localem, sed solum per conuersionem substantiæ panis in ipsum. possetque Deus efficere, ut panis substantia in corpus Christi sub modo naturali conuerteretur. quia pauciora essent miracula. Quamobrem per panis substantiæ conuersionem posset tunc efficere, ut in pluribus locis circumscriptione existeret. Ad hæc idem Angelus per Dei potentiam potest in pluribus locis definitiue esse: quare & corpus circumscriptione. Par enim est vtriusque ratio præter hæc, cum non implicet contradictionem, quod idem corpus habeat plures relationes ad plura loca, quemadmodum eadem albedo plures habet relationes, ad plura alba, quid prohibet fieri non posse &c. tandem, idem corpus numero potest habere plures præsentialitates, & habet ad plures Hostias, quando est sacramentaliter sub illis poterit igitur habere, plures præsentialitates, ad plura loca circumscriptione contineri. propterea quod esse in loco, præter loci relationem, nihil aliud est, quam præsentialitas locati ad locum.

CONCL. II.

Si idem corpus in pluribus locis circumscriptione existeret, eodem modo à pluribus agentibus, ac si in vno esset loco, pateretur. v.g. si in vno loco ignis, & in alio aqua admoueretur, vel calorificetur, vel ab vtroque simul, si essent æqualia, pateretur.

Ratio

Ratio est, quia virtus actiua agētis, & passiua patiētis sūt formę absolūtę, quę ad multiplicationē loci, nec variatur, nec multiplicat̃.

Hinc, agens naturale non habet maiorem actionem in pluribus locis simul, quam in vno tantum. quia virtus actiua est forma absolūta, & multiplicato loco, non multiplicatur.

CONCL. III.

Si idem corpus in pluribus locis existeret, posset habere respectus, siue relationes contrarias. idem namque esset sursum, & deorsum &c. Ratio est propterea quod, istę relationes præsupponunt locum, & ab illo dependent, atque ita multiplicato loco multiplicantur.

Iam satisfaciendum est argumentis oppositę opinionis. APPEN
 Primo enim sic obiciunt si idem corpus posset esse in pluribus locis, posset esse vbique. quod est solus Dei proprium. & Scot. Deus per suam omnipotentiam posse corpus Christi vbique constituere, conuertendo omnem substantiam orbis in illud: vt modo conuertit Hostiam, & tunc esset vbique non vt Deus, qui virtute propria, & sua omnipotentia vbique est, sed accidentaliter, id est, per aliud, scilicet, per virtutem diuinam. Secundo colligunt, ergo idem corpus esset factum in vno loco propter aeris temperera, & in alio ægrum quod est impossibile. Aristot.
 nam si duo contraria de eodem verificarentur, & duo contradictoria similiter, vt Arist. auctor est. negatur consequentia. quia prædicata absolūta sunt priora, & præsupponuntur ad locum, nec ab illo dependent, atque ita multiplicato loco, non multiplicantur, vnde si in vno loco esset corpus calidum, vel frigidum, sanum, aut ægrum, &c. in omnibus similiter. Tertio colligunt, sequeretur idem esse vnum, & plura quod fieri non potest. nam corpus est vnum quia commensuratur vno loco. quare si pluribus locis idem corpus commensuraretur, esset plura non recte colligunt, quia cum esse vnum, sit ens absolūtum, ad multiplicationem loci non multiplicatur. Quarto inferunt, eandem materiam duplici forma specifica informari, & habere duplex esse, exempli causa, si de sententia Scot. idem cibus in duobus stomachis poneretur. hæc illatio nullam habet vim, vt ex secunda conclusione constat.

Quinto disputant, colligitur eundem ignem in pluribus locis positum maximam sylvam comburere posse, atque ita ultra suam naturam agere quod impossibile censetur, cum actio non fiat à proportionem minoris æqualitatis. Hinc satisfactum est per appendicem 1. conclusionis.

Sexto, tunc vnus homo, si in vno loco comederet, & in alio non simul quidem esuriret, & non esuriret. Verum hoc nequaquam

quam sequitur, quia conuertendo in vno loco substantiam ali-
mēti in suam naturam, alterius ioci famem extingueret.

Vltimò, tunc priuatue opposita, vt pote, motus, & quies, de
eodem verificarentur. Respondeo falsum hoc esse, nam quies
non est tantum priuatio motus, quia vtrunque est posituum, &
relationem ad locum. Dies, saltem sunt impossibiles termini
motus, & quies est terminus ad quem qui motu acquiritur. Res-
pondeo quādo motus localis est deperditius, & acquisitiuus si-
mul termini sunt impossibiles, non autem quando est ac-
quisitiuus tantum. tunc enim potest vnus absque perditione al-
terius acquiri, vnde posset tunc idem corpus Valentiz quies-
cere, & motu locali Romæ locum acquirere.

A². al. vb.
suo. S. T. 7
76. ar. 6.
reliqui d.
10. R. 1.
ar. 4. S. o.
q. 6. Dur.
q. 3.

Art IX. *An corpus Christi sacramentaliter existens possit ab aliqua
causa motu locali moueri?*

Dux sunt opiniones. Prima Alex. B. Tho. & Ric. Secunda Sco.
& Dur. hi omnes confitentur ad motum hostiæ localiter mo-
ueri, differunt verò quia. 1. opinio affirmat moueri per accidens
à Sacerdote mouente Hostiam. 2. verò dicit non à Sacerdote, sed
à solo Deo moueri.

C O N C L V S I O.

Per accidens corpus Christi localiter à Sacerdote mouente
species consecratas mouetur. Ratio est, quia, omne contentum
mouetur per accidens ad motum continentis, & ab eo, qui mo-
uet continens, & Christi Iesu, corpus verè & realiter sub spe-
ciebus consecratis, seclusa inherētia, sicut substantia panis con-
tinetur. nam vt substantiā panis quantum ad esse, & conseruari
dependet ab accidentibus (destructis si quidem accidentibus pa-
nis, & eius substantia destruitur, vt destructa, frigiditate, & hu-
miditate aquæ per ignem, aquæ substantia, corrumpitur) ita
etiam Christus ex lege diuina dependet quoad esse sacramenta-
liter ab accidentibus panis, & vini, tandiu enim ibi est, quandiu
species illæ durant.

Prima dis. *An possit motu alterationis moueri?*

Animaduerte dupliciter aliquid posse Christo conuenire,
vel ratione specierum, sub quibus sacramentaliter continetur,
vel ratione eiusdem corporis, quatenus sub modo naturali exi-
stat.

C O N C L V S I O.

Christi Iesu corpus, neque per se, neque per accidens altera-
tione facta circa species consecratas alterari potest. Ratio

est, quia omnis actio materialis fit per contactum, vt Ari. do-
cer,

cet, & corpus Christi Iesu, ut est sub sacramento, non potest tan-
gi per se, neque etiam per accidens, nam quod ita patitur, debet
inherere illi, quod patitur per se, & extendi ad illius extensionem, &
Christus non extenditur ad extensionem specierum, neque illis inheret.

Secunda diff. ... An habeat Christus in Eucharistia easdem
actiones immanentes, quas sub modo naturali habet.

Verbi gratia visionem, auditionem, &c.

CONCL. I.

Omnis operatio sensitiva immanens, quæ inest Christo sub modo naturali, inest eidem sub modo sacramentali concomitanter. nam omnes, inquit Sco. operationes potentiarum sensitivarum sunt formæ absolutæ, & ubique uniformiter eidem corpori insunt. Ex opposito enim implicatio contradictionis sequeretur. Ceterum Soto se hoc non intelligere posse cõfiterur, quia si loqueretur, inquit, & ambularet in cœlo, quatenus in sacramento est, neque loqui, neque ambulare posset. Scot. verò de actionibus transeuntibus, ut est locutio, quæ sonum in aere efficit, non loquitur, neque de motu locali, qui locum circumscriptivum præsupponit, sed de actionibus immanentibus quibusque sensuum, quia nihil extra efficiunt. neque n. actiones, sed passionem quædam sunt. nam sentire, pati quoddam est, ut Arist. 2. de anima, demonstrat. est autem actio immanens non receptio specierum, sed est, potentiam suam obiectum per illas species cognoscere. Dices, istæ sensationes sunt quantæ, & extensæ, quomodo igitur possunt Christo in sacramento sine extensione convenire? Rãdeo sunt inextensæ, ut est corpus in ordine ad Hostiam, quoniam ibi modum quantitativum non habent quâvis in se sint quantæ: quemadmodum corpus Christi est in se quantum.

CONCL. II.

Corpus Christi quatenus est in Eucharistia, nõ potest sensationem aliquã ut visionem, auditionem &c. recipere. Ratio est, quia omnis sensatio sit per receptionem specierum in organo quanto, cū species sint materiales, & quantæ, & qui enim putant corpus Christi tali modo esse in hoc sacramento, nõ recte sentiunt, nec intelligunt. Augustinum dicentem. nõ dubitavit dicere hoc esse corpus suum cū daret tantum figuram corporis sui organa corporis Christi sub Eucharistia, sub modo quantitativo non sunt, ut ex superioribus constat.

Hinc, non potest recipere sensationes ab obiecto, quâvis possit illas habere quia obiectum materiale non potest imprimere species nisi per appropinquationem, & cõtactum ad passivum, & corpus Christi, ut est in Eucharistia, nõ potest tangi, cū sub modo quantitativo ibi non existat. potest tibi sonus ibi

habere extra hostiam impressas, & receptas,

2. A P- Hinc non posse habere actionem transcendentem in Eucharistia constat quia omnis actio transiens corporalis fit per contactum, & cum corpus Christi in Eucharistia non sit quantitativè, neque tangi, neque agere, neque pati ibidem poterit.

CONCL. III.

Christus, quatenus est in Eucharistia abstractivè intelligere, & velle potest istæ. n. actiones nõ modum quantitativum, sed solum animæ potentias præsupponunt.

Tertia diffc. Possitne Deus per suam omnipotentiam corpus Christi, quatenus est in Eucharistia cal. facere.

CONCLUSIO.

Possit quidem, nam Deus non operatur per contactum, quæ admodum naturale agens, sed per solam omnipotentiam verum enimvero calor ille modum quantitativum haud haberet.

Quarta diffc. An Christus quando desinit esse in sacramento corruptis speciebus, mutari dicatur?

CONCLUSIO.

Nequaquam mutari dicitur. quemadmodum enim Deus, qui est in creatura, quando creatura desinit esse, ibi etiam esse desinit. non per mutationem sui, sed creatura: similiter corruptis speciebus desinit esse ibi Christus, non per mutationem localem propriam, sed per specierum mutationem.

Art. X. An corpus Christi, ut est in Eucharistia, virtutem transmutandi substantialiter, et localiter aliud corpus à seipso habeat?

Thom.

est ubi supra.

Th. q. 6.

ar. 4. S.

Th. q. 6.

ar. 7. reli.

quid. 10.

D. Boet.

vl. q. 1.

Re. ar. 5.

q. 1. S. o.

q. 9. D.

q. 4. C.

lett. 45.

super. can.

Dux sunt opiniones, quas citat Gab. 1. Ochami dicentis posse habere easdem operationes, quas sub modo naturali habet. Contraria opinio est communis, quam elegantius tradit Scot.

CONCL. I.

Christus, ut est in Eucharistia, non potest aliquam operationem potentia meræ naturalis, ut est nutriendi potentia, vel mixta, ut est sentiendi potentia, habere. Ratio est, quia omne agens physicum agit per contactum, & repatitur in agendo, & Christus cum in Eucharistia non habeat modum quantitativum, neque tangere passum, neque repati poterit.

CONCL. II.

Christus Iesus: prout est sub speciebus consecratis, potest actiones merè spirituales habere, ut velle, & intelligere aliquod obiectum. Ratio est, quia anima non operatur per contactum, sed per species intelligibiles, quas, ut est in Eucharistia, habere potest.

Art. XI. An aliquis intellectus creatus possit corpus Christi.

vt est in Eucharistia, videre naturaliter?

Dux sunt opiniones. vna Scot. altera S. Tho. Prima est affirmans. Secunda negans, quæ est etiam Alexandri.

CONCL. I.

Intellectus viatoris non potest habere notitiam intuitiuam Christi in Eucharistia existentis. quia cum Christus in Eucharistia non sit sub modo quantitativo, non potest pro isto statu de illo habere notitiam sensitiuam, & consequenti neque intellectiuam, nihil enim est in intellectu intuitiuè, quin prius fuerit Arist. in sensu.

CONCL. II.

Intellectus separatus beati naturaliter potest corpus Christi in Eucharistia videre. primò probatur à Sco. hac ratione, intellectus separatus potest naturaliter notitiam intuitiuam substantiæ panis, & non tantum accidentium habere, poterit igitur & notitiam intuitiuam corporis Christi sub illis accidentibus existentis habere. vis huius illationis ita demonstratur, corpus enim Christi sub accidentibus est obiectum intellectui nostro proportionatum, quemadmodum panis substantia, cum sit finitum, antecedens verò sic confirmatur, ratio, ob quam intellectus noster coniunctus non potest intuitiuè formas substantiales videre, est, propterea quod notitiam alicuius obiecti nisi medio sensu habere non potest, & quæ sensibus percipiuntur sunt accidentia sola, vnde fit, vt pro hoc statu visio intuitiuæ non de substantia sed solum de accidenti habeatur. Verum enim verò, cum intellectus separatus in cognoscendo à sensibus non dependeat, poterit intuitiuè formas substantiales, panisque substantiam cognoscere. Deinde, intellectus separatus essentiam panis potest naturaliter cognoscere, quia cognoscens habitum, & priuationem cognoscit. quare potest naturaliter Christi præsentiam cognoscere ita enim est intellectui separato obiectum proportionatum Christi Iesu præsentia, sicut panis absentia. nam vtrumque est obiectum finitum. tum intellectus separatus eo ordine cognoscit entia, quæ ipsa sunt, nam sicut res se habet ad esse, ita ad cognitionem, & substantia sub accidentibus contenta prior est accidente, quamobrem prius natura intellectus separatus corpus Christi sub accidentibus contentum, quam accidentia cognoscet, præterea supernaturalis modus existendi quem ibi habet, non obstat quominus naturaliter ab intellectu separato possit cognosci. quia naturale, supernaturale non mutat rei essentiam, cum eiusdem rationis sit homo genitus,

& creatus. quapropter neque variabitur ratio cognoscendi ipsum, perindè ac si sub modo naturali. & accidentibus esset. adhæc, neque obstat, vt possit ita cognosci, quod omne supernaturale sit quocunque naturali perfectius. quia substantia naturalis est perfectior accidentia supernaturali. Ad extremum, intellectus separatus naturaliter spirituales substantias, quamuis sint inextensæ cognoscit, & corpus Christi in Eucharistia inextensum non videbit: planè videbit.

CONCL. III.

Non est de essentia beatitudinis Christum in Eucharistia, vel in proprio genere videre. quia de essentia beatitudinis solum est videre obiectum beatificum Deum. s. Opt. & Max. qui solus beatificat, quod intelligendum est de beatitudine essentiali. nam beatitudinis accidentalis est Christus obiectum, & etiam obiectum creatum. Et nota cum Scot. in patria succedere fidei clarum visionem articulorum ad diuinitatem spectantium. quia sola diuinitas est obiectum beatificum, non autem creatura, quæ per alios articulos, vt verbum esse, incarnatum &c. significatur.

Restat, vt rationes oppositas dissoluamus. Primo enim ita obicitur, ens supernaturale, vt est existentia corporis Christi in Eucharistia, non potest naturaliter cognosci, nam vt ens facile supernaturaliter, naturalem effici non potest, vt potè, miraculū, ita neque supernaturale ens potest naturaliter cognosci. R. Sc. omne ens supernaturale iam in esse positum naturaliter ab intellectu separato potest cognosci. quia est ens finitum, & creatum, & tale ens est obiectum intellectui proportionarum. neque enim sequitur, non potest naturaliter fieri, ergo neque cognosci. cæco enim potest naturaliter visus restitui, & tamen naturaliter potest cognosci. tum etiam, gratia non est, naturaliter cognoscitur.

Secundò disputant aduersarij, fidei mysteria, inter quæ recensetur existentia corporis Christi in Eucharistia, naturaliter cognosci non possunt. alioqui enim non fidem de illis, sed opinionem, vel scientiam haberemus. R. à viatoribus non possunt naturaliter cognosci, benè tamen ab intellectu separato. vt ex 2. concl. constat.

Tertiò insurgunt hoc modo, sequeretur hinc, dæmones etiam hoc mysterium agnoscere, quorum naturalia post lapsum manserunt integra quod quidem est falsum: quia inimici gratiæ, gratiæ sacramentum non agnoscunt. R. Sco. cum Magistro, Angelos, etiam bonos multa mysteria naturaliter cognoscere posse, quæ sibi à Deo occultantur, vt incarnationis myste-

mysterium, quod multi Angelorum per Apostolorum predicationem didicerunt: vt DD. sancti super locum B. Pau. vt innoscatur principibus, & potestatibus &c. declarant. Vlt. argumentatur Caet. nullus intellectus separatus intelligit per species sumptas ab obiectis, sed à Deo impressas. Duas autem intellectibus separatis non imprimit species supernaturalium obiectorum, id est mysteriorum fidei, sed naturalium tantum. Ric. cum Scot. añs esse falsum: quia intellectus separatus, quemadmodum, & coniunctus per species ab obiectis desumptas cognoscit, atque ita naturaliter pōt cuiusvis entis finiti cognitionem acquirere. alioqui enim deterioris conditionis esset intellectus separatus coniuncto. Verum de his latius in floribus, 2. lib. sent.

Ad Ep. 3.

q. 71. d. 3. 2. sent.

Al. Al. rbi sup. & S.

Th. loco citato Re-

liqui. d. 10. D. B. q. 2.

ar. vi. Ri. ar. 5. q. 2.

Sc. & Du. rbi supra Scot. est.

Ar. XII. An per Dei omnipotentiam corporali oculo possit existentiā corporis Christi in Eucharistia videre,

Dux sunt opiniones. Prima Alex. S. Tho. D. Bona. Ric. Dur. s. prima hæc opinio verior est & minus ambagib. imoluta neque per miraculum posse aliquo modo corpus Christi videri in Eucharistia ab oculo corporali. Secunda Sco. quæ solo nomine à 1. differt.

CONCL. I.

Si corpus Christi non esset sub modo naturali, sed sub modo sacramentali tantum, posset Deus pro sua omnipotentia in oculo viatoris. aut beati efficere notitiā Christum repræsentantem. quia cum hæc notitia esset forma absoluta, sine vlla contradictione posset à Deo effici, etiamsi obiectum esset forma absoluta.

CONCL. II.

Per hanc visionem non posset Christus aliquo modo, quatenus est in Eucharistia videri. Ratio est, quia nulla potentia visiva potest cernere nisi obiectum circumscriptiuè, & in debita distantia contentum, & extensum, & per species quantas, & extensas vsque ad oculum, & corpus Christi in Eucharistia respectu potentie videndi non ita se habet, vt ex superioribus constat. Vnde illa visio tunc aut nihil actualiter, aut Christum sub modo naturali repræsentasset, sed esset tantum qualitas absoluta.

Difficultas. Oculus Christi videt ne suum corpus in Eucharistia?

CONCL. I.

Oculus Christi non videt suum corpus, quatenus est in Eucharistia propterea quod est inextensum.

CONCL. II.

Oculus Christi non videt ibidem seipsum. probatur. 1. quia

si extra sacramentum oculus non videt se, cum non habeat sui speciem, multò minus in sacramento. 2. inter potentiam videndi, & obiectum est futurum medium, & oculus a seipso non distat, & 3. quia cum in Eucharistia oculus sit inextensus, impossibile est quod à seipso videatur. S. Tho. oppositum huius concl. tenet.

Alex. Alé. Art. vlt. An quando in sacramento caro, vel sanguis, vel alia visio apparet, sit Christus ibi sacramentaliter?

q. 73. m. A. per 3. Tres sunt opiniones, Prima S. Tho. f. quando mutatio est in speciebus circa colorem tantum, & non circa quantitatem, & alia panis accidentia, Christus ibi sacramentaliter continetur. q. 76. ar. vlt. ubi supra. Secunda tenet non esse Christum sacramentaliter, sed sub modo naturali, quando fit apparitio, per mutationem circa species, vt si puer appareret, ille esset Christus: hæc videtur esse Alex. Tertia opinio præcedentibus contraria, defendit, neque sub modo naturali, neque sacramentaliter existere in Eucharistia Christum, quando fit apparitio per mutationem, circa species.

CONCL. I.

Quando miraculosa apparitio fit tantum per mutationem in sensibus facta, Christus in sacramento non desinit esse. quia per talem mutationem accidentia panis non corrumpuntur, & tandem sub illis Christus manet, quandiu conseruantur.

CONCL. II.

Quando mutatio est in speciebus circa colorem tantum, & non circa quantitatem, & alia panis accidentia, Christus sub illis sacramentaliter continetur. Ratio est, quia remanent tunc accidentia, quæ satis essent ad conseruandam panis substantiam si adesset, & quæ ad illam conseruandam essent satis, ad continentium & corpus Christi sufficerent. v. g. si rubedo in Hostia appareret, per quam sapor, odor, virtus nutriendi, & quantitas panis non corrumperebantur.

APPEN. Hinc, si apparerent dimensiones maiores quantitate Hostiæ, & vini consecrati, ita vt sub illis non posset substantia panis, & vini conseruari, non maneret ibi Christus propter eandem rationem. parua enim substantia non potest magna quantitate informari.

Alex. Alé. Difficultas. Si Hostia sanguinea appareat, vel puer, quid erit Sacerdoti faciendum?

q. 5. Th. S. Thom. d. 10. art. 4. q. 3. m. 4. duas citat opiniones, vnã negantem, quæ dicit sufficere tunc spiritualem sumptionem, alteram affirmantem, quæ est securior, quæ hæc conclusione continetur.

DE EXISTENTIA CORP. CHRISTI. 135
CONCLUSIO.

Tenebitur Sacerdos tunc aliam Hostiam consecrare, & sumere. Ratio est, quia per hanc apparitionem sacerdos ab obligatione recipiendi Eucharistiam sub vtraque specie non liberatur, quæ in Can. relatum, de consecr. dist. 2 præcipitur. Hæc de 4. q.

QVÆSTIO QVINTA DE
CONVERSIONE.

Hac quæst. explicatur dist. 11. Mag. ad cuius pleniorẽ intel-
ligentiam lege DD. hac eadem distinct.

Art. I. An panis in corpus Christi conuertatur?

Quatuor sunt opiniones. Prima est Duran. qui omnino ne- ^{d. 11. q. 1.}
gat transubstantiationem, affirmat enim panem conuerti in cor- ^{3.}
pus Christi, vt in nutritione cibus conuertitur in substantiam a-
lii, & vt in nutritione materia cibi forma alii informatur, ita ^{Dur. cau}
huic materia panis anima rationali Christi informatur, & hoc ^{relegẽdus}
modo docuit panem in corpus Christi conuerti: hæc opinio est
erronea, quia est contra Conc. Lateran. quod refertur cap. fir-
miter, de summa Trinitate, & fide Catholica, & contra Conc.
Trid. Sess. 13. c. 4. & Can. 2. transubstantiationem negat.

Secunda opinio est Capre. art. 3. & 4. S. Tho. q. 75. art. 4. vbi
supra & eadem fuit opinio Henrici in quem Scot. q. 4. citata in-
uehitur. Caiet. affirmat panem transubstantiari in corpus Chri- ^{Case. cau}
sti, concedit nihilominus rem quæ erat panis, manere & esse ^{relegẽdus}
corpus Christi, hæc est omnino fugienda: vt prima, ex ea enim
sequitur, conuersionem istam in corpus Christi non esse tran-
substantiationem, nam dicit aliquid panis manere contra Con- ^{Alex. Alẽ}
Later. & Trid. modo citatum, Soto multis argumentis in Caiet. ^{q. 34. m}
& Dur. inuehitur. Tertia opinio dicit panem annihilari, contra ^{38.}
quam art. sequenti disputabitur. ^{m. 1. 32.}

Quarta est communis ceterorum asserentium panem in cor- ^{D. Bo. d.}
pus Christi, & vinum in eius sanguinem transubstantiari, & quã ^{1. q. 1. 3}
uis Scot. distinguit transubstantionem in productiuam, & ad- ^{4. 2. 1.}
ductiuam: nihilominus q. 3. concedit panem in corpus Christi ^{Re. d. 10.}
transubstantiari, ita vt terminus ad quem transubstantiationis ^{ac. 3. 95.}
non sit tantum præsentia corporis Christi, sed & ipsum corpus ^{1. 2. et}
vt infra patebit. ^{d. 11. ar.}

CONCL. I.

Corpus Christi præcisè incipit esse in altari ratione con- ^{q. 1. 2. et}
uersionis panis in ipsum. Nam aut incipit esse in altari per mu- ^{3. Dura}
tationem localem acquisitiuam, aut per panis conuersionem ^{ead. d. q.}
nem, non per mutationem localem præcisè, quia si Christus ^{1. et. 3.}

alibi non præextitisset, non moueretur, & nihilominus virtute huius conuersionis in altari esse inciperet vt ex superioribus constat. Quare præcisa ratio erit panis conuersio, quauis accidat motus localis acquisitiuus, quia corpus Christi præexistit.

CONCL. II.

Alex. Alé. Conuersio ista naturalibus mutationibus non est similis. in 1. 5. l. Hæc est definita in Can. reuera, & in aliis tex. de consecrati. S. Tho. ar. distin. 1. in omni enim mutatione naturali terminus à quo sub 2. 6. v. termino ad quem permanet, in hac autem minime, quid igitur bi supra. fit de pane?

CONCL. III.

11. D. Bñ. Panis in corpus Christi transubstantiatur. Definita est in q. 2. ar. 1. Conc. Latera. & Trid. in principio contra Dur. citato.

Rica. eod. art. 7. q. 1. Prima diffic. An facta conuersione simul cum corpore, & sanguine panis, vel vini substantia maneat?

CONCLUSIO.

Dur. 7. 1. Hæreticum est affirmare in Eucharistia facta conuersione sub Alex. A. e. accidentibus panis, vel vini substantiam manere. definita est in m. 7. S. T. cap. ad Abolendam, de hæreticis, & expressè in Conc. Trid. Sess. ar. 7. vbi 1. 3. cap. 4. & can. 2.

Supr. reli. qui dist. Secunda diffic. An conuersio in instanti, vel successiue fiat?

CONCLUSIO.

11. D. Ba. Conuersio hæc in instanti fit. Ratio est, quia corpus Christi, q. 5. ar. 1. in quod fit conuersio, non recipit magis, & minus, & nullum Ric. ar. 1. præsupponitur subiectum. nihil enim panis remanet, & quoniam causa principalis huius conuersionis, scilicet, Deus, est in 6. S. T. q. finita virtutis.

qua. 1. Tertia diffic. Quibus verbis hæc conuersio explicari debet?

Alex. Alé. CONCL. I.

q. 39. m. Panis fuit, aut est corpus Christi, est falsa. quia Copula, est significat extremorum vnionem, & tamen extrema hæc nunquam ar. 7. cit. sunt vnum.

CONCL. II.

11. D. Panis fit corpus Christi: est etiam falsa. patet, quoniam fieri Bona. ar. quo est tertium adiacens, significat subiectum formam prædicati in se recipere vt Petrus fit albus. Panis autem non recipit q. 5. corporis Christi formam.

CONCL. III.

Sato d. 9. q. 2. ar. 3. Panis potest esse corpus Christi: est quoque falsa. quia sua de inesse, panis fit corpus Christi, est impossibilis.

CONCL. IIII.

Panis mutatur in corpus Christi, est perinde falsa. Ratio est, quia

quia in hac conversione nullum manet subiectū, atque ita nulla interuenit mutatio.

CONCL. V.

Ex pane fit corpus Christi, est vera Ratio est, quia præpositiones istæ, de, & ex, terminum a quo conversionis significant, qualis est panis in conuersione, & ita declaranda est propositio illa Ecclesiæ, fitque sanguis Christi merum, & aliq̄ id genus, quæ apud DD. sanctos reperiuntur.

CONCL. VI.

Panis transit, aut conuertitur in corpus Christi est magis propria, propterea quod significat conuersionem, qualis dicitur fieri in hac, Panis in corpus Christi transubstantiatur, vt ex superioribus constat.

Quarta diffc. An quodlibet in quodlibet possit transubstantiari? verba gratia lapis in Deum, aut in Angelum?

Dux sunt opiniones contrariæ vna Sco. affirmas, altera Dur. negans.

CONCL. I.

Nulla creatura potest in Deum conuerti, vel transubstantiari, ita vt hæc sit vera: ex lapide fit Deus. Ratio est, quia terminus a quo & ad quem conuersionis debent subiici motui, & potestati conuertentis, Deitas autem, cum sit ens necessarium, nulli potestati quo ad esse, aut non esse subiicitur.

CONCL. II.

Quælibet creatura in quamlibet transubstantiari potest, vt lapis in Angelum. nam quælibet creatura est ens possibile, & potestati diuinæ quo ad esse, & non esse subiecta.

Obiicies, Deus potest esse terminus incarnationis, ergo & transubstantiationis. nulla est illatio, quia de ratione transubstantiationis est: vt terminus ad quem possit incipere esse simpliciter, quod deitati repugnat. atque hoc non est de ratione incarnationis.

Deinde ages cum Durando? Angelus est immaterialis, ergo lapis non potest in illum transubstantiari. neque hæc illatio valet, quia transubstantiatio est totalis desitio vnius substantiæ, & alterius successio atque ita nihil obstat, quominus vna substantia quo ad materiam, & formam desinat esse, cui ex diuina institutione alia specialis substantia succedat.

Vltimò disputabis, Angelus non potest incipere esse, cum sit immaterialis, nisi per creationem, transubstantiatio autem non est creatio, quare &c. imo secundum Dei omnipotentiam poterit per transubstantiationem incipere esse.

Alex. Alē.
vbi supra
S. o. q. 2.
d. 1. Dur.
cau. 1. q. 2.
4. 2.

Hæreses. Hoc articulo confutantur tres errores. Primus cuiusdam Valeriani, cui successit Vicleff asserentis cum corpore Christi panis substantiam manere.

Secunda Ioannis Parthisten affirmantis, ibi panis substantiam corpori Christi vniri hypostaticè: vt humanitas verbo vnitur. Tercius Lutheri, qui a primo errore hoc differt, quod Valerianus nullo modo concedat istam: panis est corpus Christi, quia nullam ponebat inter extrema vnionem: vt Ioannes Vicleff. Lutherus verò concedit istam, panis est corpus Christi figuratiuè, & metaphoricè, quamuis existentiam corporis Christi sub speciebus confiteatur.

*Dur. cau-
tè legen-
dus. d. 10
g. qu. 1.*

Cautè legendus est Duran. qui substantiam panis destrui concedit, eius tamen materiam simul cum Christi corpore manere affirmat. Caiet. est quoque cauendus, qui præterquam

*Cate. can-
tè legēdus*

quod asseruit non apparere ex Euangelio coactiuam aliquid ad intelligendum propriè hæc verba, hoc est enim corpus meum, vt supra diximus. subdidit non intelligi veritatem corporis Christi in Eucharistia ex illis verbis, quæ sequuntur, scilicet, quod pro vobis tradetur. quibus Catholici hæreticos conuincere solent. visus tamen est artis. 3. & 4. vbi supra S.

*Mat. 26.
1. Cor. E1*

Tho. hanc sententiam retractare. ex superioribus facile liberatur Scotus à calumnia, quam illi Mag. Sotus imponit vbi non satis quid sibi velit, declarat. si enim vult Sotus imponere contineri corpus Christi in altari propter Ecclesiæ auctoritatem, & non propter scripturæ auctoritatem falsissimè hæc nota ipsum inurit, nam quid Scotus dicat, audiamus, ait nam

*Scotus 1.
beratur.*

quæ d. 10. q. 1. art. 1. corpus Christi esse in sacramento verè, & realiter, est simpliciter de substantia fidei, fundamentum est

*Mat. 26.
Luc. 22.*

Matth. 26. & Lucæ 22. vbi in cœna ait Christus. hoc est &c. Deinde respondet hæreticis declarantibus hunc locum figuratiuè, & non propriè, vt ex toto eius articulo patet. quare non probat Sco. veritatem Eucharistiæ solū propter Ecclesiæ auctoritatē verum etiā propter auctoritatē scripturæ. Præterea si vult Scoto ascribere, dixisse; panis conuersionē in corpus Christi non cōstare auctoritate scripturæ, sed Ecclesiæ tantū, est plusquā falsum. nā d. 11. q. 3. nota quod incipit, ad argumenta pro 1. & 2. opinione dicit. quod eo spū factæ scripturæ sunt scriptæ quo sunt conditæ, & quod Ecclesia Spiritu Sancto, directā intellexit hæc verba: hoc est &c. esse intelligenda de præsentia reali corporis Christi, & vbi hæc scribit verba, probat corpus Christi esse in altari per conuersionem panis in ipsum corpus. quamobrem apertissimè patet Scoti sententiam fuisse ex his verbis, hoc est &c. colligi non tantum realem præsentiam

corporis Christi in altari, verum etiam conuersionem panis in ipsum, & ad maiorem huius rei explicationem & confirmationem, si placet, eundem Sco. dist. 8. legito.

Art. 1. An panis desitio sit annihilatio, vel corruptio, vel transubstantiatio?

Alex. Ale.
n. 3. S. T.

Quatuor sunt opiniones. Prima est Henrici dicentis panem non annihilari, & esse aliquid corporis Christi post conuersionem. Secunda opinio apud Sco. affirmat panem non annihilari, quamuis desinat esse eius materia, & forma cuius opinionis fundamentum est falsum. nam dicit ob hoc solum, non annihilari quia in corpore Christi manet materia eiusdem rationis cum materia panis, in qua panis corruptus posset reproduci. has duas opiniones multis argumentis Scot. confutat.

ar. 3. q. 75. reli-
qui d. 1.
D. Bona.
q. 3. ar. 1.
Rsc. ead.
q. 3. ar.
Sco. 7. 4.

Tertia opinio est S. Tho. asserentis panem non annihilari. Quarta est Sco. qui videtur anceps, pronior tamen est in partem negantem. nam in fine q. soluit argumenta quæ panis annihilationem probant.

Durand.
qua. 3.

CONCLUSIO.

Panis, ex quo Eucharistia conficitur non annihilatur definita est in in Conc. Trid. Sess. 13. can. 4. nam annihilatio, est desitio alicuius substantiæ, siue entis, ita vt nihil illi succedat, tanquam terminus ad quem per se illius actionis. Deus autem destruit panem ad hunc finem vt ibi corpus Christi succedat.

QVÆSTIO SEXTA DE ACCIDENTI- BUS IN EUCHARISTIA permanentibus.

Alex. Ale.
q. 40. et
42. tenet
partem af-
firmante
S. Th. q.
77. ar. 1.
reliquidi,
12. D. B.
ar. 1. q. 2.
Ri. ar. 1.
Sco. q. 1.
et 2.

Hac q. dist. 12. Magistri quantum ad accidentia separata explanatur. nam reliqua sequentibus quæstionibus exponentur.

Art. 1. Sintne accidentia in hoc sacramento siue subiecti?

Tres sunt opiniones. Prima Alex. & Sco. esse dicitur, scilicet accidens quando est in subiecto non habere aliud esse à subiecto: præstare tamen Deum accidenti nouum esse, quando à subiecto separatur. Secunda opinio est Henrici dicentis, Deum accidenti separato præstare quandam supernaturalem virtutem, qua possit per se existere. in vtramque opinionem Sco. inuehitur. Tertia opinio est communis, quam Sco. sequitur.

CONCL. I.

Si accidens pro inhaerentia actuali vel aptitudinali sumatur, impossibile est absque subiecto sibi proportionato esse. nota plus inhaerentia aptitudinalis vt in accidente separato, habere

subiectum sibi proportionatum in aptitudine: actualem vero vt in accidente coniuncto, actuale subiectum sibi proportionatum habere. ratio vero cōmunis est, quia talis inhærentia siue actualis siue aptitudinalis est relatio, & nulla relatio potest esse sine suo termino, quale est subiectum respectu inhærentiæ.

APPEN Hinc patet, nullum accidens respectuum posse esse sine subiecto, quia est relatio, & talis Relatio non potest esse sine suo termino quod est subiectum.

CONCL. II.

Omne accidens absolutum, potest per Dei potentiã absque subiecto actuali, non autem sine aptitudinali, existere. ratio primæ partis conclusionis est, quia tale accidens non dependet à subiecto, nisi tanquam à causa extrinseca conseruante, & Deus causæ efficientis vicem supplere potest. 2. pars patet, quia cum accidens separatim accidentis naturam retineat, aptitudinem ad inhærendum semper habet, atque ita sine subiecto aptitudinali esse non potest.

CONCL. III.

Accidentia in Eucharistia sine subiecto mediato, quod est substantia, existunt. definita est in Conc. Flor. & Constan Sess. 5. & Trid. Sess. 13. can. 2.

Difficultas. An sit eadem notitia sensibilis, quæ de accidentibus ante & post consecrationem habetur?

CONCL. I.

Notitia sensitua accidentium eadem numero ante, est & post consecrationem manet, quia utrobique eadem accidentia numero permanent, quæ sunt potentiæ sensitivæ obiectum.

CONCL. II.

Notitia iudicatiua intellectus hominis fidelis eadem ante, & post consecrationem monet, quia, vt perspicuum est, contrariè iudicat, at vero intellectus infidelis, cum videat semper eadem accidentia, decipitur, & semper panis substantiam sub illis latere iudicat.

Hæreses. Errauit Vicleff, & cum eo Oecolampadius dicens, Deum non posse accidens sine subiecto efficere, aut conseruare.

Art. II. An reliqua accidentia sint in quantitate, tanquam in subiecto in Eucharistia.

Duæ sunt opiniones. Prima asserit nullum accidens ibi esse **Alibi** in quantitate, vt in subiecto hanc cōfutat. Sco. Secunda est communis Sco. S. Thom. & aliorum.

D. B. q. 1.

CONCL. I.

ar. 1. S. q. Omnia accidentia relata, quæ in accidentibus absolutis substantiæ panis fundantur, vt similitudo, æqualitas, in eisdem subiectis

subiectis ante post consecrationem permanent. Ratio est, quia relatio essentialiter dependet ab extremis, & eadem extrema, scilicet, accidentia absoluta antè, & post consecrationem manent.

CONCL. II.

Omnia accidentia absoluta de prædicamento qualitatis quæ facta consecratione in quantitate remaneat, in illa subiiciuntur. patet, quia omnia illa accidentia ad extensionem quantitatis extenduntur, à qua realiter distinguuntur, præstantque illi accidentale esse, quod est, esse in subiecto, albedo enim quantitatem Hostiæ albam facit.

Ex hoc, & 1. ar. colligitur accidentia absoluta in Eucharistia sine subiecto mediato, non tamen sine immediato, scilicet quantitate manere.

Hinc etiam patet solam quantitatem in Eucharistia, facta consecratione, sine subiecto existere.

Art. III. *Poterunt ne species consecrata corpus aliquod extrinsecum per alterationem naturaliter mutare.*

Dux sunt opiniones. vna S. Tho. affirmantis accidens separatum posse generare substantiam per virtutem, quam retinet substantiæ separatæ. cuius post separationem est etiam instrumentum 2. est Sco.

CONCL. I.

Accidens separatum, vel coniunctum non potest esse instrumentalis causa generandi substantiam. de separato quidem patet, quia instrumentum non operatur nisi concurrente causa principali, scilicet, substantia, quæ iam non est, vt patet in Eucharistia, quare accidens separatum respectu generationis substantiæ non erit instrumentum. De coniuncto constat, quia tale accidens solum disponit passum, vt forma substantialis operetur, calor enim ignis disponit lignum exsiccando vt substantia ignis formam introducat, causa autem disponens improprie dicitur instrumentum, quoniam agit virtute propria non principali causæ, quia est contra instrumenti naturam.

Hinc, Scot. colligit, substantia ab accidente dispositiuè tantum generari, & non tanquam à causa principali, quia si esset causa æquiuoca, esset accidens æque perfectum, atque substantia producta, quod est falsum, si æquiuoca, & totalis, esset perfectior substantia producta, quia causa totalis æquiuoca suo effectu perfectior iudicatur.

CONCL. II.

Accidens separatum actione reali, siue intentionali, siue notionali potest in obiectum, quemadmodum accidens coniunctum agere

APPE. I

APPE. 2

Alc. Al. p.

40. ar. 6

3. S. Th.

ar. 3. q.

77. D. B.

ar. 1. q. 1.

6. 3. Ri.

ar. 4. q.

5. Du. q.

7.

APPE. I.

agere. eiusdem enim rationis est cum accidente coniuncto. n̄ per separationem nō naturam amittit, sed modum per se existendi tantum acquirit: tum etiam speciem sui in alterius potentia efficit. quod quidem est actione intentionali agere.

Hinc colligitur. calorem vini separatim perinde naturaliter calefacere, atque coniunctum, & alias etiam qualitates secundas separatas eodem modo actione intentionali, atque coniunctas agere.

Ar. I III. An qualitates Eucharistiæ ab agente naturali naturaliter possint corrumpi?

Alex. Alē.

q. 4. m. 2. Dux sunt opiniones. Prima negās nominaliū, quā sequitur *Ca. ar. 4. S. hac d. 1 2. q. 1 2. affirmans, & cōmunis S. Th. Scot. & reliquorū.*

Th. ar 4.

CONCL. I.

q. 77 Sc. Accidentia panis, & vini separata naturaliter à substantia corrumpi possunt. Ratio est, quia corruptio naturalis, & per se, est mutatio subiecti ex vno contratio in aliud, & quantitas Hostiæ consecrate, quæ est ibi subiectum qualitatis, potest ex albedine in nigredinem mutari.

CONCL. II.

Accidentia Eucharistiæ per alterationem subiecti, aut augmentationem, seu diminutionem corrumpi haud possunt. v. g. si Hostia conteratur vsque ad pulveres, aut, si iuxta probabiliorem opinionem *q. 1.* post tam, speciebus vini consecrati maxima vini non consecrati pari misceretur. Ratio est, quia panis substantia eius quantitate in pulverem redacta, non conseruaretur, quoniam esset tunc farina, neque parua substantia vini consecrati sub magna vini non consecrati quantitate conseruaretur, quæ quidem accidentia non conseruantur, nisi sub illa quantitate, sub qua panis substantia conseruaretur. habent namque res ortui, & interitui subiectæ determinatam quantitatem, citra, & ultra quam substantia consistere non potest.

CONCL. III.

Accidentia separata per accidens, corrupta quantitate corrumpuntur: vt si Hostia in ignem proiciatur vel putrescat. Ratio est, quia subiectum accidentium Hostiæ consecrate est quantitas, & subiecto corrupto accidentia illi inhærentia corrumpuntur, propterea quod accidentis esse est inesse.

APPEN

Hinc quamuis corpus Christi in Eucharistia supernaturaliter esse incipiat, tamen per actionem agentis naturalis naturaliter accidentia corrumpentis ibi naturaliter esse desinit.

Prima d. ffic. An quantitas Hostiæ consecrata naturaliter possit corrumpi?

Dux

Dux sunt opiniones. Prima affirmans, quæ ab Sco. d. 12. q. 4. citatur, quam sequitur, auct. vbi supra, S. Tho. ar. 5. & eadem. D. Tho. esse censetur, altera negans est Sco.

CONCL. I.

Agens naturaliter quantitatem Eucharistiæ non potest rarefacere. Ratio est, quia agens naturale non potest efficere formam nisi in subiecto alioqui enim posset creare, quia posset producere formam, & non in subiecto, atque ex consequenti ex nihilo, quod est creare, & cum quantitas Eucharistiæ per se existat sine subiecto, quæ de nouo quantitas per rarefactionem in Eucharistiâ generaretur in subiecto non reciperetur, atque ita à naturali agente crearetur.

Hinc sequitur, partes quantitatis, quæ ibi generarentur, à solo Deo supernaturaliter, & non miraculose emitti, quia secundum legem, & non præter legem tenerent.

CONCL. II.

Agens naturale potest totam Hostiæ quantitatem per diuisionem partium corrumpere quia potest totam Hostiam vsque ad pulueres conterere.

CONCL. III.

Quantitatis corruptio per condensationem, vbi pars quantitatis præexistentis deperditur, aut per transmutationem in aliam formam, vt si Hostia in ignem prouiciatur, à solo Deo efficitur. Ratio est, quia agens naturale nihil potest corrumpere, nisi supposito subiecto alioqui enim posset annihilare, & quantitas Eucharistiæ in subiecto non est.

Diff. An sacramenta ex specie principaliter frangantur?

CONCL. I.

Species sacramentales propriè franguntur, sunt enim quantæ quantitate continua, & fractio est eiuſdem quantitatis passio.

CONCL. II.

Specierum fractio mortem Christi Iesu, in qua anima fuit à corpore separata, repræsentat, nã vt species sunt signam corporis Christi, ita illarum fractio est signum eiuſdem mortis repræsentans.

CONCL. III.

Corpus Christi non est per se frangibile. patet, quia cum non possit tangi, propterea quod non habet modum quantitatiuum atque frangi.

CONCL. IIII.

Neque per accidens ad fractionem specierum frangitur, ex D. Bona, colligitur, qui ait, nos non debere vti forma loquendi Berengarij. Ratio est, quia passio, quæ repugnat alicui creature per se, eidem quoque per accidens repugnat, vt diuisibilitas

Alex. Ale.
q. 42. ar.
4. §. 1. S.
Th. ar. 7.
q. 77. D.
Bon. 1010
ar. 3. R.
q. 1. & 2.
ar. 2. Sco.
q. 4.

APPEN.

Hæresis.

bilitas per se repugnat animæ rationali, & per accidens non enim potest ad diuisionem corporis diuidi, & pati quod nulla ratione diuinitati per se conuenit, neque per accidens, quamuis per communicationem idiomatum, & ratione humanitatis assumptæ patitur. Contrarium tenet Soto d. 10. q. 2. ar. 7. fractis enim speciebus totus Christus sub qualibet particula manet.

Duos errores refutat S. Tho. vbi supra, primus est affirmantium ibi, non esse veram specierum fractionem, sed apparentem, ita vt sensus decipiantur. 2. asserentium veram quidem esse fractionem, non tamen esse aliquod fractionis subiectum.

Alex. Alẽ. Art. vii. *An ex accidentibus, tanquam ex materia, naturaliter substantia possit generari?*

q. 40. m.

2. & 4. S.

Septem sunt opiniones, quarum quinque ab Scot. afferuntur.

Th. q. 77.

Prima est Innocentij de officio Missæ, cap. de fractione,

in. 26.

qui docet, quando ex accidentibus generatur substantia, tunc in

D. Bona.

ultimo instanti desitionis accidentium redire substantiam panis,

d. 1. q. 1.

quæ fuerat corrupta, & conuersa in corpus Christi, & ex illa,

ar. 2. Sot.

tanquam ex termino à quo virtute agentis naturalis nouam sub

qua. 6.

stantiã generari, eius materiã primã, vt in alijs transmutationi-

bis, permanẽte. Secunda est B. Tho. in 4. d. 12. ar. 2. q. 1. dicens: creari tunc à Deo nouam materiã primã, quæ accidentibus corrumpeñdis subicitur, & in quam agens naturale formam introducit. Tertia est eiusdẽ q. 77. ar. 5. vbi ait, quantitatem Eucharistiæ hic vicem materiæ supplere, ita vt agens naturale in illam introducat substantiã formam, quã, si materia adesset, introduceret: atque hoc non nouo miraculo, sed virtute prius miraculi, scilicet, conuersionis panis, in corpus Christi fieri, ex qua quidem quantitate, & forma substantiali ab agente naturali introducta, nouus ignis, vel vermis generabitur, hanc multis argumentis Scot. confutat.

Quarta est Ricar. & tribuit illam B. Tho. qui existimat agens naturale posse transformare Hostiam non solum in substantiam, verum etiam in materiam, & ita ex solis accidentibus totum compositum generari. huic videtur subscribere Soto d. 10. q. 2. ar. 5. Quinta est Caiet. dicens quantitatem illam fieri materiam, & aliquid illius manere.

Sexta quam S. Tho. citat, tenet, si Hostia igni applicetur, ignem generari, non ex speciebus consecratis, sed ex aere circumstante. Vltima est Sco. docentis de facto introduci in quantitate Eucharistiæ qualitatem substantiæ, vt calorem in summo, tuncque corrumpi quantitatem, & Eucharistiam desinere esse, redireque de facto illam substantiam, cui talia accidentia genita

nita

genita conueniunt, quam quidem substantiam quoad materia, & formam immediate à solo Deo, & non ab agente naturali produci affirmat.

CONCL. I.

In naturali composito, quod ex accidentibus Eucharistiae generatur, materia, & forma, ut in alio quouis composito Physico reperiuntur, alioqui enim compositum esset ens per accidens, quia ex quantitate, & forma substantiali ignis, siue vermis fieret, quid? quod forma substantialis solum ad materiam primam, non autem ad quantitatem informandam est terminata.

CONCL. II.

Talis compositi materia à solo Deo producitur. Ratio est, quia omne agens naturale præsупponit materiam, siue subiectum, in quod agat, alioqui enim posset creare, & cum materia prima non sit in subiecto (nam est unicuique primum subiectum) non ab agente naturali, sed à solo Deo producitur, non enim ab agente naturali, ut rectè Anst. docuit, est generabilis, aut corruptibilis. [Physico]

CONCL. III.

Hæc conclusio non est apud idiotas tractanda. Materia compositi, quæ ex Hostia combusta generatur, à deo minime creatur, sed per conuersionem quantitatis Hostiæ in materiam producitur, patet: nam creatio est ex nihilo, & materia huius compositi producitur à Deo, præsупposita quantitatis corruptione, quam obrem non creatur, sed per corruptionem quantitatis in ipsam materiam producitur, quemadmodum panis substantia in corpus Christi conuertitur, hoc modo intelligenda est communis opinio, quæ fuit 2. ordine, scilicet Deum producere materiam primam, non per creationem, ut docebat 1. opinio, sed per conuersionem quantitatis in materiam, in quam quidem agens naturale suam introducit formam.

Hinc colligitur quantitatem Hostiæ ab agente naturali non corrumpi, sed quam primum Hostia igni applicatur, Deum conuertere quantitatem Hostiæ in materiam primam, quantitatem, scilicet corrupendo & illius loco primam materiam producendo.

CONCL. IIII.

In eodem instanti, in quo Deus materiam per conuersionem quantitatis in ipsam efficit, agens naturale suam formam naturaliter in materiam nudam introducit. Ratio est, quia agens naturale, cum potius intendat nouæ formæ productionem, quam præexistentis corruptionem, si materiam omnino forma denudata inuenerit, multò facilius, & melius suam

formam introducet. cum nulla ibi repugnantia ex parte formæ præexistentis inueniatur. hæc autem formæ introductio dicitur naturalis, cū ab agente naturali, efficiatur, naturalis si quidem generatio non dicitur ratione formæ expulsæ, sed ratione formæ ab agente naturali introductæ.

2. A. P. P. E. N. Hinc, quando vermis ex Hostia in custodia clausa generatur, formæ substantialis introductio naturalis est, materię verò productio supernaturalis.

3. A. P. P. E. N. Hinc colligitur, oculum non falli quando ignis ex Hostia ab alio igne, vt sco. affirmabat, generatur.

Diff. cuius. An p. p. homo specibus consecratis.
nutritur

Alex. Ale. ubi. T. Dux sunt opiniones. Prima asserit corpus non nutrir, sed sensus duntaxat panis odore refici.

ar. 6. u. 2. D. B. Secunda affirmat, ibi manere panis substantiam: atque ita nutritur, quæ quidem erronea est, vt supra diximus.

CONCL. I.

Qui solis accidentibus consecratis reficeretur, vetè nutrireretur, hoc enim fit ad meritum fidei. nam concessio opposito, profecto haberemus euentiam conuersionis panis in Christi Iesu corpus.

CONCL. II.

Talis nutritio fit per conuersionem quantitatis in materiam primam à solo Deo effectam, in quam substantialis forma hominis, forma carnis & c. introducitur, quæ quidem nutritio naturalis quantum ad introductionem formæ in materiam & supernaturalis quantum ad conuersionem quantitatis in materiam primam nominatur. hæc conclusio ex proxima difficultate constat.

Q V Æ S T I O SEPTIMA DE MINISTRO

E V C H A R I S T I A E.

Alex. Ale.

q. 3. m. 4. T. D. Distinctio 13. Magistri hac q. enodatur ad cuius plenam intelligentiam lege quæstionem de ministro de sacramentis q. 81. ar. in genere supra

1. u. 1. q. 1. Ar. 1. An jo. us Sacerdos ritè per Episcopum consecratus possit
d. 13. D. off. Eucharistia Minister?

Ben. ar. 1

CONCL. I.

q. 1. Ric. Hæreticum est affirmare omnes Christianos Sacerdotes esse. Denota est in multis Concilijs, Carthaginensi, Lateranensi. S. o. q. 2. h. Rhemeni, & tandem in Tridentino sub Paulo 14. Can. 10. D. q. 1. Sess. 7. vbi habetur, si quis dixerit Christianos omnes in verbo,

bo, & omnibus sacramentis administrandis habere potestatem, anathema sit.

CONCL. II.

Soli Sacerdotes per Episcopum ritè consecrati Eucharistiæ Sacramentum possunt conficere. Definita est vbi i. conclusio, solis enim Sacerdotibus in receptione ordinis sacramentalis consecrandi potestas attribuitur.

Erravit Lutherus dicens, omnes Christianos, cuiuscunque sexus sint, Sacerdotes esse, non tamen omnes, nisi qui sunt à republica constituti, ministrare posse, quod est plusquam hæreticum. Nam conficiendi potestas, cum sit supernaturalis, quomodo à lippis, & tonsoribus dari potest, Confutatur hic error conclusionibus positus, quas sapientissimè Pater à Castro Verbo. Sacerdotium in hæresi i. confirmat.

Herese.

Prima diff. S. credos fidelis in m. peccato existens, amittitne consecrandi pot. Et ten?

Alex. A-
len. m. 4.

Sacerdos in M. peccato existens, si quæ sunt de necessitate sacramenti seruat, verè consecr. Definita est expressè in Conclu. Trid. Sess. 10. can. 1. & Sess. 14. can. 4. alioquin enim nunquam possemus Sacerdotes ce. ti esse, consecrarem, nec ne. Quia de nostra iustitia certitudinem habere non possumus.

S. Th. ar. 5. vbi sup.
D. Bonz.
art. 1. q. 1.
Ric. eod.

Hinc confutatur error Vvaldenum, quos sequuti sunt Vvicleff, & Ioannes. Huius qui dixerunt per M. omnem potestatem amitti, in quos doctissimè Pater à Castro verbo, Potestas, & verbo, Sacerdotium in hæresi 7. inuehitur.

art. 1. q. 1.
Ric. eod.
art. 1. q. 2.
S. Th. q. 2.
S. Th. q. 2.
S. Th. q. 2.

Secunda diff. Heretici, schismatici, & excommunicati possuntne Excharistiam conficere?

Herese.

CONCLUSIO.

Isti, si intentionem faciendi, quod Ecclesiæ caput Christus s. faciendum instituit, habeant, verè consecrant, characterem enim indelebilem habent. Sed de hac lege art. 4. q. de Ministro de sacramentis in genere supra.

Alex. Alè.
m. 5. S. T.
D. Bonz. &
Ric. ibid.
D. 1. 1.

Tercia diff. An Missa hereticorum, & excommunicatorum illis, pro quibus offertur, ad impetrandam, & pro peccato satisfaciendum profici?

Alex. A-
len. vbi
supra. D.

S. Tho. art. 7. & ad vltimum, vt eius litera sonat, aliquo modo prodeile negat.

Bonz. &
Ric. lico
citato.

CONCL. I.

Hæretici intendentes sacrificare, & efficere, quod Ecclesia intendit, verum offerunt sacrificium, quod non sibi, sed alius prodeat. Quia fructus sacrificij ortum habet ex merito Ecclesiæ in cuius nomine offertur.

CONCL. II.

Quando hæreticus non intendit offerre sacrificium, quia illud negat, vt Lutherani, tunc Missæ sacrificium sibi iudicium, & aliis nullius vtilitatis est, propterea quod non intendit facere, quod Ecclesia facit.

Alex. A-

Len. m. 6.

S. Th. ar.

8. q. 82.

Ric. 9. 1.

ar. 1. &c.

1. A P-

P E N.

2. A P-

P E N.

Quarta dis. Sacerdos degradatus potest ne conficere Eucharistiam?

CONCLUSIO.

Si intendat facere, quod Christus & Ecclesia intendit, verè conficiet, habet enim potestatem, idest, characterem indelebilem.

Idem iudicium est de apostata, qui fidem inter Saracenos negavit etiam si in infidelitate perseveret.

Istorum orationes, quatenus nomine Ecclesiæ offeruntur, viles erunt non sibi, sed aliis, pro quibus offeruntur. Habent enim efficaciam ab illo, cuius personam gerunt.

Quinta dis. An peccet, qui Missam peccatoris, vel hæretici, schismatici, excommunicati audit?

CONCLUSIO.

Nominatim excommunicatus, vel manifestus percussor clerici est vitandus præsertim in diuinis, ita vt audiens eius Missam mortaliter peccet. Hæc colligitur ex cap. Sacris. de his. quæ vitentur, vel causa fiunt. Et est definita per extrauagantem ad euitanda.

Si Minister non sit nominatim excommunicatus, vel manifestus percussor clerici, non erit mortale illius Missam audire, patet per eandem extrauagantem.

3. A P-

P E N.

4. A P-

P E N.

Perinde est quamuis sit generaliter excommunicatus, vel hæreticus, vel incendiarius, &c. dummodo non sit nominatim per iudicis sententiam excommunicatus.

Eadem quoque ratione, non erit mortale publici peccatoris Sacerdotis Missam audire solum enim cum huiusmodi hominibus communicare prohibetur iudicio Ecclesiæ, quando sunt Ecclesiæ rebelles, vt sunt tantum nominatim excommunica-

5. A P-

P E N.

Alex. A-

Len. 7. 9.

m. 3. S.

Th. ar. 3.

Ric. ar. 1.

q. 3.

1. Corin.

4.

Hinc colligitur can. antiquos, qui 24. q. 1. citantur, & can. nullus 32. d. quibus prohibebatur audire Missam publici concubinarij, esse iam abrogatos per extrauagantem ad euitanda, & per contrariam Ecclesiæ consuetudinem.

Sexta dis. An præter Sacerdotem possit Diaconus Eucharistiam populo ministrare?

CONCL. I.

Solus Sacerdos iure diuino est ordinarius Minister dispensandi populo Eucharistia. Patet. 1. ad Cor. 4. sic nos existimet homo, vt

mo, vt Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei, id est, sacramentorum vbi de se, & de alijs Sacerdotibus, loquebatur. Et Dominus Iesus Lucæ 12, solis Sacerdotibus dixit: Hoc facite in meam commemorationem, id est, consecrate corpus meum, & alijs tribuite, quod ego modo feci. Et confirmatur ex can. peruenit de consecr. d. 2. ibi acerbe reprehenduntur Sacerdotes, qui laicis corpus Domini dabant, vt illi ad infirmos deferrent.

CONCL. II.

Sanguinem Christi Iesu ministrare Sacerdoti celebranti, vel comunicantibus cōpetit diacono. Patet exemplo B. Laurentij dicentis B. Sixto, experire vtrum idoneum Ministram elegeris, cui commisit Dominici sanguinis dispensationem. Et Duran. docet, Papa communicante Cardinalibus Eucharistiam Diaconum Cardinalem tunc sanguinem ministrare.

CONCL. III.

Ex dispensatione Episcopi, vel Curati potest Diaconus vrgēte necessitate Eucharistiam infirmis deferre. verū hæc potest ob iici diaconum non esse idoneum ministrum, at vides responsionem, necessitas non habet legem. Ratio est, quia cū possit Sacerdoti celebranti, vel comunicantibus sanguinem Christi ministrare, poterit, & corpus. Non enim ministrare Eucharistiā est illam consecrare. Quemadmodum administrare Baptismum est illum efficere.

Septima dis. Possuntne omnes Sacerdotes iure positivo Eucharistiam populo ministrare?

CONCL. I.

Si fuerit religiosus sine facultate proprij Curati non potest sub pena excommunicationis late sententiæ illam alicui seculari ministrare. Definita est in Clemen. 1. de priuilegijs.

Idem definitur ibidem de sacramento matrimonij, & extreme vnctionis.

CONCL. II.

Possunt tamen religiosi per totum annum, qui nostris priuilegijs gaudent, præterquam in die resurrectionis ministrare singulis Christianis Eucharistiam. Constat ex priuilegijs à Nicolao v. & à Iulio 11. concessis, vt in compendio priuilegiorum verbo, Communicare, habetur.

CONCL. III.

Sacerdos non religiosus non potest, nisi subditis Eucharistiam ministrare, vel alienis, prius tamen à proprio Sacerdote petita, & obtēta facultate. Definita est in c. omnis vtriusq; lex?

CONCL. IIII.

In nullo euentu licebit laico committere, vt populo Eucharistiam ministret. Non enim est tanta necessitatis, sicut baptis-
mus, vt à laico ministrari possit. D. Tho est, & Syluestri: qui con-
cedunt posse laicum Hostiam de terra eleuare, quando deficit
Sacerdos.

in 4. dist.

13. q. 1.

ar. 3. v.

Euchar.

38. 4.

Alex. Ale.

q. 52. in

4. & S.

T. q. 82.

ar. 2. Ric

q. ar. 2. d.

d. Dura.

q. 3.

*III. diffic. Poseruntne plures Sacerdotes simul, eandem
Hostiam consecrare, vt possunt plures eun-
dem baptizare?*

Legenda est difficultas supra posita, an possint plures eundem
baptizare. Et est intelligenda difficultas ita, vt omnes Sacerdo-
tes intendant absolute, vt per formam significatur, eandem Ho-
stiam consecrare. Et querit. Durand. en; an si vnus prius quam
alter, verba finiat, consecret posterior.

Tres sunt opiniones. Prima B. Tho. qui tenet cum Innocen-
tio 1. 1. omnes consecrare. Secunda & contraria est Dur. alle-
rentis, illum Sacerdotem duntaxat consecrare, qui prius finit
verba. Tertia est Caieta. vbi supra S. Tho. qui tria dixit. . est,
Quando plures proferunt simul verba cum intentione, omnes
consecrant. 1. est, Noui Sacerdotes simul cum Episcopo verba
consecrationis proferentes non consecrant, sed solus Episco-
pus. 3. Hoc non obstante, quando nouus Sacerdos cum Episco-
po profert verba, nec habet intentionem consecrandi, vel non
consecrandi, sed solum proposit habere intentionem, quam
tunc habere tenetur, satis est. Et hæc (inquit) est via tutissima.

CONCL. I.

Quando simue plures Sacerdotes consecrationis proferunt
verba: omnes consecrant. Constat exemplo consecrationis Epi-
scopalis. in qua iuxta Pontificale Romanum Episcopus conse-
crans, & consecratus simul eandem Hostiam consecrare debet.
In cuius consecratione mutuo se expectant.

CONCL. II.

Quando plures consecrant, & non mutuo se expectant, ille
solus qui prius finit verba, consecratus simili patet de Baptismo,
vbi quando plures eundem baptizant, qui prius formam, &
abluionem finit, tantum baptizat. Concurrent enim omnia in
easu conclusionis ad consecrationem necessaria.

Alex. Ale.

vbi supra

m. 5. 5.

Thar. 4.

Scod. 9.

q. 1.

*I X. diffic. Tenebiturne Sacerdos consecrans
Eucharistiam recipere?*

CONCLUSIO.

Grave factilegium talis Sacerdos committeret, si Eucharistiam
non sumeret. Definita est expresse in Can. relatum, & in can-
comperimus de consecr. d. 1.

Hinc refutatur error Lutheri dicentis Sacerdotem debere consecrare, non autem Eucharistiam sumere, sed de his q. 2. huius sacramenti supra.

X. diff. c. Poteritne Sacerdos non Curatus per totam vitam sine peccato a celebratione Missæ abstinere?

Tres sunt opiniones. Prima Alex. qui tenet nullum esse peccatum, Secunda S. Tho. dicentis, saltem esse peccatum in illis diebus, quibus populus communicare consuevit, vt in die Natalis Domini, in Paschate, & Pentecostes. Tertia est media Caiet. vbi supra S. Tho. qui asserit non esse peccatum ex genere, dummodo ex eo scandalum non oriatur.

CONCL. I.

Ratione scandali, & officij, & præcepti audiendi Missam, quando alius Sacerdos celebraturus non adesset, simplex Sacerdos sub pœna peccati mortalis rem sacram facere teneretur. Ratio est, quia in his tribus casibus celebrandi præceptum habet.

CONCL. II.

Non est mortale, præter hos tres casus, ob maximam Eucharistiæ reuerentiam à celebratione Missæ per totam vitam abstinere. Si enim integrum fuit sanctis præ maxima Eucharistiæ reuerentia à receptione Sacerdotij abstinere: vt exemplo B. Marti Euangelistæ, qui sibi pollicem amputasse dicitur: vt indignus Sacerdotio haberetur. & Seraphici patris nostri Francisci, constat. Cur non poterunt iam ordinati ab executione ordinis sine peccato, imo cum magno merito abstinere.

CONCL. III.

Quando per totam vitam propter torporem, & negligentiam, abstinet, venialiter peccat. Donum enim Characteris propter exercitationem datur. Et tunc in vanum recepisse Dei gratiam videtur, contra consilium B. Paul. dicentis, Exhortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.

XI. diff. c. Estne tanti valoris mali Sacerdotis atque boni Missæ?

CONCL. I.

Ecclesiæ sacramentum eandem efficaciam habet siue à bono, siue à malo Ministro conficiatur: ibi enim nihil operatur virtus Ministri, sed merita Christi Iesu, quorum virtute gratia ex opere operato datur.

CONCL. II.

Orationes, quæ nomine Sacerdotis mali offeruntur, nec

Alex. Alé.

m. 2. T.

q. 82. ar.

O. 1. ar.

13. q. 2.

471. 2.

2. Cor. 6.

Alex. Alé.

vbi supra

q. 36.

q. 37.

Th. q. 81.

ar. 6. D.

Bon. q. 4.

ar. 2. 13

Sec. q. 2.

sibi, nec aliis ad vitam æternam profunt. Est enim extra charitatem. Si linguis inquit B. Pau. hominũ, & angelorum loquar &c. nihil mihi prodest.

APPEN. Hinc quantum ad huiusmodi orationes, Missa boni Sacerdotis est fructuosior.

CONCL. III.

Orationes quæ in Missa secundum ordinarium offeruntur, atque Missa nomine iustorum, siue Ecclesiæ oblata, etiam si Sacerdos celebrans sit hæreticus, erunt illis, pro quibus offeruntur, vtilis & fructuosæ. Tanti namque valoris est oblatio, quanta est illius, cuius nomine offertur, deuotio vt si quis vir sanctus per malum ministrum eleemosynam offerat.

CONCL. IIII.

Fructus tamen respondens deuotioni, Ecclesiæ vberior est, si Missa per bonum Ministrum offeratur. Ratio Scot. est Nam quãto essent plures iusti in Ecclesia, tanto Missa quæ eorum nomine offertur esset fructuosior, & plures quidem essent iusti si Sacerdos celebrans esset bonus. Intelligenda est ratio, dummodo cætera sint paria. Nam primitiua Ecclesia erant pauciores iusti, & nihilominus eorum sacrificia erant fructuosiora. Erant enim tunc multò iustiores. Caiet. vbi supra, S. Thom. tenet vtriusque. Missam æqualis esse valoris, & fructus quoad satisfactionem, & impetrationem. Rationem tamen Scoti non soluit.

Q V Æ S T I O DE VALORE MISSÆ.

Art. I. An Missa sit sacrificium?

CONCL. I.

Missæ quatenus in ea passio Christi Iesu repræsentatur, est sacrificium memoriale: in eaq. Christus memorialiter immolari dicitur. Patet quotiescunque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis &c. non dixit, Christum occidetis, sed mortem Domini annunciabitis, id est, repræsentabitis eius passionem. Hoc hæretici non dissimulant.

CONCL. II.

Missæ quantum ad oblationem Christi quam Sacerdos in altari facit, & eius consecrationem, & sumpcionem est verum, & proprium sacrificium, verèque & propriè ibi Christus immolatur. Sacrificium enim est propriè oblatio soli Deo facta, circa quam Sacerdos aliquam sanctam cæremoniam ex institutione diuina positam exercet. & Missa talis est quantum ad oblationem, consecrationem, & corporis Christi, atque sanguinis sumpcionem. Legitur enim Lucæ 22. accepit Iesus panem &c.

&c. hoc facite in meam commemorationem & 1. ad Cor. 11. quibus verbis Christus Redemptor noster præcepit Apostolis, & eorum successoribus, vt in sui memoriam, & honorem, quod ipse coram eis fecit, efficerent. Vbi non solum panem, & vinum consecrauit sacramentumque instituit verum etiam seipsum sacrificium incruentum in remissionem omnium peccatorum patri obtulit. Ideoque apud D. Lucam dicitur. Quod pro vobis datur. Pater à Castro, & Magister Cano. vbi supra multis auctoritatibus sacra scripturæ, & Conciliorum hæc conclusionem confirmant. Hinc, confutata manet pestilentissima hæresis, quæ Missam sacrificium esse negat, & nullius esse utilitatis affirmat, cuius author fuit Lutherus, quem sequutus est Calvinus, & alij in quos doctissime Pater à Castro verbo, Missa hæresi. 2. disputat. Vbi etiam Erasinum in annotationibus super caput. 13. actuum Apostolorum, lapsum fuisse docet.

Prima diffi. Estne de ratione sacrificij Missa Hostiæ sine victimæ occisio?

Alex. Alé.
vbi supra.

CONCL. I.

Quando hostia offerenda est inactabilis, de ratione sacrificij est eius occisio. Constat ex omnibus sacrificiis legis naturæ, & veteris in quibus, quæ sacrificabantur animalia, occidebantur. Hoc enim differt oblatio à sacrificio, quod de ratione oblationis non est Hostiæ consumptio, sed quia Deo tantummodo offeratur, quemadmodum de ratione sacrificij est Hostiæ consumptio.

CONCL. II.

Quando hostis non est inactabilis, de ratione sacrificij est Hostiæ consumptio, nempe: vt, simpliciter vel secundum quid desinat esse: quod quidem sacrificium incruentum, hoc est, sine effusione cruris, siue sanguinis nominatur ad differentiationem cruenti, vbi Hostia inactabatur. Constat exemplo sacrificij Melchisedech, qui si panem, & vinum oblatum non consumpsisset, eius percelebre sacrificium, non sacrificium, sed oblatio tantum nominanda fuisset.

CONCL. III.

Quamuis Christus in altari à Sacerdote non occidatur iam enim non moritur &c. immolatur tamen quia incruentè consumitur. Ratio est, quia Christus Iesus Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, nominatur, Propterea quod eius sacrificium incruenta consumptio sub speciebus panis, & vini est. vt in sacrificio Melchisedech, fuit præfiguratum. Vnde Conc. Toletanum, & habetur can. relatum de consecrat. d. 2. increpans Sacerdotes Hostiam non consumentes, ait quale

sacrificium erit cuius particeps non est sacrificans, quasi dicat, planè nullum.

APPEN.

Hinc, si Sacerdos post cōsecrationem, & oblationem Hostiæ, illam propter aliquod impedimentum non consumeret, nec ab alio Sacerdote Missam perficiente consumeretur, talis Missa nō esset sacrificium, sed oblatio duntaxat. Aliquem tamen fructum ex opere eperantis haberet.

Secunda dīssic. Quenam sunt de huius tanti sacrificij ratio?

CONCL. I.

Neque Hostiæ consecratio est de ratione illius, neque sanguinis sumptio. Feria namq. sexta maioris hebdomadæ verum sacrificium peragitur: & tamen Sacerdos tunc, neque sumit sanguinem sub specie potus, neque consecrat, sed tantum sumit Hostiam pridie consecratam.

CONCL. II.

De ratione huius sacrificij sunt Hostia, Hostiæq. oblatio, & sumptio, Hostia Christus est. Oblatio fit, quando iam calice deposito, dicimus: Vnde, & memores Domine &c. vsq. ad quotquot &c. quæ sunt maxima cum reuerentia, & deuotione dicenda. Quoniam ibi verum incipit sacrificium, quod Hostiæ sumptione perficitur.

APPEN.

Hinc acerrimè arguendi sunt Sacerdotes, qui consuetudine potius orandi, quam animi deuotione, dum calicem eleuant, illa sanctissima verba proferunt.

CONCL. III.

Sunt tandem de ratione illius duo Ministri. Vnus principalis, Christus. scilicet, qui est simul Sacerdos, & Hostia. Alter ministerialis, qui in persona Christi consecrat. Non enim dicit hoc est corpus Christi, sed meum, offertq. sacrificium in nomine propriæ personæ, & Christi, atque totius Ecclesiæ. Hac enim de causa dicit, Offerimus tibi &c. id est, tota Ecclesia tibi offert. Quare si corpus, & caput etiam, qui est Christus, offerret. Et confirmatur ex cap. firmiter de summa Trinitate & fide Catholica.

Tertia dīssic. Estne modo aliquod ceremoniale sacrificium, præter Missæ sacrificium?

CONCLUSIO.

Toz. c. 12.

d b. Vinc.

Ferrerij

est in quo

dam ser-

mo de cæ

na Domi

ni.

In nulla orbis parte, vbi prædicatum est Euangelium viget modo, præter sacrificium Missæ, aliquod verum, vel falsum sacrificium, dixit enim Christus. Nunc princeps huius mundi eicitur foras, quod quidem intelligitur, vbi iam est Euangelium prædicatum. In Aphrica enim diabolo semel per Euangelium reiecto nūquam à Saracenis fuit oblatum sacrificium, nec

in Iudæis alicubi offertur. Quia templum destructum est, in quo tantum sacrificandi præceptum habebatur.

Q. 7. a. dis. *San. ne multib. huius sacrificij fructus?*

CONCL. I.

Missæ sacrificium valet offerentibus, & pro quibus offertur ad impetrandum, satisfaciendum, & merendum. Definita est in Conc. Trid. Sess. 2. c. 20. ubi dicitur docet sancta Synodus sacrificium hoc verè propitiatorium esse &c. ut misericordians consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Quibus verbis impetratorium esse demonstratur. Deinde cum subditur, non solum pro viuorum fidelium peccatis, pœnis &c. sed etiam pro defunctis in Christo nondum ad plenum purgatis &c. satisfactorum esse docetur & tandem, cum sit opus bonum in Deum relatum, si offerens, vel pro quo offertur in gratia existat, erit haud dubiè meritorium.

CONCL. II.

Est etiam huius sacrificij fructus vera peccatorum quoad culpam remissio. Definita est in eodem Concilio, & in eodem loco. Vbi habetur huius Hostiæ placatione placatus Deus gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit. Est autem hoc intelligendum mediatè, scilicet, quia impetrat nobis donum pœnitentiæ id est, speciale auxilium ad pœnitendum in remissionem peccatorum.

Hinc confutatur hæresis Lutheri dicentis, Missam non posse offerri pro peccatis nec posse prodesse viuis, aut defunctis, sed solum Sacerdoti. Vide Patrem à Castro verbo Missa hæresi. 3.

Hæresis

Ar. II. *An missæ oblata pro multis, autum singulis, ac si pro vno dumtaxat offerretur, prodesse possit?*

S. quolibet

20. q. 10.

Tres sunt opiniones: Prima Sco. tenentis partem negantem quæ magis secuta, & celebris est, quam amplexi sunt multi iuriconsulti, quos Syluester, & Soto citant.

Verbo

Missæ 7.

q. 2. S. 10.

Secunda opinio, & cõtraria est Cai. cui adhæsit Cano, quæ opinio non minimum inter populares scandalum excitauit.

ubi supra

ar. 2.

Tertia opinio est Syluestri loco citato dicentis, si Missa pro multis offeratur, quia simul omnes illam petierunt, non potest tunc equaliter omnibus prodesse, ac si pro vno tantum esset oblata, si verò singulariter multi illam petierunt, ut si vnus petat Missam pro anima patris, alius pro anima matris &c. bene inquit potest &c.

22. q. 79.

ar. 5. q.

quolibet de

celebratio

ne missæ

q. 2.

CONCL. I.

Si valor Missæ ex opere operantis consideretur, vna Missa pro pluribus oblata, perinde prodest quoad satisfactionem singulis, ac si pro vno tantum offerretur, quia valor hic singulis iuxta menturam deuotionis prodest, & cum deuotio vnus non sit impedi-

impedimento alterius deuotioni, quo minus aequalem, vel forte maiorem effectum consequatur, profecto proderit singulis ut dictum est, ac si pro vno duntaxat esset oblata.

CONCL. II.

Valor Missæ ex opere operato non prodest singulis, pro quibus specialissime offertur, ac si pro vno duntaxat oblata esset. Ratio est, quia cum valor ille sit finitus, si inter plures diuidatur minus quilibet eorum, quam si inter pauciores diuideretur accipiet.

A P-

P B N. I.

Hinc, Sacerdos vnâ missam pro duobus offerens, quorum quilibet sufficiens stipendium contulit, non satisfacit.

A P-

P E N. 2.

Soto. dist.

13. 4. ar.

1.

Hinc licebit accipere stipendium ab Ecclesia signatum, scilicet, argentum, & vna Missa pro duobus satisfacere, si vterque dimidium tantum obtulit.

A P-

P E N. 3.

Vbi supra

in sol. ad.

10. lect.

28 super

canonem.

q. 6. arti.

1. vbi supra.

Matth. c.

10.

Hinc, illi, qui Sacerdotali stipendio alii non potest, non licebit plus accipere. Nam illi, pro quibus offertur Missa, solum tenentur stipendium ab Ecclesia taxatum tribuere.

Diffi. Accipiturne licite stipendium pro labore inter celebrandum?

Dux sunt opiniones. Cano. recipi licite posse insinuare videtur. Gabriel verò, & Soto oppositum tenent.

CONCL. I.

Symonia est dare, vel accipere stipendium pro fructu spirituali missæ, vel pro labore tali fructui spirituali annexo. Est enim Symonia, emptio, seu venditio spiritualium, vel eorum, quæ annexa sunt &c. de quibus Matth. 10. posita est lex à Christo Iesu. Quod gratis accepistis, gratis date. Sunt autem spiritualibus annexa, sine quibus ministrari nequeunt, qualis est totius Missæ occupatio.

A P-

P B N.

Hinc, integrum erit Sacerdoti pro labore, qui non sit spirituali ministerio annexus, stipendium recipere, ut si conducatur ad celebrandum certa hora, primò, s. mane, vel meridie. Hæc enim obligatio non erat spirituali ministerio annexa: quoniam sine illa sacrificium confici potest.

CONCL. II.

Sacerdos propter aliquam causam finalem stipendium recipere, sibi que propter eandem causam dari potest. Tunc enim spirituale, vel aliquid annexum non venditur. Sed datur recipiturque stipendium: ut Sacerdos alatur. Dignus namque est operarius mercede sua. Et confirmatur exemplo, Dominus enim seruum suum sustentat, & alit ad hunc finem: ut laboret, nõ autem pro labore: quia seruus Domino suo laborem non vendit, cum seruus eiusque actiones Domini esse dicatur.

Luce c.

10.

CON-

CONCL. III

ad Rom.

Ille, pro quo Sacerdos specialiter sine sacrificium offert, de iurisdictione Sacerdotis alere tenetur. D. Pau. est. Probauerunt enim Macedonia, & Achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum. Qui sunt in Hierusalem. Placuit enim eis, & debitores sunt. Nam si participes facti sunt eorum spiritualium gentes, debent, & in carnalibus illis ministrare. Animaduerte dictione debitores. Quia dignus est operarius mercede sua.

Ultimus Articulus de ritu Missæ?

Absoluetur Art. aliquot difficultatibus positus.

Prima dis. Qui Ministri ministrare prohibentur.

CONCL. I.

Irregularis, degradatus, excommunicatus maiori, aut minori excommunicatione, & suspensus, ministrando mortaliter peccant, quoniam à iure prohibentur.

CONCL. II.

Qui caret pollice, vel qui illo uti non potest ad diuidendam Hostiam cum alio quocumque digito eiusdem manus ministrare prohibetur. Definita est expressè cap. ultimo de corpore vitiat.

CONCL. III.

Qui sua sponte sibi virilia amputauit, & non alia de causa ministrare non potest. Definita est in cap. significauit. Eodè titulo.

CONCL. IIII.

Qui natus est Eunuchus, vel cui iusta de causa sine culpa sua ad vitandam infirmitatem sunt virilia abscissa ministrare potest. Definita est in cap. ex parte. ibidem.

CONCL. V.

Qui deformitatem magnam in facie habet, non potest sine dispensatione ministrare, ut qui habet nasum, siue aures abscissas, aut maculam in oculo. definita est cap. 1. eo. tit. Vide ibidem glossam in c. fina.

Secunda dis. Quibus in locis celebrare licet?

CONCL. I.

De iure communi non licet, nisi in locis ab Episcopis consecratis, vel in loco non consecrato de licentia solius Episcopi. Definita est expressè in can. Missarum solennia. de consecr. d. 1. intelligitur, ita ut non sit Ecclesia interdicta, aut violata quamuis ut consecrata.

CONCL. II.

Extra Ecclesiam non consecratam, vel in campo in graui necessitate, vel de licentia Episcopi licebit celebrare, dummodo

super

*Alex. A-**len. ubi su**pra S. Th.**q. 83. Sc.**q. 2. d. 11.**Alex. A-**len. S. Th.**q. 83. Sc.**q. 2. d. 11.**supra.*

super aram lapidem consecratam offeratur. Definita est expressè in can. concedimus de con. eadem distinct.

CONCL. III.

In domo particulari, vel de licentia solius Episcopi, sine bulla, Missa celebrari poterit. Definita est in can. Missarum solemnità citato, seruanda tamen sunt, quæ in Conc. Trid. Sess. 22 in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ præcipiuntur, nempe, vt sint in domo oratoria ad hoc hoc designata.

A. P. S. N. Hinc, nulla urgente necessitate de licentia Episcopi poterit Missa celebrari, quia Conc. Trid. nullam ponit necessitatem sed tantum ne sine licentia Episcopi fiat præcipit.

CONCLUSIO.

In mari vel flumine Missa celebrari non potest, posset enim sanguinis effusio contingere cum naris continuo moueatur.

Tertia dis. Quibus diebus integrum erit Missam celebrari?

CONCL. I.

Licetum erit singulis diebus missam vnã celebrare, præterquam feria sexta, & sabbato maioris hebdomadæ. Definita est in can. sufficit de consecr. d. 1. præterquam in die Natalis Domini vt in can. nocte sancta eadem distinctione habetur.

CONCL. II.

Urgente necessitate licetum erit eadem die duas celebrare Missas. Definita est in can. sufficit citato, dummodo ieiunium naturæ non soluatur.

Quarta dis. Qua hora poterit Sacerdos sacram facere?

CONCL. I.

Cum primum albescere incipit vsque ad meridiem integra est celebrare, etsi ante meridiem fuerit incepta Missa, perficienda est.

CONCL. II.

Possunt fratres minores ex priuilegio vna hora ante lucem, & alia post meridiem celebrare. Patet in compendio priuilegiorum verbo Missa 2. §. 1. & 2.

CONCL. III.

Feria 5. maioris hebdomadæ publicè, vel secretè Sacerdos celebrare potest. Nullus enim est textus istud prohibens. Imo permittitur in can. sabbato de consecr. d. 3.

Quinta dis. Quibus vestibus, & vestis Missa celebranda est.

CONCL. I.

Omnes vestes debent esse benedictæ præter Cingulam, quod potest non benedici.

CONCL. II.

Qui vestibus non benedictis celebraret irregularitatem non incurreret. Quia nulla pœna canonica incurritur, nisi à iudice imponatur.

CONCL. III.

Ara, quæ altare nominatur, lapidea esse debet. Definita est in can. altaria, & i. de consecr. dist. r.

CONCL. IIII.

Calices consecrati, & ex auro vel argento, vel stanno confecti esse debent. Definita est in can. Calix. eadem dist.

CONCL. V.

Si quis quantumvis occultè in calice vitreo, aut ligneo consecraret, peccaret gravissimè, quia in vitro est effusionis periculum, & in ligno sanguis imbibi potest.

CONCL. VI.

Calix fractus rennitus est benediciendus, & consecrandus. Quia iam formam calicis amisit. Et idem de vestibus est iudicandum quod non est intelligendum de calice tornatili, cuius pes est à calice diuisus.

CONCL. VII.

Consecratio vasorum, & eorum, quæ in sacrificio Missæ concurrunt, est applicatio tantum, scilicet, vt sint instrumenta quibus hoc sacrificium peragatur.

CONCL. VIII.

Gravissimum peccatum est calice consecrato bibere, aut illo fracto vas aliquod ad humanos vsus formare, & idem est iudicium de cæteris ornamentis. Quia quæ semel Deo dicata sunt, ad humanos vsus transferri non possunt quod satis exemplo Regis Balthazaris in veteri testamento confirmatur. Sacerdos qui non ex malitia sed ex negligentia quacumque sine ara celebrat, vel sine manipulo, aut stola mortaliter peccare non videtur.

Præter corporalia debent esse duo panni linci in memoriam sanctissimæ Trinitatis.

Defectus in Missa contingentes quomodo suplendi sint. S. Tho. defectus numerat. Ex quibus aliqui sunt à nobis in superioribus expositi, quos etiam omnes in Missali sanctissimi Papæ Pij V. expositos reperies: hætenus de sanctissimo Eucharistia sacramento. Cuius facit Deus optimus Maximus, quæ sua est infinita misericordia, vt verè participes esse possimus. Amen.

Dauic. 2.

S.

I. PRO.

PO.

2. PRO.

PO.

Dubium.

De hoc sacramento differit Mag sent. ad 14. vsque ad 21. & ibi DD.

Alex. Alē. QVÆSTIO PRIMA DE HIS QVÆ AD
 9. 69. & ESSENTIAM PŒNITEN-
 61. tiz pertinent.

D. Th. 9. Art. I. An pœnitentia sit sacramentum nouæ legis?
 84. ar. 1. CONCLUSIO.

reliqui d. Pœnitentia vnum est ex Ecclesiæ sacramentis. Definita est
 24. R. d. Expressè in Conc. Trid. Sess. 4. can. 1. lege supra de sacramē-
 21. ar. 2. tis in genere.

9. 3. Du. Difficultas? An pœnitentia supponat pro absolutione, à Sacerdote
 9. 3. Scot. facta, an pro actibus pœnitentis contritione,
 9. 4. d. 14. c. n. s. sione & satisfactione?

Alex. Alē. Tres sunt opiniones de hac re. Prima tribuitur S. Tho. vbi su-
 9. 60. m. pra, qua dicitur pœnitentiæ sacramentum non supponere pro
 2. R. d. absolutione, sed pro actibus pœnitentis, scilicet contritione & c.
 16. ar. 9. connotando Sacerdotis absolutionem.

2. Secunda opinio est Sco. d. 14. ar. 3. q. 4. & d. 17. q. 1. vbi dicit
 supponere non pro actibus pœnitentis, sed pro absolutione Sa-
 cerdotis connotando actus pœnitentis.

Tertia opinio est Dur. d. 14. q. 3. hic tenet, neque supponere
 pro absolutione sacerdotis, nec pro solis actibus pœnitentis, sed
 pro vtroque quæ opinio videtur esse B. Tho. loco citato.

CONCLUSIO.

Pœnitentiæ sacramentum, quemadmodum cætera sacramen-
 ta constat materia, siue quasi materia, & forma. Expressè defini-
 ta est in Conc. Flor. & Trid. Sess. 14. c. 3. & cano. 5. vbi ita legitur
 quasi materia huius sacramenti sunt actus pœnitentis. Forma
 autem est absolutio Sacerdotis. Vocat autem Concilium actus
 pœnitentis non materiam absolute, sed quasi materiam, quia
 illi actus non manent, quando est sacramentum. s. absolutio Sa-
 cerdotis. in aliis sacramentis, quæ habent esse in fieri, in quibus
 materia cum sacramento manet, absolute materiam appellauit,
 nam absolute & proprie materia est quæ manet cum re cuius
 est materia. Vnde quando Sco. vbi supra dicit tria illa nullo mo-
 do esse partes pœnitentiæ intelligit proprie, vt loquitur Conci-
 lium, quia non manent cum sacramento: quod est absolutio. Ni-
 hilominus tamen dicit requiri, & præsupponi ad pœnitentiæ
 Alex. & sacramentum.

Ki & Sc. Difficultas. An sit sacramentum pœnitentiæ materia sola, an forma
 vbi supra sola an vtrumque simul?

Contra CONCLUSIO.

Durat. Non supponit pro vtroque simul. roboratur. Quia pœnitentiæ
 sacramen-

sacramentum est nomen connotatiuum, quod non supponit p
vtrouque simul, sed pro altero tantum. In hac enim : album cur-
rit, non supponit album, pro homine & albedine, quia non re-
solvitur in hanc, subiectum & albedo currunt, sed in hanc, sub-
iectum habens albedinem currit.

CONCLUSIO.

Sacramentum poenitentiae supponit pro absolutione Sacer-
dotis, & nullo modo pro actibus poenitentis, licet illos cōsigni-
ficet. Ante probationem primum nota, sacramentum nouae le-
gis esse signum gratiae non prognosticum, id est, gratiae futurae,
neque rememoratiuum gratiae, scilicet, praeteritae, sed demon-
stratiuum gratiae, quae tunc temporis datur. quando tale signū,
& sacramentum ponitur, hoc omnes DD. ad vnum fatentur. Iā
primò probatur à definitione sacramenti. Quia sacramentum
est signum demonstratiuum gratiae, & tale signum non est con-
fessio, sed absolutio. Non enim datur gratia tempore confessio-
nis, sed absolutionis. 2. quia sacramentum poenitentiae efficit,
quod significat: vt cætera sacramenta, & remissionem peccato-
rum, quae est poenitentiae effectus, non significat confessio, sed
absolutio. Nam confessio potius accusationem significat. 3. cō-
firmatur, Quia hoc sacramentum, remittit poenam virtute cla-
uium, quae sunt non in poenitente, sed in Sacerdote, quare sola
absolutio, quae est actio Sacerdotis, & non cōfessio, quae est poe-
nitentis operatio, erit sacramentum. 4. quia poenitentiae sacra-
mentum est causa instrumentalis gratiae, & talis est sola absolu-
tio, quae est simul cum gratia sacramentali, & non confessio quae
praecedit tempore gratiam. 5. quia hoc sacramentum non con-
ficitur per actionem recipientis, sed Ministri, vt constat ex Cōc.
Florentino, & ita non confessio, quae est actio poenitentiae, sed
absolutio erit sacramentum. ultimo, ratione deprōpta ex Conc.
Trid. Sess. 14. c. 3. vbi habetur, Docet praeterea sacra Synodus sa-
cramenti poenitentiae formam, in qua vis praecipue ipsius sita
est, in illis Ministri verbis positam esse. Ego te absoluo. tunc ita
argumentor, vis sacramenti poenitentiae potius est in absolutio-
ne, quam in actibus poenitentis posita, ergo praecipue absolutio
saltem erit magis sacramentum quam actus poenitentis. Alex-
opinio q. 60. m. 2. & Ric. d. 16. q. 2. ar. 1. & Bona. d. 22. in 2. parte
d. q. 2. si diligenter eorum verba perpendantur, eadem est cum
opinionem Scoti. dicunt enim formaliter, & sub ratione sacramē-
ti consideratam poenitentiam supponere pro absolutione ad-
uerte argumenta ista quam acurè soluantur ab auctore. Quod
si obicias, sacramentū cōstat ex materia & forma, ergo vtrūque
simul est sacramentū. Respondedo, quāuis ex vtroq; conficiatur,

Scot. est.

Verga. li.
13. c. 15.
super Co-
c. Trid.

supponit tantum pro altero, ut ex secunda conclusione constat. Quia est terminus connotatiuus, qui non supponit pro vtroque; neque est vtrumque; album enim componitur ex subiecto, & albedine, non tamen est subiectum, & albedo copulatiue. quia non resoluitur per verbum substantiuum, sed adiectiuum, s. est subiectum habens albedinem, ita pœnitentię sacramentum est forma cadens super confessionem pœnitentis. Contra argumentaberis, omne connotatiuum supponit pro formali & non pro materiali. R. verum est de terminis connotatiuis naturalibus, ut album, & artificialibus: ut statua, non autem de terminis significantibus res supernaturales. Nam isti supponunt pro signo gratiæ, vnde Baptismus supponit pro ablutione facta sub certa verborum forma, quæ est signum gratiæ. Similiter pœnitentia pro absolutione, quæ est signum gratiæ; & non pro actibus pœnitentis. vltimo disputabis, actus pœnitentis sunt causa gratiæ: ergo sunt sacramenta. Respondeo. Sunt quidem causa dispositiua, non autem instrumentalis. Et ita non sunt sacramentum, sicut est absolutio.

Alex. Al.

q. 7. q. 4. &
65 S. Th.

Diff. An peccata commissa sint huius sacramenti materia?

q. 84. ar. 2.

CONCLUSIO.

2. Ric. d.

27. ar. 1.

q. 1. & d.

16. ar. 4.

q. 1. & 2.

D. B. n. d.

16. q. 17.

D. d. 17.

Se. d. 14.

q. 4.

S. Th. ar. 2.

3. Da. d.

2. q. 2.

Peccata commissa, non sunt materia proxima huius sacramenti sed actus pœnitentis, s. peccatorum detestatio, quæ sit per contritionem & confessionem. Definita est in Conc. Flor. vbi dicitur 4. sacramentum est pœnitentia, cuius quasi materia sint actus pœnitentis s. contritio, s. & c. idem definitur in Conc. Trid. proxime citato.

CONCLUSIO.

Peccata sunt materia remota pœnitentiæ. Nam remota materia est ex qua proxima fit, at detestatio peccatorum ex precedentibus peccatis ortum habet. Sunt autem materia proxima non facienda, sed destruenda, quemadmodum morbus materia medicinæ esse dicitur.

Diffi. An forma sufficiens sit ego te absoluo?

Tres sunt circa hanc difficultatem opiniones. Prima Abulensis in r. p. defensorij c. 6. asserentis, debere esse hanc formam, s. ego remitto tibi peccata.

Secunda opinio est dicentium, formam debere esse deprecationem, ut absoluat te Deus.

Tertia opinio est Magistri, & quorundam aliorum affirmantium licere vti hac forma, ego te absoluo, nihilominus tamen. Sacerdotem non absoluerit, sed tantum ostendere pœnitentem absolutum. Hæc est condemnata in Conc. Trid. Sess. 14. lege infra

Magist.

C. i. l. 1.

Deficiente copia Confessionis in articulo mortis sufficiet pœnitentia in voto, & ratio est. Quia quando actus exterior est necessarius ad salutem, satis est habere illum actum in re, aut in voto.

Vnde sufficit ad iustificationem, vt tempore contritionis habeatur votum explicitum, id est, actuale, siue formale propositum confitendi vel implicitum, vt si habeat aliquem dolorem de peccatis, propter Deum offensum cum proposito cauendi omnia peccata, & seruandi omnia præcepta Diuina, in illo enim generali proposito implicatur particulare confitendi propositum.

Est Alex.

Ric. d.

17. ar. 2.

9. I. vbi

supra.

Alex. &

Ric. quest.

Dubium. Quid si pro nimio dolore pœnitens non recordetur proponere obseruantiam mandatorum Dei in posterum?

rum Dei in posterum?

CONCLUSIO.

Nihilominus iustificabitur. Dicitur enim Ezech. 33 impietas impij non nocet ei, in quacunque enim hora conuersus fuerit &c. Nam in illo vehementi dolore confessionis votum includitur, quia si talis voti tunc recordaretur, haud dubie proponeret.

Alex. A-

ten. q. 63.

m. 3. Th.

ar. 6 &

8. D. B.

Conc. Trid. Sess. 6. c. 14. & Sess. 7. can. 2.

d. 22. q.

11. Ric.

Alex. q. 59. D. Tho. art. 7. vbi supra & D. Bona. ar. 11 q. 3. d. 17.

d. 14. Iu.

Ric. d. 22. art. 2. q. 4.

per lite-

ram.

Diff. ultas. An pœnitentia sit secunda tabula post naufragium?

CONCLUSIO.

Est quidem 2. tabula. Ita enim habetur, can. 2. tabula d. 1. in Conc. Trid. Sess. 6. c. 14. & Sess. 7. can. 2.

Difficultas. Quando fuit hoc sacramentum institutum?

Alex. q. 59. D. Tho. art. 7. vbi supra & D. Bona. ar. 11 q. 3. d. 17.

Ric. d. 22. art. 2. q. 4.

CONCLUSIO.

Hoc sacramentum fuit à Christo institutum quando Ioan. 20. dixit Apostolis, quorum remisistis peccata &c. Definita est in Conc. Trid. vbi supra. & can. 3. vbi ita legitur. si quis dixerit

verba illa Domini Saluatoris: Accipite Spiritum Sanctum &c.

Non esse intelligenda de potestate remittendi & retinendi pec-

cata in sacramento pœnitentiæ sicut Catholica Ecclesia ab ini-

tio semper intellexit, detorsit autem contra institutionem hu-

ius sacramenti ad auctoritatem prædicandi Euangelium, ana-

thema sit: vide Conc. & cap. 5. ibidem.

D. B. d.

10. ar. 3.

7. 2. R.

d. 14. ar.

5. q. 19.

Difficultas. An post peccatum commissum, & peractam de illo pœnitentiam teneatur omnis homo vsque ad

finem vite dolorem habere?

CONCLUSIO.

Vsq. ad finem vitæ etiam peracta pœnitentia tenerur homo pecca-

peccatorum dolorem habere, id est displicentiam negatiuam. Scilicet quod nunquam illi peccata commissa placeant. Ratio est, quia si aliquando placerent, nouum peccatum mortale committeretur, gloriarentur enim tunc cum malefacerent, & exultarent in rebus pessimis.

CONCLUSIO.

Poenitentia exterior post semel peractam poenitentiam non esse necessaria. Nam ad confitendum, & satisfaciendum, non obligatur per totam vitam, sed tempore ab Ecclesia determinato. Non enim vindicat Deus bis in idipsum, nec confurget duplex tribulatio.

Hinc non tenebitur aliquis elicere istum actum: non placet mihi peccatum, peccato iam virtute poenitentiae purgato, sed tenebitur semper habere, vel propositum. imo infinitis locis Euangelij tui veteris testamenti hoc patet scilicet nunquam peccandi & seruandi in omnibus diuina praecepta. Patet Ecclesiastici 5. De propitiatione peccato noli esse sine metu. B. Tho. 1. 2. 9.

CONCLUSIO.

Tale propositum non est semper in actu futurum. Ratio est, quia obligaretur homo ad impossibile. Satis enim est quando peccata memoriae occurrunt, vel aliqua tentatione homo concutitur tale propositum elicere. Eccle. 5: Alex. Al. q. 63. D. 1. 2. 9.

CONCLUSIO.

Tenetur tamen post peractam poenitentiam sub reatu mortalitatis peccati occasiones vitare, patet quoniam qui amat periculum, peribit in illo. Ibi supra q. 2. D. q. 14. D. Bo. d. 14. art. 3. q. 2.

Dis. An Sacramentum poenitentiae sit iterabile?

CONCLUSIO.

Poterit homo post peractam poenitentiam. Virrute huius sacramenti, quoties peccauerit, peccatorum veniam consequi. Dixit enim Dominus Petro quaerenti, an septies remitteret fratri peccatum, non dico tibi septies, sed septuagesies septies, nullus ergo desperare debet, quia hinc colliges maiorem misericordiam Dei quamuis hominum iniquitate esse. Vbi authore D. Augu. numerus finitus pro numero infinito collocatur. Cas. Ver. 1. 14. bar. 3. Matt. 18. Haereses. Alex. Al. q. 54. 7. B. Th. 7. 1. 4. D. Bonar. 1. q. 1. Rica. ar. 1. q. 1. St. 1. 2.

Contra hanc veritatem fuerunt duae haereses, contra quas lege D. Tho. & Patrem a Castro ubi supra. Prima fuit Nouati dicentis post Baptismum nemini relinqui poenitentiae locum. Secunda asserentium, post Baptismum semel bene posse a peccato resurgere aliquem per poenitentiam non tamen amplius.

art. II. An poenitentia sit virtus vel virtutis habitus?

In re omnes conueniunt asserentes poenitentiam esse virtutem in modo tamen dicendi dissentiunt, lege illos.

Q V Æ S T I O C O N C L U S I O.

Poenitentia actualis quatenus est nolitio siue detestatio peccatorum est actus virtutis, id est, vel generans virtutem, vel à virtute genitus. Patet à definitione actus virtutis, qui est elicitus secundum rectam rationem in mediocritate consistens. Recta autem ratio dicitur, vt de peccatis non gaudeamus, iuxta illud: lætantur, cum male fecerint &c. neque quod de illis vsque ad desperationem, sicut Cain & Iudas, doleamus, sed in mediocritate. i. cum spe veniæ à Deo obtinendæ. Quare talis detestatio erit virtutis actus.

S. 7b. R.

S. 8. R.

C O N C L U S I O.

Poenitentia pro tristitia, quæ ex nolitione peccati nascitur, sumpta non est virtus. Nam virtus est vel actus vel habitus tristitia verò, cum sit tantum passio, nihil horum est.

C O N C L U S I O.

Si poenitentia pro fructibus ex Poenitentia genitis, siue pro satisfactione, vt pro ieiunio, oratione, elemosyna, accipiatur est virtutis actus. Patet quoniam isti actus dicitantur, & eliciuntur secundum rectam rationem. Et pro illis præmium dabitur, quod non redditur, nisi pro actibus virtutis.

C O N C L U S I O.

Poenitentia sumpta pro habitu vel infuso, vel acquisito inclinante ad poenitendum est propriissime virtus. Nam virtus est habitus electiuus vel inclinans ad eliciendum actum quem recta ratio dicitur, & poenitendi habitus inclinatur quidem ad dolendum de peccatis cum spe veniæ obtinendæ: quod maxime recta ratio dicitur.

Vide

Diffi ultas. An sit virtus generalis, vel specialis?

DD. vbi
supra.

Tres sunt opiniones. Prima Sco. q. 2. dicens, poenitentiam sumptam pro nolitione puniendi peccatum, esse actum iustitiæ punitiæ, quæ est specialis virtus: sumptâ verò pro nolitione peccatorum esse generalem virtutem, quo autem modo sit intelligenda hæc opinio, conclusione prima patebit.

Alex. q. 2.

S. 4. m. 1.

ar. 1. Ric.

q. 2. D. P.

vbi supra

Secunda opinio est communis Alex. D. Bon. Ric. & aliorum affirmantium esse virtutem specialem.

Tertia opinio est Caie. assertentis: poenitentiam non esse virtutem generalem, vel specialem, sed pertinere ad religionem.

C O N C L U S I O.

Poenitentia, quatenus est actus naturalis, generalis virtus est. Ratio est, quia vt talis est solum detestatur peccatum propter amorem virtutum, quibus peccata opponuntur. Et quia sunt contra rectam rationem, tum etiam quia quæcunque virtus inclinans ad complacendum de actibus continentia inclinat etiam

etiam ad displicendum de actibus incontinentiæ, & hinc dicitur generalis, quia inclinatur ad actus multarum virtutum. Et in hoc sensu est Scotus intelligendus.

CONCLUSIO.

Poenitentia, ut est actus supernaturalis non est generalis virtus, sed specialis ab alijs virtutibus moralibus, & Theologicis distincta. Ratio est, quia nulla virtus, præter poenitentiam, inclinatur ad hunc actum, scilicet, poenitet me peccasse propter Deum offensum: ut illum mihi reconciliem, & vitam æternam possideam.

Difficultas. An poenitentia sit virtus infusa, vel acquisita?

Dux sunt opiniones. Vna negans Scot. & Duran. ubi supra, altera Caiet. art. 5. q. 85. S. Tho. affirmans.

CONCLUSIO.

Habitus est ex pluribus actibus acquisitus, potestque manere informis in peccatore, sicut aliæ virtutes absque charitate in eodem existere possunt. Ratio est, quia prius natura habet dolorem homo de peccatis, quam Deus iustificet illum, ut infra hac eadem questione patebit: quamobrem talis dolor non erit à poenitentia infusa elicitus. Patet consequentia. Quia poenitentia, vel de sententia Caiet. non infunditur, nisi in iustificatione, unde si poenitentia actus præcedit ordine naturæ iustificationem, præcedet quoque poenitentiam infusam. Et nota virtutes acquisitas mediante speciali auxilio disponere quoque ad præmium supernaturale, & ita non sequitur cum Pelagio, nos virtutes naturæ iustificari.

Diffi. An sit poenitentia moralis, vel Theologica Virtus?

Dux sunt opiniones. Prima Scot. Scoti opinio verior est hinc tenentis esse moralem, altera Thomistarum.

CONCLUSIO.

Non est virtus Theologica, sed moralis. Patet. Primò quia virtus Theologica non est acquisita, sed infusa. Poenitentia verò, ut patet ex proxima difficultate, est virtus acquisita, & non infusa. Secundò, quia gratia non destruit naturam, imo perficit, & omnis actus, si multiplicetur naturaliter, generat habitum, cum sit agens naturale. Quia quantumcunq; sit actus meritorius, & disponat ad gratiam, generabit habitum. Et confirmatur, nam si ex multis ieiunijs meritorijs, non generaretur temperantiæ habitus, sequeretur deterioris conditionis esse ieiunantes in statu gratiæ quam in statu peccati, cum de sententia aduersariorum isti per suos actus habitum temperantiæ acquirant, & non iusti. Contraria opinio est Thomistarum, qui ex conclusione Scoti colligunt ex virtutibus naturæ posse ho-

minem poenitere, quod est Pelagij. Et ratio est, quia habitus acquisitus naturaliter inquirunt, inclinatur ad actus similes illis, ex actibus poenitendi supernaturalibus, naturaliter quidem inclinabit ad illos, & ex consequenti poterimus naturaliter poenitere, qui fuit error Pelagij. Verum enim verò habitus acquisitus poenitendi inclinatur voluntatem ad actum poenitendi similem quantum ad substantiam actus, non tamen quantum ad finem præcipientis, scilicet, Dei, qui vult: ut ille poenitentis actus sit ultima dispositio ad gratiam, & cum hoc fieri absque speciali auxilio non possit, non inde sequitur error Pelagij, qui quidem sequeretur, si dixisset Scot. ad actus similes quantum ad finem præcipientis inclinare.

Alex. Al. q. Diff. ultas. An poenitentia virtus sit iustitia speciosa?

75. m. 3. Vide D. D. vbi supra. Tres opiniones. Prima Sco. q. 2. artic. 1. D. B. q. 1. Secunda est B. Tho. artic. 3. inter quas hoc est discrimen quod Sco. accipiens poenitentiam pro detestatione peccatorum, non dicit esse specialem virtutem: ut supra hoc eodem articulo diximus, at verò S. Thom. dicit esse speciem, siue partem iustitiæ. Tertia opinio est Dur. dicentis poenitentiam esse speciem subiectam commutatiuæ iustitiæ quia poenitens reddit Deo poenitendo æqualem culpæ illatæ satisfactionem quod est iustissimum. Quia Deus semper punit citra condignum.

CONCLUSIO.

Poenitentia non est pars subiectiua iustitiæ. Ratio est, quia pars subiectiua habet totam quantitatem generis ut homo animalis, poenitentia verò non habet totam quidditatem iustitiæ. Quia per illam non reddimus æqualem pro mensura peccatorum satisfactionem, quod est de ratione iustitiæ: strictè sumptæ.

CONCLUSIO.

Poenitentia est pars potentialis iustitiæ, & charitatis. Ratio est, quia pars potentialis est, quæ non habet totam generis quantitatem, sed partem illius duntaxat. & poenitentia, quatenus per illam satisfacimus Deo, habet partem iustitiæ commutatiuæ: cum per illam poenitens dolorem pro peccatis permuret. Quatenus verò poenitet nos Deum offendisse. est actus charitatis, atque ita vtriusque virtutis est poenitentia pars potentialis, & virtus vna specialis ex duabus partialibus virtutibus constituta.

DD. ar. Dif. An poenitentia sit in voluntate tantumquam in subiecto

CONCLUSIO.

Sco. 75. m. 3. Si poenitentia pro tristitia sumatur, in appetitu sensitivo, scilicet, in corde subicitur. Ratio est, quia contraria nata sunt fieri circa idem subiectum, & cum latitia teste Aristotele sit in corde.

erit quoque & tristitia.

CONCLUSIO.

Si pœnitentia pro notione, & detestatione peccatorum committorum sumatur, in voluntate tanquam in subiecto existit, *Ale. Al. q. 57. m. 2.* Ratio est, quia pœnitentia, vt constat ex proxima difficultate, *65. 69. 77. S. Th. 9. 86. re-* est pars iustitiæ, & iustitia subiicitur in voluntate, intellige con- *liqu. 1. 14. 15. D. B. ar. 1. q. 2. 3. Sci. 9. ar. 3. Pater d. Cast. Ver b. peccati h. ar. 4. 6. Vegalt. 3. Super Con. Tri. a. 1. ca. 7. que ad 3. Eccl. 15.* clusionem de subiecto perfectionis. Et confirmatur, quia noli- *APP. Rom. 2. 1. Ios. 2. A. P. E. Vide Veg. ga vbi su pra c. 13. 1. Marc. 6. 2. Reg. 12.* tio peccati est actus solus voluntatis.

Art. I. . An virtute pœnitentiæ omnia peccata mortalia post Baptismum commissi remittantur?

CONCL. I.

Peccata damnatorum sunt irremissibilia. Ratio est, quia ad eos sunt obstinati: & nulla culpa, quatenus Dei offensa est, possit illis displicere. Vnde dicitur in Psalmo. Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper.

CONCL. II.

Nullum est peccatum viatoris, cuius pœnitere non possit. Constat, tum ex parte hominis, quia quamdiu est viator, habet liberum arbitrium ad bonum & malum, dicitur enim Ecclesiastici 15. ab initio constituit Deus hominem, & reliquit illum in manu consilij sui, tum etiam ex parte Dei, qui vult omnes homines saluos fieri, id est, Deus est paratissimus ad subueniendū peccatoribus, vt animæ salutem consequantur.

Hinc sequitur, nullum peccatum viatoris esse irremissibile, vide Vegam à cap. 2. vsque ad 7. vbi supra, ibi enim multis authoritatibus hanc appendicē confirmat. Nā prouocat nos Deus sua benignitate ad pœnitendum, & passio Christi Iesu est sufficientissima. Ipsa enim est pro peccatis totius mundi propitiatio.

Multa sunt peccata viatorum, quæ nunquam in hoc sæculo, neque in futuro remittentur. Et nota primum, aliud esse, peccatum irremissibile esse, scilicet quia nullum est institutum remedium vt possit remitti, vt sunt peccata existentium in inferno, vbi nulla est redemptio. Aliud verò peccatum nunquam remitti, scilicet quia peccator nūquam dignè pœnitebit. Tale fuit peccatum Antiochi regis, quem poenitebat amore tantum sui, & timore poenæ, & non propter Dei offensam. Tale peccatum erat remissibile. Quia poterat Antiochus dignè poenitere, nunquam tamen fuit remissum, quia non poenituit, vt oportebat. De peccato Saulis, & Iudæ idem est iudicium. Sex errores refert Magister Vega vbi supra, capite 2. qui sequentibus quinq; comprehenduntur, & primus horum fuit Nouatiani asserentis, peccata post Baptismum commissa esse irremissibilia. Secundus Armachani libro nono de quaest. Armenorum, cap. 27. affirmantis

esse aliquos in via, ita in malitia obstinatos: vt secundum legem cōmunem pœnitere haud possint. Tertius quorundam Iudeorū dicentium quartum peccatum esse irremissibile. Quartus eorum qui existimabant, esse certum peccatorum numerum irremissibilem, ita vt, qui illum attingebat, veniam consequi non posset. Virtus fuit Lutheranorum confitentium omnia nostra opera esse peccata, & volēte Deo prater vnum infidelitatis peccatum, ad pœnam non imputari. Consule etiam Patrem de Casiro vbi supra.

Difficultas. Quidnam est peccatum in Spiritum Sanctum, & cur irremissibile nominatur?

Magister Vega capite nono vbi supra, varias adducit opiniones, quarum prima docet peccatum post Baptismum commissum vocari peccatum in Spiritum Sanctum. Secunda Apostasiam a fide. Tertia obstinationem, & obdurationem mentis. Et quarta peccatum commissum ex malitia. Quinta finalem impenitentiam. Sexta verò asserit, tale peccatum esse tribuere virtuti demonum miracula virtute diuina facta.

CONCLUSIO.

B. Augu. Sexta opinio verè, quid peccatum in Spiritum Sanctum sit, declarat. Probatum ex *B. August.* super *Math. cap. 12.* erat Iesus eiciens demonium &c. vbi Christus dicit, qui blasphemauerit in Spiritum Sanctum &c. & clarius *Marti 3.* eadem historia narratur, in cuius fine dixit Christus Iesus, qui peccauerit in Spiritum Sanctum non habebit remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti. Quoniam dicebant, inquit Evangelista spiritum immundum habet.

CONCLUSIO.

1. Th. 1. Vt peccatum in Spiritum Sanctum nunquam remittatur, requiritur, vt non ex ignorantia, sed ex malitia fiat. Probatum exemplo *B. Paul.* qui periequebatur Christianos, Christi miracula dæmoni tribuens, & consequutus est veniam. Propterea quod ex ignorantia, & non ex malitia blasphemauit &c.

CONCLUSIO.

Non quæcūque malitia, sed certa, & determinata, solumque Deo cognita desideratur, vt tale peccatum nunquam remittatur. Ratio est, quia si audiremus aliquem blasphemantem Sanctorum miracula, compertumque nobis esset, illud ex certa malitia, & inuidia Sanctorum facere: nihilominus tamen eidem poenitentiam predicaremus, etsi conuerteretur, spem de illius salute haberemus: quare soli Deo notum est, quando ita peccatur: vt nunquam dimittatur.

D V B I V M.

Quo igitur modo irremissibile nominatur? Variæ sunt opinio-
nes. Vt citat magister Vega vbi supra. Prima dicit, non remitte-
retur, non quod de facto non remittatur, sicut alia peccata: sed
quia sic peccans nullam habet excusationem: vt qui ex ignoran-
tia, vel ex fragilitate peccat. Secunda dicit, non dimitti non ab-
solutè, sed comminatoriè, & sub conditione, nempe, si non pæ-
nituerint. Tertia, quia difficile remitteretur. Vltima continetur se-
quenti conclusione.

CONCLUSIO.

Tale esse dicitur. Quia quamuis remissibile sit, nunquam ta-
men de facto remittetur. Et ratio est, quoniam sit peccantis nun-
quam poenitentiam dignam agant. Propterea quod sunt adeo
obstinati, vt nihil minus curent, quam bonis operibus morali-
bus auxilium speciale ad dignè pœnitendum impetrare.

*Difficultas. An aliquod peccatum possit sine pœni-
tentia remitti?*

Sensus est, An possit sine dolore, & detestatione antea actæ vi-
tæ remitti. S. Thom. vbi supra, artic. 1. vsque adeo opinatur ne-
cessariam esse displicentiam peccati, vt affirmet, quemadmodum
à Thomistis declaratur, Deum secundam suam omnipotentiam
non posse remittere peccata sine eorum detestatione. Contraria
opinio est Ric. scilicet, per Dei potentiam, peccatum esse abs-
que poenitentia remissibile, idem tenet Sc. artic. 9. vbi docet: pec-
catum posse remitti absque actuali poenitentia per aliquem ac-
tum poenitentiae æquivalentem: vt per dilectionem Dei, &
martyrium.

CONCLUSIO.

Adultus, qui ratione vititur, non potest de lege consequi re-
missionem peccatorum, quorum recordatur, nisi actuale odiū,
& peccatorum detestationem habeat, id est, qui efficaciter no-
lit peccasse. Patet Luc. 13. nisi poenitentiam egeritis, omnes simul
peribitis. Tum etiam quia ad remissionem peccati duo motus
liberi arbitrij requiruntur. Primus in Deum illum amando. Se-
cundus in peccatum illud detestando, vt definitum est in Con-
trid. Sess. 6. cap. 6. & 14. cap. 4. & Sess. 4. notanter dicitur, quo-
rum recordatur. Nam de obliuio infra dicitur. Vide Vegam lib.
13. cap. 17. & 18.

CONCLUSIO.

Absoluta Dei potentia poterunt alicui remitti peccata sine
poenitentia per solam nouæ vitæ inchoationem. Patet. 1. quia
non implicat contradictionem, Deum dispensare cum aliquo
peccatore, vt non teneatur ad poenitentiam, sed tantum ad
nouæ vitæ inchoationem, & ad dilectionem Dei super omnia.

Nam

Alex. Alz.

q. 57. m.

1. ar. 7.

8.

d. 15. q.

3. ar. 1.

dist. 14. q.

1 d. 75. q.

1. ar. 9.

Lucæ 13.

Hic est

Ricardi.

Nam cum sint duo actus distincti, dilectio Dei, & detestatio peccati, quibus homo iustificatur, poterit Deus obligare hominem ad primum, & non ad secundum. Et confirmatur, quia quamvis impossibile sit aliquem simul diligere Deum & complacere in peccato, non tamen est impossibile ex diuina dispensatione aliquem diligere Deum, & actualemente complacentiam, vel displicentiam peccatorum non habere. Secundo si de lege, per solam dilectionem super omnia ipsius Dei, quando homo non recordatur peccatorum, consequitur illorum remissionem, ut tenet Soto d. 15. q. 1. art. 2. quare non poterit Deus per suam omnipotentiam efficere, ut etiam si homo recorderetur, ad eorum detestationem non teneatur, sed ad solam dilectionem Dei super omnia.

Ultimo probat Ricardus suam conclusionem hac ratione, Quia cum possit Deus remittere peccata mediante poenitentia, poterit sine illa. Quia quicquid potest Deus facere cum causa secunda, potest se solo prestare.

Hæresis.

Erravit Lutherus negans contritionem, & affirmans sufficere solam nouæ vitæ inchoationem, Lege Vegam capit. 17. citato.

Difficultas. Homo transacto peccati actu a qua re peccator denominatur?

Tres sunt opiniones, quas refert Scotus distinct. 14. q. 1.

Prima est S. Thom. 1. 2. q. 86. & q. 103. artic. 2. & in 3. p. q. 86. artic. 2. qui dicit denominari a priuatione gratiæ, quam patitur propter peccatum.

Secunda opinio affirmat denominari ab iniustitia, actuali, quam peccando commisit.

Tertia est Sco. afferentis, talem denominationem esse ab obligatione ad poenam æternam, quam propter peccata contraxit.

CONCLUSIO.

Peccator non denominatur ab actu transacto, sed à culpa olim commissa quæ est defectus in anima per peccatum relictus. Ratio est, quia anima actum iam transactum modò non habet, & nemo ab eo quod non habet, denominatur, quid? quod seque retur tunc, habentem gratiam nihilominus peccatorum denominari, cum impossibile sit actum illum non commisisse.

CONCLUSIO.

Neque dicitur peccator ab obligatione sola ad poenam sensus. Patet, quia existentes in inferno continuo peccant. Dicunturque peccatores, & per illa peccata ad nullam poenam obligantur.

CONCLUSIO.

Dicitur tamen peccator a priuatione gratiæ propter peccatum commissum. Ratio est, quia peccator dicitur Dei inimicus, & non est inimicus, nisi quia est gratia, & dilectione Dei priuatus.

CONCLUSIO.

Dicitur etiam peccator ab obligatione ad vtramque poenam damni, scilicet, & sensus. Probat.

Prima pars, nam poena damni idem est, quod priuatio gratiæ propter peccatum. Quare diceretur peccator ab obligatione ad poenam damni, quæ quidem poena cum non remittatur, nisi per infusionem gratiæ, neque priuatio gratiæ remitteretur. Nam si cæcitas tollitur per visum, etiam priuatio visus.

Secunda pars probatur, poena sensus dicitur peccatum, cum poena peccati, ergo ab illa homo denominabitur peccator &c. Ita intelligendus est Scot. de poena damni, & sensus.

Difficultas. Quando Deus condonat alicui peccatum, quid remittitur.

Deus tunc actum peccati commissi non destruit. Ratio est quia est præteritum non est potentia.

CONCLUSIO.

Deum remittere peccatum, de lege est remittere vtramque poenam damni, scilicet, per restitutionem gratiæ, sensus, per remissionem obligationis ad æternam sensus poenam.

Difficultas. An per solum actum dilectionis Dei super omnia absque actuali displicentia, aliquando peccata remittantur?

Vide DD. vbi supra, duæ sunt opiniones. Prima. S. Tho. quæ. 86. ar. 2. & 87. ar. 1. quam tenaciter defendit in 4. d. 17. quæst. 2. scilicet, dilectionem Dei super omnia esse sufficientem, ad iustificandum aliquem dummodo prius diligenti inquisitione peccatorum facta, nullius peccati recorderetur. Tunc enim, si peccator eliciat tactum dilectionis Dei super omnia, eius virtute peccatorum, quorum, non recordatur remissionem consequitur.

Secunda opinio est Sco. d. 14. q. 1. art. vlt. scilicet, peccata remitti per dilectionem Dei super omnia, aut per martyrium, nec differt, ab opinione S. Tho. nam dicit vbi fortè esset cogitatio de aliquo mortali commissio, vbi indicat non remitti peccatum, cuius homo recorderetur. Idem docet d. 15. quæstio. 1. art. 3. multi. Sco. adhæferunt, quos citat Soto vbi supra B. Thom. hanc opinionem elegantissimè tractat. Vega libro 6. super Conc.

Conc. Trid. cap. 34. & 35. & nota conuenire has duas opinio-
Alex. A. e. nes. Quia ambæ dicunt peccatum mortale, cuius aliquis non
 q. 7. m. recordatur, posse remitti virtute dilectionis Dei &c. sine actuali
 8. D. *Ba.* poenitentia. Differunt autem quia de sententia B. Tho. oportet
 ar. penit. prius fieri diligentem peccatorum inquisitionem, de sententia
 quasi. 2. verò Sco. nō videtur necessaria huiusmodi inquisitio.

CONCLUSIO.

Quando aliquis recordatur peccatorum, quorum non habuit
 poenitentiam, non potest per solam dilectionem Dei super om-
 nia illorum veniam cōsequi, quin actualem habeat poenitentiā.
 Ratio est, quia qui ignorat aliquod peccatum, excusatur ab e-
 ius actuali displicentia propter ignorantiam, ergo qui recorda-
 tur, non excusabitur, quin poeniteat. Qui enim habet dilectionē
 Dei super omnia, & alicuius peccati recordatur, impossibile est,
 quia illius poeniteat.

CONCLUSIO.

Quando aliquis non recordatur alicuius peccati non di-
 missi, illius remissionem consequatur sine actuali poenitentia
 si tunc perfectam dilectionem Dei habuerit. Patet, nam apud
 Lucam dictum est peccatrici, remittuntur &c. Et potest quis
 habere actum perfectum dilectionis & absque actuali poeni-
 tentia. Quare poterit tunc diligi à Deo & per consequens
 peccatorum remissionem consequi. hæc conclusio est D. Tho.
 & intelligitur, dummodo sit facta prius diligens peccatorum
 inquisitio.

CONCL. I.

Tempore, quo aliquis tenetur ex præcepto contritionem ha-
 bere, peccataque confiteri, vt virtute dilectionis &c. iustificetur
 necessariò est diligens, & sufficiens peccatorum inquisitio præ-
 mittenda. Patet quoniam ratione confessionis ad quam tunc
 tenetur, debet præuia recogitatione peccatorum suam examina-
 re conscientiam alioquin mortaliter peccabit, & in hoc sensu
 est S. Tho. opinio intelligenda.

CONCLUSIO.

Tempore, quo non tenetur ad confessionem sub præcepto,
 non est necessaria peccatorum inquisitio, & recogitatio, vt vir-
 tute dilectionis Dei super omnia peccata remittantur. Ratio est,
 quia recogitatio, & inquisitio peccatorum solam obligat, quan-
 do sunt deferenda ad iudicium: vt fiat illorum integra confessio,
 etiam si teneatur contritionem habere. Quoniam tunc sufficit
 generalis contritio.

D V B I V M.

*Ille cui remissa sunt peccata per dilectionem &c. si illorum
 deinceps rec. ordetur, tenebitur ne poenitere.*

CONCLUSIO.

Tenebitur plane, & confirmatur à simili de Baptismo, & confessione, nam iustificatus ante Baptismum, vel confessionem, tenebitur baptizari vel confiteri, vt præceptum Baptismi adimpleat. Ergo à simili iustificatus &c. Vide Vegã vbi supra cap. 7. 5.

Difficultas: An per martyrium sine actu peccatorum poenitentia, martyrum illorum remissionem consequatur?

Vide D. D. vbi supra & præsertim Vegam super Conc. Trid. lib. 6. cap. 3. 6. & 37.

CONCLUSIO.

Qui habet alicuius peccati complacentiam, etiam si martyrium patiatur, nullam consequetur gratiam. Ratio est, quia non diligit Deum super omnia plus enim diligit se, quam Deum.

Hinc sequitur, concubinarum, vlturarium, meretrices, & alios id genus homines, cum sint in malo statu, si habeant suorum peccatorum complacentiam, quamuis in contumeliam Christi occidantur, non consequi gratiam, neque veniam, antequam eos suorum scelerum poeniteat. Similiter & hæreticum, qui habet complacentiam &c. Et confirmatur ex D. Paul. si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. APPEN
I. Cor. 13

CONCLUSIO.

Qui tempore martyrii illius peccati non recordatur sine actuali poenitentia. Primam gratiam consequetur. Confirmatur ex can. Ioan. 15. adhuc, de poenitentia d. 3. & in cap. cum Martha de celebratione Missarum. Et quia est actus dilectionis Dei &c. Ioan. 15. & per dilectionem, vt modo diximus, remittuntur peccata.

CONCLUSIO.

Si tempore martyrii aliquis est alicuius peccati conscius, cuius non poeniteat actu, non præ negligentia: sed propter amorem martyrii, & quia existimat poenitentiam tunc non esse necessariam, is per solum martyrium saluabitur. Ratio est, quia duo sunt remedia instituta à Christo ad remissionem peccatorum, scilicet, poenitentia & martyrium, vt constat Lucæ. 12. & Lucæ. 12. Marc. 8. Qui me confessus fuerit coram hominibus &c. Ergo, qui eligit martyrium, & propter eius amorem existimat poenitentiam non esse necessariam, saluabitur. Contraria opinio est communis, & securior quam sequuntur Sco. vbi supra, & Soto d. 1. q. 1. ar. 2. vbi dicit, si martyr habet tempus detestandi peccatum, teneatur ad hoc, nisi vel afflictione mortis, vel amore martyrii irapediatur.

D V B I V M.

An qui dormiens & in mortali existens, in contumeliam
Christi occiditur, per martyrium iustificetur?

CONCLUSIO.

Si ille vigilans habuit animum patiendi martyrium, eoque animo ad dormiendum se contulit, iustificabitur, sin minus, nō. Ratio vtriusque partis conclusionis ponitur in Capitulo Maiores extra de Baptismo. Quia cum peccatum mortale actu propriæ voluntatis committatur absque propriæ voluntatis actu non delebitur.

Pieg. li. 6.
super Cō.
T. 1. c. 32
& Adria.
quolibet. 8.

Difficultas. An sola oratio sit satis aliquando ad
peccatorum remissionem sine actuali
illorum dispensatione?

CONCLUSIO.

Luca. 13.

Qui paulo ante mortem habet locum detestandi peccata, si illa non detestetur, virtute orationis gratiam minime consequetur. Ratio est, quia habet præceptum pœnitendi Luca 23. à quo non excusatur, si pœnitendi locus suppetat, & hoc modo intelligendæ sunt omnes authoritates, quæ per solam orationem peccata dimitti negant.

CONCLUSIO.

Exec. 28.

Quando aliquis recordatur peccatorum, & illorum pœnitet sine oratione veniam consequitur. Patet, Ezechia. 28. in quacumq. hora ingemuerit peccator &c. Et Psal. dixi confitebor aduersum me &c.

CONCLUSIO.

Ad. est &
Vega.

Matth. 7.

Quando mors instat, & præ nimia mortis angustia non recordatur aliquis peccatorum, neque pœnitentiæ, si ex toto corde misericordiam petat, sine actuali pœnitentia per solam orationem iustificabitur. Et probatur, Matthæi 7. petite, & dabitur vobis &c. vbi B. Chrysostomus, ait, omnis qui petit accipit, siue iustificatus sit, siue peccator, quod intelligitur quando ita orans habet actualem dolorem & non recordatur quoniam si recordaretur, pœniteret quidem, excusatur tamen propter mortis angustiam. Et Matth. 8. habetur, Serue nequam nonne omne debitum dimisi tibi quia rogasti me, ex his locis ita probo conclusionem, Deus pollicetur se daturum pœnitenti quicquid petatum fuerit ad salutem expediens, sed nihil magis expediens, quam peccatorum remissio, ergo, &c.

Mat. 8.

Difficultas. An peccata per ignorantiam commissa remittantur per dilectionem Dei super omnia, aut virtute generalis pœnitentiæ?

Cap. 33.

Vt si quis commisit viuram per ignorantiam culpabilem existimans non esse peccatum. Lege Vegam super Conc. Ind.

Trid. lib. 6. qui tenet affirmantem partem, & Medinam de poenitentia q. 2. de confessione dimidiata iteranda, notabili, similiter dubitari solet.

CONCLUSIO.

Quando peccator virtute poenitentiae solum detestatur peccata, quae sciens commisit, non autem actu simul quae per ignorantiam, in hoc euentu non iustificatur virtute poenitentiae generalis, neque etiam habet aliquam virtuales poenitentiam. Ratio est, quia per generalem peccatorum dolorem non detestatur peccata per ignorantiam commissa. Quoniam si illorum recordaretur non poeniteret neque de illis doleret. peccatum autem nunquam remittitur nisi per motum liberi arbitrij, peccato contrarium, id est, per peccati detestationem.

CONCLUSIO.

Quando peccator tempore poenitentiae non solum scienter commissa detestatur, verum etiam subdit, & poenitet me, si quid per ignorantiam commisi, tunc peccati ignorari veniam consequitur. Dummodo non habeat propositum committendi iterum peccatum ignoratum. Ratio est, quia tunc habet actualem displicentialem peccatorum per ignorantiam commissorum. *DD. ubi supra.* Quemadmodum poenituit David, quando dixit ab occultis meis munda me Domine &c. *Communis est Dent. 32. Idem scotus asserit D. u. multa alia posse operari*

Dis. An possit Deus remittere vnum peccatum sine alio?

CONCLUSIO.

De lege non potest Deus vnum peccatum sine alio remittere. Ratio est, quia Dei perfecta sunt opera. Et quem sanatur perfecte sanat. Tum etiam quia de lege nunquam remittitur peccatum sine infusione gratiae, quae non potest coexistere peccato. *que servus n. s. ras. si. giunt DD. ubi supra. C. n. bo panu. here. 2. Vega. lib. 13. d. ca. 35. usque ad finem libri.*

CONCLUSIO.

De potentia Dei absoluta Deus potest remittere quoad culpam vnum peccatum sine alio. Probarur quia potest Deus de potentia absoluta remittere peccatum absque infusione gratiae. Atque ita vnum peccatum sine alio.

D V B I V M.

Quid tunc remittit? Respondeo: poenam sensus, illi peccato respondentem, & poenam damni, quia exulerit à patria, non propter illud peccatum, sed propter alia. Et nota, quod tunc non reconciliatur Deo, quia non confertur illi gratia ut infra patebit. Contraria opinio est So. dist. 15. q. 1. art. 3. & aliorum quos ipse sequitur.

Dis. An dimisso peccato quoad poenam aeternam remaneat poena temporalis luenda?

M.

Nota

Nota primum cum S.Th.art. 40. dicente, duplicem poenam respondere peccato, æternam, si propter auersionem a Deo, & temporalem propter conuersionem ad creaturam. 2. Nota, poenam æternam in temporalem commutari.

C O N C L U S I O.

Pœna æterna virtute poenitentiae remittitur. Ratio est quia virtute poenitentiae recipit homo gratiam, quæ est acceptatio ad gloriam.

C O N C L U S I O.

In remissione peccatorum poena æterna virtute poenitentiae in temporalem commutatur. Definita est in Conc. Trid. Sess. 6. can. 14. & Sess. 14. can. 8. & 12.

C O N C L U S I O.

Communis est opinio. Tanta potest esse contritio: vt virtute illius omnis poena tã æterna, quàm tẽporalis remittatur. Patet exemplo Beatæ Magdalena, & latronis, & confirmatur ex can. 8. & can. 12. proxime citatis, vbi anathematizantur dicentes, per poenitentiam semel q. 85. S. per omnem poenam deleri. Vnde colligitur, aliquando ergo delebitur tota poena.

87. Di.

Art. V. An peccata Venialia etiam virtute poenitentiae remittantur?

Bo. d. 16.

q. vlti. &

d. 21. Ric.

d. 16. Vega lib. 14.

sup. Con.

Trid. ca.

2. & Ca.

verb. peccati he-

rest. 10.

& 12.

A. ex. Al.

m. 1. p. q.

122.

S. o. d. 21.

Absoluetur Articulus aliquot difficultatibus positis.

Prima dif. An peccata Venialia sint dictum vel factum? &c.

Hæc difficultas prima est explicanda, vt totus Articulus facilius intelligatur. Dux autem sunt opiniones: Prima B. Th. 1. 2. q. 88. art. 1. ad primum & q. 89. dicentis, non esse contra legem sed præter legem. Contraria opinio est Durandi in 2. dist. 41. q. 6. ad primum. Afferentis: esse contra aliquam legem.

C O N C L U S I O.

Omne peccatum veniale est alicuius legis transgressio. Patet: quia omne veniale est contra rectam rationem, & agere contra rectam rationem, est agere contra legem naturalem, præcipientem non esse à regula rectæ rationis deuiandum.

D V B I V M.

Veniale ex imperfectione actus estne contra præceptum Diuinum?

C O N C L U S I O.

Est quidem non tamen contra illius finem, scilicet charitatem. Ratio est, quia peccatum veniale est contra actum alicuius virtutis moralis, vel Theologicæ, de quibus singulis data sunt præcepta. Non est tamen contra finem præcepti, quia non destruit charitatem, & in hoc sensu vera est Durandi opinio.

Hinc

Hinc colligitur, Veniale peccatum non esse contra finem legis, sed præter finem. Quia Veniale non destruit dilectionem Dei, quæ est totius legis finis. Ad Rom 3.1. solum enim impedit charitatis augmentum, cum sit actus, qui non refertur in Deum, 3.1. atque ita dicitur, esse præter finem legis, & in hoc sensu vera est S. Tho. opinio dicentis, veniale peccatum non esse contra legem, si esset actus legi & fini legis, s. charitati contrarius, & impossibilis cum illa.

Hinc peccati Venialis definitio ita colligitur, vt dicatur esse actus contra aliquam legem: composibilis tamen cum fine legis, s. charitate.

Contra hanc veritatem de peccato veniali fuerunt multe hereses: præsertim vna cuiusdam. Caluini, qua negauit esse peccatum veniale. In quas doctissimè Castro, & Vega vbi supra inueniuntur sine poenitentia, nulla remittuntur peccata nisi dicas originale remitti infantibus.

Diff. An poenitentia, sit necessaria ad remissionem venialium?

Quatuor sunt opiniones. Prima dicit remissionem venialium nihil esse, quam remissionem poenæ temporalis propter venialia infligendæ: Alex. Ale. q. 69. m. 2. arti. 5.

Secunda opinio dicit, peccatum veniale non remitti per solutionem poenæ tantum, sed requiri etiam culpæ remissionem, quæ per quemcunque actum meritorium remittitur, quamuis homo non operetur hac intentione: vt culpa sibi remittatur, & quamuis actus ille non sit actualis, siue virtualis poenitentia. hæ duæ referuntur à Sco. in 4. dist. 21. q. 1.

Tertia opinio est Dur. d. 16. q. 2. opinantis, non remitti veniale nisi per contritionem, vel aliquam actualem displicentiam asseritque non sufficere actum dilectionis Dei super omnia: vt venialia remittantur.

Quarta est S. Thom. q. 82. art. 1. qui defendit sufficere virtua- lem poenitentiam ad venialium remissionem.

CONCLUSIO.

Peccatum veniale non remittitur per solam poenæ, quæ illis respondet, remissionem, quia post peccatum veniale non solum manet obligatio ad poenam, verum etiam macula, & culpa, quæ per solam poenæ solutionem non tollitur, culpa enim non remittitur, nisi per suum contrarium, s. per displicentiam quæ est contraria complacentiæ in peccatis.

CONCLUSIO.

Ad remissionem venialium necessaria est actualis, aut virtualis poenitentia. Ratio est, quia veniale peccatum est auersio secundum quid à Deo: auersio autem cum sit priuatio conuersionis, solum tollitur per conuersionem: nullus autem conuenitur in Deum, nisi per actualem poenitentiam vel habitualem, qualis est dilectio Dei super omnia.

CONCLUSIO.

Non omnia venialia remittuntur per quemcunque actū dilectionis Dei, nisi sit actus perfectissimus, bene tamen aliqua, exempli causa. per istum actum, propono obedire Prælato in omnibus propter Deum inobedientia venialis commissi, non autem mendacium iocosum remittitur, patet: quia ex isto actu dilectionis sequitur displicentia inobedientiæ, si tunc homo recordaretur, non autem displicentia mendacij iocosi, tum etiam quia talis actus dilectionis est compossibilis, cum proposito mētiendi, & ita non erit mendacij virtualis poenitentia.

S. Tho. 2.
2a 2ae
q. 187.
ar. 1.

D. q. An requiratur propositum cauendi deinceps venialia?

CONCLUSIO.

Tenetur habere propositum vitandi singula venialia, id est, in particulari. hoc veniale, verbum otiosum, & hoc, si immoderatum nimium, non tamē omnia venialia collectiue, quæ in admodum tenetur habere propositum cauendi omnia mortalia collectiue. Ratio est, quia homo in gratia constitutus, habet facultate vitandi omnia mortalia, non tamen venialia omnia ut sunt illa, quæ ex imperfectione actus oriuntur.

D. q. An propositum vitandi venialia, quorum poenitet, debet esse formale, et virtuale?

CONCLUSIO.

Quorum virtualiter poenitet, tenetur habere virtuale propositum cauendi illa, alioqui enim non sufficienter poeniteret. Ratio est, quia nullus digne poenitet, si habeat reincidenti propositum.

Cate. in
summa.
verb. 1. c.
tempus.

D. q. An qui habet propositum committendi veniale ex contemptu, mortaliter peccet?

Respondeo vno verbo, aut est contemptus simpliciter: ut quando aliquis nullo fine peccat. nisi ut superioris præceptum transgrediatur, aut est secundum quid.

CONCLUSIO.

Si quis habeat propositum committendi omnia venialia ex contemptu nocuenti, quod ex veniali sequitur, is solum peccabit venialiter, quamuis, constituat se in periculo peccandi

morta-

mortaliter, in certo tamen. Ratio est, quia talis contemptus est secundum quid, ratione parvi nocuenti.

CONCLUSIO.

Si autem habeat propositum committendi omnia peccata venialia, vel vnum tantum ex contemptu simpliciter, mortaliter peccabit. Et grauissimè. Ratio est, quia vult peccare vt non obediat suo Prælato, quod quidem nascitur ex odio legis latæris, verum de his in flosculis 2. lib.

Diffic. An virtute attritionis venialia remittantur, attritus in gratia existente?

CONCLUSIO.

Vt per talem attritionis actum venialia remittantur, debet esse specialis attritio venialium. Ratio est, quia cum attritione generali mortaliū est compossibilis complacentia venialium. Vnde talis attritio non est virtualis pœnitentia venialium. Non enim sequitur, pœnitet me peccasse mortaliter propter pœnas inferni: ergo nollem dixisse verbum ociosum: quamobrem attritio remittens venialia debet esse specialiter illorum, estque actus dilectionis, quia à gratia & charitate imperatur, vt si quis in gratia existens diceret, nollem venialiter peccasse, quia mihi gloria dilatabitur, & diutius in purgatorio immorabor Soto. tenet sufficere generalem attritionem d. 15. q. 2. art. 1.

Diffic. An quoties prima gratia per contritionem, vel sacramentum infunditur, venialia remittantur?

S. Th. vbi supra.

CONCLUSIO.

Si tunc alicuius peccati complacentiam habet, tale veniale non remitteretur, quia ad remissionem venialium requiritur pœnitentia, siue displicentia, quam ipse non habet.

CONCLUSIO.

Si nullius peccati venialis, complacentiam habet, omnia venialia remittuntur. quemadmodum, & mortalia. Pater: nã si remittuntur, mortalia, quod maius est, & venialia quoq; cõdonabuntur. Siquidem à minore ad maius optimè valet argumētatio affirmatiua minus iam appello minus probabile.

Dis. An per receptionem cuiuscunque sacramenti omnia venialia remittantur?

CONCLUSIO.

Remittuntur, si nullius complacentia habetur, & suscepturus sacramentum dignè accedat. Ratio est, quia talis susceptio est actus meritorius & per cõsequens dilectionis Dei, &c. quid? quod, si per sacramentale vt infra dicetur, remittuntur, & per sacramenta remittentur.

Difficultas. An etiam per quemcunque actum meritorium?

CONCLUSIO.

Scoti est. Etiam remittuntur. Ratio est, quia quicumque actus meritorius est actus dilectionis super omnia, nam est virtualis pœnitentiæ Venialium. Limitanda est conclusio iuxta 3. concl. 2. diff. huius art.

Difficultas. An etiam virtute martyrii, quod aliquis inter dormiendum patitur, illi venialia remittantur?

CONCLUSIO.

S. Thõ. est Quando aliquis se confert dormitum absque Venialium cõplacencia, etiam si nihil de martyrio cogitet, si in odium Christi occidatur, remittentur illi venialia.

Difficultas. An in purgatorio remittantur Venialia?

CONCLUSIO.

Alex. Al. Remittuntur quidem, communis est DD. sententia d. 21. & 2. p. q. 124 probatur Matth. 20. dixit Christus, peccatum in Spiritum Sanctum, neque in hoc sæculo, neq; in futuro remittitur. Hinc *D. Bona.* contrario sensu colligo: ergo aliqua peccata remittuntur in alio sæculo, scilicet, in Purgatorio. Nam in inferno nulla est redemptio.

D V B I V M.

Quo igitur modo remittuntur in Purgatorio? Varij sunt modi dicendi, Scotus dicit in instanti mortis, id est, in primo non esse hominis, quia iam est extra viam remitti Venialia, in quibus perseverauerit vsque ad mortem propter merita, quæ homo habuit in via: quia merita, quæ sunt causæ remissionis Venialium perseverantia in Venialibus non impediuntur. 2. Dur. dicit, remitti quoad culpam in Purgatorio propter displicentiam, quam habent illic animæ Venialium, cum sint in charitate: quia culpa tollitur per suum contrarium. 3. Soto d. 15. quæ. 2. att. 2. asserit: remitti quoad culpam in Purgatorio propter actum charitatis, & continuam patientiam quam dum cruciantur, habent. Et ratio est, quia iste actus est virtualis pœnitentiæ, remittuntur tandem in purgatorio per orationes Ecclesiæ, vt constat.

Difficultas. An Venialia peccata per sacramentalia remittantur?

Sacramentalia, sunt operationes ab Ecclesia institutz ad dignam sacramentorum receptionem.

CONCLUSIO.

Oratio dominica virtute illorum verborum, Dimitte nobis &c.

&c. remittit, Venialia. Ratio est, quia his verbis habetur virtualis pœnitentia, & constat can. de quotidianis. De pœnitentia dist. 3.

CONCLUSIO.

Aqua benedicta perfusa remittuntur venialia, Constat Can. aquam de consecr. d. 3. vbi expresse habetur.

CONCLUSIO.

Receptione Eucharistiæ, vel alterius sacramenti etiam remittuntur venialia supra hoc artic. patet.

CONCLUSIO.

At si confessio sit ficta est ne, conclusio hæc vera, certe tunc oritur dubitatio, vel dicendum quod in hoc casu non tenet. Confessio generalis remittit venialia, quia est actualis pœnitentia venialium.

CONCLUSIO.

Per eleemosynam venialia peccata remittuntur. Et constat Ca. medicina. De consecr. d. 1. & quia est actus dilectionis Dei.

CONCLUSIO.

Benedictio Episcopalis remittit quoque veniale, hæc ex consuetudine Ecclesiæ habetur, Hæ conclusiones sint ex communi Doctorum sententia & continentur hoc carmine Orans, Tinctus, Edens, Confessus, Dans, Benedicens.

Difficultas. An remittantur etiam simul quod ad pœnam? S. T. est v-

Prædictis actibus culpæ remittuntur, non tamen omnis pœna. Ratio est, quia sequeretur habentem sola venialia si tempore mortis aqua benedicta aspergeretur, statim ad cœlum euolare quod est difficile creditu. Et tantam Purgatorij pœnam remitti per solam aquæ benedictæ asperisionem. Remittitur tamen pœna iuxta quantitatem feruoris, & charitatis in Deum, quæ per hos actus excitatur.

Difficultas. An prædictis operationibus peccata venialia ex opere operato, vel operantis remittantur?

De aqua benedicta, & Episcopali benedictione est opinio S. Thom. vbi supra ad primum. Et Ric. d. 16. q. 1. art. 1. remitti venialia ex opere operantis. Contraria opinio est Sco. d. 15. q. 2. art. 3. quod remittantur ex opere operato.

CONCLUSIO.

Aqua benedicta, & Episcopalis benedictio ex institutione Ecclesiæ remittit venialia ex opere operato. Ratio est, quia si ex opere operantis solum, ita remitteret aqua non benedicta errore suscepta, atque benedicta, & ita prodesset simplicis Sacerdotis errore suscepta, ac Episcopalis benedictio. Vtrobique enim operatur intentio operantis, quod quidem est falsum.

Q V Æ S T I O C O N C L U S I O .

Vt virtute horum sacramentalium venialia remittatur, desideratur actualis attentio, saltem in principio actus. Patet, quia sicut ad mortaliū remissionem per sacramentum, requiritur aliquis actus, vt contritio, vel attritio, ita etiam: vt veniale per hæc sacramentalia, remittantur. Sunt enim actualia peccata commissa per propriam voluntatem, quemadmodum, & mortalia.

Alex. Alé.

Difficultas. An venialia absque mortalibus remitti possint?

q. 69 m.

Sensus est, an existens in mortali, possit poenitere venialium, & illorum remissionem consequi, non dimissis mortalibus.

9. art. 5.

D. Boni.

d. 15. q. 4.

11.

Duz sunt opiniones. Vna Duran. d. 16. q. 3. Qui dicit existentem in mortali, siue in via, siue extra viam, posse pro venialibus satisfacere. Contraria opinio est communis S. Tho. vbi supra art. vlt. & Ric. d. 26. art. vlt. Prima opinio falsò tribuitur Sco. d. 22. q. 1. quod. dixerit in inferno posse venialia remitti. Sco. enim opinio agit in Alexandrum, Diuum homam, & Ricardum, postea verò in versiculo, sicut iste modus non placet &c. affirmat remissionem venialium fieri per remissionem culpe, & poenæ, per aliquem actum contrarium magis Deo gratum, quàm fuerit culpa commissa, vel per actum meritorium gratiæ, & cum in inferno nullus sit locus actibus meritoriis, sequitur profectò Scotum, non primam, sed secundam opinionem amplexum fuisse.

C O N C L U S I O .

Vnum veniale potest sine alio remitti. Quia cum manet in amicitia Dei, qui solū habet venialia, poterit pro vno veniali. & non pro alio satisfacere, vt pro mendacio iocoso, & non pro officioso, poteritq. Deus remittere vnum, non remittendo aliud.

C O N C L U S I O .

Mortale peccatum potest de lege sine venialium remissione dimitti. Ratio est, quia veniale est compossibile cum gratia, & eius infusione, sine qua non fit de lege mortalis peccati remissio.

C O N C L U S I O .

Quando mortale, & veniale simul insunt, impossibile est de lege venialia remitti absque remissione mortaliū. Ratio est, quia illorum remissio, est actus amicitiae, & qui est in mortali, est Dei inimicus, & non potest talem actum habere, tum etiam neque per sacramentalia, quæ operantur virtute passionis Christi, cuius effectus existentibus in mortalibus, quia sunt indispositi, non applicantur.

C O N

Impossibile est quod culpam, vel poenam eistenti inferno veniale remitti. Pater : quia ibi existens non potest habere actum dilectionis Dei, neque recipere sacramentalia, quibus venialia remittuntur : quare si culpa est in perpetuum duratura, & poena. Lege Vegam omnino à cap. 11. vsque ad finem ferè lib. citati.

Art. V. An possit Deus de potentia absoluta remittere peccata sine gratia infusione?

Dux sunt opiniones S. Th. 1. 2. q. 113. qui affirmat hoc esse impossibile. Contraria opinio est Sco. m. 1. d. 17. & 2. 18. & in 4. d. 1. q. 6. & d. 4. q. 1. & d. 26. q. 2. asserentis : neque ex parte Dei, neque ex parte subiecti implicare contradictionem posse peccata absque infusione gratiæ remitti.

Satis laboratur
Alex. Alé
q. 3 8. m. 1
art. 2. D.
Bo. d. 17.
q. 1. ar. 1.
Scotti esse

CONCLUSIO.

Nom implicat contradictionem Deum remittere alicui peccatum absque infusione gratiæ Probatum Conclusio variis rationibus. Prima, potest Deus creare hominem in puris naturalibus, quare poterit illum ad eundem statum reducere, & absque gratia reparare. Dices gratia, & peccatum opponuntur priuatiuè ex natura rei post peccatum, quemadmodum, cæcitas & visus in catulo post nonum diem, licet quando est in puris naturalibus non opponantur priuatiuè, atque ita ratio Sc. non habet vim. contra illa priuatiuè opponuntur, quorum alterum necessariò inest subiecto post tempus à natura determinatum, id est, quando subiectum habet aptitudinem ad talem formam: vt est catulus post nonum diem: homo autem quando est in puris naturalibus est magis aptus ad gratiam, quam post peccatum, & tamen tunc gratia, & peccatum, per se non opponuntur priuatiuè ex natura rei : ergo neque post peccatum. Deinde similitudo catuli non viget, quia ante nonum diem cæcitas, & visus respectu illius non opponuntur priuatiuè, propterea quod catulus non est aptus ad formam: homo vero in puris naturalibus est aptus ad gratiam, magis quam post peccatum: quare minus post peccatum opponuntur priuatiuè quam antea. Secunda, Deus per suam omnipotentiam absolutâ potest absque aliqua culpa beatos beatitudine, & iustos gratiæ expoliare, eosque ad pura naturalia perducere, quod DD. contrariæ factionis concedunt, quare multò magis homini priuato gratia propter peccatum poterit peccatum remittere illum in puris naturalibus conseruando. Tertia potest homo iniuriam remittere inimico, non reconciliando illum in priuam amicitiam, cur non poterit, & Deus cum inter ami-

cum & inimicum detur medium, nempe, non amicum. Quarta constat ex his, quæ in peccato remittuntur, quæ possunt remitti absque infusione gratiæ, nempe, offensa quæ remittitur per satisfactionem, scilicet per penitentiam, vel remissionem huius poenitentia: vt sit inter homines, in quibus tandiu manet offensa, quamdiu non sit satisfactio, haud non remittitur iniuria. 2. reatus per remissionem poenæ æternæ. 3. de ordinario per rectitudinem naturalem, quæ nihil aliud est, quam facilitas, & promptitudo ad bonum, quæ fuerat per peccatum deperdita. 4. macula non imputando priuationem gratiæ ad peccata præterita. Quia potest Deus remittere maculâ instituendo, vt ille qui est peccato maneat extra gloriâ, non in poenâ peccati, sed ad declarandam, & manifestandâ suam potentiâ v.g. vt si aliquis exulceret a regno propter delictum commissum, potest Rex auferre ei delictum, & quod maneat extra regnum non tamen propter delictum, sed propter alias causas: atque hoc est remitti maculam, non imputando priuationem gratiæ ad præterita peccata.

Iam nota aliqua ad soluendâ argumēta contrariæ opinionis 1. animaduerte, gratiam & peccatum non esse priuatiuè opposita ex natura rei. Ratio est, quia potest Deus ex sententia omnium Theologorum creare hominē in puris naturalibus absque gratia, & peccato, vt fuit homo in statu innocentia: ex sententia. 2. neque ex lege priuatiuè opponi. Ratio est, quia peccatum non solum significat priuationem gratiæ, sed quod sit talis priuatio in poenâ culpæ, quæ quidē culpa est inimicitia, & aliquid contrarium, & nō sola priuatio. . posse remitti poenâ dāni sine acceptatione ad gloriâ, per solam non imputationem priuationis gloriæ propter peccatum. Potest enim Deus instituere, vt aliquis sit priuatus gloriâ, & non propter peccatū, quemadmodū potest hunc expoliare beatos absque vilo peccato beatitudine, quam possident, & talis expolio non esset illis poena 4. conuersionem & auersionem non opponi priuatiuè neque ex lege, neque ex natura rei sed vel contrariè, & tunc auersio idem est, quod inimicitia, & conuersio idē quod amicitia vel contradictoriè, & tunc conuersio est non amicitia, & cōuersio amicitia. Dices, Auersio videtur conuersionis priuatio. Respondeo, non est priuatio: vt cæcitas respectu visus. Significat enim quoque aliquid positium, scilicet inimicitiam vt quæ est pura priuatio, solam negationem significat in subiecto aptè nato. Dices, quid plus significat inimicitia, quam gratiæ priuatio significat? Respondeo, importat quidem gratiæ priuationem non absolutè sed in poenam culpæ & ita contrariū, & non tantum priuatio, vnde cōuersio & auersio sunt sicut amicus & inimicus vel nō amicus.

Difficultas. An ad remissionem venialium requiratur etiam gratia infusio?

Chic. 12.

Dux sunt opiniones extremæ, Prima Palud. d. 16. q. 1. artic. 2. q. 103. scilicet, veniale plerumq. remitti absque gratiæ augmento. Contraria opinio est. S. Tho. d. 87. art. 1.

CONCLUSIO:

Ad remissionem venialium. Non requiritur primæ gratiæ infusio. Patet quia veniale non contrariatur gratiæ, cum sit illi cō-possibile: vnde ad sui remissionem non requirit ex natura rei gratiæ infusionem.

CONCLUSIO:

Quoties in via veniale remittitur, gratia præexistens augetur. Patet: quia venialis remissio fit per actum elicitum ab existenti in gratia. Qui est Deo magis acceptus, quam fuerat peccatum odiosum.

CONCLUSIO:

Gratiæ augmentum non est necessarium ad remissionem venialis. Ratio est, quia in purgatorio venialia remittuntur, vbi gratia non augetur, quia ibi non est locus actui meritorio per quem gratia augeatur.

Difficultas. An actus poenitentia sit prior infusione gratia, intelligitur titulus de prioritate natura?

*Alex. Alē
q. 58. c.
73. m. 1.
S. Tho. q.
85. ar. 6.
c. 12. q.
103. ar.
6. c. 8. D
Bona. d.
17. qu. 1.
ar. 1. Ri.
c. Sco. d.
14. qu. 2.
ar. 2.*

Dux sunt opiniones, quæ etiam si videantur contrariæ, non sunt tamen. Prima est S. Thom. tenentis: dispositiones imperfectas præcedere tempore gratiam, perfectam verò dispositionem esse simul tempore cum gratia, posteriorem tamen natura. Hæc fuit etiam Alex. & Reliquorum quos citauimus. Altera opinio est Scot. quæ est eadem ferè cum communi opinione, qui statuit tria instantia naturæ, supposito tamen, quod prius per aliquam temporis moram à Deo præfixam, homo continuauit dolorem peccatorum in ultimo autem instanti illius temporis est actus poenitentia, & simul tempore charitas. Sed in isto instanti temporis sunt, inquit tria instantia naturæ, in primo enim instanti est actus poenitentia, in secundo infunditur charitas, in tertio actus poenitentia efficitur contritio, cuius virtute remittuntur peccata, dolor enim sine charitate non est contritio, sed attritio duntaxat.

CONCLUSIO:

In genere causæ formalis prius natura est gratiæ infusio, quæ sit perfectus actus poenitentia, qui contritio nominatur. Ratio est, quia causa formalis est prior suo effectu, prior enim est albedo, quam sit subiectum album quia dat illi tale esse, & gratia causa

causa formalis ex contritionis, & iustificationis nostræ : vt do-
 ct. Conc. Trid. Sess. 6. cap. 6. & 7.

CONCLUSIO.

Quatenus contritio est causa dispositionis gratiæ, id est, in genere causæ materialis, posterior natura est actus contritionis gratiæ infusione. Ratio est, quia dispositio materiæ præsupponitur ad causam formalem, & contritio disponit subiectum, vt sit aptum ad receptionem gratiæ, quæ est formalis causa, atque ita conciliantur opiniones.

Difficultas. An gratiæ infusio sit remissione culpæ prior natura?

Tres sunt opiniones. Prima S. Tho. 1. 2. q. 13. art. 8. scilicet vtrumque effectum simul tempore esse, prius tamen natura Deū infundere gratiam, quam remittat culpam. Secunda est Sco. d. 1. q. 2. & in 1. d. 17. q. 1. notab. contra istam conclusionem qui ait, infusionem gratiæ secundum intentionem Dei esse priorem remissione culpæ: at vero ordine executionis, prius Deum remittere culpam, quam infundat gratiam. Tertia est media Ric. d. 17. art. 4. q. 4. vbi ait, gratiam duplicem sortiri effectum, scilicet remissionem culpæ, & reconciliationem cum Deo: prius tamen efficere primum, quam secundum, & ita de sententia Ric. remissio culpæ prior est reconciliatione peccatoris.

CONCLUSIO.

Scoti est. Infusio gratiæ, & culpæ remissio non sunt duæ mutationes reales, sed vnica tantum. Ratio est, quia mutationes reales multiplicantur ad multiplicationem realem terminorum, quando enim vterque terminus à quo scilicet, & ad quem est realis, duæ interueniunt mutationes reales, vnde cum culpæ non sit ens reale, mutatio culpæ ad non culpam, non erit mutatio realis: sed rationis tantum, erit autem realis mutatio, ex non gratia ad gratiam, vnde consequens fit, remissionem culpæ, & infusionem gratiæ esse vnā tantum mutationem realem, & vnā actionem Diuinam, quamuis sit duplex effectus. Tot enim sunt actiones, quot sunt mutationes, & cum sit vna tantum mutatio, erit vnica actio.

CONCLUSIO.

Si gratiæ creatio, & culpæ remissio considerentur, quatenus gratia in anima subiicitur, prior est expulsio culpæ ab anima, atque remissio, quā sit gratiæ receptio. Prior enim est passi dispositio formæ introductione, siue receptione in eodem passo, nam actus actiuorum sunt &c. & cum anima ad gratiam per remissionem

tionem culpæ disponatur, erit prior perfectio remissio culpæ, quam sit in anima gratiæ receptio. Et hoc modo intelligenda est Scoti opinio, scilicet, ex parte subiecti, & in genere causæ dispositiue, siue materialis, atque ita sententiæ D. Tho. minime repugnat.

Ale. 9. 16
D. T. 94.
181. D.
B. d. 17. 9.
1. ar. 2. re
liqui dist.
14. 7. 24

Art. VI. An poenitentia à timore pœnarum inferni incipiat?

CONCLUSIO.

Ad iustificationem impij, vel peccatoris semper, speciale Dei optimi Maximi auxilium desideratur. Definita est in multis Cõcilijs Arausicano 1. ca. 7. & Milcuitano c. 5. & Trid. Vide Castrum vbi supra.

ca. 23.
vsque ad
26. lib 6,
super Cõ.
Tri. & h.

CONCLUSIO.

Ad iustificationem impij, quinque actuales dispositiones solent concurrere prima est motus fidei. de qua ad Hæbr. sine fide impossibile est placere Deo. 2. timor gehennæ, de quo Ecclesiastici. 1. timor Domini expellit peccatum. 3. spes Dei, de qua Matth. 9. confide fili, remittuntur tibi peccata tua 4. motus charitatis, vt Deum diligere incipiat, de qua Ioan. 14 qui diligit me, diligitur à patre meo, vltimò dolor de peccatis, de quo Actorũ. 1. poenitentiam agite &c. hæc conclusio est expressè definita in Concil. Trid. Sess. 6. cap. 6.

13. 13.
Castro
Verb. ti-
mor & ver-
bo Cõstri-
tio contra
hæreses.
Ad He. 11
Ecclesi 1.
Mat. 9.
Ioan. 14.
Acto. 1.
Pau. act. 6

Hanc Conclusionem intellige: vt communiter accidit. Tanta enim charitate potest infidelis inflammari: vt non timore gehennæ, sed filiali solum concutiat. Patet exemplo B. Pauli, qui statim dixit, Domine quid me vis facere?

CONCLUSIO.

In iustificatione Peccatoris frequenter hi motus positi non concurrunt, sed sola charitas cum poenitentia. Hoc enim experimento in nobis ipsis comprobamus, qui absque motu formali fidei, aut spei, aut timoris gehennæ, mouemur charitate in Deum, atque ita peccata detestamur, neque requiritur vt motus charitatis, & poenitentia sint duo motus, sed vnicus duntaxat, nempe, vt de peccatis propter Deum doleamus.

Hinc collige exordium poenitentia speciali Dei auxilio semper fieri, in impio, quidem à fide, in peccatore à charitate: quod autem fiat à timore gehennæ, accidentale est.

Hinc confutatur primum hæresis Pelagij asserentis: gratiam, vel speciale auxilium non esse necessarium ad meritorie operandum, sed tantum, vt facilius operemur, quod est hæreticum, Christus em simpliciter dixit. Sine me nihil potestis facere, secũdus error Lutheri dicentis absolute timore gehennæ esse malũ.

A. P.
P E N.
Hæresis.
Sco. libera
tur.

Hinc defendendus est Sco. ab hæresi Pelagiana, quam illi frequentissimè

quentissimè, sed falsò imponunt. Nam dicunt negasse auxilia specialia, occasionem autem sumpserunt aduersari: quia in hac d. 14. q. 2. ita scribit: peccator in peccato existens (& loquitur de Pœnitentiæ virtute) potest ex naturalibus cum communi influenza considerare peccatum commissum, vt offensiuum Dei, & vt contra legem diuinam &c. Et subiungit & potest voluntas ipsius &c. vbi duo contra illum notantur. Primum, quod dixerit hominem ex puris naturalibus posse cōsiderare peccatū &c. quia in hoc visus est cum Pelagio negare auxilium speciale. Secundum est, quia posuit dolorem de peccato esse attritionem, cum sit, inquit, contritio.

Soto 2.

14. q. 2.

21. 5.

Primum omnium Scot. negasse speciale auxilium, falsissimum est: nam multis in locis apertissimè fatetur, & docet, esse gratiam præuenientem, quam Theologi speciale auxilium ad pœnitendum nominant, esse necessarium, in primo enim Sent. d. 41. ita scribit quantumcunque peccator dum est in via, potest non esse peccator, quia potest Deus illum sua gratia præuenire. Vbi affirmat gratiam præuenientem esse necessariam: vt homo à peccatis resurgat, præterea in 4. d. 22. art. 2. prope finem ait, peccatoribus credentibus &c. citius Deus dat suam gratiam & resurgent. Vides gratiam præuenientem à Sco. positam? Paulò inferius ita inquit, istis citius inspirat Deus per pœnitentiam, quam inspirationem auxilium esse præueniēs, dubitat nemo. Præterea quod lib. 17. art. 1. in fine clarissimè confitetur necessarium esse speciale auxilium ad pœnitendum vbi ait, plures actus dilectionis &c. vsque ex se attingere, quis igitur non intelliget Scot. falsò fuisse accusatum. Nam locus, qui hic nigro calculo notatur, non fuit rectè ab aduersariis penetratus. Ad cuius veritatis intelligentiam animaduerte, aliud esse, intellectum considerare peccati malitiam, aliud verò voluntatem illud detestari. Nam primus actus potest fieri ex puris naturalibus, cōsiderare namque peccatum: vt malum, non est proxima dispositio gratiæ. Gentiles liquidem Philosophi, & mali Christiani considerant peccati malitiam, & tamen non conuertuntur, at verò secundus actus, id est, detestatio peccati non potest fieri sine speciali auxilio. Vnde falsus est Mag. Soto in prima correctione contra Sco. nam Sco. vt ex eius littera patet. de primo actu loquebatur. Deinde non recte. Secundo Sco. corripit. Neque enim omnes, qui detestantur peccata, quia sunt offensiuæ Dei, contritionem habent. Et ratio est, quia sequeretur, tunc aliquem suæ contritionis esse certum, & ex consequenti suæ gratiæ, quod est erroneum. Consequentia est manifesta. Nam si iste certò scit se detestari peccata propter Deum, certò, plane scit se habere contritionem

tritionem, & per consequens se esse in gratia, quod est hæreticum. Vnde colligitur aperte posse aliquem detestari peccata in quantum sunt offensiva Dei, & talem actum esse insufficientem ad gratiam comparandam. Vnde non erit contritio, sed attritio, cum attritio sit quicumque dolor insufficientis per se ad gratiam sine sacramento comparandam. Tum accusat Mag. Soto Scotum, quod dixerit illam attritionem quæ iustificationem præcedit, esse meritoriam gratiæ de congruo, quod si ut ab Sco. tuit prolatum intelligatur, erit summa laude dignum nunquam enim Sco. per meritum de congruo opus eui de iustitia præmiū debeat, sed opus impetratorium intellexit, atque ita omnia opera bona facta ab existenti in mortali, sunt impetratoria, quoniam hæc misericordiam Diuinam excitant: ut illi suam gratiam elargiatur. Lege Vegam in opusc. de iustificatione q. 11.

Sunt qui affirmant, per pura naturalia Sco. intellexisse particulare auxilium, Deus creauit hominem propter beatitudinem, ut summum bonum intelligeret &c. Authore B. Augu. Et quia ordinauit eum ad talem finem, instituit illi media ad finem illū consequendum tribuere: quæ quidem media cum dentur toti naturæ humanæ, ab Sco. naturalia appellata sunt, quæ Thomistæ etiam supernaturalia vocant.

*Artic. VII An virtus pœnitentiæ omnia merita
propter peccatum amissa reparentur?*

Quatuor sunt opiniones. Prima Henrici quolib. 5. q. 21. asserentis: omnes resurgentes à peccato virtute pœnitentiæ recipere æqualem gratiam, à quacunque gratia ceciderint, vel per quamcunque contritionem resurgant, licet pueri ante usum rationis virtute Baptismi. Quæ opinio, ut incredibile, ab omnibus refutatur. Secunda opinio est Gab. d. 14. quæst. 3. dub. 3. & citat Ocham, & comprehenditur hac propositione. Homo virtute pœnitentiæ resurgit semper ad maiorem gratiam, & gloriam illa à qua cecidit. Hanc Almay, & Ioan. Maio. d. 22. amplexi sunt. Tertia opinio est B. Tho. quæst. 89. artic. 2. 3. & 5. quæ de sententia So. d. 16. quæst. 2. ra. 2. duabus propositionibus continetur. Prima, Contritioni resurgentis respondet duplex gratia, vna contritioni tantum, altera & contritioni, & gratiæ & meritis præteritis. Secunda, gratia respondens meritis erit secundum partes proportionales, præexistentis contritionis, & non secundum eius partes quantitativas. Quarta opinio est Sco. d. 21. art. 2. notabili. 3. quæst. 1. & comprehenditur sequentibus propositionibus. Prima est, omnia merita mortificata reuiuiscunt virtute pœnitentiæ ad tantam gloriam &c. Secunda, non est idem habere plura merita reseruata in acceptatione Diuina in ordine ad

Alex. Alē.
9. 57. m.
5. & 6.
D. Bon.
distinct.
14. ar. 2.
per totum

ad præmium pro eis reddendum, & habere maiorem gloriam intensiùè, id est, aliquis potest habere in via plura merita, quam gratiam habitualem. Tertia, resurgens à peccatis resurget ad maiorem gloriam respondentem meritis, non tamen ad maiorem gratiam. Quarta, homo resurgit ad maiorem gloriam respondentem meritis propriis, non autem ad gloriam respondentem gratiæ, opinatur enim Scot. gloriam non solum respondere meritis, verum etiam gradibus gratiæ, hanc opinionem dicit Scoto esse inopinabilem, quia ex ea sequitur vnum habitum habere duplex præmium. Respondeo, gloria, quæ respondet gratiæ, non respondet meritis nostris, sed Christi applicatis nobis per sacramenta. Qui sicut ex opere operato datur certus gradus gloriæ. Vide Corollaria, quæ ibi Scotus infert.

CONCLUSIO.

Luc. 15. Virtute poenitentia homo ad gratiam, & virtutes amissas reparatur. Patet Lucæ 15. ubi dicitur, filio prodigo datâ fuisse primam stolam, per quam gratia amissa intelligitur, & alia, quibus virtutes amissæ significantur.

CONCLUSIO.

Non semper ad tantam gratiam, quando peccando amiserat, resurgit, sed recipit illam iuxta contritionis mensuram. Ratio est, quia formæ recipiunt magis, & minus, intendunturque, & remittuntur iuxta subiecti dispositionem, & cum contritione anima ad gratiam, quæ est forma disponatur, profectò gratia iuxta contritionis quantitatem infundetur, atque ita aliquando ad æqualem, nonnunquam ad maiorem, quandoque verò ad minorem gratiam deperditam resurgit.

CONCLUSIO.

Ezech. 33. Omnia materia, quæ fuerunt per peccatum mortificata, virtute contritionis restituuntur. Colligitur apud Ezechiel. si egerit poenitentiam, impietas impij non nocebit ei, at si non viuificarentur, noceret impietas.

CONCLUSIO.

Virtute poenitentia redit homo ad maiorem gloriam, illa à qua ceciderat, quia redit ad omnem gloriam meritis reuiuificatis, & contritioni respondentem. Nam contritio quamuis nō sit gratiæ primæ meritoria, quæ non cadit sub merito, gloriam tamen meretur.

Scoti est.

CONCLUSIO.

In mortis instanti gratia meritis respōdens datur. Ratio est, quia gratia est præmiū accidentale respōdēs meritis, & quemadmodū tunc merita quo ad præmiū essentialē, scilicet, gloriam præmiantur, ita quo ad præmia accidentalia præmiabuntur.

*Diffic. An illa opera etiam quoad satisfactionem
reverscantur?*

CONCLUSIO.

Ad satisfaciendum pro peccato futuro minime valebunt. Ratio est, quia sicut contritio, & confessio non habentur de peccatis committendis, sed de commissis tantum, ita, neque satisfactio est enim tertia pars poenitentiae, quae nunquam pro peccatis futuris admittitur.

Ar. Vlt. An peccata dimissa peccatore ad vomitum redeunte redeant?

Duae sunt opiniones. Prima asserit peccata dimissa absolute, redire. Secunda affirmat Deum, non remittere peccata absolute, sed hac lege, & conditione, scilicet si peccator non fuerit relapsus, utranque refutat S. Tho. S. Tho. q. 88. r. li. qui dist. 22. D. B. art. 1.

CONCLUSIO.

Peccata dimissa, quamvis peccator post poenitentiam relabatur, non redeunt simpliciter. Ut Naum c. 2. non confurget duplex tribulatio non puniet Deus bis in idipsum, & absque dubio puniret, si peracta poenitentia peccata iam dimissa iterum punienda redirent. Naum c. 2.

CONCLUSIO.

Peccata dimissa secundum quid, id est, ratione ingratitude redeunt. Ratio est, quia eo aliquis magis ad diligendum Deum, & illi obediendum obnoxius est, quo plura beneficia recipit. Et cum remissio peccatorum sit maximus beneficius, cui remissa sunt peccata, deinceps si non diligit erit maiori poena, quam antea dignus. Hinc tanto peccata sequentia erunt grauiora, quanto aliquis pluries poenituit, quia plura beneficia recepit. A P. PEN.

Peccata hoc loco redire, nihil aliud est, quam Deum grauius sequentia peccata punire habita ratione ad peccata iam dimissa: ut index, qui acerbius punit semel flagellatum, si relabatur, habita ratione ad peccatum iam dimissum, quam si nulla praecessisset peccatorum remissio. S. Tho. q. 1. art. 3. A P. PEN.

Diff. An una versio sit alia deterior?

CONCLUSIO.

A Deo ille dicitur magis aduersus, id est, inimicus, qui quantum in se fuit, dedit maiorem aduersionis & inimicitiae causam. à causa enim inter & sequetur effectum intendi. Probatum à simili sicut in humanis, ille dicitur magis auersus ex duobus ab aliquo tertio, qui grauiorem intulit iniuriam.

Diff. An poena damni sit in uno intensior, quam in alio?

N

CON-

QVÆSTIO
CONCLUSIO.

Gravior quidem est, non in se, sed ex parte effectus, quæ producit. Maiores namque tristitia afficiuntur, qui intelligunt se à cælo exalare propter grauiora peccata, quam qui propter minus grauiora. Priuatio siquidem visionis diuinæ efficit in damnatis tristitiam; solum, quia vident se propter sua peccata in æternum regno cælesti priuatos. Quanto enim inter homines exilium propter grauius peccatum impositum est, tanto magis exulem torquet. Nam pœna sine culpa inflictæ aliquando delectat.

Scoti est
ubi sup.

Diffi. An peccatum semel iam dimissum, possit secundum Dei omnipotentiam, iam redire?

CONCLUSIO.

Possit Deus secundam suam omnipotentiam facere: vt peccata quoad pœnam redeant. Possit enim Deus instituire, vt peccatum dimissum propter reuidentiam puniatur, ac si non esset dimissum. Quod quidem non implicat aliquam contradictionem.

CONCLUSIO.

Quoad culpam vetò impossibile est redire, nisi iterum committatur. Iam enim esset aliud peccatum, & non præteritum, cū sit alia voluntatis operatio. Quinimo de sententia Thomistarum, & Ricar. quando peccator in hac vita non satisfecit pro pœna temporali, in quam fuit peccatum cõmutatum, tale peccatum iam dimissum æternaliter in inferno punietur.

Diffi. Peccat ne quis, qui cadit ab innocentia, an qui à penitentia?

Ricar. ubi
supra ar.
5.

Tres sunt opiniones: Prima Sco. ubi supra; dicentis, maiorem ingratitudinem esse cadere ab innocentia, quam cadere à penitentia. Scot. subscripsit. Caiet. contra S. Tho. qui tenet oppositam opinionem. Tertia opinio est Ricar. qui posita distinctione vtramque opinionem amplectitur.

CONCLUSIO.

Si quantitatem Beneficij contra quod peccatur, consideremus, maior ingratitudo est cadere ab innocentia, quam à penitentia. Quia eo grauius est peccatum, quo magis est beneficium acceptum, & longe maius beneficium est, aliquem post Baptismum in statu innocentia conseruare, quam donum penitentia post peccatum concedere.

CONCLUSIO.

Si consideremus, & quantitatem beneficij, & magis esse gratis datum, propterea quod accipiens erat minus dignus, grauius quidem peccat, qui à penitentia quam qui ab innocentia cadit.

dit Ratio est; quia quò aliquis pluries poenituit, eo grauius peccat. Plura enim beneficia recepit, qui magis ad cauendum peccata obligabatur.

Hinc sequitur grauius peccare qui cadit post originale, & actuale dimissum, quam qui post originale duntaxat, quod est ab innocentia cadere.

Dis. An ingratitude, qua peccatum dicitur esse grauius, sit circumstantia speciali lege prohibita?

CONCLUSIO.

Ingratitudo non est speciale peccatum, quando peccans non intendit Deum contemnere, sed est conditio peccantis contra Deum benefactorem. Non enim prohibetur peculiari precepto, neque est peculiaris actus, nisi quando fit ex contemptu.

Dis. An circumstantia ingratiuitatis sit confitenda.

Scotus tenet confitendam generaliter tantum, dicendo, de multis peccatis hactenus poenitui, & postea reincidendo in alia peccata sui ingratus, quia in singulis confessionibus emisi votum, id est, propositum non reincidendi, nihilominus tamen non tenetur ita illam confiteri, quia non est contra aliquod preceptum, quo prohibeatur. Hactenus de questione.

QVÆSTIO DE CONTRITIONE.

Art. I. De definitione contritionis.

CONCLUSIO.

Contritio, est dolor de peccatis, quia fuerunt contra Deum vel etiam proximum quem tenemur amare vt nosmetipsos, commissa cum proposito cauendi in futurum confitendi, satisfaciendique & cum spe venæ Diuinitus obtinendæ. Hæc conclusio manifestabitur sequentibus difficultatibus, in quibus singulæ partes illius examinabuntur.

Dis. An contritio sit dolor actualis, id est, actualis peccati noliti?

Dæ sunt opiniones. Prima S. Tho. d. 17. q. 2. Ric. loco citato ar. 1. Seo. d. 14. q. 1. & aliorum qui tenent poenitentiam, siue contritionem esse actualem peccati nolitionem. Secunda opinio est Adriani q. 1. de poenitentia dicentis peccatorem non posse habere ritum actum, nollem peccasse, si esset possibile, sed simplex tantum desiderium placendi Deo, & quia Deo displicuit, ideo contristatur.

CONCLUSIO.

Contritio, est actualis noliti peccatorum, non absoluta, sed conditionalis, vt nolle, si fieri posset peccasse, ex qua plerumque

Alex. Al.
à qu. 67.
vsque ad
q. 75. Pe-
ca. c. 26.
c. 27. li.
13. iur.
Coc. Pri-
dent. Ca-
stro. r. r.
penitent.
cōtra ha-

re. A.
Alex. Al.
nota quæst.
67. 68.
Ri. d. 17.
c. 1. ur.
ibi, q. 2.

tristitia emanat. Patet, quia cum contritio sit actus amicitiae: erit actus voluntatis detestantis peccatum, & cum non sit peccati volitio, erit profecto nolitionis actus.

Alex. Al.

vbi supra

ar. 1. q. 1.

S. Tho. 1.

2. q. 113

art. 1. Du

& Gabr.

vbi supra.

Diffic. An talis nolitio debeat esse propter Deum offensum?

Omnes DD. tenent dilectionem Dei esse necessariam ad perfectam pœnitentiam, vt doleat, s. propter Deum offensum. Paludan. vero d. 14. dicit, non esse necessariam dilectionem Dei, est autem sententia communis, quæ olim fuit opinio, iam canonizata in Concil. Trid. Sess. 6. cap. 6. vbi dicit, pœnitentiam à dilectione Dei exoriri.

CONCLUSIO.

Quem pœnitet peccatorum propter gehennæ timorem, vel pœnæ temporalis pro peccatis infligendæ, is peccatorum remissionem non consequitur. Constat exemplo Saulis, Antiochi & Elau, qui non consequuti sunt sua pœnitentia peccatorum veniam. Quia absque charitate, & solo timore pœnarum, illos peccalle pœnitebat.

D. Augu.

14. de Ci.

Dei. 6. 71.

CONCLUSIO.

Pœnitentia illius, quem solum pœnitet amore virtutis, aut propter gloriam amissam nullius est fructus. Ratio est, quia ortum habet ex amore proprio, qui teste B. August. Babylonis Civitatem ædificat.

CONCLUSIO.

Pœnitentia absque sacramento sufficiens ad peccatorum remissionem, qualis est contritio, ex dilectione Dei proficiscitur. Definita est in Conc. Trid. supra citato, vbi ita legitur. Peccatores, incipiunt diligere Dominum omnis iustitiæ fontem & propterea mouentur aduersus peccata per odium aliquod, & detestationem.

CONCLUSIO.

Vera pœnitentia, non solum ex dilectione Dei, verumetiam ex timore gehennæ, spe gloriæ, & ex fide profluit. Definita est etiã in eodem Conc. Sess. 6. sic enim habetur. Peccator adiutus fide, & concussus timore, erectusq; spe gloriæ, incipit diligere Dominum: & propterea mouetur in detestationem peccatorum.

Vega vbi

supr. 1. 21.

& 22.

Diffic. An requiratur actuale propositum cauendi in futurum, & auferendi omnes peccatorum occasiones?

Duo sunt modi dicendi circa hanc difficultatem. Primus, s. requiri actuale propositum, & citantur pro hac sententia Alex. q. 69. m. 9. art. 2. & D. Tho. & Dur. d. 17. Sco. d. 14. q. 4. Caiet. in tractatu de contritione q. 1. Adrian. quo. lib. 1. art. 3.

Secundus autem modus est, quo dicitur sufficere virtuale propositum

positum cauendi peccata. Authores huius sunt de pœnitentia
q. 3. Maioris. d. 15. q. 1. Almayn. dist. 14. q. 1.

CONCLUSIO.

De ratione pœnitentiæ est, habere actuale propositum, aut
virtuale cauendi peccata in futurum, & obseruandi omnia di-
uina mandata. Definita est in Conc. Flor. & Trid. Sess. 6. Can.
6. vbi dicitur, disponuntur autem peccatores ad ipsam iusti-
tiam &c. quando mouentur per odium aliquod aduersus pec-
cata, & dum proponunt seruare nouam vitam, & mandata Di-
uina, & ante hæc Concilia nunquam fuit locus opinionibus,
quia nefas erat de hac re dubitare.

CONCLUSIO.

Quando tempore pœnitentiæ homo vitæ futuræ recordatur,
tenentur habere propositum actuale cauendi omnia peccata, &
illorum occasiones, alioquin pœnitentia non esset fructuosa,
quem pœnitet peccasse sed tamen interim habet voluntatem
in posterum peccatum certè non est credendum hinc homini
dimitti peccata aut pœnitentiam hanc esse veram. Cõstat mul-
tis factæ scripturæ testimoniis, quæ à Doctoribus vbi supra, af-
ferunt. Confirmatur. Quia pœnitentiæ est actus perfectæ amicitie.
perfecta autem amicitia vtrumque amplectitur, velle, scilicet,
amico placuisse, & propositum pacendi semper in futurum.

CONCLUSIO.

Aliquando excusatur homo à proposito actuali cauendi
peccata in posterum, & tunc temporis virtuale propositum est
satis v. g. Pœnitens præ nimio dolore non recordatur vitæ fu-
turæ, et si recordaretur, efficacissimè proponeret in posterum
cauere, talis dolor, est virtuale propositum, excusatur tunc pœ-
nitens ab actuali, constat Davidis exemplo, cui dicenti: peccaui.
Respondit Nathan. transtulit Dominus peccatum tuum. Quem
locum citans D. Aug. in homilia 14. ait, vide quantum valcant
tres syllabæ, nondum proposuerat David futura mala cauere, &
iam sufficientem egerat pœnitentiam.

*Difficultas. An ad sufficientem contritionem actuale propositum confi-
di tempore debito, & satisfaciendi requiratur?*

CONCLUSIO.

Non est de ratione contritionis actuale confitendi propo-
situm, cum virtuale sufficiat. Ratio est, quia cum possit aliquis
per solam contritionem, si habeat ignorantiam inuincibilem
fidei absque actuali proposito Baptismi iustificari: vt constat
exemplo Cornelij, poterit etiam absque actuali proposito con-
fitendi &c. vtrumque enim sacramentum est de necessitate sa-
lutis, quid? quia confessio, & satisfactio sunt actus exteriores,

qui non sunt de quidditate Contritionis, quæ est actus interior, & de hoc virtuali proposito loquitur Conc. Flor. vbi supra, & Concil. Complutense contra Petrum Oxoniensem hereticum, qui dicebat, peccata deleri per solam Contritionem sine proposito.

ERROR

Art. II. *Quorum peccatorum sit habendus dolor?*

In hoc articulo explicanda est particula in definitione Contritionis posita, nempe, dolor de peccatis.

Difficultas. An de peccato Originali sit habendus dolor?

CONCLUSIO.

Nequaquam est de illa necessario dolendum, neque ex natura sua per dolorem tollitur. Definita est Conclusio in cap. Maiores extra de Baptif. hic autem. Et ratio eiusdem textus est, quia cum contrahatur per nostrum consensum, sine nostro consensu per sacramentum poterit remitti.

Difficultas. An sit necessario de veniali peccato dolendum?

Huius difficultati responsum est q. 1. de Pœnitentia ar. 4.

Difficultas. An de mortalibus peccatis sit necessario habendus dolor?

D. B. ii. De peccatis commissis ante Baptismum q. 2. de suscipientibus
 ar. 1. qu. 1. Baptismum, art. penultimo egimus, ubi refutata est opinio Caie.
 2. dicentis, Baptismum non præsupponere actum pœnitentiæ virtutis, quam etiam ascribunt. Sco. quia d. 14 q. 4. dixerat. Adultum duplici via posse habere primam gratiam delentem originale, vel per bonum motum disponentem ad illam de congruo, vel per susceptionem Baptismi, ex qua distinct. colligunt Aduersarij opinatum fuisse, solam Baptismi susceptionem absque aliquo præuio dolore sufficere, Verum tamen uero Sco. d. 4. q. 54. ita dicit: fructus dicitur accedere ad Baptismum, qui habet aliquod præteritum peccatum, de quo non contrititur, nec atteritur, & hunc Deus non iustificat per Baptismum, de peccatis vero post Baptismum commissis, iam supra q. 1. de Pœnitentiæ disserimus, & infra etiam agemus.

Sco. lib. 2.
 147.

Difficultas. An de peccatis alienis teneamur habere dolorem?

CONCLUSIO.

Alex. Ale. De alienis peccatis non est nobis dolendum. Ratio est, quia
 148. 69. aliena peccata non auertunt nos a Deo. Dicit enim B. Paul. v-
 Ad Rom. nusquisque nostrum pro se rationem reddit Deo. Et nota, quod
 14. quando aliquis dolet, quod fuerit causa alieni peccati, non
 Psal. 18. de alieno, sed de proprio peccato dolet: & ita intelligendus est
 Psal. & ab alienis parce seruo tuo. Vnde sequitur, quod qui fuit
 causa peccatorum, consulendo, vel faciendo &c. quæ modo
 committentur, si semel egerit pœnitentiam præteriti peccati
 proprii,

proprii, non tenetur postea illorum poenitere.

Difficultas. An de peccato futuro sit habendus dolor?

CONCLUSIO.

Nequaquam. Ratio est, quia per illud nondum à Deo separati sumus, & qui habet propositum committendi aliquod peccatum, illud propositum non est peccatum futurum, sed præsens.

Difficultas. An sufficiet ad veram contritionem generaliter

de peccatis dolore, nulla illorum prævia recogitatione,

An prius sint omnia in memoriam revocanda?

Dux sunt de hac q. contrariæ opiniones. Prima Antiquorum: Alex. q. 69. m. 8. art. 2. D. Tho. q. 82. ar. 1. Ric. d. 17. ar. 4. q. 2. Dur. d. 17. q. 2. quos sequuntur Medina, Cano. & alij, qui omnes tenent partem aientem. Contraria opinio est Caię. vbi supra D. Tho. q. 2. de Contritione. Idem videtur sentire Sco. d. 15. q. 1. ar. 4. qui dicit, Satisfactionem interiorem (per quam contritionem intelligit) non esse necessariò habendam singulorum peccatorum secundum numerum, neque secundum speciem, sed satis esse: vt omnibus peccatis vnica satisfactio, id est, vnica & hoc certe verum est, si contritio nõ est ficta. Cõritio respondeat.

CONCLUSIO.

Suscepturus Poenitentia Sacramentum tenetur prius peccata omnia recogitare. Patet, aliter enim ex culpa sua non faceret integram Confessionem.

CONCLUSIO.

Ante Confessionem non tenetur habere peccatorum quæ ad confitendum recogitavit, contritionem. Ratio est, quia non tenetur homo duplicem habere peccatorum contritionem, cum Deus non puniat bis in idipsum, sed tenetur tantum ad hoc in ipsa Confessione. Nam si aliquis confiteretur peccata tua, & non haberet actualem illorum notationem in corde, fictè confiteretur, dicendo, dico meam culpam, ne tale peccatum commisisse.

CONCLUSIO.

Inter confitendum tenetur poenitens tot habere contritiones, & dolores, quot sunt confessionis actus v.g. si vno actu confiteatur decem blasphemias, & alio decem fornicationes, singulis actibus, & non singulis peccatis singulæ cõtritiones respondere debent. Verum si confiteatur peccata singulatim, vt singula peccata eiusdem speciei, tunc tenetur habere singulas singulorum peccatorum contritiones. Quia singulatim singula confiteatur, probatur. Nam aliter contritio esset ficta: quia aut dicit verbo tantum, dico meam culpam, & tunc ficta esset confessio, aut ex corde, & istud est habere contritionem, id est, dolorem ita enim sumitur hic Contritio.

Qui non est suscepturus sacramentum confessionis, non tene-
tur ante Contritionem, omnia peccata recogitare, cum suffi-
ciat habere vnam generalem contritionem. Ut v. g. vellem nun-
quam ob Dei amorem peccasse, & propono deinceps omnia pec-
cata vitare, manifesta est Conclusio. Nam si esset talis recogita-
tio necessaria, sequeretur hominem non posse subito iustificari,
atque ita esset in via, & extra statum salutis, vt si quis per spa-
tium quatuor horarum posset tantum peccata recogitare, & es-
set iamiam morti proximus.

C O N C L U S I O.

Vt contritio generalis sufficiat ad iustificationem, necessariū
est, vt se ad omnia commissa extendat: ad hunc, scilicet, sensum,
vt nullum sit peccatum, cuius si tunc recordaretur: non poeni-
teret. Constat, Nam aliter non esset contritio generalis.

C O N C L U S I O.

Quamuis ad iustificationem non sit necessaria peccatorum
recogitatio, est tamen necessaria, vel ad restitutionem, vel ad sa-
tisfactionem. Ratio est, quia sunt quædam peccata, ad quorum
remissionem est necessaria restitutio, in re, aut in voto, vt pecca-
tum furti, & infamiae &c. quare erit necessarium, saltem post
contritionem peccata recogitare.

*Art. III. An dolor de peccatis debeat esse
maximus secundum intentionem?*

Vide DD. in principio quæstionis citator. Tres sunt opinio-
nes. Prima Adriani q. 2. de poenit. ar. 1. & quolib. 5. art. 3. & alio-
rum dicentium ad veram poenitentiam requiri: vt homo do-
leat secundum omnem suum conatum. Secunda opinio est Sco-
d. 15. q. 2. §. ex hoc patet, de 4. art. affirmat enim, requiri certam
intentionem, scilicet, quando poenitentia habetur de multis pec-
catis simul, non sufficit contritionem esse remissam, sed debet
esse certæ & determinatæ intentionis, ita quod vnus gradus
intentionis respondeat vni peccato, & alias alij, quamuis non sit

Alexand. maximus, vt docet Adrian. Tertia opinio est communis Ricard.

Alen. tota d. 17. q. 5. 8. & 9. art. 1. lege Vegam à cap. 23. vsque ad 27. super
q. 68. D. Conc. Trid. qui negat hanc esse Ric. opinionem.

Bon. ar. 1.

C O N C L U S I O.

q. 2. Dur. Odium, nolitio, siue detestatio peccatorum, vt sit sufficiens
q. 4. ad illorum remissionem quantum ad solam culpam, non requi-
ritur, vt sit maxima, quoad intentionem. Hæc est B. Chrysoft. &
refertur canone. talis. de Poenitentia de 3. vbi legitur. Quântulam
cūque & quamlibet breui tempore gestam poenitentiam Deus
suscipit, nec patitur exiguæ conuersionis perire mercedem.

C O N -

CONCLUSIO.

Odium siue detestatio peccatorum debet esse maxima, appreciatiuè, id est, comparatiuè, ad alias creaturas, ad hunc, scilicet, sensum, quod quando homo dolet, & conteritur, potius eligat quoduis corporis, fortunæ, siue honoris malum, quam Deum offendere: ita vt odio habeat malum culpæ, plusquam cætera mala odio digna. Ratio est, quia actus perfectus charitatis est, diligere Deum super omnia appreciatiuè, id est, vt præ eius amore, & mandatorum obseruantia postponat omnia, & cum contritio sit actus perfectus charitatis, debet esse maximus tatum appreciatiuè. Ita quod si daretur, peccati optio potius, deberet eligere mortem quantumcunque ignominiosam: quam velle peccasse. Et nota, cum Alex. D. Tho. & Bona. d. 17. huiusmodi comparationes minimè esse hominibus parum in in virtute exercitatis proponendas. Quoniam esset illis certissima ruinæ occasio.

D V B I V M.

Quare anima intensius odit malum pœnæ, quam culpæ, cum hoc magis noceat?

Respondeo, quia malum poenæ est sensibile, & pro hoc statu mala sensu apprehensa magis mouent intellectum, & voluntatem, quam culpæ malum, quod solum intellectu apprehenditur, cum sit spirituale.

CONCLUSIO.

Ad remissionem omnis culpæ, & poenæ, necessaria est interior contritio pro qualitate, & quantitate peccatorum. Probatur quia huiusmodi contritio quo intensior est, eo magis est satisfactoria non solum pro culpa, sed & pro purgatorij poenæ, & in hoc sensu loquitur Sco. quia huiusmodi contritionem nominat totalem contritionem, id est, in totum remittentem peccata quoad culpam, s. & poenam. talis fuit contritio B. Magdalenæ.

Difficultas. An contritio nimis intensa, quæ grandem generat tristitiam, sit laudabilis?

CONCLUSIO.

Si contritio est ex natura sua: eo est laudabilior, quo est intensior. quia contritio est actus charitatis, & charitas nõ habet medium, quemadmodum aliæ morales virtutes habent.

CONCLUSIO.

Contritio intensa potest esse vitiosa, quando præ nimia tristitia, Ad Rom. mors, aut corporalis ægritudo timetur. Confirmatur ex B. Paulo 12. lo dicente. obsecro itaque vos fraures per misericordiam Dei, vt & c. rationabile obsequium vestrum.

CONCLUSIO.

Non licet poenitenti de furto dicere, vitinam ego commisisssem adulterium, & non furtum, propterea quod magis infamat furtum quam adulterium. Patet. Nam qui talem dolorem haberet, plus proprium, quam Dei honorem diligeret.

CONCLUSIO.

Integrum est poenitenti ita dicere: vitinam ego nunquam offendissem Deum: & esto, quod essem offensurus, mallet minus graue peccatum incidisse. Nam huiusmodi dolor ex dilectione Dei profuit.

CONCLUSIO.

Qui paratus est ad eligendi grauiora peccata, vt vitet minus graua: quia magis infama est, si sint mortalia peccata, mortaliter peccat: si vero venialia, venialiter. v.g. qui diceret, si esset mihi peccandum, potius vellem committere hæresin, quam peccatum nefandum, iste iam est hæreticus, si hoc ex animo dicit. Patet manifestè, quia peccatum ideo peccatum quia voluntarium, & iste habet voluntatem, & animum paratum. &c.

Difficultas. An sit actus charitatis eligere in seipso minus graua peccata, propter grauiora in proximo vitanda?

Exempli gratia, si aliquis diceret: mallet ego committere furtum, quam quod Petrus blasphemaret.

CONCLUSIO.

Nulla modo licet hoc eligere. Ratio est, quia Ordo charitatis, qui est in præcepto, debet à seipso incipere.

Diffic. An fas sit habere ipsum actum, potius vellem aliquod veniale commississe, quam quod Christus passus fuisset?

CONCLUSIO.

Al. Alen. q. 68. m. 2. art. 1. D. Bona. art. 3. per tom Ric. art. 4. q. 6. d. 7. Hac est Sco. libera tur Cas. Haudquaquam fas est, nam passio Christi Iesu fuit maximum bonum, Deoq; maximè placens, veniale verò nullo modo potest Deo placere.

Diffic. An requiratur extensio doloris per aliquam temporis moram a Deo præfixam?

Dux sunt opiniones. Prima Scot. d. 14. cui suscripsit Caiet. 1. de Contritione, & est affirmans. Secunda est communis, quam sequuntur omnes Ne otitici, Vega vbi supra, cap. 23. Can. de poeni. par. 3. Soto. d. 17. q. 2. art. 4. &c.

CONCLUSIO.

Non est erroneum affirmare: requiri certam temporis moram, per quem dolor continetur. Probatum quia neq; est expressè contra sacram scripturam, neque contra Ecclesiæ determinationem. Nam quod contrarium obicitur Ezechiel 18. In quacunque hora &c. non facellit negotium, quia ibi solum promit-

comittitur venia poenitenti, quocumque tempore poeniteat, quandiu fuerit in hac vita: ita ut sit loci sensus, nulli ante mortem via salutis praeluditur, non tamen quod statim in quocumque momento veniam consequatur.

Deinde obiciunt Sco. sequitur ex eius opinione, hominem esse in via, & extra salutis statum. Cui obiectioni satisfacimus eadem ratione, qua Thomista opinionem S. Tho. defendunt, qua affirmat: ad contritionem requiri peccatorum recogitationem, ex qua quidem opinione predictum absurdum sequitur, illi enim asserunt, esse intelligendum S. Tho. quando suppetit tempus recogitandi peccata. Perinde & nos affirmamus esse intelligendum, Sco. dicit desiderari temporis moram, nempe si adest temporis facultas. Nam si mors urgeat, ab hoc praecepto plane excusabitur.

CONCLUSIO.

Ad totalem remissionem peccatorum quoad culpam, & omnem poenam per contritionem, certa temporis mora, desideratur. Ratio est, quia quò peccata sunt grauiora eò maior dolor desideratur, omnis poenae fiat remissio. Vnde ad remissionem culpae, & omnis poenae maior satisfactio quam ad remissionem culpae tantum: & per consequens, maior temporis mora erit necessaria. Et hæc fuit Sco. & Caiet. opinio.

CONCLUSIO.

Ad remissionem culpae, quæ fit per conversionem poenae æternæ in temporalem, quantumcunque sit culpa grauis, momentanea contritio sufficiet. Pater: Ezech. 33. si dixerio impio morte morieris, & poenitentiam (quæ fieri potest in momento) egerit omnia peccata non imputabuntur ei. Vergam
lege.

Hinc ad remissionem culpae tantum, non requiritur maior dolor de grauioribus peccatis. Quia ut ex dictis constat, intensio siue extensio doloris ad remissionem culpae nõ desideratur. APPE.

Ad remissionem culpae, & omnis poenae virtute contritionis quò sunt grauiora peccata, eò maior dolor exigitur. Legitur enim in Apoc. quantum glorificauit se & in delitijs fuit, tantum date illi tormentum. & in hoc sensu Sco. & Caiet. intelliguntur. APPE.
Cap. 18.

Art. III. An actus Attritionis idem numero possit fieri Contritio? Alex. Alẽ.
q. 74 m.

Dux sunt opiniones: Prima & affirmans, est Ric. & Scot. & Caiet. Contraria est negans B. Tho. cui Gabr. adhæsit. S. Ricar.
17 ar. 1.

CONCLUSIO.

Citra sacramentum impossibile est, Attritionem eandem numero fieri Contritionem. Ratio est, quia Contritio est supernaturalis actus, quoniam ex viribus supernaturalibus elicitur. q. 2. & 3.
& 6. Sco.
14. 12.

CONCLUSIO.

Virtute sacramenti attritio potest fieri contritio. Quia ut infra dicitur Case. q. 1.
de Contritione,

dicetur, virtute sacramenti attritus iustificatur. quare talis attritio erit sufficiens ad consequendam gratiam, atque ita fiet contritio. Caterum si loquamur iuxta sententiam Antiquorum S. Tho. & Sco. Qui affirmant certam doloris intensiorem, vel extensionem requirere: conclusio.

CONCLUSIO.

Attritio eadem numero potest fieri contritio. Ratio est, quia secundum istorum Doctorum opinionem attritio & contritio non differunt, nisi penes intensum & remissum, & quemadmodum eadem albedo numero potest fieri intensior: ita idem actus numero remissus, scilicet, attritio potest fieri intensus, id est, contritio.

Alex. Alē Art. V. De necessitate, & præcepto Contritionis?

q. 68. m. 2 Sub alio titulo solet hæc q. proponi nempe, An requiratur
ar. 2. S. T. motus liberi arb. in peccatum, an homo iustificetur.

1. 2. q. 113

CONCLUSIO.

ar. 1. & 2. Pœnitentia interior formalis, vt est actualis dolor, de peccatis, aut virtualis pœnitentia, vt est martyrium, & dilectio Dei
q. 3. relictis, super omnia, est de necessitate salutis. Dicitur enim Lucæ 13.
14. D. Bo. & nisi pœnitentiam egeritis &c. quare in se, vel in suo æquiualentem
Sco. q. 2. erit pœnitentia ad salutem necessaria.

Vega lib.

Diffic. Estne ita sub præcepto, vt non pœnitere sit nouum mortale?

13. & a c.

17. vsque Communis est doctorum sententia, quos citat Vega, dicitque
ad 20. quosdam Thomistas opinatos fuisse, nullum de pœnitentia esse
Sco. est. præceptum, licet sit ad peccatorum remissionem necessaria.

Alex. Alē Hoc sensit Mag. Victoria, vt in relectione de pœnitentia, parte
q. 68. m. 4. Magister Cano. scribit. Hæc autem opinio nunc est erronea.

2 ar. 2.

CONCLUSIO.

1. 2. q. 13. Pœnitentia post peccatum commissum, ita est sub præcepto:
1. 2. q. 13. vt peccatum nouum mortale committat, si tempore, quo illam

Alex. Alē homo habere tenetur, non habeat: est enim in remedium peccatorum, verbis comminatoris, quemadmodum & Baptismus.

1. 2. q. 12. instituta.

q. 19 art.

Difficultas. Tenebitur ne statim post peccatum commissum pœnitere sub noui peccati pœnia;

8. & 12.

q. 62. ad

1. & d.

Dux sunt opiniones. Prima Alex. Alen. S. Tho. Ric. Sco. & reliquorum Antiquorum affirmatiuum, teneri ad pœnitendum, cum

5. & 6. primum peccata memoriæ occurrunt.

Contraria opinio est Neotericorum, Caie. quæst. 3. de Contritione, Cano. de pœnitentia parte 4. Medinae Cod. de pœnitentia, & Soto. d. 17. q. 2. art. 6.

CONCLUSIO.

Ex parte finis, scilicet, ut homo Deo reconcilieretur, necessarium est, statim post peccatum poenitere. Ratio est, quia poenitentia, est necessaria ad peccatorum remissionem. Ut apud D. Cap. 13.
Lucam constat.

CONCLUSIO.

Statim post peccatum commissum obligatione præcepti poenitentiae nemo poenitere tenetur. Quia præceptum de poenitentia est affirmans, quo actus virtutis præcipitur, atque ita quo ad actum positivum non pro quocunque temporis instanti obligat, quemadmodum præceptum Confessionis, quo nisi certo tempore non obligamur: ut ex superioribus patet.

CONCLUSIO.

Præceptum poenitentiae statim à peccato commissio quantum ad actum contrarium de non complacendo in peccato obligat, ita ut, si aliquando placuerit, mortaliter peccetur, si statim actus de quo complacencia habetur, non prohibeatur. Ratio est, quia omne præceptum affirmativum includit negativum de actu contrario obligans pro semper. v. g. Præceptum honorandi parentes includit hoc negativum, scilicet, nunquam verbo, aut facto parentes inhonorabis.

CONCLUSIO.

Præceptum poenitentiae interioris obligat, quando mortis naturalis, aut violentae periculum imminet. Sicut enim tenetur unusquisque corpori, ne pereat, subuenire, ita & animae suae per poenitentiam, ne morte aeterna damnetur, alioqui enim contra charitatem ager.

Hinc, qui noverit sibi insidias ad mortem parari, vel certissimum naufragium viderit, sub novo reatu poenitere tenebitur, aliter enim constitueret se in periculo non adimplendi poenitentiae præceptum, post mortem: nam quod illud adimplere non potest.

APPEN.

CONCLUSIO.

Tenebitur quoque statim poenitere, qui est sacramentum aliquod suscepturus, nam qui indignè ad sacramentum accedit cum sacrilegium committat, mortaliter peccat.

CONCLUSIO.

An hoc etiam obligatur, qui sacramentum aliquod est administraturus, Legitur enim Leu. 22. omnis homo, qui acciderit 8. 71. 3.
de stirpe vestra ad ea quae consecrata sunt, & quae obtulerunt p. 94. 6.
filij Israël Domino, in quo est immunditia, peribit coram Deo. art. 6.

mpe.

mino. Siquidem Sacerdos legis veteris peccabat indignè ministrando, multò magis profectò nouæ legis Sacerdos delinquet.

Difficultas. Quando confessio est sub præcepto deficiente Sacerdote qui alicuius peccati mortalis recordatur, nunquid ad penitendum tenebitur?

V.G. qui apud Saracenos viginti, aut pluribus annis sine copia confessionis captiuus detinetur.

CONCLUSIO.

Tenebitur in tali casu poenitentiam, id est, cõtritionem habere Ratio est quia protrahens poenitentiam per longum tempus certissimo periculo peccandi mortaliter constituitur. Qui enim periculum amat, in illo peribit.

CONCLUSIO.

Qui ministraturus est aliquem sacramentalem actum, vt cõcionator, diaconus, subdiaconus, quamuis sit in mortali, non tenetur, vt ministerium suum exerceat, sub poena noui peccati mortalis statim poenere. Quia non exercet aliquem actum in quo, vel sibi, vel alteri ex operato gratia conferatur.

Contrariam opinionem tenet Medina. q. 6. de poenitentia supra 9. in quæst. de Ministro de sacra. in genere legito.

Difficultas. Teneturne homo diebus festis contritionem peccatorum habere?

S. Thom. Dux sunt opinionones. Prima Antiquorum. Nam S. Tho. tenet *1. 2. q. 121. arti. 4.* magis facere contra hoc præceptum, qui peccat in die sabbati, quam qui aliquod corporale opus facit. Scot. verò non ita expressè hoc affirmat, nam in tertio lib. ita ait: præceptum diligendi Deum super omnia fortè obligat in die sabbati, vnde Thomistæ colligunt affirmasse singulis diebus festis hominem ad cõtritionem obligari, cum Scot. dubitans loquatur. Gabri. ibidè, & summa Angelica. Verbo Contritio, & verbo festum. Seco. adhaerent.

Secunda, & contraria opinio est Caie. in opuscul. 9. de circumstantia diei festi, quem omnes Neoterici sequuntur.

CONCLUSIO.

Non tenemur diebus festis ex præcepto Diuino habere peccatorum contritionem. Patet in Exo. vbi dicitur: memèto vt diem sabbati sanctifices. Et statim modus sanctificationis subiungitur, scilicet, non facies omne opus in eo tu, & filius tuus, & filia tua, seruus tuus, & ancilla tua, iumentum tuum, & aduena, qui est intra portas tuas. vbi solum præcipitur quies ab operibus corporalibus seruilibus, non autem à seruilibus spiritualibus, qualia sunt peccata.

*Difficultas. Post semel perceptam poenitentiam len-
biturne homo quoties suorum peccatorum
recordabitur, poenitet?*

Hæc difficultas aliter à D. Tho. proponitur, scilicet, An teneatur homo poenitentiam per totam vitam continuare, & alio e-
tiam modo, scilicet, An quoties peccata practice occurrunt me-
moriæ, sit illorum poenitendum.

Dux sunt opiniones, vna affirmans S. Tho. quam videtur de-
fendere Scot. Altera negans Caiet. quam omnes moderni am-
plèctuntur.

CONCLUSIO.

Quotiescunque peccata practice occurrunt memoriæ, pecca-
tor illorum poenitere non tenetur, quia cum non teneatur bis
idem peccatum confiteri, neque de illo bis contritionem habe-
re tenebitur. Non enim tale præceptum est nobis impositum.

CONCLUSIO.

Quando peccator est dubius, poenituerit, nec ne vel poeni-
tere, vel conscientiam deponere tenebitur, alioqui enim ager cõ-
tra conscientiam.

CONCLUSIO.

Quando periculum complacentiæ de peccato præterito non
imminet, illius peccati poenitere nõ tenebitur cum suggestioni
resistere sit satis. Nam per solam resistantiam potest remouere
peccatum.

*Difficultas. Tenemur de alienis peccatis ha-
bere dolorem?*

CONCLUSIO.

Tenemur non complacere, quatenus sunt Dei offensa, & in
proximorum detrimentum. Nam complacendo mortaliter pec-
caremus.

Artic. Alt. An contritio sit remissionis peccatorum causa?

Hoc est, an poenitentia, vt informis, vel formata per gratiam
sit causa remissionis peccatorum: ita vt sit tituli sensus, quæ ista
rum propositionum sit verior, scilicet, quia homo poenitet re-
mittitur culpa, & quia culpa remittitur, gratia infunditur, vel
econuerso, cum vtrumque in eodem instanti temporis sit.

Quatuor sunt opiniones. Prima S. Tho. affirmantis motum
liberi arbitrij gratia informatum esse causam remissionis pecca-
torum.

Secunda est Sco. dicentis, poenitentiam informem esse causam
remissionis culpe, formatam verò cõcomitantem remissionem ipsam
ita,

dist. 15
9°. var. 6
Scot. libe-
ratur

ita, vt de sententia Sco. hæc sit vera: quia homo pœnitet, remittitur culpa, & quia remittitur culpa: infunditur gratia. Hanc opinionem dicit Soto esse Pelagianam. Nam inquit, si pœnitentia, prout informis, esset causa remissionis peccatorum, sequeretur primum hinc, non esse causam propriè, quia non esset meritoria de condigno. Secundò, remissionem peccatorum esse ex viribus naturæ, quod est Pelagianum. Respondendum tamen est, quod quamuis pœnitentia informis sit causa remissionis peccatorum, talem pœnitentiam non elici ex viribus tamen naturæ, sed per auxilium speciale, vnde sequitur nos viribus naturæ non iustificari: vt assererat Pelagius, qui speciale auxilium negabat.

Tertia opinio asserit, peccata remitti per motum liberi arbitrij, scilicet, per pœnitentiam formatam, & istum actum pœnitentiæ non produci à voluntate, sed à solo Deo: & in voluntate habentem se solum passiuè recipi. Hæc opinio est erronea, & contra Conc. Trident. Sess. 6. cap. 5. vbi appertissimè tribuit Conc. libe. arb. actionem respectu iustificationis, & pœnitentiæ, quæ ad gratiam disponit.

Quarta opinio est quorundam distinguendum inter primam gratiam, quæ datur per solam pœnitentiam, vel virtute sacramenti. Affirmantq. gratiam, quæ datur extra sacramentum, semper antecedere contritionem: ita vt iste ordo nature seruetur, scilicet: Deus dat gratiam, & per illam homo detestatur peccata, vt ratione illius detestationis, siue contritionis iâ formatæ remittatur peccatum, at verò si homo accedat ad sacramentum attritus, dicunt, dari tunc primam gratiam virtute attritionis, & formæ sacramentalis, atque ita gratiam non esse motu liberi arbitrij priorem.

C O N C L U S I O.

Actus pœnitentiæ informis, quatenus est dispositio ad gratiam, est remissionis culpæ causa. Ratio est, quia causa dispositiua est, quæ remouet prohibens formæ introductionem, qualis est pœnitentia informis respectu gratiæ, cuius introductio & infusio per culpam indimissam & præexistentem prohibetur. Communis est opinio, atque in hoc sensu Sco. est intelligendus.

C O N C L U S I O.

Pœnitentia formata est causa remissionis culpæ, non disponens, sed efficiens. Ratio est, quia Deus efficit remissionem culpæ per infusionem gratiæ, & gratia operatur effectiuè mediante pœnitentia, quare similiter & pœnitentia, cum sit gratiæ instrumentum.

A P.
P E N.

Hinc colligitur, non esse inter S. Thom. & Sent. aliquam repugnantiam

pugnantiam. Nam Scot. ibi agit de remissione peccatorum facta Alex. Al.
dispositiue, non autem de illa, quæ fit effectiue, nam dicit pœni- q. 76. 7.
tentiam informē, quæ est dispositio præuia remittere peccata. O 8. Sco.

QVÆSTIO DE CONFessione.

Art. 1. An Confessio sacramentalis sit de iure diuino?

CONCLVSIO.

Confessio sacramentalis est à Christo Iesu instituta, & ex cō- qui dist.
sequenti de iure Diuino. Definita est hæc Conc. in c. ad abolen- 16. O 2.
dam, de hæreticis, & in Conc. Flor. & Trid. Sess. 14. capit. 5. & 1. Alex. Al.
can. 3. q. 76. m.

Sex fuerunt errores, qui prima concl. confutantur. 1. Glossa- 2. D. Th.
toris Decreti in principio d. 5. & Panormitani in cap. omnis v- q. 8. ar. 2.
triusque & D. Bona, vbi supra, & citat Hugonis auctoritatem, reliquid.
asserentium fuisse hoc sacramentum ab Ecclesia institutum, 17. Di.
fuitque condemnatus error hic tempore Sixti 4. in Concl. Cō- Bo. art. 1.
plutensi contra Petrum Oxomenlem. q. 3. Ri.

Secundus Iacobitarum affirmantium, Confessionem, nec ef- ar. 1. q. 3.
se de iure Diuino, neque de iure ecclesiastico, & sufficere soli Scot. q. 1.
Deo confiteri. Dicebantque confessionem hanc esse vtilem sal- Dur q. 8.
tem ad humilitatem. Tertius Vvicleff. dicens, esse inutilem & ERROR
superfluam. Quartus Lutheri docentis, partim esse necessariam, glossator
partim superfluam. Quintus Vvaldensium existimantium esse Decreti
mortiferam. Vltimus eiusdem Lutheri, negantis absolutionem & panor. O
confessionem esse sacramentum. Et ita gratiam non conferre. D. Bona.

D. Bona. O Hugo.

Nota Confessionem quandam fieri soli Deo, quandam verò caute le-
homini potestate clauum. gendi.

CONCLVSIO.

Confessio quædam est de lege naturæ. Nam contritio, quæ est supra A-
interior confessio, est de lege naturæ. Dictat namque ratio na- lex. A. ar.
turalis, quam quidem omnes homines habere debent necessario 3. §. 1. D.
aliter salui esse non possunt vt pœniteat nos Deum offendisse: Bon q. 2.
talis fuit confessio Adæ Gen. 3. & Iob. c. 3. Ric. Sco.

CONCLVSIO.

Confessio quæ fit ministris Ecclesiæ non fuit in lege naturæ. D. Th. ibi
Nam in lege tantum Evangelica datæ sunt Sacerdotibus clauis dem.
regni cælorum quibus sacramentaliter peccata remittant. Alex. Al.
ar. 3. §. 1.

Dist. An in lege scripta fuerit peccatorum confessio instituta?

Opinio fuit peculiaris Vvaldensium in lege veteri fuisse præ- D. Be.
ceptum confessionis omnium peccatorum. 2. B. 1.

CONCLVSIO.

In lege scripta non erat sacramentalis confessio, quia clauis O

Ministe- pra.

ministerialiter ligandi, & absolucendi solum Sacerdotibus Euāgelicis concessa fuerunt. Oppositum enim esset erroneū. Quia nouæ legis Sacerdotes non essent tunc illis multo præstantiores.

CONCLUSIO.

Generalis omnium peccatorum confessio olim nomine totius populi fiebat per Sacerdotem dicentem. Peccauimus cum patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Legitur enim Leuitici 16. Sacerdotem totius populi peccata generaliter confiteri.

CONCLUSIO.

Alex. Al. Quorundā peccatorum publicorum in lege veteri erat, publica & peculiaris confessio, non tamen sacramentalis, vt reus à § 3. *Om.* Sacerdote absolueretur. Hæc ex toto Leuitico constat. Vbi legitur pro peculiaribus peccatis iuisse peculiare Hostias, Vnde *D. Bon.* Hostiæ oblatio peccatorum fuit confessio, non occultorū, quoniam 3. *S.* niam esset contra legem naturæ, seipsum diffamare.

Th. ar. 1. *Diffic.* An sit confessio à Christo tanquam necessaria ad salutem instituta, vt est Baptismus?

Q. d. 17.

q. 3. ar. 1.

CONCLUSIO.

q. 1. & se- Sacramentalis confessio non est in re ad salutem, neque ad iuuentibus stificationem etiam post Baptismum necessaria: quia neque *Ba-* *Ric. Sco.* ptimus in re est necessarius, cum sufficiat in voto: tum quia ob- *Q. D.* ubi ligaretur homo ad impossibile, vt si in articulo mortis deficeret *supra.* minister.

Ric. est r-

CONCLUSIO.

bi supra Confessio est necessaria ad salutem finalem, saltem post *Ba-* *ar. 1. q. 1.* ptismum, in re, si adest confitendi facultas, sin minus, in voto e- *Q. contra* rit satis. Conc. hæc est definita in Conc. 1. *id.* expressè Sess. 14. *Magistrū* can. 6, quia nullus ad impossibile obligatur.

Caso.

CONCLUSIO.

Hæc est Ad salutem finalem consequendam, quando non est copia *Ric. 1.* ubi confessoris, satis est habere desiderium virtuale seu implicitum, *supra.* & ita quod si tunc haberet copiam confessoris, verè confiteatur. *Alia.* q. Ratio est, quia votum confessionis potest contineri in contri- *1. d. con-* tione, & ideo non requiritur actuale confessionis votum ad sa- *essione* luteam finalem.

ad 2. &

CONCLUSIO.

Sco. contra Ad iustificationem virtute Contritionis non requiritur votū *S. Tho. d.* actuale, siue propositum faciendi confessionem sacramentalem. *17. ar. 1.* Nam sufficit virtuale. Patet quia cum non requiratur votum a- *q. 1. Acto.* ctuale Baptismi ad iustificationem in via, vt constat exemplo *10.* Cornelij, neque votum actuale confessionis erit necessarium.

Vtrumque

Verumque enim sacramentum est ad salutem necessarium.

Diffi. An sit de necessitate sacramenti, ut fiat in

Sacerdoti ad aurem?

Alex. Al.

CONCLUSIO.

q. 76. m.

Christus Iesus instituit auricularem, siue secretam confessionem. Definita est expressè in Conc. Trid. Sess. 14. c. 5. & can. 6. vbi ita legitur, si quis dixerit, modum secretè confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper obseruauit, & obseruat, alienum esse ab institutione, & mandato Christi, & inuentum esse humanum, anathema sit.

3. & 77.

m. 5. arti.

8. Sc. ibi-

dem.

Caet.

Can.

Hinc intelliges Cau. esse Caiet. super Ioan. c. 20. vbi duos errores affirmauit, vnum institutam fuisse à Christo confessionem voluntariam, cum sit ab Ecclesia definitum: necessariam esse ad salutem. Nam quod est voluntariū, vt religionis ingressus, nō est ad salutem necessarium. Alterum, scilicet, modum confitendi ad aurem non esse à Christo institutum, & hic error est in Conc. Trid. citato damnatus.

Alex. Al.

ibid. R. c.

d. 17. art.

3. q. 8. Sc.

q. 1.

Diffi. An sit ita de iure Diuino iste confitendi modus,

vt sit quoque de essentia sacramenti?

CONCLUSIO.

Vide C.

Non est modus iste secretè confitendi de essentia sacramentalis confessionis. Nam etsi publicè fiat, erit sacramentalis. Definita est in Concl. Trid. vbi supra his verbis, ceterum quoad modum confitendi secretum apud solum Sacerdotē, etsi Christus non vetuerit, quia aliquis in vindictā suorum scelerum, & sui humiliationem delicta sua publicè confiteri possit: non est tamen hoc Diuino præcepto mandatum, vbi apertè Ecclesia definit. Christum modum secretè confitendi instituisse, & publicam confessionem non prohibuisse.

struat vbi

supra.

Alex. Al.

q. 76. m.

3. & 77.

m. 1.

arti. 3. &

m. 5. arti.

7. reliq.

d. 17. D.

Bo. art. 2.

Diffi. An Confessio sit sub præcepto.

CONCLUSIO.

Sacramentalis confessio non solum est necessaria ad salutem, vt Baptismus; verumetiam est sub præcepto Diuino obligante transgressore ad mortale. Definita est in Conc. Trid. Sess. 14. c. 5. ita enim legitur, inanis est eorum calumnia, qui sacramentalem confessionem à mandato Diuino alienam, & inuentum esse humanum, atq; à patribus in Concl. Lateranensi congregatis initium habuisse, docere non verentur. Lege etiam can. 6.

q. 1. R. c.

ar. 1. q. 9.

Sc. q. 1.

D. q. 5. d.

Th. ar. 1.

vbi supra,

Caet.

Can. mul.

CONCLUSIO.

Præceptum Confessionis colligitur ex c. 20. Ioan. vbi dicitur. Accipite S. S. & c. hanc Concl. est definita expressè contra Caie. c. 5. vbi supra in Concl. Trid.

in tamen

sententia

can. Caie-

tano.

A P P E N D I X Ex his colligitur, posse aliquem damnari propter solam sacramentalis confessionis omissionem: vt qui virtute contritionis esset iustificatus, & in articulo mortis nollet confiteri, cum posset.

Diffic. An fuerit semper hæreticum negare confessionis præceptum, vel de illo dubitare?

Duæ sunt opiniones: Prima Adria. q. 2. de confessione, qui tenet partem affirmantem. Secunda est Medina: Cod. de pœnitent. in q. de necessitate confessionis asserentis: olim non fuisse hæreticum, sed sapuisse hæresin.

CONCLUSIO.

Ante Concil. Later. erat hæreticum negare necessitatem confessionis, negantes tamen nõ erant hæretici. Ratio est, quia nõdum erat ab Ecclesia declaratum & c.

Art. II. Qui teneantur ad confessionem?

Alex. Al.

q. 77. D.

Th. ar. 3.

D. Bo. ar.

2. q. 1. Sc.

q. 1. vbi

supra.

Alex. Al.

q. m. 1. Ri.

arti. 9. q.

4. reliqui

vbi sup.

Scot. lib.

4. ar. 1.

Absoluetur articulus aliquot difficultatibus positus.

Diffic. An sit omnibus hominibus, etiam infidelibus confessionis præceptum impositum?

Duæ sunt opiniones. Prima Ric. affirmantis; infideles teneri; quatenus est præceptum Diuinum, hunc sequuntur; Angelus verbo Confessio. 7. §. 2. & Gabr. d. 17. hanc opinionem falso tribuunt Sco. d. 17. q. 1. vbi agit contra Glo. asserentem; esse tantum ab Ecclesia institutam. Ait enim; quia sequeretur, quod infideles non tenerentur ad confessionem: vbi, vt dicit Adrianus, argumentatur Sco. ad hominem in materia confessionis; quoniam Canonistæ affirmant infideles teneri ad confessionem. Contra inquit Scot. si confessio esset tantum de iure Ecclesiastico, sequeretur infideles non teneri ad confessionem; cuius oppositum Canonistæ affirmant. Quid? quod d. 4. lib. 4. docet Scot. peccata commissa ante Baptismum non esse materiam confessionis.

Secunda opinio est communis, scilicet infideles non obligari confessionis præcepto, ita quod non peccabunt; sicut peccant non recipiendo Baptismum.

CONCLUSIO.

Nullò iure tenentur infideles ad sacramentalem confessionem. Ratio est, quia cum non teneantur post Baptismum peccata confiteri ante Baptismum commissa; multò minus ante Baptismi receptionem ad illorum confessionem obligabuntur. Sunt enim commissa extra Ecclesiæ iurisdictionem.

A P P E N D I X Hinc sequitur, quod si damnati ad vitam redirent, non tenerentur peccata in inferno commissa confiteri.

Difficil.

Diff. An Papa teneatur ad sacramentalem suorum peccatorum confessionem?

CONCLUSIO.

Papa alicuius. p. M. conscius ad sacramentalem confessionem obligatur, quæ sunt iuris Diuini, & ad salutem necessaria, vt est poenitentia omnes obligant.

Vide Ric. 9. q. 5. & S. Th. &

CONCLUSIO.

Papa non tenetur ad annuam confessionem, ita vt mortaliter peccet, si per totum annum non confiteatur. Pater: quia non obligatur legibus Canonicis à se latis. Nullus enim habet supra se iurisdictionem, neque alij Rom. Pont. quia par in par non habet potestatem.

D. Bona. dist. &

Calet. de ministro huius sacramenti.

CONCLUSIO.

Ratione vitandi scandali tenetur Papa, saltem semel in anno confiteri, esset enim alius occasio ruinæ, præsertim cum teneatur aliquando publicè, vel communicare, vel celebrare, & tunc Diuino tenetur iure sacramentalem confessionem præmittere vt patet supra q. 2. de Eucharistia.

Ri. est r. &

bi supra ad 3.

Diff. A quo Sacerdos Papam absoluens facultatem habet?

Lege Magistrum Cano. in prælectione de poenitentia parte 5. vbi affert tres opiniones, & prima est S. Tho. D. Bon. vbi supra quibus adhæsit Turrecremata de Potestate Ecclesiastica lib. 1. c. 89. Secunda opinio est Paludani d. 19. q. 2. asserentis, habere auctoritatem absoluendi non à Papa, sed à Christo. Tertia est Caie. vbi supra S. Tho. ad primum dicentis: iurisdictionem, quæ habet Sacerdos absoluendi Papam, nec esse à Christo, neque à Papa, vt dicit Paludanus, neque à Papa tanquam à superiore superius, vt dicit communis opinio, neque ab Ecclesia, sed solum ex electione per hoc, s. quod Papa se subiicit illi, illumque eligit. Est & 4. opinio, qua tenetur, quod quemadmodum in receptione ordinis datur quicumque simplici Sacerdoti potestas iurisdictionis respectu venialis, & mortalis, quæ poenitens alias confessus est, & etiam respectu cuiuscunque peccatoris in articulo mortis, ita datur tunc iurisdictione eidem Sacerdoti absoluendi Papam.

vbi supra

S. Tho.

CONCLUSIO.

Quarta opinio est probabilior, & probatur antiquissima Ecclesiæ consuetudine. Nam à temporibus Apostolorum semper Papa confessus est sua peccata cuiuscunque Sacerdoti, tanquam Ecclesiæ ministro tenenti auctoritatem à Christo Iesu, qui voce tenus hoc, quemadmodum & alia multa Apostolis declarauit.

Difficul. Qua aetate pueri ad confessionem suorum peccatorum tenebuntur?

Scot. d. 17 q. 1.

CONCLUSIO.

Quam primum scit puer, vel puella discernere inter bonum & malum, etiam ante 14. annum, tenetur ad confessionem. Ratio est, quia ante 14. annum potest mortaliter peccare, & mortale non dimittitur, nisi per confessionem in re, aut in voto: quae est ad salutem necessaria.

D V B I V M.

An pueris ante 14. annum, & puellis ante 12. esset Eucharistia ministrari?

CONCLUSIO.

Si examinati penetrauerint, quanta cum reuerentia, & timore accedendum sit ad Eucharistiam, & quid sub speciebus illis lateat, maioremque dispositionem esse faciendam ad susceptionem Eucharistiae, quam aliorum ciborum: poterit illam sumere. Aut enim B. Paul. iudicium sibi manducat, non diiudicans corpus Domini.

S. Th. q.

Difficul. An mutus teneatur confiteri?

CONCLUSIO.

3. ar. 4. v

bi sup Sc.

d. 17. in

solu. argu

mentio. u.

Ric. ar. 1.

q. 4. Can.

verb. con-

fess. condi-

tione 11

Ale. Aler.

q. 77 m

5. ar. 9. re

liqui d. 17

S. Th. q.

9. ar. 1.

Sc q. 1. R.

ar. 2. q. 5.

Ric. est

B. Tho. d.

17.

Ric. est

Scot.

Tenetur per nutus & signa, communis est Theologorum sententia. Habet enim fidem actualem incarnationis non ex auditu, sed ex illustratione interiori S. S. qui nunquam deficit in necessitate. Et ita eo modo, quo potest ad confessionem tenebitur.

Difficul. An qui non habet Sacerdotem sui idiomatis,

teneatur per interpretem confiteri.

Non tenetur aliquis per interpretem confiteri. Ratio est, quia iugum Domini suave est: atque ita neminem voluit ad confessionem eo modo faciendam obligare, ut poenitentis peccata in publico iudicio probari possent.

Contrariam opinionem tenet Magister Cano. in refectione de poenitentia parte. 5. vbi dicit in art. mortis teneri ad confessionem per interpretem.

CONCLUSIO.

Si talis confessio fiat, erit sacramentalis. Confirmatur ex Cō. Trid. Sess. 14. cap. 5. vbi docetur, non esse de essentia confessionis ut sit secreta, non enim prohibetur, quin aliquis possit publice confiteri.

Difficul. An teneatur aliquis deficiente Sacerdote per Epistolam, vel per interuencium absentem confiteri.

CONCLUSIO.

Nullus ad talem confessionem tenetur. probatur eodem modo.

modo, quo prima conclusio proxima.

Difficilis. An si quis ita confiteretur, esset sacramentalis confessio?

& ceterorum ubi

Paludanus d. 17. & Adria. q. 1. de confessione ad partem affirmatiuam tenent.

supra.

Alex. Ale.

ubi supra.

CONCLUSIO.

Talis confessio non esset sacramentalis. Probatum ex Can. quam poenitet de poenitentia d. 1. & est B. Aug. ubi dicitur, precepit Dominus mandatis, ut se ostenderent Sacerdotibus, docens corporali presentia confitenda peccata non per scripturam manifestanda.

Seco. est d.

7. & C.

in summa

verbo con-

fessio: con-

ditione.

Difficil. An habens tantum peccatum veniale teneatur ex precepto Ecclesie singulis annis confiteri?

Dux sunt opiniones, vna affirmans & est Ale. q. 77. D. Bo. & Ric. d. 17. negatiua opinio verior est, sed paucissimi tales viri reperiuntur. Altera negas Sc. d. 17. q. 1. ar. 4. Ad. q. 4. de confessione ad argumenta Gabr. eadem d. Caic. in additionibus ad 3. p. q. 65. ar. 2. ad 4.

Tenetur tamen, inquiunt, apparere coram Prælato, & dicere: gratias ago Deo meo, quod non sum conscius alicuius mortalis: ut pastor vultum pecoris agnoscat.

CONCLUSIO.

Nullus habens tantum veniale tenetur ex præcepto Ecclesie semel singulis annis confiteri. Ratio est, quia illud præceptum Ecclesiasticum de annua confessione, solum est quedam determinatio præcepti diuini quoad tempus, & cum præceptum Diuinum neminem obliget ad confessionem venialium (possunt enim sine poenitentia remitti, in Purgatorio, & remittuntur de facto) neque præceptum Ecclesie obligabit, & colligitur ex Concilio Trid. Sess. 14. cap. 5.

Difficil. An qui tempore mortis loqui non potest, si generaliter confiteatur, ostendens transiione pectoris contritionis signa, sit sacramentaliter absolueudus?

Ric. d. 9

q. 5.

Dux sunt opiniones. Prima Paludani d. 21. q. 1. artic. 4. dicens: sufficere generalem confessionem &c. quando specialis haberi non potest. Contraria est Abulensis super Matth. 16. qu. 79 tenentis generalem confessionem per nutus, & signa non sufficere ad sacramentalem absolutionem.

CONCLUSIO.

Sola generalis confessio per nutus, pectus percutiendo, siue per verba, non est materia huius sacramenti. Ratio est, quia sicut in foro exteriori nullus, ut homicida, damnabitur quamuis generaliter se homicidium esse confiteatur, nisi aliquod peculiare homicidium probetur. Ita in foro animæ.

QVÆSTIO
CONCLUSIO.

Quando aliquis præ maxima ægritudine non potest peccatum exprimere, si fuerit in mortis articulo constitutus, optimum erit consilium: vt Sacerdos aliquod peccatum particulare ab eo exquirat circa suum statum illum interrogando, & si poenitens per signa illud expresserit, poterit tunc ab omnibus peccatis illum sacramentaliter absolueret. Ratio est, quia habet iam confessionis, & absolutionis materiam, & hoc modo intelligendus est Scot. dist. 21. q. 4.

Difficultas. Quis præter prædictos ad confessionem teneatur?

CONCLUSIO.

Omnis vtriusque sexus fidelis cum ad annos discretionis peruenerit, tenetur proprio Sacerdoti peccata sua confiteri expressè definita est in Conc. Lateran.

Difficul. An possit Rom. Pont. in aliquo casu dispensare ne aliquis per totam vitam ad confessionem teneatur?

CONCLUSIO.

Papa nõ potest dispensare cum aliquo, vt non teneatur ad sacramentalem confessionem. Ratio est, quia confessio sacramentalis in re, aut in voto est lapsis post Baptismum ad salutem necessaria, quemadmodum Baptismus. Et inijs, quæ sunt ad salutem æternam finalem necessaria, Papa non habet dispensandi potestatem,

CONCLUSIO.

Quamuis id non possit, potest tamen dissimulare non compellendo per aliquod tempus ad confessionem, & hoc propter vitandum deterius malum, quod difficilins destrui posset: vt sunt hæresis & schisma,

CONCLUSIO.

Potest tamen iusta de causa dispensare cum aliquo, vt non teneatur ad annuam confessionem. Vt si fidelis viueret inter Sarcenos, ne singulis annis ad terras fidelium veniret ad quærendum confessorem, etiam si posset.

Ar. III. Quibus temporibus confessio fit sub præcepto?

Absoluetur aliquot difficultatibus positis.

Difficul. An homo cum primum mortaliter peccat, statim iure Diuino confiteri teneatur?

Dux sunt opiniones. Præceptum enim confessionis obligat duplici iure Diuino, & Ecclesiastico. Et de Diuino est opinio Innocentij & Archidiaconi super caput omnis vtriusque sexus, & Gulielmi Parisiensis in tractatu de poenitentia, qui tenent partem affirmantem.

Contra-

S. Th. ar.

6. q. 6. R.

ar. 9. q. 7.

D. q. 9.

Ale. Al. q.

77. reli-

qui. d. 17.

D. Bo. ar.

2. q. 2. S.

Th. ar. 5.

q. 6. Ric.

ar. 3. q. 6.

D. q. 10.

Contraria opinio est Theologorum vbi supra, & Adr. q. 3. de confessione.

CONCLVSIO.

Nullus tenetur de iure Diuino statim post peccatum commissum confiteri. Ratio est, quia præceptum confessionis est affirmatiuum.

CONCLVSIO.

Confessio in voto obligat iure Diuino, quodocunque contritio est sub præcepto. Ratio est, quia contritio includit in se votum, id est, confitendi propositum, est enim altera pars poenitentiae, quale autem propositum requiratur, supra explicatū est. Ar. 1. 2. q.

CONCLVSIO.

Actualis confessio obligat, quando imminet certissimum periculū, vel mortis naturalis, vel violentæ. Articulus patet, quia est præceptum Diuinum confessionis, quod post mortem non potest impleri.

Hinc, qui ingressurus est ad bellum, & habet Sacerdotis copiam, & est conscius mortalis, si ante congressum belli non confiteatur, mortaliter peccat, perinde qui non confiteretur, quando imminet certissimum naufragium, vel quando aliquis scit mortis insidias sibi ab aduersarijs parari. Notanter dicitur, quando imminet certum mortis periculum. Vnde excusantur à mortali mare ingredientes, & foeminae partui proximæ, quia in mortis ar. potest aliquis virtute ballarum plenarie absolui, quod non conceditur incipientibus navigationem, aut foeminis parturientibus. Videl. ar.
A P-
P E N.

CONCLVSIO.

Necessaria est sacramentalis confessio, quando est accipienda Eucharistia. Patet 1. ad Cor. probet autem seipsum homo &c. Vnde Conc. Trid. colligit præceptum Diuinum de confessione ante Eucharistiam præmittenda, sed de his supra de Eucharist. contra Caieta.

CONCLVSIO.

Est etiam necessaria, quando Ecclesia determinauit confessionis tempus. Ratio est, quia si secluso Ecclesiae statuto obligaremur ad confessionem in articulo mortis, aut semel in vita tantum: esset quidem serè impossibile integrè confiteri præ nimia obliuione, quare etiam si Ecclesia tempus confessionis non determinasset, aliquoties confiteri iure Diuino teneremur. Nam illo etiam ad integram confessionem obligamur.

DVBIUM.

Si non esset ab Ecclesia determinatum tempus, quotum iudicio standum esset?

DV-

B V M.

Episcopi, vel Papa essent consulendi, si non haberemus generalem declarationem. Probatur Deut. 17. ubi ita præcipitur, si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse prospexeris inter sanguinem & sanguinem, lepram & lepram, surges, & venies ad Sacerdotem Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore. Vbi apertissime docet S. S. consulendos esse Episcopos, quando dubium est, obligeantne præcepta affirmatiua tunc, an non, & ita olim Fabianus Papa determinauit, vt confessio ter singulis annis fieret.

APPE.

Hinc collige, incepturum longam nauigationem, ita vt non possit intra tempus confiteri ab Ecclesia determinatum teneri ex præcepto confessionem antepone.

APPE.

Obligatur etiam aliquis iure Diuino, quando imminet periculum carendi confessore necessario, quem nunc habet, & scit tempore confessioni determinato se non habiturum. V.g. habet aliquis casum Episcopo reseruatam, quem modò præsentem habet, at neque confiteretur illi, neque petit ab eo auctoritatem, & ratione vitandi scandalum postea absente Episcopo est celebraturus, aut communicaturus, tunc tenetur Diuino confessionem præuenire. Nam vt Cathecumenus tenetur præuenire tempus Baptismi, si timet ministrum sibi defuturum, ita & hic tenetur, quando non potest suo tempore fieri, illam præuenire, cum confessio sit necessaria ad salutem. Nota, certissimum periculum dici, quod frequentius contingit.

Difficultas An præceptum annua confessionis obliget transgressores ad mortale?

Alex. Alz.
sup. in ti.
an confessio sit sub
præce. D.

Dux sunt opiniones. Prima communis affirmans d. 17. Altera negans solius Dur. d. 17. q. 4.

C O N C L U S I O.

Præceptum annua confessionis obligat ad mortale. Ratio est, quia est præceptum Diuinum quoad tempus indeterminatum, determinatum verò ab Ecclesia: vt semel singulis annis impleatur. Quare mortaliter peccat illud transgrediens. Quia Ecclesia non imponit confessionis præceptum, sed tantum declarat præceptum Diuinum de confessione semel singulis annis fideles obligare.

C O N C L U S I O.

Præceptum Ecclesie de annua confessione non obligat præcise in quadragesima sed potest quolibet anni tempore adimpleri. Patet, quoniam in Can. omnis vtriusque sexus. Quemadmodum ieiunij, non ita & confessionis præcise tempus definitur, sed solummodo dicitur, vt quilibet Christianus
semel

semel singulis annis confiteatur.

Hinc, si quis extra quadragesimam confiteatur, non erit transgressor præcepti de annua confessione. APPEN.

Hinc, etiamsi quis mense Ianuarij confiteatur, & postea in Paschate non sumat Eucharistiam, erit reus tantum præcepti Eucharistiæ sumendæ. APPEN.

Difficultas. Qui non est confessus per integrum annum poterit differre confessionem vsque ad finem anni sequentis?

Hæc est
can. 6. par
te de pœni
& So. d.

Id est, eritne extra statum salutis, donec confiteatur? Duæ sunt opinionēs. Prima B. Antonini, qui dicit non teneri vsque ad sequentem quadragesimam. Secunda & contraria est Medinæ, Cod. De poenitentia q. de confessione semel singulis annis agenda. 13. q. 1.
ar. 4.

CONCLUSIO.

Qui non est in quadragesima confessus, est extra salutis statum, donec confiteatur. Patet, quia hoc sacramentum est necessarium ad salutem & sub præcepto singulis annis. Quare donec impletur, erit transgressor reus æternæ mortis, illud siquidem est ad iustificationem necessarium, sine quo nulli iustificatio contingit. q. 77.

*Caie. q. 1.
de confes-*

CONCLUSIO.

Qui non recipit Eucharistiam in die Paschatis, non tenetur vsque ad sequens Pascha illam recipere. Ratio est, quia præceptum recipiendi Eucharistiam non est ad salutem necessarium, quemadmodum Baptismus, Et confessionis præceptum. sione Ve-
ga lib. 13.
cap. 30. su
per Cœci.
Trid.,
Alex. Alē.
m. 2. ar. 3

Art. III. De integritate confessionis, deque eius materia.

Absoluetur aliquod difficultatibus positis.

Difficultas. Sintne veniale peccatum materia confessionis?

*Trid.,
Alex. Alē.
m. 2. ar. 3
D. Bon.*

CONCLUSIO.

Venialia peccata materia confessionis esse possunt. Patet. Quia Leo decimus inter art. quos contra Lutherum damnauit, fuit ille, quo dicebat in primitiua Ecclesia manifestè mortalia solum tractata fuisse. Estque laudabilis Ecclesiæ consuetudo confitendi venialia, quæ maximam habet authoritatem. Et habetur Sess. 14. cap. 5. Conc. Trid. ar. 2. q. 1.
Ri. ar. 2.
q. 4. ad 1.
Sco. q. 1.
dist. 17.
Alex. Alē.

Difficultas. Sintne omnia mortalia peccata confessionis materia, ita vt peccet, qui illa non confiteatur? m. 1. & 2.
D. Bon. q.
2. & 3.

CONCLUSIO.

Omnia mortalia peccata occulta, siue publica, orisque siue cordis, aut operis, sunt materia confessionis, necessarioque confitenda. Ratio est, quia finis huius sacramenti, quod est iudicium occultum, non solum est, vt Deo fiat satisfactio, verumetiam, Ri. ar. 3.
q. 4. Sc.
q. 1. & 2.
supra.

aut illi per hoc iudicium peccator reconcilietur. Et cum impossibile sit hominem ex parte Deo reconciliari esset enim tunc regni, & perditionis filius. impossibile profecto erit, vnum peccatum sine alio remitti, & per consequens erunt omnia necessario confitenda. Nam Sacerdos, qui tunc iudex est, non potest causa ignorata absolutionis sententiam ferre. Fuit hæresis olim Vvicleff, & Petri de Osma asserentium prauas cogitationes sola contritione sine ordine ad claues absq. confessione in re, aut in voto deleri.

Alex. Alē.
m. 5. ar. 2.
D. Bo. &
Ric. loco
citato &
q. 9. Sc. 9.
Dur. q.
15.

Diffic. Suntne omnia peccata quantum ad numerum confitenda?

CONCLUSIO.

Iure Diuino tenetur homo omnia, & singula peccata sua confiteri. Ratio est, quia Deus neminem absoluit nisi, quem Sacerdos absoluerit. Vt constat Ioan. 20. quorum remisistis peccata, remittuntur eis &c. & cum neminem possit Deus de lege ex parte absoluere, neque Sacerdos potest. Et vt integrè absoluat, præcedat integra confessio, necesse est. Iudex enim non potest nisi cognita causa iudicare.

CONCLUSIO.

Non tamen tenetur iure Diuino, nisi illa solum, quorum memoriam habet, confiteri. Definita est in Concil. Flor. expressè vbi ita legitur, Secunda pars pœnitentiæ sacramenti est hominis confessio ad quam pertinet, vt peccator omnia sua peccata, quorum habet memoriam, integraliter confiteatur. Et ita intelligendum est Caput omnis vtriusque sexus &c.

CONCLUSIO.

Iure Diuino ante cōfessionem mediocris saltem peccatorum inquisitio est præmittenda. Nam cum confessio integra sit de iure Diuino, & non possit quis integrè confiteri, nisi præuia suorum peccatorum recordatione, erit necessario talis inquisitio præferenda.

Hinc, si ante confessionem nulla, aut minima peccatorum recogitatio præmittatur: confessio erit dimidiata per accidens, & nulla, quare prius excitare debet memoriam discurrendo multipliciter per Diuina mandata, per loca, tempora, negotia, personas, cum quibus conuersatus est post vltimam confessionem. Hæc est. n. mediocris diligentia. Hoc Consilium est commune, præsertim Scot. d. 17. vbi ait: poenitens in reuocandis peccatis ad memoriam tantam adhibeat diligentiam, quantum in negotio arduo solent homines adhibere.

CONCLUSIO.

Peccator non tenetur facere totum, quod efficere potest, ad memoriam

memoriam peccatorum conseruandam. Nam tunc, vel obligaretur quam primum peccaret mortaliter adscribenda peccata, & hoc non, quia constitueretur in periculo infamandi se si scripturam amitteret, vel esset illi statim post peccatum necessario confitendum, quod prestare non tenetur; quia vt semel in anno confiteatur præceptum est.

CONCLUSIO.

Peccatis in memoriã reuocatis tenetur poenitēs singula singularim quādo sunt diuersa specie confiteri: colligitur ex Conc. Latera. & Flor. vbi dicitur, peccator confiteatur omnia, id est, singula peccata singularim.

Hinc, quando peccata sunt eiusdem speciei, poterit poenitens plura vnico actu confiteri dicens, qui decies blasphemauit, confiteor me decies blasphemasse, hoc enim modo singula peccata exprimet. APPEN

CONCLUSIO.

Quando poenitens non est certus de numero peccatorum, satis est, vt probabilem numerum explicet: vt si dicat exempli causa, decies plus, minusue, hoc peccatum commisi: et si postea recordetur duodecies peccasse, ad duo illa confitenda minime tenebitur: quia in additione paulo plus continetur: secus verò, si quater aut quinquies amplius se deliquisse recordetur.

Hinc aliquot appendices inferuntur. Prima vnusquisque tenetur singulas cogitationes, orisq. & operis peccata singula confiteri. APPEN

Hinc, non satis erit dicere, fuit mihi cordi per mensem hominem interficere, desideratur enim vt exprimat, quoties illud de nouo proposuit, quoties cū aliis tractauerit, & quoties alios, vt sibi opem ferrent, induxit. APPEN

Hinc, non opus erit consumi in inquirendo præcisum peccatorum numerum, vt sint. 19. an 20. numero cum satis sit, plus minusue addere. APPEN

Hinc, si poenitens, vt maiori numera minorem comprehendat, pluries dicat se aliquod peccatum perpetrasse, quam perpetravit, & hoc ex industria: irritat confessionem, non au. em si bona fide, cum sibi ita esse videatur. Ratio est, quia Deus à nobis minus, quam efficere possumus postulat. APPEN

Diffic. Quid si peccatorum recordatio impossibilis esse videatur, vt si meretrix per triennium fuerit in loco publico, quomodo numerum exprimet?

CONCLUSIO.

Quando diuturna fuerit peccandi perseuerantia, tantaque frequen-

frequentia; quod difficilimum sit peccatorum numerum memoria tenere satis erit tunc confiteri, tempus quo in peccato perseverauit ut meretrix biennio in lupanari posita debet ita confiteri: quotidie etiam parata per biennium in loco publico, & saepe opere, & cogitatione cum variis hominibus solutis, scilicet, & coniugatis peccauit &c. Ratio est, quia numerus peccatorum, explicatur, ut intelligat Sacerdos poenitentis statum, illumque iudicare possit. Et si predicto modo confiteatur nullo melius illius statum intelliget.

C O N C L U S I O.

Si poenitens diutius perseverauit in peccato, & numerum peccatorum memoria tenere potest, ad numerum explicandum obligabitur: ut qui per annum fuit concubiniarius, & cum concubina, sicut cum uxore non vixit, facile poterit peccatorum numerum explicare.

APPE.

Hinc, facilius poterunt meretrices, lenones, vsurarij, latrones, & ceteri per longissimum temporis spatium in peccato perseverantes sua peccata confiteri, quam ceteri Christiani: quia solum tenentur explicare tempus, quo in peccato fuerunt ad multitudinem peccatorum declarandam.

APPEN.

Hinc, Dei misericordia erga nos declaratur: ut pote qui deterioribus hominibus tam facilem salutis viam preparauerit.

APPE.

Hinc, si spatio trium tantum dierum, ita fuit aliquis amore inebriatus, ut numerum peccatorum non recordetur: satis erit, ut se trium dierum spatio ita amore excaecatum fuisse, confiteatur.

APPE.

Qui confessus est tempus, quo in peccato perseverauit etiam si postea numerum recordetur, non tenebitur illum confiteri. Iam enim integram confessionem fecit, qua confessor eius statum intellexit. Est autem confessoribus maior ratio de proposito non peccandi poenitentis, quam de numero peccatorum habenda.

Alex. Ale.

Diffic. An circumstantiae, quae peculiari precepto non prohibentur, sint necessario consistendae?

q. 77. 26.

m. 3. D.

C O N C L U S I O.

Circumstantiae quae neque augent, neque minuunt peccatorum malitiam, necessario consistendae non sunt. Cum enim non sint peccata, non sunt confessionis materia ut v. g. si quis inter. Ri. ar. 3. diu aut noctu, gladio vel fuste hominem interficeret. q. 5. Cai.

in tracta

C O N C L U S I O.

Circumstantiae, quae omnino peccatorum malitiam minuunt faciuntque esse veniale, aut nullum, si factum in confessione exprimitur, necessario sunt consistendae, ut si quis accedat ad

q. 7.

alic-

alienam. Quam inuincibiliter suam esse arbitrabatur, vel hominem ad sui defensionem interficiat. Ratio est, quia omittens huiusmodi circumstantias in confessione mortaliter peccat metitur enim mortaliter, cum mendacium mortale confiteatur, nisi ignorantia excusetur.

Hinc, qui hominem per ignorantiam inuincibilem intertrahit, vel qui alienum in extrema necessitate rapit, si confiteatur factum, tenebitur talem circumstantiam exprimere. APPE.

CONCLUSIO.

Quando circumstantia non in tantum minuit peccatum, vt omnino tollat mortalis malitiam, prætermisso tamen illius esset causa, vt poenitens apud confessorem infametur, tenebitur talem circumstantiam confiteri vt si puella metu mortis commisit stuprum, vel aliquis vt eleemosynam largiatur, furatus est alienum: tales circumstantiæ erunt exprimendæ, vt poenitens suæ famæ consulat. Dicit enim scriptura: curam habet de bono nomine, nisi forte poenitenti placuerit propter humilitatem suæ famæ, suoq. iuri cedere. Eccle. 41.

CONCLUSIO.

Quando circumstantia peccati malitiam minuit, & non altero modorum secundæ, & tertiæ conclusionis: poenitens illam confiteri minimè tenebitur: vt si dicat poenitens, accessi ad pulchram captus maxima pulchritudine. Ratio est, quia hæc circumstantia potius est peccati excusatio, quam accusatio.

CONCLUSIO.

Circumstantiæ mutuantes speciem in genere mortis sunt necessario confitendæ, non autem quæ in genere naturæ. Ratio est, quia primæ prohibetur peculiari præcepto, non autè secundæ.

CONCLUSIO.

Circumstantiæ multum aggrauantes peccati malitiam intra eandem speciem necessario confitendæ sunt. Ratio est, quia sacerdos debet applicare medicinam iuxta quantitatem morbi, vt constat ex cap. omnis vtriusque sexus, quod præstare non potest, nisi poenitens circumstantiam notabiliter aggrauantem confiteatur. Nam si quis miles per annum simplicem fornicationem commisit cum vna tantum, iam tenetur illud exprimere, quia accessit ad illam, tanquam ad concubinam: est, que illi præcipiendum, ne cum illa familiare colloquium habeat. Quod quidem non esset imponendum, si semel, aut iterum tantum illam cognouisset, nisi se, quoties illam alloquitur, exponi periculo peccandi mortaliter intelligeret. Hæc conclusio est Alexan. quem sequuntur Soto, Cano, Medina oppositum tenent S. Thom. D. Bon. & Dur., Seco. verò dicit, vtile esse illas confiteri.

Dific.

Alex. Al.
vbi supra.

Diffic. An circumstantia dici festi sit necessario confitenda?
Dux sunt opiniones. Prima modernorum, qui tenent partem affirmantem. Secunda S. Thom.

CONCLUSIO.

Qui die dominico fuit fornicatus, vel aliud flagitium commisit, non teneretur hanc circumstantiam confiteri, non enim precepta diuina secundum sensum spirituales, sed secundum literalem tantum obligant.

Difficultas. An quod libet peccatum in loco sacro commissam speciem mutet?

CONCLUSIO.

Circumstantia loci sacri solum mutat speciem, quando est peccatum furti, vel fornicationis, vel violenta sanguinis effusio. Ratio est, quia hæc tria duntaxat peculiari præcepto canonico prohibentur: in reliquis tamen est consideranda circumstantiæ granitas. Nam si fuerit scandali causa &c. tunc erit confitenda.

Diffic. An circumstantia stupri sit necessario confitenda?

V. G. confitetur virgo, seu vir, qui neque fornicatione, neque pollutione honestatem fregit: tenebitur ne hic libidinosas cogitationes confitendo dicere se virginem esse? idem, quæritur de eo, qui concupiscit virginem, atque etiam primo actu, quo vir aut foemina virginitatem perdidit. Magister Soto affirmat in peccato cogitationis non esse necessarium stupri circumstantiam confiteri: at verò in actibus exterioribus bonum esse, si per fornicationem virginitatem amiserit. Contraria opinio est communis d. 17.

dist. 18.
q. 2. art.

CONCLUSIO.

Circumstantia stupri tam cogitationis, quam actus est necessario confitenda. Probatur: idem Soto affirmat circumstantiam notabiliter aggrauantem esse necessario confitendam. Quamobrem cum stupri circumstantia notabiliter aggrauet libidinis peccatum, erit siue cogitatione, siue opere, à foemina, siue à viro necessario confitenda, quod intellige, nisi confessor statum foemina nouerit, ut in monialibus, quæ si fuerit corrupta, non est necessarium hoc exprimere. cum sit circumstantia minuens: neque si fuerit virgo, huius enim status hoc satis indicat.

Diffic. An penitentem ex ignorantia prætermittentem aliquod peccatum teneatur sacerdos illud sciens illustrare, ut peniteat, & confiteatur?

CONCLUSIO.

Quando poenitens ignorantia iuris, aut facti laborans inquir

quirit ratione ſcēpuli confessoris iudicium, in tali casu tenetur Sacerdos veritatem manifestare. Nam si veritatem prætermittat nil respondendo erit causa, vt pœnitens in aliquo errore constituat, si vero mentiatur, peccat mortaliter. V. g. si mulier, quæ sciens nupsit consanguineo intra 4. gradum ignorans, hoc esse ab Ecclesia prohibitum, requirat confessoris iudicium, tunc etiam si sciret scandalum, siue peccatum otiturum, tenebitur veritatem declarare.

CONCLUSIO.

Pœnitens culpabiliter ignorans, quæ ad fidei articulos pertinent, vel aliquod decalogi præceptum, necessariò est à confessore, etiam non rogato illustrandus: vt, si fornicationem simplicè peccatum mortale esse nesciat. Ratio est, quia omnis Christianus tenetur credere saltem implicite quicquid Ecclesia credit, & omnia præcepta Decalogi scire, quorum obseruantia est ad salutem necessaria.

CONCLUSIO.

Quãdo pœnitens laborat ignorantia inuincibili iuris, vel facti eorū, quæ non omnes scire tenentur, si Sacerdos se nihil profuturū arbitretur docendo, nõ tenebitur illū edocere. hinc vides quod licet facere apud virū idq; bene, nõ posse fieri apud alterū ppter varias circūstãtias V. g. nupsit fœmina cõsanguineo intra quartū gradū, vel quia ignorabat tale matrimoniū esse phibitū, quæ est ignorantia iuris, vel quia cõsanguinitatē, siue affinitatē nesciebat: si Sacerdos nihil se profuturum arbitretur, reticere tenebitur. Ratio est, quia talis ignorantia laborans nõ peccat. Et si illuminetur, forte peccabit. Propterea quod aut non petet dispensationem, aut dum petit ad non suam accedet.

Si Sacerdos nouerit aliquam mulierem nubere proprio fratri occulto & adulterino, & sine scandalo separari non posse: illos docere minimè tenebitur. Verum de his in flosculis 2. libr. de ignorantia latius.

Diffi. Quid si pœnitens prætermittat aliquod mortale peccatum non ex ignorantia inuincibili, sed ex obliuione, eritne à confessore admonendus?

Dux sunt opiniones. Vna negans Medinæ Codice de pœnitentia. Altera affirmans Caieta. in summa verbo. Interrogationes confessorum.

CONCLUSIO.

Non est de essentia sacramenti, vt Sacerdos interroget pœnitentem, quem credit, in reuocandis peccatis ad memoriam debitam adhibuisse diligentiam. Quia interrogare peccatum oblitum, neque ad confessionis integritatem? neque ad absolutionem,

tionem, & eiusdem peccati remissionem est necessarium. Peccatum enim oblitum, vt saepe diximus, per gratiam sacramentalē remittitur.

C O N C L U S I O.

In casu huius difficultatis confessor non interrogando poenitentem mortaliter peccat: quia cum sit iudex, non potest iuste ferre sententiam, si ex negligentia interrogationem circumstantiarum necessario confitenda omittantur. Dicitur enim in c. omnis vtriusque sexus, confessor diligenter inquirat peccatoris, & peccatorum circumstantias, quibus prudenter intelligat, quale debeat consilium & remedium adhibere.

Ar. De casibus reservatis explicanda sunt tres difficultates?

Prima, an poenitens casum reservatum, si prius inferiori, quā superiori confiteatur: teneatur etiam superiori peccatum, cuius absolutio fuit reservata, confiteri.

Secunda, si iste prius ad superiorem accedat, poteritne ille sola peccata reservata confiteri, & postea inferiori reliqua.

Tertia, quomodo inferior aut superior in tali casu poterunt poenitentem absolvere, quin cadat super omnia peccata absolutio.

Dura, d. 17. q. vlt. 4. adducit quatuor opiniones, quarum Prima dicit, poenitentem teneri bis integre confiteri, primo inferiori, qui auditis omnibus eius peccatis reservatis, & non reservatis, debet illum ab omnibus absolvere, & iterum superiori integre confiteri, qui illum vel absoluet, vel ad absolvendum inferiori remittat. Prima pars est erronea contra Concil. Trid. Sess. 14. Can. 11. vbi habetur: si quis dixerit, reservationem non prohibere, quo minus Sacerdos a reservatis vere absoluat, anathema sit. Secunda pars est falsa, quia Deus nunquam aliquem bis ad duas integras eorundem peccatorum confessiones obligavit.

Secunda opinio asserit teneri ad integram confessionem reservatorum, & non reservatorum inferiori faciendam, a quo sacramentaliter est etiam a reservatis absolvendus: hac lege, vt postea coram superiore compareat, non vt ab illo absolvatur, sed vt vultum pecoris agnoscat, cui debet sola peccata reservata manifestare. Prima pars huius opinionis est cōtra Concil. Trid. modo citatum. Secunda est condemnata ibidem Can. 1. vbi ita definitur. Si quis dixerit, Episcopos non habere sibi casus reservados, nisi quoad politiam exteriorem, anathema sit. Hac est Adri. vbi supra. qui existimat poenitentem habentem casum reservatum, si sacramentaliter ab inferiori absolvatur, postea a superiori non absolui sacramentaliter.

Tertia opinio tenet: peccatorem in Deum, & in Ecclesiam peccare,

peccare, & ab inferiori sacramentaliter quoad Deum; a superiori vero, cui tenetur referuata tantum manifestare, absolui solui quoad Ecclesiam, non sacramentaliter. Viraque pars huius opinionis etiam est erronea, vt constat ex Conclu. modo citato, & infra etiam dicetur.

Quarta opinio defendit, posse pœnitentem confessione dimidiare, sola referuata superiori confitendo, & nō referuata inferiori. Hanc sequuntur Caiet. in summa, verbo Confessio c. de Condit. condi. 10. & Soto. m. 4. d. 18. q. 2. art. 5. quibus contradicit Magister Cano. in relectione de pœnitentia parte 5. de casibus referuatis agens. His additur. Quinta opinio S. Tho. D. Bon. R. c. d. 17. qui tenent, pœnitentem obligari ad integram confessionem, si prius inferiori confiteatur, à quo debet absolui à non referuatis, & remitti ad superiorem, à quo erit à solis referuatis, sacramentaliter absoluendus.

CONCLUSIO.

Quando casus habet annexam excommunicationem, si pœnitens inferiori prius confiteatur, & tenetur casum referuatum confiteri, à quo nullo modo erit à non referuatis sacramentaliter absoluendus, donec superior, à censura absoluat, vel absoluēdi auctoritatem inferiori concedat. Ratio est, quia excommunicatio maior priuat a receptione Sacramentorum. Vt in c. si celebret de presbytero excommunicato celebrante definitur. Vnde non erit absolutionis sacramentalis, capax, donec per superiorem ab excommunicatione absoluator.

CONCLUSIO.

Si pœnitens habens casum referuatum, cui est excommunicatio annexa prius ad superiorem à quo consolationem accipere potest accedat, solum casum referuatum confiteri tenebitur: à quo superior non sacramentaliter, sed à vinculo tantum excommunicationis illum absoluet. Talis enim confessio non est sacramentalis, sed iudicialis tantum à vinculo excommunicationis, qua quidem absolutione obtenta pœnitens illud peccatū simulcum aliis inferiori tenetur confiteri: vt ab omnibus sacramentaliter absoluator. Nam sublata censura per absolutionem superioris, talis casus non est amplius referuatus, atque hic est mos, & consuetudo Romanæ Curie, vt Duran. & Cano. vbi supra affirmant.

CONCLUSIO.

Si pœnitens habeat referuatum casum, cui non est annexa excommunicatio & prius coram superiori compateat, tenebitur integrè confiteri, & superior audire illius confessionem, vel auctoritate concedere, aliter enim cōfessio esset nulla, quia

integritas cōfessionis est de iure Diuino: atque ita præfente sufficiente confessore, qualis est superior, non poterit pœnitens confessionem dimidiare. Hæc est Dur. Adria. & Cano. contra Soto. & Caiet.

C O N C L U S I O.

Vere cō-
munitus est. Quando casus reseruatius non habet reseruatam censuram, si pœnitens absente superiore inferiori confiteatur: integrè confiteri tenebitur. Patet: quia integritas confessionis est de iure Diuino, & pœnitens habet præceptum integrè confitendi eidem Sacerdoti, quando nulla iubest iusta causa dimidiandi confessionem: vt in hoc loco, vbi nulla est causa.

C O N C L U S I O.

Si superior est præfens prius est autoritas postulanda, quam pœnitens absoluatur. Si verò sit absens, hac lege, erit absoluendus, vt habita opportunitate superiori confiteatur: vel ab illo autoritatem postulet. Ratio primæ partis est, quia quando superior est præfens, nulla subest causa diuidendi absolutionem: atque ita expectanda erit ante absolutionem superioris autoritas. Secunda pars etiam constat, quia in absentia Prælati non habetur copia confessoris quantum ad absolutionem casuum reseruatorum, & habetur quantum ad non reseruatos. Vnde poterit à non reseruatibus absolui, vt diximus. S. Tho. est d. 17. 4. Ric. ibidem contra Dur. eadem d. & Adria. materia de casibus reseruatis.

Limitanda est hæc conclusio, vt intelligatur solum in casu necessitatis: quando pœnitens necessariò propter vitandū scandalum communicare, vel celebrare debet, & secundo, quando casus non habet annexam excommunicationem. Nam si haberet, esset prius à superiore, quantumuis absente absoluendus, nisi in mortis articulo, vel in aliquo casu, de quo intra de excommunicatione, vt si aliquis occultè esset Papali excommunicatione ligatus, etiam non celebraret, sequeretur scandalum: posset ab inferiore lege prædicta absolui.

Vide Sy-
lu. verbo

Conf. pri-
mo §. 19.

Adria. in
materia

casu r. -
seruato ù

edem te-
net

A. P.
P. E. N.

Diffi. Si pœnitens obienta autoritate à superiori fecerit confessionem irritam, vt si fœcti confessus sit, tenebiturne iterum autoritatem petere?

C O N C L U S I O.

Non tenetur autoritatem iterum ad absolutionem petere. Ratio est, quia autoritatem concedere, est casum reseruatum non reseruatum facere, & pœnitentem legitimam, vel illegitimam confessionem facere: non reuocat autoritatem semel à superiore concessam.

Hinc concessa semel à prælato autoritate subditis, omnia peccata

peccata illuc vsque commissa desinunt esse reseruata, quamuis subditus ab illis non absoluat.

Adrianaus ibidem dicit, simplicem Sacerdotem, id est, carētem *Adri. casu* auctoritate superioris ad audiendas confessiones posse à casu *te legen-* reseruato oblito post semel concessam auctoritatem absolue- *das.* re, quod est falsum. Nam licet possit à venialibus absolueri, & à mortalibus debitè olim confessis, non tamen ab oblitis, quæ nunquam in confessione manifestata fuerunt.

Dis. Si superior nolit auctoritatē concedere, tenebiturne pœnitens illi confiteri?

CONCLUSIO.

Haud dubie tenebitur. Dicitur enim in c. omnis vtriusq; sexus teneatur cōfiteri proprio Sacerdoti: quod si alieno voluerit cōfiteri, petat prius, & obtineat à proprio auctoritatem, cum alias non valeat absolutio, & cum proprius Sacerdos respectu casus reseruati sit solus superior, sine huius licentia petita & obtenta absolutio erit nulla, quamobrem illi confiteri tenebitur.

Dis. Quando absoute prælatus auctoritatem concedit, intelligiturne de reseruatis tantum ante commissis, vel etiam de committendis intra spatium à superiore concessum?

CONCLUSIO.

Extenditur etiam ad committenda intra spatium concessum. Ratio est, à simili in concessione bullarum: vbi auctoritas casuū reseruatorum de commissis & committendis intelligitur. Quare similiter quando conceditur auctoritas ad tempus, nisi aliud à superiori prælato exprimat.

Dis. Si papa concesserit auctoritatem à reseruatis facienti omnia, quæ in Iubileo continentur, si pœnitens v. g.

feria sexta non ieiunauit, vt i. nebat, va-

lebit: ne reseruatorum absolutio, ante

feriam sextam facta?

CONCLUSIO.

Valebit absolutio non reseruatorum quoad remissionē culpæ, quia fuit verum sacramentum. nihilominus pœnitens tenebitur iterum auctoritatem obtinere, vt à reseruatis absoluat. Ratio est, quia indulgentiæ tantum valent, quantum sonant, & non amplius. Si enim putes amplius valere decipis te ipsum. Et hæc auctoritas fuit hac conditione concessa, vt pœnitens faceret omnia, quæ in Iubileo continebantur. Confirmatur, nam Romanus Pontifex rogatus, an ille, per quem stetit, quominus in iubileo contenta impleteretur esset absolutus: non esse absolutum responderet.

*Difficultas. Qui in articulo mortis, vel propter aliud impedimen-
tam fuit a censura, vel excommunicatione Papæ, vel a-
licui superiori reservata absolvens, esse in illo
articulo, sive periculo tenebitur
iterum coram superiore
comparere?*

C O N C L U S I O.

Tenebitur cessante tali articulo, vel impedimento, vtipto ex-
communicatione satisfaciatur: si minus, redibit excommuni-
catio. Definita est in cap. eos qui, de sent. excommunicat.
in 6. & animadvertite, hanc conclusionem ad alios casus refer-
natos non extendi quia cum sit constitutio poenalis, non est ap-
plicanda.

*Difficultas. Poteritne alius à Rom. Pont. in foro conscientia à censuris,
sedi Apostolice, & casibus cœnæ Domini, & à crimine
heresis hodie absolvere?*

C O N C L U S I O.

Poterunt modo Episcopi ab omnibus casibus Papæ reserva-
tis, dummodo sint occulti, absolvere. Definita est in Conc.
Trid. Sess. 24. cap. 6. his verbis: liceat Episcopis. Et infra in qui-
buscunque casibus occultis & in foro conscientia gratis ab-
solvere &c. Idem & in hæresis crimine in eodem foro con-
scientia, eis tantum, & non eorum vicariis sit permittum hæc
Conci.

A P P E N D I X. Hinc, ab excommunicatione propter hæresis crimen soli Papæ
reservata, à qua etiam per bullas Cruciatæ nullus, præter Inqui-
sitores, olim poterat absolvere, hodie (si tamen crimen fuerit oc-
cultum, ita ut non possit in iudicium deferri) Episcopi, & non
eorum Vicarij, qui modo in Ecclesiis Cathedralibus Poeniten-
tarij dicuntur, absolvere poterunt.

D. B. dist.

2. ar. 1. q.

1. D. ar. d.

16. q. 4.

C. u. ver.

confessio.

conditio.

10. Ad r.

in ma.

ria confis.

5. p. de

penitent.

*Difficultas. Quando ex confessione alicuius peccati timetur malum
aliquod pœnæ, vel culpa poteritne penitens illud
peccatum celare?*

Nota primum, quatuor possunt à poenitente timeri, vel re-
velatio certi peccati, vel ruina confessoris, ut si puella taceat
turpes cogitationes ne præbeat Sacerdoti illam sollicitanti. Sa-
crilegij occasionem, vel mors aliena, ut si poenitens accessit ad
fororem confessoris poenitentis consanguineam, ex cuius cir-
confessionis. Ca. terficiatur, vel quarto infamia participantis in peccato, ut si
poenitens accessit ad matrem propriam, vel fororem confessoris
Notam.

C O N -

DE CONFESIONE
CONCLUSIO.

231

Pœnitens qui potest confiteri alieno Sacerdoti, peccat mortaliter, timens aliquod ex quatuor detrimentis potius, in proprio confiteatur, Ratio est, quia si confitetur illud proprio mortaliter peccat. Potuit enim, & tenebatur tale periculum alieno Sacerdoti confitendo vitare, si autem illud taceat peccat quoque mortaliter, quia sine causa confessionem, quam potuit integram facere dimittit, potuit enim ex licentia proprio, vel privilegio superioris alieno confiteri.

CONCLUSIO.

Quando pœnitens non habet facultatem confitendi alieno, nec potest illam à proprio, vel à superiore obtinere, si sit tunc temporis confessio sub præcepto (& non alias, quia neque est celebraturus, neque communicaturus) vel quia esset scandalum non confiteri, in tali eventu tenetur peccatum, ex cuius confessione timeatur, vel reuelatio, siue mors propria, vel alterius, cœlere. patet, quia præceptum de vitando in alio peccatum est naturale divinum, præceptum verò de integra confessione est divinum tantum, atque ita in tali casu magis illud, quam hoc obligabit cum sint incompossibilia, & quia non habet copiam sufficientis confessionis. Nam extra casum necessitatis, quando confessio non est sub præcepto insufficienti confessori non est confitendum, & tunc non est sufficiens confessor respectu illius peccati, ex cuius confessione scandalum, aut aliquis casus ex superioribus timeatur, atque ita tale peccatum erit cœlandum. Nullus enim à confessione integra excusatur nisi in casu necessitatis. Communis est DD. sententia, alij tamen docti huic communi refragantur.

CONCLUSIO.

Quando timeatur ex confessione pœnitentis confessoris ruina, si confessor erat iam ad peccandum paratus: non erit tale peccatum in confessione cœlandum, si enim Sacerdos proprius iam puellam sollicitavit, quam pervertere non potuit, non erit illi causa ruina puella libidinosas postea cogitationes confitendo, atque ita non erit tale peccatum in confessione silentio involuendum.

CONCLUSIO.

Quando ex manifestatione alicuius peccati sequitur magna participantis, quem confessor bene novit, infamia, tale peccatum erit prætermittendum. Ratio est, quia præceptum confessionis est tantum divinum, præceptum verò, quo participantis in crimine infamia prohibetur est divinum, & naturale, & est præceptum iustitiæ. quare ambobus concurrentibus potius secundum, quam primum obligabit. Est autem D. Bona. D. Bon. consiliū notandum, scilicet, quando ad peccatum vitandum

S. Th. Syl
uest. ver-
bo confes-
sionis. q. 10.
Cate. vbi
supra.

Ca. 6.
Cant. est
contra cō-
muniem.
S. Tho. 6.
D. d. 16.
D. Bona.
d. 11.

expedit doctorem aliquem consulere, tunc integrum erit, peccatum alienum extra confessionem detegere. Ratio est, quia propria salus spiritualis est conseruanda, & famæ alienæ anteponenda v.g. si puella non posset se ab importunis, Episcopi precibus liberare, tunc integrum illi erit Episcopi peccatum, etiam cum illius infamia causa patendi consilij detegere.

Difficul. Quando Sacerdos, & pœnitens sunt contrariae opinionis, tenetur Sacerdos illum absolueret?

Quando pœnitens opinio est probabilis, etsi Sacerdotis opinio probabilior sit: Sacerdos illi absolutionem neque debet negare, nec potest. nunquam enim absolutio neganda est nisi propter mortale peccatum. & pœnitens illam tenendo non peccat.

Art. V. Quinam sunt sacramentalis confessionis effectus?

C O N C L U S I O.

Confessio vt est pars, vel quasi pars sacramenti pœnitentiæ & peccata remittit. & vt causa moralis, non verò vt instrumentalis, gratiam ex opere operato confert; Ratio est, quia sacramentum nihil aliud est, quam partes illius simul sumptæ. Vnde cum confessio sit pars sacramenti pœnitentiæ confert gratiam, vt dictum est. notanter dicitur, vt causa moralis, non vt instrumentalis, quia confessio præcedit tempore peccatorum remissionem, & sacramentalem gratiam, non enim gratia tempore confessionis, sed absolutionis datur, & causa instrumentalis simul cum suo effectu est. vt Arist. 2, Physi. docuit, oppositum tenet Soto in 4 d. 8. q. 2. ad 5. quod autem vt causa moralis operetur, constat, nam causa moralis est, quia mouet principalem efficientem ad operandum, qualis est confessio, quatenus, est pars sacramenti, nam mouet Deum Opt. Maximum, vt virtute passionis Christi gratiam confitenti donare dignetur.

C O N C L U S I O.

Confessio hæc in voto non ex opere operato, sed operantis dicitur esse, & remissionis peccatorum, & gratiæ causa. Ratio est, quia per contritionem remittuntur peccata, & confessio in voto pars contritionis est.

Art. Quæ nam sunt bonæ confessionis conditiones & quot numero?

C O N C L U S I O.

xvi. sunt quæ his distichis continentur. Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis. Atque frequens, nuda, discreta, libens, verecunda, Integra, secreta, lachrymabilis, accelerata, Fortis, & accusans, & sit parere parata. Ex his omnib. quatuor conditiones sunt

S. Tho. 1o
2a qu. 10.

S. Th. q. 9
ar 4. Ri.
d. 17 ar.
3. q. 9.

sunt de essentia confessionis. Prima vt si accusans, non excusans, nisi sit circa aliquam circumstantiam minuentem peccati malitiam, vt supra diximus. Secunda, vt sit integra, vt ex superioribus constat. Tertia, vt sit nuda, id est, ne verborum ambitu obscuretur, vt à Sacerdote circumstantiæ necessariæ percipiuntur. Quarta est parere parata, scilicet, quoad satisfactionem, & restitutionem. Reliquæ conditiones ad decorem tantum confessionis pertinent, de quibus copiosè Caiet. in summa verbo confessio, & Soto in 4. d. 18. q. 2. art. 2. disputant.

Ar. Quando erit reiteranda confessio?

Articulus absoluetur nonnullis difficultatibus positis, quibus variæ causæ ob quas confessio est reiteranda explicabuntur.

DD. d. 17

R. ar. 2.

q. 8. Dur.

q. 13.

Diffic. An Quando pœnitens ex malitia non integrè confitetur, confessionem reiterare teneatur?

CONCLUSIO.

Quando confessio rationabilem ob causam dimidiatur reiteranda non est, vt in 4. casibus 4. ar. de confessione dimidiata diximus. Ratio est, quia confessio non dimidiatur tunc, quando non habetur sufficiens confessoris copia, vt in casibus illis positus pœnitens non integrè confitetur.

CONCLUSIO.

Quando ex malitia pœnitens aliquod mortale peccatum prætermittit, non integrè confitetur, & confessionem illam cum sequentibus ex quo peccatum fuit prætermittum reiterare tenetur. Ratio est, quia confessio integra est materia huius sacramenti. Vt definitum est in Conc. Flor. vbi habetur, materiam esse omnium peccatorum confessionem, quorum pœnitens memoriam habet.

Idem est iudicium, quando ex verecundia, siue malitia omit- tit veniale, quod mortale esse arbitrabitur, quoniam tunc peccat mortaliter. Nam agit contra conscientiam, atque ita confessio est mala.

APPEN

CONCLUSIO.

Si pœnitens eidem confessori, cui dimidiata facta est confessio, postea confiteatur satis erit malitiam dimidiationis, & peccatum prætermittum confiteri. Ratio est, quia non est de essentia confessionis, vt confessor tempore absolutionis omnium peccatorum recorderetur. præsertim cum imposuerit iam peccatori pœnitentiam.

Intelligenda est conclusio dummodo postea non fuerit alteri confessus, tunc enim illa peccata etiam confiteri tenebitur. *Instanti* etiam intelligenda, dummodo confessor tempore reitera-

tionis sit legitimus, sicut fuit confessionis tempore.

Hinc si post biennium confessio reiteretur, & iam confessor non habet auctoritatem, erit querendus alius, cui integrè confiteatur.

Dur. d. 7

Diffic. An confessio ex negligentia dimidiata sit reiteranda?

q. 15. rel.

CONCLUSIO

qui ubi su
pra.

Accedens ad confessionem nulla prorsus facta peccatorum recogitatione peccat mortaliter, & illam reiterare tenebitur. Ratio est, quia dimidiata est ex negligentia latissima, quæ dolo, & malitia æquiualeat.

Ri & A.
est

CONCLUSIO.

Adria. est

Quando poenitens aliquam diligentiam adhibuit, licet non exacta, si illa confiteatur: non erit reiteranda confessio quia æqualis diligentia in recogitantibus peccatis, & Sacerdotis, examinatio integram confessionem efficiunt.

CONCLUSIO.

Quando confessio est sub præcepto, & in periculo mortis poenitens constitutus spatium cogitandi non habet, si tunc confiteatur: & si postea superuixerit ad confessionem reiteranda non obligabitur, quia in tali casu à peccatorum recogitatione excusatur.

Adri. est

Ric. ab A.

dri. ubi su

pra.

Diffic. Quando ex ignorantia dimidiatur reiteranda est?

CONCLUSIO.

Quando poenitens prætermittit aliquod peccatum mortale inuincibiliter ignorans esse mortale, non est confessio reiteranda. Ratio est, quia cum non peccauerit, peccatum inuincibiliter ignoratum committens, ad eius confessionem non tenebitur.

A P-

P E N.

CONCLUSIO.

Quando peccatum prætermittitur ex ignorantia culpabili confessio est reiteranda. Ratio est, quia confessio fuit non integra ex parte poenitentis, atque sacramentum fuit nullum. De ignorantia autem quando à peccato excusat, in holeris supra 2. li. sent. inuenies.

sejoneer

verb. Ab-

solationis

impedimè

Hinc, qui non est confessus fornicationem simplicem tenetur reiterare confessionem: quia ignorantia culpabili mortale esse ignorabat. Adria. est ubi supra, & oppositum tenet Cano. de poenitentia parte 2.

ta. Cano.

p. 5. de po-

nitent. Sc.

d. 18. q.

3. ad. q.

5. de po-

nit. dubio

5.

Difficultas. An confessio informis sit reiteranda?

V. g. quando sita fito poenitente, qui vel non habet dolorem, vel si habet, efficaci tamen proposito remouendi peccatorum occasiones caret. Dux sunt opiniones: Prima affirmans S. Tho. Soto, Cano. hi omnes affirmant, aliquam esse reiterandam, aliquam verò non. Contraria opinio est Adria. scilicet, quando sacramentalis absolutio non sortitur suum effectum, sacramentum esse nullum & ex consequenti reiterandam.

CON-

Quando nullum habet poenitens peccatorum dolorem, vel si habet, caret tamen proposito deferendi statim peccata, confessio est omnino reiteranda. Communis est opinio, & oppositum erroneum, quoduis enim sacramentum materia deficiente est nullum, ac perinde confessio cum careat dolore, vel proposito predicto caret materia, & ex consequenti est nulla.

Hinc, omnes confessiones meretricum, vsurariorum, concubinariorum, & eorum qui ultionem iniuriarum quaerunt, sunt etiam reiterandae. Nam licet habeant dolorem, tamen confessionis tempore in statu peccati perseverabant.

Hinc, quia sua peccata tanquam historiam quandam in confessione narreat, sine dolore praecedente, vel concomitante non verè confitentur, & confessionem reiterare tenentur, nam deficit materia.

CONCLUSIO.

Qui habent attritionem propter metum gehennae, ita quod si gehennam non timerent, peccarent, confessionem reiterare tenentur. Ratio est, quia cum illa attritio sit peccatum non poterit etiam mediante sacramento esse dispositio ad gratiam.

CONCLUSIO.

Quando poenitēs habet aliquā peccatorū detestationē quia fortassis solum ob poenas temporales, vel propter infamiam, vel quia amisit aliqua bona tēporalia dolet, simulq. habet inefficax propositū cauēdi peccata, atq; hoc ad sacramētū sufficere, & ad nihil amplius obligari arbitratur, tunc gratiam sacramentalem non cōsequitur, licet verum recipiat sacramētū: ita vt ad reiterandam confessionem non tenentur. In hoc sensu est vera opinio B. Tho. & ita à Soto declaratur, & patet conclusio, quia talis poenitens propter propositum inefficax est fictus, atque ita non consequitur gratiam, nam Spiritus Sanctus disciplinae effugiet fictū, si enim verè poeniteret, efficaciter cauere peccata proponeret. Quod autem verum recipiat sacramētum constat alio quia enim si tale propositum cum ignorantia ad hoc non sufficeret, semper debemus omnes confessiones praeteritas reiterare, quia nullus, qualem habuerit in illis confessionibus dolorem, qualecūq. propositum, recordatur. Notanter dicitur, in conclusione, si opinatur hoc ad sacramentum sufficere quia si suae indispositionis est conscius, & illam confiterur, non erit absolendus, & sacerdos illum absolvens erit sacrilegus, si illam non confiteatur erit confessio dimidiata, & reiteranda. Quamobrem, vt ab obligatione reiterandi confessionem liberetur, vt non sit suae indispositionis conscius, desideratur.

Ver. Ab-
solutionis
impedimē-
ta & ver.

*Difficultas. An pœnitentiæ sacramentum fictione per con-
tritionem recedente suum vt Bapismus
sortiatur effectum?*

Dux sunt extreme opinionēs. Prima Caiet. vbi hanc excellen-
tiam Baptismi omnibus sacramentis tribuit Cano. parte 5. de
pœnitentiā soli Sacramento pœnitentiæ illam concedit. Con-
trariam defendit Soto.

Confessio
nis vera-
tio.
dist. 18.

CONCLUSIO.

q. 3. ar. 3.

Pœnitentiæ Sacramentum fictè receptum si tunc fuit vali-
dum: omnem suum effectum sortitur, cum primum per gene-
ralem cōtritionem fictio deletur. Ratio est, quia cum pœnitens
non teneatur habere propositum cōfitendi iterum illa mortalia
peccata, quæ fictè confessus fuerat: quia sacramentum fuit va-
lidum, vt in prima difficultate diximus, profecto peccata illa ha-
bita ratione ad confessionem, aut ad absolutionem præteritam
per generalem cōtritionem remittentur, atque ita recedente
fictione suum sortitur effectum.

DD, d.
17.

*Difficultas. Qui fictè in quadragesima confitetur, & à
Sacerdote non absoluitur ne excusabitur ne à præcepto
Ecclesiæ de annua confessione?*

Dn. q. 13.

q. 14. A.

Adria q. 5.

d. Confes-

sio Med.

c. de pœn.

So. vbi su

pra.

Dux sunt opinionēs. Communis partem affirmantem defen-
dit. Contraria opinio est Duran. Adria. Medina. Cōdice de pœ-
nitentiā. Idem videtur sentire Soto.

CONCLUSIO.

Qui tempore quadragesimæ est impœnitens, si Sacerdoti o-
mnia peccata sua confiteatur, & impœnitentiam, ob quam sine
absolutione relinquitur à præcepto Ecclesiæ de annua confes-
sione, ita vt illius præcepti non sit reus, excusatur. Definita est
expressè ab Alex. Papa cap. quod quidam, de pœnitentiis & re-
miss.

D V B I V M.

*Tenebitur ne Sacerdos sigillum secreti talis
confessionis seruare?*

CONCLUSIO.

Tenetur omnino, quia illa confessio est sacramentalis, est e-
nim accusatio sui ipsius, & ex natura sua disponit ad sacramen-
tum, si ex parte pœnitentis non esset obex.

Ang. Ca.

Ver. abso-

lutionis

impedimē-

ta.

*Difficultas. An pœnitens excommunicatus reticens excommu-
nicationem teneatur reiterari confessionem.*

Dux sunt opinionēs. Prima Angeli & Caiet. Ver. absolutionis
impedimenta, qui tenent excommunicatum à peccatis, & non
ab excommunicatione absolutum non teneri ad reiterandam
confessionem.

Contra-

Contraria opinio est multorum D. D. quos sequitur Gab.

d. 18. q. 1.

CONCLUSIO.

Excommunicatus ignorantia inuincibili iuris, aut facti laborans, si prius a peccatis, quam ab excommunicatione absoluitur, confessionem reiterare non tenebitur. Sacramentum enim fuit validum, quoniam per ignorantiam inuincibilem poenitens excusatur.

CONCLUSIO.

Si poenitens fuerit excommunicationis conscius, & depofuerit contumaciam, & prius a peccatis, quam ab excommunicatione, absoluitur, erit reiteranda confessio, non enim durante excommunicatione est sacramentalis absolutionis capax quamuis præster iuramentum obediendi Ecclesie: vt constat ex cap. A nobis 2. de sent. excommunicationis. Et definitum est in cap. si celebret: de Clerico celebrante: quare multo minus poterit absolui, qui fuerit contumax.

Difficultas. An qui mentitur in confessione imponens sibi aliquod veniale, aut mortale, confessionem reiterare teneatur?

Caiet. in summa tenet peccare mortaliter, si proposuerit aliquod veniale sit confiteri: sin minus, non nisi venialiter. Contrariam opinionem defendit Soto.

Verbo cō-
fessio con-
ditione 4.
d. 18. q. 2.
ar. 1.

CONCLUSIO.

Qui finxerit in confessione aliquod mortale, mortaliter peccabit: sacramentum erit reiterandum. decipit namque in re graui iudicem, & ponit obicem sacramento: & deest fidelis materia huius sacramenti, quia peccatum fictum non est materia.

CONCLUSIO.

Qui in Sacramento poenitentiae finxerit aliquod veniale, nec peccabit mortaliter, etiam si intendat omnia peccata venialia confiteri: neque sacramentum hac de causa erit irritum. Non enim decipit iudicem in materia graui, sed leui, neque veniale, cum non sit materia necessaria confessionis, tollit sufficientem materiam, dummodo sint alia peccata, a quibus Sacerdos poenitentem absoluat.

CONCLUSIO.

Quando poenitens affirmat tanquam certum ex industria, quod sibi dubium est, mortaliter peccat: & sacramentum est nullum. Ratio est, quia deficit fidelis, & necessaria materia, quæ est de essentia sacramenti.

CONCLUSIO.

Si hoc facit eligens tutiorem partem, sacramentum erit validum, quamuis erret, & venialiter peccet. Confessio enim est fidelis,

fidelis,

fidelis, quia non mentitur, cum non dicat falsum cum intentione decipiendi aliquem, poenitenti namque cordi tunc non est confessorem fallere, sed partem certiores eligere.

Diffi. An confessio ad def. etum sufficientis confessionis sit reiteranda?

DD. d.

17. Rlar.

3. 4. 30

D. 9. II.

CONCLUSIO.

Confessio Sacerdoti non habenti iurisdictionem est nulla, & reiteranda. Definita est in Conc. Late.

Hinc confessio facta simplici Sacerdoti, vel non de licentia Curati est reiteranda etiam post Trid. Concil.

A P.

P E N.

Similiter & confessio facta excommunicato, denunciato, & excommunicato per manifestum Clerici percussorem, non enim habet iurisdictionem. Vt in extrauag. ad euitanda scandala habetur, nisi excommunicatus habeat titulum Curati. & communitet eius communicatio ignoretur, vtrunque enim, scilicet, titulus, & communis error facti, id est, excommunicationis requiritur.

A P.

P E N.

Hinc omnes confessiones facte religioso apostatae denuntiatio sunt nullae, & reiteranda, posteaquam fuerit nota eius excommunicatio, quia deest titulus. vide Caiet. verb. absolutio. ubi citat argumentum legis. Barbanus filius. ff. de officio praesidis.

A P.

P E N.

CONCLUSIO.

Confessio facta Sacerdoti nondum denunciato, & Curato licet a poenitente ad hoc inducto non est reiteranda. Ratio est quia, subditus petit ministerium sibi a Curato debirum, & confirmatur per Extrauag. ad euitanda, quam apud Caiet. ver. excommunicatio minor, reperies.

CONCLUSIO.

Confessio facta Sacerdoti excommunicato non Curato, & parato ad audiendas confessiones est nulla, & reiteranda, quia grauius peccat sacramentum administrando, quam habendo voluntatem solam administrandi, cuius grauioris peccati est particeps, qui illi confitetur. Actus enim distincto praecepto a voluntatis desiderio prohibetur, vt patet in peccato adulterij. Oppositum tenent multi graues DD.

CONCLUSIO.

Quando Sacerdos tanta laborat ignorantia, vt vel absoluere nesciat, vel peccata mortalia, quae sunt contra decem praecepta decalogi ignoret, confessio est nulla, & reiteranda: quia non potest ferre sententiam, cum non habeat clauem scientiae.

CONCLUSIO.

Quando Sacerdos non habet absolucendi intentionem, est etiam confessio, reiteranda: sunt enim materia & forma, & intentio

Adria.
qu. 3. de
Confes-
sione du-
bio 9. Ca.
verbo con-
fessionis
reiteratio.

tentio Ministri de essentia sacramenti.

CONCLUSIO.

Quando confessio est nulla ex defectu confessoris sufficientis in aliquo casu ex dictis, tenebitur Sacerdos poenitentem ad monere, vt iterum confiteatur. Paret a limbo de Sacramento Baptismi, nam minister, qui non habuit intentionem baptizandi aliquem, tenetur illum admonere, vt iterum baptizetur. Ric. ar. 3. *met. de confessione.*

Disjunctio. Penitent. qui ex negligentia, vel obliuione penitentiam inunctam non impleuit, iterum tunc reit. are confessionem.

Paludanus, & Syluest. tenet esse reiterandam. Contraria opinio est verior, quam Gabr. proponit. Verum de hac difficultate infra in quomodo. de clauibus disputabitur. Est autem consue- lendum omnibus poenitentibus, qui inunctam poenitentiam non impleuerunt, vt aliquas indulgentias consequantur ad satisfaciendum pro poena peccatis debita, & vtab obligatione im- plendi poenitentiam liberentur. P. lud. di. 7. Sylu. Ver. Con- fessio 1. 6. Gab. d. 17. q. 1.

Disjunctio. Eius vult iteratio confessionis valida?

Ric. d. 18

Dua sunt opiniones. Prima Ric. & Sco. qui affirmare videtur S. o. d. 8. 19. absolutionem iteratam non remittere poenam temporalem. Altera, & opposita est quorundam Doctorum, quos Gabr. adducit.

CONCLUSIO.

d. 18. q. 1.

Talis confessionis iteratio est verum sacramentum, & utilis, habet enim materiam non necessariam, sed voluntariam & formam, & virtus passionis Christi, quae ibi applicatur satisfactio- nem aliquam pro poena temporali debita operatur, quod quidem Sco. & Ric. nunquam negarunt.

Art. De Ministro. Sa. poenitenti confessio?

Hic Art. non nullis difficultatibus positus absoluetur.

DD dist.

17. q. 1.

Disjunctio. Poteritne Sacerdos de poenitente laico fieri confessio?

Tres sunt opiniones. Prima B. Hieronymi & habetur in cap. Quem poenitet. de poenitent. d. 1. & Mag. d. 17 & ibidem S. Tho. qui tenent in articulo necessitatis sub poena peccati faciendam esse laico qui quamuis confessionem audiat, non poterit sacramentaliter absolueret: adduntq. teneri poenitentem confiteri iterum Sacerdoti, interim vero a summo Sacerdote Christo absolui. Quae autem in cap. citato habentur, intelligenda sunt, dummodo poenitens habeat contritionem. Sco. q. vii. ca. 5. Th. q. 8. ar. 1. 2. q. 3. Dur. q. 1. 1. Ale. q. 78.

Secunda opinio est B. Bona. dicentis, hoc esse tunc laudabile, non tamen necessarium.

Tertia opinio est Scot. affirmantis, hoc plerumque non esse laudabile & nunquam esse necessarium. d. 17. q. 1. ar. 3.

CON-

QVÆSTIO
CONCLUSIO.

Hæreticum est affirmare potestatem absoluendi esse pœnes laicos. Definita est expressè in Bonc. Trid. cap. 5. & Can. 10. vbi anathematizantur asserentes laicos posse sacramentaliter absoluere.

CONCLUSIO.

Deficiente Sacerdote laude dignum erit, aliquando ratione humilitatis, aut petendi consilij laico confiteri, non tamen necessarium. Est enim talis manifestatio, opus virtutis. & hac ratione interpretandæ sunt authoritates, quæ à Magistro adducuntur, vt scilicet, ratione humilitatis, vel petendi consilij & Laicus audiens alienum peccatum tenebitur sigillum secreti sub pœna peccati mortalis seruare.

APPEN

Hinc confutatus manet error Lutheri, qui omnes laicos factores, piscatores, &c. omnesq; mulierculas, Sacerdotes esse, & potestatem absoluendi habere, docuit.

Diffic. Laicus si confessionem audiat, & sacramentaliter absoluat. efficiet urre irregularis?

d. 17 q. 3
Verb. Co
fessio 1. §.
1.

Duæ sunt opiniones. Prima Palu. qui tenet partem affirmantem. Contraria est Syluestri.

CONCLUSIO.

Nequaquam efficietur irregularis (si ita absoluat) quominus ordinari possit. Ratio est, quia cum irregularitas sit pœna Ecclesiastica, nisi in casibus à iure expressis minime contrahetur.

So. d. 18.
q. 4 ar. 2.

Diffic. Eritne satis simplici Sacerdoti confiteri, vel necessario proprio Sacerdoti erit confitendum?

CONCLUSIO.

Confessio debet necessario proprio Sacerdoti fieri, vel alieno, petita tamen licentia à proprio, & obtenta. Definita expressè in c. Omnis vtriusque sexus.

Dis. Quisnam erit sufficiens cuiuscunque status confessor?

DD. dis.
17.

CONCLUSIO.

Summus Pontifex poterit cuicumque Sacerdoti cōfiteri. Hęc conclusio supra fuit demonstrata.

CONCLUSIO.

Cardinales iure communi confessores sibi eligere non possunt, sed potestate Papæ, vel eius pœnitentiaro, vel alteri, de licentia Papæ, siue Pœnitentiarij, confiteri debent. de hac Caie. in summa Verbo Absolutio est. legendus.

CONCLUSIO.

Familiares Papæ, qui in Romana Curia vitam degunt, Pœnitentiarum

nitentiarium Papæ, tanquam proprium Sacerdotem habet.

CONCLUSIO.

Archiepiscopi, Episcopi, cæterique Prælati exempti, Abbates, vt Abbas Metinensis, Generales Ordinum habent facultatem eligendi sibi in confessorem quemlibet simplicem Sacerdotem. De iure est expressè in c. finali de pœnit. & remissio.

Exempti dicuntur in præsentia, qui sunt Papæ immediati, & nominantur immediati, quia in foro conscientie non habent alium Prælatum à Papæ, quamuis alium in foro exteriori habeant, vt Prouinciales Episcopi, qui habent Archiepiscopum Metropolitanum, cui subiiciuntur.

D V B I V M.

Poteruntne Guardiani, Abbates, Priores, Prouinciales &c.

sibi confessores quemadmodum Episcopi eligere?

Syluester duas citat opiniones. Et prima est Panor. super cap. Ver. Cō-
finale citatum, & summæ Angelicæ, qui tenet dictum priuilegiū, *sessio. I. §. 8.*
non extendi ad huiusmodi Prælatos.

Contraria opinio est Hostiensis, Palud. quos citat, & sequitur Syluester, & Soto, vtraque opinio est probabilis.

CONCLUSIO.

Nequaquam possunt tali priuilegio vti, alioqui enim non haberent Guardiani aliquem casum Prouinciali reseruatum præter excommunicationem in foro exteriori positam, nam quando aliquis confitetur de licentia Papæ, non superior reseruare sibi aliquem casum. Dubium tamen videtur esse de Prouincialibus propter rationem textus in c. fina. d. 5. ne pro dilatazione pœnitentiæ periculum imminet animarum, vnde non potest generalis minister reseruare Prouincialibus aliquem casum à se absoluentium.

*d. 1. §. q. 4.
art. 2.*

CONCLUSIO.

Reliqui Prælati non exempti, sed Episcopo subditi vt Curati &c. auctoritate Episcopi confiteri debent, quia proprius eorum Sacerdos est Episcopus, & de iure non habent aliquod priuilegium.

CONCLUSIO.

Prælati qui auctoritate Rom. Pont. confitentur, non habent aliquem casum suo superiori reseruatum, præter excommunicationem ab illo latam, quia inferior non potest superioris auctoritatem limitare, potest tamen Metropolitanus Episcopum excommunicare, vt ex iure patet.

CONCLUSIO.

Canonici Ecclesiæ Cathedralis, Curati, & simplices Sacerdotes olim poterant pro arbitrio eligere confessorem ex cōfessione *Caieta. Verbo Absolutio.*
ne ab

ne ab Episcopo tacite approbata, nunc autem hoc reuocatum est per Concil. Trid. Sess. 23. c. 15. de reformatione: vnde nullus Clericorum potest modo confiteri nisi Curato, vel confessori per Episcopum constituto.

CONCLUSIO.

Religiosi vnius Ordinis sine licentia petita, & obtenta suorum Prælatorum, Sacerdotibus, alterius ordinis confiteri non possunt, etiam si sint confessores, sæcularium constituti. Definita est expressè in extrauag. inter cunctas

CONCLUSIO.

Vniuersi religiosi non possunt, nisi suo Prælato, vel alteri religioso de licentia Prælati confiteri. Definita est in Concil. Lateranensi, & refertur in c. omnis vtriusque sexus.

A. P. Hinc, poterunt monachi de licentia suorum Prælatorum Sacerdotibus alterius religionis, etiam nondum institutis confessoribus sæcularium sua peccata in confessione referare: nam Concil. Trid. quando præcipit ne religiosus audiat confessiones Sacerdotum, nisi prius Episcopis idoneus iudicetur: intelligendum esse de Sacerdotibus subditis, Episcopis videtur, religiosi verò non sunt Episcopo subditi, & ideo eorum approbatio non desideratur.

A. P. Hinc Guardianus poterit mihi concedere facultatem confitendi religioso, qui nondum est cõfessor institutus, quia Guardianus est mihi proprius Sacerdos, de cuius facultate, p̄b̄ilium alieno confiteri instituto tamen in suo ordine.

CONCLUSIO.

Ca. Verbo Confessio. Necessitas celebrandi Sacerdoti alieno confitendi facultatem non præstat. Ratio est, quia in articulo mortis tantum conceditur homini facultas, vt sine licentia proprii alieno confiteri possit, vt dicitur in Conc. Trid.

A. P. Hinc, si ratione scandali Sacerdos est celebraturus, vt in q. de suscipientibus Eucharistiam diximus, satis erit tunc, vt Deo reconcilietur.

CONCLUSIO.

Paluda. ast. vbi supra. Imperator orbis ex tacita Rom. Pont. facultate propriis Capellanis, etsi simplices sint, confiteri potest.

CONCLUSIO.

Reges proprio Episcopo diocesis, vbi habitant, vel Curato, in cuius parochia domus Regia sita est confiteri tenentur, vterque enim est proprius regis Sacerdos.

CONCLUSIO.

Scholastici Salmanticenses, Complutenses, Valentini, Ilerdenses &c. tenentur Curato illius parochiæ confiteri, vbi domicilium habent: quia proprius est illorum Sacerdos.

Hinc,

Hinc, quantum ad forum conscientie subditi erunt Episcopo, vel Archiepiscopo, ita ut fortassis posset Episcopus illorum vota commutare, aut dispensare; suo autem Cancellario subiciuntur quantum ad forum exterius.

CONCLUSIO.

Ratione delicti commisi in alieno Episcopatu, vel parochia tale delictum committens alieno Sacerdoti subicitur, & illi confiteri tenetur. Definita est in c. de Rectoribus. Lege Sylvestrum *Sylue. cau* ubi supra, quo loco opinatur posse aliquem de licentia proprii Sacerdotis præsumpta alieno Sacerdoti confiteri, quod est contra Conc. Lat. ubi definitur, petend. esse prius, & obtinendam. *te legendu.*

CONCLUSIO.

Si velint nec enim coguntur ut Solus innuit Vagabundi, peregrini, viatores, isti omnes possunt confiteri Curato illius parochie ubi hospitantur, aut iratribus privilegiatis, aut confessoribus in illa diocesi per Episcopum constitutis. Definita est in Extravag. Eugenij *1111*. cuius Caicta, meminit dicens, esse limitandam, quando confessio est sub præcepto, ut in Quadragesima, sed extendenda est etiam ad confessiones spontaneas, ut dicit Soto, quia quando lex non distinguit, neque nos distinguere debemus.

Hinc, quantum ad casus reseruatios, eidem Episcopo, ubi confitentur erunt subiecti, nisi si casu sit reseruatios proprio Episcopo tunc enim quando a proprio Episcopatu discedit specialem facultatem petere debet, alioquin absolui non poterit.

D V B I V M.

Propter malitiam, & ignorantiam proprii Sacerdotis, poteritne aliquis non obtenta ab illo licentia alieno confiteri?

CONCLUSIO.

Nemini ob hanc causam, nisi prius obtenta licentia a proprio, confiteri alieno licet. Definita est in Conc. Lat. quod cum absolute dicat, nisi prius petita & obtenta licentia a proprio, absolute erit intelligendum.

Hinc, si mulier timeat a Curato inducendam esse, ad malum, si illi confiteatur, nequaquam alieno confiteri poterit, nisi obtenta prius licentia, vel a Curato, vel ab Episcopo, quam si obtinere non poterit, illo anno ad confessionem non obligabitur, quia non habet sufficientis Confessoris copiam.

D V B I V M.

Peccabitne concubina proprii Curati, illi confitendo?

CONCLUSIO.

Si timet inter confitendum esse illi daturam peccandi occasionem, nequaquam potest, quia ponit obicem sacramento, si

verò hoc non timeat, poterit eidem confiteri.

Dis. An præter annuam confessionem teneantur Curati suorum subditorum, quoties confiteri voluerint, suas confessiones audire?

R. d. 18. Opinio Ric. est negans, contraria est Adriani.

CONCLUSIO.

Art. 2. 9.

3. Adr. 9.

8. de con-

fessione.

Quoties subditi voluerint per annum confiteri, curatus illos audire tenetur, quia ex officio illos pascere, & in viam charitatis reducere tenetur, vt constat Ezech. 34. v. pastoribus Israel, qui pascebant semetipfos nonne greges à pastoribus pascentur? &c. & via alia ad charitatem certior non est, quam per confessionem.

S. Tho. 9.

8. arti. 5.

Adri. vbi

supra D.

d. 17. 9.

2. Sco. d.

18. 9. 4.

art. 3.

Dis. Qui confessi sunt fratribus priuilegiatis, tenenturne proprio confiteri?

Henricus de Gandauo affirmavit (vt refert Adr.) Papam non posse concedere facultatē Parrochianis, vt proprio Curato cōfiteri non teneantur, saltē semel in anno teneri arbitrabatur. Quidam Ioan. nomine de Poliaco. multo deterius errauit dicēs, neque Papam, neque Deum posse Parrochianis facultatem cōcedere, vt alteri, quam Curato confiteatur.

CONCLUSIO.

Episcopus cuiunque Sacerdoti non impedito potest facultatem audiendi confessiones suorum subditorum, etiam Curatis contradicentibus, concedere. Nam est etiam proprius Curatus, & superior. Definita est in canone. Cunctis fidelibus. 16. quæst. 1.

CONCLUSIO.

Qui semel fratribus priuilegiatis ab Episcopo approbatus confessus est, eodē anno non tenetur proprio Curato confiteri. Quia cōfiteatur autoritate proprii, vt patet in c. Omnis vtriusq; sexus & in Extraua. inter cunctas. de priuilegiis.

D V B I V M.

Quid potest confessor ab Episcopo approbatus efficere?

CONCLUSIO.

Præsentatus potest audire confessiones intra diocēsim, in qua fuit approbatus. Definita est in Clementina dudum. de sepulturis, vbi ita legitur, extra ciuitates & diocēses, in quibus deputati fuerint, confessiones non audiant.

CONCLUSIO.

Poterit etiam confessiones subditorum Episcopi, à quo fuit approbatus, audire, quia vt Curatus potest extra suam Parrochiam sibi subditos audire, ita & priuilegiatus.

Dis. Pōtestne habens bullam Cruciate simplicem

Sacerdotem

Sacerdotem in confessione eligere.

CONCLUSIO.

Non potest nisi approbatum ab Episcopo eligere. Definita est in Conc. Trid. Sess. 23. Can. 15. vbi decretum est, vt nullus etiam regularis possit audire confessiones sæcularium, & Sacerdotum, nisi prius ab Episcopis per examen, aut alias videtur idoneus.

Hinc, si Episcopus dederit facultatem alicui audiendi confessiones virtute bullarum, tantum poterit habentes bullam audire: quia Concil. non dicit: nisi fuerit institutus confessor, sed nisi prius ab Episcopo per examen &c.

Dis. Poteruntne religiosi inuito Prælato per facultatem Episcopi audire confessiones?

Duæ sunt opiniones, Angelus partem negantem tenet. Adri. affirmantem q. 5. de confessione dubio primo, vbi Angelum citat.

CONCLUSIO.

Regularis non institutus confessor à suo Prælato, si non sit suspensus, vel excommunicatus, sola Episcopi authoritate confessiones audire poterit sæcularium, non tamen fratrum. Ratio est, quia habet potestatem ordinis indelebilem, per quam est capax iurisdictionis, quam illi Episcopus contulit: & valebit absolutio, etiam si Prælati præcipiat ne confessiones audiat. Peccabit tamen contra obedientiam, & puniri poterit. Si verò fuerit excommunicatus, vel à suo Prælato suspensus, non poterit confessiones audire. Quia excommunicati & suspensi à iure prohibentur, ne actu iurisdictionem habeant.

Dis. In art. mortis potest peenitens cuiuscunque Sacerdoti excommunicato, suspensio, apostata. siue Hæretico confiteri?

CONCLUSIO.

Ratio est ne moriens ligatus seu excommunicatus incurrat forte indignationem diuinam. Quicumque excommunicatus in artic. mortis absolui potest à quouis excommunicatione, etiam Papali, per quemcumque Sacerdotem simplicem, etiam excommunicatum, & denunciatum. Definita est in multis tex. iuris Canonici, nam vbicumque in iure absolutio ab excommunicatione Rom. Pont. reseruatur, statim subiungitur: ne ab alio, nisi in artic. mortis absoluator. vt ex Can. si quis suadente, 17. q. 1. constat.

CONCLUSIO.

Quicumque peccator poterit in artic. mortis per quemlibet Sacerdotem simplicem, etiam excommunicatum à reseruatis absolui: atque etiam denunciatum. Definita est in Conc. Trid. expressè

Sell. 14. cap. 7. quod est intelligendum caute, scilicet, deficiente Sacerdote non impedito.

A P- P E N. Hinc, degradatus idem efficere poterit, nam Concilium sine distinctione & discrimine loquitur: dices in art. mortis omnes Sacerdotes &c.

A P- P E N. Hinc, eadem potestatem Sacerdos hæreticus, siue apostata à fide, in tali articulo habere videtur. Ratio est, quia cum Concil. Trident. non distinguat, neque nos distinguere debemus. Est tamen intelligenda appendix dummodo hæreticus, siue apostata habeat intentionem faciendi, quod Romana Ecclesia facit. Hæc appendix est contra quosdam Theologos, quos citat Sylu. quos Cano. parte 5. de poenitentia sequitur.

*Verbo
Confessio
1. §. Viti
mo.*

CONCLUSIO.

Sacerdotes simplices in art. mortis absolventes non habent à Christo, siue à iure Diuino, sed à Papa, & ex institutione Ecclesie iurisdictionem. Ratio est quia, solus Rom. Pont. habet modo iurisdictionem à iure Diuino, & Christo; reliqui verò Sacerdotes illam à Papa, & ex institutione Ecclesie habent: alioquin enim potestas conficiendi Eucharistiam, quod est erroneum: absolutio si quidem est nulla, quæ à proprio Sacerdote, vel ab alio de licentia proprii impeditur. Hæc est Duran. & Soto contra Paludanum, quem sequitur. Cano. vbi supra.

*Dur. d. 19
q. 2. Sco.
d. 18. q. 4
474.*

Difficul. *Potesne Laicus in art. mortis aliquem ab excommunicatione absoluer?*

CONCLUSIO.

Quamuis Laicus possit habere in foro exteriori spiritualem iurisdictionem, non tamen, si illa caret, potest aliquem in art. mortis ab excommunicatione absoluer. Ratio est, quia si excommunicatus est conscius excommunicationis, & non est contumax, sed dolet &c. iam quoad Deum, est absolutus, & quoad Ecclesiam, vt possit in loco sacro sepeliri, vt pro illo sacrificia offerantur: post mortem absolui poterit, vt in cap. ex nobis. De sententia excommunicationis definitur. Atque ita tali absolute non indigebit. Paludani est contra glossam in cap. Pastoralis de officio Ordinarij.

d. 20

Difficul. *Quando minister non habet iurisdictionem, confessio illi facta eritne valida?*

CONCLUSIO.

Si confessor habet titulum, & illius impedimentum communiter ignoratur, confessio valebit: v. g. si collatum sit beneficium Sacerdoti excommunicato, collatum erit nulla, confessiones tamen illi factæ erunt validæ, & non iterandæ, etia si postea eius

*Care Verbo
bo conf
sio ca. 3.*

eius impedimentum manifestetur. Paret à simili, per legem Barbanus filius ff. de officio præsidis. Si autem confessor non habet titulum &c. quid tenendum sit, supra de confessione iteranda docuimus.

Art. Vlt. de sigillo confessionis?

Hic Art. aliquot positis difficultatibus absoluetur.

Diffic. Quo iure sacerdos ad sigillum confessionis teneatur?

CONCLUSIO.

Iure naturali, Diuino, & Ecclesiastico. Ratio est, quia cum sit hoc sacramentum de necessitate salutis, si aliquo modo heeret. Sacerdoti confessione reuelare, haud dubie homines à confessione territi sine illa perirent. Est definita in c. omnis vtriusque.

Hinc prius Sacerdos mortem subire, quam confessionem reuelare tenetur.

Diffic. An Sacerdos peccatorum impœnitentem silere teneatur?

Dux sunt opiniones. Prima Alexan. Alen. dicentis: quando peccator habet propositum committendi aliquod peccatum, vt seminandi hæresin, à quo non vult recedere, tale peccatum cadit, inquit, non sub sigillo confessionis. Alex. sequuntur Panorm. in cap. omnis vtriusque sexus, & Sylu. Contraria opinio est Sc. q. 2. & Rica. & Tho. & Dur. vbi supra, & Caieta.

CONCLUSIO.

Confessor sub sigillo confessionis peccatum futurum, vel præteritum omnino in poenitentis, dummodo sacramentaliter proponatur, sub sigillo habere tenetur. Ratio est, quia cum sit talis confessio sacramentalis, obligabit necessario ad sigillum confessionis: in cap. enim omnis vtriusque sexus sine aliqua distinct. confessionis sigillum cuiuscunque poenitentis præcipitur, dummodo accusando seipsum illud proponat.

Hinc, si hæreticus impoenitens suum peccatum sacramentaliter proposuerit, erit silentio inuoluendum, etiam si ex eius impoenitentia vniuersæ Ecclesiæ dispendium immineat. Non enim sunt facienda mala vt veniant bona, vel vt maiora mala vitentur. Cum aliter possit remedium adhiberi. Hæc est contra Panorm. & Syluest. dicentes, est crimen hæresis quod nec confessio cælat.

CONCLUSIO.

In casu conclusionis, & appendicis, poterit confessor generaliter dicere Prælato: vt caueat diligenter, & vigilet, ne in sua Ecclesia hæreses oriantur: dummodo peccatoris reuelatio non timeatur, potest enim Sacerdos reuelare crimen, dummodo

Q 4 verbo,

Alex. Alē.

qua. 78.

D. d. 2.

D. Bara.

ar. 2. Ric.

ar. 4 q. 1.

Dur. q. 2.

Sc. q. 2.

4.

A P-

P E N.

q. 18. ar.

2 D. Ba.

q. 1 ar. 2.

Sylu. Ver.

conf. sig. 1.

§. 1.

Cai. quo-

lib. q. 2.

A P-

P E N.

S. Th. est.

verbo, aut signo criminofum non indicet.

C O N C L U S I O.

Si peccator fuum crimen non accusando se, sed inducendo
Caie. & Sacerdotem in fuum errorem proponat, non tacere peccatorem
Dur. est. sed inquisitoribus illum reuelare tenetur. Talis enim confessio
 non est sacramentalis, nec confessio dicenda, sed modus occultè
 dogmatizandi.

A P.
 P E N.

Hinc, si quis in confessione suffragium confessoris ad aliquam
 dignitatem comparandam precibus, vel pecunia ambiret, tale
 peccatum non esset sub sigillo confessionis tenendum & de si-
 milibus simile est iudicium.

*Diffic. An possit Sacerdos reuelando confessionem venialiter tantum
 aliquando peccare?*

C O N C L U S I O.

Sacrilegium est, & mortale peccatum, confessionem vel ve-
 nialis peccati reuelare. daretur enim occasio deterrendi alios à
 confessione, vnde grauissima poena in Can. omnis vtriusque le-
 xus reuelantes confessionem puniuntur.

C O N C L U S I O.

Caie. Ver Qui dicit, Ioannes confessus est mihi sua peccata, & non ad-
bo confes dit mortalia, aut venialia confessionem non reuelat: reuelatio e-
sio. nim non est nisi rei ignotæ, & poenitentem sua peccata confi-
 teri, omnibus est notissimum.

C O N C L U S I O.

Sacerdos non potest absolutè dicere, talem poenitentem non
 absolui: reuelaret enim tunc illius impoenitentiam, nisi subiun-
 gat, quia nondum confessionem finiuit.

Diffic. Licetne confessori laudare poenitentem?

C O N C L U S I O.

A P.
 P E N.

Quando ex eius laude alium esse minus laude dignum infi-
 nuatur, haud licet, esset enim hoc alterius peccatum indicare.

Me. C. de Hinc, si Sacerdos auditis duobus sociis vnum præ alio lauda-
poeniten. ret, vel nihil de alio diceret, eius confessionem reuelaret.

D. Bo. q.

C O N C L U S I O.

2. ar. 2. d. Quando ex indeliberatione, vel inaduertentia aliquis reuelat
Th. q. 11. confessionem: si nulla inde sequatur infamia, venialiter tantum
ar. 2. Ric. peccabit. Ratio est, quia non animo reuelandi illud dicit, nec
ar. 4. q. 1. confessionis recordatur: sed quasi aliunde peccatum nouerit,
q. 4. Sc. q. reuelat.

3. d. 31.

*Diffic. An Sacerdos in crimine participantem, etiam sub sigillo confes-
 sionis calare teneantur?*

Syl. Ver.

C O N C L U S I O.

confessio

3. §. 6.

Sacerdos & poenitentem, & participantem in crimine ta-
 cere

cere tenetur, aliter enim esset reuelata confessio reus, & poena contra reuelantes statuta plectendus. Perinde namque ex reuelatione participantis, atque poenitentis, homines à confessione reuocarentur.

Diffic. An integrum sit Sacerdoti dicere in generali, ego audiui peccata in confessione sine vlla poenitentis reuelatione?

CONCLUSIO.

Licitum est, dummodo id caute, & ob aliquam honestam causam fiat. Definita est expresse in cap. de offic. vide poeni. & remiss. & in cap. omnis vtriusque sexus dicitur ratione consultationis hoc licere, dummodo poenitens non reueletur: cæterum citra consultationem, vel aliquam iustam causam, temerarium hoc est: licet poenitentis persona non reueletur, & hac ratione erit vera Panor. opinio in cap. omnis vtriusque sexus. qui conclusionem negat.

Diffic. An possit Sacerdos ex facultate poenitentis reuelare peccatum, quod in confessione tantum nouit?

Dux sunt extremæ opiniones: Prima est negans Alex. Sco. vbi Alex. Alē. supra Dur. summæ Angelicæ. Secunda est affirmans B. Thom. ar. 3. Du. Bona. quos citat Gabr. eadem di. 2 r.

CONCLUSIO.

Sine aliqua causa, & in generali, non potest Sacerdos tale peccatum reuelare, nisi poenitens illud extra confessionem narret. Lex enim de sigillo confessionis est in fauorem totius Ecclesiæ introducta, cui non potest vnus poenitens cedere: quemadmodum non potest Clericus renunciare priuilegio canonis, si quis suadente, quod in fauorem totius Ecclesiæ est concessum.

CONCLUSIO.

Ex legitima causa, & respectu alicuius peculiaris peccati, satis erit poenitentem confessori facultatem concedere illud reuelandi. quamuis extra confessionem minime narret. Tunc enim istæ sunt æquiuales. Concedo tibi facultatem reuelandi furtum quod tibi confessus sum, & sciat me tale furtum commisisse.

Diffic. An Sacerdos possit sine sacrilegio crimen quod fecit duplici via, in confessione sciret, & extra reuelare?

Altiſiodorensis partem negantem defendit. Communis autē opinio (vt docet Gab.) affirmat.

CONCLUSIO.

Potest Sacerdos proponere in iudicio crimen, quod in confessione, & extra nouit. Ratio est, quia tale peccatum non reuelatur, quatenus in confessione cognitum, ex opposito enim

multa crimina impunita remanerent, cum Sacerdos non posset in iudicio testificari crimen, quod ante confessionem nouit si criminofus postea illi confiteretur.

A. P. N. Hinc Sacerdos habens in iudicio cōtra aliquem reum poterit illum accusare quamuis postea fuerit illi crimen notum per confessionem, seruanda tamen est prudens cautela.

Diffic. Licetne vnam confessionem in alia reuelare quando aliter integra confessio fieri non potest?

V. g. peccauit Sacerdos mortaliter absoluendo Episcopum symoniacum, & integrè confiteri non potest nisi Sacerdoti cognoscenti Episcopum.

CONCLUSIO.

Tunc Sacerdos pœnitens tale peccatum confiteri non tenetur, quando non potest sine reuelatione confessionis, quam auditit. Ratio est, quia respectu illius peccati non habet tunc Sacerdotis sufficientis copiam.

Sec. est vbi supra.

Alex. Alē.

ar. 1. D.

Bon. q. 1.

ar. 2. Ri.

S. o. v. b. supra.

Dur. ibi.

q. 4 ad 1.

D. ffic. Sacerdos poterit negare se in confessione crimen alicuius pœnitentis audiuisse?

CONCLUSIO.

Sacerdos quod in confessione nouit, scit tantum vt Deus, id est, Dei minister. Definita est expressè in cap. si Sacerdos de officio ordinarij, vbi dicitur. Interrogatum etiam iuramento respondere posse illud crimen nescire, dummodo aliunde illud non agnouerit. Nemo enim dicitur scire, nisi quod visu, aut alio sensu experimentaliter nouit, vt cōstat ex Can. testis 3. q. 9. confessor autem nouit per solam relationem, Ric. est D. B. & Duran. oppositum opinatur. Gab.

CONCLUSIO

Sacerdos compulsus à Tyranno, vt respondeat non per verbum scio, sed audio: poterit se nihil in confessione audiuisse, respondere. Nam hæc responsio habet duplicem sensū, non audiui, vel tanquā Minister Christi, vel tanquā purus homo & iudex secundum allegata, & probata sententiam ferens, & in hoc sensu non mentitur.

Rursus. Si Tyrannus compellat respondere,

An audierit tanquam Deus?

Poterit respondere nequaquam vt Deus audiui. Est enim responsio quoque amphibologica. Nam non audiuit tanquam Deus, vt causa principalis, sed vt ministerialis causa.

Verum. Quid si Tyrannus roget, an tanquam ministerialis causa audierit?

Respondeo: erit mors tunc subeunda, quam crimē detegēda neque

neque enim tacendo, aut illum acerbè reprehendendo crimen indicabit. Sed Tyrannus ex sua malitia illud colligit, vel Deus tunc qui in necessarius nunquam decet, quid faciendum sit, reuelabit. Hæc conclusio est Ric. quem sequitur. Adr. q. ult. de corre. frat. 3. oppositum tenet Soto de sigillo secreti m. 3. q. 3. dubio 1.

D. ffic. An Sacerdos ob crimen in sola confessione cognitum possit pœnitentem ab aliquo actu tanquam indignum repellere?

V. g. publico suffragio in electione priuare? olim Henricus nullo modo hoc fieri posse tenuit. Qaeli. 2.

CONCLUSIO.

Quando nulla negandi suffragij causa assignatur, bene poterit confessor illum in tali casu expellere. Non enim aliquo modo crimen in confessione notum reuelatur.

Hinc, prouincialis non poterit priorem, aut Guardianum propter crimen illi in confessione notum deponere, bene tamen poterit ianitorem suo officio priuare, quia hoc ex libera Prælati voluntate dependet. A P-
P E N.

D. ffic. poteritne Prælati per notitiam aliquorum criminum, quam ex sola confessione habet, eos eundem de nouo inquisitionem facere?

CONCLUSIO.

Nequaquam poterit. Ratio est, quia ius inquirendi ex intima, vel ex semiplena delicti probatione nascitur. Poterit nihilominus visitationis tempore diligentius ad illud intelligendum attendere, & diligentius vigilare super gregem suum, præsertim si crimen in damnum publicum resultat nihil enim prohibet confessorem ex auditis confessionibus prudentiorem fieri.

D. ffic. Si Prælati inueniunt peccata subditi, si ipsa ad confessionem faciendam, poterit inquisitionem facere?

CONCLUSIO.

Haud poterit, quia ad eodè sacrum, & diuinum est confessionis sigillum, ut illa etiam, quæ ad confessionem ordinantur, perpetuo silentio inuoluenda censeantur.

Hinc iudex secularis, si duo vel tres pestilentissimi Sacerdotes crimen per solam confessionem notum apud illum deposuerint, omnino à iudicio cessare tenebitur. A P-
P E N.

D. ffic. Licetne Sacerdoti communicare cum pœnitente aliquo peccatum extra confessionem in sola confessione notum?

S. a. q. 4.
ubi supr.

Alexander, & Sco. & Dur. d. 21. affirmant, nullo modo delicta pœnitentis licitum esse reuelare confessionem.

P. Ju-

Paludanus in fine d. 21. asserit, posse ratione correptionis fratris illum secreto de peccato semel confessio admouere: quod est omnino falsum, quia confessionis sigillum quodammodo reuelaret.

CONCLUSIO.

Nulla modo licet, nisi prius à poenitente petita, & obtenta facultate. Quia illa, quæ Sacerdos in foro animæ, vt Christi minister nouit, vt purus homo haud potest, & hoc nullo modo in detrimentum poenitentis fieri potest.

Dubium. Poteritne poenitens intrare se nihil confessori dixisse?

Respondeo: integrum erit dicere, nihil tale Sacerdoti in confessione dixi. Intelligendo tanquam puro homini, cum illi tanquam Dei ministro dixerit.

Dubium. Quid si sacerdos errorem aliquem intolerabilem absoluendo commiserit? vt si non sibi subditum, vel excommunicatum a casu reueruato absoluerit, vel dixerit alienum non esse restituendum?

Respondeo, conuenire debet poenitentem dicens: grauem commisi errorem te absoluendo, proinde tibi consule, vel in iterum confiteri, vel mihi, vt te veritatem doceam sub eodem sigillo tractandi tuum negotium facultatem concedere. Si poenitens tunc, quia Sacerdotis consilium amplecti tenetur, neglexerit, culpa Sacerdotis in poenitentem transfertur. Cæterum si error non fuerit ita grauis, & creditur poenitentem absolutum fuisse, nihil de ipso amplius curandum est.

Dubium. Alia quæ in confessione præter peccata dicitur, cadunt ne sub confessioni sigillo?

Respondeo, quæ sibi sub sigillo confessionis traduntur tacere tenetur, ne tanto sacramento detrimentum faciat: nam redderetur poenitenti fraudulosa, & odiosa confessio: quæ autem non sunt de necessitate confessionis, & parum refert poenitenti illa reuelare, silere minimè tenetur, dummodo se in confessione illa audiuisse non dicat.

Dubium. Quæ extra sacramentum sub sigillo confessionis committuntur, eruntne sub tali sigillo tenenda?

Respondeo, non debetur sub tali sigillo quicquam recipi: nam licet qui illa ita audit, fidem frangat, tamen in poenas canonicas non incidit: quia nulla fit sacramento iniuria, neque est confessionis sigillum. Tenetur nihilominus magis ad illud secretum seruandum, quam ad alia, nam ex pacto nouum vinculum additur.

Diffic. Testis, qui secreto nouit aliquod crimen, teneturne in iudicio percontanti iudici respondere se nihil scire?

DD. dist. 21. S. T. 2. 2. q. 69. ar. 2. & q. 7. ar. 1. Adr. in solutione ad 2. principi- pale Soto de ratione tegendi se- cretum.

CONCLUSIO.

Non licet negare secretum in iudicio, aut extra, propterea, quod negans veritatem mentitur, quod nunquam est licitum.

CONCLUSIO.

Quando iudicium est legitimum, tam reus, quam testis non respondendo iudici mortaliter peccant. Neque est reus durante iudicio, donec veritatem respondeat, absolendus. Nam cum iudex tunc interrogandi potestatem habeat, testis proculdubio respondere tenebitur.

CONCLUSIO.

Quando iudicium est illegitimum, poterunt reus, & testis nimiam iudicis sollicitudinem verbis amphibologicis veritatem tacendo fillere: nam cum iudex tunc non possit interrogare, isti ad respondendum non obligabuntur. Atque ita poterunt dicere, nescio hoc quod rogas, scientia publica, vt tibi manifestem. Sic Christus Iesus apud B. Marc. interrogatus a discipulis de die illa, & hora respondit, neque filius hominis scit, vt vobis tanquam publicum, & notorium reuellet. Hactenus de confessione.

QVÆSTIO DE SATISFACTIONE.

Alex. Alē. q. 84. & S. Th. 4q. 12. in ad. vsque ad 13. Cas. verb. satis factio V. lib. vl. fit. Con. Tri- det Alex. Alē. q. 84. m. 1. S. T. q. 13. ar. 1. D. B. q. 1. & 2. ar. 1. q. 2. S. o. & De. q. 1. Pal. q. 2. ar. 2. Gabr. d. 16. q. 2.

Art. I. De his qua ad essentiam satisfactionis pertinent?

Absoluetur art. aliquot difficultatibus positus. Ad quarum intelligentiam lege D D. modo citatos.

Diffic. An possit homo Deo pro iniuriis & peccatis in illum commissis satisfacere?

CONCLUSIO.

Possibile quidem est hominem in hac vita pro poena in purgatorio infligenda satisfacere. Confirmata est multis Sacre scripturæ locis. Cap. 14. Sess. 6. Concil. Trident. cum enim homo per contritionem pro culpa, quod maius est, satisfaciatur poterit quoque pro poena temporali, quod minus est, satisfacere.

Diffic. Potest satisfactio ex alias debito fieri?

Dux sunt opiniones. Prima Scot. cui adhæserunt Palud. Gab. Syluest. verb. satisfactio. §. 8. qui omnes affirmant satisfactionem ex alias indebito esse faciendam.

Contraria opinio est Duran. d. 15. quomodo. 1. quem sequitur Caiet. tract. satisfactioe quomodo. 1.

CONCLUSIO.

Opeta

Opera alias debita ratione præcepti, si in gratia efficiantur, sunt pro poena purgatorij satisfactoria, quia martyrium, quando est sub præcepto remittit omnem poenam, iniuriam siquidem facit martyri, qui pro illo orat. Et de his operibus ratione præcepti est vera Duran. & Caieta. opinio.

C O N C L U S I O.

Non possumus pro vno peccato per opus alias pro alio peccato debitum satisfacere. Si enim imposita esset alicui peregrinatio pro apostasia à fide, & iterum eidem alia pro blasphemia imponeretur, non posset pro prima, per secundum satisfacere. Iam enim pro blasphemia debetur. Et hoc modo Scot. opinio, vt apertissime eius verba declarant, est intelligenda.

C O N C L U S I O.

Quando Sacerdos imponit poenitentiam, ex alias indebito ratione præcepti, & ratione obedientiæ est adimplenda. Quia poenitentia obligat iuxta confessoris intentionem, qui semper satisfactionem ex operibus alias ratione præcepti indebitis esse faciendam, nisi contrarium exprimat, intelligit.

A P. P. E. N. Hinc, si ieiunium impositum fuerit non est intelligendum de ieiunio quadragesimali. Et idem est de aliis operibus debitis iudicium.

C O N C L U S I O.

Potest Sacerdos pro satisfactione peccatorum opera alias debita imponere. Ratio est, quia vnico actu duplici obligationi satisfacere possumus: vt per ieiunium quadragesimale à Confessore impositum, poenitens præcepto Ecclesiæ ratione obedientiæ & præcepto Sacerdotis ratione iustitiæ satisfacit.

Diffic. An qui adimplet poenitentiam audiens

Missam de præcepto satisfaciat?

Dux sunt opiniones. Prima negans quorundam summistarum. Altera. Adria. affirmans.

C O N C L U S I O.

Adimplet quidem præceptum, & non peccat. Ratio est, qui solum tenetur Missæ Sacrificio assistere. Et quemadmodum potest alias preces effundere, debitas etiam poterit soluere. Non tamen debitam reuerentiam seruare videtur. Et intelligenda est concl. dummodo ad vtrumq. attentionem habeat, & ab altero omnino non auertatur.

*Nana, in
san. 6. 21
enim 9.*

*D.D. vbi
sup. D. B.*

q. 1. & 2.

de 1. Veg.

de 1. Veg.

*Diffic. An dimisso peccato quo ad culpam maneat aliqua poena,
pro qua satisfactio tenendum sit ante gloriæ ingressum?*

C O N C L U S I O.

Quando contritio non est vsque adeò intensa, vt eius virtute omnis poena remittatur, quemadmodum fuit Magdalenzæ & latroni.

& latronemissa, aliqua poena in purgatorio luenda remanet. Constat multis Sacrae scripturae testimonius. Peccatum enim Dauidis fuit morte temporali filij punitum.

CONCLUSIO.

Ante gloriae ingressum necessarium erit pro poena temporali, vel in purgatorio, vel in hac vita satisfacere. Ratio est, quia quibusdam iustis manet poena in purgatorio luenda, ut auctor est B. Paul. qui loquens de operibus imperfectis, ait, si cuius opus &c. ipse autem saluus erit, si quasi per ignem id est, prius quam ad gloriam transeat, prius per acerrimum purgatoris ignem transibit. Quare qui ab illo tormento liberari voluerit, in hac vita poenalibus actionibus poenam illam redimere debet.

Hinc, destruitur error Lutheri, qui affirmavit post dimissam culpam nullam in hac vita, aut in purgatorio temporalis poenae luendam remanere reatum. *Heresis.*

Dffinitio. An in peccato mortali existens pro peccatis alias dimissis satisfacere possit?

Quinque sunt opiniones, de hac re Prima est Sco. q. 1. arti. 4. affirmantis, existentem in mortali posse pro poena temporali peccatorum iam dimissorum satisfacere, licet pro nondum dimissis satisfacere non possit, illi adhaesit Gab. d. 16 q. 2. Secunda est Palud. q. 1. arti. 3. qui docet, opera extra gratiam facta, aut relinquere post se aliquem effectum usque ad aduentum gratiae durantiem, velut si post ieiunium corpus debile remaneat, & illa opera dicit esse satisfactoria, aut nullum relinquere effectum, ut ieiunium quando non debilitat corpus, quae opera dicit non esse satisfactoria. Tertia opinio est Caieta. in tract. de satisfactione q. 2. qui distinguit dicens, opera poenalia in mortali ex propria liberalitate facta, neque quo ad gratiam, neque quo ad satisfactionem accedente charitate reuiuiscere. Quae autem a Sacerdote imposita sunt, hac adueniente gratia, & charitate, quo ad satisfactionem reuiuiscere affirmat. Quarta opinio est Adria. in materia de satisfactione in quaest. an vnum peccatum possit sine alio remitti &c. qui distinguit inter liberalitatem, & iustitiam Alex. Ale. Dei, de iustitia, inquit, non sunt opera extra gratiam facta satisfactoria, bene tamen ex Dei liberalitate praeter legem. Quinta opinio est Alex. D. Bona. & Ric. quos sequitur Sylu. verb. satisfactio. §. 7. qui affirmant nullum opus extra gratiam factum esse satisfactorium pro poena temporali in purgatorio pro iam dimissis luenda. Haec de opinionibus.

CONCLUSIO.

Existens in mortali, si poenitentiam adimplet, praeccepto de poenitentia adimplenda satisficit. Probatum a simili, nam ut

cauens

existens in mortali, & recitans horas canonicas, vel ieiunans, vel Missam audiens, satisfacit præcepto de recitandis horis ieiunandi, & audiendi Missam, ita à simili hic, unde non tenebitur reiterare pœnitentiam.

CONCLUSIO.

Alex. est. Qui adimplet pœnitentiam iniunctam, vel aliquod opus supererogationis extra gratiam facit pro pœna in purgatorio infligenda pro venialibus, siue mortalibus iam dimissis nequam satisfacit. Ratio est, quia satisfactio non est solum actus iustitiæ, id est recompensationis, verum etiam reconciliationis: quoniam est tertia pars pœnitentiæ, de cuius quidditate est, offensam recompensare, & hominem Deo reconciliare: qui autem in peccato perseverat, cum sit Dei inimicus, non potest actum amicitii, siue reconciliationis efficere.

CONCLUSIO.

Existens in gratia pro vno mortali iam dimisso potest satisfacere, non satisfaciendo pro alio v.g. si sit imposita oratio pro blasphemia, & etiam oratio pro furto, orando satisfacit pro blasphemia, & non pro furto. Hæc conclusio supra fuit demonstrata.

Difficultas. An præcedentia opera adueniente gratia sine satisfactoria?

S. Tho. in

3. q. 89

pl. Alex.

Ale. q. 85

m. 2. ar. 3

D. Bon. q.

4. & 6.

Tres sunt opiniones: Vna Paluda. altera Caiet. de quibus proxima diffic. Tertia communis est S. Tho. q. 89. art. vlt. D. Bon. vbi supra. Adria. de satisfactione q. quæ incipit ex dictis oritur. hi tenent opera mortua non reuiuiscere, nec quoad meritum, nec quoad satisfactionem.

CONCLUSIO.

Opera iniuncta, & impleta in mortali non reuiuiscunt quoad satisfactionem. Probatur eadem ratione, qua concl. 2. præcedentis diffic. fuit demonstrata.

CONCLUSIO.

Opera facta extra charitatem in peccato non sunt alicuius boni vel temporalis meritoria, quia meritum est opus, cui de iustitia præmium debetur, & peccator pane quo vescitur nõ est dignus, & satis superque illi est Dei Op. & Max. ineffabilem benignitatem ad pœnitentiam eum prouocare & expectare.

CONCLUSIO.

Bona extra gratiam facta sunt quorundam bonorum fortunæ impetratoria patet in Exodo. vbi legitur, obstetricibus Egyptiorum Deum benefecisse. quia filios Hæbreorum suffocare noluerunt. Et Romanis datum fuisse à Deo imperium propter bona eorum moralia, D. Aug. docuit.

Dis. An opera facta extra charitatem imminuant inferni pœnas?

Lib. 5. de ciur. c. 12.

Si huiusmodi opera sint obligatoria, minuunt quidem ad hunc sensum, sed non accumulunt. Grauius enim punientur delinquentes, qui plurimum transgressionum, quam qui paucatum, rei extiterunt.

Ala. Al. q. 58. Soto. m. 3. S. 7.

Art. II. Quibus operibus debet fieri satisfactio pœnalibus?

ib: ar. 4. D. B. q. 6. Du. q. 3. & 4.

Communis opinio est affirmans. Soto. in 4. d. 19. q. 2. ar. 1. opinatur quod cuiusque opus meritorium quantumuis delectabile, ut comedere, bibere &c. esse satisfactorium.

DD. ubi sup. Alex. Al. n. q. 84. m. 2.

CONCLUSIO.

De ratione satisfactionis est, ut fiat per aliquem actum pœnalem. Ratio est, quia satisfactio fit ad corrigendam culpam, quae non corrigitur nisi per pœnam.

arti. 2. S. Th. q. 15. arti. 1. D.

CONCLUSIO.

Quamuis regulariter ita fiat satisfactio per actum s. pœnale, aliquando tamen satisfacimus per actum feruentissimae dilectionis Dei super omnia. Ratio Sco. est quia in acceptatione diuina æquualet actuali pœnitentiæ, & est pœnitentia virtualis.

Bo. ar. 1. q. 3. Ric. ar. 1. q. 3. Sco. q. 1.

CONCLUSIO

Ad satisfactionem, ut sit actus nobis pœnam aliquam, vel trinitiam ingerens non desideratur. Quia dirissimus satisfacit per Eleemosynam, & temperatissimus per ieiunium, & neuter illorum his actibus contristatur, satis enim est, ut sit priuatio aliquid boni utilis, aut delectabilis.

Du. q. 5. Gabr. d. 16 q. 1.

Dis. Possimusne pro peccatis dimissis satisfacere per flagella, quae nobis à Deo mittuntur?

Adri. de satisfact. ar. 1. Med. q. 6. de satisfact. Syl. verbo satisfact. §. 8.

CONCLUSIO.

Flagella quae à Deo propter peccata actualia mittuntur, pro peccatis iam dimissis sunt iustis recompensatoria. Nam ut tormenta animabus purgatorij inflicta sunt recompensatoria, ita & hæc. Vtraque enim à Deo in vindictam peccatorum mittuntur.

DD. dist. 14. & 15. S. Th. ar. 1. ubi supra. Ri. q. 4. arti. 1.

Dis. Suntne satisfactoria iuxta quantitatem patientie, An flagellorum?

Medin. de satisfact. q. 3. S. Th. & Ric. ubi supra.

V. g. si duo inæqualiter patientur, vnus per diuturnam, & grauissimam infirmitatem, alter per incendium domus &c. habeant tamen æqualem patientiam, est modo difficultas, An æqualiter satisfaciant.

CONCLUSIO.

R. Tunc

Tunc grauiora patiens mala plus satisfacit. Quia cum hæc flagella à Deo in poenam peccatorum mittantur, qui plura, & maiora mala patitur, plus satisfacit, quemadmodum poenitentes, qui maiores, & grauiores poenitentias à Sacerdotibus impositas adimplent.

CONCLUSIO.

Flagella, quæ secundum generalem concursum ex naturalibus causis oriuntur, erunt secundum quantitatem patientiæ satisfactoria Ratio est, quia cum non sint hæc mala actus iustitiæ, & vindictæ diuinæ, si ex natura rei orientur, non erunt planè recompenfatoria, nisi iuxta quantitatem patientiæ illa sustinentis.

Hinc latro, vel homicida qui suspenditur, solum satisfaciet secundum patientiæ quantitatem.

Diffic. Sunt uetria operum satisfactoriorum genera?

CONCLUSIO.

Tria quidem sunt, O ratio. s. S. Ieiunium, & Eleemosyna. Quia omne peccatum, vel est concupiscentia carnis vel concupiscentia oculorum, vel superbia vitæ. Et animaduerte, reliqua opera poenalia, sub his tribus generibus comprehendi. Nam sub ieiunio flagella, vigiliæ, peregrinationes, & alia id genus continentur. Sub Eleemosyna verò omnia misericordiæ opera &c.

Diffic. potest ne vnus pro alio satisfacere?

CONCLUSIO.

Quando poenitentia à Sacerdote poenitenti imponitur non solum in satisfactionem pro peccata peccati dimissi, verum etiam in medicinam contra morbum spiritualem, vt si auaro Eleemosinæ elargitio iniungatur, tunc vnus pro alio satisfacere non potest, medicina enim & remedium contra morbum corporalem si alteri applicatur, tali morbo laboranti minimè proderit.

CONCLUSIO.

Quando poenitens per seipsum satisfacere valet, per alium poenitentiam adimplere non potest: poenitentiam enim iniuncta est obligatio personalis, quæ pro delicto imponitur. Dicitur namque in Can. omnis vtriusque sexus, poenitentiam propriis viribus studeat adimplere.

CONCLUSIO.

Quando aliquis per seipsum poenitentiam iniunctam adimplere non potest per alium satisfacere poterit. Nam si vnus pro mortuo in purgatorio existente satisfacere potest, cur etiam pro viuo ad poenitendum impotente non poterit.

CON

A. P.
E. N.

Al. Al. q.
83. m. 1.
art. 2. c.
S. m. 4.
S. T. q. 13
ar. 1. 7. cl.
quid. 20.
D. B. ar. 1
q. 1. R. ar.
1. q. 3. Du
ra. qua. 2.

CONCLUSIO.

Ut aliena satisfactio profit, oportet vtrumque satisfaciendum, scilicet illum, pro quo fit satisfactio, in charitate existere. Ratio est, quia satisfactio vnus pro alio a Deo admittitur, quatenus ambo vnus corporis mystici, videlicet Christi, sunt membra. Ut enim tunc aliquando ob contumeliam alteri illatam abscinditur: ita vnum membrum vnus corporis mystici, cuius Christus est Caput, pro alio potest Deo satisfacere.

CONCLUSIO.

Potest vnus in charitate existens pro alio per opera supererogationis applicando illi sua opera satisfactoria Deo facere factis, sic solent religiosi alius sua opera satisfactoria applicare ad poenae temporalis remissionem. Patet exemplo Christi, qui nulli poenae obnoxius pro peccatoribus ineffabiles sustinuit poenas.

CONCLUSIO.

Poterit poenitens per se, vel per alium poenitentiam adimplere, si Sacerdos illam imponens istud concesserit. Ratio est, quia quod praecipuum ponitur sub diuisione, electio est debitoris.

Art. III. De Purgatorio.

De hoc art. differunt DD. d. 20. Magistri, & sunt praesertim legendi D. Bona. & Ric. & Pater a Castro, verbo Purgatorium, contra Hæreses. Absoluetur positis aliquot difficultatibus.

Diffi. An sit Purgatorium post hanc vitam?

CONCLUSIO.

Hæc opinio de purgatorio est antiquissima, imo ethnicæ dicunt esse talem locum & appellatur à nonnullis, (the mirr off hettrile pinis). In alia vita est Purgatorium, in quo animæ poenitentiam temporalem pro peccatis mortalibus, & venialibus iam dimissis quoad culpam patiuntur. Patet Macha. 12. Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur. Qui locus non intelligitur de beatis, pro quibus non est orandum cum sint in patria, neque de dånatis, quia ibi nulla est salutis spes.

Contra hanc veritatem est Hæresis Lutheri, & aliorum, qui purgatorium negabant. Vide Castrum vbi supra.

D. Difficultas. An poena purgatorij sit maior quamunque alia poena ex ista vita poena.

CONCLUSIO.

Pœna damni, quam iusti in purgatorio patiuntur, non est maxima, quia cum sit exiliũ temporale à regno spe videndi Deum minuitur. Quidquid sequeretur ex opposito, olim Sãctos Patres habuisse in hõo maiore poena, quàm vni in hac vita cõbureretur.

Abriel
C. de
da est.

DD. d. 20
R. ar. 2.
D. B. na.
q. 1. & vl
ura. Co-
mo V.
bo purga-
torij con-
tra hære-
sis.
Hæresis.

R. c. q. D.
B. ni. ar.
q. 2.

Q V Æ S T I O
C O N C L V S I O.

Pœna sensus in animabus purgatorij est grauior quacūq; alia huius vitæ pœna. Ratio est, quia anima separata habet potentias perspicaciores: & ita tunc de quacunque re nolita magis contristatur.

Ric. q. 3.
ar. 1. q. 5.

Diff. Quorum ministerio anima in purgatorio cruciantur?

C O N C L V S I O.

Non cruciantur ministerio dæmonum. Ratio est, quia sunt inimici deducuntur tamen, animæ iustorum ad purgatorium per ministerium bonorum Angelorum, vt animæ damnatæ per ministerium dæmonum in infernum deportantur. Constat Lucæ. 16. de Lazaro, & diuite Epulone. Vide D. Bon. vbi supra, vbi que tamen torquentur igne.

Difficultas. An pœna existentium in purgatorio sit meritoria & voluntaria?

Vide D. Bona vbi supra, ar. 1. q. 3. Ric. q. 2.

C O N C L V S I O.

Animæ existentes in purgatorio voluntariè, id est, patienter tormenta sustinent. patet exemplo infirmi, qui patienter sustinet tormenta ignis, quoniam intelligit esse remedium ad salutem necessarium.

C O N C L V S I O.

In purgatorio nullus demereri potest. Ratio est, quia posset tunc peccare, & ex consequenti damnari, quod est manifestè falsum.

C O N C L V S I O.

Animæ in purgatorio existentes per patientiam, quam habent in tormentis, neque gratiæ, neque gloriæ augmentum promerentur. Patet Ecclesiast. 9. quodcunque potest manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia est apud inferos, quo tu properas, quo loco purgatorium. infernum appellatur, tum etiam, quia solus actus in hac vita elicitus à charitate est meritorius.

F L O R E S Q V Æ S T I O N I S
de Sacramento Extremæ Vnctionis.

Art. I. De his que ad essentiam huius Sacramenti pertinent.

Hic Articulus aliquor difficultatibus positus patebit.

Diff. An Extrema Vnctio sit Sacramentum.

C O N C L V S I O.

Extrema vnctio verum est Sacramentum, est enim cæremonia

DD. d. 1. 1.

23. q. 1. 1.

c. 1. d. 1.

q. 1. Ric.

ar. 1. q. 1.

monia à Christo Iesu instituta gratiam cōferens, Nam si in peccatis, inquit D. Iaco. fuerit, remittentur ei, estque definita in Conc. Trid. Sess. 14. c. 1.

Diff. Fuitne hoc Sacramentum à Christo institutum? Ric. q. 2.

Hanc difficultatem expositam leges art. 5. q. 3. de sacramentis in genere.

Dis. Cum habeat plures vnctiones, & formas, estne vnum Sacramentum, an plura?

CONCLUSIO.

Vnum est vnitate perfectionis, licet plures vnctiones, & formas habeat: constat à simili de sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, quod vnum est, quamuis duas formas, duasque materias partiales habeat.

Dis. Quanam est huius Sacramenti Materia?

CONCLUSIO.

Necessaria materis est Oleum Oliuarū, Definita est in Canonico de sacra vnctione, & in Concil. Flor. sub Eugenio IIII.

CONCLUSIO.

Est etiam de necessitate huius Sacramenti, vt oleum sit benedictum. Definita est in Conc. Trid. vbi supra c. 1.

CONCLUSIO.

Est etiam de essentia huius sacramenti, vt benedictio fiat per Episcopum, aut à Sacerdote per Papæ facultatem. Definita est in Conc. Trid. proximè citato expressè, nam dicit Concilium, materiam esse oleum ab Episcopo benedictum, quæ quidē benedictio facta ab Episcopo, cum non sit de iure diuino, sed de positiuo tantum, poterit per solum Romanum Pont. Presbytero committi.

Hinc cauendus erit Caieta. qui licet timidè, existimat olei benedictionem per quemlibet Presbyterum fieri posse.

Dis. Quanam est huius sacramenti forma?

CONCLUSIO.

Præcisâ forma est nota in hac forma contineri seriam præcationem, indulgeat tibi Deus quicquid peccasti per visum &c. ita vt per verbum indicatiui modi non conficiatur. Definita est expressè in Conc. Flor. D. Bona & Ric. referunt aliquas Ecclesias, vt Græcorum Ecclesiam habere formam indicatiui modi, dicēdo: vngō oculos tuos oleo in nomine patris &c. apud quos nisi addatur, vt indulgeat tibi Deus &c. Extremæ vnctionis sacramentum non conficietur.

Art. II. De effectu huius sacramenti.

An sit remissio venialium principalis effectus?

Dux sunt opiniones, quas citat D. Bona. Vna tenet non esse

D. Bona.
ar. 1. q. 3.
& 4. Sec.
ibid. Du.
q. 2. & 3.
Ric. q. 3.

A P-
P E N.
L D. vbi
supra Ric.
q. 4.

q. 1. arti.
1. & 9.

2. ar. 2. proprium effectum venialium remissionem, sed diminutionem
 Ric. 98. 3. reliquiarum peccati originalis, & actualis, & est. S. Tho. Altera o-
 6. ar. pmo est Ric. D. Bona. Scot. Duran. & Maio. qui tenent ordinari
 Dur. q. 1. ad remissionem venialium.

C O N C L U S I O.

Remissio venialium est huius sacramenti effectus, dicit enim
 B. Iacob. etsi in peccatis fuerit, dimittentur ei. Definita fuit in
 Conc. Trid. Can. 2. & Can. 3.

C O N C L U S I O.

Non tamen est peculiaris effectus huius sacramenti. Ratio
 est, quia (vt supra diximus) remissio venialium effectus commu-
 nis omnium sacramentorum. Quia si per sacramentalia fit talis
 remissio, multo magis per sacramenta fiet.

C O N C L U S I O.

Neque est peculiaris effectus reliquiarum peccati diminutio,
 scilicet, corporis ad bonum, & pronitatis ad malum, tunc enim
 deberet etiam sanis, sicut infirmis administrari, cum hæc pecca-
 torum vestigia patiantur. Quid? quod potius esset dicendus ge-
 neralis effectus, omnium sacramentorum, quæ quidem conferunt
 gratiam, qua fomes peccati diminuitur: verum tamen est, reli-
 quias peccatorum per Extremam unctionem extenuari, quemad-
 modum Concil. Trid. vbi supra, docet.

C O N C L U S I O.

Peculiaris autem effectus gratiæ, quæ per hoc sacramentum
 confertur, est auxilium contra tentationes, quas homo, tempore
 mortis patitur. Definita est in Conc. Trid. cap. 2. vbi supra, vbi
 ita legitur. Res etenim huius sacramenti est gratia Spiritus San-
 cti, cuius unctio delicta, si qua sint adhuc expianda, ac peccati re-
 liquias abstergit, & ægroti animam alleuat, & confirmat, ma-
 gnâ in eo diuinæ misericordiæ fiduciam excitando, quia infir-
 mus subleuatus, & morbi incommoda, ac labores leuius fert, &
 tentationibus dæmonis calcaneo insidiantis, facilius resistit: nun-
 quâ enim homo magis ea auxilio, quâ in instati mortis indiget.

D. Boni. Art. III. An solus Sacerdos sit huius sacramenti ministrus?

ar. 2. q. 1.

C O N C L U S I O.

Ric. ar. 2. De necessitate huius sacramenti est, vt à Presbyteris ministretur. Nam inducat, inquit D. Iacob. Presbyteros. estque Definita
 Sco. vbi in Conc. Trid. vbi supra & in Can. quæsiuit verb. significatione.

supra D. 3.

C O N C L U S I O.

Debetque à proprio Sacerdote ministrari, & si ab alieno
 ministretur, erit verum sacramentum, peccabit tamen morta-
 liter administrans Si verò à religioso sine licentia Curati erit
 excom-

excommunicatus. Ita definitur in Clement. dudum de sepul-
turis. In casu tamen extremæ necessitatis poterit quilibet Sacer-
dos, etiam religiosus, per rati habitionem in absentia proprii Cu-
rati illud administrare. Rario est, nã tunc actũ charitatis exercet.

CONCLUSIO.

Si ante finitam extremam Vnctionem contingat ministrum
morti, aut infirmari, poterit hoc sacramentum, ab alio Sacerdo-
te perfici. Probatur à simili de Sacramento Eucharistiæ.

Art. IIII. De recipientibus extremam Vnctionem An sit
ministranda, sanis, furiosis, & pueris?

CONCLUSIO.

De necessitate huius sacramenti est, vt sanis non ministretur,
nam dicit B. Iaco. infirmatur quis in vobis &c.

Hinc, si damnatis ad mortem, aut in periculo mortis violen-
tæ existentibus ministretur, non erit verum sacramentum: pro-
pterea quod isti non infirmantur, bene tamen, si detur consolatio
vulneribus: quia quamvis sit mors violenta, tamen infirmatur,
id est debilitatur ac si morbo laborasset

CONCLUSIO.

Ad veritatem huius sacramenti requiritur, vt medici de infir-
mi salute desperent, non autem, vt sit omni spe destitutus. Con-
firmatur ex vsu Ecclesiæ & Concil. Florent. authoritate.

CONCLUSIO.

Non debet nisi penitentibus conferri. Patet ex vsu Ecclesiæ, &
confirmatur à simili de alijs sacramentis dempro Baptismo re-
spectu paruulorum.

CONCLUSIO.

Perpetuo amentibus, qui nunquam ratione vsi fuerunt non
est extrema vnctio administranda, quia datur in remissionem
peccatorum, & isti nunquam peccauerunt.

Hinc phæneticis, & habentibus lucida interualla erit admini-
stranda, si illam in sanitate petierunt.

CONCLUSIO.

Pueri, qui nondum habeat annos discretionis, non debent
illam recipere. Quia non indigent remedio contra peccata, cum
nondum peccauerint, neque contra tentationes, quas tempore
mortis non patiuntur: bene tamen erit administranda pueris,
qui annos discretionis attigerunt, quamuis non sint Eucharistiæ
capaces,

Difficul. Est ne de necessitate huius sacramenti
determinatas corporis partes vngetet?

CONCLUSIO.

De essentia huius sacramenti est, vt vnctio in quinque sensi-
bus

D. Bona.
ar. 2. q. 1.
Scot. vbi
supra, R.
ar. 2. q. 3.
& 4. Ux
rati. q. 4.
A P-
P E N.

A P-
P E N.

D. Bona.
ar. 2. q. 3.
Ric. q. vi.
Scot. &
Dura. vbi
supra.

bus fiat, in oculis, scilicet, auribus, naribus, ore, quod est organum gustus, manibus, quæ sunt organa tactus. Ratio huius conclusionis est immorabilis Ecclesiæ usus, & quia per quinque sensus mors spiritualis ad animam intrat.

C O N C L U S I O.

Vnctio in renibus, & pedibus non pertinent ad huius sacramenti essentiam. Nam in nonnullis Ecclesijs, & religionibus nõ fit ibi vnctio. Et fœminæ in vmbilico, & non in renibus vnguntur, & tamen hi omnes verũ recipiunt sacramentum.

C O N C L U S I O.

Sunt tamen de integritate huius sacramenti, vt olim respectu Baptismi erat trina immersio, in quarum vltima dabatur gratia: quia minister non intendebat conferre sacramentum vsque ad vltimam immersionem.

A P P E N D I X. Hinc, si infirmus in quinque prioribus vnctionibus non est dispositus ad suscipiendam gratiam, in vltima vnctione, si tamẽ fuerit dispositus, illam recipere poterit.

F L O R E S Q V Æ S T I O N U M

de Sacramento Ordinis.

DE hoc Sacramento differit Mag. d. 24. & 25. & DD. ibid. Et Castr. verbo Ordo, & verbo, Sacramentum.

Ar. I. *De his quæ ad essentiam Sacramenti Ordinis pertinent?*

DD. dist.

24. D. B.

na. q. 3. ar.

1. R. ar.

3. q. 2. Sc.

qu. unica.

Dur. q. 1.

Absoluetur art. aliquot difficultatibus positis.

Difficu. An ordo sit noua legis Sacramentum?

C O N C L U S I O.

Ordo pro ordinatione sumptus est, verum sacramentum. Constat ex definitione sacramenti in principio operis posita, est enim signum sensibile &c. ex Conc. Flor. & Trid. lege supra de sacramentis in genere.

Hic defendendus est Sco. ab iniuria, qua illum afficit Soto. Nam dicit Sco. dixisse Sacramentorum Ordinis esse potestatem spirituales, scilicet, charitatem, & non potius ordinationem ipsam, cum tamen expressè Sco. oppositum affirmauerit. Eius enim verba hæc sunt: quid ergo est septimum sacramentum? dico, quod ordinatio, cuius descriptio potest esse ista: ordinatio est institutio alicuius in gradu Ecclesiæ eminente, cui conuenit aliquod ministerium circa Eucharistiam exhibendum, facta à ministro idoneo certa verba proferente. Hæc Sco. qui quidem quãdo prius dixit ordinem non esse sacramentum, loquebatur de caractere, qui est res sacramenti, & non sacramentum, cum sit inuisibilis.

Sco. libera

tur qu. 1.

ar. 1.

d. 24. q.

2. ar. 3.

Diffic. Quando fuit hoc sacramentum à Christo institutum?

Sec. ubi supra.

CONCLUSIO.

Tempore cœnæ fuit institutum, & post resurrectionem confirmatum. Ratio est, quia hoc Sacramentum Ordinis perfectio constat potestate conficiendi corpus Christi verum, & remittendi peccata. Prima fuit tradita post cœnam, quando dixit Apostolis. Hoc facite in meam commemorationem. Secunda vero post resurrectionem, quando dixit, accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata &c. hoc autem intelligendum est de septem omnibus ordinibus: quia Christus dedit potestatem Ecclesiæ administrandi, & ordinandi ministros ad sacrificium Eucharistiæ necessarios. Vt constat auctoritate Anacleti Papæ in cap. 2. sui decreti, & B. Ambrosij super locum, ipse dedit quosdam Apostolos &c.

ad Ep. 4.

Hinc confutatur error dicentium minores ordines esse inuentum humanum, *Hæresis.*

Diffic. An Sacramentum Ordinis in septem ordines, quorum quilibet sit sacramentum, rectè dividatur?

Tres sunt opiniones circa partem secundam tituli, an quilibet Ordo sit sacramentum. Prima Dur. asserentis solum Sacerdotium esse sacramentum, reliqua verò esse sacramentalia quædam. Secunda opinio videtur esse Caiet. B. Tho. D. Bon. & Ric. Alberti magni, Almay, Maioris &c. asserentium omnes septem ordines esse sacramenta, & in illis omnibus imprimi characterem. Tertia opinio quam citant D. Tho. & D. Bon. tenet sacerdotium, diaconatum, & subdiaconatum, qui dicuntur ordines sacri esse sacramenta: reliquos verò quatuor sacramentalia.

q. 2. Cai. in quest. de ritu ordinis 3. p. 9. 64. ar. 3. D. Bon. q. 1. 4. Ric. q. 3. ar. 3. Da. Sec. q. vnt ca.

CONCLUSIO.

Conuenientissimè Ordinis sacramentum in septem ordines diuiditur. Nam si regiam mensam decer varios esse, & multiplices ministros (vt de mensa Salomonis constat) quanto magis conueniet mensæ regis gloriæ ybi vitæ panis, qui est Christus selus, spiritualis animarum ministratur? quæ enim in mensa regis Salomonis gerebantur, erant figura Ecclesiæ, in qua varij sunt ministri, varijque vestibus, ad varia officia designati.

4. Reg. 4.

CONCLUSIO.

Numerus ministrorum congruentissimè fuit septenarius: nempe Sacerdos, Diaconus, Subdiaconus, Colyrus, Exorcista, Lectos, & Ostiarius. Hæc probatur contra hæreticos antiquissima primitiuæ Ecclesiæ cõsuetudine. Nam canones Apostolorum diaconi, & subdiaconi &c. mentionem faciunt, vt constat in

Summa Conciliorū Can. 42. & 43. fuerunt enim ab initio nascētis Ecclesiæ septem ordines, de singulorum autem ministerijs lege Magistrum sententiarum hac distinctioe.

C O N C L U S I O.

Non est erroneum affirmare cum Dur. solam ordinationem Sacerdotis esse sacramentum Ordinis: reliquis verò ordinationes sacramentalia esse. Quia Ecclesia hæctenus non declarauit oppositum neque eius opinio scripturæ sacræ, & sanctorum auctoritatibus contradicit.

C O N C L U S I O.

Tres ordines sacri, scilicet, Sacerdotium, Diaconatus, & Subdiaconatus, sunt sacramenta, reliqui verò quatuor, sacramentalia. Nam B. Pau. descripsit moribus Episcoporum, deplagit Diaconi & Subdiaconi mores: ita ut qui sic ministrant, nullum habeant crimen, quibus virtutibus fulgere non possunt, sine gratia quæ per illos ordines confertur. Functiam Diaconus, & Subdiaconus, quemadmodum & Presbyteri, ab Ecclesia matrimonium contrahere prohibentur, Sacerdotium autem esse sacramentum, ex dictis patet.

Hæresis. Hinc confutatur error Vvicleff, qui duos tantum ordines esse assererat: in quem inuehitur Pater à Castro. verbo Ordo.

D V B I V M.

Tres ordines sacri imprimuntne characterem?

Ri. d. 24. ar. 4. q. 3. D. B. q. 4. Si character pro potestate solemniter celebrandi sumatur Sacerdotium, diaconatus, & subdiaconatus, characterem imprimunt. Quia nullus non ordinatus potest solemniter horum ordinum ministeria absque mortali peccato exercere. Dicitur autem solenne ministerium, quod vestibus sacris fieri consuevit: ut si quis non subdiaconus, cum manipulo caneret aut legeret Epistolam, quia solus manipulus est signum ordinis ut constat in missis feriatis, peccaret, & eficeretur irregularis. Idem iudiciū est de non diacono solemniter diaconatus officium faciente. Sunt autem varij modi, quibus character à DD. sumitur: & iuxta hos varios modos variè de hoc dubio sentiunt.

Ric. et D. The. vbi supra. *Diffic.* *Qua actione cuiuscunque Ordinis character imprimitur?* Meritò hoc quæritur: quia in collatione cuiuscunque ordinis variae actiones interueniunt.

C O N C L U S I O.

In singulis ordinibus per illam actionem character imprimitur, per quam principalis illius ordinis potestas applicatur: ut Sacerdoti imprimitur character, quando datur potestas consecrandi, s. per traditionem calicis cum vino & patenæ cum

Hostia. Et diacono, quando traditur potestas legendi Euangelium, quæ est principalis, imprimitur character per traditionem libri Euangeliorum. Similiter & subdiacono per traditionem calicis vacui, & patenæ, nam principalis eius actus est materiam consecrandam præparare. Canonizata est per Concl. Flor. expressè, vbi ita legitur. Sextum Sacramentum est ordinis, cuius materia est illud, per cuius traditionem confertur Ordo sicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane potrectionem, Diaconatus verò per libri Euangeliorum dationem: subdiaconatus per calicis vacui cum patena vacua superposita traditionem & similiter de aliis per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem. Hactenus Concilium.

Dubium. Instituit ne Christus diaconatum, & subdiaconatum?

CONCLUSIO.

Christus diaconatum instituit: fecit enim Apostolus mentionem de diaconatu, de eoque credendum est illum instituisse, quemadmodum & extremam unctionem, quam B. Jacob. promulgavit.

De subdiaconatu dicitur, Apostolos diuisisse diaconatum in duos gradus, atque ita est sacramentum. Magister sententiarum tenet, Ecclesiam instituisse subdiaconatum, & reliquos minores ordines. Et quo ad minores nemo illi contradicit, cum non fiat sacramenta.

Dubium. Peccant ne mortaliter diaconus, & subdiaconus in mortalibus hæc sacramenta exercentes?

Supra de hoc dubio egimus, non enim peccat. Quia tunc mortaliter peccatur, quando vnctus qui exercetur ex opere operatur gratiam confert, qualis actus non est Euangelium, vel Epistolam legere.

Dubium. Licet ne septem ordines præpastero ordine recipere?

CONCLUSIO.

Nequaquam est licitum, etsi fiat, non erit Ordo reiterandus, sed qui deest, est supplendus. Definita est in cap. Tuæ literæ, de Clerico per saltum promotus.

Diffic. Quenam est Presbyteranus forma?

CONCLUSIO.

Forma huius sacramenti est hæc, accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia pro viuis & defunctis. Definita est expressè in Conc. Flor. vbi in aliis ordinibus similis forma ponitur.

CONCLUSIO.

Materia verò est res illa, quæ suscipienti ordinem traditur,

De sacramenti genere.

Cap. 3. p. 9. 64. 47. 6.

Du. 7. 1.

vt Calix cum vino &c. Presbyteratus materia, liber Euangeliorum, diaconatus, Calix vacuus cum paterna subdiaconatus & vacuus, Calix vacuus cum paterna subdiaconatus & sic de aliis ordinibus, ita enim in eodem Consilio definitur.

D V B I V M.

Verb. ordinandi in sūma. *Estne de essentia huius sacramenti, vt ordinandus tangat materiam?*
Caic. & alij tenent non esse necessarium talem contactū sed sufficere solam traditionem per Episcopum factam. Contraria opinio est verior, & securior.

C O N C L V S I O.

Ordo, vt est sacramentum, supponit pro traditione, quæ fit ab Episcopo, & verba, contactumq; suscipientis connotat. Constat ex vsu Ecclesiæ, quod est fortissimum argumentum. Quemadmodum enim non acquiritur dominium, nisi per possessionem quæ fit per contactum, ita non acquirit aliquis potestatem celebrandi, quin materiam tangat.

Ar. II. De Annexis huic sacramento?

S. Th. 2, 2 q. 184 ar. 6. ad 1. Ri. ar. 1. q. 1. Sco. q. 2. vnic.
Hic art. duabus difficultatibus positus absoluetur.

Diffic. An Sacerdotium, & Episcopatus, sint ordines iure diuino distincti?

Scot. opinatur partem negantem esse probabilem. Dur. verò magis communem, & securiorem esse affirmat.

C O N C L V S I O.

Quoad potestatem ordinis Episcopus iure diuino est superior, atque à simplici Sacerdote distinctus. Ratio est, quia solis Episcopis conuenit quædam potestas ordinis, quam Ecclesia annullare non potest. Nam Episcopus degradatus, si conferret ordines, vel confirmaret, verum sacramentum conficeret, vt definitum est in cap. Vnico. de ordinato ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatu, quapropter talis potestas iure diuino, & non positio Episcopis, conuenit, alioquin enim Ecclesia illam reuocare posset.

Diffic. Estne Episcopatus ordo distinctus à Sacerdotio?

Dur. q. 5. & 6.
Due sunt opiniones contrariæ, quas citant Sco. & Dur. vbi supra, intelligenda est difficultas de ordine, non vt est dignitas in Ecclesia, sed vt est ordinatio quædam. Tenet autem prima opinio esse ordinem, & Sacramentum à Sacerdotio minime distinctum. secunda verò asserit non esse sacramentum.

C O N C L V S I O.

Ordinatio Episcopi, non est perfectè sacramentum, aut ordo distinctus à Sacerdotio. Episcopatus enim necessariò præsupponit Sacerdotiū, cū nemo possit, quin sit Sacerdos, Episcopus consecrari. essentq; iam non septem, sed octo distincti ordines:

C O N -

CONCLUSIO.

Ordinatio Episcopi, est idem Ordo, & Sacramentum cum Sacerdotio: distatq. solum tanquam magis perfectum à minus perfecto. Nam vt Eucharistia constat speciebus, panis, & vini vnum sacramentum perfectum efficientibus: ita & Episcopatus, qui est perfectum Sacerdotium duabus ordinationibus constat, prima, qua Sacerdos imperfectus efficitur, & secunda, qua perfectus constituitur. Quia Episcopus habet potestatem conficiendi omnia sacramenta, qua simplex Sacerdos caret. Vnde B. Aug. Episcopum consummatum Sacerdotem appellat.

CONCLUSIO.

Ordinatio Episcopi nouum characterem non imprimit, sed Sacerdotalem præexistentem ampliat, non enim est sacramentum à Sacerdotio distinctum: & quando Sacerdos Episcopus consecratur, eius character, seu potestas ad omnia septem sacramenta, vt ad Sacramentum Confirmationis, & Ordinis, quæ antea ministrare non poterat, extenditur.

Duran. opinatur nouum characterem imprimere.

D. Bo. ☞
Ri. est ☞
S. Tho.

Art. III. De ministro huius Sacramenti, an sit
solus Episcopus?

Hoc artic. distinctio 25. Magistri aperitur.

CONCLUSIO.

Solus Episcopus, & non alius, vel ex officio, vel ex commissione Papæ, sacros ordines maiores conferre potest. Definita est in Conc. Flor. & Trid. Sess. 23. & Can. 4. vbi expresse definitur. Episcopus solus ordinarius huius sacramenti minister esse dicitur, tum etiam ex Ecclesiæ cōsuetudine. Hactenus enim Rom. Pont. simplici sacerdoti huius sacramenti administrationem nō commisit.

Innocent. in cap. 4. quem citat sylu. Ver. Ordo §. 3. & 7. opinatur. posse Rom. Pont. simplici sacerdoti collationem sacrorum ordinum committere.

CONCLUSIO.

Minores ordines à sacerdote non Episcopo conferri possunt: vel ex commissione Papæ, vel ex lege, siue ex consuetudine. Definita est in cap. quando. Et in cap. non contingat de Etate, & qualitate ordinātorum, vbi Abbatibus diœcesanorum conceditur. Illos etiam Cardinales Presbyteri ex consuetudine conferunt.

CONCLUSIO.

Episcopus hæreticus, siue sit à Catholicis, siue ab hæreticis ordinatus, de facto sacros ordines conferre potest: quamuis

consciē-

Ri. ar. 1. q
1. d. Bon.
Duran. et
Sco. q. 1.

Ricad.

conferendo peccet, & suscipiens similiter, atque irregularis redatur. Canonizata est ab Ecclesia in Cano. quod quidam. r. q. 1. & B. Aug. & Can. sicut semel 68. dist. & est B. Gregorij, retinet enim characterem indelebilem. Est autem intelligenda conclusio hac lege, scilicet, vt sit in forma Ecclesie ab hæreticis ordinatus.

CONCLUSIO.

Episcopus suspensus, excommunicatus, aut degradatus, quamuis mortaliter peccet sacros ordines conferendo, verū tamen ordinis sacramentum conficit. Retinet enim facultatem ordinandi quia characterem indelebilem habet, & colligitur a simili ex cap. 1. de ordinatis ab eo, qui Episcopatu renūciavit.

A. P.
P. N.
Ric. c. 1.

Hinc, omnes textus iuris canonici in quibus ordinatio ab hæreticis facta dicitur esse irrita, intelligendi sunt, quo ad exercitium, siue executionem ordinis, quia sic ordinatus manet irregularis, non tamen quo ad characterem.

R. r. 4.

An. De suscipientibus hoc Sacramentum.

CONCLUSIO.

q. 1. S. 7.

2. D. Bo

que. 1.

1. Tit. 1.

ca. 1.

Sexus fœmineus impedit ordinis susceptionem, ita vt nulla fœmina characterem recipere possit. Dicit enim B. Paul. mulierem in Ecclesia docere non permitto, nec dominari in virum, dominaretur autem si in aliqua dignitate Ecclesiastica constitueretur.

Ætas infantilis, aut defectus vsus rationis, huius sacramenti veritatem non impedit, etiam si præceptum Ecclesiasticum sacros ordines conferri prohibeat. Solus Dur. hanc conclusionem diffidetur. Ratio est, quia character, id est, potestas conficiendi sacramenta, quæ in hoc sacramento confertur non requirit in suscipiente rationis vsu. Quemadmodum neque character Baptismi, & confirmationis. Hoc enim differt hoc sacramentum à pœnitentia, & matrimonio, quæ non possunt recipi, nisi à ratione vtentibus, quia huius materia est res exterior, illorum vero sunt actus humani susipientis. Et confirmatur expressè ex cap. Vnico. de Clerico per saltum ordinato, esse autem hoc contra præceptum Ecclesiasticum, & mortale peccatum per totum titulum de ætate, & qualitate ordinandorum demonstratur.

Ri. ar. A.

9. d. Dur.

qu. 2.

Difficultas. *Parvus ordinatus tenebiturne continentiam sacris ordinibus annexam curari?*

Dux sunt opiniones. Prima glossæ in cap. proxime citato, quæ dicit obligari. Communis autem opinio negat. Non obligatur ad illam seruandam, quia continentia sacris ordinibus annexa

annexa actum voluntatis præsupponit, quod si matrimonium contraheret sacros ordines exercere prohiberetur. Nihilominus tamen probabile esse videtur non posse habito rationis usu matrimonium contrahere. Nam sicut ligatur aliis præceptis Ecclesiasticis, similiter & hoc præcepto Ecclesiastico, ut sit ad contrahendum inhabilis.

CONCLUSIO.

Illegitimè natus est irregularis, quo minus possit de lege sacros ordines recipere. Definita est in cap. vt filij. de filiis Presbyterorum. & in cap. 25. qui eos qui eodem titulo in 3.

CONCLUSIO.

De facto tamen si ordinetur, ordines recipiet. Ratio est, quoniam irregularitas est de iure tantum canonico, quod qui de minus characteris receptionem non impedit.

Nota Episcopum posse dispensare, ut illegitime nati ad minores ordines promoucantur, ad maiores verò præter Papam posse neminem.

CONCLUSIO.

Ingressus religionis tollit omnem irregularitatem, præterquam ex homicidio, & bigamia, quantum ad ordinis susceptionem. Definita est Can. Presbyter. 16. d.

CONCLUSIO.

Non tollitur tamen quo ad executionem, & administrationem, in ordinibus susceptis. Nam si Sacerdos irregularis, religionem ingrediatur, eius irregularitas, etiam facta professione, nisi per dispensationem, non tollitur.

CONCLUSIO.

Illegitime nati, non possunt in religione Prælati institui, nisi in hoc cū illis fuerit dispensatū. Ita definita est in ca. vt filij. alleg.

CONCLUSIO.

Seruus est irregularis ad ordines sacros recipiendos, nisi eius Dominus consenserit. Definita est tota dist. 54. & toto titulo de seruis non ordinandis, & Domino consentiente efficitur liber, etsi habuerit pretiū, tenetur se redimere, & Episcopus sciens illū ordinās, ad duplū pretiū Domino restituendū obligatur.

CONCLUSIO.

Seruus ignorante Episcopo, & Domino, ordinatus, à seruitute non liberatur, hoc enim in detrimentum proprii Domini esset.

CONCLUSIO.

Neque poterit ministrare, non enim est sui iuris lege dist. 45. Hinc seruitus de facto sacramenti veritatē non tollit: recipit enim characterē, quia non est seruitus impedimentum ex iure diuino.

CONCLUSIO.

Corpore vitiatu, si vitium Sacramenti Ordinis ministerium

impediat, est irregularis, vt abscissio pollicis, vel si canat horrorem, vt abscissio nasi, vel macula in oculos notabilis. Definita est per totum titulum de corpore vitiatis, extra.

C O N C L V S I O.

Potest tamen Papa cum his dispensare, vt ad sacros ordines promoucantur. Patet exemplo B. Petri, qui cum D. Marco dispensauit, qui pollicem sibi, vt Sacerdotio indignus haberetur, amputauit.

C O N C L V S I O.

Eunuchus, qui se, vt continentiam seruaret, castrauit, irregularis efficitur. Definita est in Can. si quis absciderit §. d.

C O N C L V S I O.

Quicumque fuerit homicidij iusti, vel iniusti & mutilationis membrorum causa, est irregularis. Definita est in c. sicut dignū. Et in cap. de cætero, de homicidio.

A P- P E N. Hinc iudices, testes, aduocati, tabelliones, & omnes iustitiæ ministri, qui dant causam homicidio, aut mutilationi membrorum, & dantes fauorem, consilium, auxilium, vnde homicidium sequitur, sunt irregulares. V. g. extrahentes ad suspendendum ab Ecclesia. constat ex cap. sicut dignum. citato. Dauidi enim prohibitum fuit à Deo templum construere, quoniam vir sanguinis erat.

*Rt. ar. 5.
q. 3. Sc.
qua. 1.*

Difficultas. Quando ratione homicidij irregularitas contrahetur,

Varia est inter D. D. disputatio circa proximam conclusionem: intelligetur facile in hac difficultate.

C O N C L V S I O.

Omne homicidium, aut mutilatio membri in se voluntaria, inducit irregularitatem. Definita est in cap. sicut dignum & cap. de cætero, de homicidio.

C O N C L V S I O.

Non autem inducit irregularitatem, si propter defensionem propriam fiat. Definita est in Clementina. vnica, homicidio.

C O N C L V S I O.

Qui dat operam rei illicitæ simul, & periculosa, etiam si præter eius intentionem homicidium, aut membri mutilatio sequatur, efficietur irregularis, quia illis duobus concurrentibus, scilicet periculo, & re illicita, homicidium inde sequutum in sua causa voluntarium censetur. Et ita inducit irregularitatem, vt si Clericus hastis ludens hominem interficeret, aut mutilaret quantacumque diligentia adhibita incurreret irregularitatem.

A P- P E N.

Hinc Clericus medicus, qui causa pietatis curas infirmum, occidit,

occidit illū, non est irregularis, quia curādo gratis, quamuis det operam rei periculosa, non tamen rei illicita, ita definitur in c. tua nos de homicidio.

CONCLUSIO.

Si Clericus, aut Laicus die dominico sternat regulas, si non admonuerit prius prætereuntem, & illum interfecerit, erit irregularis, quia non admonendo, & adhibendo diligentiam debitā fuit voluntariè negligens, & ex consequenti homicidium fuit in sua causa voluntarium, Definita est in c. continebatur. Et in c. Presbyterum, & sequentibus de homicidio.

Hinc si prius prætereuntem admonuerit, debitamque diligentiam adhibuerit, non erit irregularis. Nam licet det operam rei illicita, non tamen periculosa.

A P-

PEN.

CONCLUSIO.

Qui dat operam rei illicita, erit irregularis, si ex negligentia homicidium sequetur: quia cum hæc negligentia sit culpabilis censetur voluntaria.

Hinc qui verberat discipulum etiam iustè, & ferit caput, ita ut mors sequatur erit irregularis, quia fuit negligens & incautus, ut constat ex c. Presbyterum citato.

A P-

PEN.

Hinc non erit irregularis qui scindit arborem, quæ cadens hominem interficit, si prius diligentiam, ne aliquem opprimeret, adhibuit, ita intelligendus est casus in c. dilectus de homicidio.

A P-

PEN.

CONCLUSIO.

In his omnibus euentibus incurrit irregularitas quāuis mutilatus, vel occisus, sit infidelis, occidens tamen ut sit irregularis baptizatus esse debet, propterea quod talis irregularitas tollitur per Baptismum.

CONCLUSIO.

Sunt etiam irregulares, qui concomitantur malefactorem morte plectendum, quia quodammodo homicidio cooperantur. Si tamen sic sunt mortis causa, ut mors si ipsi non custodissent reum, non fuisset sequuta.

CONCLUSIO.

Qui pugno extrahit dentem non est irregularis, neque mutilator dicitur, & pœnæ iuris non sunt ampliandæ, sed restringendæ.

CONCLUSIO.

Qui est in causa, ut alij citius moriantur, ut qui infirmis assistunt, & illos vertunt si bona fide illud faciant, non videntur esse irregulares: grauiissima enim est pœna Ecclesiæ, quæ bona fide operantes comprehendere non videtur.

S

CON-

QVÆSTIO
CONCLUSIO.

3. part. 9.
39. ar. 4.

Qui defendendo se moderamine inculpatae tutelae olim erat irregularis, vt S. Th. docet, modo autem iam est hoc reuocatum, per nouam Clementinam, atque ita poterit celebrare.

PROPOSITIO.

Ecclesiastici ponentes iustitias, & exhortantes vt obseruent eam, non sunt irregulares.

PROPOSITIO.

Non defendentes alium qui occiditur si ex officio defendere tenebatur, sunt irregulares, non autem si illis ex officio non incumbat.

CONCLUSIO.

Per solam sanguinis effusionem citra homicidium aut membrorum mutilationem irregularis efficitur nemo. Ratio est, quia poena non est extendenda ultra casus à iure expressos.

Ric. ar. 4.

9. 3. & sequentibus
at. Sec. 11.
hi. supra
Sylu. ver.
irregula-

ritas. Sef.
14.

Umbium. De defectu ex parte delicti.

Delicta aut antecedunt ordinis sacri receptionem aut illam concomitantur, aut illam subsequuntur crimina, quae inducunt irregularitatem, quo minus aliquis ad sacros ordines promoveatur, quinque sunt quibus singulae propositiones respondebunt.

PROPOSITIO.

Apostata a fide, vt haereticus, haeresi damnatus, aut idololatria, aut infidelis post Baptismum, qui omnes Apostatae appellantur, sunt irregulares quoad ordinis susceptionem. Definita est in Cano. Presbyteros. 50. dist.

PROPOSITIO.

Rebaptizans, & rebaptizatus irregulares efficiuntur.

PROPOSITIO.

Religiosus qui gratia audiendi leges, aut medicinam, monasterium relinquit, nisi intra duos menses reuertatur, irregularitatem incurrit. Definita est in c. per speculum, ne clerici vel monachi, &c.

PROPOSITIO.

Qui ministrat solenniter in ordine non suscepto, vt si diaconus cum stola, vel qui non est subdiaconus cum manipulo, in Missa dicat epistolam est quoque irregularis. Definita est in c. 1. & 2. de eo qui ministrat ordinem non susceptum.

PROPOSITIO.

Irregularis quoque est, qui infamia iuris, aut facti est infamis. Crimina ordinis susceptionem concomitantia, & irregularitatem inducentia, sunt quae sequentibus propositionibus explicantur.

PRO-

PROPOSITIO.

Excommunicatio maior, est primum crimen. Nam si ira excommunicatus suscipiat sacros ordines irregularis efficitur. Definita est in c. cum illorum. De excommunicatione in 6. quod de maioribus tantum ordinibus est intelligendum.

PROPOSITIO.

Secundum est, quando aliquis recipit sacros ordines ab Episcopo, qui Ecclesie, & dignitati renunciauit, vt fiat monachus, ita definitur c. 1. de eo, qui recipit ordines ab Episcopo &c.

PROPOSITIO.

Tertium est, quando aliquis recipit sacros ordines ab Episcopo excommunicato, & denunciato, qui omnes susceptos ordines ministrare, & alios ordines recipere prohibentur.

Crimina quæ sequuntur post ordinis susceptionem, sunt s. suspensus, excommunicatus, aut interdictus, si celebrat, vt definitum est in toto titulo de Clerico ministrante, & in c. fina. De excessibus prælatorum, & in cap. Cum medicinalis, De excommunicatione in 6.

Dabuntur In quibus casibus aliquis est suspensus?

PROPOSITIO.

Qui suscipit ordines ab alieno Episcopo sine licentia proprii, & à proprio suspenditur. Si celebrat, efficitur irregularis.

PROPOSITIO.

Quando vno die contra prohibitionem sub excommunicatione recipit aliquis ordines, vel ambos sacros, vel vnum minorem, & alterum sacrum, irregularitatem incurrit. Quia recipit ordines excommunicatus. Secus autem est, si per excommunicationem non prohibeatur, tunc enim solum est suspensus, & per Episcopum potest dispensari.

PROPOSITIO.

Idem censendum est de eo, qui ordines furtiuè suscipit, vt qui ordinatur non à suo Episcopo, & sine eius licentia, & absque examine se aliis committet. Ita definitum est in c. 2. & 3. de eo, qui furtiuè ordines suscepit.

PROPOSITIO.

Qui per regulam eam prohibet vt per saltum recipiat aliquis diaconatum aut alterum saltum ordinat, vt Diaconatum ante subdiaconatum recipiens, est suspensus, et si in ordine sumpto administrat, erit irregularis.

PROPOSITIO.

(laris.

Quando quis extra tempora ordinatur est suspensus, et si celebret, irregularis. Definita est per Extrauag. Cum ex sacramento Animaduertendam est has omnes irregularitates esse de iure positiuo, in quibus Rom. Pont. dispensare potest.

CONGLYSIO.

Ligatus vinculo matrimonij est inhabilis ad ordinis susceptionem etsi relicta vxore maneat in sæculo, est de heresi Lutherana suspectus, si autem religionem ingrediatur, & ibi ordines recipiat, non erit pœna aliqua plectendus, sed vxori restituendus. Hæc colligitur ex c. i. de conuersione conjugatorum.

D V B I V M.

Melitia Sacerdotis impediētne characteris impressionem?

De hac re supra egimus contra Lutherum, qui affirmabat impressionem impediri. Contra quē copiosissime agit Pater à Cast, verbo, Ordo, & verbo potestas, & verbo Sacerdotium contra Hæreses.

Ar. An Papa habeat etiam supra omnes Christianos temporalem iurisdictionem?

Intelligitur titulus, ita vt possit Imperatores & Reges depone-
re, & in causis ciuilibus, vt ad ipsum omnes appellent, efficere. Turrecrem. tres adducit opiniones.

Lib. 2. de
potestate
Ecclesie.
verb. Pa-
pa sessio-
ne 2.

Prima est affirmans quam Sylu. sequitur. Secunda negans vllam habere potestatem super reges, etiam si suis legibus fidem Christianam laberactare conentur. Tertia est media, quam amplectitur Turrecrem. hæc asserit non esse absolute Dominum omnium temporalium, nisi quatenus illorum abusus vergit in detrimentum ndei & obseruationis diuinorum mandatorum, vt si Rex aliquis esset hæreticus, aut schismaticus, vel si leges cōtra sacramenta, & præcepta diuina conderet. V. g. si intuleret suo regno nequis sine regia facultate matrimonium contrahe-
ret, vel possum dominium acquiri per malæ fidei præscriptionem.

C O N C L V S I O.

Potestas ciuilis, & spiritualis non sunt vna, sed duæ potestates distinctæ, habent enim diuerfos fines. Nam finis ciuilis potestatis est pax, & tranquillitas reipublicæ. Finis vero spiritualis potestatis est supernaturalis, nempe manuducere hominem ad perennem beatitudinem.

C O N C L V S I O.

Potestas spiritualis ciuili potestate est præstantior. Quia finis potestatis ciuilis ad finem potestatis spiritualis ordinatur. Et finis præstantior est, iis, quæ ad finem referuntur.

C O N C L V S I O.

Rom. Pont. non est Dominus totius orbis in temporalibus, ita vt ab illo reges aliquod dominium tēporale accipiant. Gonstat ex capite. Per Venerabilem. Qui filij sint legitimi vbi Innocentius Papa confitetur se in temporalibus supra Regem Francorum nullam habere potestatem.

Hinc

Hinc extra crimen hæresis aut schismatis non poterit Papa reges temporali iurisdictione priuare. A P-
PEN.

Hinc, neque poterit alicui regi Christiano potestatem tribuere, vt sibi illorum regna vsurpet. Non enim est orbis temporalis Dominus. Non desunt, qui oppositum affirmant. Magnam vides papæ esse potestatem, ideoq; periculosum illi resistere. A P-
PEN.

CONCLUSIO.

Potest Papa quamcunque potestatem ciuilem temporalibus bonis priuare, quando fuerit ad fidei & mandatorum Dei obseruantiam necessarium. V. g. si fuerit hæreticus, aut schismaticus, potest illum deponere, & ad hoc aliorum regnum auxilium implorare. Perinde si Rex aliquis constituat leges contrarias diuinis, & Ecclesiasticis legibus, illas poterit reuocare per Ecclesiasticas censuras procedendo vsque ad regni depositionem, ita habetur in cap. Cum secundum leges. de hæreticis in 6.

Hinc Papa poterit irritate leges ciuiles concedentes dominium per malæ fidei præscriptionem, & sunt defacto abrogatæ, quia sunt contræ ius diuinum, vt constat ex capite. Vigilanter de præscriptionis. A P-
PEN.

Ar. Vlt. An Clerici in sacris constituti sint quantum ad personas à potestate ciuili per ius Diuinum exempti?

Dux sunt opiniones. Prima Glossæ in Cap. quanquã de censibus in 6. & Gratiani in c. tributum 23. q. 8. qui dicunt Clericorum res, & personas esse à potestate ciuili exemptas. Contraria opinio est. S. Tho. super Epistolam ad Roman. dicentis esse exemptos Clericos à tributorum solutione per priuilegia Principum.

CONCLUSIO.

Clerici quantum ad causas spirituales sunt iure Diuino à potestate ciuili exempti, ita vt nemo possit præter Papam eorum spirituales causas definire. V. g. Creare Episcopos, & prælatos, spectat de iure Diuino ad Rom. pont. atque etiam lites super iurisdictionem Episcoporum & Prælatorum, & alia id genus definire, quia Prælati in foro conscientie, & exteriori non a Regibus, & Dominis temporalibus, sed dependenter à Papa habent iurisdictionem. Petro enim, & non alicui Imperatorum dictum fuit, tibi dabo Clauis regni cælorum, & Ioannis ultimo. *Mat. 28.* A P-
PEN.
Pasce oues meas.

Idem est etiam iudicium de causis spiritualibus laicorum, vt sunt matrimoniales causæ, quia cum sint spirituales, à solo iudice habente clauis regni cælorum definiiri possunt.

CONCLUSIO.

Clerici in minoribus constituti iure Diuino quantum ad

pœnas corporales à potestate ciuili non suat exempti. De facto enim Clerici, & in sacris constituti degradantur, & curæ seculari suspendendi traduntur. Quare priuilegium non, erat de iure Diuino, quo ante degradationem fruebantur, alioqui enim nullo modo Papa Clericos hoc priuilegio priuare posset.

Hinc bona clericorum, licet eorum personæ non sunt iure Diuino à potestate ciuili libera. Nā si personæ non sunt exemptæ multo minus bona, quamobrem perspicuum est, solo iure Ecclesiastico potius esse Clericos exemptos à ciuili potestate.

Diff. alias, Tenentur Clerici seruare leges regni, in quo vitam degunt?

CONCLUSIO.

Tenentur quidem, etiam qui in sacris sunt constituti ciuiles leges seruare, quæ alias in conscientia obligant, non quidem quatenus regibus subduntur, sed quatenus illarum transgressio est contra virtutem moralem. Hæc de Sacramento Ordinis.

FLORES THEOSOPHICARVM QVÆSTIONUM SACRAMENTI MATRIMONII.

De quo disputat Magister à d. 26. usque ad 52. & DD. ibidem præter quos est legendus Pater à Castro verbo. Coitus ver. Matrimonium, & verb. Nuptiæ contra hæreses.

QVÆST. I. DE HIS QVÆ AD ESSENTIAM MATRIMONII PERTINENT.

Art. I. *An Matrimonium sit ex institutione diuina, an ex naturali duntaxat?*

It. 1. q. 26. 27.

diff. Mag. explicatur.

Alex. A. l. 1. q. 1.

m. 3. ar.

3. S. 1. 5.

Thom. in

additio-

nibus ad

3. 1. q. 41.

ar. 1. vel

quid. 1.

2. 6. Ric.

q. 1. art.

1. Sco. q.

1. & Du-

ran. D.

Bon. ar.

1. q. 1.

Id est, An sit secundum inclinationem naturalem tanquam necessarium ad conseruationem speciei humanæ, ita vt per copulam vagam conseruari non possit.

CONCLUSIO.

Si homo, non vt rationis particeps est, sed vt animal est, consideretur, & Matrimonium, non est vinculum indissolubile sed vt non est contractus inter determinatum virum & feminam sumatur, tunc homo ad Matrimonium naturaliter inclinatur. Quam inclinationem Ricardus generis esse dicit. Quia aliter quam per Matrimonium suam speciem conseruare non potest. Ratio est, quia naturaliter homo ad operationem inclinatur, per quam indiuiduum, vel tota eius species conseruatur. Quæ nisi per Matrimonium inter determinatum virum, & uxorem, diu conseruari haud posset. Nam ad humane speciei conser-

conseruationem liberorum educatio, & institutio necessaria est. Quæ quidem, si vxores essent communes, & indeterminati patres, non fierent. Tunc enim nullus educanti, instituendique liberos curam haberet.

Hinc sequitur simplicem fornicationem non solum contra ius diuinum, verum etiam contra naturale ius esse, vt non futurum facies. Quia per vagam copulam humana species destrueretur, ad cuius conseruationem homo naturaliter inclinatur: quemadmodum venenum fumere contra ius naturæ est, quia proprium indiuiduum destruit, ad cuius conseruationem homo suapte natura est procliuus.

CONCLUSIO.

Matrimonium, si, vt vinculum indissolubile est, consideretur. *Ad actus de iure naturali, id est, rectæ rationis dictamini consonum esse virtutis.* dicitur. Ratio est, quia si Matrimonium esset ad tempus, non haberent parentes exactam curam educandi prolem, vt Reipub. conuenit. Neque esset corporum per translationem dominij permutatio. Quæ sunt de ratione Matrimonij, sed esset tantum corporum accommodatio.

Hinc colligitur illius loci declaratio Vade, & assume tibi vxorem fornicationis, &c. Non quod filij essent illegitimi futuri, sed quia erant generandi ex quadam meretrice, quæ post contractum Matrimonium cum Osea fuit legitima vxor. *A. P. F. N. Cf. 4c. 1.*

Hinc error. Symonis Magi, & aliorum hæreticorum refutatur. Qui docuerunt, promiscuum scæminarum vsum esse licitum, ita, vt quiuis, quam vellet, sine peccato, vti posset cum sit contra ius Diuinum, & naturale. Vade Patrem à Castro Verbo Coitus hæresi 1. & 3. *Hæresis.*

Art. II. An Matrimonium fuerit à Deo mediate per ministros, vel immediate ab ipso institutum?

CONCLUSIO.

Deus immediate, & non per aliquem ministrum contractum Matrimonij instituit. Ratio est, quia instituta ministrorum potest reuocari, & à ministris fieri in illis dispensatio: at verò Matrimonium est indispensabile. Nam quos Deus coniunxit, homo separate non potest. *Alex. A. len. vbi supra, Ric q. 3. ar. 1. loca citato Dur. d. 3. q. 1. D. Bona q. 1. artic.*

Difficultas. Quando fuit Matrimonium institutum?

Quatuor sunt opiniones. Prima Magistri, cui scripsit Scotus. Matrimonium fuisse institutum illis verbis Adæ. Hoc nunc os de ossibus meis, &c. vsque tibi, propter hanc relinquet homo patrem, & matrem &c. Secunda est. D. Bona asserentis, fuisse institutum à Deo, & reuelatum Adæ, vt ipse esset Matrimonij promulgator. Tertia Ric. tenentis fuisse institutum

à Deo quando produxit Euam de costa Adæ. Quarta est S. Th. hac d. 26. qui docet fuisse immediatè à Deo institutum, quando benedicēs, primis parētib. dixit. Crescite, & multiplicamini &c.

C O N C L U S I O.

Matrimonium in statu Innocentiæ ante lapsum fuit à Deo in officium duntaxat institutum. Patet Gen. 1. crescite & multiplicamini, & replete terram

C O N C L U S I O.

Post lapsum eadem institutio in officium, & in remedium permansit. Constat 1. Ad Cor. 7. bonum est homini mulierem non tangere. Propter fornicationem autem vnusquisque suam habeat vxorem

Diffic. An Matrimonij institutio fuerit consilium, vel præceptum?

C O N C L U S I O.

In statu Innocentiæ fuit sub præcepto. Nam obligabat tran-

Cap. 1. sgressores ad mortale. Patet ex illo Gen. loco crescite, & multi-
Ale. Ale. plicamini, & replete terram Et ratione confirmatur Nam vt alimē-
loco cita- ti sumptio est ad conseruationem indiuiduum præcepto diuino,
to S. Tho. & naturali necessaria: ita vt, alimentum non sumens esset sui
q. in 3. p. ipsius homicida, & reus præcepti, Non occides, ita erit nunc præ-
citata ar. cepto diuino, & naturali necessaria: ita vt, alimentum non su-
2. Ri ar mens esset sui ipsius homicida, & reus præcepti, Non occides,
3. q. 3. Data erat nunc præceptum Diuinum, & naturale Matrimonij in-
Bona. ar. stitutio ad propriam speciem humanam conseruandam

1 q. 3. *Diffic.* Obligatne hoc præceptum nunc omnes homines

Dux sunt opiniones. Primz D. Bona. 26. q. 3. ar. 1. asserentis, esse hoc præceptum in lege Euangelica per consilium virginitatis reuocatum. Altera est B. Tho. & Ric. ex quorum sententia dif-

Ric. q. 2. cultati respondetur,

ar 1. ad 1

C O N C L U S I O.

Alex. Alē. Præceptum Matrimonij singulos copulatum, seu copulatiue
loco cita- minime obligat. Constat ex B. Pau. dicente, solutus es ab vxore,
to S. Th. noli quærere vxorem. Et ibidem, dico autem non nuptis, & vi-
q. 41. ar. duis, bonum est illis, si permanserint, sicut & ego.

2. D. q. 2

C O N C L U S I O.

1. Corin.

Nunc temporis solum obligat Principes Reip. vt, si opus fuerit, subditos ad Matrimonium contrahendum compellant. Ratio est, nā vt, defensio ciuitatis ab hostibus obligat non singulos ciues, sed gubernatorem, solus enim vita priuaretur: si ob eius negligentiam ciuitas ab hostibus occuparetur: ita si genus humanum periret propter Matrimonij defectum soli principes mortalis peccati rei essent. Non enim præceptum Matrimonij ad indiuiduū, sed totius speciei humanæ conseruationē datum est.

Hinc

Hinc, si Ecclesia Romana peste aliqua, vel calamitate alia ad tantam hominum raritatem, ut tempore Noe redigeretur, essent Christiani ad Matrimonium inter se contrahendum compellendi, si cum infidelibus miscerentur Ecclesia periret.

Hinc si religiosi durtaxat essent in mundo superstites, essent quoque ad Matrimonium compellendi. Quia votum solenne non obligat, quando eius observatio est cum iure naturali, & diuino impossibilis. Quale est ius de humana specie seruanda.

Cæterum Ric. hac dist. opinatur hoc præcepto singulos etiam homines obligari, verum quia est præceptum affirmans non obligat semper quantum ad actum. sed certo loco, & tempore à Deo determinatos. V. g. Quando tanta esset humani generis penuria, quanta Adæ, vel Noe tempore fuerat. At verò alio tempore, cum non sit multiplicatio necessaria, singulos minimè obligabit.

Art. III. An oscula, complexus seque maritalis, coniugalis copula licite fiant, sintque gratia & gloria meritoria?

CONCLUSIO.

Nuptiæ licitæ sunt, fierique sine peccato possunt. Constat ex D. Paul. qui docet fut uros esse hæreticos. in spiritu dæmoniorum prohibentes nubere. Tum etiam quia Deo auctore, quo nullus fit deterior, homines contrahunt Gen. I. Crescite & multiplicamini &c.

Hinc confutatur hæresis multorum dicentium, nuptias esse illicitas, & peccare, qui nuptiarum fœdera inter se iungunt, inquam copiosissimè Pater à Castro verb. Nuptiæ, hæresi prima disputat.

CONCLUSIO.

Quando congressus maritalis in officium, & in re medium exercetur, & coniuges in gratiam existentes referunt illum actum in Deum erit procul dubio gratia, & gloria meritorius. Est enim primus actus iustitiæ, dicente B. Paulo vir uxori debitum reddat. Secundo obedientiæ præceptum adimplet, scilicet, crescere &c. atque etiam religionis. Nam fit ad multiplicandam prolem in Dei cultum. Hæc sunt confessionibus animaduertenda, ut doceant coniugatos, quo animo maritalem actum esse debeant.

Hinc colligitur, talem actum esse peccatum, & veniale, ut qui dam existimant, si fiat solo animo explendi libidinem, ut bruta animantia coeunt, vel si nullo fine posito exercentur. Nam est tunc actus otiosus, erit autem mortale, si tunc animus exercens eundem actum cum aliena habeatur.

Alex. Alé.
2. p. q. 22
m. 7. ar. 3
& 166.
m. 2. S. T.
q. 41. ar.
4. in ad-
ditionib?
Reliquid.
27. Ca-
stro. ver-
Nupt. I.
ad Thi-
mo. hæres.

A P-
P E N.
inf. d. 30

A P- Hinc etiam sequitur, Matrimonium, quamuis sit licitum, non
 P E N. semper esse consulendum, cum sit minimum bonum. Præstan-
 tior namque est virginalis castitas, vidualisque continentia.

Alex. A- *Art. III. Sunc. Matrimonium, nouæ legis sacramentum?*
 len 4 p. q.

2. m. 2.

CONCLUSIO.

ar. 1. S. Matrimonium vt est vinculum indissolubile, est sacramen-
 Tho. q. tum à Deo in statu Innocentiæ institutum, non vt gratiam con-
 42 ar. 1. ferret, sed vt vnionem inter verbum, & humanitatem, Chri-
 m addi- stumque & Ecclesiam representaret. De fide est, & constat ad
 tionibus. Ephes. vbi B. Paulus loquens de Matrimonio primorum paren-
 Ric. d. tum ait, sacramentum hoc magnum est &c. vide capit. gaude-
 26 ar. 4. mus de ciuortis.

quæst. 1.

CONCLUSIO.

Duran. Matrimonium quatenus contractum, & consensum, actusque
 eadem di. vtriusque coniugis significat, est nouæ legis sacramentum à
 q. 3. Pa- Christo Iesu institutum. Propterea quod omnis cæremonia,
 ter. Me- vel ritus à Christo in Euangelio institutus, vel confirmatus in
 din. cap. remedium contra aliquem peccati morbum, est nouæ legis sa-
 62. & se- cramentum, id est, signum certum, quod posita illa cæremonia,
 quæribus non ponendo obicem datur gratia & tale est Matrimonium vt
 lib. 5. vbi ex superioribus constat. Definita est etiam in multis Conciliis,
 sup. c. 5. vide supra de sacramentis in genere. Et nota fuisse institutum
 Math. 19. vbi referens primam institutionem Matrimonij, Chri-
 stus dixit, quos Deus coniunxit &c. vbi tanquam indissolubile
 à Deo factum approbavit.

A P- Hinc inferitur Matrimonium, vt est nouæ legis Sacramen-
 P E N. tum, habere esse in fieri. Nam illi actus coniugum, quibus mu-
 tuum consensum exprimunt, sunt sacramentum. At verò qua-
 tenus representat vnionem Christi & Ecclesiæ, &c. habet esse per-
 manens. Nam est illa indissolubilis obligatio, quæ nunquam v-
 troque coniuge viuente extinguetur.

Alex. A- *Diffic. Confert ne gratiam, vt est nouæ legis sacramentum?*
 len 4 p.

q. 8. m. 1. Matrimonium, vt in secunda Concl. articuli sumitur, ex o-
 ar. 1. & pere operato gratiam confert. Definita est expressè in Con.
 q. 13. m. Flor. & Trid. Sess. 24. Can. 1.

3. ar. 2. *Diffic. Quanam est matrimonij materia & forma?*

Varia sunt de hac re opiniones, Prima est Palud. hac distin-
 q. 4. asserentis materiam esse ipsos coniuges. Secunda opinio
 docet materiam esse consensum contrahentium, & formam
 verba, Accipio te in meam &c. Tertia opinio est Ric. quæ pri-
 ma conclusione explicabitur. Quarta opinio est Dur. quæ su-
 pra quæ. 1. de sacramentis in genere refutata est. Quinta opinio
 est

Seco. d.

28.

est Magistri Soroz, hac d. 2. art. 1. ad primum cuius erit secunda conclusio.

CONCLUSIO.

Verba, quæ prius poluerant, Materiz rationem habent, quæ autem superueniunt, formæ rationem induunt. Ratio est, quia verba, quæ posterius ab altero coniugum proferuntur, verbis præcedentibus dant esse sacramentale. Proprium namq. formæ est dare rei esse.

Hinc collige benedictionem Sacerdotis non esse Matrimonij formam. Quæ accidit Matrimonio iam confecto. Est tamen aliquid sacramentale, id est, sacramento annexum. A P-
P E N-

CONCLUSIO.

Verba vtriusque coniugis sunt sibi inuicem materia, & forma. Ratio est, quia sibi inuicem præstant, recipiuntque sacramentale esse.

Diffic. Quis est huius sacramenti minister?

Dux sunt opiniones. Prima tribuitur S Thom. qua dicitur minister Sacerdos, eiusdem opinionis est Guillel. Parrif. Secunda est Mag sent. & probabiliter, quæ continetur hac conclusione. Alex. A'c.
vbi supr.
Sec. d. 18.

CONCLUSIO.

Non Sacerdos, sed coniuges dicuntur esse ministri. cum sibi inuicem materiam & formam ministrent. Pater inductione reliquorum sacramentorum. Nam forma sacramenti est ministri actio: & cum actio contraherium, scilicet, accipio te in mea, &c. Et forma, vt paulo ante diximus profecto non Sacerdos, sed contrahentes erunt sibi inuicem ministri. Lege cap. licet desponsa duorum & quando Conc. Trid. 6. 24. cap. 1. de reformatione, dicit, nullum esse Matrimonium nisi, præsentem Sacerdote &c. intelligitur, quantum ad validitatem contractus Matrimonialis. Nam ante definitionem huius Concilij Matrimonium clandestinum vel nullo Sacerdote præsentem erat verum sacramentum. Hæresis.

Per secundam Conclusionem huius articuli confutatur error Armentorum negantium Matrimonium esse sacramentum quam Lutherus ab inferis excitauit. Lege Patrem à Castro verbo Nuptiz. hæresis 3. Alex. A'c.
S. Th.
vbi supra
ar. 4. R. d. 27. ar. 90. 3. D. B. di 26

Art. V. Sintne coniugalis copula de essentia Matrimonij.

CONCLUSIO.

Matrimonium, ratum etiam ante copulam est essentiale, integrum, & verum Matrimonium ita vt copula de eius essentia non sit, solum enim est de essentia Matrimonij indissolubilis nexus, & inseparabilis obligatio, quæ per solum Matrimoniale cõsensum abique copula contrahitur, est enim Matrimonij definitio coniun- q. 3. d. 17. ar. 9. 1. S. d. 3. D. d. 17.

coniunctio maris, & foeminae indiuiduam vitæ consuetudinem retinens, vt Can. Illud 27. q. 2. habetur, constat enim exemplo Sanctissimæ Virginis. & beatissimi Iosephi, inter quos fuit verum Matrimonium.

C O N C L V S I O.

Coniugalis copula est de perfecta accidentali integritate Matrimonij. Ratio est, quia tunc dicitur res aliqua perfecta accidentaliter, quando potentia reducitur ad actum siue operatur, & copula coniugalis, Matrimonij vsus, & operatio est.

Hæresis. Error Vuicleff, asserentis ante copulam non esse verum Matrimonium i. concl. confutatur.

*S. T. q. 44.
ar. 3. in
ad. reliqui*

Dist. 27. ar. 5. Quam in est Matrimonij definitio?

C O N C L V S I O.

*d. 17. D.
Bo. ar. 1.
q. 2. Ric.
ar. 4. q. 1.
Sco. q. 1.
& Dur.
ibidem.* Matrimonium, est viri mulierisq. coniunctio materialis, inter legitimas personas indiuiduam vitæ consuetudinem retinens. Hæc est perfecta definitio, in qua loco generis ponitur coniunctio quæ est communis ad omnes contractus, in quibus contrahentes vnitare consensus vniuntur. differentia est, vox illa (maritalis,) finis, indiuiduam consuetudinem & c. id est, obligatione ad reddendam mutuam debitum si petatur. Ita vt neuter sine alterius facultate possit continentiam profiteri. Ita explicatur à D. August. & habetur in Can. B. Maria 2. q. 2. & hoc sine distinguitur à cæteris contractibus, qui per voluntatem contrahentium dissolui possunt. Verum de his infra latius.

*Ast. II. An sit de intrinseca ratione Matrimonij
mutuus consensus?*

C O N C L V S I O.

*Alex. Alé.
2. p. q.
175. m. 6.
§. 1. S. T.
q. 4. ar.
1. reliqui
d. 27. D.
Bo. q. 1. Sc
qu. 2.* Matrimonium de lege non aliter contrahitur: quam per mutuum contrahentium consensum. Definita est expressè in Conc. Flor. vbi mutuus consensus de præsentis, Matrimonij causa efficiens nominatur. Lege cap. duas, desponsa duorum, & Can. sufficiat 27. q. 2.

C O N C L V S I O.

Potest Deus nullo partium consensu aut dissensu, interueniente sua absoluta potentia Matrimonium efficere. vt si diceret Martino, esto vir Catherinæ. Ratio est. Nam quicquid Deus potest mediante causa secunda efficere, se solo ratione omnipotentia præstare potest. mutuus autem consensus, vt ex Conc. Flor. proxime citato constat, efficiens causa Matrimonij est. est tamen quæstio de possibili.

*A P-
P E N.* Hinc, si in Israël non fuisset nisi vnica meretrix, quando dixit Dominus Oseæ, accipe tibi vxorem fornicariam, illa continuo vxor Oseæ extitisset.

CONCLUSIO.

Ecclesia non potest vllō modo instituire, vt coninges Matrimonium contrahant, quin prius illorum consensus interueniat. Est enim Consili. D. Pauli de virginitate dicentis. Præceptum Domini non habeo, concilium autem do, & contra concilia diuina Ecclesia nihil instituire potest.

CONCLUSIO.

Potest tamen Ecclesia aliquos ad contrahendum, id est, ad præstandum mutuū consensum compellere. Potest enim per Censuram excommunicationis cogere sponsū renitentem, vt cum sua sponsa per verba de præsentī contrahat. Sed de his infra 29. dist.

Difficultas. Talis consensus estne signo aliquo exteriori necessario declarandus?

CONCLUSIO.

Nisi signis exterioribus mutuus consensus exprimat, Matrimonij contractus non perficietur. Ratio est, quia consensus nisi signis exterioribus, constare non potest. Deus enim intuetur cor, homines autem quod foris apparet.

Difficultas. Si Deus vni contrahentium alterum velle reuelaret, esse ne hoc satis?

CONCLUSIO.

Nequaquam sufficeret. Definita est in Conc. Flo. vbi habetur causam efficientem Matrimonij esse mutuū consensum regulariter per verba de præsentī expressum. Notanter dicitur regulariter. Quoniam aliquando contingit non verbis, sed nutibus, & signis declarari.

Diffic. Talis consensus à quo est exprimendus?

Dux sunt opiniones. Palud. hac dist. quæst. 1. asserit patrem, aut tutorem pro puella debere respondere. Altera opinio dicit satis esse, vt quilibet astantium pro puella, ipsa tamen non contradicente. Quod quidem est verum in foro conscientie. Ceterum in foro exteriori, si respondens præ puella non sit pater aut tutor, Matrimonium non censetur. Patet cap. 1. de desponsatione, impuberum in 6. §. porro, quo Palud. opinio confirmatur.

Difficultas. Matrimonium per procuratores contractum est ne sacramentum?

Dux sunt opiniones, Dur. & Caieta. vbi supra partem negantem defendunt. Soto autem oppositum tenet. Et ratio illius est, quia cum Christus instituerit Matrimonium esse verum sacramentum, temeritas, inquit erit excludere à sacramento

Alex. Alē.
vbi supra
reliqui d.
27. S. T.

& D. Bo.
qu. 2. Sc.
& Du. q.
1. glossa in

captiua fra
ter nitatis
extra de
sponsalib.

Gen. 24.

Alex. Alē.
vbi supra
reliqui dist.

30. q. 1.

mento Matrimonium inter absentes contractum, ita habetur per Eliezer seruum Abrahamæ & patrem Rebeccæ &c.

Difficultas. Quando alter conjugum sicte contrahit, estne verum Matrimonium?

Nota aliud esse hoc loco querere, quid fictus facere teneatur; aliud vero, qua ratione innocens debitum petere possit.

C O N C L U S I O.

Fictus tenetur consensum præstare. Ratio est, quia post Concil. Trid. iste non posset contrahere nisi in facie Ecclesiæ coram tribus testibus, & compelleretur ab Ecclesia in perpetuum cum coniuge habitare. Quare ne sit in statu damnationis, tenebitur omnino consensum præstare. Quantum ad secundum, opinio Scot. est dist. 30. 4. ubi ait, coniunx innocens deponat omnino conscientiam non credendo ficto, & ita poterit petere, & reddere debitum. Et si non deposuerit conscientiam, peccabit petendo: quia ager contra conscientiam, atque etiam peccabit negando, & recedendo à viro. Quoniam fortassis fictus mentitus, dicens, se non consensisse. Aliter vero respondet Soto hac dist. Nani aut coniunx innocens habet legitimam causam credendi ficto aut est dubius. Quia fortassis sunt æqualis in utranque partem coniecturæ. Si primum, non poterit tunc innocens reddere, aut exigere debitum, sed tenetur separare se, donec iterum præstet consensum, & simul contrahit Matrimonium: si secundum, poterit, inquit, innocens exigere debitum à ficto. Ratio est, quia in pari causa dubitandi, melior conditio possidentis.

Hæresis.

Ex hoc artic. manet refutatus error Vvicleff, asserētis solum consensum internum efficere Matrimonium; quo errore notatur etiam Abbas Panor. in Cap. non solum, de sponsalibus.

*Pano. cau-
te legēd.*

Art. III. An Matrimonium ratum per ingressum religionis alterius conjugis dissoluatur?

C O N C L U S I O.

Alex. Alé.

2. p. 9. 170

m. 3. S.

T. 9. 53.

q. 61.

ar. 2. D.

Bo. ar. 71.

q. 2. ar. 1.

Sod. 31.

Post Matrimonium ratum & non confirmatum, integrum est alteri conjugum (altero etiam inuito) ad religionem transire. Definita est toto titulo. De conuersione conjugatorum i. r. art. 2. D. fertur in cap. ex publico ibidem ubi exemplo B. Macharij & Bo. ar. 71. Alexij referuntur.

C O N C L U S I O.

Consummato iam matrimonio, nulli conjugum licet religionem ingredi altero inuito. Pater ex iisdem cap. De conuersione conjugatorum.

In casu primæ conclusionis, facta iam conjugis professione poterit in saculo manens Matrimonium contrahere. Definita est in

est in cap. ex publico prima conclusione citato. Nam professio est mors civilis.

D. B. d.
27. ar. vi.
q. 2. Scd.
ubi supr.

Diff. Qua auctoritate Matrimonium ratum dirimitur?
Dirimitur per ingressum religionis auctoritate potius Dei, quam Ecclesie, quos enim Deus coniunxit, &c. est etiam Definita a Nicolao Papa, vt refertur Can. script. 27. q. 2.

Diff. Matrimonium consummatum potestne aliquando quantum ad vinculum, utroq. coniugum vivente dissolui?

Nulla modo est separabile sola enim morte Matrimonij consummati vinculum dissoluitur, Matth. 19. quos Deus coniunxit homo &c. mulier quae sub viro, & vivente viro, alligata est legi viri. Si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est a lege. Nam poterit tunc cum alio contrahere.

1. Cor. 7.

Falsus est Caic. circa explicationem huius loci Matth. 19. scilicet, quicumque dimiserit uxorem suam, nisi propter fornicationem, & ait etiam intelligitur, ex hac Domini Iesu Christi lege, licitum esse Christiano dimittere uxorem propter fornicationem carnalem uxoris, & posse ducere aliam uxorem salva semper definitione Ecclesiae. Quod videtur ab Erasmo sumpsisse, sed de his infra de diaortio.

Caic. cautè legendus.

Hinc refutatur error Montani, & caeterorum dicentium nuptiarum foedus, & vinculum pro coniugum arbitrio dissolui posse.

Heresis.

Diff. An sit hoc Matrimonium separabile quo ad thorum.

CONCLUSIO.

Cast. ubi supr. here
sc. 5 Alex.
Ale. 5. p. q
27. m. 4.

Si uterque coniugum emisit votum simplex continentiae, neuter potest debitum reddere, vel petere, sine voti dispensatione. Ratio est, quia votum obligat.

CONCLUSIO.

ar. 3. §. 4.
reliqui d.
27. D. B.
ar. 1. q. 1.
Ri. ar. 2.

Si vnus eorum emisit votum continentiae, de consensu alterius, poterit qui facultatem concessit, illam reuocare, & debitum exigere. Definita est in Canone. manifestum 33. q. 5. Ratio autem est, propter vitandum fornicationis peccatum cum aliena.

qu. 1.

Si uterque conuertitur ad Deum per votum solenne religionis, quamuis maneat Matrimonium insolubile quo ad vinculum, nam quilibet est coniunx alterius, vt supra in secunda diff. patet, est tamen solutum quantum ad thorum per votum solenne continentiae, vt ex dictis constat.

A F -
P E N.

Dubium. Quid si alter coniugum solum religionem profiteatur?

CONCLUSIO.

D. Bo. in
expositioe
litera Ri.
q. 2. Dur.
qu. 2.

Si manens in saeculo est suspectus de incontinentia, quia forsitan est iuuenis, non potest tunc vnus sine altero religionem profiteri, etiam profiteatur, erit nulla professio. Definita est in ca. cum his praedictis, de conuersione coniugatorum.

CONCLUSIO.

Si non est suspectus, quia iam est prouectæ ætatis, vt potest sexagenarius, satis erit tunc, vt de licentia Episcopicontinentiæ voueat, & in seculo maneat. est in cap. cum sis. præditus citato & in canone Agatosa 17. q. 2. & ab Honorio Papa in regula nostræ Setaphicæ Religionis vbi de ingressuris religionem dicitur, quod si vxores non habent vel si habent, etiã monasterium intrauerunt vxores, vel licentiam eis dederint auctoritate diocæsani Episcopi, voto continentiæ iam emisso, vel illius sint ætatis vxores, vt non possit de illis oriri suspitio &c.

Ric. ar. 2.

q. 1. B. B.

ar. 1. q. 1.

Dur. ibi.

qu. 1.

Diffic. Si vnus coniugum de licentia alterius professus sit religionem, poterit ne (facta professione) qui in seculo manet illum extrahere?

CONCLUSIO.

Potest quidem. Definita est in ca. 1. de cõuersione cõiugatorum.

D. ffic. Extrictus à religione soluto Matrimonio per mortem alterius tenebiturne reueri ad religionem?

CONCLUSIO.

Plane tenebitur. Definita est in cap. ex parte. De conuersione coniugatorum.

Diffic. Quid si de facto secundas nuptias contrahat?

CONCLUSIO.

Nulle erunt nuptiæ. Ratio est, quia votum à principio fuit validum.

S. Th. q.

61 ar. 1.

D. B. in li

tera H.

Dur. q. 2.

Difficultas. Quid de coniuge, qui sine alterius licentia solemniter professus est, & ab alio extrictus à religione, illo mortuo ad quid tenebitur?

CONCLUSIO.

Non tenebitur ad religionem redire. Definita est in cap. quidam. De conuersione coniugatorum professio enim fuit nulla.

D. ffic. Poteritne ille secundas nuptias contrahere?

Viderur quidem non posse, quia quantum in se est, tenetur seruare votum emissum continetiæ, videtur etiã posse quia votum fuit nullum. Quod indicat Glossa super cap. quidam citato.

Diffic. Sane ne hac vera, quando promouetur ad sacros ordines, aut assumitur ad Episcopatum.

CONCLUSIO.

Si vxor est sexagenaria, poterit in seculo emisso continentiæ voto manere, si autem fuerit minor, tenebitur religionem intrare. Definita est in cap. sane. de conuersione coniugatorum, aut illum repetere.

So. di. 27.

q. 2. ar. 4.

CONCLUSIO.

Conuersio coniugum ad religionem fieri non potest, nisi petita licentia ab Episcopo, & obtenta, ita definitur in Canone si vir, & vxor. 27. qu. 2.

Diffic.

Diffic. Quid de separatione coniugum, qua fit per adulterium uxoris?

CONCLUSIO.

Poterit vir tunc, si fuerit innocens inuita vxore adultera ad religionem conuerti. Si verò non fuerit innocens, nequaquam poterit sed de his infra de diuortio latius.

Diffic. An possit Papa dispensare in Matrimonio rato quoad vinculum, ita vt vterque possit ad secundas nuptias transire?

D. Bo. ar.

3. q. 1. d.

27. &

LD. hac

d. 27.

Duæ sunt opiniones: Prima Glossæ in c. ex publico supra citato. quam omnes Canonistæ amplectuntur, & est affirmans. Vide Sylu. verb. diuortium 4. vbi illos nominat quibus adhæsit Caie. opus. 27. q. 25. Contraria opinio est omnium fere Theologorum & Syluest.

CONCLUSIO.

Papa non potest dispensare in Matrimonio rato, quoad vinculum, ita vt liceat vtrique coniugum ad secundas nuptias conuolare. Ratio est, quia Papa non potest dispensare in Matrimonio consummato, vt omnes fatentur, ergo neque in rato poterit, consequentia est manifesta. Quia quoad essentialia, hæc duo Matrimonia nullo discrimine distant. Imo oppositum fuit error Vvicleff, afferentis copulam ad essentialiam Matrimonij pertinere. *Hæresis.*

Art. IIII. De sponsalibus.

Dis. An sint promissiones futurarum nuptiarum?

CONCLUSIO.

Sponsalia sunt mutæ viri, & foeminæ promissiones de Matrimonio in futurum contrahendo. Ratio est quia promissio nõ præsentis, sed futuri euentus. Nemo n. dicitur promittere, quod statim tradit, sed quod traditurus est & in sponsalibus, vt nominis Etymologia declarat, spontaneæ, & mutæ, promissiones sunt.

CONCLUSIO.

Ad Matrimonium præterita sponsalia minimè sufficiant, nisi vtriusque coniugis nõuus consensus, vel formaliter per verba de præsentis, vel virtualiter per copulam maritalem, vt olim ante Concil. Trid. accedat. Ratio est, quia Matrimonium est mutua corporum traditio vtriusque coniugis ad copulam maritalem. At verò in sponsalibus non fit corporum traditio, sed traditionis promissio: nõn enim sunt idem, tradam tibi equum vel trado tibi illum.

Diffic. Que etate licet sponsalia contrahere?

T

CON-

Q V Æ S T I O
C O N C L U S I O .

Tempus permissum contrahendi sponsalia per seipfos est à 7. anno expleto, & non antea, non enim ante illam ætatem utitur homo perfecto rationis iudicio, vt possit assensum alicui contractui præstare. Definita est etiam in c. literas. Et in c. accessit. Et in c. ad dissoluendum de desponsatione impuberum. Et c. vnico eodem titulo in 6.

C O N C L U S I O .

Adueniente pubertate viriusque sponsi, tenentur pueri, qui per se ipsos ante pubertatem sponsalia contraxerunt, altero volente legitimum contrahere Matrimonium. Ratio est, quia promissio homini facta promittentem in conscientia obligat. Et sponsalia promissiones quædam sunt, nisi fortè remissio mutue promissionis fiat.

C O N C L U S I O .

Quando parentes pro filiis, aut tutores pro pupillis in infanzia sponsalia celebrant, infantes post pubertatem Matrimonium contrahere non tenentur. Propterea quod nullus ad Matrimonium obligatur, nisi ratione propria promissionis, vel propter hominum penuriam, & infantes in casu posito nihil promiserunt, neque hominum penuria illorum Matrimonio indiget.

S. The. 9.
46. ar. 1.
Seco. dist.
28. q. 1.
Cannoni-
ste ca. 2.
& cap. ex
litteris. &
2. & cap.
requisiuit
de spon-
salibus.

*Dis. An sponsalia iuramento affirmata Matrimonij
robur obtineant?*

C O N C L U S I O .

Sponsalia iuramento affirmata vim Matrimonij de præsentim habent. Definita est in c. 1. de sponsalibus. Vbi dicitur, per consensum partium dissolui posse.

Opinio Soti hac dist. est, huiusmodi, sponsalia quando personæ sunt legitimæ non posse dissolui, nisi per dispensationem ex legitima causa. Oppositum tamen est definitum c. citato. Absolute confirmatur à simili: nam vt alij contractus iuramento firmari possunt solo, partium consensu dissolui, ita, & his nullum enira ibi est periculum. Nam vtraque pars iuri suo cedit.

*Dis. Poteritne Iudex Ecclesiasticus in foro exteriori spon-
sum compellere vt iuramentum adimpleat?*

In c. lex litteris dicitur esse compellendum per censuram Ecclesiasticam. At verò in c. requisitum. Eodem titulo oppositum definitur.

C O N C L U S I O .

In hoc casu non potest Iudex sponsum inuitum compellere: vt cum sponsa per verba de præsentim contrahat. Definita est expressè in c. requisitum. Et nota intelligendam esse conclusionem

de compulsionem per carcerem, & de alia compulsionem, quam per censuram Ecclesiasticam. Ita enim in Curia Ecclesie fieri consuevit, caput autem Ex literis intelligitur, quando publicum bonum futurum speratur: ut est alicuius regni conuersio ad finem. Tunc enim reus per censuram Ecclesiasticam esset ad contrahendum compellendus, & ratione publici commodi Iudici obedire teneretur.

Dis. Quid si interim cum alia per verba de presenti contrahat?

Respondeo, valebit Matrimonium, Deum tamen ultorem habebit.

Dis. Copula carnalis post sponsalia de futuro facitne verum Matrimonium?

CONCLUSIO.

Post Conc. Trid. sponsalia de futuro per nullam subsequentem copulam verum Matrimonium efficiuntur. Definita est ibidem Sess. 24. c. 1. de reformatione Matrimonij. Quia quando Matrimonium sine presentia parochi, aut alterius sacerdotis, & sine presentia aliorum duorum, vel trium testium fit, est clandestinum, & ipso iure nullum, & ex consequenti subsequens copula sponsalia sine tali solemnitate contracta, verum Matrimonium non facit.

CONCLUSIO.

Ante Conclu. Trid. sponsalia de futuro per copulam affectu maritali superuenientem verum Matrimonium efficiebatur, quando, scilicet ambo actuali animo, & intentione consummandi per illam copulam Matrimonium, iungebantur. Hoc enim erat olim ius commune, ut constat in c. 15. qui fidem & c. de illis & c. per tuas. de sponsalibus.

Dis. An aliquo modo dissolui sponsalia possint?

CONCLUSIO.

Possunt quidem duodecim casibus dissolui ea quotidie exemplis solui videmus. Quos Syluest. apertissime declarat. Est autem circa nonum casum, qui continetur in cap. ex literis, de eo, qui cognouit confaguriam alterius sponsi, animaduertendum, reddi tunc temporis inhabiles ad contrahendum: quia efficiuntur affines. Hic autem casus post Conc. Trid. Sess. 24. c. 4. de reformatione Matrimonij, est verus, quando affinitas contrahitur in primo, & secundo gradu consanguinitatis. Nam alij gradus Matrimonium non impediunt.

Art. Vlt. Suntne Bigami irregulares?

Primum nota, bigamum proprie dici, qui cum duabus uxori-

Ri. d. 27.
Soto arti.
4. Sco. d.
32. q. 2.
D. d. 27.
bus q. 4.

bus legitimis, vel cum vidua à priori viro cognita contraxit. Vt constat ex c. debitum de bigamis. Secundo animaduerte, bigamiam esse duplicem, veram, s. & interpretatiuam. Vera est, quam modo diximus, quæ non repræsentat perfectè vnionem vnus Christi ad Vnam Ecclesiam propter secundum Matrimonium. Interpretatiua est illa, quæ etiam si sit vnus viri ad vnicam vxorem, vel econuerso, punitur tamen vir irregularitatis pœna: perinde ac si esset bigamus. Præterea nota, bigamiam interpretatiuam quinq; modis sumi, vt c. super eo de bigamis, refertur. Prima est, quando quis viuente priori legitima, duxit secundam legitimam. Secunda quando, mortua priori legitima, duxit secundam illegitimam Quia forte erat affinis, & consanguinea, hi duo modi bigamiæ intelligendi sunt, dummodo vtramque cognouerit, aliter enim non erit irregularis. Tertia quando contraxit cum corrupta scienter, vel ignoranter. Quarta quando cognouit propriam vxorem adulteram, etiam ignorando adulterium, tempore quo illam cognouit. Quinta, quando post votum solemne religionis, aut ordines de facto Matrimonium contraxit. Vltimo perpende, nunquam irregularitatem ex bigamia contrahi, nisi interueniente cum vtraque carnali copula, vt definitum est in c. citato. de bigamis.

C O N C L V S I O.

Bigamus proprie dictus est irregularis ad suscipiendos sacros ordines, vel ad susceptos administrandos. Definita est c. 1. & 2. & c. super eo, & c. debitum, de bigamis non ordinandis.

C O N C L V S I O.

Bigamus interpretatiuè primo, & secundo modo, si vtramque vxorem cognouerit, est irregularis. Definita est in c. nuper, de bigamis.

C O N C L V S I O.

*Palada.
est hac a.
9.3.*

Qui cum duabus contraxit, quas cognouit licet vtrumque Matrimonium nullum fuerit, vt si vtraque consanguinea erat, bigamus, & irregularis interpretatiuè iudicatur. Ratio est, quia quantum in se fuit, binas contraxit nuptias.

C O N C L V S I O.

Bigamus interpretatiuè tertia bigamia est irregularis. Definita est in Cano. qui in aliquo 31. dist. & de hac disputant Canonista super cap. 1. qui Clerici, vel vouentes contrahere possunt.

C O N C L V S I O.

Bigamus interpretatiuè quarta bigamia, secundum probabile sententiã S Th. & Ric. hac dist. irregularis censetur. Ratio est, quia irregularitas in bigamia non præsupponit culpam, sed defectum

fectum in Sacramento Matrimonij, quatenus alter coniugum non perfecte repræsentat Christum, siue Ecclesiam, & mulier adultera perfecte non repræsentat Ecclesiam, quam B. Paul. Virginem castam Christo exhibendam appellat.

CONCLUSIO.

2. Cor. 11.

Bigamus interpretatiuè quinta bigamia est vir irregularis. Definita est in c. nuper citato.

CONCLUSIO.

Irregularitas, quæ per bigamiam propriam vel interpretatiuam contrahitur, est inhabilitas ad sacros ordines recipiendos, & ad non ministrandos susceptos nullam culpam, vel peccatum præsupponens. Et ad probationem nota, duplicem esse irregularitatem, propriam vnã, quæ est pœna, & censura Ecclesiastica propter culpam inflicta, vt quam contrahit excommunicatus celebrans. Alteram quæ est inhabilitas propter aliquam indecẽtiam, vt quæ propter homicidium iustum, aut iniustum contrahitur, & propter bigamiam. Quia transire ad secundas nuptias legitimas nullum est peccatum.

Dis. Potestne Papa in bigamis dispensare vt ad sacros ordines promouantur?

CONCLUSIO.

Potest quidem dispensare & hoc etiam ex prædictis patet nẽpe ex plenitudine potestatis eius. Definita est in Cano. Lect. 39. d. vbi legitur, Lucium Papam dispensasse cum Episcopo Panormitano, qui bigamus fuerat.

CONCLUSIO.

Episcopus potest dispensare cum bigamo, vt ad minores ordines promoueat. Definita est in eodem Cano. Lector.

Dis. An irregularitas bigamiæ per Baptismum tollatur.

De hac difficultate fuit olim contentio inter B. Hierony. & D. August. B. Hieronymus dicebat tolli: vt habetur in Can. vnus vxoris dist. 26. oppositum asseruit D. Aug. & refertur in Can. acutius 28. q. 3. quem sequuntur omnes Theologi.

CONCLUSIO.

Irregularitas bigamiæ non tollitur per Baptismum, Ratio est, nam etiamsi Matrimonium infidelium non est sacramentum gratiam conferens, erat nihilominus sacramentum, id est, sacrum lignum, vnionem inter Christum, & Ecclesiam significans, & ex consequenti habent bigami defectum significandi hanc vnionem, & ita post conuersionem erunt irregulares.

Ric. ar. 4.
q. 2. dist.
27.

Dis. An irregularitas ex homicidio per Baptismum tollatur.

Opinio Ricar. est, non tolli irregularitatem homicidij iusti,

cum non sit peccati poena. communis opinio hac dist. & Sco. dist. 33. q. 2. tenet oppositum.

CONCLUSIO.

Summa
Angl.
verb. irre-
gularitas.

Irregularitas per quaecumque homicidium contracta medio Baptismo tollitur Ratio est, quia in Primitiva Ecclesia nullus homicida, quemadmodum bigamus, à sacris ordinibus excluderetur. Cuius institutionis causa erat, quia horror homicidii, non autem indecentia bigamix in representando, & significando unionem Christi cum Ecclesia, per Baptismum purgabatur.

QVÆSTIO DE MATRIMONIO

CONDITIONATO.

Hac quæst. 28. dist. Magistri exponitur.

S. Th. q.
47. ar. 5.
reliqui d.

Art. Vnicus. An contractus Matrimonialis sub conditione factus, conditione non existente, valeat?

CONCLUSIO.

18. D. Bo.
na. art. 1.
q. 3. Ric.
art. 2. q.
2. Scot. d.
29. q. 1.

Conditionibus de præsentibus, aut de futuro cum verbis de præsentibus iam existentibus statim valet Matrimonium: ut si dicat, accipio te in meam, si patri meo placet, vel placuerit. Patet conclusio à simili de aliis contractibus Iuris Civilis: ut definitur in l. Itaque ff. de conditionibus, & demonstrationibus.

CONCLUSIO.

Dir. 7.
dist. 28.

Quando verbo de præsentibus conditio de futuro in se necessaria apponitur, statim est verum Matrimonium. Ut si quis dicat, accipio te in meam, si cælum nunquam digito tetigeris, vel aliquid simile, quod naturali necessitate venturum est, adiungatur. Ratio est, quia cum istæ conditiones necessario vèturæ sint in suis causis adimpleræ esse censentur. Hæc est. S. Thom. hac dist. contra glossam in cap. per tuas de conditionibus appositis.

Art. 3. q.
3.

Hinc, si quis contraheret dicens contraho tecum, si pater meus est moriturus, statim Matrimonium esset validum.

A P-
P E N.

Difficultas. Quid si conditio de præsentibus, vel de præterito per verbum de futuro in contractum matrimoniale ponatur?

V.g. si dicat aliquis, accipiam te in meam, si Imperator olim Vicit Turcos.

CONCLUSIO.

In tali casu non erit Matrimonium, sed vera sponsalia. Quia Matrimonium fit per verba de præsentibus. Hic autem solum fit Matrimonij de futuro promissio.

CONCLUSIO.

Si in contractu dies, sub conditione necessaria, siue contingenti

genti proponatur, non statim verum Matrimonium, sed sponsalia efficiuntur: vt si dicat, contraham tecum, quando pater meus morietur. Nam et si conditio sit necessario futura, consensus tamen non est de presentia, sed in diem signatam

Diff. Quando conditio contingens de futuro verbo de presentia appositam impletur, estne nouus consensus necessarius prestandus.

D.Bo. d. 28. arti. 1. Dur.

V. g. contraham tecum, si dederis mihi centum &c. Iurisperiti in cap. de illis De conditionibus appositis tenent, non esse necessarium tunc nouum consensum, quibus ex Theologis solus Paluda adhæsit. Oppositam sententiam cæteri DD. Theo. hac dist. & sequenti defendunt.

CONCLUSIO.

Quoriescunque conditio de futuro apponitur, quamuis consensus verbo de presentia explicatur, semper tamen est de futuro, & talis contractus non est Matrimonium, etiam conditione adimpleta: cum nouus consensus per verba de presentia exprimendus sit. Ratio est, quia nullum sacramentum, quale est Matrimonium, potest sub conditione confici, neque enim minister potest sacramenti effectum suspendere, quare, vt fiat sacramentum, necessarius esset nouus consensus.

d. 19. ar. 5. q. 2.

D. ffic. An conditio habitatis posita, quando persone sunt inhabiles ad contrahendum faciat sponsalia?

V. g. si consanguinei intra quartum gradum hac conditione, scilicet, si Papa dispensauerit, contrahant. Adrianus duas opiniones in materia de Matrimonio refert, opinio Adriani prior hæc opinio affirmans vero est sequentem. est affirmans. Communis autem opinio negans. Syluest. verbo Matrimonium 3. §. 9. affert peculiarem Calderini opinionem asserentis, adueniente dispensatione non esse necessarium, de nouo contrahere.

CONCLUSIO.

Contractus præcedens dispensationem Rom. Pont. in casu posito non facit vera sponsalia, ita vt adueniente dispensatione, aliquis illorum titulo sponsalij cum alio Matrimonium contrahere teneatur. Ratio est, quia affinitas sequens sponsalia dissoluit illa, vt in cap. superueniens de sponsalibus, definitum est. multo magis profecto præcedens consanguinitas illa dissoluit multo namque minus impedit sponsalia subsequens affinitas, quam præcedens consanguinitas.

CONCLUSIO.

Tenetur nihilominus ex lege iustitiæ vnus consanguineus, altero volente, Matrimonium adueniente dispensatione con-

trahere. Propterea quod, promissio in materia graui qualis est Matrimonij materia, obligat in scientia. Aliter enim grauissima iniuria ille, cui facta est promissio, afficeretur.

Ric. d.
28. art.
2. q. 2.

Diffic. An conditio impossibilis reddat Matrimonium nullum.

Exempli causa, contraho tecum si cœlum digito tetigeris, aut quid simile præstiteris, textus est expressus cap. finali. de conditionibus appositis. Vbi conditiones turpes, aut impossibiles Matrimonio appositæ pro non adiectis habendas esse, definitur. Circa cuius textus intelligentiam est grauis inter DD. Theologos disceptatio. Canonistæ primum intelligunt textum absque vilo discrimine rationis, vel euentus. Palud dist. 29. art. 5. tenet Matrimonium non esse validum in foro conscientie, quia conditio impossibilis potius dissensum, quam consensum indicat. Adrianus in 4. in materia de Matrimonio dubio 7. exponit, Matrimonium esse verum, quando contrahentes ignoranter putant conditionem esse possibilem, secus vero, si impossibilem credant. Alij, quorum nomina non expressit Magister Soto d. 29. quæstio 2. art. 1. 4. affirmant, Ecclesiam absolutè tenere, tales contrahentes esse veros coniuges, etiam absque consensu.

CONCLUSIO.

Absolute fatendum est, conditionem impossibilem verbis de præsentibus appositam non annullare Matrimonium. Probat per c. fina in principio citatum, talis enim conditio est habenda pro non appositæ, præsertim, si statim prolatis prædictis verbis consensus signa sequantur, vt si faciat quod cæteri sponsi facere consueuerunt. Hæc enim est vera illius textus interpretatio.

Difficultas. An conditiones contraria substantia Matrimonij, illud annullent?

DD. dist.
28. c.
29. Canonista
ca. finali
de conditio
appositis Ric.
vbi supra.

Animaduertere primum, tria esse bona Matrimonij, scilicet bonum fidei, bonum prolis, & sacramenti, erit autem contractus contra huiusmodi bona, si quis contrahat hac conditione, vt dicat contraho tecum, si generationem prolis euites, vel donec inueniam aliam honore, & facultatibus digniorem. Prima conditio, est contra bonum prolis, secunda contra bonum perpetuitatis, scilicet, sacramenti vel tertio, si dicat contraho tecum, si pro quæstu adulterium commiseris. Quod est contra bonum fidei matrimonialis.

CONCLUSIO.

Contractus matrimonialis in quo vna ex prædictis conditionibus ponitur, redditur nullus expressè definita est à Greg.

9. in cap. si. modo citato, Est enim Matrimonium obligatio mutua ad bonum prolis, & bonum fidei, & bonum perpetuitatis, & qui conditionem aliquam ex dictis apponit, voluntatem obligandi se ad hæc tria minimè habet. Atque ita non efficitur Matrimonium, quod solo animo obligandi se verbis expressis contrahitur.

Diffic. An conditiones possibiles, & turpes reddant nullum Matrimonij contractum, quando non sunt contra illius substantiam?

*Ric. ubi
supr.*

V. G. si quis dicat, Accipio te in meam, si furtum, homicidium vel quid simile commiseris.

CONCLUSIO.

Talis conditio turpis est habenda pro non adiecta. Definita est in cap. finali de cōditionibus appositis. Et est explicandus textus, vt supra diximus: ita vt aliunde sint inuestiganda si gna consensus vel dissensus, & non ex conditione vt supra dictum est.

CONCLUSIO.

Aliter definiendum est circa hunc casum in foro conscientie. aliter verò in foro exteriori. Nam si pœnitens confiteatur se non habuisse intentionem contrahendi, nisi adimpleta cōditione turpi, tunc Matrimonium nullum esse propter defectum consensus iudicabatur, eritque compellendus, vt adimpleta conditione Matrimonium contrahat. Nam etsi conditio fuerit turpis, res tamen promissa est honeste, & ex consequenti adimplenda.

Dis. Quid si dicat contraho tecum si mecum prius concubueris?

CONCLUSIO.

Hæc conditio potest esse honesta intelligendo illam de virginitate ex affectu maritali, ita vt habeat animum cognoscendi illam tanquam vxorem, & non tanquam concubinam, & Adr. est tunc cum primum illam cognoscit, per copulam consequentem verum efficitur Matrimonium. Quod si fuerit turpis conditio, in foro exteriori pro non adiecta habetur, nisi probetur dissensus ex parte viri. Hæc concl. olim fuit vera, quando sponsalia de futuro per copulam subsequente[m] officiebatur Matrimonium. At verò nunc Matrimonium est nullum nisi contrahatur presentibus testibus, & cum solennitate à Conc. Trid. definita Sess. 24. cap. 1. de reformatione Matrimonij.

in materia de spō salibus & Glossa de sponsa duorum. Ri. ubi supr. & Adria. q. 6. de spō salibus.

Diffic. An hæc conditio, si te virginem inu. nero sit turpis, ita vt pro non adiecta habeatur?

Respondeo per tres propositiones.

PROPOSITIO.

Si exploratio virginitatis est facienda per aspectum matronatum, conditio erit licita, vt supra diximus.

PROPOSITIO.

Si percongessum virilem, turpis est, & in foro exteriori pro non apposta habetur, & iudicabitur, ac si esset consensus absolutus: nisi aliunde dissensus probetur.

PROPOSITIO.

In foro conscientie standum est conditioni adimpletæ: impleta enim conditione tenebitur, qui illam posuit, Matrimonium contrahere. Nam etsi conditio fuerit turpis, res tamen promissa honesta est, scilicet, Matrimonium, quemadmodum tenetur reddere centum, qui illa promisit, vt homo interficeretur adimpleta conditione, atque etiam, qui promisit pretium meretrici. Quia adimplere promissum, honestum est.

Ar. dub. Diffic. An valet Matrimonium, quando conditio est negatiua?

I. in hac

CONCLUSIO.

mat r. 2. Si negatio est exceptiua, includit affirmationem, & ex confes-
Sato dist. sato erunt sponsalia: vt si quis dicat, non ducam aliam præter
29. in si- te, idem enim est ac si diceret, ducam te, quia exceptiua in rigo-
ne. re dialectico includit affirmationem.

CONCLUSIO.

Si negatio est conditionalis, tunc non erunt sponsalia, vt si dicat, non ducam aliam nisi te. Nam idem est ac si dicatur, Si non duxero te nullam aliam ducam: erit autem sensus ex præcedentibus, & sequentibus colligendus.

CONCLUSIO.

Si autem fuerit conditio de futuro, & negatiua, sponsalia erunt nulla: quia pura negatio est dissensus, & ad Matrimonium consensus desideratur, vt si quis dicat, nunquam aliam à te uxorem ducam.

Alex. A-

len 1. p. q.

28. m. 2.

ar. 2. §. 2.

S. Th. q.

47. ar. 3.

D. Bona

et reliqui

hac. d. ar.

1. R. q. 1.

ar. 2. Seco.

q. 1. Dur.

1. & 2.

QVÆSTIO DE CONSENSU LIBERO
ET COACTO.

Hac. quæst. dist. 9. Magistri declaratur.

Art. An metu cadente in constantem virum Matrimonij,

contractus annullatur?

Metu cadentem in constantem virum esse, qui potest virum studiosum cogere, vt iure faciat, quod cessante metu non fecisset. Qui est quadruplex vel mortis, vel perpetuæ seruitutis vel perpetui carceris, vel amissionis status.

CONCLUSIO.

Matrimonium contractum metu cadente in constantem virum, est nullum. Denota est in cap. cum locum. Et in cap. veniens

ueniens, de sponsalibus.

CONCLUSIO.

Metus cadens citra virum constantem in foro exteriori matrimonium non irritat. Ratio est, quia iura canonica hactenus solum declararunt, matrimonium metu cadente in constantem virum contractum, esse nullum.

Diffic. Erit tale Matrimonium nullum iure Diuino, & naturali, an Ecclesiastico tantum?

Varie sunt opiniones. Prima Ric. quem sequuti sunt Paluda. & alij, qui tenent iure tantum Ecclesiastico fieri inualidū. Altera opinio D. Bona. & Scot. asserentium esse nullum iure naturali, & diuino, & Ecclesiam de nouo nihil in hoc casu instituisse, sed solum quod iure naturali, & diuino institutum erat, explicasse. Tertia opinio refertur à Sylu. verbo matrimonium 8. §. 11. tenens tale matrimonium esse validum secundum ius diuinum: rescindi tamen ab Ecclesia per actionem, quæ datur his, qui talem metum patiuntur. Hæc opinio est erronea. Nam si esset validum secundum ius naturæ, & diuinum, non posset aliquo modo ab Ecclesia rescindi. vt constat Matth. 19. quos Deus coniunxit, homo non separet.

CONCLUSIO.

Matrimonium metu cadente in constantem virum contractum non est irritum ex iure tantum positio, eo quod Ecclesia personas ad sic contrahendum illegitimauit. Ratio est, quia matrimonium metu contractum ratificantur per solam libertatem superuenientem ex pacifica cohabitatione contrahentium: etiam si nouus consensus non interueniat. At vero matrimonium inter personas illegitimas nunquam ratum efficitur per solam libertatem, & personarum legitimationem, quin nouus consensus superueniat, vt constat ex L. Oratio. ff. de sponsalibus. Quare non fuit matrimonium nullum, quia personæ fuerunt legitimæ alioqui enim esset nouus consensus necessarius.

CONCLUSIO.

Est tamen nullum ex iure naturali, & diuino propter defectum libertatis in illo, qui metu ad contrahendum compellitur. Constat exemplo Sacræ Scripturæ. Nā seruo Abrahæ petenti Rebeccam responderunt parentes illius, vocemus puellam, & quæramus voluntatem eius. Quamobrem lege naturæ, quæ sola tunc vigeat, libertas in matrimoniali contractu exigitur. Vnde tale matrimonium propter defectum libertatis iure naturæ in foro conscientie erit nullum, quia per iniustitiā nullus in conscientia obligatur.

Diffic. Annullatne Matrimonium omnis metus cadens in virum constantem?

CON-

Q V Æ S T I O
C O N C L U S I O .

Matrimonium metu ab intrinseco illato contractum, est verum. Ratio est, quia talis metus non est causa Matrimonij, sed occasio, & ita libere Matrimonium, contrahitur. Non enim ab alio, sed à seipso ad contrahendum inducitur.

A P. P. E N. Hinc, si quis ab inimicis obsessus in virum alicuius fœminæ se offerat, vt obsidionem auferat, Matrimonium valebit. Fuit enim liber consensus, cum non ab alio, sed à seipso sit ad contrahendum inductus.

A P. P. E N. Hinc, si quis metu naufragij promittat aliquam pauperulam in vxorem ducere, vel de facto titulo charitatis cum illa contrahat, erit verum Matrimonium. Quia non ab alio, sed à seipso inducitur. Et de similibus erit similiter iudicandum.

C O N C L U S I O .

Matrimonium contractum metu ab extrinseco, non intentione inducendi ad Matrimonium, erit validum. Vt si quis ad patibulum ducendus dicat, se velle ducere meretricem in vxorem, vt mortem euadat: quemadmodum in aliquibus prouincijs statum est. Ratio est, quia metus ille non est causa, sed occasio Matrimonij, neque hac intentione ad patibulam ducitur. Atque ita libere contrahit, cum non ab alio, sed à seipso inducatur.

C O N C L U S I O .

Quotiescunque metus iustè, aut iniustè hac intentione inferitur, vt aliquis ad contrahendum inducatur Matrimonium erit nullum. Ratio est, quia metus in hoc casu est causa Matrimonij, & violentus, quia tollit liberum consensum, qui de essentia Matrimonij est.

A P. P. E N. Si homini deprehensò in adulterio aliquis mortem comminetur, nisi cum alia contrahat, Matrimonium erit nullum quia talis metus est causa Matrimonij, tollitq. libertatem, secus nisi adulter sponte, vt mortem vitet, ad contrahendum se offerat: vt ex 2. concl. constat. Ita definitum est in l. nec timorem, & in l. ista quidem. ff. quod metus causa & c.

A P. P. E N. Hinc, si iudex latroni suspendendo pœnæ remissionem promittat hac conditione, vt aliquam in vxorem ducat, tale Matrimonium erit nullum, & de similibus simile est iudicium.

Diffic. An Matrimonium metu graui contractum, & iuramento firmatum, sit perinde irritum, ac si sine iuramento contrahatur?

Ricar. distinct. 29. art. 2. q. 3. duas refert opiniones. Vnam affirmantem, & alteram negantem, quam ipse sequitur.

CONCLUSIO.

Marrimonium metu graui contractum, & iuramento firmatum ipso viro nullum esse censetur. Pater. Quia cum votum solenne emissum per metum grauem sit ipso iure nullum, vt in cap. Primo quod metus causa definitur. Marrimonium profecto erit etiam nullum. Quando enim non sit proximo iniuria, nullum quo ad Deum est inter votum, & iuramentum discrimen.

Diffic. An quando metu graui ad contrahendum, & consummandum Marrimonium aliquis compellitur, sit verum Marrimonium?

CONCLUSIO.

In hoc casu cognoscens mulierem non affectu maritali. M. peccat, & verum Marrimonium non conficitur. Quod autem peccet, Pater, quia fornicatur cum non sua, nullus enim metus a peccato excusat. Deinde, quod non sit Marrimonium constat. Quoniam Marrimonium a principio metu contractum non ratificatur, nisi per subsequenter Marrimonij vsum. Et ille non vsum matrimoniali, sed fornicatio accessit.

Hinc, si affectu maritali ad mulierem accederet, verum efficeretur Marrimonium. Ratio est, quia liberè tunc præstat matrimonialem vsum. Vir enim, qui est causa efficiens congressum, vt experientia testatur, non potest ad illum compelli quemadmodum mulier, quæ passiuè tantum se habet quæ ligari, & cognosci potest.

Diffic. An Marrimonium, quod antea erat nullum, per subsequenter liberam cohabitationem, aut Marrimonialem vsum efficit validum possit?

CONCLUSIO.

Marrimonium metu contractum per liberam cohabitationem superuenientem, quæ est vsum matrimonialis, verum & validum efficitur. Ratio est, à simili, quia contractus civilis qui fuit nullus ob defectum libertatis, verus efficitur adueniente libero vsum rei permutatæ, vt si liberè æquo vtatur, qui metu compulsus illum emit etiam, quia causa annullans Marrimonium erat solus defectus libertatis, & cessante causa cessat effectus.

Artic. II. De compulsione per imperium.

Absoluetur duabus difficultatibus positis.

Difficultas. Aa pater possit filium ad contrahendum Marrimonium compellere?

CONCLUSIO.

Quando non est necessarium ad aliquem finem, vt filius contrahat.

Communis est.

trahat matrimonium: non tenetur parenti coniugium præcipienti obedire, est enim libertas ad contrahendum de lege naturali, quæ non potest paterno imperio tolli. Et est definita in cap. 2. & cap. Accessit: de desponsatione impuberum, & per legem non cogitur de ritu nuptiarum.

A P P E N. Hinc puella desponsata per parentes ante pubertatem, postea reclamandi facultatem habet, ita expressè definitur in Cap. Accessit citato.

CONCLUSIO.

D. Bona. Si matrimonium filij est patri aut Reipublicæ, aut ad aliquem bonum finem necessarium, poterit pater non metu mortis, vel alia qualis violentia, sed simplici solum iussione filium ad matrimonium compellere. Et filius si non contraxerit, mortaliter peccabit, ut si matrimonium expediat patri ad vitandas inimicitias, vel ad extirpandas hæreses, vel ad totius regni pacem. Patet ex lege charitatis, quæ singulos obligat, nõ ut quæ sua sunt, sed aliorum quærant. præsertim si fuerit persona publica, aut princeps.

Diffi. Potestne Princeps, vel iudex aliquando subditum metu mortis, siue carceris, ad contrahendum compellere?

CONCLUSIO.

Quando subditus tenetur aliquo iure contrahere, aut desponsavit sibi aliquam, aut quia virginem violavit, quæ ducere, vel dotare tenetur, poterit Iudex siue Princeps illum ad matrimonium compellere. Citra hos autem, & similis euentus compellere potest neminem. Hic enim compulsus, siue metus est legitimus, quia fit à iudice habente authoritatem compellendi, neque tollit libertatem, eam enim prius subditus quando commisit delictum, amisit. Quoniam voluntariè, ac liberè se ad pœnam obligatur.

Q V Æ S T I O D E I M P E D I M E N T O

E R R O R I S.

Hac qõ. dist. 30. magistri aperitur.

Art. I *An error in persona, vel in conditione rerum Matrimonium impediat?*

ERROR in persona matrimonij contractum impedit. Ratio est, quia causa efficiens matrimonium est consensus, & facultas contrahendi cum certa, & determinata persona & qui errat in persona non habet voluntatem contrahendi cum illa, ut si pro filia Ioannis filia Petri apponatur. Atque ita deficiente consensu matrimonium est nullum.

CONCLUSIO.

Error circa conditionem Matrimonij contractum impedit,

ut si mulier nubat seruo; quem liberum esse arbitrabatur. Patet, quia seruus est impotens ad soluendum debitum, cum possit a Domino impediri. Et Matrimonium nihil aliud est, quam obligatio perpetua reddendi debitum, si petatur. Quamobrem cum seruus non possit reddere debitum, Matrimonium erit nullum.

*Art. II. An error in bonis, & in qualitate
Matrimonium impediat?*

CONCLUSIO.

Error in bonis fortunæ, aut in qualitatibus coniugum Matrimonium haud impedit, ut si quis deceat pauperem existimans esse diuitem, quamuis aliter eam non duceret. Ratio est, quia iste error non est circa essentialia Matrimonij sed, circa accidentalia, qui quidem non impedit contractum, quemadmodum error circa essentialia Matrimonij, ut circa materiam, vel circa obligationem, id est, potentiam obligandi se. De ratione enim contractus est consensus circa essentialia, & non circa accidentalia quemadmodum & in reliquis contractibus.

Hinc, si quis contrahat cum corrupta existimans virginem esse erit verum Matrimonium. Nam accidit contractui integritas vxoris, vel corruptio.

A. P.
P. E. N.

*Art. III. An inter Sanctissimam Virginem & Beatissimum
Ioseph fuerit verum Matrimonium?*

CONCLUSIO.

Sanctissima Virgo antequam nubere Sancto Iosepho votum continentiae emiserat, ut constat Luc. 1. Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco; id est, non possum cognoscere, quoniam continentiam promisi.

CONCLUSIO.

Matrimonium ratum Sacratissimæ Virginis verum & perfectum fuit. Nam apud B. Matth. Ioseph, coniunx vocatur.

CONCLUSIO.

Expediens fuit multas ob causas, ut Sanctissima Maria viro nubere. eas omnes reperies apud D. Ambro. Luc. 1. & apud S. Theoloco citato.

*Diffi. Habueritne in lege veteri præceptum contrahendi
Matrimonium omnes potentes illud
contrahere?*

Due sunt opiniones Prima S. Thom. d. 30. & in 3. p. q. modo citata affirmans. Secunda negans Sco. d. 30. q. 2. artic. 1. quem tacito autore sequitur Soto eadem d. q. 2. art. 1. ad vltimum, scilicet non fuisse tunc vniuersale præceptum contrahendi.

CON-

Patriarchæ, vtpote Abraham, Isaac & Iacob fortassis præceptum contrahendi Matrimonij habuerunt, vt Dei populus qui ab illis exordium sumpsit, exiguusque rücerat, multiplicareretur, quo quidem multiplicatio nullus tali præcepto obligabatur. Patet exemplis sanctorum veteris legis. Elizæus enim, Hieremias, Isaias in perpetuo cælibatu auctore D. Hieronymo vixerunt, & D. Ioan. Baptista ad illud præceptum fuisset obligatus cum ante mortem Christi nullum præceptum legale fuisset reuocatum.

D. bonis Matrimonij fidei, scilicet, prolis, & sacramenti?

Hanc quæstio. tractat Magister 3. 1. dist. absoluetur aliquot difficultatibus expositis.

Diffi. Indigetne Matrimonium aliqua excusatione?

Aliis nominibus hæc difficultas à Ric. & Duran. ab aliis proponitur.

C O N C L V S I O.

Matrimonij onera triplici bonorum genere excusantur, siue recompensantur. Non enim est faciendâ iactura nisi propter maioris lucri spem. Vnde Matrimonium, quod maximam secum affert corporis iacturam spe maioris lucri, scilicet, propagationis generis humani, & quia sacramentum est, contrahitur.

C O N C L V S I O.

In statu naturæ integræ Matrimonium his bonis non erat excusandum. Ratio est, quia tunc nulla fuissent Matrimonij onera, quæ in pœnam peccati successerunt.

A P. P. E. N. Hinc, Matrimonium Sanctissimæ, & immaculatæ Virginis Mariæ fuit ex se appetibile. Caruit enim ærumnis, quibus cætera matrimonia abundant. Quia neque in conceptu impudicitiam, nec in partu dolorem habuit.

Diffi. Quænam sunt Matrimonij bona?

Hæc difficultas varie à DD. explanatur.

C O N C L V S I O.

Tria sunt matrimonij essentialia bona, sine quibus consistere haud potest. Vt pote indissolubilitas, obligatioque prolem creandi, & mutuam seruandi fidem. Definita est in Can. omne. 27. qd. 7. lege cap. finale. De conditionibus oppositis.

Dubium. Quod istorum bonorum est dignius, & magis ad Matrimonij essentiam pertinens?

Nota primum indissolubilitatem, siue vinculum indissolubile vocari bonum sacramenti, obligationem procreandi prolem, & religiose educandi, bonum prolis appellari, & mutuam obli-

obligationem seruandi fidem, fidei bonum nuncupari, s. vt nullus coniugum alij admisceatur.

CONCLUSIO.

Indissolubilitas cæteris bonis præstat, & magis de essentia Matrimonij est. Nam est forma Matrimonij quatenus significat vinculum indissolubile, & indiuiduam vitæ consuetudinem. Tunc enim non definitur per alia bona, nisi per sacramentum, diciturque excellentius, ea ratione, quia supremi beneficij, nempe incarnationis Verbi Diuini est signum.

Dis. Secluso sine prolis, & fidei, actus coniugalis estne licitus?

D. Bona. & S. Tho. tres sunt opinioniones, quarum prima tenet, delectationem esse mortale peccatum. Secunda esse veniale. Tertia nullum esse peccatum coniunctionem carnalem coniugum propter explendam libidinem. D. Bona. opinatur coniugalem actum semper esse veniale, quamuis intentio sit recta, si tamen delectatio interueniat, non autem si coniunx fastidiat delectationem, ita vt illam non admittat, sed patiatur tantum, cum non possit illi resistere. Nam erit tunc actus meritorius.

CONCLUSIO.

Accedere ad propriam vxorem, vel ad proprium virum delectationis tantum causa, non est mortale peccatum. Quia mortale est transgressio legis, & talis accessus nulla lege prohibetur.

CONCLUSIO.

Accedere ad coniugem solo animo explendi libidinem, ita vt delectationem quærat, veniale peccatum est. Quia est actus inutilis, eius enim finis, vtpote libido nullius utilitatis est, estque omnino otiosus, & non potest in Deum referri, cum non referatur in finem honestum, s. in procreationem liberorum, vel ad vitandam fornicationem, vel ad debiti solutionem.

CONCLUSIO.

Quando aliquis accedit sine debito, quamuis sponte delectationem admittat, neque venialiter peccat. Quia finis huius actus est honestus, & rectus, & operatio bonitatem, vel malitiã sine sortitur. Et quia illam vitare non potest. Est enim naturalis, vt delectatio in cibo, & somno.

Dis. An accedens ad propriam sola causa vitandi fornicationem cum non iua venialiter peccat?

Dux sunt opinioniones: Prima D. Bona. & B. Tho. hac d. & Mag. consequentis distinctionis, & sequuntur D. Augustinum, & Hieronymum,

ronymum, qui opinantur, omnem concubitum conjugalem esse peccatum, nisi vel causa procreandi prolem, vel reddendi debitum, fiat. Sco. vero distinctione 26. & Ric. art. 3. q. 1. huius distinctionis. & Dur. q. vitima. Caic. in summa, verbo Matrimonium c. de vsu Matrimonij. Et Syluester verbo Debitum conjugale. e. oppositum tenent, sicut reddere, quam exigere debitum causa vitandi fornicationem in se, aut in alio nullum esse peccatum.

CONCLUSIO.

Nullum est peccatum debitum conjugale exigere solum propter vitandam in se ipso cum non sua fornicationem. Matrimonium enim non solum est in officium, verum etiam in remedium, etsi est actus charitatis exigere debitum propter vitandam in se ipso. Ordine namque charitatis potius nobis, quam aliis subuenire tenemur.

CONCLUSIO.

Quando debitum petitur, non ad vitandum adulterium, sed ad delectationem tantum, & animo explendi libidinem, venialiter peccatur. D. August. & cæterorum est, ut constat ex superiori difficultate.

*Quæstio. Quando abusus actus Matrimonialis
est mortale peccatum?*

Respondeo duabus propositionibus.

PROPOSITIO.

Quando est contra naturam, & quando ex seminis effusione prolis generatio impeditur. Mortale peccatur. Patet ad Rom. 1. de feminis Gentilium; quæ cum propriis viris inquit Paul. mutauerunt vsu in eum, qui est contra naturam, & quia finis principalis Matrimonij, utpote prolis generatio, impeditur.

PROPOSITIO.

Amplexus, & oscula inter coniuges quando honestè, & sine periculo pollutionis fiunt non sunt peccata sin minus, utrobique peccatur.

QVÆSTIO DE OBLIGATIONE

SOLVENDI DEBITVM.

DD. dist.

3. 2.

D. Bo. ar.

I. qua. 1.

Ric. ar. 1.

q. 1. Dur.

q. 1. Sco. E. Paul.

ibidem.

Hæc q. dist. 3. 2. Mag. explanatur.

Art. I. An vir uxori, & uxor viro, debitum reddere teneantur?

CONCLUSIO.

Mortale peccatum ex genere est conjugale debitum negare. q. 1. Sco. E. Paul. est dicentis, Vir debitum uxori reddat, & uxor viro. Qui enim negat alteri coniugum copulam, alienum obsequium

mutuo.

inuito Domino retinet.

CONCLUSIO.

Vir uxori interpretatur, & per insinuationem debitum petenti reddere tenetur. Ratio est, quia vxores præ rubore non aliter petere consueuerunt.

CONCLUSIO.

Vnus coniugum non reddendo alteri debitum à mortali excusabitur, vel quando remissè petitur, vel quando rogatus iuri suo cedit. Ratio à simili est de aliis debitis civilibus, quæ quando remissè petuntur, vel quando facile à creditore dilatio solutionis impetratur inuito domino non retinentur. Quia cum facile cedat iuri suo, non dicetur esse inuitus.

Dis. Tenebitur ne coniunx sanus leproso reddere debitum?

D. Bona
bi supra

Tres sunt opiniones. Prima cuiusdam Cardinalis, quam etiam ad reddendum debitum coniugi leproso, & ad cohabitandum intra eandem domum, & aliorum. Secunda est D. Bona S. Tho. Ricar. & Sco. f. teneri ad reddendum debitum, non tamen ad cohabitandum cum ea. Tertia est Dur. & Palud. & Caiet. afferentium excusari à redditione debiti coniugem sanum, quando ex concubitu infectionis lepræ periculum timetur.

CONCLUSIO.

Coniunx sanus non tenetur coniugi leproso debitum reddere, siue præcesserit, siue subsequuta fuerit læpra post contractum Matrimonium imò leprosus à sana id nequaquam debet petere ne eam cõtaminet: & cõtra. Nã si cõiunx sanus non tenetur reddere debitum coniugi infirmo illud petenti, quando infirmitatis augmentum timetur, neque tenebitur quando propriam infirmitatem timet, vt ex ordine charitatis constat. &c.

Dis. Vxor tempore menstrui excusabitur ne à debiti conjugalis solutione?

Dux sunt opiniones. Prima D. Bona. & S. Thom. f. petentes debitum tunc temporis peccare mortaliter, reddentes verò minime. Secunda est Sco. eadem distinctione affirmantis vtrunque coniugum peccare petendo & reddendo debitum menstrui tempore, nisi timeatur fornicatio in petente. Idem tenet glossa super Can. ad eius dist. 5. & Ric. hac dist. art. 4. q. 2. Caiet. & Paludanus venialiter peccare afferunt. Syluest. sequitur Sco. in muliere, si tunc exigat. Ver. debitum conjugale §. 6.

CONCLUSIO.

Cont. in

Tempore menstrui tam petere, quam reddere debitum, est

M. quia fit proli grauissima iniuria Ratio est, quia vt debitor nō tenetur creditori debitum reddere, neque creditor petere, quando timetur abusus in malum corporale proprium, vel proximi: ita, hic neque debitum coniugale erit petendum vel reddendū, quando proli generandæ corporale nocumentum timetur. Deinde quia in lege veteri vterque pœna capitis puniebatur. Quæ quidem pœna, nisi pro transgressione ex genere Mortali, non imponebatur.

Leui. 18.

Respondent aduersarij, illam legem ea parte, qua cæremonialis erat, pœna capitis transgressores punisse, & iam cessasse. Imo erat iudicialis, & licet quantum ad pœnam capitis cessauerit, nihilominus tamen accedere ad menstruatam erat M. ex genere, vt acerbissima pœna tuac imposita indicabat.

Tandem confirmatur autoritate D. Hieronymi c. 44. super *Isaiam*, vbi locum illum, Omnes iustitiæ nostræ sicut pannus menstruatæ, Declarans, ait, tunc, id est, tempore menstrui debet viri à mulieribus abstinere. Quoniam concipiuntur filij membris damnati, cæci, claudi, leprosi, vt quia parentes non erabuerunt in conclau commisceri eorum peccata pateant omnibus, & apertius in paruulis redarguantur, hæc essent coniugatis proponenda, vt tunc à coniugio abstinerent. Sed in contrarium cū *Scot. argor.* Coniunx teneretur leproso etiam cum detrimento proli generando debitum reddere, ergo similiter in præsentia. Sequela negatur, quia ex sententia *Scot.* nullum fit proli leprosæ detrimentum. Quando aliter generari non posset, minus enim malum est prolem esse lepra infectam, quam si simpliciter in rerum natura non esset, etsi leprosis esset perpetuo illicitum commisceri, proles nunquam generaretur, & ita erit licitum. Tempore autem menstrui nequaquam, quia posset postea, quam citissime sana generari, atque tunc, si leprosa generaretur, maxima iniuria afficeretur. Et idem quod de lepra, est dicendum de fluxu sanguinis perpetuo.

A P-

Dis. An vir ratione peregrinationis à solutione debiti excusari possit?

CONCLUSIO.

P E N.

Scot. q. 1.

dist. 38.

Ric. ar. 2.

que 1. d.

32. Dur.

Bon. dist.

32. ar. 1.

q. 1. artic.

2. q. 1.

Si leuis est causa, minimè excusatur, agit enim contra fidem Matrimonij, qua ad soluendum debitum obligatur.

Hinc, omnes coniugati sine legitima causa diutius ab vxoribus absentes sunt in statu damnationis. Quia inuito Domino alienum retinent.

Dis. An possit vnus coniugum à solutione debiti liberari altero inuito continentiam vovendo?

Ricar. hac dist. opinatur coniugum posse emittere votum de nunquam

nunquam petendo debitum. D. Th. & Duran. eadem distinctione oppositum tenent.

CONCLUSIO.

Neuter coniugum potest votum emittere non reddendi debitum, si petatur. Effet enim votum illud actus iniustitiae, quia voueret alienum, cum non sit sui corporis Dominus, & peccaret vouendo, atque etiam adimplendo votum.

CONCLUSIO.

Votum non petendi debitum, si fiat à viro minimè valet, nam esset contra bonum prolis, nunquam enim generaretur. Vxores namque præ nimio rubore tunc rarissimè debitum petere auderent.

CONCLUSIO.

Votum de non petendo debitum in fœminis valet, quia non esset contra bonum prolis, viri siquidem petere, & accipere debitum vxoribus renitentibus solent.

CONCLUSIO.

Quandocunque alteri coniugum periculum fornicandi cum aliena, vel pollutionis cum seipso imminet, qui votum non petendi emit, exigere tenetur. Dummodo petendo debitum, alterum à peccato liberandum speret. Ratio est, quia hoc ad fidem bonum pertinet, facit ad hoc c. quidam. de conuersione coniugatorum.

Angeli
Verbo
Matri-
monio
§. 6.

CONCLUSIO.

Si post Matrimonium ratum, alteri coniugum sit cordi religionem ingredi, non tenetur petenti debitum reddere hoc est raro contingens sed si contingat ita se res habet vt cõclusio indicat. Ratio est, quia in iure, duorum mensium spatia dantur.

Dif. Quo tempore non licet debitum petere?

Non licet in diebus magnorum festorum debitum petere. Definita est in Can. Quotiescunque 23. quæ. 4. vbi ita habetur. Quotiescunque natalis Domini, aut reliquarum festiuitates adueniant, est ab vxoribus propriis abstinendum.

Dubium. Estne hoc Ecclesie præceptum, an consilium?

Dæ sunt opiniones S. Tho. hac dist. opinatur esse veniale quocunque die festo, aut Ieiunij debitum petere. Caiet. in summa, verbo Matrimonium cap. 2. putat nullum esse peccatum vti Matrimonio hisce diebus citra Ecclesie contemptum. Scot. hac dist. dicit nullum esse mortale, quamuis de veniali nihil dicat.

CONCLUSIO.

Hæc opinio videtur rationi esse maximè consona. Ratio est, quia coniunx sine iniuria Ecclesie petit, quod sibi debetur.

Dubium. Quando conjugatus est communicatur, licebitne petere debitum?

Caieta. in Summa, verbo Communio cap. 1. putat esse veniale, die, quo præcessit nocturna pollutio, aut debiti solutio, communicare, nisi esset scandalum tunc communionem, vel celebrationem differre. Scot. vero dicit non esse mortale.

CONCLUSIO.

Non est peccatum etiam veniale diebus festis, vel ieiuniorum, vel communionis debitum, omnibus tamen circumstantiis concurrentibus, exigere. Paret, Primo quia actus conjugalis si debitis circumstantiis fiat, est non modo licitus, sed etiam meritorius. Deinde non est contra aliquod præceptum, erit tamen consulendum, ut præfatis diebus absteineat à carnis delectatione.

Dubium. Licebitne quando Ecclesia nondum impartita est coniugibus benedictionem?

CONCLUSIO.

Petitio vel commixtio sexus erit tunc venialis. Ratio est, quia minus reuerenter sine benedictione Ecclesiæ coniunguntur.

Diffic. Licebitne in loco sacro debitum petere?

Ricar. & Sco. tenent esse mortale, quando coniuges possunt exire ab Ecclesia ad dormiendum, quod si multo tempore in Ecclesia interclusi teneantur tempore belli, tunc opinatur Maio. licere sine peccato uti actu conjugali. Sylue. vero existimat licere, si tamen in viro corruptela timeatur. Tandem Caiet. assermat coniuges tunc propter loci penuriam obligari ad continentiam, quemadmodum propter longam alterius absentiam obligantur.

CONCLUSIO.

Mortale peccatum est ad vxorem in loco sacro publicè, ita, ut aliquibus possit intelligi, accedere. Ratio est, quia violatur templum, & fit civibus iniuria, quo minus in propria Ecclesiæ divina celebrari, & illis inter esse possint.

CONCLUSIO.

Si ita occultè hoc fiat, ut à nullo intelligi possit, non erit mortale. Ratio est, quia huiusmodi actu Ecclesia minime violatur. Ut summistæ in materia de violatione Ecclesiæ docent.

Hinc in Ecclesiæ habitaculis, ut in turri, aut cimiteriis, non erit mortale. Quia DD. per locum sacrum, solam Ecclesiam consecratam, aut benedictam intelligunt.

Caieta. Verbo

Matrimo

nium. 2.

Re. art.

3. 9. l. ce-

liqui vbi

supra.

In summa

verbo Ma

rimonii

c. 2. et a-

libi.

A P-

P. E. N.

QVÆSTIO DE BIGAMIA.

Hac q. 33. d. Mag. exponitur, in qua queritur, An liceat viris pluribus vxoribus ligari. ita vt illis debitum conjugale reddere teneantur. D. D. bag
ea. d.

A. 1. Quo iure bigamia vtroque viuentis est prohibita?

Dvx sunt opiniones. Prima. Dur. hac. d. q. 1. asserentis, non fuisse ante aduentum Christi lege aliqua prohibitum plures habere vxores, dummodo secunda ex consensu primæ, & sequentis ex consensu præcedentium haberentur. Altera opinio est communis Bon. Tho. Ric. Sco. hac. dist. Alexan.
Aen. in
par. m. 2.
art. 4.

CONCLUSIO.

Matrimonium, quatenus est in officium, non est aliqua ratione contra legem naturalem, aliquas habere vxores. Ratio est, quia pluritate vxorum natura hominis consequitur suam finem, scilicet, speciei humanæ multiplicationem, & conseruationem.

CONCLUSIO.

Si Matrimonium, vt est in remedium, consideretur, plures simul habere vxores erit contra legem naturalem: nisi prima suo iuri cedat. Nam fieret primæ vxori iniuria, cum vir quoties voluerit ab illa debitum petere, & quoties ipsa voluerit, debitum reddere non possit. Sunt enim secundum iustitiam cõmutatiua in solutione debiti æquales. Secunda pars est quæ manifesta quoniam volenti, & consentienti nulla fit iniuria.

CONCLUSIO.

Si Matrimonium, vt est mutuum, vtriusque coniugis obsequium consideretur, plures simul habere vxores est contra legem naturalem. itaque illi qui antiquitus plures habebant contra naturæ legem fecerunt. Quæ in omnibus actionibus pacem & tranquillitatem quærendam præcipit. Ratio est, quia in certissimo periculo inimicitiarum, plures habens vxores constitueretur. Infatiabili enim odio præ nimio zelo, & inuidia se inuicem vxores prosequerentur. Vt constat exemplo. Sacræ Scripturæ inter Sarram alioquin sanctam, & Agar, & inter Liam & Rachelem. Deinde quia illud est de lege naturæ, quod naturæ author in principio instituit. Non enim dixit Deus, erunt tres, sed duo in carne vna.

CONCLUSIO.

Plures habere vxores, est etiam contra rationem inter Christum, & Ecclesiam quam Matrimonium significat, vt constat ex his, quæ de bigamia diximus.

D. ff. de iur. i. Quo iure poterant veteris legis patres plures habere vxores?

Dux sunt opinionones. Prima Abulensis Matth. 19. à q. 30. vsque Ric. art. ad 34 & Dur q. 1. huius dist. qui opinatur, ante aduētum Chri. 1. q. 1. A- sti, secula dispensatione fuisse lege naturali antiquis patribus *lex. A-* licitam polygamiam. Opposita opinio est communis Bon- len. 1. p. 9. Tho. Ric. Scot. & aliorum affirmantium, fuisse licitam solum ex 48. dist. diuina dispensatione.

33.

CONCLUSIO.

Tempore legis naturæ, & Mosaycæ, aliqui ex patribus licite plures habuerunt vxores. Patet exemplo Abraham, Iacob, & aliorum, qui fuerunt iusti, & ad Heb. 11. inter Sanctos veteris testamenti, à D. Paul recensentur.

CONCLUSIO.

Hoc autem fuit licitum illis, ex peculiari diuina dispensatione, intrinsecus per reuelationem facta. Definita est expressè in cap. Gaudemus De Diuortijs, & cum lex prohibens vxorum pluralitatem esset mentalis, & non scripta, eius dispensatio fuit quoque per reuelationem facta.

Diffic. Omnes qui tempore legis scripta plures duxerunt vxores habueruntne reuelationem?

SCO. opinatur licuisse plures habere vxores illis tantum, quibus facta fuit reuelatio. Contraria opinio est Paludani.

CONCLUSIO.

Ante aduentum Christi Iesu poterant Israelitæ, qui non habuerunt reuelationem plures habere vxores. Ratio est, quia quod exemplo præsertim sanctorum fit, iure fieri putamus. Patriarchæ autem, & Dauid plures vxores habuerunt.

Diffic. Peterant etiam Gentiles licite plures habere vxores?

CONCLUSIO.

Nequaquam fuit illis integrum. Ratio est, quia deerat causa dispensandi cum illis, scilicet, populi fidelis augmentum.

A P- PEN. Hinc, à peccato exemplo Iudæorum minime excusabantur. Nam qui alterius exemplo à peccatis excusantur, illum tanquam iustum, & fidelem venerantur. Gentiles verò populum **Contra** Sotum & Israeliticum non ita colebant.

Palud-
num est.

Difficultas. Cessauitne talis dispensatio?

Ab aduentu Christi Iesu dispensatio habendi plures vxores cessauit. Definita est in c. Gaude. vbi Innocentius ex loco Matt. 19. qui dimiserit vxorem, nisi per fornicationem, & aliam duxerit, mechatur ita colligit, dimissa vxore non licet aliam ducere. multò minus igitur licebit, eadem vxore retenta.

Diffic. Poteritne Ecclesia in hoc dispensare?

Duran-

Dura refert vnam opinionem, quæ partem affirmantē tenet,
CONCLUSIO.

Ecclesia auctoritatem dispensandi in polygamia minime habet. Nam est contra ius diuinum immediatum, vt Matth. 19. constat, atque ita cum sit inferior in hoc Papa, dispensare non poterit &c.

*Diffic. An aliquo saltem euentu sit licitum vxo-
ri habere plures viros?*

CONCLUSIO.

Nunquam etiam per dispensationem diuinam vni vxo-
ri licuit plures habere viros: Est enim contra principalem Matrimo-
nij finem, nempe prolis bonum, multitudo siquidem viro-
rum prolis bonū impedit, vt in meretricibus patet. Quid? quod
cum vir sit caput mulieris, teste B. Paulo, esset monstrum si v-
num corpus multa haberet capita.

*Art. II. An inseparabilitas Matrimonij, vsque adeo sit inuolabilis
de lege naturæ, vt per leges civiles ante aduentum*

*Christi non potuerit in aliquo casu
renocari?*

Duæ sunt opiniones: Prima Dur. & Abulensis super Matth.
19. q. 45. allerentium licitum fuisse repudium inter gentes,
dum modo educationi liberorum consuleretur. Contraria opi-
nio fuit S. Tho. & Ric. hac dist.

D. Bona
ar. 3. q. 1.
d. 2. Ric.
ar. 3. q. 1.
S. Th.
2. q. 100.
ar. 2.
Dur. q. 3.

CONCLUSIO.

Matrimonij inseparabilitas ita est de iure naturæ vt lex hu-
mana in hoc dispensare haud possit. Quia educatio filiorum
est de iure naturæ Et si coniuges diuiderentur, post discessum
non curarent prole, & constat Matth. 19. dicente Christo, Moy-
ses ad duritiem cordis vestri permisit libellum repudij, ab initio
non fuit sic, id est, in statu legis naturæ ante legem scriptam.
Vnde solus naturæ author in hoc dispensare potest.

CONCLUSIO.

Deus potest dispensare in perpetuitate Matrimonij, ita vt
quoad vinculum dissoluantur. Constat exemplo sacræ scriptu-
ræ Gen. 21. vbi Deus dispensauit cum Abraham, vt repudiaret
Agar cum filio suo, non enim est indissolubilitas de lege naturæ
primo modo, vt sunt præcepta de fine, vt de charitate &c. Sed
secundo modo, id est, de mediis charitatis, vt de educa-
tione liberorum, quæ melius perpetuitate Matrimonij perfici-
tur: facta autem tali dispensatione, quomodo filij essent educan-
di Deus institueret.

*Diffic. An ante aduentum Christi fuerit licitum Iudæis libellum repu-
dij vxoribus dare, & ad secundas nuptias per solutionem priorum*

V 5

nuptiarum

nuptiarum transire:

D. Boni. Communis opinio Bon Tho Ricar. & Dur. hac dist. defendit
 art. 3. q. 7. Iudæos, ita vxores repudiantes mortaliter peccasse. Matrimo-
 12. Ric. nium, quoad vinculum non fuisse solutum. Non tamen in foro
 ar. 3. exteriori lege puniebantur. Vt maiora mala cauerent. scilicet
 Sco. q. 3. vxoricidium, vel quid simile. Secunda opinio Albu. super Matth.
 Dicit. ei. 19. q. 4. 6. & 5. qui tuctur licitum fuisse libellum repudij, & eo
 dim. q. Matrimonij vinculum dissolui. Tertia est Sco. q. 3. qui vtramque
 partem amplectitur.

CONCLVSIO.

Ante aduentum Christi Iesu Iudæi legitimam ob causam
 proprias vxores repudiantes & alias ducentes minime pecca-
 bant. Qui ante Christi Iesu aduentum nulla erat lex scripta de
 perpetuitate Matrimonij. Et erat de libello repudij. Et vbi non
 est legis transgressio: non est peccatum. Quemadmodum non
 peccabant ante aduentum Christi Iesu habendo plures vxores.
 Quamuis non haberent de hoc legem permissiuam, sed tantum
 exempla sanctorum, deinde erat priuilegium illis concessum.

A P- Hinc legitima tantum causa interueniente per libellum re-
 P E N. pudij Matrimonij vinculum dissoluebatur: vt patet exptese
 Deutero. 24. vbi legitur, Si acceperit homo vxorem, & habue-
 rit eam, & non inuenerit gratiam ante oculos eius propter ali-
 quam foeditatem, scribit libellum repudij, & dabit in manu il-
 lius, & dimittet eam de domo sua &c.

CONCLVSIO.

Erat autem legitima dandi libellum repudij causa. Quando
 vxor delictum contra bonum fidei commiserat, vel quando
 impedimentum aliquod contra bonum prolis, vt lepra, & ste-
 rilitas superueniebat. Quia per adulterium proles incerta fiebat
 & per lepram infecta generabatur. Hæ igitur erant causæ, &
 multæ aliæ, quæ bonum prolis impediabant.

A P- Hinc colligitur, non solum fuisse licitum repudium propter
 P E N. vitandum vxoricidium. Verum etiam ob bonum prolis, quan-
 do mulier erat odiosa propter aliquam foeditatem, vt malum
 prolis euitaretur. Quod sequutum fuisset, si vir mulierem suam
 adulteram, vel exosam interfecisset, Cæterum in forma libelli
 non exprimebantur repudij causæ, ne mulieres infamarentur.

QVÆSTIO DE IMPEDIMENTIS MA- TRIMONIÏ.

DD dist. Hac quæst. dist. 34. Magistri enodatur.

Art. I. Potestne Matrimonium impediri?

CON-

Matrimonium potest impediri, quominus sit verus contractus. Ratio est, quia quamvis Ecclesia non possit impedire sacramenta. Propterea quod posita materia, & forma & intentione ministri sufficientis, non virtute ab Ecclesia data, sed a Christo gratiam operantur. Nihilominus tamen cura possit quemlibet contractum legitima, & rationabili causa interueniente impedire, poterit etiam contractum matrimoniale. Nam Matrimonialis contractus, contractus est.

Dubium. Quænam sint matrimonij impedimenta?

Respondeo varia. Quædam, quæ dirimunt Matrimonium contractum, nullumque esse efficiunt. Quædam verò, quæ impediunt contrahendum, contractum tamen minime dirimunt. Et de singulis sunt singulæ difficultates proponendæ.

Diffic. Dirimitur frigiditas Matrimonium contractum?

CONCLUSIO.

Quando frigiditas, seu impotentia alterius coniugis perpetua est: Matrimonium est nullum. Et qui impotentiam sciens contrahit, peccat. Desinita est in cap. Consultatione de frigidis, & maleficiatis, non enim qui ita frigidus est, poterit reddere debitum, si petatur. Quod est contra Matrimonij definitionem.

Hinc, Matrimonium cum Eunuchis contractum, est nullum. A P-
P E N.
Non enim possunt seminare, cum perpetua laborent impotentia. Panormi. est in cap. quod sedem. eodem Tit. contra Sylue. verbo Matrimonium 8. §. 16.

Hinc matrimonium cum sene naturaliter impotente ad feminandum est quoque nullum. A P-
P E N.

Hinc, quando vir præ instrumenti impropertionem non potest naturaliter cum muliere congrèdi, Matrimonium est etiam nullum. Quia solutio debiti intelligitur intra vas, quam non potest talis præstare. Idem est iudicium de muliere adeò arcta, ut ei de sententia medicorum subueniri non possit, est enim solutio debiti illi impossibilis. A P-
P E N.

Hinc, si Eunuchus seminauerit, Matrimonium erit validum si semen ad generationem sit insufficientis. Quia per semen coniuges vna caro efficiuntur, & sunt ad reddendum debitum potentes. Quod solum est de essentia Matrimonij. Nam quod sit sterilis, nihil refert. A P-
P E N.

CONCLUSIO.

Quando impedimentum perpetuum sequitur post Matrimonium ratum, & ante eius consummationem, non illud dissoluit,

Scot. libe
ratur

matrimonium enim ratum ex diuina institutione, non nisi per ingressum religionis, soluitur. Cōmunis est opinio contra quamdam glossam iuris Canonici, quam refert, & confutat Scot. hac dist. vnde falsò glossæ opinio fuit Scot. imposita à Soto.

C O N C L V S I O.

Quando impotentia est temporalis, propterea quod potest illi per artem medicorum sine mortis periculo subuenire, matrimonium est validum. Definita est expressè ab Alexan. I I in cap. ex literis, & ab Innocentio F I I. in Cap. fraternitatis, de frigidis, & maleficiatis.

A P-
P E N. Hinc, si viro ante congressum, vel præ nimio calore, vel præ imbecillitate, & frigiditate non potenti debitum reddere possit per artem remedium adhiberi, matrimonium erit verum.

A P-
P E N. Hinc fœmina arcta tenebitur incisionem pati, vt apta ad congressum reddatur. Quicumque enim ad aliquod obsequium obligatur, simul etiam ad omnem actionem, & siue passionem obligatur. Quæ naturaliter, sine moris tamè periculo, ad tale obsequium præstandum desideratur. Etiam si ex incisione infirmitas aliqua timeatur. Oppositum tenet Soto, quando timetur infirmitas. Cuius opinio est contra cap. Ex literis citatum vbi Alexan. Papa solum mortis periculum exceptum voluit.

Dubium. Quæ ratione impotentia temporalis, vel perpetua dignoscatur esse?

C O N C L V S I O.

Si potest aliter, quam per cohabitationem vtriusque coniugis cognosci: statim sunt iudicio Ecclesiæ separandi. Si vero non nisi simul cohabitando, expectandum est triennium, in quo debent actui coniugali fideliter operam dare. Quo finito si matrimonium non fuerit consummatum, vtroq. vel altero tantum petente, separandi sunt. Definita est verbo ad verbum à Celestino. I I I. in cap. laudabile eodem titulo.

Dubium. Quomodo mulier poterit viri impotentiam probare, postquam cum illo per triennium dormierit?

C O N C L V S I O.

Si est integra, & iudicio matronarum non est arcta, sed ad copulam idonea, constabit tunc virum esse frigidum. Ratio est, quia non potuit tunc matrimonium consummare.

C O N C L V S I O.

Si mulier fuerit corrupta, & vir Eunuchus, constat non esse matrimonium consummatum. Quia non sunt effecti vna caro, cum vir non potuerit seminare, quamuis illam corruerit.

Dubium. Quid si vir non Eunuchus, sed integer?

C O N

DE IMPEDIMENTO MATRIMON. 317
CONCLUSIO.

Si ambo diuortium petunt, ne fraudulentè petere videantur, introducendi sunt. 7. testes, aut propinqui, aut vicini, qui iurent de crudelitate illos per triennium bona fide coniugio operam dedisse, separandi sunt.

Dubium. Quid si alter tantum diuortium petat?

CONCLUSIO.

Si vxor petat per integritatem sui corporis, vel aliunde impotentiam viri non probauerit, viro credendum est. Si autem vir petat causas impotentie mulieris, scilicet, esse arctam, & cognosci non posse, adhibitis matronis ostendere debet, iuxta quarum sententiam separandi sunt, viroq. vt aliam ducat, facultas concedenda est. Hæc conclusio colligitur ex Cap. 1. & Cap. Laudabile. Et Cap. fraternitatis, De frigidis, & malificiatis.

Quid si facta per Ecclesiam separatione. Qui definitus est impotens, fiat per aliquam causam naturalem potens, vt si mulier arcta aliquo modo referetur, aut qui erat frigidus

habeat cum alia liberos, eritne tunc

Matrimonium reuoludandum?

*Ric. art.
3. q. 1. &
Sic. q. 1.*

CONCLUSIO.

Reparandum est semper primum Matrimonium, ita vt vxor referata priori viro, & vir frigidus veritate comperta, vxori restituatur. Definita est expressè cap. fraternitatis. Nā quotiescunque naturaliter fuerit remota impotentia, coniuges ad mutuo cohabitandum sunt compellendi, Nam secundum Matrimonium tunc fuit nullum.

• LIMITATIO.

Intelligenda est Conclusio dummodo à priori viro possit cognosci. Nam si semper est frigidus vir, aut instrumentum vxori improporionatum habeat, cui non potest naturaliter remedium adhiberi, non erit illi restituenda. Nam matrimonium fuit nullum.

Dubium. Quid, si impotentia perpetua per miraculum motorum dimoueatur?

CONCLUSIO.

Primum Matrimonium non erit tuac reparandum. Nam cum impotentia esset perpetua, impotens non potuit se ad impossibile obligare. Atque ita prior contractus matrimonialis fuit nullus.

Dubium. Si neuter coniugum separationem petat, quamuis alter sit impotens, poteruntne simul cohabitare?

CON-

Q V Æ S T I O
C O N C L V S I O.

Neutro reclamante simul cohabitare poterunt. Definira est in cap. laudabile, vbi legitur. Si ambo consentiant simul esse, vir eam, etiam non vt vxorem, habeat vt sororem.

Dubium. Poterunt se inuicem amplexari, & osculari?

C O N C L V S I O.

Si impotētia cōiugalis iudicio medicorum, & matronarū est perpetua, cui per causas naturales subueniri nō potest Mortaliter peccant amplexus, & mutua oscula sibi reddētes. Quia tales tactus sunt illiciti, nisi fiāt inter Matrimonio coniunctos, & tali existente impotētia non possunt vsu veri Matrimonij cōiungi.

C O N C L V S I O.

Si impotentia non fuerit perpetua, eiq. possit per causas naturales remedium adhiberi, coniuges tunc simul habitare possunt tanquam vir & vxor, & non vt frater & soror, quamuis impedimentum eorundi, non remoueat. Ratio est, quia impotentia, quæ per causas naturales remoueri potest, non irritat Matrimonium, vt ex superioribus constat.

A P. Hinc mulier, quæ nupsit Euncho, & libidinosè se mutuo
P E N. osculantur, & amplexantur, sunt in statu damnationis, nisi quo ad thoram separentur. Non enim inter illos est verum Matrimonium. Quia Eunuchio viuente si alteri nupsit, erit verum.

A P. Hinc, vir habens mulierem arctā, quæ per incisionem sine
P E N. periculo referari potest, non vult tamen iuri suo cedens, poterit illam sine mortali libidinosè tangere. Nam sunt veri coniuges cum impedimentum sit temporale.

S. Th. hac
dist. 34.

Difficul. Si vir vxorem virginem habeat, quam non potest referare potest tamen ad corruptam accedere, tenebiturne virgo, per artem, vt sit viro, cui semel nupsit, apta, aperiri?

C O N C L V S I O.

Si vir cum corruptis suam expertus est potentiam, quia ex illis liberos habuit, vxor virgo referari debet. Et ei apta reddatur, si enim mulier arctā tenetur sine mortis periculo pati incisionem quanto magis virgo, cum maius impedimentum sit arctitudo, quam virginitas.

A P. Hinc, si potentia viri non fuerit cum corruptis manifesta, vir
P E N. go non tenebitur referari, Ratio est, quia vir fortassis est frigida naturæ. Quod quidem, si semel fuerit referata, per artem medicinæ probari non poterit.

Art. II. An maleficium, vt frigiditas, impediat, & dirimat Matrimonium?

C O N-

Maleficium perpetuum impedit, & diuinit Matrimonium. Definira est Cap. finali de frigidis, & maleficiatis. Quod in presencea per artem diaboli efficitur.

CONCLUSIO.

Maleficium temporale non impedit Matrimonium contrahendum. Patet ex definitione Matrimonij, quia sic impeditus, subtrato impedimento, potest debitum reddere.

Dubium. Quomodo probari poterit, si ne perpetuum an non

CONCLUSIO.

Si coniuges per contiuum triennium habitauerint, bonaq. fide coniugali copula operam dederint, & cognoscere non potuerint, hoc qui non solum per proprium iuramentum, verum etiam per septem propinquorum iuramentum de fidelitate, probauerint, maleficium esse perpetuum dignoscetur. Sententiaque nullitatis preferenda; & danda vtrique nubendi cum alio facultas erit. Definira est in Cap. Finali, de frigidis, & maleficiatis, & in Can. si per Sortiarias 33. q. 1. nam cum maleficiatis non sit respectu omnium, sed vnius tantum impeditus, non erit profecto, ne cum aliis contrahat. prohibendus.

Dubium. Quomodo maleficium erit auferendum?

CONCLUSIO.

Vno quatuor modorum poterit remoueri, vel remedijs spiritalibus, vt ieiunijs, orationibus, peccatorum contritione vt Deus opera diaboli dissoluat. Quod quidem remedium in Can. Si per sortiarias, collocatur, vel 1. per medicamenta contraria, quibus plerunq. maleficiu soluitur. Vel 3. per destructionem signi, quo durante pacifcitur diabolus cum magi coniugem futurum esse maleficiarum; vt magi decipiantur credentes in illo signo, quod vocatur maleficium, virtutem aliquam esse, cum nulla sit. Vel 4. potest per aliud maleficium destrui. Vt si magus per inuocationem daemoris signum destruit ex his quatuor modis duo priores, vt constat, meritorij sunt, non modo liciti, & tertius item, quando Magus rogatus sine inuocatione daemorum signum destrueret, quemadmodum Sco. recte docet, esse q. meritoriam, illum ad hoc inducere, nuquam tamen erit licitum opera diaboli vt ad maleficium auferendum vt constat ex Canone Qui Saluatore 26. qo. 2. Oppositum tamen tenet. Summa Anglica verbo superstitio §. 13. Dicit enim, non esse mortale, vt opera magi, ad dissoluendum maleficium, qui paratus est inuocare diabolum ad alias actiones praticandas.

Dist. praesenti & Can. qo. 2. quolibet 10. 1. Et sicut apud autem est Anthon las d. 11.

*Diffic. An destructio maleficio, Matrimonium auctoritate
Ecclesiæ solutum, sit reparandum?*

S. Bona. Dux sunt opiniones. Prima dicit non esse reparandum
ar. 2. q. 2. Constat ex textu, in capite si per fornicarias 3. 3. q. 2. Quæ est e-
d. 34. ar. tiam Sco. Contraria opinio est Ric. & censetur communis.

CONCLUSIO.

3. q. 1. & Maleficij destructio per solam habilitatem maleficiati non
2. Sco. q. potest Ecclesiæ constare. Patet quia maleficiatus respectu vnus
1. non censetur talis respectu omnium, & ita poterit esse habilis
ad secundam, & non ad primam, & ita est vera Sco. opinio &
Abulensis, super Matth. cap. 19 quæst. 90.

CONCLUSIO.

Quandocunque Ecclesiæ constiterit, maleficium esse subla-
rum. Primum Matrimonium erit reparandum. Patet, quia
maleficium temporale veritatem primi Matrimonij non ab-
stulit. Vt ex superioribus constar.

Ric ar. 4. *Art. III. Furios, & amentes possuntne contra-*
q. 1. D. B. *here Matrimonium?*

CONCLUSIO.

na. ar. 3. Perpetuo amentes sunt inhabiles ad matrimonium contra-
qu. 1. hendum. Et si contrahant, matrimonium erit nullum. Ratio est,
quia consensus libet est de ratione matrimonij, & tales amentes
libertate omnino carent.

CONCLUSIO.

Valebit tamen matrimonium ante talem amentiam contra-
ctum. Quia solemne votum dirimit dumtaxat matrimonium
Amentes, qui habent lucida intervalla, tempore, quo ratione v-
runtur, matrimonium contrahere possunt. Ratio est, quia pos-
sunt præstare liberum consensum, qui ad matrimonium suffi-
cit.

Dis. Si amentia superueniat Matrimonij contracto, con-
iunx sanus tenebitur ne reddere, & exige-
re ab amente debitum?

CONCLUSIO.

Poterit quidem sine peccato. Quia sanus petendo vitur iure
suo, & reddendo amentem à pollutionis periculo liberat.

DD. ea- **QVÆSTIO DE DIVORTIO CAUSA**
dem. d. & **A D V L T E R I I.**

Alex. Alé. **A D V L T E R I I.**

3. p. q. 46 Hac q. d. 3 5. magistri explanatur.

totoni. 2. *Art. I. An vir quo ad thorum uxorem adulte-*
Ric. 1. q. *ram dimittere possit?*

1. Dur. q. **CONCLUSIO.**

1. S. Th. Integrum est illum quo ad thorum dimittere. Definita est à
Chri-

Christo Iesu Math. 19. dicente. Qui dimiserit uxorem &c. frangenti enim fidem fides non debetur eidem.

Uis. Poteritne a viro propter crimen contra naturam dimitti?

Dux sunt opiniones: Prima negans Glossæ in c. Omnes 3 2. q. 7. & Innocentij in c. Maritus De adulteris, & D. Panormitani eodem c. Contraria opinio est Ric. B. Thom. Bona. & Palu. & Sylue. verbo Divortium.

CONCLUSIO.

Vir potest uxorem contra naturam fornicantem dimittere quia propter fornicationem, vt ex prima conclusione constat licet illam dimittere, & nomine fornicationis in Can. Meretrices 3 2. q. 4. omnis illicitus coitus intelligitur.

Hinc propter tactus impudicos, & seminationem extra vas non licet uxorem dimittere. Quia non est fornicatio, neq; adulterium. Nisi quando sit congressus in vas naturale, aut contra naturam. A P-
P E N.

CONCLUSIO.

Quando vir etiam adulterium commisit non potest uxorem dimittere. Definita est in Can. 1. 3 2. q. 6. & in Cap. intelleximus, & in c. fina. de adulteriis. Paria enim delicta mutua compensatione tolluntur.

Idem iudicium est de muliere, quæ pluries adulterium commisit. Nam vt causa dimittendi uxorem est sola fidei conjugalis fractio, similiter & recompensationis causa erit fractio fidei in utroque coniuge parum enim refert sintne adulteria vtriusque paria, an non, cum vterque fidem frerit. A P-
P E N.

CONCLUSIO.

Quando vxor nō spēte, sed per violentiā imo in tali casu illa nō peccat vt cuius petere potest multis exēplis. adulteriū commisit, non est dimittenda. Definita est in Cano. Itane & in Can. proposito 3 2. q. 5. & ad maiorem explicationē lege Can. Omnes. 3 2. q. 7. Nam vbi non est culpa, pœna esse non debet.

CONCLUSIO.

Quando vxor bona fide existimans maritum mortuum, nupsit secundo, a primo dimitti non potest. Definita est in Can. cū per bellicam. 3 4. q. 2.

CONCLUSIO.

Quando aliquis sub specie mariti illam cognouit, dimittenda non erit. Ita definitur Can. in lectum 3 4. q. 1. & est Conci. Triburien.

CONCLUSIO.

Neque dimittenda est, quando maritus tradidit adultero X
vxorem

vxorem. Definita est in cap. Discretionem, de eo, qui cognouit
conlanguineam vxoris suae.

C O N C L V S I O.

Neque dimittenda est, si maritus adulterij conscius illam co-
gnouit, visus enim est tunc noxam dimittere. Definitur ita in
Cano. si quis vxorem 3 2. q. 5. quod si postea adulterium com-
misit, propter adulterium a reconciliatione commissum, illam
repellere poterit. Verum si post separationem, illa quoquo mo-
do cognoscat, iniuriam remittere censetur.

C O N C L V S I O.

Quando repudiata fuerit vxor ante Baptismum, si ambo ad
fidem conuertantur, licet fuerit a secundo viro ante Baptismum
cognita: priori nihilominus erit reconcilianda, ita definitur in c.
Gaulamus. De diuortijs.

Ric. arti.

Dubium. An vir ex praecepto vxorem dimittere teneatur?

1. q. 2. Al-

C O N C L V S I O.

bulem su-

Quando vxor non perseuerat in crimine, eam dimittere non
teneretur, nam verba Christi, Qui dimiserit vxorem, &c. non infi-
nuant praeceptum, sed permissionem, vt Glo. 1. ad Cor. 7. docet,
eam enim tunc retinendo omnis ratio scandali cessat.

per M. it.

c. 19. q.

7. D. v.

& D. Ba.

C O N C L V S I O.

eadem d.

arti. 1. q.

2. s. Th.

qu. m. i. c.

art. 2.

Quando maritus nullo modo potest vitare suspicionem par-
ticipationis in crimine, illam retinendo, relinquere tenetur. Ra-
tio est, quia tenetur vitare scandalum. Vide literam Magistri.

C O N C L V S I O.

Si eam aliter corrigere non potest, tenetur illam etiam dimit-
tere. Quia ex praecepto correctionis fraternae obligatur ad illam
corrigenam, & cum aliter non possit corrigi quantum per diuor-
tium, ei subuenire hoc modo tenebitur. Definita est in concilio
Arclateni, & habetur in cano. Si vir de adulteris & stupro.

C O N C L V S I O.

Quando potest maritus vxorem retinendo suspicionem re-
mouere, poterit incorrigibilem retinere praesertim, si dimissa fu-
tura est deterior. Ratio est, quia cessat omnis ratio scandali
data, & iuri suo cedere potest. Nam facultas dimittendi vxorem
adulteram in fauorem viri concessa est.

*Dis. Poteritne vir vxorem adulteram propria
auctoritate dimittere?*

C O N C L V S I O.

Potest, in quoad thorum, vir vxorem dimittere in poenam per-
fidiae conjugalis, dummodo sit certus de adulterio, aut verissi-
mis coniecturis illud suspicetur. Aliiter non potest petenti debi-
tum denegare. Eset enim iniustitia conjugali debito, ex leuissi-

DD. v. b.

supra.

nis, & incertis coniecturis vxorem priuare.

CONCLUSIO.

Non potest vir quoad habitationem ab vxore adultera recedere. Nisi per iudicis sententiã. Quia nullus est in causa propria iudex, & accusator. Et ideo auctoritate iudicis debet fieri separatio.

LIMITATIO.

Hæc conclusio intelligitur, quando ex tali separatione scandalum oriretur, vel vxor reclamauerit.

Hinc, cessante scandalo, & vxoris reclamacione, poterit sine scrupulo conscientie, etiam ad Indos migrare. Quæ orationes tantum vim habent, quandiu vir post separationem caste vixerit. Nam si adulterium commiserit, & ius suum amittit, & vxorem sibi reconciliare tenetur, quod est à confessoribus maxime notandum.

CONCLUSIO.

Si crimen vxoris fuerit notorium, poterit coniux innocens ab vxore adultera propria auctoritate separari. Ita definitum est in cap. significasti. De diuortis.

Diffic. potestne simul esse vxor virum adulterum.
admittere.

Caieta Mart. 19. falsus est, affirmans, solis viris tale priuilegiũ fuisse concessum. Communis autem opinio Ric. bona Tho. tenet oppositum Vbi supra.

CONCLUSIO.

Vxor quoad thorum virum adulterum dimittere, eique debitum negare potest. Definita est in Cano. Christiana, & ex Concilio Mileuitano Cano. placuit. 32. q. 5. vxor nihilominus propter honestatem debet cedere iuri suo, vt virum à concubina detineat.

CONCLUSIO.

Ius civile non concedit actionem vxoribus in viro adulteros, vt quoad habitationem separentur. Bene tamen ius Canonicum. Quia auctoritate iudicis Ecclesiastici à cohabitatione viri adulteri recedere potest, id enim exigit Christiana pietas & charitas.

Diffic. An possit vir dimissa vxore adultera,

Communis est DD. Sententia: ut non possit iterum ducere.

CONCLUSIO.

Facto per fornicationem diuortio, nouitri coniugum ad secundas nuptias transire licet. Patet Matth. 15. Qui dimiserit vxorem nisi ob fornicationem, & aliam duxerit mæchatur

Vbi Christus Iesus duo præcepit. Primum, ne Christiani dimittant vxores dantes eis libellum repudij, vt Iudæi faciebant. Secundo, ne illis repudiatis, alias ducant. Huius loci variae sunt expositiones. Verum Catholica sententia est, exceptiuam (nisi) solum esse prioris præcepti, & non secundi. Quemadmodum B. Paul. docet dicentis, his qui Matrimonio coniuncti sunt præcipio, non ego sed Dominus, vxorẽ à viro non discedere. Quod si discesserit, manere inuictam aut viro suo reconciliari, & vxorem ne dimittat.

CONCLUSIO.

Cast. Verbo nuptia here. 5.

Hæc veritas Catholica, s. Matrimonium quoad vinculum per diuortium propter fornicationem factum non tolli: est ab Ecclesia definita à temporibus Apostolorum, vt D. Damascenus lib. 4. orthodoxæ fidei docet. Et in Concilio Mileuita. 32. q. 7. Cano. Placuit. Et in Concil. Eliber. Cano. fidelis. Et in Conc. Flor. his verbis. Quamuis ex causa fornicationis liceat thori separationem facere, non inde aliud Matrimonium contrahere fas est, cum Matrimonij vinculum legitimè contractum perpetuum est.

A. P. PEN. Herefs. C. 11. an te legentis & t. v. 1. p. 1. D. Bo. ar. 3 q. 1. Res. art. 3 q. 2. 2. Dar. q. 2.

Hinc, confutatus manet error Erasmi in annotationibus Matth. 19. & in paraphrasi 1 ad Cor. 7. affirmantis: per adultetium vxoris Matrimonium quoad vinculum ita dissolui, vt liceat vtrique coniugum ad secundas nuptias transfolare, atque etiam Caiet. super Matth. 19. qui illam docuit dicens, salua semper Ecclesiæ definitione, quæ hactenus (inquit) non apparet.

Ar. II. An vir teneatur reconciliare sibi vxorem adulteram?

CONCLUSIO.

Potest, non tamen tenetur. Patet ex B. Paulo dicente, maneat inuicta, aut suo viro reconcilietur. Quod est intelligendum, dummodo cesset omnis scandali suspicio. Alioqui enim nõ poterit. Nam iudicaretur adulteri patronus.

Dif. Tenebiturne coniunx repudiatus redire si innocens petat?

CONCLUSIO.

Tenerur profecto. Ratio est, quia innocens ius petendi debitum nauquam amittit. Atque ita tenebitur nocens debitum reddere, etiam si vorum continentiaẽ emiserit, si tamen fuerit votum simplex, quia per diuortium cõceditur repudiato facultas ingrediendi religionem, à qua professione facta extrahi non potest.

S. Tho. q. vnica ar. 6. D. Bo. ar. 1 q. 2.

Dif. Facto diuortio, si innocens adulterium committat tenebiturne nocentem sibi reconciliari?

S. Thom.

S. Tho. in foro conscientia dicit teneri, Canonista oppositum tenent in cap. ex literis.

CONCLUSIO.

In foro exteriori proculdubio tenebitur, si repudiatus hoc perat. Ita enim definitum est in Cap. ex literis. de diuortis.

CONCLUSIO.

In foro conscientia etiã ad hoc obligatur, quoniam ipse tenetur quoque seruate fidem coniugij. Quamobrem si adulteriũ commiserit, erit etiam in conscientia re compensationi locus. *Nota con fessor.*

Dis. An vir occulte adulter vxorem adulteram repudiando peccet?

CONCLUSIO.

Peccat quidem, nam amisit ius repudiandi, vt ex superioribus constat, & confirmatur ex B. Paulo dicente. Qui dicit non mæchandum, mæchatis. *Ad Rom c. 2.*

Ar. III. Quæ crimina Matrimonium contrahendum dirimunt?

CONCLUSIO.

Hanc licitã esse causam dirimendi contractũ talẽ æquus rerũ æstimator facile videt. Solum homicidium vnus cõiugis ab altero coniuge machinatum, Matrimonium dirimit contrahendũ, vt si dicat Titius Bertæ, occidamus meam vxorẽ, &c. & sequatur homicidium ab vtroque machinatum, non poterit inter illos Matrimonium contrahi. Definita est in c. laudabile, de conuersione infidelium. Vbi Celestinus I I I, Papa præcepit, ne Saraceni ad fidem conuersi ducerent vxores Christianas, quarum suggestione viros illorum occiderunt, quas si duxissent, vt separarentur, mandauit.

Hinc, si Saraceni tantum occidissent viros sine vxorum consilio, & machinatione, tale homicidium non esset impedimentũ contrahendi cum vxoribus occisorum. Solum enim homicidium commune dirimit Matrimonium contrahendum.

CONCLUSIO.

Homicidium adulterio mixtum dirimit quoque Matrimonium v. g. si Matthæus cognouisset Catherinam vxorem Bernardi, & ipsa sciente, vel ignorante Matthæus postea occidisset Bernardum virum suum, vel propriam vxorem, inter illos non posset esse Matrimonium. Definita est in Cano. Si quis viuente 3 r. q. 1. & in c. super hoc. De eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluerat per adulterium. Differt autem hæc conclusio a prima, quod in prima solum homicidium commune sine adulterio sufficit, in secunda veto homicidium ex vna parte, adulterio cõmixtum sine amborum consensu.

Dubium. Quid si homicidium sit commissum sine intentione contrahendi cum participante, ut in prima conclusione, vel cum participante in adulterio, ut in secunda conclusione?

Verbo Dux sunt opiniones. Prima Sylvest. dicentis homicidium
Matrimo- commune, vel mixtum adulterio nunquam impedire Matrimo-
monium contrahendum. Nisi à delinquentibus an uno contra-
§ § 9. hendi committatur. Secunda & opposita est Ric. & Caiet.

C O N C L U S I O.

Ric. ubi In utroque casu matrimonium impeditur. Quamvis non
supra Ca adsit contrahendi intentio. Nam Canones citati de his sine
ietari. distinctione loquantur, & ita sine distinctione erunt interpre-
verbo randi, ut ex cap. laudabile constar.

*Matrim.**§ 5.*

C O N C L U S I O.

Quando interuenit adulterium cum fidei datione, vel cum Matrimonio de præsentì, deinceps Matrimonium consistere non potest. Definita est cap. 1. De eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluit per adulterium. V. g. Petrus coniugatus cõtraisit adulterium cum Berta coniugata, vel soluta, aut è cõuerso, & contraxit cum illa sponsalia, dicens: mortua propria vxore ego ducam te, vel per verba de præsentì cum illa contraxit tunc mortua Petri vxore non poterit Bertam ducere.

Dubium. Quid si sola simplex promissio iuramento firmata, aut non firmata ex vna tantum parte interueniat?

Duplex est opinio, quidam, ut refert Ric. asserunt minime impediti, alij vero oppositum tenent;

C O N C L U S I O.

Promissio ex vna parte sufficit, ut mortuo coniuge innocente, adulteri inter se contrahere non possint. Simplex enim promissio sponsalibus æquipollet.

Quid si vnus adulter alterum coniugatum esse ignoret?

C O N C L U S I O.

Bene poterit Matrimonium contrahi. Definita est expressè cap. 1. & in cap. veniens, de eo qui duxit in Matrimonium & c. debet enim esse malitia ex parte vtriusque scilicet, ut ambo intelligant crimen commissum esse adulterium, & non simplicem fornicationem.

Dubium An solum adulterium sine fidei datione & sine homicidio impediat Matrimonium post mortem coniugis innocentis?

C O N

CONCLUSIO.

Non impedit Matrimonium contrahendum, expresse definita est per Innocentium III. in cap. significasti. De eo, qui duxit in Matrimonium quam polluit per adulterium. Nam Canones, qui in oppositum adducuntur non de puro adulterio, sed de adulterio cum morte conjugis, vel fidei datione mixto loquuntur.

Dubium. Sola fidei datio, vel Matrimonium viuentis prioris coniuge sine adulterio, aut homicidio impedit ne Matrimonium?

CONCLUSIO.

Nequaquam impedit, dummodo nec ante, nec post fidei dationem adulterium sequatur. Definita est in cap. finali de eo, qui duxit in Matrimonium &c.

QVÆSTIO DE ERRORE CONDI-
TIONIS SERVILIS.

De hac quæstio disputat Magister 3. 6. distinctione & ibidem DD.

Art. I. Quando quis duxit ancillam, credens esse liberam, cognita seruitute erit validum Matrimonium?

CONCLUSIO.

SI coniunx liber cum serua ignorantem ignorantia inuincibili contrahat Matrimonium est nullum. Expresse ita definitur in cap. Deposuit, & in cap. ad nostram. De coniugio seruorum. Impedit namque seruitus debiti redditionem. Quia seruus potest à Domino impediri, ne debitum reddat, & prolem educare possit. Notanter dicitur, si ignoranter &c. Quia si uterque fuit seruus, erit validum Matrimonium. Error enim æqualis conditionis non vitiat contractum. Vt Ric. & Sco. docent. Idem est iudicium de errore melioris conditionis, qui non vitiat contractum ut si quis contrahat cum libera, existimas esse ancillam.

S. Bona
art. 1. q.

1. S. Tho.

q. unica

art. 1. Ri-

car art. 1.

q. 1. Dur.

& Sco. q.

1.

Dubium. Est ne hoc impedimentum de iure nature, vt frigiditas, & arctitudo. An de iure Canonico tantum, vt consanguinitas?

Ricar. & Palu. de iure Canonico tantum, esse opinantur.

CONCLUSIO.

Matrimonium à libero cum ancilla ignorantem contractum ante Canonicam institutionem fuit iure nature irritum. Quia iure nature error circa essentialia contractus contractum irritat, qui a est in voluntarius. Et quando liber ignoranter contrahit,

cum serua errat circa essentialia contractus. neque enim potest seruus reddere debitum quoties petatur.

CONCLUSIO.

Si seruitute cognita coniunx liber carnaliter seruam cognouerit, Matrimonium erit validum. Definita est expresse in Cap. Proposuisti, & in Cap. Ad nostram. citatis.

A P- P E N. Hinc si scienter libera cum seruo coniuge contraxerit: Matrimonium erit validum. Volenti enim, & consentienti non fit iniuria.

CONCLUSIO.

Si Dominus libertatem seruo concedat, vt cum libera contrahat, vel econuerso seruus liber manet, & Matrimonium tenet. Definita in quadam authentica Quæ à Glossa in cap. Ad nostram, allegatio refertur. Tunc enim Matrimonium est inter liberos. Quia, vt dicit Panor. in dicto cap. si ancilla Domino sciente, & non contradicente contraxerit cum libero, illam manumittere videtur.

CONCLUSIO.

Si Titius contraxerit ignoranter cum Berta ancilla, & post aliquot dies Dominus Bertæ manumiserit illam. Non erit tunc verum matrimonium. Propterea quod defuit consensus. Nam præteritus fuit nullus, & nouus non habetur.

A P- P E N. Hinc neque valebit etiam si eam secreto manumissam carnaliter cognouerit. Quia primus consensus fuit nullus, & adhuc ignorantia perseverat. Hæc est Glossæ Cano. si quis 29. q. 2. contra Palud. hac distinctione.

CONCLUSIO.

Si liber cum serua, vel econuerso contraxerit, & detecta seruitute voluerit Matrimonium per nouum consensum ratum habere, coniunx seruus tunc consentire minime tenetur. Ratio est, quia præteritum Matrimonium fuit nullum, & requiritur nouus consensus, quem seruus præstare non tenetur, cum contrahendi, vel non contrahendi potestatem habeat.

Dubium. Si ver ignoranter contrahens cum ancilla, tanto illam amore prosequitur, vt si tempore contractus seruitutem agnosceret eam nihilominus duceret cognita seruitute valebit?

Soto partem negantem tenet. Ric. hac distinctione oppositum asserit.

Dist. 3. art. 1.

CONCLUSIO.

Tunc Matrimonium valeret. Ratio est, quia talis contractus non est nullus, eo quod ius Canonicum personas illegitimet, vt supra diximus. Sed quia interuenit error circa essentialia quomodo

impeditur consensus, & cum in casu posito, si seruitus esset nota consensus non esset impeditus, nullus censetur fuisse error, atque ita Matrimonium valebit.

Art. II. Possunt ne duo serui, inuitis Dominis Matrimonium contrahere?

CONCLUSIO.

Possunt inuito Domino matrimonium contrahere. Definita est in Can. omnibus 9. q. 2. & in cap. 1. de coniugio seruorum, nam circa redditionem debiti, cum sit actio ex naturæ inclinatione fluens, nec pretio æstimabilis seruus sui iuris est.

CONCLUSIO.

Poterit tamen Dominus in locis remotissimis seruum vendere, ne debitum soluere valeat. Ratio est, quia per tale Matrimonium ius Domini non est extenuatum, & ita vt ante Matrimonium, sic post illud vendere poterit. Tenebitur tamen quoties potuerit petenti reddere: quando à Domino propter alia obsequia ratione seruitutis exhibenda non impeditur. Hæc est Sco. contra Ric. & S. Tho. hac distinctione.

CONCLUSIO.

Si seruus cum ancilla Domino volente contraxerit, non poterit tunc Dominus impedire, quo minus seruus cum vxore singulis noctibus dormiat. Quia concedendo seruo, vt vxorem *Ricardi* ducat, visus est cedere iuri suo ad hoc, vt non possit petitionem *est.* debiti impedire. Quod si concesserit, vt cum libera contrahat, censetur illum manumittere, vt principio huius quæstionis declaratum est.

Art. III. Potestne vir vxore inuita se in seruitutem redigere?

CONCLUSIO.

Nequaquam potest. Definita est in Concil. Triburiensi, & refertur in Can. Perlatum 9. q. 1.

CONCLUSIO.

Alienatio in seruitutem nulla ratione in præiudicium vxoris valet, neque debet fieri separatio quoad thorum, ita vt si eodem tempore vxor, & Dominus postularent obsequia potius teneatur vir Domino soluere obsequium: quia secunda obligatio nõ valet in præiudicium prioris. Quandoquidem vxor habet iam ius acquisitum super virum, neque inde serua efficitur. Vt ex Concilio citato constat. Nam etsi sint vna caro quoad copulam, non sunt tamen quoad alias actiones.

Lubium. Filius ex serua & libero natus, cuius parentis conditionem sequitur?

CONCLUSIO.

Ric. hac dist.

Partus quoad seruitutem, matris, & non patris conditionem sequitur, vt natus ex parte seruo matre libera, est liber, & ex patre libero & matre serua, est seruus. Definita est in cap. i. de natis ex libero ventre.

CONCLUSIO.

S. Tho.
est.

Quoad homo, & immunitates, natus ex patre libero, sequitur patris conditionem. Experimento hæc passim comprobatur. Ricar. affirmat in quibusdam prouincijs sequi parentis deterioris conditionem, quantum ad immunitatem, & seruitutem.

Art. III. *An ante pubertatem legitimum Matrimonium contr. hi possit.*

CONCLUSIO.

Matrimonium ante duodecim annos in fœmina, & quatuordecim in viro est nullum. Definita est in cap. Attestationes, de desponsatione impuberum.

CONCLUSIO.

Tunc dicitur vir implensse annos pubertatis, quando attingit decimum tertium annum cum dimidio, & fœmina vndecimum cum dimidio, expleto tamen. Definita est in cap. continebatur. eodem titulo.

CONCLUSIO.

Quando ante pubertatem malitia, id est, concupiscentia supplet ætatem quoad coeundi potentiam & prudentiam, atque discretionem, tunc Matrimonium, si fuerit consummatum, erit validum. Ita definitur in cap. de illis El. 2. & in cap. finali. Eodem titulo.

Syluest.
verbo

Matri 5.
S. 7. Cast.
ver. sacer
dotium.

Hinc si vir decem annorum consummauerit Matrimonium cum puella pubere, aut impubere, erit verum inter illos Matrimonium. Quia malitia supplet ætatem.

QVÆSTIO DE IMPEDIMENTO

ORDINIS.

Her. 4.
Clitonens
de conti-
nentia Sa-
cerdotali.

Hæc quæstio à Magistro dist. 37. proponitur DD. ibi.

Art. I. *An potuerit Ecclesia dispenare, vt in sacris constituti sint ad Matrimonium inhabiles, vel an perpetuus cœlibatus Sacerdotum Ecclesie expediat?*

CONCLUSIO.

Sor. li. 7.
de iust. &
iar. quæst.
8. Ricar.
l. q. 1.
Dyr. q. 1.
Bon. ar.
quæst. 3.

Summopere Ecclesie Catholice expedit, vt eius ministri in sacris constituti perpetuum obseruent cœlibatum, debent enim pro populo orare, & peccata populi ligere, & patres pauperum esse, & præ cæteris honorari, quæ omnia matrimoniali vsu interueniente, non possent, vt decet, exerceri. Constat. i. ad Cor 7. & experientia rei familiaris demonstrat. Et tandem si essent coniugati, vilesceret eorum persona, & doctrina, non enim in maiori honore, & pretio, quam cæteri populares haberentur.

CON-

CONCLUSIO.

Hæreticum est affirmare licitè posse Sacerdotes Latinos uxores ducere. Quia definitionibus multorum vniuersalium Conciliorum aduersatur, in quibus Sacerdotum Latinorum coniugia damnantur. Et illegitimi ad nuptias redduntur. Vt cõstat ex Concilio Niceno, & Arelatensi, vt refertur in Cano. Assumi, & Cano. Præterea. Et Cano. D. aconus d. 28. & est definita cap. 1. & 2. qui Clerici Matrimonium contrahere possint.

Diffe. Calibatus Sacerdotum in: epine à primitiua Ecclesia?

LIMITATIO.

Apostolorum temporibus multi coniugati ad Sacerdotium, & Episcopatum assumebantur. Definita est in cano. si quis d. 32. dicit enim B. Paul. Episcopus sit vnius vxoris vir.

CONCLUSIO.

Nunquam licuit, vt aliquis post receptum sacrum ordinem, Matrimonium contraheret. Hæc conclusio expressè habetur in Canone. 27. Apostolorum, & est definita in concilio Neocæsariensi. Vbi dicitur. Si presbyter vxorem duxerit, ab ordine deponi debet statuiamus. Lege can. Syracusana dist. 78.

Diffe. Quo tempore cepit sacerdotalis continentia?

Due sunt opiniones extremæ. Prima est Clithouei, quæ sequenti conclusione continetur.

CONCLUSIO.

In primitiua Ecclesia coniugati, qui ad sacros ordines promouebantur, Matrimonio cõtracto utebantur. Mortuis tamen vxoribus ad secundas nuptias migrare non poterat. Definita est in Can. 6. Apostolorum, & in Can. cum igitur 35. q. 1. vbi habetur Catholica Ecclesia post instituta, quædam consilia perfectionis addidit, scilicet de continentia ministrorum, vnde sequitur in primitiua Ecclesia licuisse Sacerdotibus, vt Matrimonio antea cõtracto. Contraria opinio est Soti asserētis, quando cõiugatus ad sacros ordines assumebatur fieri diuortium inter ipsum, & vxorē quo ad habitationē, & thorum. Non autē quo ad vinculum. Consuetudinem primitiua Ecclesie Græci modo retinent.

vbi supra

Diffe. In sacris ordinibus constitutus estne inhabilis ad Mar.

CONCLUSIO.

Est quidem inhabilis. Definita est in cap. 1. & 2. Qui Clerici, vel vouentes Matrimonium contrahere possint, atque etiam in multis textibus. d. 28. & 31.

CONCLUSIO.

Qui in aliquo sacrorum ordinum constitutus cõtraheret, ipso facto esset excõmunicatus, & Matrimonium esset nullum. Definita est in Clementina vnica. De contumguitate & affinitate.

Diffe. Quo iure tale Matrimonium esset nullum?

Tres sunt opiniones. Prima opinio est D. Tho. & Ric. hac diff. scilicet, apud Græcos Matrimonium fuisse nullum ratione ordinis, & voti solennis continentiae. Secunda est D. Bon. Dur. & Sco. asserentium esse nullum, solum propter Ecclesiae institutionem, quæ illos illegitimat sicut intra quartum gradum consanguinitatis contrahentes inhabilitat. Tertia opinio Maioris tenet iure diuino esse nullum.

C O N C L U S I O.

Non sunt inhabiles ratione voti. Ratio Sco. est, quia si quis tempore receptionis sacrorum ordinum non haberet intentionem promittendi continentiam, & Matrimonium contraheret, esset nullum Matrimonium non ratione voti, quia nullum emisit votum.

C O N C L U S I O.

Neque erit nullum iure diuino. Ratio est, quia frequenter Roman. Pont. cum Subdiaconis dispensat. Quæ quidem dispensatio esset nulla, si quis iure diuino contrahere prohibetur.

C O N C L U S I O.

Solum est nullum propter Ecclesiae institutionem. Nam si nõ iure naturæ, nec diuino, nec ratione voti, erit profecto ex institutione Ecclesiae duntaxat nullum.

Diffic. An sicut Matrimonium nullum, & impeditur per sacros ordines, ita et conuerso Sacer orao per Matrimonium impediatur?

C O N C L U S I O.

Coniugatus sacros ordines recipiendo peccat, nihilominus tamen characterem recipit. Definira est in cap. coniugatus de conuersione coniugatorum vbi dicitur coniugatum posse ad sacros ordines promoueri, continentiam profitente vxore.

Art. II. De impedimento criminis, quod impedit Matrimonium, non tamen dirimit contractum?

Sunt autem sequentia. Primum, interdictum Ecclesiasticum vt si Curatus, & Episcopus rationabilem ob causam prohiberet ne fierent sponsalia, quin seruaretur certa solennitas, de qua re est titulus in decretalibus de matrimonio contra interdictum Ecclesiae: Quod quidam impedimentum olim non dirimebat Matrimonium, nunc autem post Concil. Trid. sunt nulla & irrita, si non seruetur forma in concilio præscripta. Et ita erit hoc impedimentum inter impedimenta dirimentia connumerandũ.

Secun-

Secundum, est simplex verum continentia, de quo distinctio
ne proxima.

Tertium, sponsalium, & impedit secundum iustitiam Ma-
trimonium cum alia. Quia fit iniuria priori sponsæ frangendo
illæ fidem.

Quartum est, Catechismus, ut qui tenet aliquam ad Catechis-
mum ante Baptismum, prohibetur cum illa contrahere.

Quintum, incestus cum consanguineis vxoris, nam vxore
mortua priuantur facultate amplius cum alia contrahendi.

Sextum, vxoricidium.

Septimum, raptus alienæ sponsæ.

Octauum, Eleuatio proprii filij de fonte Baptismi, de quo su-
pta.

Nonum, Præbytericidium.

Decimum, solemnis pœnitentia.

Vndecimum, coniugium scienter cum moniali contractum.

Inter hæc impedimenta primo omisso, duo sequentia, votum,
scilicet, & desponsatio transgressores ad mortale obligant. Reli-
qua vero citra contemptum minime, & fortassis iam non sunt
in vsu. Ut Caiet. in summa existimat, verbo Matrimonium ca. i.

*Diffic. Potestne in aliquo casu vir sine peccato interi-
mere vxorem adulteram?*

CONCLUSIO.

Vir autoritate propria vxorem adulteram etiam in adulte-
rio deprehensam interficiens mortaliter peccat. Nemini enim
licet autoritate propria vindictam sumere, ut author est D.
Paul. docens, potestatem superiorem legitimam, scilicet, præla- *Ad R. 31*
tum, siue iudicem esse Dei ministrum, & vindicem in iram ei,
qui male agit.

CONCLUSIO.

Interficiens vxorem in adulterio deprehensam in foro exte-
riori, tanquam homicida non punitur, secus vero, si extra adul-
terium, etiam si ipsa sit adulterij rea. Constat per legem Grachus.
Cod. ad legem Iuliam. de adulteriis. Nihilominus mortaliter
peccat. Quia lex ciuilis solum ignoscit Marito occidenti vxore
in adulterio deprehensam, & non concedit facultatem in-
terficiendi autoritate propria. Quoniam est contra legem na-
tura.

CONCLUSIO.

Non tamen peccabit, si Iudicis autoritate illam occidat. Est
enim tunc iustitiæ minister, sicut carnifex, qui occidens latro-
nem

latronem Iudicis, autoritate non peccat. Sunt enim huiusmodi leges, quemadmodum & leges, quæ in Leuitico, & in Deuter. habentur, quibus adultera lapidari præcipiebatur. Vnde possent modo habere vim, si illas lex civilis restauraret. Alia est opinio tenens, virum sic uxorem occidentem peccare.

Cap. 2.
Cap. 12.
S. o. 257 d.
15. q. 3.

Art. An votum Matrimonium impediatur?

Hoc art. d. 3. 8. Mag. explicatur, in qua differit de voto cuius disputationem in secunda parte huius operis inuenies explicabitur, autem Articulis quantum ad ea, quæ ad præsens negotium faciunt, propositis aliquot difficultatibus.

D. ffic. An votum simplex continentia, Matrimonium præcedens impediatur & dirimat Matrimonium contrahendum?

D. Bo. ar. 1. q. 1. Solum dissident authores in explicanda causa, ob quam votum solenne dirimat Matrimonium contractum, & non simplex votum.

S. Thom. 2. 2. q. 94. & aliorum tenet, hanc esse causam. Quia per votum simplex solum promittit homo Deo sui corporis continentiam. At vero per solenne votum, & promittit, & seipsum perpetuo obsequio Dei tanquam mancipium tradit, unde permutando corpus cum vxore, non valebit permutatio.

ar. 7. qu. 1. Ex hac opinione sequitur, Rom. Pont. non posse dispensare, ut religiosus sit ad Matrimonium habilis. Quia quæ semel Deo adicata sunt, ad humanos vsus transferri non possunt.

P. E. N. Opinio Sco. de præsentibus, cui adhæsit Caiet. & Paluda. defendit solam Ecclesiæ institutionem esse causam. Quia Ecclesia illegitimè sollemniter vouentes quominus contrahere possent. Quia solemniter vouentes alieni iuris, nempe Ecclesiæ efficiuntur, ac verò vouentes simpliciter sunt sui iuris, & ita ad contrahendum non censentur inhabiles.

A. P. Hinc de sententia Scot. poterit Papa dispensare in voto solenni ad contrahendum, cum inhabilitas ex sola Ecclesiæ institutione oriatur.

CONCLUSIO.

Qui post votum simplex continentia, vel religionis, siue ordinis sacri Matrimonium, vel sponsalia contrahit, mortaliter peccat. Definita est in cap. Si nupsent virgo, dist. 27. & in cap. Rursus, qui Clerici, vel vouentes. Nam vouentibus virginitatem, ut author est B. Hieronymus apud Magistrum non solum nubere, sed etiam velle nubere damnabile est.

Debitum

*Dubium. Quid si non contrahat animo consummandi
Matrimonium?*

Da sunt opiniones. Prima D. Thom. & Ric quos sequitur Syluest. & Soto, & alij Thomista, qui tenent mortaliter peccare, etiam si non animo consummandi Matrimonium, sed inrandi religionem contrahatur. Contraria opinio est Scoti, quem sequuntur Angelus, & alij.

Syluester
verbo Ma-
trimo. 7.
reliqui hac
diff.

CONCLUSIO.

Si non animo consummandi Matrimonium contrahat, mortaliter non peccat, & confirmatur multis rationibus. Prima, qui sine voto continentia, vel cum illo sine consummatione copula, religionem ingreditur, non peccat, ergo neque qui hoc modo contrahit, peccabit. Nam quando actus non est peccatum, neque volitio actus peccatum erit. Secunda, quia non irrogatur, iniuria alteri coniugi cum possit ad secundas nuptias transire. Tertia, quia iura hoc prohibentia loquuntur de Matrimonio intentione consummandi contractio. Tunc enim votum violatur, scilicet per consummationem, & non aliter. Quarta, quia votum non per Matrimonium, sed per consummationem violatur. Vt constat exemplo immaculatae Virginis Mariae, & Beatissimi Ioseph, qui Matrimonium contrahendo contra votum minime egerunt. Quinta, quia qui iuravit sponsalia, & postea vouit religionem, tenetur ratione iuramenti animo ingrediendi religionem contrahere, ut non sit vou. & iuramenti reus, ergo similiter potuit habere hanc intentionem, etiam si non habeat contrahendi obligationem.

Dubium. Tenebitur ne ante consummationem sub reatu peccati mortalis ingredi religionem?

CONCLUSIO.

Post votum simplex continentia, religionis, aut ordinis facti, tenetur Matrimonium contrahens ante consummationem religionem ingredi alioqui mortaliter peccabit. Quia aliter non potest mortale peccatum vitare, quam religionem intrando. Vbi supra Homo enim ut fugiat mortale peccatum mortem subire, quando aliter peccatum impediri non potest, tenetur. Haec est Sylue. contra Soto, qui de solo voto religionis, & non de aliis hoc concedit.

Vbi supra
S. S. q. 1.
ar. 1.

LIMITATIO.

Limitanda est Conclusio, nisi iure, vel deat continentiam ve-

vir factos recipiat consensu vxoris, & ipsa conuenientiam vo-
ueat. Tunc enim qui habet votum continentia, siue ordinis sa-
cri non tenebitur ingredi religionem.

CONCLUSIO.

Matrimonium contractum ab eo, qui votum simplex conti-
nentia, religionis, vel ordinis sacri emisit, est verum & validum.
Definita est in cap. meminimus. Et cap. rursus qui Clerici, vel
vouentes.

Diffic. Simpliciter vouentes possunt ne reddere debitum?

*Et est
Ho. Cur-
din. super
cap. rur-
sus.*

Glos. in cap. finali 27. quaestio 1. duas citat opiniones, quarum
prima tenet. prima vice peccare mor. deinde vero nunquam ne-
que mortaliter, neque venialiter, petendo, siue reddendo pecca-
re. Hæc tamen opinio non tenetur. Contraria opinio est Glossæ,
& communis.

CONCLUSIO.

Habens votum simplex continentia, debitum petere non po-
test, reddere tamen tenetur. Definita est in cap. quidem & cap.
placet de conuersione conjugatorum.

Dubium. Quid si uterq. habeat votum continentia?

CONCLUSIO.

Vterque peccabit petendo ab alio, reddendo autem, neuter.
Probata fuit supra in quaest. de redditione debiti.

*Dubium. Quid si vir habeat votum continentia, & vxor
debitum petere non audeat, poterit intelligens vxo-
ris animum exigere debitum, potius soluendi,
quam petendi intentione?*

Respondeo, varia huic rei adhiberi possunt remedia. Primum
petat vir dispensationem à Papa, si est facilis aditus ad illum,
sin minus ab Episcopo Diocesano, vt Summistæ affirmant.
Secundum non est necessarium, vt vxor expressè debitum pe-
tat satis, inquam, est insinuatio per nutus. Tunc enim vir, qui
hoc nouit reddere tenebitur, quod est intelligendum, quando al-
ter coniugum habet simplex continentia votum. Nam si habeat
religionis, aut sacri ordinis votum, petendò debitum nullatenus
peccat. propterea quod, vt non tenetur per tale votum ad pau-
pertatem, & ad obedientiam, ita neque ad continentiam. Sed de
his in q. de voto latius.

*So. die iu.
& iure li.
7. qua. 2.
ar. 3.*

*Dubium. Votum solemne continentia impedit-
ne. & dirimit Matrimonium?*

CONCLUSIO.

Tale votum tam religionis, quam ordinis sacri matrimoniū
dirimit. De fide est, & definita in cap. unico. de voto. in 6.

Diffic.

*Diff. Potestne Papa dispensare vt habens votum
solenne monachalis continens & Matrimo-
nium contrahat?*

De hac difficultate latius in q. de voto. Dux autem sunt opi-
niones: Prima Alex. Alen. in 3. p. in materia de voto, & B. Thom.
2. 2. q. 88. ar. 1. r. & D. Bona. & aliorum, qui negant. Ric. autem S-
corus, & Dur. & alij affirmant.

CONCLUSIO.

Quando Ecclesie utilitati maxime conueniret, vt religiosus
aliquis Matrimonium contraheret, Rom. Pont. tunc cum eo di-
spensare posset. Constat exemplo Cælestini III. Qui dispensa-
uit cum constantia sanctimonialis Regis Rogerij filia, vt cum
Imperatore Henrico VI. contraheret. Exemplo alterius Pont.
qui (vt refert Palud.) dispensauit cum quodam monacho filio
Regis Aragonie Ramyro nomine. Propterea quod bonum par-
ticulare bono totius Ecclesie præferre esset contra charitatem.
Nam si toti Ecclesie conueniret, quæ Deo dicata sunt, ad hu-
manos vsus transferre liceret.

*Dubium. Poterit ne fieri dispensatio propter bonum
peculiare videntis?*

Ric. & Dur. partem affirmantem tenent. Alij verò negantem
defendunt.

CONCLUSIO.

Nequaquam Rom. Pont. poterit dispensare, Propterea quod
nulla necessitas, siue vrgens causa apparet, ob quam necessario
sit à Rom. Pont. tunc in voto solenni dispensandum. Exempla
enim, quæ hactenus proposita fuerunt, ad bonum totius Eccle-
sæ pertinebant.

*Ar. III. An vtroque conuigente, possit alter ad
secundas nuptias transire?*

Permittitur illi id facere qui non est causa diuortij Fach. De
hac re disputat Magister hoc loco, & supra disserimus & tracta-
tur hic articulus ab Adria. in materia de Matrimonio in 4. in q.
de secundis nuptiis, & absoluet articulo aliquot dubiis propositis.

*Dubium. Quanta requiritur certitudo de morte viri ab-
sentis, vt vxor sine peccato ad secundas
nuptias transire possit?*

CONCLUSIO.

Si vxor non fuerit per certum nuntium, aut per certam aliã
probationem de morte viri conscia, ad secundas nuptias transi-
re haud poterit. Definita est expressè in capite in præsentia de
iuramentibus, & in c. Dominus. De secundis nuptiis.

A P. Hinc, si adsunt testes deponentes virum fuisse bellum ingressum, & illo finito nunquam apparuisse, poterit tunc Matrimonium contrahere.

Dubium. Quid si hac certitudine habita, & Matrimonio contracto vir redeat?

Reddenda est illi, quia primum Matrimonium non fuit solum. Definita est in Cano. Per bellicam, & Gau. Si virgo 34 q. 2.

Dubium. Quid si vir mortuus est, tamen mala fide cum secundo contraxit fingens se habere probatorem de eius morte, valebitne Matrimonium?

CONCLUSIO.

Si vxor nullam habebat mortis viri probabilitatem, ita ut crederet Matrimonium non habere vim, tunc non fuit validum Matrimonium. Ratio est, quia non habuit consensum qui ad essentiam Matrimonij pertinet.

CONCLUSIO.

Si dubia erat, & consensum habuit: Matrimonium fuit validum, sed contrahendo peccauit. Definita est in cap. Dominus. Titato peccauit autem, quia contra conscientiam egit.

Dubium. Valente tunc Matrimonio, poterunt petere, & reddere debitum?

CONCLUSIO.

Si vir & vxor tempore contractus dubij fuerunt, neuter exigere, aut reddere debitum poterit. Ratio est, quia petendo, & reddendo agerent contra conscientiam.

CONCLUSIO.

Si vxor tantum fuit dubia, renebitur viro debitum reddere, exigere tamen non poterit. Definita est in dicto cap. Dominus. Ratio est, quia vir habet bonam fidem, & est in possessione, vxor autem ageret contra conscientiam. Adrianus affirmat vxorem tantum dubia, neutrum posse debitum exigere. Ceterum melior conditio est possidentis quando bona fide est ingressus possessionem, ut in Concl. posita.

Dubium. Quid si bona fide contraxit, & postea dubitet si sitne vxor sua, an non?

CONCLUSIO.

Si ante dubitationem debitum exigere potest. Ratio est, quia bona fide contraxit, & est in possessione, & possidentis conditio melior est. Non enim magis certus est esse suam, quam non

Magister suam.

Magister Est autem Magister cautè legendus hoc loco qui asseruit coniugem consciam vitæ prioris viri copulsam ab Ecclesia ut cum

que. 4. de
prescrip-
tione.

cantè le-
gen-
sus.

cum secundo viuat, posse tunc reddere debitum, non tamen exigere. Quod est falsum, nam tunc fornicatur reddendo, & potius teneretur mortem subire quam debitum reddere. Neque excusatur per Ecclesie sententiam, quæ tunc secundum allegata, & probata iudicat.

Dubium. Uxor stante dubitatione poterit debitum exigere?

Soto respondit posse, quia est in possessione, sicut vir. Nihilominus si ipsa tempore contractus erat dubia, semper est in mala fide, quantum ad petitionem debiti, atque ita dubitatione durante petere non poterit. Si vero tempore contractus habuit bonam fidem, tunc vera est Soti opinio.

QVÆS. DE IMPEDIMENTO, QVOD CVLTVS DISPARITAS NOMINATVR.

Hæc q. dist. Magistri 39. declaratur.

Ar. I. *An infidelis sit ad conorabendum cum fidele inhabilis?*

CONCLVSIO.

Fidelis baptizatus ad contrahendum cum infideli iure tantum Ecclesiastico est inhabilis. Communis est Theologorum & iuris vtriusque peritorum sententia. Non enim iure naturali est inhabilis quia Ioseph Patriarcha fidelis contraxit cum Egyptiaca infideli, tempore quo lex naturalis vigeat neque iure Diuino, quia Moyses contraxit cum Æthiopiâ & in Euangelio nullibi tale præceptum legitur. Locus enim B. Paul. vbi dicitur, nolite ducere iugum cum infidelibus, non est præceptum diuinum, sed consilium Euangelicum. Quare erit inhabilis iure tantum Ecclesiastico. Nam Ecclesia à temporibus Apostolorum hanc consuetudinem seruat. Infidelis namque cum non sit baptizatus, non est sacramenti Matrimonij capax.

Dubium. Eritne saltem sacramentum ex parte fidelis?

CONCLVSIO.

Nequaquam erit. Ratio est, quia consensus, & verba infidelis cum non sit baptizatus, non possunt esse materia, & forma respectu consensus fidelis, atque ita deficiente materia, & forma, non poterit esse sacramentum.

Dubium. Valebuntne saltem sponsalia sub conditione, utpote si coniunx infidelis ad fidem reuertatur.

CONCLVSIO.

Sponsalia sub hac conditione sunt illegitima. Constat ex lege

Alex. A. E.

in 3. p. q.

48. m. 3.

D. Bona.

ar. 2. q. 1.

S. The. q.

vnicæ ar.

1. & se-

quentibus

Dur. q. 1.

Gen. 41.

num. 2.

DD. vbi

supra.

lege oratio ff. de sponsalibus. Vbi expressè definitur inhabiles ad Matrimonium, esse etiam ad sponsalia ineptos. Cæterum titulo promissionis, & iustitiæ iure naturæ fidelis, si conditione posita non adimpleret promissum; præsertim iuramento firmatum, peccat.

*Oppositum
revertit Sa-
42*

CONCLUSIO.

Fidelis cum hæretico contrahens, peccat contrahendo, Matrimonium tamen tenet. Nam cum malum prolis, & coniugis Catholici peruerso timeatur, dubium non est quin peccet, & cū vterque sit baptizatus; & nullus istorum sit ad contrahendum cum alio per Ecclesiam prohibitus, valebit Matrimonium. Nam Concilium Calcedon. non irritat Matrimonium; sed prohibet tantum.

CONCLUSIO.

In lege veteri non erat Iudæis fidelibus prohibitum cū infidelibus contrahere, nisi cū Cananeis; & aliis terræ promissionis infidelibus dumtaxat, vt constat multis Sacre Scripturæ exemplis. Esther enim Assuero, qui erat gentilis, nupsit.

Est. 5. 2.

Ar. II An coniunx fidelis possit simul cum coniuge infideli habitare?

CONCLUSIO.

Iuxta legem coniugij coniunx ad fidem conuersus non tenetur cum infideli habitare, quamuis sine iniuria creatoris possit, neq; olim in primitiua Ecclesia tenebatur. Imo statim quoad habitationem dissoluebatur, licet non quod vinculum, nisi post aliquod tempus. Hæc est de fide, & habetur apud D. Paul. dicentem, dico ego, & non Dominus, si quis frater habet vxorē infidelē, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illā. Quare cum hoc sit D. Paul. consilium, ideo enim ait, dico ego, & non Dominus, non tenebitur coniunx fidelis habitare cum infideli sub reatu peccati mortalis. Hoc enim distat consilium à præcepto, quod præceptum obligat ad mortale transgressorem. Vltimā pars conclusionis statim patebit.

1. Cor. 7.

CONCLUSIO.

Ex lege charitatis tenetur conuersus coniunx cum infideli habitare, si habet certissimam spem conuertēdi illum. Ratio est, quia præcepto dilectionis, & correctionis tenetur quantum in se est, fratrem suum lucrari.

Mat. 18.

Dabunt. In hac Ecclesia poteritne conuersus cum infideli coniuges sine iniuria tamen creatoris habitare?

CONCLUSIO.

Quamuis Ecclesia, quæ modo est, conuersum ex Iudæis cum infideli coniuge habitare non patiatur. Vt Cont. Tolet. 4. constat.

stat.

stat. Et refertur Can. Iudæi 28. q. 1. nihilominus tamen, si con-
 uersio infidelis expectaretur, vel vt apud Indos, scandalum ti-
 meretur, quia terrentur à fide, eo quod post conuersionem
 alterius coniugis statim diuortium fieret, possent tunc cohabi-
 tare, dummodo creatoris contumelia non timeretur. Ratio est,
 quis consilium Apostolicum non est aliquo modo reuocatum.
 Nam intelligitur quando periculum subuersionis proximi, vel
 creatoris iniuria non imminabat. Vt in casu huius conclusionis.
 Hoc aut fieri deberet præcedenti Archiepiscopi facultate, & exa-
 minatione.

CONCLUSIO.

Qui nunc inter infideles apud Turcas conuerteretur, statim ^{ap. 3. h. 2}
 ad Ecclesiam catholicam migrare tenetur. Soto defendit posse ^{ius d.}
 latenter cum vxore manere, & non teneri ad seipsum proden- ^{Ad Rom. 2}
 dum. Conclusio tamen constat ex B. Pau. dicente: corde credi- ^{l. 10.}
 tur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Deinde si il-
 le ceremonias infidelium exercet, est in statu damnationis. Quia
 tenetur exterius Christum confiteri, & infidelitatem abnegare,
 si autem non exercet illas compelletur per ministros Iustitiæ.
 Tuncque potius esset illi mors subeunda, quam infidelium ce-
 remoniis vacandum, atque ita, aut recedere, aut se prodere te-
 neretur.

*Dubium. Si infideles conuertantur, sintque consanguinei in gradu
 prohibito, poteruntne tunc simul cohabitare.*

CONCLUSIO.

Si ille consanguinitatis gradus est lege tantum Canonica pro-
 hibitus, Matrimonium non dissoluit. Ita definitur in c. Gaude-
 mus, de diuortis. Nam ad leges Ecclesiasticas ante Baptismum
 non tenebantur. De his enim, quæ foris sunt, nihil ad nos. Dis-
 soluetur autem Matrimonium, si gradus lege naturæ prohibea-
 tur, vt inter ascendentes, & descendentes, fratresque & sorores.
 De gradibus, vero iure diuino prohibitis inferius agetur.

*Dubium Si infidelis habeat plures vxores, & omnes conuertantur,
 relinque cum eo habitare, quam illarum
 tenebitur retinere?*

CONCLUSIO.

Sola prior erit vxor, quamuis ante Baptismum fuerit repu-
 diata, ita definitum est in c. Gaudemus. Et Ratio est, quia lege
 naturæ Polygamia prohibetur, & secundum illam legem repu-
 dium non dissoluit Matrimonium.

*Dub. Altero coniugum ad fidem conuerso, & apud Christianos
 uiuente, apud quem debent filij nondum ratione
 uentes manere?*

CONCLUSIO.

Apud conuersum, licet si vxor. Definita est, in Can. de Iudicijs
 45. dist. & cap. de conuersione infidelium, si autem filius ratio-
 ne utatur, erit iudicio suo relinquendus, & intelligetur non uti
 ratione, si proposita fide, in neutram partem inclinetur.

*Diffic. Per conuersionem alterius coniugis ad fidem, etiam
 quoad vinculum dissoluitur Matrimonium, ita ut
 liceat utrique in sua religionem ad secundas
 nuptias transire?*

CONCLUSIO.

Si infidelis uoluerit cum fidele coniuge habitare sine iniuria
 tamen creatoris, tunc quamuis simul non habitent, non statim
 Matrimonium quoad vinculum dissoluetur. Ratio est, quia si
 (ut supra diximus) habitare possunt non statim dissoluitur Ma-
 trimonium, alioqui enim manere non possent, quia fornicarij
 essent.

CONCLUSIO.

Si infidelis omnino reuolat cum fidele habitare, vel nolit sine
 iniuria creatoris, quia blasphematur Christum, vel conatur fide-
 lem subuertere, vel odio in Ecclesiam Christianorum maledi-
 cta ingerat, tunc Matrimonium inter illos dissoluetur, & uter-
 que ad secundas nuptias migrare poterit. Expressè est definita
 in cap. Gaudemus, & in cap. Quanto. de diuortijs, & ita intelli-
 getur D. Paulo Quando ait si infidelis discedit, discedat &c.

Hinc caute legendus erit Caie. in comment. super Paulum in
 hunc locum affirmans. bis. uerbis D. Pauli non infirmari coniu-
 gij solutionem. Quod est falsum, nam Scriptura Sacra non ali-
 ter est intelligenda, quam Ecclesia Rom. illam interpretatur &
 hunc locum Ecclesia de separatione, quoad vinculum (ut ex
 cap. Quanto constat) declarat.

Hinc colligitur, Matrimonij solutionem non auctoritate
 Ecclesie, sed Christi Iesu, qui per os Pauli loquebatur, fieri.
 Non enim Ecclesia legitimum infidelium Matrimonium dissol-
 uere posset, nisi Christus Dominus soluisset.

*Dubium. Dissoluetur ne quam primum infidelis admonitus non
 uult conuerti, vel non uult habitare sine creatoris
 iniuria. Ar. 2.*

quest. 3.

Opinio

A P.
 P B N.
 Cate, ca-
 uendu.

A P.
 P B N.

art. 2. q.

2.

Opinio Ric. est statim quoad vinculum dissolui, quando infidelis cum infideli habitare renuit. Hæc opinio tribuitur Scoto, sed falso quia Sco. de hac re non differuit. Opinio S. Tho. Sco. licet in sol. ad primum, & Palud. & Dur. est, non dissolui donec fidelis secundas nuptias contrahat.

CONCLUSIO.

Non dissoluitur tunc Matrimonium quoad vinculum, nisi cum primum fidelis ad secundas nuptias migraverit. Definita est expressè in cap. Gaudemus.

Hinc, si infidelis antequam conuerteretur, contraheret, si postea contingat simul cum secunda vxore conuerti, erit priori vxori conuertæ tradendus, si illa nondum contraxerat. Quia primum Matrimonium non erat solutum. Hæc appendix aperte colligitur ex cap. citato.

Dubium. Potesitne infidelis in sua secta aliam ducere, si fidelis ad secundas nuptias transferit?

CONCLUSIO.

Poterit quidem, propterea quod Matrimonium fuit iam solutum quoad vinculum, peccabit tamen mortaliter, quia tenebatur sequi fidelem, ne Matrimonium dissolueretur.

Dubium. Matrimonium infidelium per votum solenne religionis a coniuge primo conuerso emissum, dissoluetur ne?

CONCLUSIO.

Matrimonium in infidelitate confirmatum per tale votum dissoluitur, quia in hac parte idem censendum est de Matrimonio consummato infidelium, & de rato fidelium.

CONCLUSIO.

Non tamen dissoluetur quoad vinculum, per sacri ordinis receptionem. Ita definitum est in extrauaganti. Concertatione.

Diffic. An post lapsum alterius coniugis in hæresim, vel aliam apostasiam Matrimonium, quoad verum, aut vinculum dissoluetur?

CONCLUSIO.

In tali casu Matrimonium quoad vinculum nullo modo dissoluitur. Definita est in cap. Quanto de diuortijs. Et ratio est, quia vterque coniux est baptizatus.

CONCLUSIO.

Quando vnus coniugum post condemnationem hæresis Ecclesie reconciliatur facta separatione Iudicio Ecclesie, tunc coniux innocens ad religionem monachalem transire potest, vel cum reconciliato habitare tenetur. Definita est expressè in cap.

Iuris peritus, Statuto Theologi hac di. et Soto d. 39 qo. unica art. 4.

in cap. finali. De conuersione coniugatorum & cap. de illa de diuortijs. Notanter dicitur (ad religionem monachalem) quia per ingressum religionis militaris Matrimonium, nec quoad vinculum, nec quoad thorum dissoluitur. Votum enim continentie ibi emissum non est de essentia religionis militaris, quemadmodum, est de essentia religionis monachalis.

Dubium. An vir innocens quando vxor fuerit hæretica & reconciliata, possit sacros ordines recipere sicut potest monachalem intrare religionem?

Soto partem affirmantem tenet.

CONCLUSIO.

Nequaquam potest sacros ordines recipere. Ratio est. quia in dicto cap. finali solum conceditur ingressus ad monachalem religionem. Tum etiam, quia si non potest ingredi religionem militarem, propterea quod votum solemne continentie non est de illius essentia, ita neque est de essentia sacri ordinis.

Diffic. Per quodcunque aliud peccatum, præter hæresim, dissoluitur Matrimonium quoad thorum.

Nota primum, crimina coniugum, præter adulterium, in tria genera diuidi. Primi generis sunt, quæ nullo modo alteri coniugi nocet, vt si sit vnus fur, blasphemus, & ad 2. genus pertinent, quæ in detrimentum corporale coniugis innocentis sunt. Vt si vir sit crudelis in vxorem, aut vxor venefica, vel perdit Mariti substantiam, vel liberos interficit, quæ crimina. C. de repudijs recensentur. Tertij generis est vnum tantum crimen, scilicet, quando vnus coniunx conatur alium inducere in quoduis peccatis genus, vt in homicidium, furtum &c.

CONCLUSIO.

Quando vnus coniugum est adulter, aut hæreticus, aut laborat criminibus secundi, vel tertij generis innocens tunc per iudicis sententiam ab illo quoad thorum separari potest. Definita est in cap. quæ sunt. de diuortijs & in cap. literas. De restitutione spoliatorum.

DD. dist.

39. B. ar.

1. q. 1.

Art. vii. An Matrimonium inter infideles sit verum, & legitimum?

CONCLUSIO.

Matrimonium inter infideles ita legitimum est, vt per solum I. Cor. 1. iam conuersionem alterius coniugis ad fidem dissolui non possit. Hæc est de fide, & habetur apud D. Paulum dicentem si quis frater habet vxorem infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam, & est definita in cap. Gaudemus & cap. Quan-

& cap. Quanto. De diuortis. Quod enim est legis naturæ est omnibus licitum, & Matrimonium ex inclinatione, & iure naturali est

CONCLUSIO.

Matrimonium Infidelium est legis naturæ sacramentum, est enim signum unionis inter Christum, & Ecclesiam. Ita definitum est in cap. Gaudemus citato.

CONCLUSIO.

Non est autem nouæ legis sacramentum. Ratio est, quia cū Infideles careant Baptismo, qui est ianua omnium sacramentorum non possunt esse Matrimonij, quatenus est nouæ legis sacramentum, participes.

CONCLUSIO.

Matrimonium infidelium tria bona sacramenti, scilicet, proli, & fidei habet. De bono sacramenti constat. De bono autē proli, est etiam manifestum. Quia tale bonum est tantum obligatio ad procreandam, & religiosè educandam prolem: quæ quidem obligatio est compossibilis cum actu, & proposito faciendi oppositum. Et talem obligationem habent quoque infideles coniugati, & tandem de bono fidei est quoque perspicuum, quia tenentur debitum soluere, & ab alieno concubitu cauere.

Diffic. Peccant ne infideles in vsu Matrimoniali?

Solus Ricardus de hac redisserit, de cæteris autem infidelium actibus disputant DD.

CONCLUSIO.

Infidelis ad coniugem accedens cum intentione generandi prolem, & soluendi debitum, dummodo de illius educatione in cultu infidelitatis non cogitet, nullo modo peccat. Ratio est, quia cū talis debiti solutio sit opus moraliter bonum, (nam est actus iustitiæ) non erit peccatum.

QVÆSTIO DE IMPEDIMENTO CON-

SANGVINITATIS.

De hac quæstione verba facit Magister 49. dist.

Art. I. Quidnam est consanguinitas? Quid linea?

PROPOSITIO.

Consanguinitas est aliquarum personarum vinculum, ab eodem stipite descendentiū carnali propagatione contractum. Nam consanguinitas idem est, quod communicatio in sanguine, id est, habere eundem sanguinem communem inter se, vt sunt illi, qui ab eodem stirpe, id est, patre generantur, vel immediatè vt fratres, vel mediatè vt nepotes eiusdem cui &c. generantur, quæ quidem communicatio in sanguine, est cau-

DD. d. 9.
I. Ricard.
art. 1. q.
3.

Ric. 57. In vinculi amicitiz inter consanguineos.

PROPOSITIO.

Linea est congregatio, & collectio personarum consanguinitate coniectarum ab eodem stipite descendendum diuersos continens gradus id est, ordo ille, qui est inter consanguineos, vt vnus sit pater, alter filius, tertius nepos &c. linea nominatur.

PROPOSITIO.

Linea autem est recta, vt quæ est inter ascendentes, & descendentes, vt inter patrem, filium, nepotem. &c. aut collateralis vt inter transfuersales, fratrem, scilicet, & sororem &c.

PROPOSITIO.

Collateralis linea, vel est æqualis, quæ inter æqualiter à stipite distantes reperitur, vt inter auum, & consobrinum, aut inæqualis, quæ est inter eos, qui à stipite inæqualiter distant.

Art. 11. Quinam est gradus, & quotuplex?

Respondeo per sequentes propositiones.

PROPOSITIO.

Gradus est determinata propinquitas personæ ad personam secundum consanguinitatem. V. G. pater respectu nepotis est in 1. gradu, id est, per vnum medium, scilicet, filium, respectu pronepotis, in 3. gradu, id est, per duo media. Hæc autem computatio est secundum ius canonicum. Nam ius civile inter fratrem & sororem duos constituit gradus: vnum fratris ad sororem, & alium sororis ad fratrem.

PROPOSITIO.

In linea recta ascendenti tot sunt gradus, quot personæ vna minus, explendi causa. Pater, filius, nepos, & abnepos, sunt quinque personæ, & quatuor tantum gradus. Ratio est, quia tot sunt gradus, quot generationes, generatio verò minus quàm inter duos esse non potest: ergo tot erunt gradus, quot personæ, vna minus, quæ toti generationi præsupponitur, & stipes nominatur.

Hinc filius cum patre erit in primo gradu. cum nepote in secundo gradu &c.

PROPOSITIO.

In linea laterali eorum, qui à stipite æqualiter distant, quo gradu æqualiter transfuersales à stipite separantur, eodem inter se distinguuntur. v. g. frater, & soror distant à stipite in primo gradu eodemque inter se differunt. Ratio est, quia distantia vel propinquitas est solum ratione stipitis. Quare non magis inter se distant, quàm à stipite dissident.

A P-
P E N.

P R O.

In linea laterali inæqualiter à stipite distantium computandus est gradus à persona, quæ à stipite remotior est. v.g. auunculus, & consobrinus, id est, filius vel filia sororis distat in 2. gradu, quia filia sororis distat à stipite in 2. gradu. Expressè definita est in cap. vii, qui ab stipite. De consanguinitate, & affinitate.

Hinc in dispensationibus inæqualiter à stipite distantium remotioris descendens à stipite est habenda ratio.

A P-
P E N.

PROPOSITIO.

Matrimonium inter consanguineos, si Papa non dispensauerit, est nullum.

Art. III. An iure diuino sint modo aliqui gradus prohibiti?

Lege Leuit. 18. vbi decem gradus prohibentur. lege Victoriam in relectio. de Matri. p. 2.

Dux sunt opiniones. Prima omnium ferè antiquorum, qui affirmabant omnes gradus in Leuit. prohibitos, esse etiam nunc iure Diuino prohibitos. Hæc fuit. D. Bona, Tho. Ric. & Dur. quibus adhæsit Syluester affirmans Papam non posse dispensare in gradibus in Leuit. prohibitis. Idem quoque Lutherani asserunt. Secunda opinio est Palud. dicentis, illos gradus non esse iure Diuino, sed naturali tantum prohibitos, & non omnes, sed aliquos duntaxat B. Antonini. & docuit illos gradus fuisse olim iure diuino prohibitos, quem sequuntur Victoria, & Cai. modo autem non esse iure diuino prohibitos dicunt.

Verb. Ma-
tri. 3. §. 6
& verbo
Papa. §.
17.

3. p. c. 14
ar. 1. 2. 2
p. 1. 4. 47
lic. 9.

CONCLUSIO.

Gradus qui in Leuit. prohibebantur, olim Matrimonium contrahendum impediabant. Non tamen omnes dirimebant vt affinitatis gradus, multa enim fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent. Quia licet prohibeantur, non tamen irritantur. Quia illi tantum gradus Matrimonium nullum reddebant qui lege naturali, vt in linea recta prohibebantur. Licitum namq. erat tunc accedere ad vxorem fratris defuncti absque liberis causa suscitandi semen.

CONCLUSIO.

Nullus gradus in Leui. prohibitus, modo in Euangelico prohibetur eo quod tunc prohibitus erat. Ratio est, quia lex vetus modo non obligat, quatenus lex vetus est sed vt ex parte confirmata in Euangelio. Sunt enim præcepta nonnulla iudicialia in Euangelico posita. Quale illud est de dormiente cum virgine, vt constat ca. 1. De adulteriis, atq; etiã obligant aliqua legis veteris. Euacuata præcepta, quatenus legis naturæ præcepta sunt.

Hinc,

A. P. Hinc, si Papa dispensaret in aliquo gradu in Leuit. prohibito.
P. F. N. dispensaret quidem, quatenus sunt lege naturali, vel Euangelica prohibiti.

D. O. vbi supra

Diffic. Prohibentur ne iure naturali gradus in linea recta ascendentium, & descendentium, ita ut Papa in his dispensare non possit?

Hoc loco de gradibus consanguinitatis est agendum. Nam de gradibus affinitatis sequenti dist. agemus. Et quaeritur primum de Matrimonio inter ascendentes, & descendentes, an prohibeatur vsque in infinitum, vel an gradus ita sit lege naturali prohibitus, ut in eo Papa dispensare non possit.

Sco. 7. 1.

Ric. ar. 7.

nico 4. 2.

2. 9. 154

ar. 9. & in

opusculo

ad regem

Angliae le

ge. picte-

riam. vbi

supra.

Opinio Sco. Ric. & Iuriconsultorum tenet, talem prohibitionem infinitum durare, ita ut si Adam, vel Noë resurgeret, cum qua contraheret, non haberet. Caiet. arbitratur solum primum gradum in linea recta esse iure naturali prohibitum. Vnde sequitur posse papam dispensare, ut auus ducat neptem, & Aua nepoti nubat.

CONCLUSIO.

Matrimonium in primo gradu lineæ rectæ, etiamsi nulla lex scripta illud irritaret, esset iure naturali nullum. Nam talis contractus est contra ius naturæ, quia est contra pudorem, & honorem, quem filius iure naturæ parentibus adhibere tenetur. Et contractus contra ius naturæ est ipso iure nullus. Vnde B. Paul. auditur inter vos talis fornicatio, qualis nec inter gentes. Ita ut vxorem patris sui aliquis habeat.

Hac. d. ar. 11c. 3.

Dubium. Quid si in mundo non esset nisi pater, & unica filia, vel plures?

Caiet. vbi supra negat. Soto affirmat.

CONCLUSIO.

Tunc illas ducere in vxores tenetur. Ratio est, quia plus tenetur homo diligere Rempublicam, quam parentes. Plus enim eam diligere tenetur, quam seipsum atque ita pro salute Reipub. & totius vniuersi tunc pater filias ducere, & mater filius nubere teneretur.

Dub. Contractus Matrimonialis in 2. gradu lineæ rectæ, & sequentibus in infinitum prohibetur ne iure naturali an Ecclesiastico?

CONCLUSIO.

Matrimonium inter auum, & neptem iure naturali prohibetur, & est per leges humanas indispensabile. Ratio est, quia eadem obligatio reperitur inter neptes & Auos & inter filios & parentes, eademque fere est sanguinis communio & eandem reue-

reuerentiam Neptes Auis, quam parentibus exhibere tenentur. Hæc est contra Caieta. affirmantem esse dispensabile huiusmodi Matrimonium.

CONCLUSIO.

In linea recta Matrimonium in infinitum non censetur esse prohibitum. Ratio est, quia sanguinis communio est causa prohibitionis, & cum magis communicent transversales in quinto gradu, quam descendentes cum ascendentibus in 6. gradu, & illi non prohibeantur, neque isti prohibendi sunt.

Hinc, poterit Papa dispensare inter proauum & proneptem, &c.

Hinc, si Adam modo viueret uxorem ducere posset. Nam minus vinculum consanguinitatis est inter nos, & Adam, quam inter Gallos, & Hispanos, qui contrahere non prohibentur.

Diffic. An liceat Matrimonium contrahere in linea transversali equali, & in equali?

V.g. An contractus inter fratrem, & sororem, & inter consobrinum, & sororem patris, & inter auunculum & consobrinam sit licitus.

Dux sunt opiniones. Prima D. Bona. Ric. & Dur. asserentium in primo gradu lineæ collateralis Matrimonium esse iure diuino nullum. Caiet. Tho. de Argentina tenent, tale matrimonium esse solum contra ius canonicum, & ita Papam in hoc gradu dispensare posse. Addit Thomas matrimonium infidelium cum propriis sororibus non esse soluendum si ad fidem conuertantur. Scot. verò talia matrimonia in primo gradu laterali, lege naturali prohibita esse, affirmat.

CONCLUSIO.

Matrimonium inter fratrem, & sororem est iure naturali nullum, seruatut enim apud omnes gentes, & ad hoc natura ipsa, seclusa lege scripta, homines inclinat. Vnde Pharao impossibile esse credit Sarran uxorem fuisse Abrahæ. Quia dixit suam esse sororem. vide caput. Gaudemus.

CONCLUSIO.

Matrimonium in secundo gradu consanguinitatis in linea laterali, & in equali non est iure diuino prohibitum. Hæc conclusio est contra D. Bon. Ric. & Duran. & Syluest. & contra glossam in cap. Literas. De restitutione spoliatorum. Qui tenent gradus in Leuit. prohibitos, inter quos sunt isti iure diuino prohiberi, ita vt non possit Papa in eis dispensare. Et ratio conclusionis est, quia lex vetus vniuersa fuit per mortem Christi reuocata. Nam translato Sacerdotio secundum ritum Aaron per mortem Christi in Sacerdotium secundum ordinem Melchisedech.

A P-
P E N.

A P-
P E N.

Ric. ar. v-
nico q. 2.

D. Bona.
ibidem.

Caiet. vbi
sup. S. Th.
Thom. de
Argē hac
dist.

Instituta
de iure na-
turali in
principio.

sedech, necesse fuit, vt legis translatio fieret, quia si nunc obligat, est, vel quia habet legis humanæ vim, vt propter causas supra signatas.

C O N C L V S I O.

Neque est iure naturali prohibitum, constat exemplis sanctorum, quos sacra scriptura in gradu, de quo est modo Difficultas ante legem scriptam contraxisse docet, legitur enim Gen. c. 11. Thare genuisse Abram, Nachor & Aram, & Nachor duxisse sobrinam suam filiâ Aram. Et Abram Sarra filiam eiusdê Aram. Quare cum hi viri Sancti non tenerentur nisi ad obseruantiam legis naturalis, quam de facto obseruabant, perspicuum profecto est iure naturali, tale Matrimonium non fuisse prohibitum.

C O N C L V S I O.

Est autem iure duntaxat positiuo Ecclesiastico prohibitum. Patet à sufficienti diuisione. Etiam, quia Ecclesia sine controuersia in his gradibus dispensare consuevit.

S. Tho. q.
vnica. ar.
4. d. 4.

Diffic. Potestne Ecclesia modo aliquos gradus prohiberi?

Ecclesia potestatem habet inhabilitandi aliquos, quominus intra certum gradum Matrimonium contrahere possint. Definita est expressè Sess. 24. Cano. 3. & 4. Concil. Trident.

C O N C L V S I O.

Maximopere Ecclesiæ conuenit aliquos ad Matrimonium inhabilitare. Constat de Matrimonio Clandestino, quod est irritum per Concil. Trid. Sess. 3. c. 1. de reformatione Matrimonij. Nam vsu veniebat, vt aliquis duas haberet vxores. Primam clandestinam & veram, & secundam in facie Ecclesiæ adulterinam. Tum etiam, vt pax & amicitia auergerentur, si inter non consanguineos, vt fit, Matrimonium contraheretur.

C O N C L V S I O.

Gradus per lineam collateralem æqualem, sine inæqualem sunt vsque ad quartum gradum prohibiti. Ita habetur in cap. non debet de consanguinitate, & affinitate. Nam à quinto gradu consanguinei, vt extranei se habent.

Heretis.

Hinc, confutatur hæresis Lutheranorum asserentium nullos esse gradus prohibitos, neque prohiberi posse.

Difficultas. Potestas iuvis Regis poterit, quemadmodum Ecclesia, aliquos inhabilitare, quominus contrahant?

Victoria in relectione de Matrimonio non audet affirmare. Ric. & caseri affirmant.

C O N -

Potest quidem, & de facto, si contrahatur Matrimonium erit nullum. Constat ex toto titulo. ff. de adoptionibus vbi Matrimonium inter patrem adoptantem, & filiam adoptiuam irritatur. Quod ius canonicum tantum inter filium naturalem & filiam adoptiuam prohibet. Vt ex cap. i. de cognatione legalium colligitur.

CONCLUSIO.

Leges civiles connubia in aliquo gradu prohibentes Ecclesia contradicente, nullam vim habent. Ratio est, quia causa matrimonialis contractus quantum ad vinculi perpetuitatem à iure diuino pendet. Et idco civilis potestas circa hunc contractum ab Ecclesiastica potestate dependet.

Hinc, si princeps Saraceorum prohiberet, & irritaret Matrimonium intra secundum, & tertium gradum, si de facto contraheretur esset nullum habet enim potestas illa iurisdictionem in subditos dicente B. Paul. omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.

A P-
P E N.

Ad Rom.
c. 3.

A P-
P E N.

Hinc, si infideles in gradu ab infideli principe prohibito contraxerint, & ad fidem conuertantur, vel sunt separandi, vel de nouo contrahere tenentur. Ratio est, quia Matrimonium ante Baptisma propter inobedientiam contra suum principem, fuit nullum.

QVÆSTIO DE IMPEDIMENTO

AFFINITATIS, QVOMATRIMONIO

Impeditur, ne contrahatur, & contractum irritatur.

Hæc qd. d. 41. Magistri d. 1. d. 1. d. 1.

DD. ibi.

Art. 1. Quid, & quæ sit, est affinitas?

Hic artic. aliquot positis propositionibus cum D. Bonau. & Ricar. explicabitur.

PROPOSITIO.

Affinitas, est personarum propinquitas, ex carnali copula perueniens, omni parentela catens. Hæc est descriptio Affinitatis, quam illustro exemplo. Titius. v. g. duxit vxorem Bertam, vel illam illicitè cognouit. Ex tali matrimonio, seu copula cum consanguineis Bertæ affinitatem contraxit etiam si alias consanguineus non esset. Si autem consanguineus erat, duplex impedimentum cum consanguineis vxoris habebit. Vnum consanguinitatis ex parte sua, alterum Affinitatis ex parte vxoris, quod ad impetradas dispensationes est diligentissime animaduertend.

PROPO-

Q V Æ S T I O.
P R O P O S I T I O.

Triplex olim erat affinitatis genus, vt ex Cap. non debet. De Consanguinitate, & affinitate constat. Primum, quod est in vltimo, esse dicitur, vt solus vir habens vxorem affinis omnibus consanguineis vxoris intra 4. gradum efficiatur, ita vt in ira illum gradum, mortua vxore aliquam illius consanguineam ducere non possit. Atque eodem modo de vxore mortuo viro censendum est. Et hoc genus olim vsque ad septimum gradum extendebatur. Secundum est affinitatis, & tertium affinitas huius secundæ affinitatis. Verum secundum, & tertium iam sunt reuocata.

P R O P O S I T I O.

Affinitas efficitur per copulam carnalem licitam, aut illicitam, naturalem tamen. Ita definitur in Canõ. Extra ordinaria 35. q. 3.

A. P. Hinc, per nefandam copulam contra naturam cum muliere, & seminationem extra vas, non contrahitur. Quia affinitas efficitur per copulam, qua vir, & vxor vna caro esse dicuntur. Et per talem copulam, aut seminationem extra vas non committentur, nec vna caro efficiuntur.

P R O P O S I T I O.

Olim ante Concil. Trid. affinitas per copulam vsque ad 4. gradum efficiebatur, modo autem non contrahitur affinitas præcedens, & dirimens Matrimonium nisi vsque ad secundum gradum tantum. Definita est expressè Sess. 24. cap. 4.

A. P. Hinc, si Titius per fornicationem cognouerit Bertam solum cum sorore Berta, id est (*Con su prima hormana, y no con prima, segunda tercera etc*) contrahere prohibetur. Quod est intelligendum de affinitate Matrimonium præcedente, nam si sequatur post Matrimonium, etiam si cognouerit (*ala prima, segunda, o tercera de su muger,*) debitum exigere non poterit.

Diffic. Quinam sunt affinitatis effectus?

P R O P O S I T I O.

Effectus affinitatis præcedentis Matrimonium per copulam illicitam contracta, est, vt in primo, & secundo gradu tantum impediatur, & dirimat Matrimonium contrahendum, vt modo diximus.

P R O P O S I T I O.

Si autem per copulam licitam scilicet, conjugalem, impeditur Matrimonium vsque ad 4. gradum, ita vt mortua vxore non possit vir cum consanguinea illius vsque ad 4. gradum contrahere. Definita est in c. non debet citato.

P R O P O S I T I O.

Si affini

Si affinitas post Matrimonium sequatur coniux, qui cum consanguinea, vel consanguineo alterius coiuit, in conscientia ante dispensationem petere non potest, reddere tamen tenetur. Definira est in c. 1. & c. Tuæ fraternitati, de eo, qui cognouit consanguineam vxoris suæ.

Dj. An seclusa lege positua Ecclesiæ prohibente Matrimonium intra 4. affinitatis gradum, sit aliquis gradus affinitatis lege naturali tantum Matrimonium contrahendum dirimens, ita vt in eo Papa dispensare non possit, prohibitus?

V. g. inter ascendentes, & collateralis. & Primum nota inter ascendentes quatuor esse combinationes. Primam (*Entre el padre y su nuada.*) Secundam (*Entre la madre y su nuado*) Tertiam inter socrum & generum, Et quartam inter socrum, & nuntum.

Dux sunt opiniones. Vna affirmans, quam Soto sine auctoritate refert. Quæ tenet Papam posse dispensare &c. Altera est negans D. Bon. Ric. & Paluda. qui affirmant omnes gradus c. 18. Leuit. esse iure diuino prohibitos.

CONCLUSIO.

Affinitatis gradus positi inter ascendentes, & descendentes, ita lege naturali Matrimonium contrahendum dirimunt, vt in his Papa dispensare haud possit dicit enim B. Paul. Auditur inter vos fornicatio, qualis, neque inter gentes, ita, vt vxorem patris sui aliquis habeat? quare erit talis concubitus contra ius naturale, hinc Ruben à Patre Iacob maledictus fuit, propterea quod ad eius vxorem ascenderat. 1. ad. Co. 3.

Dubium. De affinitate collateralis, An mulier possit successiue Papa dispensante duobus fratribus nubere?

Dux sunt opiniones. Prima citata D. Bon. & Palud. negans altera Neotericorum. Gen. 49. art. 9. 1.

CONCLUSIO.

Vxorem fratris sine rationabili causa ducere, est contra ius nature, quod nullo modo nisi propter maius bonum violare licet. Ratio enim naturalis dicitur, vt fratribus hunc honorem præstemus, ne scilicet illorum turpitudinem reuelemus. Vt Leuit. 18. habetur. 2. & 3.

CONCLUSIO.

Vxorem fratris propter rationabilem causam ducere, non est contra nature ius. Quia Leui. habetur licuisse tunc fratri viuente ducere vxorem fratris sui Mortui, ad suscitandum semen. Nam, vt non est contra legem nature eundem virum duas habere

bere sorores in vxores, vt Jacob habuit Liam, & Rahelem, neque erit contra ius naturæ eandem vxorem &c. Propterea quod idem gradus est, eundem virum duas sorores successiue habere, siue duos fratres eandem vxorem ducere.

A. P. N. Hinc, Papa in his gradibus dispensare poterit. Quia non est contra legem naturæ, & multorum Pontificum exemplis constat. Nam Alex. vi. cum quodam Rege Lusitanæ dispensauit: vt vxorem fratris mortui duceret, & Iulius ii. cum Henrico rege Angliæ, vt duceret in vxorem Cathermann, quæ fratris sui vxor fuerat. Et Martinus v. vt refert, Sylue. similem concessit dispensationem.

D. Bo. d. *Ar. III. De impedimento publicæ honestatis*

A. 2. ar. 2. Hoc impedimentum oritur ex sponsalibus aut ex Matrimonio tantum rato, s. ex contractu ipso, non autem ex copula carnali, diciturque impedimentum publicæ honestatis, quia solum publicæ honestas prohibet, quominus vnus sponsus consanguineis alterius iungatur. Ita definitum est in cap. Ad audientiam de sponsalibus, & in c. i. eo. titu. in 6.

CONCLUSIO.

Ex Matrimonio rato tantum impedimentum publicæ honestatis tale oritur, vt soluto Matrimonio per mortem, vel ingressum religionis alterius coniugis, in sacro manens cū consanguineis illius intra quartum gradum contrahere non possit. Definita est in c. i. & in c. non debet &c.

Hac. dist. Hæc est Sco. & Paluda S. Tho. & Ric. vocant hoc impedimentum affinitatis Panormitanus in c. sponsam. De sponsalibus, tenet cum Scoto.

CONCLUSIO.

Ex veris, eligitis sponsalibus impedimentum publicæ honestatis vsque ad primum gradum nascitur. V. g. Titius duxit Bertam in sponsam per verba de futura. Solutis sponsalibus solum erit Titius inhabilis ad contrahendum cum sorore Bertæ, non autem cum cæteris illius consanguineis. Ita definitum est in Concil. Trid. vbi supra ante Concilium verò vsque ad quartum gradum consanguinitatis extendebatur.

CONCLUSIO.

Hoc impedimentum olim ex quibuscunque sponsalibus etiam illegitimis proficiebatur, dummodo non essent illegitima ex defectu consensus, sed aliunde, s. propter consanguinitatem, aut, impotentiam &c. Nunc verò ex legitimis, & veris tantum sponsalibus emanat. Definita est expressè c. 3. in Conc. Trid. vbi supra.

CONCLUSIO.

In dicitur

Predicta impedimenta solum inter vnum conjugum, & consanguineos alterius conjugis, & nullo modo inter consanguineos ipsorum conjugum oriuntur. Hæc est expressè definita per Innocentium I I I. in c. super his. De consanguinitate, & affinitate.

Hinc, pater & filius cum matre, & filia contrahere poterunt.

A P-
P E N.

Ar. An Matrimonium inter consanguineos sic Ecclesie auctoritate dirimendum.

V. G. Titius, & Berta consanguinei, aut affines bona fide contraxerunt simulque 40. annos vixerunt, quibus transactis affinitatis notio superuenit, est modo quaestio, an sit hoc Matrimonium Ecclesie auctoritate dirimendum.

CONCLUSIO.

Quam primum constiterit propter consanguinitatis, vel affinitatis impedimentum esse nullum Matrimonium auctoritate Ecclesie erit dissoluendum. Definita est expressè in c. Non debet. De consanguinitate, & affinitate.

Hinc, non poterit auctoritate conjugum dissolui, alioqui enim daretur locus fraudibus nam qui vellent separari statim consanguinitatem fingerent.

A P-
P E N.

Art. De raptu.

CONCLUSIO.

Raptus est quando per violentiam, puellæ, aut eius patris factam, aliquis illam è domo patris rapit, quæ licet sponte raptorem sequatur, nunquam tamen Matrimonium valebit, donec in libertate extra raptoris potestatem constituatur. Definita est expressè in Conc. Trid. Sess. 24. c. 6.

Ar. Ut. An omnis, qui ex damnata copula nascitur illegitimus sit.

CONCLUSIO.

Quando Matrimonium est nullum, & uterque parens est impediendi conscius, filij illegitimi nascuntur. Si vero uterque, aut alter tantum impedimentum ignorat, legitimi nascuntur. Si quibus tamen Matrimonium in facie Ecclesie, & non clandestine fuit contractum. Definita est expressè in cap. Ex tenore: qui filij sint legitimi & in cap. Cum inhabilio. De clandestina dispensatione.

DD. dist. 4. S. Th. qu. 7. artic. 3. q. c.

l. & si q. 1. de iur. Ric. ar. 2. q. 1. de iur. 4. 1.

Hinc, filij, qui ex parentibus ignorantibus ambobus, vel altero tantum impedimentum, nascuntur, poterunt in utroque foro parentibus in bonis etiam vincularis succedere. De reliquis autem filiis illegitimis quomodo possint hæredes institui,

A P-
P E N.

institui, & bona parentum retinere. Tractatu de Restitutione reperies.

QVÆSTIO DE COGNATIONE SPIRITUALI ET LEGALI.

Ar. *An Cognitio spiritualis dirimat Matrimonium contrahendum?*

Lege titulum de cognatione spirituali, & legali, & Cōc. Trid. c. 2. vbi supra.

CONCLUSIO.

Ad spiritualem cognationem, vt suscipientes, & ministri baptizati sint, & non solum Cathecumeni, vel credentes, desideratur. Nam vt nemo potest alium carnaliter generare quin naturale esse habeat, ita neque potest esse aliquis spiritualis pater, quin spirituale esse per regenerationem spiritualem, scilicet, Baptismum habeat. Qui enim non est baptizatus, legi de cognatione spirituali non est subiectus.

CONCLUSIO.

Quando alter coniugum malitiosè proprium filium baptizauit, vel tempore Baptismi, aut Confirmationis, tenuit, vt uxorem petitione debiti priuaret, vxor non priuatur, sed vir, qui tunc reddere tenetur. Secus autem si in extrema necessitate, quia nullus aderat, hoc fecerit. Definita est expresse in c. Si vir. De cognatione spirituali.

CONCLUSIO.

Per Exorcismum, siue Catechismum cognatio spiritualis nō contrahitur, quia per hæc, cum Baptismum præcedant, non fit regeneratio.

Ar. *Plt De cognatione spirituali?*

CONCLUSIO.

Adoptio à Catholicis ita definitur: legitima assumptio extraneæ personæ in filium vel filiam nepotem, vel neptem vel inceptus vnde ad veram adoptionem desideratur Primum, vt persona adoptata sit extranea, secundò, vt fiat secundum legis cōditiones, quæ diuiditur in adoptionem perfectam, & imperfectam, de qua re lege Ricar.

CONCLUSIO.

Adoptio siue abrogatio, quæ est imperfecta adoptio Matrimonium contrahendum in triplici gradu dirimit, & primus vocatur paternitatis, & filiationis legalis. Secundus est fraternitatis, Et tertius affinitatis legalis appellatur, propter primum gradum inter adoptantem, & adoptatum, eiusque descendentes nō potest esse Matrimonium, non enim Petrus adoptans Mariam potest illam, vel aliam eius filiam ducere. Propter secundum gradum

dum adoptatus non potest ducere filiam adoptantis, quia est eius legalis soror. Propter tertium gradum Matrimonium non potest contrahi inter adoptantem, & filij adoptiui vxorem, quia est eius legalis nurus, neque inter adoptatum, & vxorem adoptantis, quia est legali patris vxor.

CONCLUSIO.

Primus & secundus gradus cognationis legalis suar præceptiui, ita, vt cessante adoptione non possit in illis esse coniugium. secundus durat durante tantum adoptione, qua finita veluti, si repudietur aut vel si adoptans aut adoptiuius moriatur, poterit inter fratres legales contrahi Matrimonium. Ita definitum in c. vno de cognatione legali.

CONCLUSIO.

Solus secundus gradus iure Canonico est prohibitus, reliqui autem iure Ciuili prohibentur. Suntque ab Ecclesia per consuetudinem receptæ. Hæc est Ric.

Hinc, constat, Potestatem ciuilem posse aliquos ad Matrimonium inhabilitare, dummodo talis lex ab Ecclesia approbetur, vt supra diximus.

A P-

P E N.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

Z 3

INDEX

I N D E X Q U Æ S T I O N V M , A R -
ticularum, difficultatum, ac dubiorum, quæ in
hac prima parte explicantur.

Quæst. I. de his quæ ad essentiam sacramenti pertinent.	fol. 1
A rt. I. de definitione sacramenti?	1
Art. 2. An determinata materia, & forma sint de essentia cuiuscun- que sacramenti?	2
Art. III. An liceat sacramentorum formas variare?	3
Diffic. An qui prætermissa forma consueta, vitur sufficienti, mortaliter peccet?	4
Diffic. An qui relicta forma consueta, animo inducendi errorem vitur sufficienti, verè conficiat?	5
Quæst. II. De institutione sacramentorum.	5
Art. I. An sacramentorum institutio fuerit ad salutem necessaria?	5
Art. II. An in statu Innocentiæ, fuerit aliquod sacramentum necessa- rium?	6
Art. III. An in statu legis naturæ fuerit aliquod sacramentum proprie dictum?	6
Quæst. III. De causalitate gratiæ.	8
Art. I. An sacramenta nouæ legis sit causa gratiæ?	8
Diffic. Quomodo sacramenta sunt causa gratiæ?	8
Art. II. An possit creatura instrumentaliter creare, vel ad creationem concurrere?	9
Art. III. An sacramentalis gratia in nobis aliquem peculiarem effe- ctum operetur?	11
Art. IIII. An sacramenta virtutem efficiendi gratiam à passione Chri- sti Iesu habeant?	11
Diffic. An habeant virtutem efficiendi gratiam à qualitate, vel virtute ali- qua supernaturali illius inherente.	11
Art. V. De numero, excellentia sacramentorum nouæ legis.	12
De numero, an sint septem tantum.	12
De excellentia, & necessitate.	12
Art. vlt. de Circumcisione, & reliquis sacramentis veteris legis, conferân- te gratiam.	13
Quæst. IIII. De charactere.	
Art. I. in quibus sacramentis nouæ legis character imprimatur.	15
Art. II. An character sit qualitas absoluta in anima existens, &c.	15
Diffic. An sit character indelebilis.	16
Art. III. An sit character involuntate vel intellectu tanquã in subiecto.	16
Dubium, In qua igitur potentia inest.	17
Art. vi. An character sit totius Trinitatis Sanctissimæ, vel alterius diuinæ personæ, potius quam Christi Iesu appellandus.	17
Quæst.	

Quæst. vlt. De ministro sacramentorum.

Art. I. Quonam pacto Deus, & Minister interiorum sacramenti effectum operantur	18
Art. II. An Christus, vt homo, sit instrumentalis causa gratia, quæ per sacramentum confertur.	19
Art. III. An Christus, quatenus homo, potuerit hominibus potestatem concedere constituendi sacramenta.	20
Art. IIII. An per malos ministros sacramenta, & illorum effectus confecti possint.	22
Art. V. An minister existens in peccato Mor. peccet sacram. administrando.	22
Art. VI. An qui recipit sacramentum à ministro, quem scit in Mor. existere, Mor. peccet.	23
Art. VII. An fides ministri ad sacramenti veritatem sit necessaria.	24
Art. VIII. An intentio ministri sit de necessitate sacramenti.	24
Diffic. Si hæreticus est Ecclesiæ hostis, quomodo habens eius intentionem baptizabit.	26
Diffic. Qui ioco baptizaret, conferretne Baptismum.	26
Diffic. Si Sacerdos non habet intentionem baptizandi puerum, cum non recipiat Baptismum, si moriatur puer, consequitur ne gratiam.	26
Diffic. An error personæ Baptismum destruat.	26
Diffic. An intentio mala ministri veritatem sacramenti annulet.	27
Art. vi. An Angelus bonus, vel malus possit de lege sacramentum administrare.	27

FLORES QVÆSTIONVM SACRAMENTI BAPTISMI.

De essentialibus Baptismi.

Art. I. Quænam est Baptismi definitio.	28
Art. II. An naturalis, & simplex aqua sit tantum Baptismi materia.	29
Art. III. Quænam est Baptismi forma.	30
Diffic. Estne actus baptizandi, vt ab Ecclesia Latina, & Græca exprimitur, necessario exprimendus.	30
Diffic. An necessario exprimenda sit persona baptizanda.	30
Diffic. An sit persona ministri necessario exprimenda.	31
Diffic. An sit Baptismus sub hac forma, ego te baptizo in nomine Patris & Filij, & Spiritus Sancti, & humanitatis Christi.	31
Diffic. An fiat Baptismus sub hac forma, Ego te baptizo in nomine genitoris, geniti, & spirati.	31
Diffic. An si quis dicat, Ego te baptizo in nomine Patris, & Iesu Christi, & Spiritus Sancti, sit verum baptisma.	32
Art. IIII. An in nomine Christi tantum possit Baptismus conferri.	32
Art. V. An requiratur immersio baptizati in aqua.	33
Diffic. An si minima pars corporis baptizetur, sit verus Baptismus.	34
Diffic. An sit trina immersio de necessitate Baptismi.	34

I N D E X

Dub. Quot sum Ecclesia, vt trina fieret immersio, olim præcepti?	34
Art. VI. An sint tria genera Baptismi, fluminis, sanguinis & poenitentia, & vnumquodque illorum sit Sacramentum?	35
D. sic. Qui baptizatur sanguine proprio per Baptismum, cum iam sit iustificatus, si supertuixerit eritne baptisinate aquæ baptizandus?	35
Diffic. An Baptismus sanguinis, aquæ, vel fluminis Baptismo præstat?	36
Art. VII. An Baptismus reiterari possit?	37
Dubium. An qui rebaptizat vel rebaptizatur irregularis efficiatur?	37
Dubium. Quid si aliquis dormiens, siue ignorans rebaptizetur?	37
Dubium. Quanta probabilitas ad non rebaptizandum sufficit?	37
Dubium. Si infidelis, qui nihil de Euangelio audiuit, amens fiat, & tota illius prouincia ad fidem Christi conuertatur, eritne baptizandus?	37
Diffic. Quando puer secretè baptizatus est, sunt ne benedictiones Ecclesie, & ceteræ ceremoniæ repetendæ?	38
Dubium. Quid si repetitis solemnitatibus intelligat Sacerdos puerum non esse baptizatum?	38
Art. VIII. An baptismus ab eius institutione ante mortem Christi capere obligare?	38
Diffic. Curigitur si habuit vim sanandi, non etiam obligandi?	38
Diffic. Quando igitur lex erit sufficienter promulgata?	39
Art. IX. Quando cessauerunt legalia?	40
Diffic. Quando & vbi Baptismus cœpit esse sub præcepto?	43
Diffic. vt Baptismus sufficienter, & solemniter promulgaretur, quæ desiderabantur?	44
Diffic. An Euangelio sufficienter promulgato, adultus per conditionem, & Baptismum in voto iustificatus, Baptismum contemneret, solo Baptismi contemptu, damnaretur?	44
Art. X. An peccauerit D. Petrus seruans legalia, quando fuit à D. Paul. re- prehensus?	44
Art. vlt. An præceptum Baptismi sit ad salutem necessarium?	44
Quæst. II. De recipientibus Baptismum.	
Art. I. An pueri ante vltimam rationis sint baptizandi?	46
Art. II. An paruuli infidelium inuitis parentibus sint baptizandi?	49
Di. An infideles adulti minis & terroribus ad Baptismum cœpelli possint?	49
Art. III. An paruuli intra vterum matrum existentes possint baptizari?	50
Art. IIII. Adultus habita fidei notitia, poteritne, Baptismum vsque ad mortem differre?	51
Art. V. An requiratur dispositio in adulto baptizando, vt gratiam consequatur?	52
Diffic. An qui habet complacentiam alicuius peccati, sit baptizandus?	52
Diffic. An teneatur peccata confiteri, & pro illis satisfacere?	52
Diffic. An baptizandus teneatur habere conditionem?	53
Diffic. An desideretur intentio suscipiendi in baptizato?	53
Art.	

Art. Vt. An requiratur fides?	54
Diffic. An amentes, furiosi, & dormientes sint baptizandi?	54
Quæst. III de ministro baptismi.	
Art. I. An solis presbyteris conueniat ex officio baptizare?	55
Diffic. An laicus possit Baptismum ministrare?	55
Diffic. An laicus absque necessitate baptizans Mort. peccet?	55
Diffic. An pater filium baptizans peccet?	56
Art. Vlt. An minister Baptismi vnus numero esse debeat?	56
Diffic. An quando plures baptizant eundem. possint hac forma vti, nos te baptizamus in nomine Patris, & Filij, & Spiritus? &c.	56
Quæst. IIII. de effectis Baptismi, & eius præparatoriis.	
Art. I. An remissio omnis culpæ, & pœnæ, tam æternæ, quam temporalis sit peculiaris Baptisimi effectus?	57
Art. II. An gratia per baptismum conferatur?	57
Diffic. An apertio ianux cœlestis sit peculiaris Baptisimi effectus?	58
Diffic. An gratia baptismalis æqualis omnibus concedatur?	58
Art. III. An recedente fictione Baptismus suum sortiatur effectum?	59
Art. Vlt. De præparatoriis ad Baptismum.	60
Diffic. An circumcisio fuerit Baptisimi figura?	60
Diffic. An debuerit institui circumcisio statim à lapsu Adæ?	ibid.
Diffic. Quibus fuit data sub præcepto?	ibid.
Diffic. Quid de fœminis Iudæorum?	61
De Baptismo Ioannis.	61
De Catechismo.	62
Diffic. An illis verbis abrenunciatio sathanæ &c. baptizatus formale vorũ seruandi præcepta diuina & ecclesiastica emittat?	62
De Exorcismo.	
Diffic. An exorcismus ex opere operato expellat diabolum?	63

F L O R E S S A C R A M E N T I

C O N F I R M A T I O N I S.

Art. I. An Confirmatio sit nouæ legis sacramentum?	64
Diff. Quando fuit institutum?	ibi.
Art. II. An Chrisma ex balsamo, & oleo confectum, sit propria huius sacramenti materia?	ibid.
Art. III. Quæ nam est confirmationis forma?	65
Art. IIII. Qui nam sunt huius sacramenti effectus?	66
Diffic. An confirmatio conferat gratiam?	ibid.
Art. V. An sit sub præcepto?	ibid.
Art. VI. de suscipientibus confirmationem, an sit conferenda paruulis ante vsum rationis?	67
Diffic. An quis possit ante Baptismum confirmari?	68
Art. VII. An ministeriũ Episcopale sit de necessitate huius sacramenti	ibi.

Diffic. An quibus eundem confirmaret efficeretur irregularis?	69
Diff. Cur iterantibus Baptismus, & non confirmatione imposita est?	ibid.
Art. vii. De patris Baptismi, & confirmationis.	70
Dubium. Quæ debent patris paruulos docere?	70
Diffic. De ritibus & cæremoniis sacramenti confirmationis.	70

FLORES QUÆSTIONVM SACRAMEN-

TI EUCCHARISTIAE.

Quæst. I. de his quæ ad essentiã Eucharistiæ pertinent.	71
Art. i. An Eucharistia sit nouæ legis sacramentum,	ibid.
Diffic. Eritne sacramentum Eucharistiæ consecratio à Sacerdote facta, an hostia consecrata, vel hostiæ sumptio,	ibid.
Diffic. Cum hostiæ species, & verum Christi corpus reperiantur, quod istorum erit sacramentum,	72
Diffic. Cum sint duæ species panis, scilicet, & vini, eritne sacramentum Eucharistiæ vnum an plura,	ibid.
Art. ii. An hoc sacramentum fuerit conuenienter à Christo Iesu in vlti- ma cœna institutum, atque in lege naturæ, & veteri multis figuris præ- signatum,	ibid.
Art. iii. An panis triticeus aqua coagulatus sit propria, & necessaria huius sacramenti materia,	73
Diffic. Aqua naturali deficiente, poteritne panis aqua rosacea coagulatus consecrationis materia esse,	74
Diff. An deficiente pane cocto in massa cruda possit fieri consecratio,	ibid.
Diffic. Differtne massa specie à pane.	ibid.
Diffic. Deficiente vino poteritne Sacerdos celebrans solum panem con- secrare,	75
Diffic. An possit Sacerdos quantamcunque panis & vini quantitatem con- secrare,	75
Diffic. Quemadmodum Ecclesia determinat absoluendi potestatem cir- ca hanc materiam, & non circa illam, poteritne etiam certam panis, & vini quantitatem determinare,	ibidem
Difficultas. Poteritne & minimam quantitatem materiæ Sacerdos conse- crare,	76
Diffic. Quando Sacerdos intendit consecrare decem hostias tantum, si facta consecratione, reperiantur vndecim, eruntne omnes consecratæ, ibidem.	
Diffic. An sit necessaria materiæ præsentia: vt fiat consecratio,	78
Art. iiii. An Christus Iesus in pane fermentato, vel azymo consecraue- rit,	78
Diffic. An Ecclesia Græcorum peccet in fermentato conficiendo,	79
Diffic. Licebitne Sacerdoti latino tempore necessitatis in fermentato con- ficere,	ibid.
Art. V. An vinum vitis sit sola, & propria huius sacramenti materia,	ibid.
Diffic.	

- Diffic. An mustum possit esse consecrationis materia, 80
 Diffic. An uva matura musto nondum expresso possit esse materia Eucha-
 ristia, ibid.
 Diffic. An etiam ex lora id est, (Agua pie) quæ sit ex uuis parum expres-
 sis, & aqua calida, fieri possit consecratio? ibidem
 Art. VI. An uino non consecrato misceri possit aliquis liquor, 81
 Diffic. Estne aquæ permixtio de necessitate sacramenti, ibid.
 Diffic. Quanta aquæ quantitas erit apponenda, ibid.
 Diffic. Si uino iam fuit apposta aqua in utro, eritne in missa iterum ap-
 ponenda, ibid.
 Diffic. An uino iam consecrato possit uinum non consecratum, aut alius
 liquor admisceri. 82
 Art. VII. De forma consecrationis corporis Christi. 83
 Diffic. An sit dicenda forma huius sacramenti, uel consecrationis tan-
 tum, 83
 Diffic. An hoc sacramentum unam, uel plures formas habeat. 84
 Diffic. An Christus his uerbis, hoc est enim &c. uel ante prolationem isto-
 rum uerborum consecrauerit. ibid.
 Diffic. An hæc forma hoc est &c. sit præcisa, quin præcedant illa uerba
 qui pridie, &c. 85
 Diffic. An polita forma consecrationis panis ante uini consecrationem
 liquam sortiatur effectum. 86
 Art. VIII. Sitne præcisa forma consecrationis sanguinis hæc, hic est e-
 nim &c. usque in remissionem peccatorum. ibid.
 Diffic. An Sacerdos conuertat uinum in sanguinem per hæc sola uerba,
 hic est enim Calix sanguinis mei, ante prolationem reliquorum uer-
 borum. 87
 Dubium. Quid si præcisa forma sit, hic est sanguis meus, & Sacerdos nõ
 habeat intentionem consecrandi per ista sola uerba, sed per alia, quæ
 sequuntur, conficietne sacramentum. ibid.
 Dubium. Estne Græcis necessarium ad ueritatem sacramenti, uti tota hæc
 forma, hoc est corpus meum, quod pro uobis frangetur, qua consecra-
 re solent. 88
 Art. IX. Inestne aliqua uirtus prædictis formis efficiens cõsecrationẽ. ibi.
 Art. X. An huiusmodi formæ sint locutiones ueræ. 89
 Diffic. An quod demonstratur per illud pronomen, sit aliquod commu-
 ne uel singulare. 91
 Diffic. Illud singulare uagum demonstratne corpus sub ratione entis, uel
 substantiæ. ibi.
 Diffic. An pronomen, hoc, quando dicitur, accipite, & comedite ex hoc
 omnes, supponat materialiter tantum. 92
 Diffic. An hæc oratio hoc est &c. significet conuersionem &c. ibid.
 Diffic. Estne prius natura conuersionem fieri, quam hæc propositio sit
 uerba, ante conuerso. ibi.

Quest. II. De suscipientibus Eucharistiam.

- Art. I. An Eucharistia susceptio, quemadmodum & Baptismi, sit de necessitate salutis. 93
- Dubium. Cur paruuli possunt per votum interpretatiuum Eucharistia esse etum suscipere, non autem Baptismi effectum? ibid.
- Art. II. Quando Christus fuit hoc sacramento vsus. ibid.
- Diffic. An si tempore passionis seruata fuisset Eucharistia, anima Christi ab eius corpore fuisset separata? 94
- Art. III. An qui exiuit in mortali Eucharistia sumat sacramentaliter. 95
- Diffic. Quo tempore post susceptionem desinit esse Christus sub speciebus consecratis? ibid.
- Diffic. An brutum comedens sacramentum deuoret etiam Christi corpus? 96
- Art. IIII. Peccatne mortaliter, qui in mortali existens, ad Eucharistiam accedit? ibid.
- Diffic. An qui habet confessoris copiam ante receptionem Eucharistia teneatur peccatum cuius est conscius confiteri? 97
- Diffic. An deficiente confessore, & nulla urgente necessitate, in mortali existens possit solo deuotione motus, vel celebrare, vel etiam Eucharistia sumere? ibid.
- Diffic. Quando erit censenda vrgens necessitas, vt absq; prauia confessione Sacerdos celebrare, vel non Sacerdos communicare possit? ibid.
- Diffic. An laicus iam communicaturus cui occurrit mortale peccatum non confessum, possit absq. confessione prauia illius peccati Eucharistiam recipere? 99
- Diffic. An possit Sacerdos excommunicatus ratione vitandi scandalum non pratermissa confessione celebrare? ibid.
- Diffic. An sit grauissimum omnium peccatorum, Eucharistiam in conscientia peccati mortalis recipere? 100
- Art. IIII. An peccatori petenti Eucharistiam possit Sacerdos illam negare? 101
- Diffic. Peccatori publico, vbi crimen eius ignotum est, eritne Eucharistia neganda? 103
- Diffic. Excommunicatus, & denunciatus, cuius tamen excommunicatio est occulta, & Soli Sacerdoti nota, potestne à publica Eucharistia receptione reici? ibid.
- Diffic. Licetne Eucharistiam alicui ministrare, vt eius crimen miraculose detegatur? ibid.
- Diffic. Licetne oculto peccatori ex eiusdem consensu, vt suo honori, & famæ consular, hostiam non consecratam porrigere? ibid.
- Art. V. An corporalis immunditia, vt nocturna pollutio, Eucharistia receptionem impediatur? 104
- Diffic. Peccatne mortaliter coniugatus, si eadem die, qua debitum soluit ad Eucharistiam accedat? ibid.

I N D E X.

- Art. VI. An qui soluto ieiunio Eucharistiam sumit, mortalitèr peccet?
 ibid.
- Diffic. An Sacerdos, si ante consecrationem recordetur se non esse ieiunum, teneatur missam inchoatam non perficere? 105
- Diffic. Sumpta lotionem poterit Sacerdos reliquias in patina excommunicatione secularium remanentes sumere? 106
- Diffic. An in Ecclesia Græca ille dicatur esse ieiunus naturæ ieiunio, qui post mediam noctem nihil cibi, aut potus sumpsit, quemadmodum in Ecclesia Romana? ibid.
- Diffic. An qui deuorauit reliquias cibi inter dentes manentes, vel aqua ablucens os, naturæ ieiunium soluisse dicatur? 107
- Diffic. Quo tempore licebit post susceptionem Eucharistiæ prandere?
 ibid.
- Art. VII. An sit non utentibus ratione Eucharistia tribuenda? 108
- Diffic. Si aliquis Sacerdos paruulo daret Eucharistiam, reciperet ne sacramentalem gratiam? ibid.
- Diffic. Qua ætate paruuli ad Eucharistiam sumendam obligabuntur? 109
- Art. VIII. An liceat secularibus singulis diebus Eucharistiam sumere?
 ibid.
- Diffic. Ex duobus æque ad Eucharistiam dispositis, vter erit magis laudandus, qui ob reuerentiam tanti sacramenti aliquot diebus abstinet, an qui propter deuotionem frequenter communicat? 110
- Diffic. Fuitne in primitiua Ecclesia laicis præceptum comunicandi singulis diebus? ibid.
- Art. IX. Licetne alicui Christiano per totam à communione omnino cessare &c? 111
- Diffic. Estne Eucharistia de necessitate salutis, vt Baptismus, & penitentia? ibid.
- Diffic. An sit præceptum diuinum sumere Eucharistiam tempore mortis quando pro viatico datur? 112
- Diffic. An sit Eucharistia damnatis ad mortem tribuenda? ibid.
- Art. X. An sit sub præcepto Sacerdotibus celebrantibus, & communicantibus, & laicis etiam sub vtraque specie communicare? ibid.
- Diffic. Daturne maior gratia suscipienti Eucharistiam sub vtraque specie? 113
- Quæst. III. De effectis Eucharistiæ.
- Art. I. An virtute huius sacramenti gratia conferatur? ibid.
- Diffic. An Eucharistia possit primam gratiam, qua homo ex peccatore fit iustus, conferre? 114
- Diffic. Conferretne Eucharistia gratiam, quando recipitur, an quando species in stomacho corrumpuntur? ibid.
- Diffic. Requiriturne actualis deuotio tempore, quo Sacerdos Eucharistiæ recipit, vt sibi gratia conferatur? ibid.
- Diffic.

I N D E X.

- Diffic. An qui timore vomitus Eucharistiam tantummodo adorat, gratia sacramentalem recipiat? 117
- Diffic. Estne effectus Eucharistiæ gloriæ consequutio, sicut gratiæ collatio? ibid.
- Art. x. Remittine Eucharistia peccatum mortale? 116
- Difficultas. An detur accessus medius ad Eucharistiam ita: vt accedens neque peccet, neque gratiam consequatur? 117
- Diffic. An venialia peccata per Eucharistiam remittantur? ibid.
- Diffic. An per Eucharistiam pœna temporalis luenda in purgatorio remittatur? ibid.
- Quæst. IIII. De existentia corporis Christi in Eucharistia.
- Art. I. An verè, & realiter sub hoc sacramento, corpus & sanguis Christi existant? 118
- Art. II. An totus Christus sub hoc sacramento contineatur, 119
- Diffic. An virtute consecrationis corpus ibi & anima, tâquã terminus formalis conuersionis panis, vel per solam concomitantiam, contineatur, 120
- Art. III. An totus Christus sub vtraque specie contineatur, ibid.
- Diffic. An sub qualibet particula vtriusque speciei totus etiam Christus contineatur, 121
- Art. IIII. An eadem proprietates quæ corpori Christi Iesit sub modo naturali existenti in sunt, necessariò eidem sub modo sacramentali in sit? ibid.
- Art. V. An existentia corporis Christi in sacramento necessariò eiusdem existentiam extra sacramentum, & sub modo naturali, supponat? 122
- Art. VI. An corpus Christi sub speciebus panis, & vini habeat diuensas quantitates, longitudinem &c? 124
- Art. VII. An corpus Christi sit sub quantitate panis, vt in loco? 125
- Art. VIII. An per diuinam potentiam possit idem corpus in diuersis locis existere? 125
- Art. IX. An corpus Christi sacramentaliter existens possit ab aliqua creatura motu locali moueri? 128
- Diffic. An possit motu alterationis moueri? ibid.
- Diffic. An habeat Christus in Eucharistia easdem actiones immanentes quas sub modo naturali habet, V g visionem, auditionem &c. 129
- Diffic. Possetne Deus per suam omnipotentiam corpus Christi, quatenus est in Eucharistia, calefacere? 130
- Diffic. An Christus quando definit esse in sacramento corruptis speciebus, mutari dicatur? ibid.
- Art. X. An corpus Christi, vt est in Eucharistia, virtutem transmutandi substantialiter, & localiter aliud corpus à seipso habeat. ibid.
- Art. XI. An aliquis intellectus creatus possit corpus Christi, vt est in Eucharistia, videre naturaliter. 131
- Art. XII. An per Dei omnipotentiam corporalis oculus possit existere in

corpore Christi in Eucharistia videre.	133
Diff. Oculus Christi videtne suum corpus in Eucharistia.	133
Art. vi. An quando in sacramento caro, vel sanguis, vel alia visio apparet sit Christus ibi sacramentaliter	134
Diff. Si hostia sanguinea appareat, vel puer, quid erit Sacerdoti facientium.	
Quæst. V. De conuersione &c.	
Art. i. An panis in corpus Christi conuertantur.	35
Diff. An facta conuersione simul cum corpore, & sanguine, panis, vel vini substantia maneat.	136
Diff. An conuersio in instanti, vel successiue fiat.	ibid.
Diff. Quibus veris hæc conuersio explicari debet.	ibid.
Diff. An quodlibet possit transubstantiari, vt lapis in Deum vel Angelum.	137
Art. ii. An panis desitio sit annihilatio, vel corruptio, vel transubstantiatio.	139
Quæst. VI. De accidentibus in Eucharistia permanentibus.	
Art. i. Snt ne accidentia in hoc sacramento sine subiecto.	ibid.
Diff. An sit eadem notitia sensibilis, quæ de accidentibus ante & post consecrationem habetur.	140
Art. ii. An reliqua accidentia sint in quantitate, tanquam in subiecto de Eucharistia.	ibid.
Art. iii. Poterunt ne species consecrata corpus aliquod extrinsecum per alterationem naturaliter mutare.	141
Art. iiii. An qualitates Eucharistia ab agente naturali possit corrumpi.	142
Diff. An quantitas Hostia consecrata naturaliter possint corrumpi.	ibid.
Diff. An sacramentales species principaliter frangantur.	143
Art. vi. An ex accidentibus, tanquam ex materia, naturaliter substantia possit generari.	144
Diff. An possit homo speciebus consecratis nutrir.	146
Quæst. VII. De ministro Eucharistia.	
Art. i. An solus Sacerdos rite per Episcopum consecratus possit esse Eucharistia minister.	ibid.
Diff. Fidelis in peccato existens amittitne consecrandi potestatem.	147
Diff. Hæretici, schismatici, & excommunicati possuntne Eucharistiam conficere.	ibid.
Diff. An missa hæreticorum, & excommunicatorum illis, pro quibus offertur, ad impetrandum, & pro peccato satisfaciendum profit.	ibid.
Diff. An sacerdos degradatus potest conficere Eucharistiam.	148
Diff. An peccet, qui missam peccatoris, vel Hæretici, schismatici, excommunicati, audit.	148
Diff. An propter Sacerdotem possit Diaconus Eucharistiam populo ministrare.	ibid.

I N D E X

- Diffic.** Possuntne omnes Sacerdotes iure positivo Eucharistiam populo ministrare? 149
- Diffic.** Poteruntne plures Sacerdotes simul eandem Hostiam consecrare, ut possunt plures eundem baptizare? 150
- Diffic.** Tenebiturne Sacerdos consecrans Eucharistiam recipere? ibid.
- Diffic.** Poteritne Sacerdos non curatus per totam vitam sine peccato à celebratione missæ abstinere. 151
- Diffic.** Estne tanti valoris, mali Sacerdotis atque boni missa? ibid.
- Quæst. De valore Missæ.**
- Art. 1.** An Missa sit sacrificium? 152
- Diffic.** Est ne de ratione sacrificij missæ Hostiæ, siue victimæ occisio? 153
- Diffic.** Estne modo aliquod ceremoniale sacrificium, præter missæ sacrificium? ibid.
- Diffic.** Suntne multi huius sacrificij fructus? 155
- Art. 11.** An missa oblata pro multis, tantum singulis, ac si pro vno duntaxat offerretur, prodesse possit? ibid.
- Diffic.** Accipiturne licite stipendium pro labore inter celebrandum? 156
- Art. vlt.** De ritu missæ? ibid.
- Diffic.** Qui ministri ministrare prohibentur? ibid.
- Diffic.** Quibus in locis celebrare licet? ibid.
- Diffic.** Quibus diebus integrum erit missam celebrare? 158
- Diffic.** Qua hora poterit Sacerdos rem sacram facere? ibid.
- Diffic.** Quibus vestibus, & vasis missa celebranda est? ibid.

F L O R E S   S A C R A M E N T I

P O E N I T E N T I A E.

Quæst. I. De his quæ ad essentiam pœnitentiæ pertinent.

- Diffic.** An pœnitentia supponat pro absolutione à Sacerdote facta, an pro actibus pœnitentibus contritione, confessione, & satisfactione? 160
- Diffic.** An sit sacramentum pœnitentiæ materia sola, an forma sola, an utrumque simul? ibid.
- Diffic.** An peccata commissa sint huius sacramenti materia? 162
- Diffic.** An forma sufficiens sit: Ego te absoluo? ibid.
- Diffic.** An impositio manuum Sacerdotis ad hoc sacramentum requiratur? 163
- Diffic.** An hoc sacramentum sit de necessitate salutis? ibid.
- Dubium.** Quid si præ nimio dolore pœnitens non recorderetur proponere obseruantiam mandatorum Dei in posterum? 164
- Diffic.** An pœnitentia sit secunda tabula post naufragium? ibid.
- Diffic.** Quando fuit hoc sacramentum institutum? ibid.
- Diffic.** An post peccatum commissum, & per actam de illo pœnitentiam, teneatur omnis homo vsque ad finem vitæ, dolorem habere? ibid.
- Diffic.** An sacramentum pœnitentiæ sit iterabile? 165
- Art. 11.** An pœnitentia sit virtus, vel virtutis habitus? ibid.

Diffic.

Diffic. An sit virtus generalis vel specialis?	166
Diffic. An poenitentia sit virtus infusa vel acquisita?	167
Diffic. An sit poenitentia moralis, vel Theologica virtus?	ibid.
Diffic. An poenitentia virtus, sit iustitiæ species?	168
Diffic. An poenitentia sit in voluntate, tanquam in subiecto?	ibid.
Art. III. An virtute poenitentiae omnia peccata mortalia post Baptismum commissa remittantur?	169
Diffic. Quidnam est peccatum in Spiritum Sanctum, & cur irremissibile nominatur?	170
Diffic. An aliquod peccatum possit sine poenitentia remitti?	171
Diffic. Homo transacto peccati actu, à qua re peccator denominatur?	172
Diffic. Quando Deus condonat alicui peccatum, quid remittitur?	173
Diffic. An per solum actum dilectionis Dei super omnia absque actuali displicentia aliquando peccata remittantur?	ibid.
Dubium. Ille cui remissa sunt peccata per dilectionem &c. si illorum deinceps recordetur, tenebitur ne poenitere?	174
Diffic. An per martyrium sine actuali peccatorum poenitentia, martyr illorum remissionem consequatur?	175
Dubium. An qui dormiens, & in mortali existens, in contumeliam Christi occiditur, per martyrium iustificetur?	176
Diffic. An sola omnino sit satis aliquando ad peccatum remissionem sine actuali illorum displicentia?	ibid.
Diffic. An peccata per ignorantiam commissa remittantur per dilectionem Dei, super omnia, aut virtute generalis poenitentiae?	ibid.
Diffic. An possit Deus remittere unum peccatum sine alio?	177
Diffic. An dimisso peccato quoad poenam æternam, remaneat poena temporalis luenda?	ibid.
Art. V. An peccata venialia etiam virtute poenitentiae remittantur?	178
Diffic. An peccata venialia sint dictum vel factum? &c.	ibid.
Dubium. Veniale ex imperfectione actus estne contra præceptum diuinum.	ibid.
Diffic. An poenitentia sit necessaria ad remissionem venialium.	179
Diffic. An requiratur propositum cauendi deinceps venialia.	180
Diffic. An propositum cauendi venialia, quorum poenitet, debeat esse formale, vel virtuale.	ibid.
Diffic. An qui habet propositum committendi veniale ex contemptu, mortaliter peccet.	ibid.
Diffic. An virtute attritionis venialia remittantur, attrito in gratia existente.	181
Diffic. An quoties prima gratia per contritionem, vel sacramentum infunditur, venialia remittantur.	ibid.
Diffic. An per receptionem cuiuscunque sacramenti omnia venialia remittantur.	ibi.
Diffic. An etiam per quemcunque actum meritorium.	182

Diffic. An etiam virtute martyrii, quod aliquis inter dormiendum patitur illi venialia remittantur?	ibid.
Diffic. An in purgatorio remittantur venialia.	ibid.
Diffic. An venialia per sacramentalia remittantur?	ibid.
Diffic. An remittantur etiam sint quoad poenam?	183
Diffic. An prædictis opinionibus venialia ex opere operato, vel operantis remittantur?	ibid.
Diffic. An venialia absque mortalibus remitti possint?	184
Art. V. An possit Deus de potentia absoluta remittere peccata sine gratiæ infusione?	185
Difficultas. An ad remissionem venialium requiratur etiam gratiæ infusio?	187
Diffic. An actus poenitentiae sit prior infusione gratiæ?	ibid.
Diffic. An gratiæ infusio sit remissione culpæ prior natural?	188
Art. VI. An poenitentia à timore poenarum inferni incipiat?	189
Art. VI. An virtute poenitentiae omnia merita propter peccatum amissa reparantur?	191
Diffic. An illa opera etiam quoad satisfactionem, reuiuiscant?	193
Art. VII. An peccata dimissa, peccatore ad vomitum redeunte, redeant?	ibi.
Diffic. An vna conuersio sit alia deteriot?	ibid.
Diffic. An poena damni sit in vno intensior, quam in alio?	ibid.
Diffic. An peccatum semel iam dimissum, possit secundum Dei omnipotentiam redire?	194
Diffic. Peccatne grauius, qui cadit ab innocentia, an qui à poenitentia?	194
Diffic. An ingratitude, qua peccatum debet esse grauius, sit circumstantia specialis lege prohibita?	195
Diffic. An circumstantia ingritudinis sit confitenda?	ibid.
Quæst. de Contritione.	
Art. I. De definitione Contritionis.	ibid.
Diffic. An Contritio sit dolor actualis, id est, actualis peccati nolitio?	ibid.
Diffic. An talis nolitio debeat esse propter Deum offensum?	196
Diffic. An requiratur actuale propositum cæcendi in futurum, & auferendi omnes peccatorum occasiones?	ibid.
Diffic. An ad sufficientem contritionem, actuale propositum confitendi tempore debiti & satisfaciendi requiratur?	ibid.
Art. II. Quorum peccatorum sit habendus dolor?	197
Diffic. An de peccato originali sit habendus dolor?	198
Diffic. An de mortalibus sit necessario habendus dolor?	ibid.
Diffic. An de peccatis alienis teneamur habere dolorem?	ibid.
Diffic. An de peccato futuro sit habendus dolor?	199
Diffic. An sufficiat ad veram contritionem generaliter de peccatis dolere nulla illorū ppria recogitatione, an prius sint oīa in memoriā reuocata?	ibi.
Art. 3. An dolor de peccatis debeat esse maximus secundū intensionem?	100

- Dubium.* Quare anima intensius odit malum poenae, quam culpam, cum hoc magis noceat. 201
- Diff.* An contritio nimis intensa, quae grandem generat tristitiam, sit laudabilis? ibi.
- Diff.* An sit actus charitatis eligere in seipso minus graua peccata, propter grauiora in proximo vitanda. 202
- Dit.* An possit habere istum actum, potius vellem aliquid veniale commississe, quam quod Christus passus fuisset. ibi.
- Diffic.* An requiratur extensio doloris, per aliquam temporis moram à Deo praefixam? ibid.
- Art. IIII.* An actus attritionis idem numero possit fieri contritio? 203
- Art. V.* De necessitate, & praeepto contritionis? 204
- Diff.* Estne ita sub praeepto: vt non poenitere sit nouum mortale? 204
- Diff.* Tenebiturne statim post peccatum commissum poenitere, sub noui peccati poena? ibid.
- Diff.* Quando confessio est sub praeepto, deficiente Sacerdote, qui alicuius peccati mortalis recordatur, nunquid ad poenitendum tenebitur? 206
- Diff.* Tenebiturne homo diebus festis contritionem peccatorum habere? ibi.
- Diff.* Post semel peractam poenitentiam tenebiturne homo quoties seorum peccatorum recordabitur, poenitere. 207
- Diff.* Tenemur de alienis peccatis habere dolorem. ibid.
- Art. VI.* An contritio sit remissionis peccatorum causa. ibid.
- Quaest. de Confessione**
- Art. I.* An confessio sacramentalis sit de iure diuino, 209
- Diff.* An confessio fuerit de lege naturali. ibid.
- Diffic.* An in lege scripta fuerit peccatorum confessio instituta. ibi.
- Diff.* An sit confessio à Christo tanquam necessaria ad salutem instituta vt est Baptismus. 210
- Diff.* An sit de necessitate sacramenti, vt fiat vni Sacerdoti ad aurem. 211
- Diff.* An sit de iure diuino iste confitendi modus, vt sit quoque de essentia sacramenti. ibid.
- Diff.* An confessio sit sub praeepto. ibid.
- Diff.* An fuerit semper haereticum negare confessionis praeeptum, vel de illa dubitare. 212
- Art. II.* Qui teneantur ad confessionem. ibid.
- Diff.* An sit omnibus hominibus, etiam infidelibus confessiois praeeptum impositum. ibid.
- Diff.* An Papa teneatur ad sacramentalem suorum peccatorum confessionem. 213
- Diff.* A quo Sacerdos Papam absolvens facultatem habet. ibid.
- Diff.* Qua aetate pueri ad confessionem suorum peccatorum tenebuntur. 214
- Dubium.* An pueris ante decimum quartum annum, & puellis ante decimum possit Eucharistia ministrari. ibid.
- Diff.* An mutus teneatur confiteri. ibid.

I N D E X.

- Diff. An qui non habet Sacerdotem sui idiomatis, teneatur per interpre-
tem confiteri. ibid.
- Diffic. An teneatur, aliquis deficiente Sacerdote, per Epistolam, vel per in-
ternuntium absenti confiteri. ibid.
- Diffic. An si quis ita confiteretur, esset sacramentalis confessio. 215
- Diffic. An habens tantum peccatum veniale, teneatur ex præcepto Eccle-
siæ singulis annis confiteri. ibid.
- Diffic. An qui tempore mortis loqui non potest, si generaliter confitea-
tur, ostendens tunc in pectore contritionis signa, sit sacramentaliter
absoluendus. ibid.
- Diffic. Quis præter prædictos ad confessionem teneatur. 216
- Diffic. An possit Rom. Pont. in aliquo casu dispensare, ne aliquis per totam
vitam ad confessionem teneatur. ibid.
- Art. 111. Quibus temporibus confessio est sub præcepto. ibid.
- Diffic. An homo, cum primùm mortaliter peccat, statim iure Diuino con-
fiteri teneatur. ibid.
- Dubium. Si non esset ab Ecclesia determinatum tempus, quorum iudicio
standum erit. 217
- Diffic. An præceptum annuæ confessionis obliget transgressores ad mortale. 218
- Diffic. Qui non est confessus per integrum annum, poterit differre con-
fessionem usque ad finem anni sequentis. 219
- Art. 111. De integritate confessionis, Deque eius Materia. ibid.
- Diffic. Sine veniale peccatum materia confessionis. ibid.
- Diffic. Sine omnia mortalia peccata confessionis materia, ita ut peccet,
qui illa non confitetur. ibid.
- Diffic. Sine omnia peccata quantum ad numerum confitenda. 220
- Diff. Quid si peccatorum recordatio impossibilis esse videatur, ut si meretrix
per triennium fuerit in loco publico, quomodo numerum exprimat. 221
- Diffic. An circumstantiæ, quæ peculiari præcepto non prohibentur sint
necessariò confitendæ. 222
- Diffic. An circumstantia diei festi sit necessariò confitenda. 224
- Diffic. An quodlibet peccatum in loco sacro commissum speciem mutet. ibid.
- Diffic. An circumstantia stupri sit necessariò confitenda. ibid.
- Diffic. An poenitentem ex ignorantia prætermittentem aliquod peccatum,
teneatur Sacerdos illud sciens illustrare, ut poeniteat & confiteatur. ibi.
- Diff. Quid si poenitens prætermittat aliquod mortale peccatum non ex igno-
rantia inuincibili, sed ex obliuione, eritne à confessore admonendus. 225
- Art. De casibus reseruatim, explicandæ sunt tres difficultates. 226
- Diffic. Si poenitens obtrita facultate à superiore fecerit confessionem irri-
tam, ut si hæc confessus sit, tenebiturne iterum auctoritatem petere. 228
- D. Si superior nolit auctoritate concedere, tenebiturne poenitens illi confiteri. 229
- Diff. Quando absolute Prælatum auctoritatem concedit, intelligeturne de
reseruatim tantum ante commissis, vel etiam de committendis intra spatium
a su-

- à superiore concessum. ibid.
- Diffi. Si Papa concesserit auctoritatem à reseruatis facient omnia, quæ in Iubileo continentur, si poenitens V. g. feria sexta nõ ieiunauit, vt tenebatur, valebitne reseruatorum absolutio ante feriam sextam facta. ibi.
- Diffi. Qui in articulo mortis, vel propter aliud impedimentum, fuit à censure, vel excommunicatione Papæ vel alicui superiori reseruata absolutus, cessante illo articulo, siue periculo tenebitur ne iterum communia superiore comparete. 230
- Dis. Poteritne alius à Rõ. Põt. in foro cõsciẽtiæ à censuris Sedi Apostolicæ, & casibus Coenæ Domini, & à crimine hæresis hodie absoluere. ibid.
- Dis. Quando ex cõfessione alicuius peccati timetur malum aliquod poenæ, vel culpæ, poteritne poenitens illud peccatum coelare. ibid.
- Diffic. Quando Sacerdos, & poenitens sunt contrariæ opinionis, tenetur Sacerdos illum absoluere. 232
- Ar. V. Quinam sunt sacramentalis confessionis effectus. ibid.
- Ar. VI. Quæ nã sunt bonæ confessionis conditiones, & quot numero. ibi.
- Art. VI. Quando erit reiteranda confessio. 233
- Diffi. An quando poenitens ex malitia non integre confitetur, confessionem reiterare teneatur. ibid.
- Diffi. An confessio ex negligentia dimidiata sit reiteranda. 234
- Dis. Quando ex ignorantia dimidiatur, & est reiteranda. ibid.
- Dis. An confessio informis sit reiteranda. ibid.
- Diffi. An poenitentia sacramentum fictione per contritionem recedente, suum, vt Baptismus, sortiatur effectum. 236
- Dis. Qui fecte in quadragesima confitetur, & à Sacerdote non absoluitur excusabitur ne à præcepto Ecclesiæ de annua confessione. ibid.
- Dubiũ Tenebitur ne Sacerdos sigillũ secreti talis cõfessionis eo seruare, ibi.
- Dis. An poenitens excommunicatus reticens excommunicationem, teneatur reiterare confessionem. ibi.
- Diffi. An qui mentitur in confessione imponens sibi aliquod veniale, aut mortale, confessionem reiterare teneatur. 237
- Dis. An confessio ob defectum sufficientis confessoris, sit reiteranda. 238
- Dis. Poenitens, qui ex negligentia vel obliuione poenitentiam iniunctam non impleuit, tenebitur ne reiterare confessionem. 239
- Dis. Estne vtilis iteratio confessionis validæ. ibid.
- Art. VIII De ministro sacramenti confessionis. ibid.
- Dis. Poteritne Sacerdote deficiente, laico fieri confessio. ibi.
- Dis. Laicus, si confessionem audiat, & sacramentaliter absoluat, efficitur ne irregularis. 240
- Dis. Eritne satis simplici Sacerdoti confiteri, vel necessariõ proprio Sacerdoti erit confitendum. ibid.
- Dis. Quis nam erit sufficiens cuiuscunque status confessor. ibid.
- Dubium. Poteruntne Guardiani, Abbates, Priores, Prouinciales &c. sibi con-

I N D E X.

- confessores quemadmodum Episcopi, eligere, 242
 Dubium. Propter malitiam, & ignorantiam proprii Sacerdotis, poteritne
 aliquis, non obtenta ab illo licentia, alieno confiteri. 243
 Dubium. Peccabitne concubina proprii Curati illi confitendo. ibid.
 diff. An propter annuam confessionem teneantur Curati suorum subdi-
 torum, quoties confiteri voluerint, suas confessiones audire. 244
 dif. qui confessi sunt fratribus privilegiatis, tenenturne proprio cōfiteri. ibid.
 dub. Quid potest confessor ab Episcopo approbatus efficere. ibid.
 dif. Potestne habens bullam Cruciatæ simplicem Sacerdotem in Confes-
 sione eligere. 245
 diff. Poteruntne Religiosi invito Prælato per facultatem Episcopi audi-
 re confessiones. ibid.
 diff. In art. mortis potest poenitens cuiusque Sacerdoti excommuni-
 cato, suspenso, Apostatæ, siue hæretico confiteri. ibid.
 diff. Potestne laicus in Art. mortis aliquem ab excōmunicatione absol-
 uere. 246
 dif. quando minister non habet iurisdictionem, confessio illi facta eritne
 valida. ibid.
 Art. Vlt. de sigillo confessionis. 247
 diff. Quo iure Sacerdos ad sigillum confessionis tenetur, ibid.
 diff. An Sacerdos peccatorem impoenitentem silere teneatur, ibid.
 diff. An possit Sacerdos reuelando confessionem venialiter tantum al-
 quando peccare. 248
 dif. Licetne confessori laudare poenitentem. ibid.
 dif. An Sacerdos in crimine participantem, etiam sub sigillo confessionis
 coelate teneatur. ibid.
 diff. An integrum sit Sacerdoti dicere in generali, Ego audini peccata
 in confessione, sine vlla poenitentis reuelatione. 249
 dif. An possit Sacerdos ex facultate poenitentis reuelare peccatum, quod
 in confessione tantum nouit, ibid.
 dif. An Sacerdos possit sine Sacrilegio crimen, quod scit duplici via in cō-
 fessione, scilicet, & extra, reuelare. ibid.
 dif. Licetne vnā confessionem in alia reuelare, quando alias integra
 confessio fieri non potest. 250
 dif. Sacerdos poterit negare se in confessione crimen alicuius poeniten-
 tis audiuisse. ibid.
 dif. An Sacerdos ob crimen in sola confessione cognitum possit poeni-
 tentem ab aliquo actu tanquam indignum repellere. 251
 dif. Poteritne Prælatus per notitiam aliquorum criminum, quam ex sola
 confessione habet, eorundem de nouo inquisitionem facere. ibid.
 diff. Si Prælatus, inuenerit peccata subditi scripta ad confessionem fa-
 ciendam, poterit inquisitionem facere. ibid.
 diff. Licetne Sacerdoti communicare cum poenitente aliquod pecca-
 tum extra confessionem in sola confessione notum. ibid.

I N D E X.

Dubium. Quid, si Sacerdos errorem aliquem intolerabilem commiserit &c.	252
Dubium. Alia, quæ in confessione præter peccata dicuntur, caduntne sub confessionis sigillo?	ibi.
Dubium. Quæ extra sacramentum sub tali sigillo confessionis committuntur, erantne sub eali sigillo tenenda?	ibid.
Difficultas. Testis, qui secreto nouit aliquid crimen, teneturne, in iudicio percontanti iudici respondere se nihil scire.	253
Quæst. De satisfactione.	
Art. I. De his, quæ ad essentiam satisfactionis pertinent.	ibid.
Diffic. An possit homo Deo pro iniurijs, & peccatis in illum commissis satisfacere.	ibid.
Dis. Potest satisfactio ex alias debito fieri,	ibid.
Dis. An qui adimplet pœnitentiam, audiens missam de præcepto, satisfaciat.	254
Difficultas. An dimissio peccato quoad culpam, maneat aliqua pœna, pro qua satisfaciendum sit ante gloriæ ingressum.	ibid.
Dis. An in peccato mortali existens pro peccatis alias dimissis satisfacere possit.	255
Dis. An præcedentia opera adueniente gratia sint satisfactoria.	256
Dis. An opera facta extra charitatem imminuant inferni pœnas.	257
Art. II. Quibus operibus debet fieri satisfactio, pœnalibusnc.	ibid.
Dis. Possumusne pro peccatis dimissis satisfacere per flagella, quæ nobis a Deo mittuntur,	ibid.
Dis. Suntne satisfactoria iuxta quantitatem patientiæ, an flagellorum, ibi.	
Dis. Suntne tria operum satisfactorum genera,	262
Dis. Potestne vnus pro alio satisfacere,	ibid.
Art. III. De purgatorio.	263
Dis. An sit Purgatorium post hanc vitam	ibi.
Dis. An pœna Purgatorij sit maior quacûq; alia præsentis vitæ pœna, ibi.	
Dis. Quorum misterio animæ in Purgatorio cruciantur,	260
Dis. An pœna existentium in purgatorio sit meritoria, & voluntaria, ibid.	

FLORES QVÆSTIONVM DE SACRAMENTO EXTREMAE VNCTIONIS.

Art. I. De his, quæ ad essentiam huius sacramenti pertinent.	ibid.
Dis. An Extrema Vnctio sit sacramentum,	ibid.
Dis. An hoc sacramentum sit à Christo institutum,	261
Dis. Cum habeat plures vnctiones, & formas, estne vnum sacramentum, an plura, ibid.	ibi.
Dis. Quæ nam est huius sacramenti materia.	ibid.
Dis. Quenam est huius sacramenti forma.	ibid.
Art. II. De effectu huius sacramenti.	ibid.
Dis. An sit remissio venialium principalis effectus.	ibi.

I N D E X.

- Art. I I I. An solus Sacerdos sit huius sacramenti minister? 266
 Art. I I I I. De recipientibus Extremam Vnctionem, an sit ministranda sanis, furiosis, & pueris? 267
 Diff. Estne de necessitate huius sacramenti determinatas corporis partes ungere? ibid.

FLORES QVÆSTIONVM DE SACRAMENTO ORDINIS.

- Art. I De his quæ ad essentiam sacramenti Ordinis pertinent. 264
 Diffic. An Ordo sit nouæ legis Sacramentum? ibid.
 Diffic. Quando fuit hoc sacramentum à Christo institutum? 265
 Dif. An Sacramentum Ordinis in septem ordines, quorum quilibet sit sacramentum, recte diuidatur? ibid.
 Dubium. Tres ordines sacri imprimuntne characterem? 270
 Diffic. Qua actione cuiuscunque Ordinis character imprimitur? ibid.
 Dubium. Instituitne Christus Diaconatum, & Subdiaconatum? 271
 Dubium. Peccantne mortaliter Diaconus, & subdiaconus, in mortali hæc sacramenta exercentes? ibid.
 Dubium. Licetne septem ordines præpostero ordine percipere? ibid.
 Diffic. Quæ nam est præbyteratus forma? ibid.
 Dubium. Estne de essentia huius sacramenti, vt ordinandus tangat materiam? 268
 Art. I I. De annexis huic sacramento. ibidem
 Dif. An Sacerdotiũ, & episcopatus sint ordines iure diuino distincti? ibi.
 Diffic. Estne Episcopatus ordo distinctus à Sacerdotio? ibid.
 Art. I I I. De ministro huius sacramenti, an sit solus Episcopus? 269
 Art. I I I I. De suscipientibus hoc sacramentum. 274
 Dif. Paruulus ordinatus teneatur continentiam sacris ordinibus annexam seruare? ibidem
 Dif. Quando ratione homicidij irregularitas contrahetur? 272
 Dubium. De defectu ex parte delicti. 274
 Dubium. In quibus casibus aliquis est suspensus? 275
 Dubium. Malitia Sacerdotis impediaturne characteris impressionem? 276
 Art. V. An Papa habeat etiam supra omnes Christianos tem poralem iurisdictionem. ibid.
 Art. VI. An Clerici in sacris constituti sint quantum ad personas in potestate ciuili per ius diuinum exempti? 277
 Difficul. Tenenturne Clerici seruare leges regni in quo vitam degunt? 278

FLORES THEOLOGICARVM QVÆSTIONVM SACRAMENTI MATRIMONII.

- Quæst. I. De his, quæ ad essentiam Matrimonij pertinent.
 Art. I. An Matrimonium si ex institutione Diuina, an ex naturali duntaxat? ibid.
 Art.

I N D E X.

Art. 11. An Matrimonium fuerit à Deo mediatè per ministros vel immediate ab ipso institutum?	279
Diffic. Quando fuit Matrimonium institutum?	ibid.
Diffic. An Matrimonij institutio fuerit consilium vel præceptum?	280
Diffic. Obligatne hoc præceptum nunc omnes homines?	ibid.
Art. 11. An oscula plexusque maritalis, coniugalis copula licitè fiant, sintque gratiæ & gloriæ meritoria?	281
Art. 111. Sitne Matrimonium nouæ legis sacramentum?	282
Diffic. Conferatne gratiam, vt est nouæ legis sacramentum?	ibid.
Diffic. Quænam est Matrimonij materia, & forma?	ibid.
Diffic. Quis est huius sacramenti minister?	283
Art. V. Sitne coniugalis copula de essentia Matrimonij?	ibid.
Dist. 27. Art. 1. Quænam est Matrimonij definitio?	284
Art. 11. An sit de intrinseca ratione Matrimonij mutuus consensus?	ibid.
Dis. Talis cõsensu estne signo aliquo exteriori necessariò declaradº?	285
Dis. Si Deus vni cõtrahentiã alteri velle reuelare, essetne hoc satis, ibi.	ibid.
Dis. Talis consensus à quo exprimendus,	ibid.
Dis. Matrimonium per procuratores contractum estne sacramentũ?	ibid.
Dis. Quãdo alter coniugum fictè contrahit, estne verũ Matrimonium?	286
Dis. An Matrimonium ratũ p ingressũ religionis alteriº cõiugis dissoluat. ib.	ibid.
Dis. Qua auctoritate Matrimonium ratum dirimitur?	287
Dis. Matrimonium consummatum potestne aliquando quantum ad vinculum vtroque coniugum viuente dissolui?	ibid.
Diffic. An sit hoc sacramentum separabile quoad thorum?	ibid.
Dub. Quid si alter coniugum solum religionem profiteatur?	ibid.
Diffic. Si vnus coniugum de licentia alterius professus sit religionem, poteritne (facta professione) qui in sæculo manet illum extrahere,	288
Diffic. Extractus à religione soluto Matrimonio per mortem alterius tenebitur reuerti ad religionem.	ibid.
Diffic. Quid si de facto secundas nuptias contrahat?	ibid.
Diffic. Quid de coniuge qui sine alterius licentia solenniter professus est, & alio extractus à religione, illo mortuo ad quid tenebitur?	ibid.
Diffic. Poteritne illi secundas nuptias contrahere?	ibid.
Dis. Suntne hæc vera quando promouetur ad sacros ordines, aut assumitur ad Episcopatum,	ibid.
Dis. Quid de separatione coniugum, quæ fit per adulteriũ vxoris?	289
Dis. An possit Papa dispensare in Matrimonio rato, quoad vinculum, ita vt vterque possit ad secundas nuptias transire?	ibid.
Art. 1111. De sponsalibus.	ibid.
Diffic. An sint promissiones futurarum nuptiarum?	ibid.
Diffic. Qua ætate licet sponsalia contrahere?	ibid.
Dis. An sponsalia iuramento affirmata, matrimonij robur obtineant?	290
Dis. Poteritne iudex Ecclesiasticus in foro exteriori sponsum compellere.	ibid.

I N D E X.

- vt iuramentum adimpleat, ibid.
- Diffic. Quid si interia cum alia per verba de presenti contrahat, ibid.
- Diff. Copula carnalis post sponsalia de futuro facitne verū matrimonium, ibid.
- Diffic. An in aliquo modo dissolui sponsalia possint, ibid.
- Art. ult. Summe bigami irregulares, ibid.
- Diffic. Potestne Papa in bigamis dispensare, vt ad sacros ordines promouentur, 293
- Diffic. An irregularitas per bigamiæ baptismum tollatur, ibid.
- Diffic. An irregularitas ex homicidio per Baptismum tollatur, ibid.
- Quæst. de Matrimonio conditionato.
- Art. vnicus. An contractus matrimonialis sub conditione factus, conditione non existente valeat, 294
- Diffic. Quid si conditio de presenti vel de præterito per verbum de futuro in contractu Matrimoniali ponatur, ibid.
- Diff. Quando conditio contingens de futuro verbo de presenti apponitur impletur estne nouus consensus necessario præstandus, 295
- Diffic. An conditio habilitatis, posita, quando personæ sunt inhabiles ad contrahendum, faciat sponsalia, ibid.
- Diffic. An conditio impossibilis reddat Matrimonium nullum, 296
- Diffic. An condiciones contrariæ substantiæ Matrimonij illud annullent. ibid.
- Diffic. An condiciones possibiles, & turpes reddant nullum Matrimonij contractum, quando non sunt contra illius substantiam. 297
- Diff. Quid si dicat, contraho tecum, si mecum prius concubueris. ibid.
- Diffic. An hæc conditio, si te virginem inuenero, si turpis ita vt pro non adiecta habeatur, ibid.
- Diffic. An valeat Matrimonium, quando, conditio est negatiua. 298
- Quæst. de consensu libero, & coacto.
- Art. i. An metu cadente in constantem virum Matrimonij contractus annulletur, ibid.
- Diffic. Eritne tale Matrimonium nullum iure diuino, & naturali an Ecclesiastico tantum, 299
- Diff. Annullentne Matrimonium omnis metus cadens in virum constantem. ibid.
- Diffic. An Matrimonium metu graui contractum, & iuramento firmatum, sit perinde irritum, ac si sine iuramento contrahatur, 298
- Diffic. An quando metu graui ad contrahendum, & consummandum Matrimonium aliquis compellitur, sit verum Matrimonium, 301
- Diff. Matrimonium quod antea erat nullum, per subsequendum liberam cohabitationem, aut Matrimoniale vsum effici validum, ibi.
- Art. ii. de compulsionem per imperium. ibid.
- Diff. An patet possit filium ad contrahendum matrimonium compellere. ibid.
- Diff. Potestne Princeps, vel Iudex aliquando subditum metu mortis, siue cæcis ad contrahendum compellere. 302
- Quæst. de impedimento erroris.
- Art. i. Error in persona, vel in conditione verum Matrimonium impediatur, ibid.

Art. 11. An error in bonis, & qualitate Matrimonium impediat.	303
Art. 111. An inter Sanctissimam Virginem, & Beatilimum Ioseph fuerit verum Matrimonium.	ibid.
Diffic. Habueritne in lege veteri præceptum contrahendi Matrimonium à potente illud contrahere.	ibid.
Quæst. De bonis matrimonij fidei. s. prolis & sacramenti.	
Diffic. Indigetne Matrimonium aliqua excusatione.	304
Diffic. Quænam sunt Matrimonij bona.	ibid.
Dubium. Quod istorum bonorum est dignius, & magis ad Matrimonij essentiam pertinens.	ibid.
Diffic. Secluso sine prolis, & fidei, actus coniugalis estne licitus.	305
Diffic. An accedens ad propriam sola causa vitæ ad fornicationem cum nõ sua, venialiter peccet.	305
Dub. Quando abusus actus matrimonialis erit mortale peccatum.	306
Quæst. de obligatione soluendi debitum.	
Art. 1. An vir vxori, & vxor viro debitum reddere teneatur.	ibid.
Diffic. Tenebiturne coniux sanus leproso reddere debitum.	307
Diffic. Vxor tẽpore mẽstrui excusabiturne à debiti cõiugalis solutione.	ibid.
Diffic. An vir ratione peregrinationis à solutione debiti excusari possit.	308
Diffic. An possit vnus coniugum à solutione debiti liberari, altero inuito, continentiam vouendo.	ibid.
Diffic. Quo tempore non licet debitum petere.	309
Dubium. Estne hoc Ecclesiæ præceptum, an consilium.	ibid.
Dub. Quãdo coniugatus est cõmunicaturus, licebitne petere debitũ.	310
Dubiũ. Licebitne quando Ecclesia nondum impartita est coniugibus benedictionem.	ibid.
Diffic. Licebitne in loco sacro debitum petere.	ibid.
Quæst. De bigamia.	
Art. 1. Quo iure bigamia vtrõq. viuente est prohibita.	311
Diffic. Quo iure poterant veteris legis patres plures habere vxores.	ibid.
Diffic. Omnes qui tempore legis scriptæ plures duxerunt vxores, habueruntne reuelationem.	312
Diffic. Poterant etiam gentiles licitè plures habere vxores.	ibid.
Diffic. Cessauitne talis dispensatio.	ibid.
Diffic. Poteritne Ecclesia in hoc dispensare.	ibid.
Diffic. An in aliquo saltem euentu sit licitũ vxori habere plures viros.	313
Art. 11. An inseparabilitas Matrimonij, vsque adeo sit inuolabilis de lege naturæ, vt per leges ciuiles ante aduentum Christi non potuerit in aliquo casu reuocari.	313
Diffic. An ante aduentũ Christi fuerit licitũ Iudæis libellũ repudij vxoribus dare, & ad secundas nuptias per solutionẽ priorũ nuptiarũ transire.	314
Quæst. de impedimentis Matrimonij.	
Art. 1. Potestne Matrimonium impediri.	ibid.
Dubium. Quænam sunt Matrimonij impedimenta.	315

I N D E X

- Diff. Dirimitne frigiditas Matrimonium contractum? ibid.
- Dub. Qua ratione impotētia tēporalis, vel perpetua dignoscetur esse? 316
- Dubium. Quomodo mulier poterit viri impotentiam probare, post quam cum illo per triennium dormierit? ibid.
- Dubium. Quod si vir non est Eunuchus, sed integer? ibid.
- Dubium. Quid si alter tantum diortium petat? 317
- Diff. Quid si facta per Ecclesiam separatione, qui definitus est impotens, fiat per aliquam causam naturalem potens &c? ibid.
- Dub. Quid, si impotētia perpetua per miraculū notoriū dimoueatur? ibid.
- Dubium. Si neuter coniugum separationem petat, quamuis alter sit impotens, poteruntne simul cohabitare? 317
- Dubium. Poteruntne se inuicem amplexari, & osculari? 318
- Diff. Si vir vxorem virginem habeat, quam non potest reserare potest tamen ad corruptam accedere, tenebiturne virgo per artem, vt sit viro cui semel nupsit, apta, aperiri? ibid.
- Art. II. An maleficiū, vt frigiditas, impediāt, & dirimat Matrimonium? ibid.
- Dubium. Quomodo probari poterit, sitne perpetuum, an non? 319
- Dubium. Quomodo maleficium erit auferendum? 319
- Diff. An destructo maleficio, Matrimonium auctoritate Ecclesie solutum sit reparandum? 320
- Art. III. Furiosi, & amentes possuntne contrahere Matrimonium? ibid.
- Diffic. Si amentia superueniat Matrimonio contracto, coniunx sanus tenebiturne reddere, & exigere ab amente debitum? ibid.
- Quæstio de diortio causa adulterij.
- Art. I. An vir, quo ad thorum, vxorem adulteram dimittere possit? ibid.
- Diffic. Poteritne à viro propter crimen contra naturam dimitti? 321
- Dubium. An vir ex præcepto vxorem dimittere teneatur? 322
- Diff. Poteritne vir vxorem adulteram propria auctoritate dimittere? ibid.
- Diff. Potestne similiter vxor virum adulterum dimittere? 323
- Diff. An possit vir dimissa vxore adultera, aliam ducere? 322
- Art. II. An vir teneatur reconciliare sibi vxorem adulteram? ibid.
- Diffic. Tenebiturne coniunx repudiatus redire, si innocens petat? ibid.
- Diffic. Facto diortio, si innocens adulterium committat, tenebiturne nocentem sibi reconciliare? ibid.
- Diffic. An vir occultè adulter vxorem adulteram repudiando peccet? 323
- Art. III. Quæ crimina Matrimonium contrahendum dirimunt? ibid.
- Dubium. Quid si homicidium sit commissum sine intentione contrahendi cum participante &c. 326
- Dubium. Quid si sola simplex promissio iuramento firmata, vel non, ex vna tantum parte interueniat? ibid.
- Dubium. Quid, si vnus adulter alterum coniugatum esse ignoret? ibid.
- Dubium. An solum adulterium sine fidei datione, & sine homicidio impediat Matrimonium post mortem coniugis innocentis? ibid.
- Dubium

- Dubium.** Sola fidei datio, vel Matrimonium viuentis priori coniuge sine adulterio, aut homicidio impeditne Matrimonium? 327
- Quæst. de errore conditionis seruilis.
- Art. I.** Quando quis duxit ancillam, credens esse liberam, cognita seruitute erit validum Matrimonium? ibid.
- Dubium.** Estne hoc impedimentum de iure naturæ, vt frigiditas, & arctitudo an de iure Canonico tamen vt consanguinitas. ibid.
- Dubium.** Si vir ignoranter contrahens cum ancilla, rãto illam amore prosequitur, vt si tempore contractus seruitutem agnosceret, eam nihilominus duceret, cognita seruitute valebit. 326
- Art. II.** Possuntne duo serui, inuitis Dominis, Matrimonium contrahere? 327
- Art. III.** Potestne vir, vxore inuita se in seruitutem redigere? ibid.
- Dub.** filius ex serua, & libero natus, cuius patris conditione sequitur? ibid.
- Art. III.** An ante pubertatem legitimũ Matrimonium contrahi possit. 330
- Quæst. de impedimento Ordinis.
- Art. I.** An potuerit Ecclesia definire, vt in sacris constituti sint ad Matrimonium inhabiles, vel an perpetuus cœlibatus Sacerdotem Ecclesiæ expediat. 330
- Diffic.** Cœlibatus Sacerdotum incepitne a primitiua Ecclesia? 331
- Diffic.** Quo tempore cœpit Sacerdotalis continentia? ibid.
- Diff.** In sacris ordinibus constitutus, estne inhabilis ad Matrimonium? ibid.
- Diffic.** Quo iure tale Matrimonium esset nullum? ibid.
- Diffic.** An licet Matrimonium est nullum, & impeditur per sacros ordines ita e conuerso facer ordo per Matrimonium impediatur? ibid.
- Art. II.** De impedimento criminis, quod impedit Matrimonium, non tamen dirimit contractum. ibid.
- Diffic.** Potestne in aliquo casu vir sine peccato interimere vxorem adulteram. 331
- Art. III.** An votum Matrimonium impediat. 334
- Diffic.** An votum simplex continentia Matrimonium præcedens impediat, & dirimat contrahendum? ibid.
- Dubiũ.** Quid, si non contrahat animo consummãdi Matrimonium. 335
- Dubium.** Tenebiturne ante consummationem sub reatu p. m. ingredi religionem? ibid.
- Diffic.** Simpliciter vouentes possuntne reddere debitum? 334
- Dubium.** Quid si vterque habeat votum continentia. ibid.
- Dubium.** Quid, si vir habeat votum continentia, & vxor debitum petere non audeat, poterit &c? ibid.
- Dub.** Vtrũ solenne continentia tũ impediat, & dirimat Matrimonium? ibid.
- Diffic.** Potestne Papa dispensare, vt habens votum solenne monachalis continentia, Matrimonium contrahat. 337
- Dub.** Poteritne fieri dispensatio propter bonum peculiare vouentis. ibid.
- Art. III.** An vtroque coniuge viuentis, possit alter ad secundas nuptias transire. ibid.

- hirc.* *ibid.*
Dub. Quanta requiritur certitudo de morte viri absentis, ut vxor sine peccato ad secundas nuptias transire possit. *ibid.*
Dubium. Quid, si hac certitudine habita, & Matrimonio contracto, vir redeat. 338
Dubium. Quid, si vir mortuus est, tamen mala fide cum secundo contraxit fingens, &c. *ibid.*
Dub. valente tunc Matrimonio, poteritne petere, & reddere debitum? *ibid.*
Dub. Quid si bona fide cōtraxit, & postea dubiter sine vxor sua, an nō. *ibid.*
Dubium. Vxor stante dubitatione poterit debitum exigere. 339

Quæst. de impedimento, quoad cultus.
disparitas nominatur.

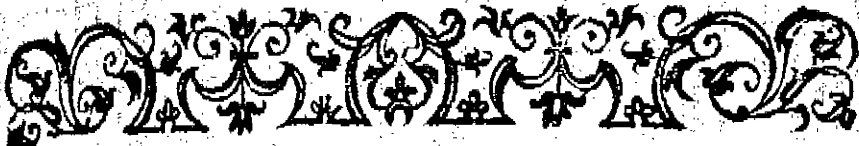
Art. I. An infidelis sit ad contrahendum cum fidei inhabilis. 340
Dubium. Eritne saltem sacramentum ex parte fidelis. *ibid.*
Dubium. Valebuntne saltem sponsalia sub conditione, utpote si coniunx infidelis ad fidem reuertatur. *ibid.*
Art. II. An coniunx fidelis possit simul cum cōiuge infideli habitare. 340
Dubium. In hac Ecclesia conuersus cum infideli coniuge, poteritne sine iniuria tamen creatoris, habitare. *ibid.*
Dubium. Si infideles conuertantur, sintq. consanguinei in gradu prohibito, poteruntne tunc simul cohabitare. 341
Dubium. Si infidelis habeat plures vxores, & omnes conuertantur, velit. q. cum eo habitare, quam illarum tenebitur retinere. *ibid.*
Dubium. Altero coniugum ad fidem conuerso, & apud Christianos viuentem, apud quem debent filij nondum ratione vtentes manere. 342
Diffic. Per conuersionem alterius coniugis ad fidem etiam quod vinculum dissoluitur Matrimonium ita, ut liceat utriq. in sua religione ad secundas nuptias transire. *ibid.*
Dubium. Dissolueturne quam primum infidelis admonitus non vult habitare sine creatoris iniuria. *ibid.*
Dubium. Poteritne infidelis in sua secta aliam ducere, si fidelis ad secundas nuptias transferit. 393
Dubium. Matrimonium infidelium per votum solenne religionis à coniuge primo conuerso emissum, dissoluetur. *ibid.*
Diffic. An post lapsum alterius coniugis in hæresin, vel apostasiam, Matrimonium quoad thorum, aut vinculum dissoluatur. *ibid.*
Dubium. An vir innocens, quando vxor fuerit hæretica, & reconciliata possit sacros ordines recipere, sicut potest monachalem intrare religionem. 344
Dub. per quodecunq. aliud peccatum, propter hæresin, dissoluitur Matrimonium quoad thorum. *ibid.*
Art. VI. An Matrimonium inter infideles sit verum & legitimum. *ibid.*
Dub. Peccantne infideles in vsu Matrimoniali. 345

Quæst. de impedimento consanguinitati.

Art. I. Quidam est consanguinitas, & quid linea.	ibid.
Art. II. Quidam est gradus & quatuorplex.	346
Art. III. An iure diuino sint modo aliqui gradus prohibiti.	347
Dific. Prohibentur ne iure naturali gradus in linea recta ascendentium, & descendentium, ita vt Papa in his dispensare non possit.	348
Dub. Quid si in mūdo non esset nisi pater, & vnica filia, vel plures.	ibid.
Dubium. Contractus matrimonialis in secundo gradu lineæ rectæ, & sequentibus in infinitū prohibetur ne iure naturali, an Ecclesiastico.	ibid.
Dific. An liceat Matrimonium contrahere in linea transfuersali æquali, & inæquali.	349
Dific. Potestne Ecclesia modo aliquos gradus prohibere.	ibid.
Dific. Potestas civilis regis poterit, quemadmodum Ecclesia, aliquos inhabilitare quominus contrahant.	ibid.
Quæst. de impedimento affinitatis, quo Matrimonium impeditur, ne contrahatur, & contractum irritatur.	353
Art. I. Quid, & quatuorplex est affinitas.	351
Dific. Quinam sunt affinitatis effectus.	352
Dific. An seclusa lege positua Ecclesiæ prohibente Matrimonium intra 4. affinitatis gradum, sit aliquis gradus affinitatis lege naturali tantum Matrimonium contrahendum dirimens, ita vt in eo Papa dispensare non possit, prohibitus.	353
Dubium. de affinitate collaterali, an mulier possit successiue Papa dispensante duobus fratribus nubere.	ibid.
Art. III. De impedimento publicæ honestatis.	354
Art. IIII. An Matrimonium inter consanguineos sit Ecclesiæ autoritate diracendum.	355
Art. V. de rapto.	ibid.
Art. VI. An omnis, qui ex damnata copula nascitur illegitimus sit.	ibid.
Quæst. de cognatione spirituali & legali.	
Art. I. An cognatione spiritualis dirimat Matrimonium contrahendū.	356
Art. VI. De cognatione spirituali.	ibid.

Finitur Index.

APPENDIX AD SACRA-

MENTVM POENITENTIAE

in tit. de Satisfactione post artic. 2.

Supra pag. 263.

*Quarta diffic. Sũntne tria operum satisfactio-
riorum genera?*

CONCLUSIO.

TRIA quidem sunt, oratio, scilicet, ieiunium, & eleemosyna: quia omne peccatum, vel est concupiscentia carnis, vel concupiscentia oculorum, vel superbia vitæ.

ORATIO INTER PARTES SATISFACTIONIS primum sibi vendicat locum, quia ordinat pœnitentem magis propriè ad Deum. Secundus verò locus conceditur ieiunio, quoniam ordinat pœnitentem ad se ipsum. Et tertio loco succedit eleemosyna: qua pœnitens ordinatur ad proximũ.

FLORES TRACTATVS DE

ORATIONE.

AD hunc tract. legendi sunt Doctores Scholastici præsertim Alex. in 4. p. q. 88. & aliquot sequentib. quæst. & S. Tho. 2. 2. q. 83. & Ricar. & reliqui dist. 15. 4. sum. verbo. oratio. Nauar. super c. quando, & in lib. de horis canonicis. Castro contra hæreses verbo oratio. Medina tract. 6. C. de oratione. De oratione verba facturi, quam Christus Redemptor noster mirabiliter exercuit, pernoctans in oratione, & vehementer commendauit dicens: Oportet semper orare, & nunquam deficere: in qua etiam B. Paul. Sine intermissione perseverandum esse docuit, operepretium duximus, primum Deum optimum Max. orare, ut difficilia, & obscura, quæ de oratione scripta sunt, nobis facilia, & peruia reddantur, & in ea nobis perfectam, perpetuamque perseverantiam concedere dignetur.

Luca 5.

Luc. 18.

1. Tes. 5.

QVÆSTIO L

Quidnam est Oratio?

CVM nomen orationis multas habeat significationes: aliter enim à Grammaticis, aliter apud Rhetores, aliter quoque; *DD. vbi sup.*

F. t. q. f. 4.

B b

à Theolo

Theologia accipitur, de qua significatione est modo instituta disputatio, varièq; in hac acceptione diuidatur, methodo Arist. Priusquam titulo quaestionis respondeamus, aliquot propositionibus positis eius diuisiones amplectemur.

PROPOSITIO I.

Alex. 2m. ORATIO sumitur tribus modis, communissimè, communiter, & propriè, vt Alex. Alen. & D. Bon. docent: vel vt alij asserunt generalissimè, generaliter, vel specialiter. Hæc propositio colligitur ex sacris literis. De generalissima, quæ dicitur quodcunque bonum opus, constat apud Lucam: Oportet semper orare, &c. nã semper qui bene operatur, orat. Oratio generalis, quæ significat quemcunque actum contemplationis, meditationis & laudis Dei, & Sanctorum, vel gratiarum actionis Sanctis eius factæ, & quamcunque petitionem, qua à Deo, vel à Sãctis eius aliquid postulamus: colligitur ex illo loco Matth. Vigilate, & orate, ne intretis in tẽtationem: vbi orare significat non solum petere, verum etiam res diuinas meditari, & contemplari: & ex illo etiam Matth. & Marc. Abijt in montem orare, id est, ad celestem gloriam contemplandam: non enim Christus *Matt. 14.* IESVS in montem ad petendum solummodo ascendebat. Tertio specialis oratio petitio facta Deo est.

PROPOSITIO II.

TRIPLEX est oratio mentalis. Vna, quæ sola mente sine verbis fit. Altera vocalis tantum, quæ fit solis verbis sine conceptum formatione. Tertia mixta, quæ ex vtraque constat. Hæc etiam diuisio ex sacra Scriptura elicitur, nam de prima extat exemplum. i. Reg. i. m. Anna matre Samuelis, de qua legitur, Anna loquebatur in corde suo. De secunda intelligitur locus: Populus hac Labiis me honorat, cor autem illius longe est à me. De tertia sunt infinita loca in vtroque testamento vt locus *Alex.* Psalm. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum.

PROPOSITIO III.

ORATIO duplex, publica, siue sacramentalis, siue canonica vna. Altera singularis siue priuata. Prima quæ fit à ministris Ecclesiæ pro populo nãmque ipsius Ecclesiæ, quæ necessariò est futura vocalis. Particularis est, quam offert aliquis particularis, non vt minister Ecclesiæ pro se, vel pro alio. Hæc diuisio non indiget probatione. lege S. Tho. & Caiet. & reliquos.

PROPOSITIO IIII.

ORATIO alia bona, in qua, quod bonum est benè petitur. Alia mala, in qua vel, quod malum est, petitur, vel quod bonum est, nõ benè petitur: nam vt bonum est ex integra causa, malum

erit ex defectu vnius circumstantiæ, earumque ad rei bonitatem desideratur, Bona, vt illa Publicani. Deus propitiuſ esto mihi *Luca. 18.* peccatori. Mala, vt illa Phariſæi de qua dicitur, Et oratio eius *Pſal. 118.* fiat in peccatum.

PROPOSITIO V.

ORATIO diuiditur rursus in viuam, mortuam, & mortiferam. Viua est oratio facta ab homine exſtente in gratia, cui nulla circumſtantia deest. Mortua, quæ fit ab homine exſtente in peccato mortali, licet, ſit oratio omnibus numeris absoluta. Mortifera, ſiue mortalis, vt illa, quæ est peccatum: quia deest illi aliqua circumſtantia neceſſaria. Hæc diuiſio communi Scholaſticorum Doctorem ſchola probatur.

PROPOSITIO VI.

DIVIDITUR oratio tanquam in partes integrales in obsecrationem, orationem, postulationem, & gratiarum actionem. *1. ad Ti. mo. 2.* Hæc propositio est D. Paul. & S. Thom. nam in oratione, vt fit *S. Tho.* integra, & perfecta, quatuor desiderantur. Primum, vt oculos *vbi supra.* mentis eleuamus in Deum, contemplantes eius bonitatem, omnipotentiam, vel aliud attributum, quod magis petitioni nostræ conueniat: quod significatur nomine orationis. Secundum, vt simul gratias illi pro omnibus beneficiis exhibeamus, quod intelligitur per gratiarum actiones. Tertium est, vt statim petamus, quod cupimus, quod insinuat, vox, postulationes. Et vltimum est vt ad impetrandum, quod petimus, dicamus, vt id nobis concedere dignetur vel propter se, vel propter Christi humanitatem sanctissimam, vel amorem sanctorum: & hoc continetur in verbo obsecrationes. Illustrat hæc S. Thom. vbi supra, exemplo collectæ festi Sanctissimæ Trinit. nam primum continetur illis verbis, Omnipotens, &c. Secundum, vbi dicitur: Qui dedisti, &c. Tertium ibi: Præſta quaſamus. Et quartum cum dicitur: Per Dominum nostrum IESVM Christum, hæc forma orandi eſſet ab omnibus diligenter obseruanda, & maxime exercenda.

His positis propositionibus, restat vt quæſtioni, in qua orationis definitio quaeritur respondeamus, & cum vnius rei vna ſit natura, & vna definitio, quæ illius naturam declarat: affert tamen Alex. Alen. vbi supra, multas definitiones: quia vt ipse ait, cum oratio multis modis consideretur, multis etiam modis secundum varias considerationes à Doctorem sanctis eius natura, & vis declaratur, quas omnes qui voluerit expositas legere, videat Alexan. loco citato.

*Alexan.
Alen. m.
1. art. 1.*

CONCLUSIO.

ORATIO est petitio facta Deo: hæc definitio est oratio-

nis propriè, vel specialiter sumptæ, de qua est instituta disputa-
tio, & loco generis ponitur petitio, quia omnis oratio est peti-
tio: non tamen omnis petitio est oratio: vt quæ Regi fit, non est
oratio: differentia vicem gerit reliqua pars definitionis, qua
excluduntur omnes petitiones, quæ hominibus fiunt, quæ li-
cet summo Pontifici fiant, nõ dicuntur orationes: & est intelli-
genda differentia hæc, scilicet, facta Deo, nempe, immediatè,
vt quando sine vllò medio oramus Deum, vel mediatè, vt
quando oramus angelos, & sanctos: tunc enim Deum oramus,
& fit illis petitio, vt mediatoribus, & intercessoribus nostris: vt
interpellent pro nobis ad impetrandum, quod petimus & desi-
deramus.

Ex distinctionibus positis facilè conciliabis varias defini-
tiones orationis, & varia loca sanctæ Scripturæ intelliges.

Alex.

Ab n. q.

95. S. Th.

ar. 1.

Ricar. q.

1. ar. 4.

Med. q. 2.

vbi supra.

Prima diffie. Cuius potentia anime oratio dicitur actus?

TR*e*s sunt opiniones. Prima dicit, esse actum rationis, siue
intellectus. Secunda tenet esse actum voluntatis. Ex tertia
vtriusque potentia actum esse affirmat: & ita variè ab his oratio
definitur, vide *Alex.* & *Ricar.*

CONCLUSIO.

ORATIO vtriusque potentia est actus: & ratio est, quia, li-
cet sit ab intellectu petitio, non tamen est ab illo purè specula-
tuo sed practico, qua ratione intellectum, & voluntatem com-
plectitur: non enim est petitio, siue oratio ab intellectu absolu-
tè, sed vt à voluntate inclinatur, cum non oret quis, nisi quod
vult; nec postulet, nisi quod vult: quod *Ric.* confitetur dicens,
esse actum intellectus, vt elicientis: & voluntatis, vt mouentis.

Secunda diffie. Estne oratio virtus, an virtutis actus?

CONCLUSIO.

ORATIO est virtutis actus. Et ratio est: quoniam à nobi-
lissimis virtutibus, Fide, scilicet, Spe, & Charitate elicitur:
vt author est *D. August.* nam Fide inquit, Spe, & Charitate, con-
tinuato desiderio, oramus,

Tertia diffie. Estne actus virtutis Theologicae an cardinalis?

QUIDAM defendunt esse actum virtutis Cardinalis, &
speciem institutæ: alij actum esse pietatis tuentur.

CONCLUSIO.

ORATIO est actus Theologicae virtutis, non vnus solùm,
sed trium, nempe fidei, & Spei, & Charitatis. Et ratio est: quia
ita

Alex. q.

28. m. 1.

ar. 1.

Ric. quo.

1. ubi est opi-

nio.

August.

ad Pro-

bã. de orã

do Dio.

Nitz tres virtutes simul ad eliciendum orationis actum concurrunt: Fide enim incipit, & Spe continuatur (vt D. August. loco *Angustini* proxime citato docuit) & in Charitate oratio terminatur. *nm.*

Quarta diffc. Oratio oritur vnus actus specialis, an generalis?

CONCLUSIO.

ORATIO actus est specialis: quoniam est Fidei, & Spei & Charitatis actus, vt ex proximis conclusionibus constat: & nota non esse actum istarum virtutum proximum, & principalem, sed secundarium, & subsequenter principalis actus: & ideo potest ex iis tribus elici, & manere vnus actus: nam actus principales sunt, qui multiplicantur ad multiplicationem habituum, non autem actus secundarius, & subsequens principales: ex eo enim quod credimus Deum esse omnipotentem, infinitam misericordiam, & speramus in illo, & amamus illum, subsequitur, vt oremus illum, & coram illo fundamus preces.

Quinta diffc. Estne quaque Oratio patrie, siue religionis actus?

CONCLUSIO.

EST quidem patrie actus. Et ratio est: propterea quod, adorando Deum, exhibemus illi honorem, testificantem summum dominum, in quantum ipse solus est creationis, & conseruationis principium: & profiteamur nos eo indigere, sicut auctore suorum bonorum, quod ad religionem, siue patriam pertinet, licet, quatenus oramus, vt pro peccatis satisfaciamus, dicatur esse penitentiae actus: idem enim actus diuersimode consideratus teste Arist. diuersorum vitiorum est: nam qui inceditur lucrandi gratia, auarus est qui propter concupiscentiam, huiusmodi appellatur.

Arist. Ethic. 4.

Alex. Al. 2. q. 90. m. 1. art. 1. S. Thom. ar. 2. vbi sup.

QVAESTIO II.

An Oratio & eius vsus sit utilis?

CONCLUSIO.

ORATIO vtilissima est, & ex eius vsu vbertissimi fructus emanant. Probatum inductione: nam Oratione daemones expelluntur. Math. Hoc genus demoniorum non eicitur, nisi per orationem, & ieiunium Oratione iniquitates nostrae curantur: vnde Psal. Dixi confitebor, &c. Pro hac orabit sanctus in tempore opportuno. Oratione gratiae augmentum promeremur. Psal. 31. Act. 1. & 3. Cum orarent Apostoli, repleti sunt Spiritu Sancto. Oratione a Patre luminum anima orantis copiosissime illustra-

pra. Med. in hac. q. Manu. c. 17. Psal. 31. Act. 1. c. 3.

tur: vt constat exemplo Salom. cui oranti, & postulanti datum est cor sapiens & intelligens. Et Danielis. exemplo. Oratione ianuâ cœli aperitur, etiam quo ad salutem animarum: vt patet 3. Reg. 3. Dan. c. 9. Iacob. c. vlt. Orate pro inuicem, vt saluemini. Oratione impetramus, quod à nobis habere non possumus, teste August. vbi nostram miseriam, & Dei misericordiam confitemur. Oratione cor nostrum inflammat, & desiderium nostrum excitatur, capacisque reddimur ad Dei beneficia suscipienda. Sunt & alia multa vtilitates, quas breuitatis causa, cui in hoc opere studemus, prætermittimus.

3. Reg. 3.
Dan. c. 9.
Iaco. c.

Augu.
Alexan.
loco titato.

Hugo de virtute orandi, in principio. Hæresis.

Hac conclusione labefactatur hæresis Pelagianorum, & aliorum, qui destruebant orationem, & affirmabant esse prorsus inutilem, nulliusque virtutis. lege lib. de hæresibus, & de nominibus hæreticorum. D. August. & S. Thom. vbi supra, & Castro verbo oratio. hæresi 3.

Alex.
Alen. ar.
2. vbi supra.

Prima diffie. Vtrum orationis vsus sit necessarius ad salutem?

N E C E S S A R I V M ad salutem tribus modis dicitur. Primo illud sine quo salus non habetur. Secundo illud, quo perfecte salus acquiritur. Et tertio illud, quo perfecte, quod necessarium est ad salutem, impetratur. Deinde reuocat in memoriam diuisionem in principio primæ quæstionis positam, qua ratio dicitur summi communissime, & c.

CONCLUSIO I.

Math. 19.

O R A T I O communissime sumpta est necessaria ad salutem primo modo. Et ratio est: quia oratio eo modo, est idem, quod bona vita, & bona vita, est necessaria ad salutem. Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi, & c.

CONCLUSIO II.

C O M M V N I T E R sumpta est necessaria ad salutem secundo modo. Et ratio est: quia per orationem, si adsit charitas, perfecte salus acquiritur.

CONCLUSIO III.

O R A T I O proprie sumpta est tertio modo ad salutem necessaria. Et ratio est: quia per illam perfecte, quæ necessaria sunt ad salutem impetramus.

Hæresis.

Hinc ineptissima esse demonstratur hæresis eorum, qui tantum tribuebant orationis, vt eam solam sufficere ad vitam æternam habendam dicerent, cuius author fuit quidam Adelpius. lege Cast. vbi supra, hæresi prima.

DE EFFICACIA ORATIONIS.

Secunda diffie. Efficacia orationis ad dictos effectus producendos: si ne ex puris naturalibus, vel ex gratia?

Alex.

CONCLUSIO.

Alex. m.

TALIS efficacia non est ex puris naturalibus, sed ex gratia. Et ratio est: propterea quod oratio, quæ fit ex charitate cū necessitate incitante, vel dirigente, non est sine aliquo gratiæ dono & confirmatur auctoritate P. Gregor. super Ezechielem dicentis: Ipse creat in cordibus sanctorum amorem, & ex amantibus cordibus suscipit precem: & D. Bern. de diligendo Deo, inquit, Tepida est oratio, quam non præuenit inspiratio ex quibus locis colligitur apertè gratiæ donum semper præcedere orationem.

Th. ar. 15. vbi supra. Medin. q. 17. vsque in fin. tra. Ita. pro Gregor. super Ezechielem.

Tertia diffie. Quæ nam sunt, quæ desiderantur, vt oratio sit efficax ad impetrandum?

D. Bern. Alex.

CONCLUSIO.

DESIDERANTUR præter gratiam, quatuor, nempe: vt pie, & pro se, & perseveranter, & pro salute animæ fiat oratio: vt efficax sit ad impetrandum: confirmat cõclusionem auctoritate Ioan. vbi dicitur: Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis: nam cū dicit, patrem, insinuat necessarium esse debere ad salutem, quod à patre petitur: per verbum, petieritis, perseverantiam denotat: nam est verbum futuri temporis: & cū dicitur, in nomine meo, quod est I E S V S, vt iuste, & pie petatur, docuit Christus Dominus: quia I E S V S salus interpretatur, & voce vobis: vt pro se fiat oratio, consuluit: impetrat autè talis oratio, quia Pater, à quo petimus est infinite liberalitatis, & pronior est ad dandū, quàm homo sit ad recipiendū: Et est summa veritas, nec enim est Deus (Nu. 22.) quasi homo, vt mediatur: & promittit sic petentibus dare: est quoq; eius amor immensus: & amatus amantis voluntatem, & potestatem habere, quodammodo dicitur. Vnde Iosue. c. 10. hac potestate confusus, quasi præcipiendo dixit: Nolite moueris contra Gabaon. Et est summa veritas, nec enim est Deus (Nu. 22.) quasi homo, vt mediatur: & promittit sic petentibus dare: est quoq; eius amor immensus: & amatus amantis voluntatem, & potestatem habere, quodammodo dicitur. Vnde Iosue. c. 10. hac potestatem confusus, quasi præcipiendo dixit: Nolite moueris contra Gabaon. Et est summa veritas, nec enim est Deus (Nu. 22.) quasi homo, vt mediatur: & promittit sic petentibus dare: est quoq; eius amor immensus: & amatus amantis voluntatem, & potestatem habere, quodammodo dicitur. Vnde Iosue. c. 10. hac potestatem confusus, quasi præcipiendo dixit: Nolite moueris contra Gabaon.

Alex. m. 2. Th. ar. 15. vbi supra. Nana. ca. 20. in cap. Quando? Med. 19. ibid. Ios. c. 10. Nu. 22. Iosue. c. 10. Alex. vbi supra. D. Aug. h. mi. 102. Ios. Iosue.

Quarta diffie. Talis oratio est ne efficax ad satisfaciendum?

CONCLUSIO.

TALIS oratio est quoque satisfactoria. Et ratio est: quia est opus pœnitentiæ, quod promittit Deus recipere in satisfactio-

Alex. A. e. m. 4. vbi supra. Nana. ca. 20. in cap. Quando?

Med. vbi nem pro peccatis, sicut præmium operibus bonis reddere: per
sup. illam enim caro, sensualitas affligitur, & mens in Deum eleua-
S. Th. ar. tur: & quia Diuina iusticia placatur, cum sit quoddam sacrifi-
g. Ricar. cium Deo oblatum: & tandem quia est opus humilitatis, homo
q. 8. vbi su namque per illam in cognitionem suæ miseræ, & perditæ vi-
pra. Au. tæ venit.

ver. oratio

Nam cap.

19 cõcl. 11.

Et quãdo.

Med. vbi

sup. q. 10.

*Quinta diffie. Vtrum oratio Dominica sit cæteris oratio-
 nibus efficacior?*

CONCLUSIO.

Mat. c. 6.

Augu. ad

Probam.

ORATIO Dominica est cæteris efficacior: confirmatur ali-
 quot rationibus. Prima est authoris dignitas, Christus
 enim illius author fuit, illamque discipulos docuit. Secunda est
 breuitas sententiis plenissima, quæ maximè ad perfectionem
 orationis vocalis desideratur. Tertia, quia omnia, quæ à nobis
 desideranda, & petenda sunt, in ea continètur, & eo ordine, quo
 desiderari, & peti debent, sunt collocata.

S. Th. ar.

16 Ricar.

q. 7. vbi su.

Aug. ver.

oratio.

*Sexta diffie. Vtrum oratio peccatoris sit efficax ad impetran-
 dum aliquid à Deo?*

IN peccatore sunt consideranda duo, scilicet, natura, quam
 Deus diligit, & culpa quam odio habuit.

CONCLUSIO.

Nau. c. 8.

ad omnia.

sequentia.

et c. 20 in

c. quãdo à

n. 44 v. 93

in fi. ca.

Med. vbi

supra.

D. Aug.

Prout 28.

Doct. &

Nau. c. 19.

conclu. 4.

Et ca. 20.

Med. vbi

supra.

ORATIO peccatoris in quâto peccator est, id est, secun-
 dum desiderium peccati, non auditur ex misericordia: auditur
 tamen aliquando ad vindictâ, dum Deus permittit peccatorem
 adhuc amplius ruere in peccata. Oratio autem, quæ ex bono
 desiderio naturæ ortum habet, auditur, non ex iustitia, sed ex
 pura misericordia, si cum prædictis quatuor circumstantiis fiat.
 Prima pars conclusionis probatur authoritate Diuus August.
 dicentis: Deus quædam negat propitius, quæ concedit iratus.
 Vnde Prouerb. 28. legitur: Qui declinat aurem suam, ne audiat
 legem, oratio eius execrabilis erit. Secunda pars conclusionis,
 scilicet, quod non ex iustitia. Patet: quia peccator hoc non me-
 retur, nec est dignus pane, quo vescitur.

Septima diffie. Si peccator orat pro alio, exauditurne eius oratio?

CONCLUSIO.

Sicut minister Ecclesiæ orat, exauditur, non autem si ut priua-
 ta persona orat. Hæc conclusio habetur in Can. dictum, &
 Cano.

Can. ipsi Sacerdotes & Can. necesse. l. q. r.

Intelligitur secunda pars nempe, si pro alio orat, dummodo *Limitatio*
 inducens peccatorem ad orandum non sit bonus: nam si Dei
 amicus est inducens, exauditur peccatoris oratio, non pro desi-
 derio peccatoris, sed inducentis, & poscentis pro se orationem
 ferita habetur in Can. dictum proximè citato.

Animaduerre etiam intelligi conclusionem de peccatore, *Limitatio*
 qui nec contritionem, nec propositum relinquendi peccatum
 habet: nam qui contritus est, & vult deserere peccatum, & pro
 illo satisfacere, proculdubio exauditur. vt Diuus Augustinus *D Aug.*
 Homil. 44 super Ioan. docet exemplo Publicani, cuius oratio *Luc. 18*
 fuit Deo placita, & descendit de templo iustificatus.

*Qstana diffic. Quando oratio existentis in peccato est mor-
 talis, & exauditur aliquando in ma-
 lum orantis?*

RESPONDEO cum Alex. Alea. Primo quando in ea illiciti *Alex. q.*
 ritum petitur. Psalm. Iniquitatem si asperi in corde meo, nõ *96 art. 6.*
 exaudit Dominus. & Iacob. 4. Petitis, & non accipitis, eo quòd *5. 4.*
 male petatis, &c. *Psal. 68.*

Secundo quando ex præsumptione oritur. Constat exemplo *Iacob. 4.*
 Ozæ, qui voluit adolere incensum super altare Thymiamatis. *2. Pet. 2. 6.*

Tertio, quãdo oratio ortum habet ex hypocrisis, Cùm oratis, *Matth. 6.*
 non oratis sicut hypocritæ. *Matth. 23.*

Quarto quando sit propter Auaritiam, & Gulam. Vx vobis,
 scribæ & Pharisei hypocritæ, qui comeditis domos viduarũ, &c.

Quinto, quãdo est occasio scandali, vt in publico peccatore,
 qui orat publicè in Ecclesia, tanquam minister illius: peccatori *Psal. 49.*
 autem dixit Deus: Quare tu enarras iustitias meas, &c.

Ex difficultatibus positis de orationis efficacia sequentes ap. *Nau. c. 30*
 pendices scitu dignissimæ colliguntur, ad quas melius intelli- *vbi supra.*
 gendas, relegendæ sunt propositiones quarta in principio primæ
 quæstionis huius tractatus posita & quinta. *APPEN. I.*

Hinc oratio viua de rigore iustitiæ semper meretur augmen- *APPEN. B*
 tum gratiæ, & æternæ gloriæ, & satisfacit pro peccatis, & est *Scot. in 2.*
 quoque impetratoria: eorum, quæ in ea petuntur, concurrenti- *d. 26. &*
 bus tamen conditionibus suprâ positis. *100 art. 1.*

Hinc oratio mortua non meretur de rigore iustitiæ gratiam, *& m. 2. d.*
 vt communis opinio docet, licet quò ad satisfactionem sit con- *27. & 5.*
 traria opinio inter S. Tho. & Scotum, & illorum discipulos: sed *Th. 1. 2 q*
 sed de his in floribus lib. 2. *6.*

APPEN. 3 Hinc oratio mortua, quæ ex sua natura est bona, & debitis circumstantiis ornata, est efficax ad multos effectus producentibus: verum non ex iustitia, sed ex Dei misericordia: & quia hoc Dei bonitatem infinitam decet, vt Sacerdoti in mortali existenti prodest soluisse horas canonicas, vt non peccet de nouo, non satisfaciendo præcepto Ecclesie de horis dicendis. & habetur *Chrysof. Can. Quid ergo. de pen. d. 3. qui est Diuus Chryf. & Can. omnes. Hiero. 28. o. 1. qui est Diuus Hier. & ad alios effectus, quemadmodum, & alia opera moraliter bona profunt ad multos effectus: nam *Naui. c. 20 num. 65.* mediis iis operibus Deus sua etiam infinita misericordia inspirat aliqua, quibus operans ad gratiam & Dei amicitiam consequendam disponitur, Secundo evitatur nouum peccatum, quod committeretur, si opus ex præcepto debitum omitteret. Tertio ad suffragia sanctorum comparanda, quia mouentur ad intercedendum pro illis, qui eos tanquam patronos orant. Quarto ad impetrandam salutem, honorem, & alia temporalia bona, & tandem profunt vt bonis operibus assuefiant & malis inclinationibus resistere discant. *Naui. vbi supra.**

APPEN. 4. Hinc oratio mortifera, siue mala nec de rigore iustitiæ, nec ex Dei misericordia exauditur: adde iis, quod etiam si soluens horas canonicas propter omissionem circumstantiæ temporis, loci, finis, &c. peccet, etiam mortaliter, satisfacit præcepto Ecclesie, quò ad effectum non peccandi de nouo, & non tenetur illas reiterare: quia præcepta diuina, & humana possunt seruari, quò ad effectum evitadi nouum peccatum sine obligatione iterum observandi quantum ad substantiam actus, quæ cadit sub præcepto: licet non quantum ad imitationem, & finem præipientis, qui non cadit sub præcepto, vt latius in flor. 2. lib. patet.

Loge Naui. c. 20. num. 47. Alexan. Alen. q. 91. & 94. S. 147. dit 2. Aug. ver. oratio M. d. q. 7. 8. 9 & 11. Math. 7. Lege Cã. contineri. 23. q. 4.

Q V A E S T I O III.

An oratio sit sub præcepto, ita vt omnes ad illam teneantur?

VLDERICVS docuit omnes teneri ad mentalem orationem.

CONCLUSIO.

IVRE naturali Diuino omnes ad mentalem, & vocalem orationem tenemur. Ratio est: quia sicut iure naturali Diuino tenemur velle, & desiderare nostram salutem: ita eodem iure tenemur velle & desiderare, & efficere omnia, sine quibus non possumus illa consequi: nam qua necessitate tenemur velle finem, obligamur ad media præstanda necessaria ad illum finem, & oratio est huius generis iuxta illud: *Perite, & dabitur vobis.*

Prima

Prima diffc. Eruntne semper orandum?

REVOCA in memoriam diuisionem orationis in communissimam, &c. quam Alex. hoc loco repetit.

CONCLUSIO I.

Si orare communissime accipiatur, semper est orandum. Pa-
ter: Oportet semper orare & non deficere, idest, semper est bo-
num, dum adest facultas, faciendum: & Psal. Benedicam Domi-
num in omni tempore, semper laus eius in ore meo. & dicebat
Samuel. Absit autem a me hoc peccatum, ut cessem orare pro
vobis: itelli, Non impediatis orare semper. B. Paul. Sine inter-
missione orate: & Iacobi ultimo: comendatur assidua iusti ora-
tio: & Act. I. Apostoli erant in oratione perseuerantes.

CONCLUSIO II.

Si orare communiter sumatur, non semper est orandum.
v.g. contemplationi insistendum: quia vita contemplatiua non
est in praeepto: nam dicit D. Gregorius. Siue contemplatiua
vita intrare possunt ad caelestem patriam, qui bona possunt
operari, & non intelligunt: nihil ago modo de vita, inuito, &
perfectione religiosorum.

CONCLUSIO III.

Si orare proprie dicatur, non est in praeepto semper orare.
Et ratio est: quia nec iure naturali, & diuino tenemur semper
orationi insistere: praeeptum namque de oratione est affirma-
tium, & obligat semper, sed non ad semper, siue pro semper.
Semper, inquam obligat, quantum ad suam causam, quae est
desiderium charitatis, quod debet esse in nobis continuum, vel
actu, vel virtute: non tamen quantum ad ipsam orationem: si
esset vero, si humana infirmitas pateretur, semper orandum.

Hinc conuincitur heresis Messalianorum, siue Psalitanorum,
qui semper orationi vocali, nauandam esse operam docebant:
nec enim possibile est, ut homo semper oret necessarium siqui-
dem est dormire, quo tempore nullus est mentis vsus: atque
etiam comedere, & bibere, & saluti suae & proximi necessaria
comparare: & pro his acquirendis laborem aliquem modera-
tum, quanuis non sollicitudine adhibere: & cum haec perficiun-
tur, nullus est orationi vocali locus: vide Castro. verb. oratio.
heresi 2.

Secunda diffc. Quando erit orandum?

SI solum ius naturale consideratur perdifficile est explicare
quando homo pro se, vel pro suo proximo sub pena peccati

mortalis

*Alex.**Alex.**9.94.5.**Tho. art.**14.**Med. vbi**sup.**Luc. 18.**Psal. 33.**1. Reg. 12.**Eccles. 18.**1. Ad**The. c. 5.**Iacobi vlt.**Act. 1.**D. Greg.**apud.**Alex. Ale.**m. 1.**S. Th. vbi**sup.**Heresis.**Alex.**Alex. m.**3.9.91.**Palu. in**4. d. 15. q.**5. Nava.**c. 3. vbi**sup.*

mortalis orare teneatur: deinde vide propositionem 3. in primis

Med. vbi q. de oratione positam.

sp.

CONCLUSIO I.

ORATIO communis, & canonica, suum habet tēpus determinatū. Hęc conclusio probatur infra. q. vii. de horis canonicis.

CONCLUSIO II.

PECCAT mortaliter, attento solo iure naturę, qui orationem priuatam omittit, quoties sibi videtur, præter illam, nullum esse remedium ad comparanda, quę saluti suę, vel proximi sunt necessaria. Et ratio est: quia quęadmodum iure naturę tunc tenemur elemosynam petere, quādo nullum aliud remedium restat ad conseruandam vitam nostram corporalem, & eorum, qui sunt nobis curę: ita etiam tenemur orare, & petere bona spiritualia, nostrę saluti necessaria, quando præter orationem, nullum aliud suppetit remedium: atque etiam rationis iudicium dicitur, hoc esse necessariū. Illustro exemplo, v. g. si quis vehementissima impatientię honoris, luxurię, vel alterius vitij tentatione vexaretur, & nullum aliud sibi superesse remedium videretur ad vincendas huiusmodi tentationes, præter auxilium Diuinum, teneretur illud à Deo orando postulare: sicut tenet S. Thom. iure naturę esse ieiunium sub præcepto, quando vel ad vincendam tentationem aliquam, vel ad eleuandam mentem in Deum est necessarium ieiunium.

S. Th. 2.

2. 147. ar.

3.

APPEN.

Hinc, qui est in peccato mortali: & non orat, vt à peccato liberetur, nō peccat mortaliter: neque qui desinit orare proximo in mortali existente, vt peccatum deserat: neq; qui considerans se esse in peccato mortali, non conteritur, dummodo peccatum illi non placeat, & probabiliter credat se tempus conterendi, & pœnitendi habere. Et ratio istorū trium est: quia est aliud remedium, vt à peccatis liberetur, præter orationem.

Tertia diffic. Quid si iurauit, vel vouit etc. Orare.

CONCLUSIO.

SI quis iurauit orare, vel orationē à confessore loco pœnitentię iniūctam acceptauit, iure diuino tenetur tēpore, quo uouit, vel iurauit, vel acceptauit orationem, orare. Redditio enim voti est de iure diuino: Vouete, & reddite Domino Deo vestro. Et ratio est: quia, vt ius canonicum, & ciuile docet, quod certo tempore debetur, non licet postea, vel antea soluere, nisi sit in fauorē vel creditoris, vel debitoris, vel alicuius tertij, cuius est habenda ratio. lege cap. maxime. de voto. & c. si vero. de iure iuran. & Can. admonere. 33. q. 2.

Psal. 75.

Hinc

QUANDO ORANDVM.

Hinc non licet horas canonicas, missas, processiones, & alias orationes iure humano debitas, sine iusta causa anteponere, vel postponere: quia sunt his horis interpositis institutę, non solum ad subleuandum laborem orationum eorum, qui sunt debitores: verum etiam ad consolationem populi Christiani, & ad diuinum cultum, & deuotionem, & attentionem augendam. *Intellige de horis in*

Hinc ille, cui iniusta & pœnitentia recitandi, vel totum Psalterium, vel septem Psalmos pœnitentiales in tribus, 6. feriis, siue in tribus mensibus, vt minori cum labori illam adimpleat, vel qui alio est ra medio iuramento, siue voto, ad idem est obligatus, poterit tempus pœuenire. Et ratio est: quia tēporis protractio & diuisio fuit determinata in suum fauorem: verum si talis dilatio temporis fuit determinata, vt diutius duraret memoria, & dolor peccatorum, vel passionis Christi, vel causę, quę ad vouendum, siue intrandum mouit, non satisfacient, si non suis diebus, & temporibus recitent. *cho: nã priuata nã est ra tio. vt in*

Hinc Sacerdos, cui imposta est pœnitentia post missam adimplenda, satisfaciet, si ante missam illam faciat: quia tempus in suum fauorem assignatum esse videtur, non autem ante missam quia non videtur tempus in suum fauorem tunc esse determinatum, sicut quando post missam: nam videbatur verisimile imponenti pœnitentiam non posse suppetere illi locum, ante missam celebrandam. *APPEN. 2*

Quarta diffc. Quo alio tempore erit oratio sub pœcepto?

CONCLUSIO.

OMNES, cessante iusto impedimento, tenentur iure humano, diebus ab Ecclesia pœceptis assistere Sacerdoti celebranti, & oranti pro populo. Definita est in Canone missas, dist. 1. alias autem horas non tenentur seculares, vel audire, vel dicere pœfatis diebus, nisi esset talis consuetudo inducendi obligationem pœscripta.

Hinc multi obligantur ad certas processiones, missas, & orationes certis diebus, & horis propter statuta, siue constitutiones, religionum, vel ciuitatis, vel confraternitatis, leges alicuius Regni, quibus alij non compræhenduntur. *APPEN. Alexan. Ale m. 2 S. Tho. q. 8 a. 1. 5. Nau. 5. vbi supra.*

Quinta diffc. Et sine determinatus, & pœscriptus orationi locus?

CONCLUSIO.

HORIS canonicis publicę dicendis definitus est locus. Hęc conclusio probatur infra. q. de horis canonicis.

NVLIVS locus ab aliis orationibus, siue mentalibus, siue vocalibus excluditur, dummodo alię circumstantię concurrant.

- Psal. 107.* Probatur per *Psal.* In omni loco dominationis eius, benedic anima mea Domino: & cū in omni loco, dominetur, omnis locus erit ad orandum aptus, & *B. Paul.* ad *Thi. 2.* Volo viros in omni loco orare, & in p̄fatione missę, Verę dignum, & c. Nos tibi semper & vbiq; gratias agere. Veruntamen cęteris paribus, si commodę fieri posset, esset locus sacer multas ob causas eligendus: nempe, propterea quod *Christus* dixit *Matth. 21.* Domus mea domus orationis vocabitur: & propter mutuam ad orandū conformātionem. *B. Paul.* *col. 3.* Commouentes vos metipsos in *Psalmis*, & c. Tum ratione maioris deuotionis, dicēte *D. Chryst.* Templum est maioris deuotionis excitatio: p̄terea quia ibi causa honorādi corpus sanctissimū *Christi* est maior angelorū frequentia: adhęc vt facilius, quę petimus impetremus, quod manifeste *3. Reg.* legitur. Alię sunt etiā causę, quas apud *S. Th.* inuenies vbi supra. Dicitur notanter in conclusione, dum modo alię circūstā. ię cōcurrāt: quia si in alio loco orādo daretur occasio scādali, vel hypocrisis, esset peccatū ibi orare vt *D. Amb.* & *Aug.* docēt, quos citat *V. Vald.* de sacra. c. 143. & 147. vt si quis in loco publico, vbi est maximus hominū cōkursus publicę, sine vlla causa, & cum certis cęteroniis impertinentibus oraret. Ex hac conclusione sequitur contra quosdā, posse fieri etiam vocalem orationē, dum venter exoneratur, & aliis in locis immūdis: propterea quod non est ius diuinum, nec humanum, quo id p̄hibeatur, nec ratio efficax, qua oratio ibi facta mala esse persuadeatur: quid? quod, necessitate compellente, id fieri potest: & tunc, si esset lex humana in cōtrarium, cessaret Cā. Sicut, de cōl. d. 1. & c. quanto de consuetu. tum etiam, quia melius est ibi Deum mente, & lingua laudare, quam animā immundis cogitationibus maculare: & posset talis locus corporalibus immunditiis infectus esse occasio, vt orans humiliaret se, considerando humanam immunditiam, & Dei infinitam pulchritudinem, & munditiam: attamen. vt *D. Amb.* & *Aug.* docent, semper opportunior locus esset querendus.

Amb. & Aug. *Sexta diffie. Simtne certi corporis gestu, in oratione seruari:*

Alex. Alē 9. 94. m. 3. *Quando.* *Hugo. 2. de sacrament.* **O**RATIO, quatenus sacramentalis, & satisfactoria habet virtutem impetrandi, & significandi. Impetrandi ratio residet penes, deuotionem & feruorem orantis: Significandi verō ratio penes, id quod exterius apparet.

CONCLUSIO. I.

Ex parte Dei, qui à nobis oratur, congruentissimè gestus corporis, quibus ad orientem respicimus, obseruatur. Et ratio est: *Damas.* quia per istos gestus significatur orationem nostram esse ad *lv. 4. c. 11.* Deum, super omnes creaturas excellentissimum, dirigendam: propterea quòd, in ea parte sol omnium creaturarum corporaliū nobilissimus oritur: lege *D. August.* in serm. De monte. lib. *August.* 2, &c. *Ecclesiasticorum. 11. dist.*

CONCLUSIO. II.

Ex parte nostra apponissimè corporis gestus diuersi ad significandum adhibentur. Ratio est: quia curuatione. v.g. genuū, vera humilitas, & reuerentia, repræsentatur; expansione manuum crudelis passio Christi, & obedientia illi debita, significatur: cunsiōne pectoris penitentia debita insinuat. Et cōfirmatur exēpio Christi, qui orādo in faciem prouidisse apud *Matth. Matt. 26.* legitur, & in *Psal. Venite adoremus, & procidamus à te Deū &c. Psal. 94.*

Nota tales gestus nō esse de essentia orationis: quia hoc tempore gracie nullo iure humano, vel diuino præcipiuntur. Ceterū cum nunc introducti ab vniuersali consuetudine, erit in officio publico, quòd publicè celebratur, consuetudo prouincie, siue Ecclesie, seruanda: at verò oratio siue officium Diuinaū priuatum dicendum poterit sine peccato dici itādo, sedendo, recumbendo, iacendo, ambulando, equitando: dummodo reliquæ circūstantiæ seruētur, & occasio scandali non præbeatur.

QVÆSTIO. IIII.

An sit vtendum oratione vocali, vel mentali tantum?

Alex. Alē. q. 90 m.

CONCLUSIO.

ORATIONE vocali & mentali vti integrum est. Et ratio est: quia licet oratio sine voce sufficiat, vt à Deo exaudiar: dicitur enim *Isai. 65. c.* Antequam clament, ego exaudiā: nihilominus tamen voce quoque orandū est, propter multas vtilitates, quæ ex oratione vocali emanant: ea siquidem cor nostrū accenditur, intellectus illuminatur, recordatio tēporis orādi renouatur, iustum corporis, & animæ obsequiū exhibetur, deuotio excitatur, proximus instruitur. Vide *D. August.* ad *Proban.* Bedam *Matth. 6.* super *Nolite assimilari illis, & super Scit enim Pater vester, &c. eodem cap. Doct. vbi suprā.*

Aug. ad proban. Bed. Matth 6.

Prima diffie. Vtrum sit necessarium vocali oratione vti?

MEMENTO propositionis. 3. in. 1. q. positæ de oratione communi, & particulari.

Q V A E S T I O IIII.

CONCLUSIO I.

COMMUNIS oratio necessario est futura vocalis. Ratio est: quia debet innotescere populo, pro quo offertur: vt ad deuotionem excitetur, & ne Sacerdotes suspicentur debitas laudes omittere: cum enim Ecclesia ex sensitiuis creaturis constet, oportet sensibiles, id est, vocales orationes per eius ministros Deo offerri: alioquin, cum non iudicet de occultis, nesciret, an Sacerdotes suum officium facerent: & ita ab Ecclesia fieri precipi-

Isidor. tur. lege Isido. de sum. bono. c. 7.

APPAN. Hinc malè faciunt, qui missas ita celebrant, & horas canonicas in Ecclesia persoluant summissa voce, vt ab auditoribus intelligi nequeat, nisi aliqua iusta causa interueniat: hoc tamen diligenter seruetur, quoquo modo hæc dicantur, vt sensus verborum distinctè à se, & ab alijs percipiatur, vt Ecclesie deuotio excitetur.

CONCLUSIO II.

SINGULARIS oratio, non est necessario futura vocalis, nisi homo ad talem orationem voto obligetur, constat Psal. 26.

Psal. 26. Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea. & *I. Reg. 1.* exemplo Annæ, quæ corde suo loquebatur: vbi de oratione mentali sacra loquitur Scriptura: licet vocalis, vt in prima conclusiõnis. q. demonstrauimus vtilissima sit.

Secunda diffic. Estne vocalis magis exercenda, & vtilior mentali?

Alex. ar. 5. 701 **M**EMINERIS propositionis. 2. in principio tract. collocaz. de oratione mentali, &c.

CONCLUSIO I.

Isai. 29. *Mat. 15.* **M**ENTALIS oratio perfectior est, & vtilior simpliciter oratione purè vocali. Et ratio est: quia mentali loquitur cor Deo, purè vocali labia tantum. Populus hic labiis me honorat, &c.

CONCLUSIO II.

Loquitur de priuata non cauentis. **S**I verba in oratione mixta impediunt affectum, vtilior est mentalis, at verò si verbis iuuatur affectus, & magis animus inflammatur, vocalis erit vtilior iudicanda. Ratio est: quia verbis & alijs signis ad augendum desiderium sanctum nos ipsos actius excitamus: quamobrem, si mens per hoc distrahatur, vel aliquo modo impediatur, erit ab iis cessandum. Verum si oratio est particularis mentalisque pura, vtilior erit tunc vocali oratione mixta.

CONCLUSIO III.

COMMUNIS oratio vocalis vtilior est pura mentali. Ratio est: quia

est: quia desideratur interior, & exterior affectus ad excitandos animos omnium fidelium ad bonum: quod, cum sit commune, præferendum particulari bono est: quæ quidem nunquam est sine particulari affectu, si non Sacerdotis, saltem alicuius membri Ecclesiæ: semper enim in Ecclesia est aliquis, qui affectum mentis in Deum habeat.

Ex his colligitur orationem particularem mentalem viri perfecti, qui sic inflammatur, ut in Deum totaliter feratur, vtilior esse vocali: quia non indiget voce ad deuotionem excitandam, & affectum inflammandum: viri autem imperfecti vtiliorem esse vocalem: nam ad hominum parum spiritualium affectus prouocandos, sunt orationes vocales ab Ecclesia præsertim institutæ.

Tertia diffie. Conuenienter tradita fuit forma vocaliter orandi?

Alex. ar. 2. vbi sup.

CONCLUSIO.

CONVENIENTISSIME quidem tradita fuit. Patet conclusio exemplo Christi IESU. Matth. 6. Qui docuit Apostolos orandi formam dicens: Sic orabitis, Pater noster, &c. & exemplo Ecclesiæ, quæ innumeras orationes composuit, ex quibus, quid petendum sit innotescit, & multiloquium euitatur, & desiderium orandi, atque deuotio excitantur.

Quarta diffie. An sit necessario orandum secundum formam, à Christo in oratione Dominica traditam?

Med. ibi. Siluest. ver. oratio.

¶ DVÆ sunt opiniones. Vna negans. Altera affirmans.

CONCLUSIO.

FORMAM Dominicam orandi, eo ordine quo tradita est, scire, & iuxta illam orare saluberrimum est, non tamen videtur iure diuino, sub pœna peccati mortalis præcepta: confirmatur communi Doctorum sententiâ, & Diuus August. auctoritate in epistola 89. ad Hilarium: tum etiam, quia Christus Dominus illam non præcipiendo sed docendo tradidit, & Ecclesia non dicit Præceptis salutaribus iussi, vel coacti, sed moniti: tandem sicut non est ad salutem necessarium symbolum memori- ter retinere, cum satis sit, ad singulos articulos etiam sine ordine propositos responderè, ita quoque sat erit, ut interrogatus, quis de singulis petitionibus illic cõtentis, sciat illa esse petèda, nempe, quòd fiat voluntas Dei, quòd det nobis panem quotidianum, &c. securior tamen est contraria opinio.

August.

Quinta diffic. An sit in oratione multiloquium licitum?

NON intelligitur titulus de oratione canonica, quæ est sub præcepto, sed de voluntaria oratione.

CONCLUSIO.

D. Hier. SI multiloquium fit, ad fastidium, vel otium tolendum, vel ad deuotionem excitandam, licitum est. Hæc conclusio est D. Hier. ad Rusticum monachum, & Hugo. de virtute orandi, 11. cap.

APPEN. Hinc damnatur multiloquium infidelium, existimantium Deum multiloquio inclinari, vel, si absens est, vocari, vel si nescit, doceri: non autem condénatur multitudo lacrymarum, & preces multæ, continuæq; cum cordis puritate, & intentionis sinceritate factæ.

Sexta diffic. An sit mentalis oratio necessaria.

Med. ibi. **B**APTISTA verbo oratio. §. 10. varias Doctorum sententias reconciliare conatur.

CONCLUSIO.

MENTALIS oratio non est necessaria sub præcepto, nisi quando vocalis priuata est quoque sub præcepto, eisdem rationibus, quibus vocalis obligat ad mortale peccatum, supra in difficultate, quando erit orandum, &c.

QVAESTIO V.

An requiratur attentio in oratione vocali?

Alexan. Alé. art. 5. S. Th. ar. 13. Ric. q. 6. Ang. S. 10. & 12. Soto li. 10. de Inst. & Iure. q. 5. art. 5. Nau. 13. ubi supra. Med. hac 66. quest.

NOTANTER dicitur in titulo q. in oratione vocali: nam de mentali frustra quæreretur, cum ipsamet oratio mentalis sit attentio: nam tandiu durat oratio mentalis, quandiu perseuerat attentio: impossibile siquidem est mente orare, & non attendere. Deinde animaduertendum est aliud esse attendere, aliud deuotionem habere: nam attendere est ad id, quod dicitur mentem habere præsentem, nempe, vt hoc versetur in corde, quod profertur in ore. Deuouere autem, vnde deuotio deducitur, est habere quandam animi propensionem, & applicationem in alterius obsequium: vt v.g. cum quis est promptissimus, & paratissimus in Dei, vel alicuius sancti obsequium, ex his emanat quedam animæ delectatio, quam vulgus deuotionem vocat.

CONCLUSIO I.

ATTENTIO est in præcepto, sub reatu mortali obligante omnes clericos canonicè orantes, & canentes. Definita est ab Inoc. c. dolentes. de celebrat. miss. vbi dicit sum. Pont. Districtè præcipimus in virtute obedientiæ, vt diuinum officium nocturnum

num, pariter & diurnum, quantum eis Deus dederit, studiosè celebrent pariter, & deuotè: idem iudicandum est, quando sub pœna peccati mortalis ad orationem, vt suprâ diximus, aliquis tenetur: nam eodem pœcepto, quo tenetur ad orationem, obligatur etiam ad attentionem.

CONCLUSIO.

QUANDO oratio non est sub pœcepto, sed est libera, orans debet attendere. Et ratio vtriusque conclusionis est: quia cum oratio sit actus virtutis, vt ex i. q. constat, necesse est, vt fiat, quâdo, & vbi, & potissimum quo modo oportet: quibus circumstantiis quælibet virtus constat: & modus nullius naturæ orationis magis quadrat, quàm attentio: tenetur enim quilibet, dum orat, pro dignitate orare, ne irrisor, & contemptor apud Deum esse videatur, non erit tamen mortalis culpa, indecenter tunc orare, animo distracto, dummodo absit contemptus, sed erit venialis culpa duntaxat, & intelligitur, si voluntariè diuagetur, & volens alia diuersa considerat: nam si non scienter, nec ex proposito, sed vel contra voluntatem, vel pœter distrahirur, excusationem habet, propter intellectus nostri volubilitatem: cõtra Gabrielè, super Can. eff. Vide Naua. cap. 13. numer. 38. & infra vbi multas colligit illationes.

Hinc multi Missas voluntariè audientes, & preces fundètes, APPEN. peccant ex proposito distracti qui non peccarent omittentes, cum nullo pœcepto ad Missas illas audiendas, pœcèlve fundendas teneantur.

Prima diffc. An attentio per totam orationem sit necessario habenda?

DD. vbi supra.

NECESSARIUM duobus modis sumitur. Primo dicitur necessarium simpliciter, sine quo res suum finem attingere non possunt: vt cibus ad vitam. Secundo vocatur necessariũ illud, quo meliùs, & decentiùs ad finem peruenitur: vt equus ad iter agendum. Tres sunt, aliis interim pœtermisissis, orationis fructus. Primus, vt actus sit moraliter bonus, si extra gratiam fiat, idemque meritorius, si procedat ex gratia. Secundus orationis effectus est impetratio. Tertius, & pœcipuus effectus est spiritualis quædam mentis refectio, dulcissimaque recreatio, quæ ex oratione Deo facta effluit.

CONCLUSIO I.

Ad primum, & secundum effectum consequendum, non est necessaria simpliciter attentio, quæ totã orationem concomite

Psal. 39. tur. Et ratio est: quia habere mentē semper fixam, vt non diuagetur, nō est in nostra potestate, de qua re cōquerebatur David dicēs: Cor meum derelinquit me: quamobrem diuagatio, cum quis non aduertit, non imputatur ad culpam: satis namq; est, vt oraturus in principio, quid facturus sit, attendat, vt oratio sit moraliter bona, & impetratoria: tunc enim vis, & robur attentionis actualis in principio habitæ per totam orationem durat, & vocatur virtualis, de qua infrā.

CONCLUSIO II.

EST tamen attentio per totam orationem durans ad dictos duos effectus secundo modo necessaria. Et ratio est: quia splendidissimum decus, & ornamentū est singulis verbis, quis quid, & cum quo loqueris, attendere.

CONCLUSIO III.

I. Cor. 14. ATTENTIO, quæ sit indiuiduus orationis comes, est simpliciter necessaria, vt orans tertium orationis effectum consequatur. Ratio est: quia huiusmodi mentis resectio, & delectatio non consistit in habitu, sed in actu vitæ spiritualis. Vnde B. Paul. Si orem lingua (scilicet sola) mens mea sine fructu est.

Secunda diffc. Ad quid debet attentio, quæ necessaria orationi est, referri?

ATTENTIO triplex est. Prima ad verba. Secunda ad sensum verborum. Tertia ad Deum, ad quem oratio dirigitur. Hęc diuisio est S. Tho. & Ric. locis citatis, quam sequentium Doctorem agmen amplectitur.

CONCLUSIO I.

PRIMAM attentionem habere debent omnes, qui ex precepto ad vocalem orationem obligantur. Ratio est: quia, hac attentione deficiente, orans exponit se periculo non dicēdi, quod dicendum est, vel non rectē illud pronūciandi quod quidem culpa non caret in eo, qui ex proposito ad verba non attendit. Hęc est sequētib; inferior, & doctis & indoctis cōmunis, & sepe indocti, qui alia mysteria nō callent, inter orandū ad Diuinā maiestatem, cum qua loquuntur, mentem eleuant, quod viri docti sola verba ponderantes, & perpendentes, quandoque non faciunt. Deberent tamen idiotæ linguam, in qua orant scire: vt rectius hanc attentionem haberent, & tēdio, quo in choro propter ignorantiam afficiuntur liberarentur. Sic enim in Conci. Trid. Sess. 23. c. 11. & 13. traditur.

CONCLUSIO II.

SECUNDA attentio non est semper ab omnibus necessa-

Ratio habenda, Ratio est: quia multi clerici, & religiosi: & moniales, Græcè, vel Latine orantes, nec sensum verborum intelligunt, nec intelligere possunt: satis enim illis est, si ad verba ut rectè pronuntient, & ad Deum, cum quo loquuntur, attendant.

CONCLUSIO III.

NE QVÆ viri Docti, qui orationibus ab Ecclesia ordinatis, tanquàm illius ministri videntur, ad hanc secundam attentionem videntur obligari. Ratio est: quia cū in his orationibus nihil illicitum, aut ineptū contineatur, satisfaciūt, ita orantes: si in genere intendant à Deo petere, quod ibi continetur, licet, particulariter ad contenta minimè attendant. Hæc secunda attentio est melior prima.

Notāter dicitur in cōclusionē, orationibus Ecclesie, &c. quia si oratio nō est talis, vel aliūde benè ordinata, sed proprio cōposita mente, & ex tēpore Deo offeratur, necessarium erit ad sensum verborū, quibus orans vtitur, attendere: ne, tali attentione deficiente, verba inepta, & imprudentia proferat: maiorē enim culpam committeret, quàm qui à Rege terræ per verba inepta, & imprudentia aliquid peteret, atque periculo non impetrandi, quod petit, se exponeret.

CONCLUSIO IIII.

TERTIA attentio, quæ omnium præstantissima, omnibusque communis est, maximè necessaria censetur. Ratio est, propterea quod finis, & scopus orationis in Deum ipsum, eiusque gloriam, qua ipse beatus existit, est referendus: ita ut non tam ad nostrum bonum, quod esset amor concupiscentiæ, quàm ad eius gloriam, quod ad amorem amicitie attinet, orationem nostram referamus: nempe ut sua voluntas, qua voluit suam propriam felicitatem in nos effundere, adimpleatur, atque ita, & quando inchoantur horæ, & in fine cuiuslibet Psal Gloria Patri, &c. cantatur.

Hinc licebit prima, & secunda attentione vti, tanquam mediis ad hanc tertiam consequendam, si Deus, quæ sua est infinita misericordia, illam concesserit: sunt enim duæ priores huius tertie tanquam comites, & ministræ. APPEN. I

Eodem etiam modo integram erit in Virginem sanctissimam, & alios sanctos attendere, Beatissimamque Christi Iesv humanitatem, eiusque acerbissimæ passionis mysteria inter orandum contemplari, & meditari: ut dum visibiliter Deum cognoscimus, per hunc in invisibilem amorem rapiamur. APPEN. 2

Hinc, licet fas quodammodo sit, ad temporale, quod petitur, APPEN. 3

attendere, non tamen est diutiùs ibi immorandum. ne diuinam
 APPEN. 4 maiestatem illuc referre videamur.

Tandem, hinc neque sempiterna gloria, neque virtutes, quibus illuc peruenitur, neque proximè dicta tanquam finis vltimus orationis meditanda sunt, vt ex vltima cõclusionè constar.

Tertia diffic. An si tres attentiones necessariae simul, vt præcepto Ecclesie satisfiat?

Doct. & Caie. vbi sup.

CONCLUSIO.

NON sunt omnes tres necessariò simul habendæ, vt Ecclesie præcepto fiat satis, cum quælibet illarum sit sufficiens ad satisfaciendum. Probatut ex proxima difficultate: quia idiotæ secundam habere nequeunt: & confirmatur communi Doctorum sententia.

Et imita. Est tamen limitanda conclusio dummodo in prioribus attentionibus, & in aliis, quæ licitè contemplari posse inter orandum diximus, finis vltimus non constituatur: tunc enim non fieret satis Ecclesie præcepto, vt proxima difficultate fuit declaratum.

Quarta diffic. Quando omnes, quæ sunt sub præcepto, ob defectum attentionis erunt reiterandæ?

D. D. vbi supra.

PRIMUM notabile in principio orationis, vt sit etiam satisfactoria Ecclesie præcepto, desideratur actuale, & expressum, siue virtuale, & tacitum attendendi propositum: nam oratio est actus humanus, & debet fieri cum deliberatione, & proposito & fine conuenienti: alioquin esset brutalis actus. v. g. si quis accipiat Breviarium cum proposito expresso dicendi horas, vt Ecclesia præcipit, sufficiens propositum attendendi habet in principio, quæuis non expressum: perinde etiam sufficiens habet propositum, qui sciens, & prudens, accipit Breviarium, & confert se ad Ecclesiam, vel quid simile facit: qui si interrogaretur, responderet, se illa facere, vt seruet Ecclesie præceptum, de horis dicendis: quod est virtuale. siue tacitum propositum. Secū dum notabile suprascriptum propositum dupliciter deperditur actualiter, & expressè, siue virtualiter, & tacitè. Primo modo, si actu, & expressè nolit attendere, quod habere solent, qui iam semel soluerunt pensum horarum, & secundo recitant in choro, vel cum alio, quod fit sine peccato veniali, vt supra, de oratione voluntaria diximus: vel qui cum alijs ineptè recitantibus soluit diuinum officium, & determinat secum, iterum debitum officium

officium soluere. Secundo modo virtualiter, &c. deperditur ab illo, qui ex proposito in ipsa horarum continuatione ad alia indeuota, aut viciosa diuertitur contemplanda, vel aliquo negotio occupatur, quod suapte natura orationis attentioni aduersatur, & videns se, hac de causa, nullam habere attentionem, non curat attendere. Probat hæc duo notabilia communis Doctorum opinio.

CONCLUSIO I.

QUANDO, data opera, nullum habetur attendendi propositum, sunt horæ canonicæ, & aliæ orationes aliàs debitæ, reiterandæ. Ratio est: quia non seruatur Ecclesiæ præceptum de attentione debita habenda: vt ex superioribus, & ex primo notabili constat.

CONCLUSIO II.

QUANDO inter orandum exercetur opus attentioni orationis repugnans, sunt horæ, & debitæ orationes, reiterandæ. v.g. si quis dum orat, scribat, pingat, legat, aut aliud opus simile faciat, quod peculiarem attentionem exoptulat. Ratio est, quia hoc faciens, & aduertens se distrahî, caret proposito attendendi: & ex consequenti non satisfacit præcepto Ecclesiæ. Idem censendum de illis, qui in choro ad inuicem loquuntur, vociferantur, &c. quia hæc attentioni debitæ repugnant: vt ex secundo notabili patet. Ex iis, quæ posita sunt in hac difficultate sequuntur aliquot appendices.

Hinc, qui horas dicit, non animo soluendi debitum, sed recreationis in legendo capiendæ, vel intelligendi, quæ ibi scripta sunt, & etiam qui in progressu orationis mutat propositum satisfaciendi præcepto, tenetur illas reiterare. Hinc, qui recitat horas vestiendo se, abluendo manus, deambulando, sedendo, equitando, &c. dum modo vnâ trium attentionum conetur habere, non tenetur reiterare: quia non facit opus attentioni contrariû: peccat tamen venialiter aliquando sic recitando propter orationis dignitatem; dixi aliquando, nempe, si non mediocrem attendendi diligentiam adhibeat, vel non interueniat iusta causa: vt si quis præter spem summo mane excitetur, ad celebrandû, necessitate urgente, & inter vestiendum dicat horas vsque ad primam. Hinc, qui recitant ex præcepto, & videntes se parum attentos, & deuotos extitisse, & perinde absoluunt horas cum proposito reiterandi, male faciunt: quia cum mediocrem diligentiam adhibuissent, satisfecerunt præcepto: & quia putarunt se non satisfecisse, tenentur illas iterum dicere.

Hinc qui sepius distrahitur, & curat quantum in se est, 4.

APPEN. I

APPEN. 2

APPEN. 3

APPEN.

attendere, non tenetur horas redicere. Hinc, qui attendentes ad
 APPEN. 4. verba, ita festinanter pronunciant, vt socij licet linguam cal-
 leant, verborum sensum percipere nequeunt, non satisfaciunt
 APPEN. 5. præcepto Ecclesiæ: quia festinatio illa præceptis impedit, quo-
 minus illa attentio sit medium ad alias attentiones: quod
 Clement. 1. de celebr. Miss. verbo transcurrendo. prohibetur. &
 c. dolentes. eod. titulo.

APPEN. 6. Hinc, qui cum socijs in choros, & extra versus anticipant,
 non se ipsos expectantes, donec versus finiant, non satisfaciunt
 Leg. Na- & reiterare tenentur, propter causam proximè dictam, si
 ua. c. 10. notabilem partem horæ ita absoluerint.
 rbe sup.

D V B I V M.

*Siquis dubius propter mentis euagationem, dixerit psalmum
 aliquem, vel horam, tenebiturne illam reiterare?*

CONCLUSIO III.

TENEBITUR quidem, si non recordatur, nec probabilens
 aliquam coniecturam, siue rationem habet, qua credat se
 dixisse, redicere: alioqui enim non tenetur reiterare, quemad-
 modum non tenetur iterum confiteri peccata, qui non recorda-
 tur se illa confessum fuisse, dummodo sufficientem coniectu-
 ram habeat, quod fuerit illa confessus.

APPEN. 7. Hinc non tenebitur ad reiterandum psalmos vel horam, qui
 dubius est, & non recordatur se non dixisse, & habet iustam
 causam credendi, quod illam dixerit, & in principio habuit pro-
 positum attendendi, vt in primo notabili dicitur, licet vna me-
 ditatus fuerit, & animaduertens mentis diuagationem, statim
 attendere curauerit: perinde qui recordatur se incepisse talem
 horam, & non attendens ad finem peruenit, legendo illam in
 libro, vel memoriter recitando, ea in quibus communiter erra-
 re non solet, potest iuste credere se illam dixisse, & malè face-
 ret reiterando: nam hinc in suo animo impertinentes scrupuli
 pullularent.

APPEN. 8. Idem iudicium est de Sacerdote eodem modo dubitante
 an in Missa verba, vel signa aliqua omiserit. Non potui me con-
 tinere hæc corrigens, quin errorem quendam communem in
 recitandis horis à viris doctis, ex inaduertentia commissum, &
 ab indoctis eorum malo exemplo imbutis obseruatum, & est,
 quod sæpissimè multarum dictionum syllabas detrahunt, & ex
 primis personis addendo t. tertias faciunt, & ex tertijs personis
 secundas detrahendo. t. cum enim dicendum sit in fine oratio-
 num filium tuum, pronunciant tum: & cum dicendum sit salu-
 rare tuum, dicitur quoque tum, & peregrinationis mee dicitur
 me, &

me, & loco seruus tuus, dicitur seruus tuus: & cum legendum sit
a calumniis hominum profertur à calumniis: & seruauit manda-
ta seruauit: & si de sententia Nauarri mutare accentum dictio-
nis: vt dicere Lucia, pro Lucia, est veniale peccatum: quam gra-
ue veniale erit, & accentum, & significationem modo supra di-
cto destruere? aduertant amore Christi & desinant post hac
tam ineptè proferre, ne Deus Opt. Max. passim, vt fit, hoc mo-
do offendatur.

Nauar. c.
16. &
Med. vbi.
sup.

Quinta diffie. An interruptio, siue interpositio hora sit
peccatum, & hora tunc reiteranda?

MERITO hoc quaeritur propter abusum maximum in-
terponentium: & quia Can. nihil. i. q. i. quod est Conc.
Tolet. & Clem. i. de celebra. Miss. quod est concil. Vienen. vbi
præcipitur, vt sine interruptione diuinum officium solua-
tur: & quia, quod interponitur, distrahit à debita attentione.

2. Arg. l.
cōtinuus
in princi.
ff. de verb.

CONCLUSIO.

QUANDO, quod interponitur breue est, a vel ad officium
ipsum b siue finem eiusdem officij pertinet, vel salutis spiritua-
li, corporali, temporali, honori, vel bonis fortunæ orantis, siue
proximi competit, & commode protrahi non potest: dummo-
do sine scandalo, & cum proposito continuandi horam fiat in-
terpositio, non erunt horæ interpositæ, tunc redicenda nec cul-
pa aliqua committeretur. Probatur conclusio à simili: nam testa-
mentum, & stipulatio d sine interpollatione fieri debent: nihi-
lominus tamen, si quod interponitur, parum est, vel ad testa-
mentum pertinet, vel salutis testatoris, vel testium, fuerit neces-
sarium: testamentum, & stipulatio vim suam, & robur obti-
nent, vt locis in margine citatis habetur.

fig.
b Arg. l.
heredes
palam. s.
ff. de te-
sta.
c. Arg. l.
cum anti-
quitas. C.
de test. &
l. heredes
citata.

Hinc licebit chorum ingredientibus salutare: quia est opus
breue, & honestum, & vnum, aut alterum verbum famulo re-
spondere & aliquid breue præcipere, cuius postea fortassis non
recordabitur, aut si non continuè præciperet, vix posset men-
tem ab illius cogitatione amouere.

d Leg. cō-
tinuus. in
princ. ff.
de verb.
fig.

Hinc poterit, qui solus recitat in contemplatione alicuius
versus immorari, & accendere cereos, lectiones, & psalmos
quætere, & alia id genus interponere: quia hæc licitè, durante
officio, fiunt cum ad illud, vel eius finem pertineant.

APPEN. I
APPEN. 2
APPEN. 3

Hinc integrum erit aliquod opus misericordix spiritualis,
aut corporalis interponere, saltem quando tale opus differri
commode haud potest: eadem quoque ratione poterit quis
exonerare ventrem, vel potionem aliquam sumere, atq; etiam

adiuare proximum, vel eius animal, si ceciderit, recipere hospitem, cui, ut expectet, sine scandalo dici non potest, & alia opera charitatis, pietatis, & virtutis interponere: quoniam non potest tale opus commodè differri, vel ex dilatione damnum aliquod sequeretur: propter eandem causam, & Iudici licet inter orandum aliquid breui ordinare, præcipere, & providere: quoniam hoc commodè differre non valet. Omnia hæc in hac secunda appendice posita confirmatur ex conclusione: quia saluti spirituali, vel corporali, &c. competunt.

Noranter dicitur in conclusione sine scandalo, quia si multi in choro, vel extra simul recitant, nihil potest ab vno sine consensu aliorum interponi: nam socij ob id scandalizarentur, & à debita attentione distraherentur. Tandem nota ultimam partem conclusionis. scilicet cum proposito continuandi: nam qui aliquod opus prædictorum interponeret, decernens non continuare horam, & satisfacere pro tunc obligationi, quam habet, tenetur, absoluto opere, horam interpositam redicere: quia operariorum labores, vel opera non latius se extendunt, quam eorundem intentio. Unde fit, ut multi teneantur horas reiterare, quæ non essent reiterandæ: quia existimantes se non satisfacere, mutant intentionem, nolentes pro tunc satisfacere.

D V B I V M.

Quando igitur interpositio erit peccatum, & hora reiteranda?

PROPOSITIO I.

QUANDO interpositio est impertinens, & potest commodè protrahi, quantumuis sit, brevis, nõ caret culpa, saltem veniali. v.g. si rursus insolens, verbum inhonestum, rixa, negotiũ aliquod, allocutio famuli, præcipiendo illi, fac hoc, vel illud, egressus sine iusta causa è choro, & aliud, id genus, interponatur. Ratio est: quia oratio debet esse continua, & huiusmodi interpositiones, debitam attentionem impediunt.

PROPOSITIO II.

OB talem interpositionem, si fiat cum animo continuandi cum præcedentibus sequentia, non erit hora redicenda. Ratio est: quia parum temporis, siue breue opus licet impertinens, non discontinuat aliud opus, quantumuis veniale, vel mortale efficiat.

PROPOSITIO III.

QUANDO interpositio est adeo longa, ut iudicio boni viri, discontinuet officium, erit tunc hora reiteranda. Cæterum sa-
tius

*c. Leg. nõ
omnis. ff.
si certum
pet. & l.
in agris.
ff. de ac-
qui. rerum
domi.*

trius esse in dictis propositionibus horam redicere. Sunt & alię causę redicendi horas supra diffic. proximistradite. Animaduer-
tant autem, qui timidam conscientiam habent, non teneri ad
reiterandas horas in casu, quo existimant se, vel non integrę
pronunciassse, vel aliquo modo syncopasse, vel verba aliqua
non voce, sed gutture dixisse, dummodo defectus non sit valde
notabilis: nam tunc satis erit, vt de huiusmodi defectibus pęni-
tentiam agat.

*Sexta diffic. Qui recitat horas, dum audit Missam de precepto,
tenebitur illas ob defectum attentionis redicere?*

OLI M fuit opinio negans: quia vnico actu non purabant
duobus pęceptis satisfieri posse.

CONCLUSIO.

HORAE, & alię orationes debitę cum sufficienti atten-
tione dictę, dum Missa de pęcepto auditur, non sunt rei-
terandę. Ratio est: quia ibi solũm pęcipitur, vt Missa atten-
tę audiatur, non autem, vt simul, quę à Sacerdote dicuntur,
audiatur, & intelligantur: cum longę distantes ab altari, & Grę-
cam Missam audientes, pęcepto de audienda Missa satisfa-
ciant: neque per solutionem orationum pęceptarum atten-
tio Missę debita tollitur: & qui reddunt creditori extrema ne-
cessitate laboranti debitum, eodem actu iustitię, & charitatis
pęceptum adimplent.

Hinc, qui dum Missa solennis cantatur in choro, tēpore, quo
Sacerdos tacet, recitāt, cessando, quādo dicitur oratio, Epistola,
& Euangelium, & deinde proseguendo vsque ad finem, non
tenentur horas reiterare, nec propter interpositionem: quia
talis interpositio quodam modo ad dictum officium: pertinet.

APPEN.

Nassat.

15.

*Septima diffic. An feruida, & intensa deuotio, ita sit orationi
necessaria, vt quę debita est, sine illa, sit reiteranda?*

Nassat. c.

20.

DV AB sunt opiniones, Adria. vna, qui affirmat talem deuo-
tionem esse necessariam. Altera est Medinaę negans.

CONCLUSIO.

SV F I C I T remissa deuotio, modo sit efficax ad agendum,
quod agēdum est, vt orans nec peccet, nec orationem redicere
teneatur. Ratio est: quoniā pęcepta nō obligant nos nisi ad co-
rum obseruantiam, ad quam sufficit volūtas efficax, quantūuis
remissa:

remissa: præcepto enim de diligendo Deum super omnia satisfacit homo, si Deum efficaciter diligit, licet eius dilectio non sit valde intensa: neque enim præcipitur, ut intense diligamus, sed ut diligamus: & illis verbis, ex toto corde, &c. non intensio, sed integritas voluntatis insinuatur. Idem patet exemplo pœnitentiæ, quæ quantumlibet breui tempore gesta non despicitur à Deo. Can. talis. de pœn. d. 1.

*D. Chry
sost.*

Verùm enim uero, ut utramque opinionem amplectamur, & clarius veritatem explicemus, nota quæ de attentione, & eius proposito hætenus diximus, eadem deuotioni esse tribuenda: eodem enim modo attentio desideratur, & deuotio, & nemo proponit attendere, qui non proponat, & deuotè attendere, atque quoties est peccatum, & est oratio debita reiteranda, deficiente attentione, erit & deuotione deficiente: & locus Apocal. 3. Utinam calidus esses, &c. hoc confirmare videtur: nam calidus dicitur, qui amore licet remisso præceptum adimplet, frigidus qui saltem timore præceptum seruat tepidus uero, qui vel propter negligentiam non satisfacit præcepto, vel non cum debitis circumstantiis, qui dignè in sacra scriptura damnatur.

Apoc. 3.

Alex.

*Alen q.
91. S. Th.
2. 2. o. 2.
11.*

*Med. hac
q. Nawar.
c. 2. 20.*

*Reliqui
ubi sup.*

D. Bona.

*Ric. 2.
Solo d.
45.*

*Alexan.
m. 1. S.*

*Tho. 2.
reliqui
ubi sup.*

Psal. 15.

Rom. 8.

DD. ibid.

Q V A E S T I O VI.

Quibus conuenit orare?

HÆ c quæstio, nonnullis difficultatibus explicatis, absoluetur.

Prima diffie. An conueniat Diuinis personis orare?

CONCLUSIO.

D I U I N I S personis oratio non potest competere. Patet primo: quia nemo petit aliquid à se ipso, & tres personæ sunt vnus Deus, & vna, & eadem essentia. Secundo quoniam qui petit, est inferior illo, cui fit petitio, & totæ tres personæ coætæne sibi sunt & coæquales. Tertio qui petit, indiget re, quam petit, & Deus bonorum nostrorum non indiget, cum sit fons omnium bonorum: & quando D. Paul. dicit: Spiritum sanctum postulare pro nobis, intelligitur ab effectu: propterea quod facit nos postulare, & gemere, cum ipse nec postulet, nec gemat.

Secunda diffie. An Christus in hac uita mortali degens conuenienter orauerit?

CONCLUSIO. I.

C H R I

CHRISTVS Redemptor noster, vt homo conuenienter orauit. Probat, primo: quia sua postulatione merebatur nobis, vt digni efficeremur ac susceptionem diuinorum beneficiorum. *Dama. lib. 3. c. 24.* Secundo, vt discipulis, & nobis exemplum orandi daret. *Ambr. super Psal. Beati immaculati.* Tertio, vt se ostenderet verum hominem, & verè à Deo missum. *Ioan. 11. 11.* Gratiarum ago tibi pater, &c. Vltimo, quia quatenus homo erat, erat summus Sacerdos & pontifex, & sibi ex officio compete- bat orare pro peccatoribus, sicut & pro peccatis sacrificium offerre. *ad Hebr. 5. Omnis Pötifex ex hominibus assumptus, &c. 5. & 7.*

CONCLUSIO II.

NYNC in dextera Patris sedens, secundum eandem naturam humanam, est noster aduocatus, & interpellat pro nobis. pater. *1. Ioan. 2. & ad Heb. 7.* quoniam in cælo filius ostendit patri vulnera, & mater filio pectus, & vbera: atque ira mater monet filium, & filius patrem, vt miseriam nostram condescendat: & possumus dicere hoc modo, ora pro nobis, sed ad euitandum errorem Nestorij, & Arrij, dicimus: Exaudi nos, vt est Deus. *1. Ioan. 2. Ad Heb. 7. Bernar. S. Tho. in 4. d. 5. q. 4. art. 6. q. 1.*

Hinc confutatur heresis eorum, qui Christum verum hominem esse diffitebantur. Contra quos Castro contra hereses verbo Christus. hæresi 2. 4. & 5. copiosissime, vt solet, inuehitur. *Heresis. Castro. Alex. vbi sup.*

Tertia diffie. Cur Christus orans non semper fuit exauditus?

SI, vt proximè diximus conueniens fuit Christum orare, merito quæritur, cur non fuerit exauditus semper?

CONCLUSIO. I.

ORATIO Christi IESV, procedens à voluntate rationis, semper in omnibus fuit exaudita. Ratio est: propterea quod semper illa voluntas fuit conformis Diuinæ voluntati, & digne ac sanctè petebat. & ita ad Hebr. Exauditus est pro sua reuerentia. *Ad Heb. 5.*

CONCLUSIO. II.

CHRISTI oratio à voluntate pietatis, & à voluntate carnis procedens non semper impetravit. Ratio est, quoniam secundum has voluntates non in omni volito diuinæ voluntati se conformabat. Vnde, quâdo orauit voluntate pietatis pro crucifixoribus, non omnes salui facti sunt: neque quando orauit eadem voluntate pro discipulis, & pro illis, qui in se credituri erant, vt à malo liberarentur, omnes liberati fuerunt: nec quâdo voluntate carnis orauit dicens: Transeat calix iste, impetravit: quid? quod orauit Christus, non tam ad suam auditionem, quam

quàm ad nostram instructionem : nam voluntate pietatis erudiebat nos ad benignitatis, & misericordiæ promptitudinem: & voluntate carnis instruebat nos, vt tempore angustie orationi incumberemus, & fiduciam in Domino haberemus.

Hæresis.

Hinc destruitur hæresis, asserentiam Christum solum corpus, & non animam habuisse, & eorum qui profitebantur in Christo vnam tantum voluntatem, nempe, diuinam esse. Verùm Cast. vbi supra. hæresi. 5. & 6. istas hæreses impugnat.

Cast. ver.

Christus.

Alex. Alè.

m. 2. ar. 1.

& S. Th.

ar. 11.

Med. &

Nau. vbi

supra.

Quarta diffic. Vtrum sanctis Angelis, & animabus beatis, conueniat orare?

CONCLUSIO I.

D. Aug.

Apoc. 6.

ANGELI, & animæ beatæ orant pro se, non ad malum amouendum : quia in illis nullum reperitur malum, sed orant Angeli pro bono habito, vt continetur, & animæ pro bono non habito, vt habeatur, nempe, pro corporis resurrectione, & pro consummatione numeri electorû, & pro iustitia de reprobis exequenda. Hæc conclusio colligitur ex D. Aug. c. 12. super Gen. ad literam, & probatur Apoc. c. 6. Vsq̃e quo Domine non iudicas, & vindicas sanguinem nostrum, &c.

CONCLUSIO II.

Thobias

12.

ANGELI, & animæ beatæ pro nobis quoque orant. Patet: Thobiaz. c. 12. Quando orabas cum lachrymis, &c. obtuli Domino, idest, supplicavi illi, vt eam adimplere dignaretur. Sunt alia sacræ Scripturæ loca. Vide Medi. in. q. An sit orandus Deus : & confirmatur Ecclesiæ autoritate, quæ angelos, & Sanctos inuocat, vt orent pro nobis, & orat dicens: Omnes sancti tui, quæsumus Domine, nos vbique adiuuent, &c. Et adiuuant suis præteritis meritis, & orationibus presentibus, quæ ex præcedentibus meritis, & ex diuina acceptatione efficaciam impetrandi habent: & ideo inuocamus illos nominibus, quibus hic vocabantur, licet solæ animæ sint in cælo, & petunt, existimantes Deo, quod petunt placiturum : & de hoc orantes consulunt Diuinam maiestatem: quo fit, vt absque discordia voluntatum contraria perant, adunati ad Dei beneplacitum. Vnde Daniel. 10. dicitur: Princeps Persarum restitit mihi. lege in. 2. parte propè finem. q. de suffragiis. art. 4.

S. Th. ad

2. 2. q. 83.

sup.

Dani. c.

10.

Hæresis.

Hinc impugnatus manet error Vigilantijs asserentis post mortem non esse orationi locum, quia nullius pro alio post hanc vitam est exaudienda oratio, quod est contra loca Scripturæ apud Medin. citata. lege S. Tho. in hoc art.

Quinta diffc. Quomodo Angeli, & anima sancta orant pro nobis?

Alex. m. 2. ar. 2.

CONCLUSIO.

ORANT per desiderium: signo, siue mentali nutu expressum. D. August. est in lib. de cura pro mortuis agenda: Sancti (inquit) orant pro nobis in voto, id est, in desiderio. & glo. super locum. Unde venit Sathan. Iob. c. 1. ait: Animæ loquuntur Iob. 1. Deo per desideria.

Sexta diffc. Vtrum conveniat viatoribus bonis, & malis orare?

Alex. Alé. m. 3. & reliqui vbi sup.

CONCLUSIO.

CONVENIT vtrisque orare. Ratio est: quia vtrique indigent gratia Dei, Boni quidem, ne cadant, & mali ut à peccato resurgant: non enim est homo, qui non peccet, & si dixerimus quod peccatum non habemus, nos ipsos seducimus: atque ita omnibus convenit quotidie dicere: Dimitte nobis debita & libera nos à malo. Medina loco citato tenet Peccatores obstinatos de nouo, orando Deum offendere. Verum enimvero quæst. proxima ostensum est, posse orare, quemadmodum possunt alia bona opera facere: & proderit eorum oratio ad effectus, ad quos talia opera sunt utilia, licet non sint gratiæ, & vitæ æternæ memoria: lege Can. quid ergo. de pœnit. d. 3. & Can. omnes. 28. q. 1.

1. Ioan. 1. Matt. c. 6.

Septima diffc. Vtrum animabus existentibus in Purgatorio conveniat orare?

Alex. Alé. m. 4. reliqui vbi sup.

ORATIO tres ob causas, aliis interim prætermisissis, fieri solet: nam vel fit ad degustandam aliquam spiritualem dulcedinem, vel ad exsoluendum debitum, vel tertio ad aliquid impetrandum.

CONCLUSIO I.

ORARE primo modo non convenit animabus Purgatorij. Ratio est: quoniam ita intentæ sunt punitioni, & afflictioni ex dilatione cœlestis gloriæ, atque etiam solutioni pœnæ, ut nullus eis locus contemplationi, & dulcedini relinquatur.

CONCLUSIO II.

ORARE secundo modo illis haud competit. Ratio est: propterea quod, oratio tunc est sacramentalis, cum sit pars satisfactionis quæ est tertia pars Sacramenti pœnitentiæ, quo quidem modo solis viatoribus convenit.

CONCLUSIO III.

ORARE tertio modo animabus Purgatorij integrum est. Ratio

rio est: quia si animæ (teste. D. Grego. lib. dialogorum) petunt i-
viatoribus, vt adiuentur, multo magis à Deo petent, & ora-
bunt, non pro alijs, sed pro se: nota non orare respiciendo me-
Psal. 76. rita acquirenda, quoniam sunt extra statum merendi sed
aspiciendo ad superabundantiam Diuinæ largitatis: Deus
enim non continet in ira sua. misericordias suas: sciuntq; Deū
non esse facturum contra id, quod facere disposuit, sed pœnas
suas absolute considerantes, petunt, vt si placuerit maiestati
Iohel. 2. diuinæ citius liberentur, quod non est contra Diuinam iusti-
tiam. Iohel. 2. Quis enim scit, si conuertatur, & ignoscat, & relin-
quat post se benedictionē? lege. c. cum Marthæ. de celebr. Miss.

*S. Th. &
Caic. vbi
sup.*

*Octaua diffic. Vtrum conueniens fuerit animabus patrum,
quæ erant in limbo, orare?*

CONCLUSIO.

IN sanctis, qui erant in limbo locum habuit oratio. Probatum
quia erant viatoribus superiores, quoad charitatem, quæ est
radix orationis in sanctis: erant enim tunc in charitate confir-
mati, & impeccabiles, & nulli propriæ, seu nouæ pœnæ subie-
cti: nam pœna damni illis, & viatoribus est communis.

D V B I V M.

*Quæ ergo erat differentia inter ipsos, & sanctos in patria
modo pro viatoribus orantes?*

RE S P O N D E o hæc, nempe, quod sanctis in patria propriū
est videre orationes viatorum, sibi directas, non autem in
limbo existentium. Vnde Hierem. tunc orasse dicitur, non au-
2. Mach. 15. tem orationes, & preces eorum audisse. lege in. 2. p. in q. de bea-
titudine. 4. differ.

Nona diffic. Vtrum demones, & damnati orare possint.

Alex.

*Alen. m.
5. 17. reli-
qui vbi
sup.*

TR E S sunt opiniones: Medina tenet non posse propriè ora-
re. Nauar. defendi posse orare, sed non bene: alij non posse
orare affirmant.

CONCLUSIO. I.

DA E M O N E S & damnati propriè orare possunt. Ratio est:
quia oratio, propriè sumpta, est actus, intellectus: & voluntatis,
vt ex. q. 1. huius tractatus constat: atque ita, vt possunt perere
de sententia eiusdem Medinæ, poterunt & orare: & definitio
orationis propriæ sumptæ, si diligenter perpendatur, eorum pe-
titionibus

tionibus competit. Hæc fuit sententia D. Th. in 4. d. 15. q. 4. arti. 1. q. 2. tum etiam quia oratio propriè sumpta in bonam, & malam diuiditur.

CONCLUSIO II.

DAEMONES, & damnati non possunt bene orare. Ratio est: quoniam cum oratio (teste D. August.) sit pius mentis affectus in Deum, & secundum Dam. sit ascensus mentis in Deum, & ipsi continuè moueantur propter suam prauitatem per cõtemptum contra Deum: Superbia eorum, qui re oderunt, ascendit semper: sintque pœnitenti aucterfi à Deo, nullus profecto in eis poterit esse pius affectus, & ex consequenti non poterunt bene orare. *D. Aug. Dama. Psal. 73. Iob. c. 1.*

CONCLUSIO III.

POSSUNT tamen malè orare! Patet exemplo diaboli, qui petit, vt tentaret Iob, & obtinuit. Vade glo. 2. Cor. 12. Super locum, Ter Dominum, &c. exauditur diabolus, Iob petens tentandum: & non exauditur Apostolus, petens stimulum amouendum: & exemplo diuitis Epulonis, qui petit ab Abraham, vt mitteret Laxarum, & non obtinuit: quia respondit: Recepi si bona in vita tua, &c. & orauit, vt Abraham mitteret ad quinque fratres suos, quos in seculo reliquerat, &c. *Luc. 16. Alex. vbi sup. q. 92. m. 2. ar. 1. S. Th. loco citato.*

Vltima diffc. Vtrum brutis animalibus, & reliquis creaturis in animatis orare conueniat?

CONCLUSIO.

NVLLO modo illis orare conuenit. Ratio est: propterea quod oratio est opus intellectus, & voluntatis, quibus hæc omnino destituta sunt. Tum etiam, quia cum huiusmodi creature productæ sint ad recipiendum duntaxat, non tenentur se preparare per orationem, quemadmodum rationales creature quæ fuerunt præcreatæ ad recipiendum & faciendum. Et pulli coruorum dicuntur inuocare Deum propter naturale desiderium, quo omnia suo modo desiderant bonitatem diuinam consequi, quo etiam modo dicuntur obedire Deo propter naturalem instinctum, quo à Deo mouentur. *Psal. 146. S. Th. Alex. Alè. q. 91. S. Th. ar. 4. Ric. q. 3. d. 45. Soto ead. d. Med. in hac q. & Nau. vbi sup.*

QVÆSTIO VII.

Qui nam sunt à nobis orandi?

QVÆSTIO hæc, quibusdam difficultatibus enodatis, finietur.

Prima diffi. Vtrum Deus sit à nobis orandus?

Alex. m.

2. ar. 1. &

reliqui

vbi supra.

CONCLUSIO.

Ioan. 15.

ABSQUE dubio est orandus. Ratio est: quia est de necessitate salutis ad Diuinam bonitatem orando confugere, vt nobis suum Diuinum auxilium, & fauorem, ad salutem æternam consequendam, concedere dignetur: quoniam sine ipso nihil possumus facere, & Prophetæ orauerunt, & Deum Christus etiam orauit, & nos orare docuit, & Ecclesia Christi sponsa orat Deum.

Alex. Alè.

ar. 2. &

ceteris locis citatis.

Secunda diffi. Sitne solus Deus orandus?

ORATIO bifariam fit alicui: vel fit primo, quasi per ipsum implenda: vel secundo quasi per ipsum impetranda S. Tho. & Ricar. est diuisio.

CONCLUSIO.

Psal. 83.

Apoc. 1. et

22.

SOLVS Deus principaliter, & absolutè est orandus. Et ratio est: quia solus ipse, quæ in oratione principaliter petuntur, potest dare: gratiam enim, & gloriam dabit Dominus: & quia ipse est Alpha, & O, idest, principium omnium bonorum, & origo: & ideo ab ipso bona in oratione petuntur: & est finis etiam. Vnde tanquam fini, fit illi gratiarum actio.

Alex. Alè.

articul. 3.

vbi supra.

Tertia diffi. Potestne Diuina essentia orari?

CONCLUSIO.

POTESR oratio in diuinam essentiam dirigi. Probatur ex proximè dictis: quoniam cum Deus Opt. Maxim. qui est vnus Deus, sit orandus, & Deus sit ipsamet essentia Diuina, poterit quoque Diuina essentia orari.

Alex.

Alè. ar.

3. & alij.

vbi supra.

Quarta diffi. An conueniat, vt singulas personas separatim oremus?

CONCLUSIO I.

ORATIO singulis personis separatim fieri potest. Confirmatur exemplo Sanct. Eccles. Rom. quæ in suis litanis singulas personas separatim dicens: Pater de cælis Deus, miserere nobis: Fili Redemptor mundi Deus miserere nobis. Spiritus sancte Deus miserere nobis. Sunt enim æquales, & ita omnibus, & singulis oratio fieri poterit, vt fit omnibus simul: Sancta Trinitas vnus Deus miserere nobis.

CON

CONCLUSIO .II.

CONGRVNTIVS, & vtilius sunt orationes, quæ collectæ nominantur, ad personas Diuinas factæ. Ratio est: quia veritas sanctissimæ Trinitatis euidentiùs in orationibus ad personas Diuinas directa ostenditur: & animus noster efficacius in fidei necessitate informatur: nulla enim est collecta, in qua non fiat triù personarum mentio: nam, si ad Patrè dirigitur, in fine, per Dominum nostrum Iesum, &c. & in vnitatem Spiritus Sancti, ponitur. Si autem Filio fiat, in fine, qui viuus, & regnas cum Deo Patre in vnitatem Spiritus sancti Deus, &c. collocatur.

Quinta diffc. Cur in collectis in fine dicitur per Dominum nostrum Iesum Christum, & non per Dominum Patrem, vel Dominum Spiritum Sanctum? *Alexan. ibid.*

CONCLUSIO.

MERITO per Dominum nostrum Iesum Christum in fine ponitur. Et ratio est: quia per ipsum Diuina beneficia, quæ poscimus, ad nos perueniunt: & quia est mediator Dei, & hominum, & per illum preces nostræ exaudiuntur, quæ ratio nec Patri, nec Spiritui Sancto conuenit, cum neutra illarum personarum Diuinarum naturam humanam sibi in vnitatem suppositi assumpserit. *1. Tim. 2. Ad Heb. 7.*

Sexta diffc. Cur multò plures sunt collectæ, quæ ad Patrem, quàm, quæ ad Filium referuntur, & in fine illarum. P. D. N. Iesum Christum collocatur?

CONCLUSIO.

REctissime hoc Ecclesia Catholica hætenus præstitit. Causa huius rei est: propterea quòd Christi doctrina edocta hoc fecit: nam Christus Dominus hanc formam orandi tradidit, quando dixit: Quodcumque petieritis Patrè in nomine meo, dabit vobis. & ideo Ecclesia Patrè orat, & in fine orationis Christi nomè inuocat, dicens: Per Dñm nostrum Iesum Christum, &c. *Ioan. 14.*

Nota cum Alex. ibid. varietatè finis collectarum ex diuersitate compositionis earundem ortum habere: quoniam si oratio fiat Patri, & nulla Filij, vel Spiritus sancti mentio ibidem contineatur, cum per Dñm nostrum Iesum Christum, & in vnitatem Spiritus sancti, &c. concluditur. Si autem mentio Filij fiat: per eundem Dominum, &c. additur. Si autem Spiritus sanctus nominetur, eiusdem Spiritus sancti, apponitur. Et si ad Filium oratio dirigatur, cum, Qui viuus, & regnas, &c. clauditur.

Notat, quod, cùm Spiritus sanctus sit donum, in quo omnia nobis donantur: ideo petendus est ipse, & non est ei porrigenda petitio.

Nota collectam dici quia fit super populum collectum, vel quia in ea colligitur populi oratio, seu deprecatio.

De modo autem concludendi collectas dantur sequentes versus.

PER Dominum dicas, cùm Patrem presbyter oras.
 Cùm Christum memoras: Per eundem dicere debes.
 Cùm Christo loqueris: Qui viuis dicere quæras.
 Qui tecum, si sit collectæ finis in illo.
 Si spiritus almus, Eiusdem dicere debes.

Verum enimvero, vt breui comprehendamus, quæ de oratione Deo facièda, dicèda supersunt, nota sequètes propositiones.

PROPOSITIO I.

ALIVS est quemquam docere, aliud autem ad eum loquendo id, quod optamus, representare.

APPEN. Hinc cùm Deum oramus, non illum docemus: quia ab æterno omnia nouit: Scit enim dixit Christus Redemptor noster, *Matt. 6.* pater vester, quid vobis opus sit, antequam petatis. Sed representamus ei vota nostra, humiliantes nos, vt digni efficiamur ad assequendum, quod petimus.

PROPOSITIO II.

DEVS determinat aliquid facere dupliciter. Primo modo simpliciter & absolutè, ita vt ad volendum non determinetur ab operibus nostris, quam voluntatem non possumus mutare, nec in aliam flectere: de qua voluntate intelliguntur multa Sacræ scripturæ loca: vt *Num. 2.* Non enim Deus, &c. vt mutetur. Secundo modo vult aliquid facere iuxta exigentiam nostrorum operum, quæ si bona fuerint, dabit præmium: si mala supplicium: & hanc voluntatem dicitur mutare secundum nostram mutationem: quæ voluntas, potius conditionata, quàm absoluta videtur: de qua loquuntur varia loca sacrarum literarum, vt illud: Noli subtrahere verbum: si fortè audiant, & conuertantur vnusquisque à via sua mala: & poeniteat ne mali, quod cogito facere eis, propter malitiã studiorum eorum: vnde *B. Greg.* Nouit Deus mutare sententiam, si tu noueris mutare delictum, *Can. commutabilis. 22. q. 4.* quoniam hac voluntate hodie ordinat secundum præsentem iustitiam. Ioannem ad gehennam, quem cras poenitentem ordinabit ad gloriam.

APPEN. Hinc cum Deus dicitur mutare sententiam, non est mutatio realis in Dei voluntate, sed in nobis.

Hinc

Hinc quando Deus decrevit non dare aliquid nobis, nisi medijs orationibus nostris, quando illud confert nobis preces fundentibus, absque mutatione reali ipsius Dei fit. APPEN. 3

Hinc non erunt superflue orationes nostrae: nam sicut ab aeterno decrevit dare vitam aeternam hominibus, medijs tamen bonis operibus, ita quoque elargiri multa bona eisdem voluit, media oratione. APPEN. 4

Septima diffc. Vtrum sancti, qui in caelis regnant, sint orandi?

Alex. Alē. art. 4. D. Bon. Ri- NANA. c. 18. vbi sup.

HANc difficultatem inuenies in. 2. p. florum, in q. de suffragiis. art. 4. Caeterum ad maiorem explicationem, nota quae sequuntur.

CONCLUSIO.

SANCTI sunt à nobis orandi, tanquam mediatores, & intercessores, vt suis precibus, quae petimus, assequamur. Hæc conclusio multis Sacre scripturæ testimoniis, & Ecclesie Catholice definitionibus contra hæreticos confirmatur: vide citatos auctores, & Castrum: & in Litanis ita ait: Sancta Maria, ora pro nobis: Omnes sancti beatorum spirituum ordines, orate pro nobis: & tandem: Omnes Sancti, & Sanctæ Dei, intercedite pro nobis. APPEN. I

Hinc malè orant Reginam caelorum, & Dominam angelorum, qui eam tanquam principalem collatricem gratiæ spei, vitæ, salutis, &c. inuocant: est enim mediatrix, & advocata inter angelos, & Sanctos præcipua, & quanuis ab Ecclesia, Vita dulcedo, & spes nostra, & salus, &c. appelleretur, non hoc fit, eo quod ipsa sit salus, &c. sed propterea quod ex ipsa natus est Christus, salus, vita & resurrectio nostra, &c. & quia caeteris creaturis dignior, & Deo gratior est ad hæc ipsa impetranda. Ioan. II.

Hinc etiam errant, qui à S. Rocho, vel S. Sebastiano suis orationibus petunt à peste liberari, existimantes, ex se ipsis tanquam principales causæ, id efficere posse, quod ignorantia, & inaduertentia potius quam infidelitatis vitium censendum est. APPEN. 2.

Hinc quoque errare dicuntur, qui tanquam mediatores sanctos orant, sed cum vanis ceremoniis, & certis quibusdam superstitionibus. APPEN. 3.

Hinc errant, qui credunt à quibusdam sanctis impetrari aliqua, quæ non possunt ab aliis: licet Deus quibusdam sanctis aliqua peculiariter concedat, vt sanctæ Apolloniae sublatio doloris dentium. Legē. Nau. c. 6. num. 46. & infra.

Hinc etiam errant, qui tempore siccitatis afferunt secum imaginem alicuius sancti, ad illam in flumen submergendam, APPEN. 4.

quousque pluat, vel ad deponendum illam iuxta flumen eum fidei iussoribus, quod si spatio. 24. horarum non pluat, submergatur: propterea quod talis submersio nec ex virtute naturali, nec diuina ordinatione, potest talem effectum producere.

APPEN.

6.

Hinc etiam errant sanctos orando, qui sui, v.g. ordinis, vel patrię sanctos, non sine aliorum contemptu præferunt, vt qui, dum Ioannem Baptistam laudant, Euangelistam Ioannem deprimunt, vel è contra neque enim sancti sunt ambitiosi, neque inuidi, & dum illos ita volumus laudare, & honorari, potius, quantum in nobis, est inhonoramus.

APPEN.

7.

Hinc tandem sequitur orantes, & offeretes eis Pater noster, & Ave Maria non errare: quia non offerunt verba sanctis, sed Pater noster Deo, & Ave Maria Virgini, ad honorem sanctorum, quorum patrocinium postulant: & viri idiotę quauis actualiter non referant hæc verba, vt diximus, virtualiter tamen offerunt: quia si rogarentur de sua intentione, dicerent esse eandem cum intentione Doctorum vitorum, & Ecclesię.

Alex. Alē.

ar. 3. Ri.

D. Tho.

Soto. d. 45

et reliqui

vbi sup.

Octava diffic. Vtrum animæ existentes in Purgatorio sint orandæ, et pro nobis orant?

DVÆ sunt celebres opiniones. Vna affirmans Ric. Medine, & Gabriel. lect. 56. super Can. Altera Alex. Alen. S. Tho. Soti, & Naua. & aliorum negans.

CONCLUSIO.

ANIMÆ, quæ sunt in Purgatorio non sunt orandæ, vt pro nobis orant. Et ratio est: quia hæctenus Ecclesiã nullam orationem ad hunc finem composuit: vide alias rationes proxima in difficult. conueniãtne animabus iis orare.

Alex. verò vbi suprã subdit, sine præiudicio aliorum affirmari posse, animas orare pro aliis posse, quando pœna non est tam intensa.

Nona diffic. Vtrum iusti, qui sunt inuia, sint à nobis orandi?

Alex. Alē.

m. l. ar. 2.

S. Tho.

Med. et

alq. vbi

sup.

Job. c. vlt.

SA N C T. Thom. in sol. ad vlti. tenet partem negantem: nam dicit à viuis nos petere colloquendo.

CONCLUSIO.

CO N V E N I T illos à nobis orari. Ratio est: quia, cum possint pro nobis impetrare, conuenienter poterunt, vt impetrent, orari. Confirmatur hæc veritas, multis sacrę Scripturę testimoniis, vt est illud Job, c. vlt. vbi amicis Job, qui illum increpauerant, dixit Dominus: Job, seruus meus orauit pro vobis, faciem

eternam eius suscipiam, ut non vobis imputetur stultitia vestra: & subsequitur, Dominus autem conuersus est ad pœnitentiam. *Iob: cum oraret ille pro amicis suis.*

Poteris si volueris interpretari S. Tho. ut intellexerit non esse orandos tanta veneratione, quanta oramus sanctos patris: quia illi sunt iam impeccabiles, viatores autem minimè.

QVÆSTIO VIII.

Pro quibus est à nobis orandum?

HIC quæstioni eodem modo, quo proximæ quæstioni finis imponitur.

Prima diffic. Vtrum conueniat unicuique viatorum pro se orare?

CONCLUSIO.

VNICUIQUE conuenit pro se ipso, etiam si sit peccator, orare. Et ratio est: quia cum ratione & ordine charitatis debeamus nobis ipsis bona præcipuè desiderare, debemus, & illa orando à Deo pro nobis ipsis petere: & est vna ex conditionibus bonæ orationis, ut ex superioribus constat, ut pro se fiat, quod autem, & peccatori hoc competat, ex dictis supra perspicuum est.

Secunda diffic. An debeamus pro alijs orare?

CONCLUSIO.

DEBEMVS pro alijs orare. Patet Iac. c. 5. Orate pro inuicè, ut saluemini: & Christus Redemptor noster: petendum esse panem nostrum, non meum: dimitte nobis, non mihi: & libera nos, non me, à malo, docuit: & pro ijs etiam, qui in eum credituri erant, orauit: & tandem quia inde, ut D. Grego. lib. 33. moralium scribit: citius, & vberius meremur exaudiri.

Tertia diffic. An sit pro inimicis orandum?

CONCLUSIO.

PIMUM, & Euangelicum est pro inimicis orare. Hanc obelusionem Christus Dominus Matt. 5. verbo docuit, dicès: Orate pro persequentibus, & calūniantibus vos: & exemplo confirmauit Luc. 23. pro crucifixoribus orando: & cum omnis Christi actio, teste B. Greg. nostra sit instructio, debemus, & nos pro inimicis preces effundere. vide Alex.

Alexan.
Alem. q.
93. S. Th.
arti. 7. &
8. D. Bo-
na. Ric.
Soto. d.
45. & 46
Med. in
hac q.
Alex.
Alē. m. 1
ubi sup.

Alex.
Alē. m. 2
ar. 1. & re
liqui ubi
supra.
Iaco. c. 5.
Matth. 6.
Ioan. 17.
D. Greg.
Alex. Alē.
arti. 2.
S. Th. ar.
8. reliquis
ubi supra.
Matth. 5
Luc. 23.
D. Greg.

APPEN. Hinc non debemus inimicos ab oratione generali excludere, vt, v.g. dicendo: Pater, noster, imo tenemur habere propositum orandi pro illis, quando sunt in extrema necessitate: ita, vt sola oratione possint liberari: nam, qua charitate tenemur illos in extrema necessitate existentes diligere, eisdemque benefacere, tenemur quoque vt dictum est, pro illis orare.

Error. Hinc prostratus manet error eorum, qui dicebant non esse peccatum, inimicis damnum inferre. vide Castr. ver. inimicus. contra hæreses.

Alex. Alè.
ar. 3. c.
4. c. 5.

Quarta diffc. An pro peccatoribus incorrigibilibus, & in Spiritum Sanctum peccantibus sit orandum?

CONCLUSIO.

PRO iis omnibus integrum est orare. Ratio est: quia ex precepto charitatis tenemur omnem proximum diligere, sicut nos ipsos, & omnis viator noster proximus est, atque ita tenemur illis animæ salutem optare, & pro illa orare, & pro illis impudenter non oratur, de quibus non desperatur. August. in lib. Retract. & de nemine in via desperandum est, qui possit Deo inspirante, in momento conuertit: & cum misericordia Dei, quæ est infinita, nemini in via præcludatur, erit pro omnibus imploranda.

APPEN. I. Hinc pro obstinatis erit quoque orandum, quia dum sunt in via, de eorum salute non est desperandum: peccatum enim ad mortem, de quo prima Ioan. 5. Habetur: Pro quo non dico, vt oret quis, de finali impœnitentia intelligitur: quia pro obstinatis decedentibus in mortali, vt statim dicetur, non est orandum: vel vt Alex. docet, hoc dixit Apostolus: Propter magnitudinem peccati, quæ tanta est, vt vix pro illo sit orandum: atque ita dicitur peccatum in Spiritum Sanctum irremissibile: non quod simpliciter, & secundum legem remittit non possit, sed propter difficultatem remissionis.

APPEN. 2. Hinc erit pro præscitis eadem ratione orandum: non enim illos à prædestinatis discernere possumus, cum ignoremus, quis sit, quem Deus simpliciter, & absolute proiecerit: nam si hoc sciremus, pro illo orare non deberemus.

APPEN. 3. Hinc etiam licet pro infidelibus, Iudæis, Agarenis, Paganis, Hæreticis orare. Ratio est: quia Ecclesia in die Parasceux pro ipsis orat: & ex consequenti pro excōmunicatis, non tamē orat orationibus pro membris suis institutis, quales sunt orationes missarum, & horarum canonicarum, sed specialibus pro illis compositis, quibus licet nobis vti, vel aliis à nobis ad hunc finem ordinari: verum in oratione tantum particulari, & priuata, non

non autem publica oratione poterimus tanquam ministri Ecclesiarum pro illis orare.

Quinta diffic. Vtrum prelati pro suis subditis debeant orare?

Alex. ar. 8.

CONCLUSIO.

I. Reg. 12.

DEBENT quidem: & probatur. I. Reg. 12. Absit à me hoc peccatum, ut cessem orare pro vobis: vnde colligitur cessare ab oratione, esse peccatum: sed non erit mortale, nisi quando aliud remedium superesse non videtur, præter orationem, de hac re supra.

Alex. Alē.
& Med.
& reliquū
vbi sup.

Sexta diffic. Vtrum pro sint defunctis viuorum orationes?

Septima diffic. Vtrum sit pro demonibus, & pro damnatis, & pro existentibus in limbo orandum?

Octava diffic. An sit pro sanctis orandum?

HÆ tres difficultates sunt expositæ in 2. p. florum in. q. de *Hæresis.* Suffragiis. art. 2.

Cæterum ad maiorem explicationem pro. 6. diffic. lege. c. visum est. de consecra. d. 1. & Castr. verbo suffragium. contra hæreses, vbi multa Concilia citat, in quibus conclusio definita fuit, agens in Lutherum, cui non satis visum fuit nocere viuus, nisi etiam & mortuis nocuisset, suscitando ab inferis errorem dicentium, suffragia pro defunctis oblata nihil illis prodesse.

Hæreses.

Pro 7. diffic. lege quoque Castrum verbo diabolus. hæresi. 2. & verbo infernus. hæresi. 2. vbi duas hæreses destruit, vnam affirmantium, diabolum aliquando liberandum fore à pœna inferni: alteram asserentium inferni pœnam non esse perpetuam. cum Matth. c. 25. scriptum sit: Ite maledicti in ignem æternum, &c.

Matth. 25.

QVÆSTIO IX.

Alex.

De iis, quæ in oratione sunt à Deo petenda?

Alex. q.

90. arti. 3.

S. Th. ar.

5. q. 6.

CONCLUSIO.

Ric. q. 4.

CH R I S T V S Redemptor noster, omnia, quæ à Patre luminum petenda sunt, in oratione Dominica docuit. Ratio est: quia septem petitionibus ibi contentis, quæque ante aduentum Christi, petita à Deo leguntur in sacra pagina, & vsque ad finem mundi petentur, comprehenduntur: nam licet alijs ver-

Med. q. 3.

Nau. c. 6.

q. 19. &

reliquū

vbi sup.

bis, & separatim petantur, generaliter tamen in hac oratione postulantur: nec bonum, & iustum est, quod petitur, si ad illam orationem non refertur. hæc August. ad Probam. approbat.

D. Aug.

Prima diffic. Quæ erunt ex prædictis primo petenda?

QVAE in summa in oratione Dominica petuntur, duo sunt, boni collatio, & mali remorior: & cum bonorum diuersa sint genera, merito de ordine, quo hæc postulanda sunt, quaeritur, quem quidem Christus Redemptor noster in dicta oratione declarauit: & primum, vt Dei nomen sanctificetur, voluit, petere, id est, vt in omnibus, & ab omnibus, & per omnia honoretur, & eius sanctissimum nomen laudetur, & perenni obsequio glorificetur.

CONCLUSIO I.

SIMPLICITER, & per se, & primò bonū spirituale, nēpē, vitam æternam à Deo petere debemus. Ratio est: quia hoc est per se bonum, & secundum se appetibile: & quod ita petitur, debet esse superius, & perfectius illo, qui petit, & hoc bonum est excellentius humano spiritu, qui petit: & confirmatur, dicente Christo: Adueniat regnum tuum, & primum quaerite regnum Dei.

Math. 6.

CONCLUSIO II.

QVAE immediatè, & per se ordinata sunt ad tale bonum spirituale comparandum, vt sunt gratia, & virtutes, sunt deinde petenda à Deo. Patet Psalmo. 26. Dirige me in semitam matorum tuorum. Et exemplo Ecclesiæ orantis, Da nobis Fidei, Spei, & Charitatis, augmentum: & Domine adauge nobis fidem.

Psal. 26.

Luc. 17.

CONCLUSIO III.

QVAE necessaria sunt ad vitæ sustentationem, & non immediatè, sed ex consequenti ordinata ad dictum bonum spirituale acquirendum, sunt deinceps, non cum magna sollicitudine postulanda. Patet exemplo Salomonis Prouerb. 30. qui orando petebat, dicens: Victui meo tribue necessaria. Et in oratione Dominica petimus, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, quod intelligitur etiam de pane corporali, vt glo. ibidem, & S. Tho. de hac materia docent: & Ecclesia orat pro pluuia congruente, & vt fructus terræ dare, & conseruare dignetur. & Math. 6. Christus, cum dicit: Nolite solliciti esse, non prohibet petitionem, sed nimiam sollicitudinem vetat.

Prouerb.

30.

Math. 6.

Math. 6.

APPEN. I

Hinc integrum erit etiam oratio superflua petere, vt diuitias, referendo illas ad bonum spirituale: propterea quòd licitū est

cas habere, & in pias causas, & ad Dei gloriam expendere: est tamen periculosa huiusmodi petitio: vnde David. Melius est modicum iusto super diuitias peccatorum multas, & Salomon. Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi.

*Psal. 36.
Prouer. c.
30.*

Hinc etiam licebit bona corporis, & fortunæ orando petere, ad eandem finem, vt melius Deo seruiatur, & castius, iustius, temperantius, studiosius, & sanctius viuatur: & si talis finis actualiter, vel expressè, & virtualiter, siue tacite non præfigatur, erit vitiosa petitio: nam constituitur in eis finis principalis contra Christum, dicentem: Primum quæratæ regnum Dei. Sunt tamen hæc, vt infra dicitur, sub conditione petenda.

APPEN. 2

Matt. 6.

Secunda diffie. Licetne in oratione petere, vt malum pœna proximo eueniat?

*Alex. Ale-
arti. 2. &
alijs vbi
supra.*

CONCLUSIO I.

QUANDO homo est extra viam, licitum est hanc pœnam orando petere: hoc enim modo petunt sancti Diuinę iustitię congaudentes: iuxta illud, Letabitur iustus, cum viderit vindictam.

Psal. 57.

CONCLUSIO II.

SI homo sit in via haud licet hoc malum, quatenus malum est, illi vt eueniat, petere. Ratio est: quia malum, vt malum, nec licet alicui optare, neque petere, nec decet Deū dare illud. hæc oratio est B. Greg. 2. Moralium, dicentis: Homo peccato subiacet, qui hoc petit à Deo fieri, quod omnino facere non potest, vel si potest, minimè decet.

D. Greg.

CONCLUSIO III.

PETERE in oratione malum iustè infligendum ratione proprię vindictę, non licet. Ratio est: quoniam non quæreremus tunc Dei honorem, sed proprię impatientię, & libidinis satisfactionem.

Hinc malè orât, qui eum nõ possint de inimicis vindictã aliunde sumere, vel non audent, petunt à Deo Domine vindica me.

APPEN. 1

CONCLUSIO IIII.

NON licet petere tale malum inimicis viatoribus, iustè infligendū propter Diuinę iustitię executionem. Ratio est: quia adhuc est tempus miserendi, & non desperatur de peccatorū salute: & ideo magis debemus petere misericordiã, vt conuertantur, quàm iustitiam, vt puniantur: & Christus Redemptor noster pro crucifixoribus orauit, non vt punirentur, sed vt conuerterentur.

Luc. 23.

CONCLUSIO V.

INTE

I N T E G R V M, & catholicum est petere orando tale malū in
 stē infligendum ad vtilitatem, peccatorum, vt conuertatur, &
 non pereant in æternum: innumera testimonia sacre Scriptu-
 ræ hanc conclusionem probant: Imple facies eorum igno-
 minia, & quærent nomen tuum Domine, & passim, Prophetæ
 hoc petebant, vt corrigerentur, & conuerterentur, quod est
 opus misericordiæ: & hæc quoque mala sepius populo nun-
 ciabant, non impræcando, sed prædicando, & non optando: sed
 prophetando: & D. August. in quandam homilia, de martyri-
 bus dicit: Vltus sum eos, & c. quomodo me vindicaui occidēdo
 in eis errorem, suscitando fidem.

APPEN. Hinc fas erit petere à Deo, vt mittat mala, & damna tempo-
 2. ralia inimicis nostris, & aliis peccatoribus: vt agnoscant pecca-
 ta sua, & conuertantur: & propter bonum ipsorum peccatorum
 ne tantum peccent, & propter Reipublicæ tranquillitatem: &
 quando scimus, & sumus certiores facti, quod peccent in
 Deum, parando nobis insidias, & alia mala machinando.

APPEN. Hinc etiam licebit inferre illis mala, atque illos occidere,
 3. seruata iuris forma: quia hoc possumus iustè facere, atque ita
 iustè petere, non tamen è contra: nam possumus sanctè orare,
 vt Deus è vita tollat Turcam, aut Tyrannum aliquem, vt ces-
 sent eorum peccata: & hæresiarum, vt finem eius hæreses ha-
 beant, quando saltem aliud remedium non subest: nihilominus
 tamen non quilibet potest illos occidere, vt Concil. Constan-
 tien. Sessi. 15. determinauit.

*Tertia diffic. An liceat petere à Deo adiutorium in
 malum culpa?*

S E N S V S tituli est, an liceat peccatori grauissima peccata
 committēti petere à Deo auxilium, vt minora peccata com-
 mittat.

CONCLUSIO. I.

Ad Rom. **N O N** potest hoc peti. Ratio est: quia cū agentes, & consen-
 1. c. tientes pariter in scelere inuoluantur, ita Deū orare, esset velle
 Deum constituere peccati authorē, & quod cooperaretur pec-
 cato, quod nec somnare licet: tum etiā quia peccatum non ha-
 bet efficientem causam, sed deficientem, nempe voluntatem
 nostram, quæ peccās declinat à primo efficiente, scilicet à Deo.

CONCLUSIO II.

Matth. 6. **E R I T** tamen petendum adiutorium, vt non peccet, & à ten-
 tationibus non vincatur: constat ex oratione Dominica: Et ne
 nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo.

Quarta diffic. E sine aliquid à Deo determinatè petendum?

CONCLUSIO I.

ILLA, quibus non possumus malè vti, sunt determinatè, & absolute, petenda. Ratio est: quoniam sine vlla conditione possumus velle, desiderare: & appetere, & orare illa, ad quæ per diuina præcepta obligamur: talia sunt gloria Diuina, gratia, liberatio à culpa mortali, &c.

CONCLUSIO II.

ILLA, quibus benè, & malè vti possumus, nō sunt determinatè petenda, sed cum remissione ad Dei voluntatè: confirmatur exemplo Christi I. s. v. orantis in horto, & dicentis: Non mea, sed tua voluntas fiat: quid enim oremus, vt oportet, ne scimus: vt est author D. Pau. vnde glo. 2. Cor. I. Quando temporalia petitis, cum modo petite, & cum timore ei committite vt si proficit, det, si scit obesse, non det: quid enim proficit, vel obicit, medicus nouit, non ægrotus. hæc glo. nam qui hæc bona temporalia, siue corporis, siue fortunæ, absolute & determinatè peteret, potius, suam, quàm Dei voluntatem, fieri veller.

*Luc. 22.
Rom. 8.*

CONCLUSIO III.

ILLA quibus nullo modo benè vti possumus, nullo modo neque absolute, nec sub conditione petere debemus talia sunt peccata. Patet ex proxima difficultate.

Hinc liberalitas, & magnificencia, quæ sine bonis fortunæ: & virtus bellicas, quæ sine armis, & corporis robore: & castitas coniugalis, quæ sine coniuge: & vno verbo reliquæ virtutes morales, quæ sine bonis corporalibus, aut temporalibus haberi nequeunt, non sunt absolute, & determinatè petendæ.

APPEN. I

Hinc licebit mortem propriam, siue alienam petere conditionaliter, nempe, si homo finaliter non sit corrigendus ita B. Anastasia orabat Deum, vt virum suum Publium de medio tolleretur.

APPEN. 2

Idem etiam, & eodem modo licet iusto petere, si creditur, quod diu viuens sit peccaturus: est enim Dei beneficium, iustum de hoc seculo nequam rapere: iuxta illud Sapientia: Rapit est, ne malicia mutaret intellectum illius, aut fictio deciperet animam eius: nam de duobus eligendis, quod melius est, præligendum esse videtur.

APPEN. 3

Sap. 4.

Quinta diffic. Quæ oratione vocali petuntur debentne semper voce ex prima?

CONCLUSIO.

NON

Math. 6. **N**ON hæc necessariò sunt exprimenda. Ratio est: quia Deus scit ante quã petamus: Scit enim pater vester cœlestis, quia iis omnibus indigetis: est enim signum maioris Fidei & Spei, necessitatem in genere Deo proponere, eo modo, quo proxima difficultate exposuimus: vnde à Doctoribus sanctis oratio

Ioan. 11. Marthæ, & Mariæ, qua dixerunt: Ecce quem amas, infirmatur,

Matt. 15. nihil amplius addendo, & oratio Cananæ: Filia mea male à

Math. 8. dæmonio vexatur, miserere, & Centurionis oratio: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, maximè commendatur.

Psal. 37. Psal. 37. Domine, ante te omne desiderium meum, &c.

Nota dupliciter orantes petere solent à Deo vel formaliter, qui petunt explicando, vel interpretatiuè, vt quando desiderium suum Deo aperiunt, & pandunt.

Q V A E S T I O X.

De horis Canonicis.

Soto, ar. 1. et 3. **P**RO tota hac q. leg. Summist. præsertim Aug. & Siluest. verbo, Hora canonica. & eodem verbo Castro contra hereses,

Nau. c. 7. super. c. quando. & verbo, Templum: & Nauar. super. c. quando, & de horis canonicis, & Soto lib. 10. de Iust. & Iure. q. 5.

Prima diffie. An clerici sacris initiati teneantur ad horas canonicas persoluendas?

CONCLUSIO.

AD Ecclesiæ decorem, & populi Christiani salutem pernecessarium fuit Clerum instituere, cui præter alia officia, nomine totius populi horas canonicas Deo offerre ex præcepto competeret. Definita est conclusio expressè. c. presbyter. de celeb. Miss. quod est Concilij Agathen. anno quadragentesimo vigesimo à Christo nato celebrati. Ratio est: quia cum populus variis rerum cûris, & negotiis, & occupationibus impediatur, decuit, vt Sacerdotes inter populum, & Deum mediatores incessanter pro populo orarent, & subsidia necessaria, remissionemque peccatorum à Deo peterent. Ideo enim Osee. 4. Peccata populi comedere dicuntur: atque ita ad horas soluendas teneantur.

Secunda diffie. Qui nam sunt per sacris initiatos intelligendi?

CONCLUSIO.

PER sacris initiatos Subdiaconus, Diaconus & Presbyter ve-
niunt intelligēdi: conclusio est communis glo. super. c. pres-
byter. citatum, & omnium Canonistarum maximi nominis, &
S. Tho. & omnium Theologorum: & confirmatur. c. dolentes,
quod est Innocen. & d. 92. c. si. vbi expresse definitur. licet. c.
presbyter, de solo presbytero loquatur: ij enim tres cultui Diui-
no mancipantur, qui ad Diuinas laudes constitutus est: iuxta
illud Isaia. 43. Omnē, qui inuocat nomen meum, in laudē meā *Isai. 48.*
creaui eum. Tenentur quoque omnes habentes beneficiū Ec-
clesiasticum, & omnes professi, & professæ choro deputatę ex
antiquissima, & sancta consuetudine religionum, & non ex vi
professionis: alioquin professi societatis I E S V tenerentur, cum
non obligentur, quousq; sacro ordine initiarentur, neque ex vi
præcepti: quia tale præceptum non reperitur: præter quàm pro-
fessi nostri, qui ex præcepto regulæ ad id etiam obligantur, quo
etiam ligantur & laici nostri: nam tenentur certum numerū Pa-
ter noster pro qualibet hora canonica dicere. lege Can. sic vi-
ue. & Can. si clericatus. 16. q. 1. & Nau. c. 7. nu. 4. vbi supra. & ex
rationabili causa possent aliquando moniales nostræ soluere
horas per Pater noster: vt habetur in 1. regula. c. 3. & in 2. regula
sanctę Clarę rubrica. 6. Prima cōclusionē cōfutat error Viti-
cleuitarum, & Vvaldensium, qui asserēbant frustra tempus in
horis canonicis cantandis consumi. Soto vbi supra, & Castro
verbo hora canonica. *Heresis. 1*

Tertia diffie. Quoniam sunt numero hora canonice?

DVAE sunt opiniones. Prima, quæ tenet esse septem nume- *Nau. c. 3.*
ro. Altera, quam defendit Nau. cum aliis, qui matutinum *sup. Soto.*
à laudibus separant, & dicunt esse octo. *arti. 1. &*

CONCLUSIO.

HORAE canonice septenario numero comprehenduntur. *Cast. ver.*
Pater conclusio per Psalmum, vbi dicitur: Septies in die lau- *Hora ca-*
dem dixi tibi: vbi dies pro naturali die accipitur, qui noctem *nonica. 2*
etiam includit. Rationes item multas affert. glo. super. c. pres- *Psal. 118.*
byter. supr. citatum. Item quia iis horis Christi I E S V passionis
memoriam recolimus, vt sequentibus versib. explicatur.

Matutina ligat Christum, qui crimina purgat.

Prima replet sputis, causam dat Tertia mortis.

Sexta Cruci nequit, latus eius Nona bipertit.

Vespera deponit tumulo: Completa reponit.

Et tandem Christus Redemptor noster eandem hora myste-

riis cōsecrauit. Media siquidem nocte nascitur ex Virgine Ma-

ria, Hora prima mane surrexit ex sepulchro rediuitus. Tertia hora Spiritus sanctus venit super Apostolos, & alios discipulos. Hora sexta crucifigitur. Hora nona mortuus est. Vespere cum discipulis coenat, illosque suo sacratissimo corpore reficit, *Luc. 22.* Completorij tempore, quod prima est noctis vigilia, in motem secessit solus orare, vt pararetur tentationi, quæ illa nocte erat superuentura.

*Silo. &
Nau. c. 7.
& 11, vbi
supra.*

Quarta diffi. An peccent qui septem horas, vel aliquot illarum, singulis diebus non persoluunt?

COMMUNIS est opinio affirmans: licet Henricus Anglicus, & Angelus de Clauasio dubitent.

CONCLUSIO I.

PECANT quidem mortaliter, nulla interueniente iusta causa, si omnes septem, vel aliquam illarum omittant. Pater: quia tenentur ex precepto Ecclesie, vt ex proxime dictis constat, illas recitare, quæ sit autem iusta causa omittendi horas, Siluest. loco citato, & Naua. docent, & ex supradictis colligitur.

CONCLUSIO II.

Palud. est. **P**ERINDE etiam peccant mortaliter, qui notabilem partem illarum omittunt. Pater: quia quantum ad effectum peccandi mortaliter, idem communiter censetur, dimittere totam horam, vel notabilem partem illius: quemadmodum qui notabilem partem Missæ non audit, non satisfacit precepto Ecclesie de audienda Missa. Intelligitur hæc conclusio, quando pars omittitur, pura negligetia interueniente vel ex contemptu, nam si ex ignorantia, vel inaduertentia, aut obliuione dimittitur, non est nisi venialis culpa: & quando in ignorantia non est culpa, neque in omissione erit.

Quinta diffi. Qui omittit septem horas vno die, quot peccata comitet?

*Silo. &
Nau. vbi
supra.*

CONCLUSIO.

QUI omittit septem horas vna die, vnum tantum peccatum mortale comittit, grauius tamen quam si tres, vel duas, vel vnam horam, vel partem notabilem omitteret: communis est opinio. Et ratio est: quia cum septem horæ canonicæ sint vna oratio in septem horas diuisa, omissio illarum erit vnū peccatum, vt dictum est.

Et nota hanc conclusionem esse intelligendam, de peccato omissionis

omissionis: nam, de peccato commissionis, perspicuum satis superque est, toties peccate mortaliter, quoties determinat, & proponit non recitare omnes, vel aliquot illarū, vel notabilem alicuius horæ partem: & tenetur illas determinaciones cōfiteri, licet deinde mutauerit sententiam, & illas, vt decebat, soluere: quemadmodum peccant mortaliter, qui proponunt non ieiunare, quando tenentur, vel nō soluere debitum, tempore prefixo, vel non seruare, quæ iurarunt, siue promiserunt, & alia id genus: quanuis postea ieiunant, vel soluant, siue iuramentum seruent. hæc notent diligenter confessores, & pœnitentes.

Sexta diffi. An in Ecclesia hæc septem horarum institutio sit antiqua?

CONCLUSIO.

ANTIQUISSIMA est Ecclesiæ consuetudo dicēdi huiusmodi horas canonicas. Patet primū de matutino, & laudibus testimonio Dauidis multis in Psalmis: Media nocte surgebam ad confitendum tibi, & Memor fui nocte nominis tui Domine. & Christus Redemptor noster Luc. 6. Erat pernoctans in oratione, & Matth. 26. legitur media nocte in montem Oliueti ad orandum exiisse, & Luc. 12. & Marc. 13. vigilandum præcepit: quæ omnia Christianum populum ad nocturnas orationes omnino excitare deberent: ne iure nobis, quod Apostolis à Christo dictum fuit, adscriberetur. Non potuistis vna hora vigilare mecum? Deinde prima constat ex Psal. Ad annunciandum mane misericordiam tuam: de tertia Actorum. 1. legitur, Apostolos vnanimiter orasse, quod non solum cordium vnitatem, verum etiam vocum concordiam significat, vt modo fit in choro, quando oratio solennis celebratur. vnde colligitur destinat. Psal. ab Apostolis fuisse tunc dictos, & cum Spiritus Sanctus illis eadem hora apparuerit, hinc canit Ecclesia hymnum: Nunc sancte nobis spiritus. De sexta verò patet Act. 10. vbi habetur D. Petrum circa horam sextam ascendisse, vt orarent. De nona quoque manifestum est Actuum 3. vbi legitur, Petrum, & Ioan. ascendisse in templum ad horam orationis nonam: quas etiam horas apud Hebræos obseruatas fuisse colligitur ex B. Cypria. & ex Hiero. De vespertina hora & completorio. extat testimonium D. Hiero. dicentis: Neminem esse, qui nesciat: eo quod esset res antiquissima, quod & B. Ambro. super Psal. 118. exemplo auum illustrat, quæ semper manè, & in solis occasu, quo post sunt modo, suum laudant creatorem: vnde Psal. Vespere, & mane, & meridie, & c.

Hac conclusione refutata manet hæresis Vvitelessitarum, & Vigilantij hæretici, qui asserbant, nocte non esse orandum, nec psallendum, eo quod nocte quieti, & somno esset indulgenda.

Siluest.
vbi su. 2.
Soto art.
1. 4.
Nava. c.
3. loco ci-
tato.

Septima diffic. An fuerint semper determinata tempora ad horas psalendas?

CONCLUSIO.

Eccles. 3.
1. Cor. 14.
1. Thes. 5.

FERVNT semper determinata tempora ad horas canonicas persoluendas. Ratio est: nam si omnia tempus habent, & est tempus stendi, &c. oratio etiam suum tempus habebit: & cum omnia honestè, & secundum ordinem fieri debeant, ut docet D. Paul. Et oratio fiet secundum ordinem: quæ si certum tempus non haberet, quo ad Ecclesiam conveniatur, ordine profectò careret tunc: & quia sine intermissione orandum est, ut idè Pau. admonuit, id est, nulla hora ad id constituta prætermittatur: non enim intelligitur absolute: ita, ut nullum refectio, aut somno tempus concedatur: tandem quia ubi tempus determinatum non est, ibi nec ordo, nec vlla perpetuitas esse potest: quæ quidè horæ iuxta diuisionem artificialis diei sunt accipiendæ: ita, ut quocumque anni tempore hora officij horæ diei respondeat. Cæterum, ut à multitudine, & varietate opinionum, circa hanc difficultatem excitatarum, liberemur, seruanda erit loci consuetudo, vel religionis constitutio.

Silu. 2.
Nava. 2.
Soto. vbi
sup.

Octava diffic. Licebintne stata tempora horarum Canoniarum mutare?

CONCLUSIO I.

PECCARENT mortaliter Prælati, qui sine iusta causa in suis Ecclesijs stata tempora horarum non seruarent. Ita definitur in Clemen. 1. de celeb. Miss.

CONCLUSIO II.

IDEM iudiciū est de horis Canonicis, quæ priuatim dicuntur: & confirmatur in eadem Clemen. Et ratio vtriusque conclusionis est: quia quod certo tempore debetur, non licet postea soluere: ut multis tex. Ciuil. & Canonicis constat, nec antea, quando tempus fuit assignatum in fauorem creditoris, vel in fauorem creditoris, & debitoris, vel tertij, si illius præcipuè habita fuit consideratio.

Et nota maiorem causam desiderari ad anteponendas, vel postponendas horas publicas, quam ad priuatas, ut talis causa iusta

iusta censeatur. Et ratio est: quia maior effectus maiorem causam requirit: & debet esse opus publicum ad mutandum horas publicas, ut est sermo publicus, receptio bullæ, vel generalis processio, & id genus alia.

Ex iis sequitur, rationabili, & iusta interueniente causa, posse non solum horas priuatim dicendas, anteponi, & postponi, verum etiam publicas horas, de licentia tamen vel Prælati, si præsens est, vel eius Vicarij, si abest.

Hinc etiam infertur priuatim recitantes, sine iusta causa, non seruantes horas debitas, peccare, sed venialiter tantum. Dummodo ante mediam noctem absoluant: quia tunc terminatur dies quoad horas recitandas, qui à primis vespers iachatur. Et ratio est: propterea quod, præceptum de horis dicendis non refertur ad tempus. Solum enim in. c. dolentes, de celebr. Miss. præcipitur, ut nocturnum, & diurnum officium dicantur: non autem ut nocturnum nocte, & diurnum, dum dies est, reciteretur: vide. c. presbyter. de celeb. Missa.

Nona diffic. Peccatne qui ordinent horarum transponit?

V. G. si dicat nonam ante sextam, &c.

CONCLUSIO.

QVI, iusta causa interueniente, dicit in choro Tertiam, non dicta prima, non peccat, nec tenetur Tertiam reiterare, sed primam dicere. Et ratio est: quoniã ordo non est in præcepto: quid? quod etiam si id faceret ex negligentia, vel obliuione, vel data opera, non esse mortale peccatum: propter rationem dictam hæc est opinio B. Antonini, Angeli, Siluest. & Nau. vbi supra.

Decima diffic. An peccet, qui pro arbitrio mutat officium?

V. G. si, cum sit dicendum officium ferix, recitet officium alii cuius sancti. Angelus verbo hora Canonica, affirmat Clericum præbendam & religiosum peccare mortaliter, non autem ordinatum ad suum patrimonium.

CONCLUSIO.

SI ex causa rationabili, ut, iusto impedimento interueniente, hæc mutatio fiat, non erit peccatum. Ratio est: quia dicere hoc officium, vel illud non est in præcepto, cum diuersi diuersa dicant officia. ut constat. d. i. Can. in die.

Siluest. &
Soto arti.
4. &
Nau. vbi
supra.

Siluest. &
Soto. arti.
4. vbi sup.

Hinc si ex inadvertentia, vel propter maiorem commoditatem, vel propterea quod officium, quod loco alterius, recitat, memoria retinet, officij mutatio fiat, vel nullum, vel veniale duntaxat erit peccatum.

APPEN. 2 Hinc, qui in fraudem, ita soluit horas, ut brevius se expediat, peccabit venialiter, & graviter, verum non mortaliter: & ratio utriusque appendicis est, quæ habetur in conclusione, scilicet, quoniam determinatum officium non est sub præcepto.

Alex. 4.

p. 9. q. 4.

m. 2. c.

S. Tho.

vbi sup.

ar. 12.

Soto loco

citato. ar.

4. Si vult.

& Nau.

vbi supra.

c. 5.

3. Paral.

c. 28.

Matt. 21.

Vndecima Diffic. Debetne esse determinatus, & destinatus, locus ad dictas horas psalendas?

CONCLUSIO.

DE C E T omnino esse loca destinata, & consecrata ad dictas horas publicè soluendas: definita est in Con. Gangren. c. 5. Et ratio est: quia si reliquis publicis actibus sunt propria loca assignata, ut forum Iudicibus, Senatus Consiliariis, literis exercendis scholæ: cur oblationi horarum sacrarum locus sacer non erit: vnde Deus templū sibi Hierosolymis edificari præcepit, quod Christus domum orationis vocavit: & habetur in Clem. graui. de celebrat. Miss.

Notanter dicitur in conclusione, Publicas: quia horis privatis non est locus præscriptus, ut supra diximus: esset tamen multò melius in templo, si commodè fieri posset, quàm alibi illas persolvere: præsertim hoc comperit curis animarum villarum, vbi sanctissimum Eucharistiæ sacramentum est, aut in locis decentibus, & semotis, vbi vix impedimentum orationi & attentioni contrarium se se offerre posset.

Hac conclusione euellitur hæresis Vvitelessitarum, & aliorum hæreticorum, qui templa abominabantur. lege Gal. vbi iup. ver. Templum.

Ric. vbi

sup. ar. 4.

q. 2.

Duodecima diffic. Conueniatne Ecclesiæ decori, ut hora Canonica Psalmi, & Hymni alto cantu psallantur?

CONCLUSIO.

CO N G R V I T quidē, & maximè decorum est, ut horæ Canonica, hymnique & psalmi, quatenus laudes Dei sunt, alto cantu persoluantur. hæc conclusio probatur variis utriusque testamenti autoritatibus, ex quibus perspicuum fit, hanc psallendi horas Canonicas consuetudinem vetustissimam esse: vnde Psaltes: Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. & ad id psalterium cum cithara componebat

bat & psalendo. x. Reg. 16. demones fugabat: & in domo Dei
 1. Paralip. 23. Quatuor millia psallentes constituit, canentes Do- 1 Reg. 16
 mino in psalmis: & alibi omnes Dei sanctos admonet, vt hym- 1. Par. 23.
 nis, & canticis, &c. Deum laudent, & Angeli pastoribus, nato Psal. 146.
 Christo Domino, cantantes intonuerunt Gloria in excelsis Deo, Luc. 2.
 &c Apoc. 4. Sancta animalia clamabant dicentia, Sanctus, San- Apoc. 4.
 ctus, &c. & ad Colossen. 3. adhortatur, vt Deum cantando laude- Ad coloss.
 mus: cantus enim maximam habet vim ad excitandam deuo- 3.
 tionem nostram, & eleuandam mentem nostram in Deum.

Hac conclusione confutatur hæresis Aërianorum, & Vvit- Hæresis.
 cleffist. qui cantus Ecclesiæ irridebant. lege D. Aug. & Castrum. D. Aug.
 De attentione verò in horis Canonicis habenda supra egi- lib. 9. cõs.
 mus in hac materia. Præterea, quando teneantur, horas Cano- c. 7. &
 nicas prætermittentes, ad restitutionem fructuum, habes in. 2. lib. 10. c.
 p. florum in q. quando clerici teneantur ad restitutionem. 33. &
 Vwald. to-
 mo 5. c. 16.
 & Castr.
 verb. Ho-
 ra cano-
 nica.

FLORES

TRACTATUS DE IEIUNIO.

HACTENVS de oratione, nunc de ieiunio, quo homo or-
 dinatur ad seipsum, verba faciamus: & pro toto hoc tract.
 leg Alex. Alen. in 4. p. q. 97. & aliquot sequentibus, S. Tho. 2. 2.
 q. 147. Scholasticos. d. 15. & 16. in 4. Ric. d. 15. arti. 2. Med. tract. 4.
 de eodem ieiunio, Naua. in Manuali c. 21. Summistas verb. ieiu-
 nium.

QVAESTIO I.

De definitione, & qualitate ieiunij.

METHODVM, quam seruauimus in tract. de oratione,
 1. quoad fieri poterit, hinc sequemur. Præponatur igitur
 diuisiones, ad definitionis ieiunij, & totius tract. maiorem in-
 telligentiam.

PROPOSITIO I.

IEIUNIUM trifariam dicitur. Primò abstinentia à p. M.
 Isaïæ 58. Hoc est ieiunium, quod elegi: dissolue colligationes
 impietatis. Secundò abstinentia à gaudio corporali, & volup-
 tate. Tob. 3. Nunquam cum ludentibus miscui me. Tertio ab-
 stinentia à cibo corporali psal. genua mea infirmata sunt à ie-
 iunio. Ale. est. q. 97. m. 2. art. 3.

PROPOSITIO II.

IEIUNIUM, quod est abstinentia à cibo, vel fit propter
 immundiciam cauendam, vel propter infirmitatem corporis

declinandam, & pertinet ad medicinam: vel propter concupiscē-
 riam refrenandam, & hoc est virtutis temperantiæ, & hoc ieiu-
 nium tertio modo factum referri posset ad legem rationis, &
 ad legem Diuinam, & ad legem Ecclesiasticam: lex secunda su-
 peraddit primæ, & tertia lex primæ, & secundæ: instructi lege ra-
 tionis. Olim Philosophi sensualitatem refrenabant, & medium
 in cibo, & potu inueniebant. Lex Diuina docet insuper abstinē-
 dum esse, & ieiunandum, vt mens liberius, & expeditius, ad diui-
 na contemplanda eleuetur. Lex autem Ecclesiastica, quæ per
 pœnitentiæ sacramentum hominem spiritualiter sanat, impo-
 nit etiam secundum peccata diuersa: & secundum, quod magis
 expedire videtur, vni abstinentiam vini, alteri carnum, &c. hæc
 est Alex. q. 98. m. 1.

PROPOSITIO III.

IEIUNIVM dupliciter summitur: vel generaliter, vel spe-
 cialiter: rursus generaliter duobus modis. Primo pro abstinentia
 ab omni peccato: vide c. ieiunium. de consecr. d. 5. & glo. super
 locum Matth. c. 17. Hoc genus dæmoniorum, &c. Secundo ge-
 neraliter, vt est abstinentia à cibo simpliciter, non contrahendo
 ad tale tempus, vel ad talem cibum. Primo modo est actus om-
 nis virtutis vel pertinet ad omnem virtutem. Secundo modo est
 generaliter omnis virtutis, qua regitur os, & gubernatur: & ita
 conuenit illi diffinitio Isidor. qua dicitur, Parcimonia victus,
 abstinentiaq; ciborum, Alex. est q. 98. art. 3. §. 1.

PROPOSITIO IIII.

IEIUNIVM specialiter sumptum, quod est abstinentia à
 cibo, aliquo modo, & quatum ad tempus determinatum, quod
 dicitur Ecclesiæ ieiunium, tribus modis accipitur: quia vel est
 assumptum, vt quando aliquis voluntariè ieiunat: vel est iniun-
 ctum, vt quod imponitur pœnitenti in satisfactionem à confes-
 sore: vel est indictum, siue institutum ab Ecclesia, vt ieiunium
 quadragesimale, quatuor temporum, &c. hæc quoque est Alex.
 q. 501. m. 2. arti. 1.

PROPOSITIO V.

IEIUNIVM tripliciter dicitur. Primum ieiunium naturæ,
 siue ieiunium ieiunij, vt Alex. & S. Tho. docent, hoc est abstinē-
 tia ab omni cibo, & potu: ita vt nihil cibi, vel potus in stoma-
 chum intret: & istud ieiunium non est actus virtutis, quia est
 pura negatio, & est necessarium ad sumendam Eucharistiā: ita,
 vt si aliquid ingrediatur, licet statim foras emittatur, non licet
 celebrare, vt Alex. Alen. q. 104. m. 1. arti. 4. docet. Secundo modo
 sumitur, quatenus est actus virtutis temperantiæ, & dicitur ab-
 stinentia à cibo, & potu, secundum regulam temperantiæ, quæ
 in me

in mediocritate consistit: ita vt homo in comedendo, & bibendo, neque ab eo, quod naturæ necessarium est deficiat, nec notabiliter excedat, sed id sumat, quod ad vitam, & debitam corporis valetudinem conuenierit. Tertio prout est institutum ab Ecclesia. lege Alex. q. 97. m. 2. articulo. 2. & q. 104. m. 1. arti. 3. & 4. & 5. Tho. arti. 1. ad vltimum. Ricar. q. 2. Medina. q. 1. vbi supra: vide etiam supra q. de suscipientibus Eucharistiam arti. 6.

Aristo

PROPOSITIO VI.

ALITER etiam diuidi solet ieiunium, licet sub alijs diuisionibus comprehendatur, in naturale, & morale: primum importat subtractionem alimenti necessarij ad vitam, vel valetudinem animalium: & hoc potius habet rationem pœnæ corporis, quam virtutis animi: vnde non solum homini, verum & brutis potest conuenire, & huius disputatio potius ad Physicos, quam ad Theologos pertinet: vide aliquos effectus huius apud Cicer. in sine lib. de senectute, & Arist. 37. sectione in problematibus. Ieiunium morale est voluntaria, & secundum rationem subtractio alimenti, quod aliàs erat subiecto ptoportionatum.

Cicer.

PROPOSITIO VII.

Hoc rursus est duplex: vnum, quod ratio naturalis, aut lumē diuinum singulis præscribit secundum euentus occurrentes alterum, quod secundum comunem legem omnibus cõstituitur, vt sunt Ecclesiæ ieiunia: & in præsentia de vtroque differimus: quoniam opus à lege humana præceptum ad eandem pertinet speciem, sicut opus naturæ consentaneum circa eandem materiam: leges namque humanæ, quemadmodum & artes naturam, ita etiam supra leges constitutas ductu rationis aliquando homines operantur.

PROPOSITIO VIII.

IEIUNIUM est triplex. Primum abstinentia à peccato, de quo. c. ieiunium. de consecr. d. 5. & soluitur per quodcunque peccatum mortale. Secundum est actus virtutis abstinentiæ, de quo. c. sit tibi. eadem dist. & soluitur per gulam, quando est peccatum mortale. Tertium est ieiunium Ecclesiæ. hæc diuisio est Ricar. q. 6. vbi supra, & coincidit cum alijs diuisionibus. Iis positis propositionibus, quibus argumenta etiam in contrarium soluentur, restat diffiniamus ieiunium Ecclesiæ, de quo instituta præsens disputatio: & prætermisissis varijs Doctorum descriptionibus, de quibus Alex. Alen. & alij vbi supra, sequentem amplectemur.

CONCLUSIO.

IEIUNIUM est abstinentia à cibo secundum formam ab Ecclesia traditã: in hac diffinitione genus est abstinentia: nam

Alex. q.

98. m. 2. 1
Ar. 2. et 3.

vt ex diuisionibus constat, multo latius quam ieiunium Ecclesie patet: reliqua pars locum differentiae tener. illustro definitionem exemplo: nam hic modus praestantissimus est declarandi definitiones. Medicus, v.g. cum infirmum febris acuta laborantem curandum suscipit, quia nocte praeterita ingurgitauit se, continuo illi abstinentiam, quae dieta vulgo appellatur, indicit, praecipiens, ne comedat cibos citra delectum, sed tales duntaxat, & tali hora, & non antea, & semel tantum: verum si noctu febris, vel calore vrgeatur, poterit, inquit, lactucam coctam comedere, & cum illa sobrie bibere. Ita quoque mater nostra sancta Ecclesia Romana Catholica, caelestis medici Christi Iesus uisita, videns, quasi ex adipe, prodire hominum iniquitates, induxit instituitque abstinentiam, seu dietam, praecipiens, sub poena mortis aeternae, ne carnes, &c. manducent, & non nisi tali hora, & semel in die comedat quod si calore fatigetur, vt collationem faciant permittit: & haec est forma, siue regula ab Ecclesia tradita, & in definitione posita. Caeterum cum sequentes quaestiones ad maiorem huius definitionis declarationem, proponantur, ad illas properemus.

Psal. 72.

Alex. 9.

98. m. 3.

ar. 1.

Prima diffie. Estne tale ieiunium bonum?

CONCLUSIO.

EST non modo bonum, verum optimum. Definita est in Conc. Ganguens. vbi anathematizantur contemnentes Ecclesiae ieiunia, & in aliis Conciliis, vbi ieiunia commendantur, tanquam bona: & Ecclesia in iis, quae sunt fidei, & morum errare non potest. lege Can. non mediocriter. de consecr. d. 5. & Castro verbo ieiunium contra haereses.

Secunda diffie. Estne ieiunium ab intrinseco bonum,

& laudabile?

CONCLUSIO.

IEIUNIUM ab intrinseco habet, quod sit bonum opus, & honestum, etiam si ad extrinsecum finem alterius non ordinetur. Ratio est: quoniam ieiunium ex natura sua habet reprimere concupiscentias inferioris appetitus, & reddere animi tranquillitatem a perturbationibus: quod est intrinsece bonum, & non mendicatum ad extra: quare est intrinsece bonum, licet ab alijs virtutibus imperetur, & ad finem cuiuscumque virtutis possit referri: atque etiam ad temporalia bona quatenus spiritali salu

Saluti sunt necessaria: vt patet exemplo Dauidis, qui pro salute parvuli aegrotantis ieiunauit: & Iudith, & Esther, quæ pro liberatione populi ieiunauerunt: nam virtutes omnes, tanquam membra corporis sese iuuant: & ideo opus vnius virtutis potest imperari ab alia, licet aliquando sit virtus inferior, quæ imperat: sed de ijs infra.

2. Reg. 12.
Iudith. 8.
Esth. c. 4.

Tertia diffc. Est bonum simpliciter, & principale?

Alex. ibi.
arti. 2.

CONCLUSIO.

PROPRIE, & per se sumptum, non est bonum simpliciter, siue principale, sed medium inter bonum simpliciter, & simpliciter malum. Ratio est: propterea quòd potest finibus diuersis, & quibusdam circumstantiis depruari, & ex consequenti quibusdam priuari circumstantiis, quæ ad hoc, vt aliquid sit bonum simpliciter, & principale, desiderantur: quare, cum sit bonum, & non simpliciter, erit medium inter bonum simpliciter, & simpliciter malum.

Quarta diffc. Estne virtus, an virtutis actus?

Alex. Alē.
art. 3. §. 1.
& reliquò
vbi sup. q.
pen. Med.

RELEGENDA est propositio supra in principio posita, quæ est quinta.

CONCLUSIO.

IEIUNIUM Ecclesiæ est virtutis actus. Patet. 2. ad Corin. 6. vbi inter actus aliarum virtutum connumeratur: dicit enim Apostolus, In ieiunijs multis, in scientia, in castitate, &c. & Dan. c. 10. Panem desiderabilem non comedi: vbi à pane abstinuisse dicitur esse virtutis actus: tum etiam quia fit modo debito, & propter debitum finem, quæ actum studiosum reddunt: & vt noster Alexan. ibidem docet, nulla virtus secundum habitum est in præcepto, sed potius secundum actum: atque ita cum de ieiunio sit præceptum, vt infra dicitur, erit non virtus, sed virtutis actus. lege Caie. art. 2. S. Tho.

2. Ad
Cor. 6.
Dan. 10.

Quinta diffc. Ieiunium cuius virtutis est actus?

Alex. 5.
2. & alij
vbi supra.

CONCLUSIO.

IEIUNIUM est actus virtutis temperantiæ. Ratio est: quia abstinere est actus temperantiæ, & ieiunium: vt ex diffinitione eius constat, abstinencia est: omnes enim virtutes, quæ generandi, & nutriendi facultatem regunt, & gubernant, ad temperantiæ rediguntur.

S. Tho. ar.
tic. 2. ubi
sup. q. 100.
Ale. q. 4
arti. 3.

Sexta diffc. Ieiunium potestne esse multarum virtutum actus

CONCLUSIO.

IEI V N I V M, diuersimodè consideratum, potest esse, & est diuersarum virtutum actus. Ratio est: propterea quòd idem actus potest esse diuersarum virtutum, quatenus ad illarū fines ordinatur: vnde ieiunium, si vt in proxima conclusione accipitur, actus temperantiæ est: deinde, si vt per illud præceptum Ecclesie adimpletur, sumatur, actus obedientiæ est: si vt illo diuini iustitiæ pro pœna peccatis debita satisfacimus, consideretur, actus iustitiæ est: si vt ordinatur contra radicem inclinantem ad peccatum, capiatur, actus pœnitentiæ est, quatenus pœnitentia est virtus, ordinans liberum arbitrium ad resistendū: & est actus fortitudinis. vt per illud debellantur vitia: & charitatis actus, quatenus per illud adhibetur medicina corpori, quod est charitatis opus.

Ang. ubi
supra.

Nota ad qualitatem ieiunij dignoscendā, diuersis intentionibus ieiunari: vnde versus, Abstinet, æger, egens, cupidus gula, simia, virtus: Aeger, vel quia nō potest comedere. vel propter medicinam: Egens, quia non habet: Cupidus verò ne expendat: Gula, vt postea auidius cōmedat: Simia, idest hypocrita, vt laudetur: Virtus, idest studiosus, vt mereatur.

Alex.
Alen. q.
101. S. Th.
ar. 1. Ric.
q. 3.
Mod. q.
pm. ubi su
pra.
Grego.

Q V A E S T I O II.

Ieiunium estne vtile, & efficax?

CONCLUSIO.

IEI V N I V M maximæ utilitatis est: ex eo enim innumere emanant utilitates: cum per illud vitia comprimantur, mens eleuetur, virtutes concedat, & præmia Deus, vt S. Greg. in præfatione quadragesimæ docuit: etsi volueris populum amore ieiunij accendere, enumeratis infinitis penè utilitatibus. lege Doct. modò citatos, & Casto. verbo ieiunium, contra hæreses. Lege Græcos, & Latinos patres, qui de utilitate ieiunij copiosissimè disputant. Basilium tom. 2. concione. 1. & 2. de ieiunio. Ambro. tom. 4. de Helia, & ieiunio per totum. D. Hiero. tom. 2. lib. 2. circa fin. Chrysost. tom. 1. homil. 1. in Gene. & tom. 5. homil. 18. & 73. ad populum. B. Aug. tom. 9. tract. de utilitate ieiunij, & in 10. inter sermones de tempore. Leon Papam serm. 4. de ieiunio. & D. Greg. homil. 1. Dom. in 40. & concordantias Bibliæ verbo ieiunare, & ieiuniū, & inuenies facillè loca, in quibus quāta Moyssi, & Helia, & aliis seruis suis, & Niniuitis, medio ieiunio, Deus pro sua misericordia concesserit, continentur.

*Prima diffie. Sitne Ieiunium meritorium?*Alex. Alē.
q. 101. m. 1.**M**EMENTO propositionis quartæ in prima q. positæ ad
sequentes difficultates.

CONCLUSIO.

IEIUNIUM charitate informatum, & debitis circumstâtiis
monitum, est meritorium. Et ratio est: illud, cui debetur præmiū,
est meritorium, & tali ieiunio debetur præmiū, Matth. c. 6. Tu *Mat. c. 6.*
autem, cum ieiunas, &c. Pater tuus, qui videt in abscondito, red
det tibi. Virtus etiam est meritoria, & ieiunium, cum sit virtutis
actus, ut supradictum est, erit meritorium.*Secunda diffie. Ieiunium estne satisfactorium?*Alex. Alē.
m. 2. ar. 1.

CONCLUSIO.

IEIUNIUM ex charitate, & in charitate factum, est satisfa-
ctorium. Probat: quia per illud peccata diluuntur, & non
quoad culpam, ergo quoad pœnam. Secundo quia est pars sa-
tisfactionis, sicut oratio: & elemosyna: & tertio quoniam ex
natura sua est pœnale, quanuis ex feruore charitatis, vel ex
complexione, vel assuefactione, & frequentatione, vel alia oc-
casionem fiat delectabile.*Tertia diffie. Vtrum ieiunium iniunctum à Sacerdote
sit satisfactorium?*

CONCLUSIO.

TALIS ieiunium est propriè, & realiter, & sacramentaliter
satisfactorium. Ratio est: quoniã est pars satisfactionis: ali-
ter enim Ecclesia deciperet pœnitentes: & licet contra volunta-
tem naturalem esse videatur, non tamen est contra voluntatem
rationis, quæ facit esse meritorium.*Quarta diffie. Vtrum ieiunium indictum, siue institutum ab
Ecclesia sit satisfactorium?*Alex.
art. 3.

CONCLUSIO.

IEIUNIUM, ritè factum in charitate est secūdam fidem
satisfactorium, & Deo acceptum. Patet autoritate Ecclesiæ,
quæ in quadã oratione (& est D. Greg.) ait. Concede, ut hoc solè
ne ieiuniū, quod animabus, corporibusq; curadis salubriter in-
stitutū est, deuoto seruitio celebremus: quare cum sit institutū
ad sa-

ad salutem animarum, erit satisfactorium, atque etiam cum sit pœnale, & charitate informatum. quæ duo sunt satis, ut opus satisfactoriorum esse dicatur, & Deo acceptum.

Huc accedit, quod Trident. Conc. Sess. 14. C. 13. damnat eos, qui negant ieiunium, & alia opera pœnalia non esse apud Deum vitia. & in Sess. vltima circa fin. præcipit, ut Prælati sedulo doceant plebem doctrinam de ieiunio, & abstinentiis iuxta morem Ecclesiæ Rom. & Patrum traditiones.

Alex. Alè.
ar. 4.

Quinta diffc. An ieiunium assumptum sit satisfactoriorum?

CONCLUSIO.

TALE ieiunium est satisfactorium, si in charitate fiat, non sacramentaliter, sed realiter: saltem præcedente contritione, & confessione, non iniuncta satisfactione, vel ex indiscretionem, siue negligentia, vel in curia Sacerdotis. Ratio est: propterea quod est opus pœnale, charitate informatum.

APPEN.

Hinc confessarij debent semper pœnitentibus bona opera, quæ sunt facturi, & mala quæ pariter sunt passuri, in satisfactionem imponere.

Sexta diffc. Ieiunium factum in peccato mortali est ne alicuius virtutis, & efficaciat

CONCLUSIO.

TALE ieiunium est aliquo modo utile, & efficax. Patet, quia prodest ad obedientiam mandati, si est præceptum ab Ecclesia, vel ex voto, vel ex iuramento: prodest etiam ad macerationem carnis, & tandem ad omnia, alia, ad quæ valent opera extra charitatem facta.

Hæresis

Ex hac quest. conuincitur ineptissimus Vvaldensis, error, & Iouiniani, quæ instaurarunt Vvitelesstæ, & Lutherani, asserentes ieiunium nullius esse meriti apud Deum, quem eruditissimò Castro, vt solet, destruit. lege illum verbo, Ieiunium. hæresi prima.

Alex. Alè.
q. 100.
Med. q. 2.
vbi sup.

Q V A E S T I O III.

De institutione ieiunij.

FINIETVR q. aliquibus difficultatibus enodatis. lege. t. 1. & 3 propositionem in primâ. q. positam.

Prima

Prima diffie. Ieiunium in genere. conuenienter institutum fuit?

Alex. Alē.

m. 1.

CONCLUSIO.

GENERALE ieiunium debuit institui. Ratio est: quia sicut omnes in Adam peccauerunt, omnes punientur: & sicut per gulam, quodammodo aduersi sunt à Deo, & à paradiso expulsi, ita per ieiunium decuit: & vt Deo reconciliari mererentur, & ad paradysum, à quo fuerunt eiekti, reuocarentur. hæc D. B. Aug. contra Iulianum.

Rom. 3.

B. Aug.

Hinc fuerunt in lege veteri ieiunia inter alias causas, ad expiationem peccatorum, & vt Deo reconciliarentur, instituta.

APPEN.

Secunda diffie. An sit quadragesimale ieiunium ab Ecclesia institutum?

Doct. vbi

sup. Cast.

ver. ieiunium.

ha-

resis. 2.

IEIUNIUM quatuor temporum, & vigiliarum Apostolorum, & solennitatum Ecclesie, fuisse ab ipsa Ecclesia institutum, sicut alia particularia ieiunia sunt à Prælati Ecclesie instituta, & approbata, dubitat nemo. De ieiunio autem quadragesimali sunt duæ opiniones. Prima, tenet esse de iure diuino, & à Deo institutum. Secunda esse de iure humano duntaxat, defendit.

CONCLUSIO.

IEIUNIUM quadragesimale eo modo, quo ab Ecclesia seruatur, nec fuit à Christo institutum, necque ab eo iussum, sed à hominibus: atque ita non est de iure diuino, sed de humano duntaxat. Probat: quoniam Christus in lege Euangelica nec verbo illud instituit, quia non induxit discretionem amborum, cum discipulis, Luc. c. 10 dixerit: In quamcunque ciuitatem intoueritis, quæcunque appositæ fuerint vobis, comedite: neque factæ illam præcepit: nam ieiunium quadraginta dierum Christi, potius quadragenaria diæta, quam Ecclesiasticum ieiunium quadragenarium appellandum est. Christus enim nec tempus talis ieiunij, nec modum, neque cibos instituit: statim enim post baptismum in desertum secessit, & illic ieiunauit. Christus nullum diem à ieiunio excepit in illo quadragenario numero, Ecclesie verò dies dominicos excipit: Christus tunc semel, nec pluries comedit, neque bibit. In Ecclesia verò vna refectio tantum est concessa, & in potatione nulla est limitatio: quare cum nec verbo, neque factæ hoc ieiunium instituerit, ab Ecclesia institutum erit.

Luc. 10.

Matt. c. 4.

Tertia diffic. Quando hoc quadragesimale ieiunium fuit institutum?

*Dott.
ibid.*

CONCLUSIO.

*Ignat.
Hier.*

IN primitiua Ecclesia tempore Apostolorum. Putandum enim est Apostolos ad imitationem ieiunij Christi ieiunium Ecclesiasticum instituisse & sub præcepto tradidisse, & quando, & quo modo esset quadragesima ieiunanda. hæc cõclusio probatur auctoritate Ignatij Apostolis contemporanei, & Hiero. ad Marcellam, dicentis: Nos vnam quadragesimam secundum traditionem Apostolorum toto anno, tempore congruo, ieiunamus: & Theophili Alexandrini, qui ita ait: Habemus quadragesimã ab Apostolis institutam, & ordinatam.

*Alex. Alẽ.
m. 2.*

Quarta diffic. Debitne tale ieiunium tempore gratiæ instituit

CONCLUSIO.

DE B V I T, & conuenientissimè tempore gratiæ institutum est. Ratio est: propterea quòd conuenientissimum fuit, vt hoc tempore gratiæ medicina institueretur, quæ a peccatis præteritis purgaret, & a futuris præseruaret: tale est hoc ieiunium, cum per illud vitia comprimantur, & mens eleuetur, &c.

*Alex. Alẽ.
m. 3. ar. 1.*

Quinta diffic. Debitne institui, vt certis temporibus, & non semper exerceretur?

CONCLUSIO.

DE B V I T hoc ieiunium interpolatum, & non continuum: determinatum, & non perpetuum institui. Ratio est: quia continuum, & perpetuum ieiunium fragilitas, & debilitas humana sustinere non potuisset: & discrimini exponeretur, & fastidio afflictionis, nimis fatigaretur, & impotentia induceretur, & ieiunandi deuotio periret.

*Alex. Alẽ.
ar. 2. vbi
sup.*

Sexta diffic. Vtrum Quadragesimale ieiunium debuit tempore veris institui?

CONCLUSIO.

CONVENIENTER, & competenter fuit tempore veris institutum. Ratio est: quia homo hoc tempore peccauit: & hoc etiam tempore maximè insurgunt, & inualescunt carnales motus, in quorum remedium fuit ieiunium institutum.

Septima

Septima diffi. Debitne esse numerus dierum dicti ieiunij quadragenarius?

Alex. Alé.
ar. 3. 5.
Th. ar. 5.
vbi supra.

CONCLUSIO.

CONVENIENTER fuit tale ieiunium numero quadraginta dierum institutum: ita enim figuratus fuit numerus hic, quando data fuit lex Moysi, qui diebus quadraginta ieiunavit: & quando Helias totidem diebus ieiunavit, quem etiam numerum Christus Dominus suo sancto ieiunio consecrauit.

Exod. 34.
& Dente
e. 10. 3.

DVBIUM . I.

Cur fuerunt ieiunia quatuor temporum instituta?

Reg. 19.
Matt. c.

RESPONDEO, Ieiunia quatuor temporum fuerunt instituta, ad purgationem offensarum, quæ in quatuor quadris anni, siue quartis, committuntur: vel ut alij sentiunt, ad solutionem primitiarum, dist. 76. c. statuimus.

4.
Alex. Alé.
m. 4. ar. 1.
& S. Tho.
vbi sup.

DVBIUM II.

Sunt hæc ieiunia mæroris, an exultationis?

RESPONDEO, Mæroris sunt ieiunia: quia ut modò diximus, ad expiationem offensarum sunt instituta.

DVBIUM III.

Cur feria 4. 6. & Sabbatho fuerunt instituta?

RESPONDEO, Habito respectu ad passionem Christi, unde pœnitentia habet virtutem, conveniētissime iis diebus instituta sunt: feria quarta, quia tunc Iudæi Christi perditionem moliebantur: feria sexta, propter Christi crucifixionem, & mortem: & Sabbatho, quia tū quieuit in sepulchro: ferie autem quinta propter eius triumphantem ascensionem, & Eucharistiæ institutionem, & die Dominica propter gloriosissimam resurrectionem, non ieiunatur tunc, necque in Dominicis quadragesimæ, necque per annum, ut sequenti. q. dicitur.

Nota à Deo instituta fuisse Iudæis ieiunia quatuor temporum, verum non eisdem mensibus nec ob easdem causas, quibus fuerunt nostra ab Ecclesia instituta. Illi enim mense Julio, Augusto, Octobri, & Ianuario, sua ieiunia celebrabant: Ecclesia verò in mense Martio, Iunio, Seprembri, & Decembri hæc celebrat ieiunia. Illi propter pestem, & alios casus aduersos, qui illis accidebant, ieiunabant: nos verò alias ob causas, ut dubio primo patet.

Alex. A.

len. q. 102.

m. 4. 5.

The. ar. 3.

Ric. q. 3.

Cast. ha-

re. 2. ver.

ieiun. Me

di. q. 7.

Nauar.

O alij vbi

supra.

Matth. 7.

Tob. 4.

Gen. 2.

*Vtrum ieiunium sit sub præcepto obligante ad mortale?***P**R I M U M lege propositionem. 5. in princ. positam. de ieiunio naturæ, &c.

Secundo nota cum Alex. nostro, ibidem duplex esse præceptum, naturæ, scilicet, & discipline. Primum est ex instinctu naturæ, & animæ rationali impressu, de quo Matth. 7. Omnia, quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, ea & vos facite illis. Et eius negatiuum, quæ nõ vultis fieri vobis, &c. vt Tob. 4. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide tu ne aliquando alteri facias. Secundum est illud Gen. 2. De ligno scientiæ boni, & mali, &c. & huiusmodi præcepta non sunt naturaliter animæ impressa, nec ex instinctu naturæ, sed ex autoritate præcipientis adimplenda.

Dux sunt opiniones. Vna Caieta. quem sequuti sunt alij, qui videntur ad id declinare, vt dicant non esse peccatum mortale, non seruare præceptum ieiunij, nisi ex contemptu omittatur. quia in iure, loquunt, respectu ieiunij Ecclesiastici nullum verbum præceptiuum ponitur. Altera, & opposita opinio est communis.

CONCLUSIO.

IE I V N I V M Ecclesiasticum est sub præcepto obligante ad mortale peccatum, & probatur. Propterea quod decreta Ecclesiæ, etiam si formaliter verbis præceptiuis non vtantur, vtuntur tamen verbis eisdem æquipollentibus: quod apertissime constat Can. non licet. & Can. non oportet. de consec. d. 8. vbi verba, non licet, non oportet necessitatem importare videntur. & c. quadragesima. de consec. d. 5. vbi clarè significatur, præceptum de ieiunio esse necessario seruandum. Et Clemens in Cle. exigui. loquens de iis, quæ sub pœna peccati mortalis obligat, dicit Minores fratres non Deo obligari propter ieiunia regulæ à ieiuniis Ecclesiasticis, quæ cæteri Christiani seruare tenentur.

Hæresis.

Hinc ruit error dicentium, Ecclesiam non posse homines ad ieiunium obligare, sed potius liberum esse cuique, cum voluerit, ieiunare. lege Castro vbi supra hæresi. 2.

Siluest.

Prima diffie. Quibus diebus est tale ieiunium Ecclesiasticum sub præcepto.

ver. ieiunium.

Azedi. q.

4. à fr. &

Nau. &

Ric. q. 3.

vbi supra.

CONCLUSIO.

DI E S, quibus hoc ieiunium obseruandum est, vel in iure continentur, vel ex generali fidelium consuetudine colliguntur

guntur. hæc conclusio inductione probatur. Et primo de ieiunio quadragesimæ, & quatuor temporum constat ex proximè dictis. Ieiunium vigiliæ Pentecost. quidam ex. c. de ieiunio. dist. 76. quidam verò ex generali consuetudine haberi tenent: ieiunium vigiliæ Natiuitatis Domini. Et Assumptionis Virginis Mariæ habetur. c. 1. extra eod. in vigilia Ioan. Baptistæ, Laurentij, & omnium Sanctorum esse ieiunandum communis consuetudo docet. de ieiunio vigiliarum omnium Apostolorum, demptis vigiliis Philippi, & Iacobi, & Ioannis Euangelistæ, constat ex. c. consilium nostrum, extra eod. De ieiunio aduentus non extat Ecclesiæ præceptum, sed consilium: vt communi opinio docet: idem tenetur de ieiunio rogationum, vt c. rogationes. de cons. d. 3. & de 4. & 6. feria, & de omnibus Sabbathis, vt in. c. ieiunio, & in. c. Sabbatho ead. d. videre licet.

Secunda diffic. Est ne aliis diebus, præter iam dictos, sub præcepto ieiunandum?

CONCLUSIO I.

SVNT alij quoque dies consuetudine introducti, quibus est sub pœna peccati mortalis ieiunandum. Et ratio est; quia in norem locum, & vim consuetudo non habet, quã ius. Ceterùm cum consuetudo in diuersis regnis, religionibus, diœcesibus, & locis, diuersa sit, non potest de hoc ieiunio generalis regula tradi, sed recurrendum est ad patriæ, vel loci consuetudinem, quam seruare tenentur omnes illius loci, siue diœcesis habitatores, &c. vbi talis consuetudo viget Lege c. consuetudo. d. 1. & c. Ecclesiasticarum, &c. in iis rebus. d. 1.

Hinc peregrini transeuntes, & reliqui, qui non animo habitandi in illum locum veniunt, non tenentur illud ieiunium obseruare: quia sicut non ligantur legibus illius loci, neque eiusdem consuetudinibus astringuntur, dempta tamen scandali occasione, vel alia urgente necessitate: nam, ea interueniente, obligantur tales ad ieiunium: quoniam si scâdalizat fratrem meum, &c.

Hinc consuetudo secularium non ligat clericos, nec clericorum consuetudo religiosos, nec consuetudo loci vniuersitatem, nec è contra: quia sunt diuersi status, & diuersis statutis, & legibus & consuetudinibus, gubernantur: nisi vt dixi, ratio euitandi scandalum oppositum exigeret.

CONCLUSIO II.

EST quoque ieiunandum, quando aliquis vouit, vel iurauit ieiunare. Ratio est: quia redditio voti, & iuramenti est in præcepto: idem iudicium est de ieiunio à confessore iniuncto: vide in 2. p. flor. q. de clau.

Doct. &
M. d. q. 4
à fi. vbi su
pra.

APPEN. I

I. Cor. 8
APPEN. II

Tertia diffic. Estne licitum diebus Dominicis ieiunare.

Alex.

Alen. q.

200. m. 4.

arti. 2.

Med. q. 4.

à fi. S. Th.

vbi sup.

Esd. 2. c. 8.

CIRCA hanc difficultatem, quidam partem negantem, alij verò aientem iuentur.

CONCLUSIO I.

DIEBUS Dominicis, nec in quadragesima, necque extra, licet ieiunare. Definita est à Melchiade Papa. de conse. d. 3. c. ieiunium. vbi prohibetur in diebus dominicis ieiunare. & c. quadragesima. de conse. d. 5. Nā si apud Esdram, cum esset tunc tempus vmbrae. in diebus, qui dies Domini vocabatur, non erat licitum ieiunare: dicit enim tex. Nolite lugere, sed comedite pingua: quanto minus hoc tempore gratia, & veritatis in diebus Dominicis, propter gloriosissimam Christi resurrectionem, integrum erit ieiunare.

Hæresi.

Nota hanc conclusionem esse definitam in Con. Gangren. & Cæsar Augu. & alibi contra quosdam hæreticos, qui non credebant Christi IESU resurrectionem: & videntes Catholicos eius causa Dominicā diem celebrare, odio resurrectionis moti, & in contemptum diei Domini, eodem die ieiunabant: & pro deo Ecclesia statuit, ne Catholici tali die ieiunarent, vt hæreticorū, & Catholicorū ieiunia distinguerentur: atq; ita, vigente illa hæresi, habuit vim Ecclesie decretū, & hodie propter eandē causam esset illicitum ieiunare: quia superstitiosum, & hæreticum.

CONCLUSIO II.

LICET tamē iis diebus ieiunare ex deuotione, vel ad reprimendam carnē, vel propter salutē corporalē, seu aliā iustā causā. Pater: quia tale ieiunium de se non est illicitum, nec secundum se prohibendum, sed propter causam modo dictam. & constat cōclusio etiam ex decreto B. Hiero. & refertur. c. vnam. dist. 76. vbi ita legitur: Vtinā omni tēpore ieiunare possemus, sicut Apollolos ieiunasse etiā in diebus Dominicis in act. Apostolo. legim⁹.

Hiero.

DVBIVM I.

Licetne predictos ieiunij dies anteporere, vel postponere?

PROPOSITIO I.

LICET aliquando ex causa talia ieiunia de die in diē trāsferre. v.g. si vigilia venerit in Dominica, ieiunandū est Sabbatho precedenti. extra. de obseru. ieiunij cap. 1. & 2. idem fit si accadat in festo solenni propter venerationē festi, vt fit. in Francia: vbi

ei. ubi ieiunatur die praecedente festum S. Quintini, quod celebratur in vigilia omnium Sanctorum: fieri tamen hoc debet auctoritate Episcopi. arg. cap. 2. proxime citato in fine.

PROPOSITIO II.

QUANDO ieiunium est onus temporis praefiniti, non licet illud anteponere, vel postponere, & tali die ieiunij elapso reus est criminis, non tamen ad resumendum tale ieiunium tenetur: quemadmodum, qui dimisit hesternum officium, hodie non tenetur illud redicere.

Idem iudicium est de ieiunio ex voto, vel iuramento, vel ex poenitentia iniuncto, si sit onus temporis praefiniti.

APPEN.

PROPOSITIO III.

QUANDO ieiunium non est onus temporis praefiniti, potest, & debet de die in diem transferri, v. g. si ieiunium est a confessore impositum, ut ieiunet, exempli causa 7. dies indefinite: tunc enim licet, proposuerit hodie ieiunare, si frangit ieiunium, tenetur alia die adimplere confessoris praecipitum: quoniam tale ieiunium non est onus temporis praefiniti, sed personae.

DUBIUM II.

Qui proposuit non ieiunare in quadragesima, ad quid tenebitur?

PROPOSITIO I.

QUI proposuit non ieiunare in quadragesima, peccavit mortaliter, & tenetur singulis diebus sub poena specialis peccati mortalis ieiunare. Ratio est: quoniam haec obligatio singulis diebus ieiunij reuiuiscit.

PROPOSITIO II.

SI non posset integram ieiunare, posset autem alternis diebus, aut saltem bis in hebdomada, pro mensura valetudinis tenetur ad hoc, & sub praecipito obligatur.

Hinc, qui vouit ieiunare omnibus sextis feriis, si natalis Domini in sexta feria venerit, non poterit non ieiunare: quia est onus temporis praefiniti. Ita fratres Minores tali die ieiunamus ex regula voto.

APPEN.

Intelligi-

tur ut in

sequenti

proposi. I.

DUBIUM III.

Qui, si vovit eo die comedere oua, poterit in die Natalis carnes manducare?

P R O P O S I T I O I.

SI tempore, quo vouit, intendebat in tali casu esu carniū
priuare se, vel si memorię tunc occurrisset, intendisset, non
posset illas comedere: si verò non intendit, nec si occurrisset, in-
tendisset, posset: quia non plus voti, obligatio extenditur, quam
vouentis intentio.

P R O P O S I T I O II.

SI verò sit dubius, quo modo vouerit, non debet carnes co-
medere: quia in dubiis tutior via sequēda est. de spons. cap. i. iue-
nis. non tamen est iudicandus reus mortalis peccati, illas tunc
comedendo: quoniam satis est eligere viam tutam, nisi fortè
esset mortale propter erroneam conscientiam.

S. Tho.
Sineest. Q.
Nau. vbi
sup.

*Quarta diffie. An cessante omni lege positua, teneantur homi-
nes ad ieiunium, sola lege naturalid*

C O N C L U S I O. I.

NVLLO legis præcepto tenentur homines in communi ad
seruandum ieiunium, ita quod sit à natura præscriptum
tempus, quo teneantur homines ieiunare. Ratio est: quia præce-
pta naturæ non proponuntur vniuersis voce sensibili, sed vni-
cuique particulari intuitu: & ideo ad communem obserua-
tiam non tenentur, nisi quando publica voce fuerit ab omni-
bus determinatum.

C O N C L U S I O. II.

SI solam naturæ legem attendamus, singuli tenentur in par-
ticulari abstinere à cibis, qui vel corpori, vel animæ detrimen-
tum afferunt. Ratio est: propterea quod lumine naturæ absti-
nentiam agnoscere possumus, quia virtus est in alimentis me-
diocritatem seruans: tum etiam, quia vt gulæ peccatum est le-
gi naturæ contrarium, ita præceptum de ieiunio est naturale,
quoniam contrariorum eadem est disciplina, & quia peccatum
nihil aliud est, quam præcepti præuaricatio.

*Quinta diffie. Obligatne aliquando sub mortali nature
ieiunium?*

TRIPLICITER præceptum de naturali ieiunio obligat
sub mortali. Primo ratione nocumenti corporalis. Secun-
do propter cauendum animæ periculum. Tertio propter officia
necessaria: quod sequentibus conclusionibus fiet perspicuum.

C O N

DE PRÆCEPTO IEIUNII.
CONCLUSIO. I.

QVANDO aliquis præuidet cibum aliquem ratione quantitatatis, vel qualitatis corpori plurimum detrimenti allaturum, peccat mortaliter contra ius naturæ, non abstinendo. Ratio est: quia tenetur quisque moderari alimenta, secundum quod vitæ & sanitati conueniunt: & hoc intelligo, etiam si cibus, secundum substantiam, esset homini permissus: arbitror enim iure naturali omnia, quæ sunt homini, inferiora, eidem eodem iure esse concessa.

CONCLUSIO II.

QVANDO aliquis iam experimento comprobauit, cibis lautioribus, & copiosis, ita libidine inflamari, ut resistere non possit, præculdubio abstinere tenetur. Ratio est: quia omnia media necessaria ad cauendum animæ periculum adhibere tenemur: tali autem discrimine medium necessarium est abstinentia: ut præter Sanctorum authoritates, experientia docet: *vi B. Hiero. de S. Hiero. in epistola ad Eustochium.*

CONCLUSIO III.

QVANDO ad opera iustitiæ, siue charitatis est sensuum integritas necessaria, lex naturæ obligat sub præcepto. Paret: *Luca. 21.* Vbi Christus Saluator noster Apostolis, & Ecclesiæ Prælati maxime præcipit: Attendite, ne grauentur corda vestra crapula, &c. quod est contra illos, de quibus *Isai. 5.* dicitur: Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam. Hæc autem regula à propria ratione vnicuique præfigitur, secundum negotiorum exigentiam.

Hinc Sacerdotes, qui tenentur sacramenta ministrare, & confessiones audire, sobrietatem, & abstinentiam, & sensuum integritatem seruare tenentur: *Isai. 61.* APPEN.

CONCLUSIO IIII.

SUPPOSITA fidei reuelatione, qua intelligimus Deum peccatis offendi, & poenitentia placari, sine scripta lege tenerentur homines ad ieiunium. Ratio est: quia natura duce, cognoscimus vindicandam esse offensam, idque per opera poenitentia, inter quæ statim occurrit subtractio delectabilium, ad quæ natura maxime inclinatur, atque naturæ maxime consentaneum est ieiunium: tum, ut satisfaciamus pro culpa tum ut misericordiam consequamur, quod fides docet. Paret exemplo Niniitarum *Ionæ. 3.* & *Tob. 12.* & *Daniel. 9.* *Tho. 12.* *Daniel. 9.*

Alex. Alē.

An obligatio præcepti ieiunandi aliquo modo tolli possit?

q. 102. m.

3. Med. q.

3. Q. 8.

Silu. vbi dabitur.

supra.

CV M ieiunij necessitas, & obligatio variis modis tollatur, variis etiam positis difficultatibus, quæstio proposita eno-

Prima difficul. An per consuetudinem ieiunij obligatio dissoluatur?

AD huius difficultatis maiorem declarationē: quæ sequuntur, sunt prænotanda. Consuetudo, quæ est optima legum interpres, duplicem habet vim: nam potest nouam obligationem inducere, & priorē obligationem legis remouere: legē, scilicet, in validando, & homines ab obseruātia legis excusādo.

Consuetudo, vt obligationem nouam inducat, debet esse rationabilis, & præscripta, quæ quidem æquiparatur legi, quæ nisi iusta sit, lex esse non potest: de hac consuetudine loquuntur sæpe iura, & sancti, vt B. Aug. & habetur c. Ecclesiasticarum, d. 11. vbi dicit, Ecclesiasticarū institutionum, &c. Quasdam verò consuetudine roboratas approbavit vsus, & sequitur ibidem: Quibus par ritus, & idem vtrisque pietatis debetur effectus. hæc etiam consuetudo est quæ dici solet ius quoddam esse in vsu, non in literis contentum.

Consuetudo, vt priorē legis vim, & obligationem tollat, non oportet, vt sit rationabilis, & præscripta, sed satis est sit, per tātum tempus inducta, & obseruata, vt ad notitiam maiorum peruenit, qui cum eam sciant, minime contradicunt, cum comode, si vellent, & cōtradicere, & præuicatores punire possent: quod cum non faciant, iuste eius legis rigorem velle amouere præsumitur: vnde non tam consuetudo cōtraria, quam animus legislatoris consuetudini consentiens efficit legis amotionem.

CONCLUSIO.

CONSUETUDO sepissimè ab obseruātia ieiunij excusat. Ratio est: quia humanæ leges ex intentione legislatoris vim suam habent, & ideo si legislator, cum legem facit, animum obligandi non habet, vel si post legem institutam animum obligandi deponat, non amplius obligat lex. Quare consuetudine inducta legi contraria, sciente legislatore, & non contradicente, nec inobedientes, puniente, homines à dictæ legis obseruantia excusantur, quoniam tunc videtur dispensare, siue legem deponere: & confirmatur conclusio. c. in his dist. 11. vbi D.

August.

August. dicit: Quando aliquid in diuinis literis non traditur, mos populi Dei pro lege est habendus &c. vtrum. d. 76. hinc innumerati casus colliguntur, quibus homines à ieiunij præcepto liberantur, & conclusio fortius roboratur.

Nam hinc excusantur à Doctoribus, qui iuxta morem, & consuetudinem patriæ, in die ieiunij longiores collationes faciunt, siue olera, electuaria, vel fructus aliquos, vel panem solum, vel simul cum fructibus alicuius arboris sumunt. APPEN. 1

Hinc etiam Mediolanenses excusantur, non ieiunantes primis quatuor diebus quadragesimæ. APPEN. 2

Hinc non ieiunatur in diebus rogationum, cum olim fuerit sub præcepto illis diebus ieiunium. vt constat. c. Rogationes. de consecr. dist. 3. APPEN. 3

Hinc multi à solutione decimarum quarundam rerum liberantur, secundum diuersarum regionum, & locorum consuetudinem: quemadmodum alicubi à celebratione aliquorum festorum liberantur, qui alibi non excusantur. APPEN. 4

Hinc etiam excusantur ante horam Vesperorum manducantes: non enim adhuc sunt trecenti anni, ex quo hora prandij in ieiunio erat hora tertia post meridiem: & religiosi quoque liberantur, qui multum ante meridiem æstiuo tempore, & in quadragesima, vt scribit Caiet. videntur comedere. APPEN. 5

Hinc Britones excusantur: qui in quadragesima butyro vtrumque vbi talis viget consuetudo, aut ouis, aliisque ex carne originè trahentibus, cum contrarium sit iure definitum. c. denique. d. 4. APPEN. 6

Hinc à peccato liberantur comedentes carnes in aliquibus locis in die Sabbathi: cum abstinendum tunc esse ab illis Greg. instituerit: & habetur. capit. quia dies. de consecr. dist. 5. Hæc omnia, & iis similia, non sunt seruanda, secundum legis rigorem, sed secundum patriæ, & loci consuetudinem: nam vt moribus vrentium, leges firmantur, ita quoque moribus vrentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt. Ita docet D. Aug. & habetur. dist. 4. leges non obligant, nisi sint vrentium moribus approbatæ, ait enim: leges instituuntur, cum promulgantur firmantur, cum moribus vrentium approbantur. APPEN. 7

DE DISPENSATIONE.

DD. vbi

Secunda diffie. Vtrum sumus Pontifex possit dispensare in lege ieiunij, vt aliquis ab eius obseruantia liberetur?

sup.

CONCLUSIO I.

SVMMVS. Pontifex potest dispensare in præcepto ieiunij, quia anuis fuit ab Apostolis institutum. Ratio est: quia in

hac lege ferenda Apostoli vñ fuere potestate gubernandi sibi à Christo concessa, & in iis, quæ pertinent ad gubernationem Ecclesiæ, summus Pontifex habet æqualem potestatem, sicut Apostoli habuerunt: quare in legibus Apostolorum poterit dispensare, vt multi Papæ dispensarunt in legibus, & statutis Apostolorum. lege. c. lector. 34. d. & c. super eo. de bigamis. & d. 82. c. præsbyter. & ita dispensat absolutè ne quis ieiunij lege teneatur, vel non illis diebus. argum. Clem. ne Romani. de elect. c. ex insinuatione, de appellat.

APPEN. Hinc colligitur aliter posse dispensare Papam in præcepto ieiunij, aliter in votis: quia primum competit illi, velut ordinaria potestate, quemadmodum Princeps potest in suis legibus dispensare: at verò secundum conuenit illi tanquam Christi Vicario, ex speciali commissione, non tanquam superiori lege, sed tanquam dispensatori, qui autoritate Domini remittit obligationem, sibi factam: ideo maior causa in votis requiritur, & strictior est dispensandi potestas.

CONCLUSIO II.

E T I A M si non sub sit probabilis causa, dispensatio in ieiunio est valida, potest tamen esse, & cum peccato dispensantis, & etiam vtentis dispensatione. Probatur prima pars: quia in humanis legibus rationabilis solum causa exigatur, vt dispensatio sit honesta: non autem, vt simpliciter sit valida: ad hoc enim sufficit voluntas Principis: & in lege ieiunij vt modò diximus est veluti princeps. Secunda pars constat, quia Prælati vniuersalis Ecclesiæ renetur ex iustitia legali curam habere, ne communis obseruantia prænitus destruat: & per immoderatas dispensationes, periret communis obseruantia: imò aliquando potest esse negligentia mortalis in Prælato, quando, subditi venialiter peccant: & nota imbulle Cruciatæ non esse vniuersalem dispensationem in ieiunio, sed in qualitate cibi, ad quam regulariter rationabiles causæ inueniuntur. Tertia pars conclusionis ita intelligenda est, nempe, is, qui sine causa dispensationem obtinuit, non peccat, saltem mortaliter contra legem: quia iam est à lege liber, verum poterit esse mortale peccatum ratione scandali: vbi quadrat maximè Apostolicum præceptum:

1. Cor. c.

8.

Ad Rom.

14.

Videte ne hæc licentia vestra offendiculum, & c. & 1. Cor. c. 8. &

ad Rom. 14.

Hinc attendere debent, & cauere viri religiosi, & literati coram infirmis, & rudibus in iis, ne miseri scandalizentur

Tertia diffie. An inferiores Prælati simpliciter in ieiunio dispensare possint?

CONCLUSIO I.

INFERIORES Prælati in ieiunio simpliciter dispensare haud possunt. Ratio est: quoniam dispensatio propria est eiusdem potestatis, cuius est condere leges, & cum lex de ieiunio à suprema potestate sit condita, non poterunt inferiores Prælati, vt Episcopi, pro suo arbitrio dispensare, & aliquem à ieiunij præcepto liberare.

CONCLUSIO II.

POTERVNT inferiores Prælati legem interpretari: est intelligenda conclusio, vt competat Prælati, non solum, vt Doctores sunt, legem exponere, verum etiam, vt Pastores animarum: nam possunt, vt tales authoritative interpretari legem non obligare huic, qui accedit ad dispensationem. Et ratio est: quia cum lex de ieiunio sit vniuersalissima, & in plerisque casibus non pateat accessus ad Summum Pontificem, non esset satis consultum Ecclesiæ, si inferiores Prælati non haberent hanc potestatem, quam credendum est ex permissione Summi Pontif. habere: Et intellige singulariter cum isto, aut illo, ne illo, aut illo die ieiuent, iusta tamen causa interueniente, & in bonum aliud compensare.

Quarta diffici. An quilibet Prælati cum suis subditis in ieiunio dispensare possit?

*S. Tho. in
4. d. 15. q.
2. artic. 2.
ad. ult. &*

CONCLUSIO.

POSSVNT Prælati, quemadmodum & Episcopi, nō, dispensare, sed legem suis subditis declarare. Ratio est: quia tam frequenter Sedes Apostolica consuli non potest: tum etiam quia videtur consuetudine introductum, quæ potest dare iurisdictionem. c. cum contingat. de foro competent. & c. duo simul. de offic. ordina.

*Silu. &
Nauar.
vbi sup.
& Caie.
loco. cita-
to. S. Th.*

Hinc Prælati debent compati subditis suis perentibus dispensationem in ieiunio, & benigne dispensando, à suis scrupulis eos liberare, aut ieiunium in aliud pium opus commutare, & non suis propriis conscientis eos relinquere. APPEN. I

Hinc etiam parochis hoc idem esse concessum, quod Prælati, quando ad Episcopum non potest esse recursus sine periculo: alio qui enim non esset subditis rectè consultum. APPEN. 2

*Poterit ne aliquis propria autoritate, causa interveniente,
ieiunium dimittere?*

PROPOSITIO I.

*Limita-
tio.*

SI certum sit, quod quis ieiunare non possit ex causæ evidentia, certumque sit eam esse ynam ex iis, quæ à debito ieiunandi excusant, non opus est alterius licentia, aut dispensatione ad recedendum à ieiunio: cõmuni opinione recepta est propositio. Sed est limitanda dummodo scandalum non oriatur: nam tunc esset petendâ dispensatio.

PROPOSITIO II.

SI certum non sit, causam sufficientem subsistere, satis erit homini, s. dubitanti viros peritos & fide dignos audire: & re illis expositâ, si declaraverint causam sufficere, poterit sine superiorum dispensatione eorum iudicio se summittere: viri autem fide digni, citra prælatum, quorum iudicio dubitans se poterit conformare, sunt propriis sacerdos, si doctus sit, aut medicus, si causa morbi sit, aut vir doctus, ac literatus in huiusmodi casibus instructus: caueat tamen medicus, ne sine causâ rationabili, vel saltem dubia declaret: quoniam peccabit, arg. ca. quid culpatur, 13. q. 1.

PROPOSITIO III.

QUANDO causa fuerit dubia, & non est recursus ad Prælatum, vel ad parochum, &c. ut dictum est. in. 2. propositione est notanda regula, nempe in iis, quæ ad nos pertinent circa nos ipsos sæuiores esse debemus, mitiores autem circa proximum: nam primum est spiritus prudentiæ vigilantis contra carnem, quod Paul. ad Rom. 13. probat. dicens: Induimini Dominum IESUM Christum, & carnis curam ne feceritis in desideriis. Secundum autem est fraternæ charitatis misericordiam: quod idem docuit Paul. ca. 4. Infirmum autem in fide assumite.

DVBIVM II.

An qui die, quo ieiunant, se ad luxuriã, siue ex naturali conditione, siue ex vitio procliuiores sentiunt: an etiam qui ex natura, vel viciosa consuetudine sunt ad id ad comedendum inclinati, et notabilem, & magnam difficultatem in ieiunando patiantur, ita visacile ad assuetã tunc redeant, ob has causas à ieiunio sint de obligati?

PROPOSITIO I.

NVLLO modo sunt audiendi primi, nec; cū illis est dispensandũ: huiusmodi enim est carnis prudẽtia, aut demonum astutia,

gentia, qui ea occasione abstinentiæ donum eripere satagunt.

PROPOSITIO II.

NEQUE preterea magnæ difficultatis, quam imperfecti sentiunt, minuendum est ieiunium, aut cum illis dispensandum. Ratio est: quoniam huiusmodi difficultates assiduitate mollescent, & perseverantia vincuntur. Medina tenet esse cum illis dispensandum.

DVBIVM III.

Quid de dispensatione ieiunij ex voto, vel ex pœnitentia iniuncti?

PROPOSITIO I.

IN ieiuniis, quibus se aliqui ex voto obligarunt, dispensare potest Episcopus, & si causa non existat in vouente: dummodo illud, in quod fit commutatio, sit melius, & Deo acceptius. constat ex cap. 2. de voto.

PROPOSITIO II.

IEIUNIA in pœnitentia imposta autoritate superioris, vel equalis confessoris redimi possunt hæc patet ex superioribus.

Sunt, & aliæ causæ, quibus fideles ab observantia præcepti ieiunij excusantur: ut infirmitas, necessitas, pietas, de quibus questione sequenti copiosè disputabitur.

QVAESTIO VI.

De iis, qui ad observantiam præcepti de ieiunio Ecclesiastico tenentur?

Alex. Ale.
102. S. Th.
ar. 4. Ric.
d. q. 4.
Med q. 5.
a si. Nau.
O Sum.
vbi sup.

QVAESTIO hæc nonnullis difficultatibus expositis patebit.

Prima diffic. An iusti ad præceptum ieiunij teneantur?

CONCLUSIO.

TENEANTUR iusti ad præcepti ieiunij observantiam. Ratio est: quia ieiunium est institutum, non solum ad satisfaciendum, verum etiam ad impetrandum, & iusti congruentius, quam alij impetrare possunt: tum etiam quia cum iustitia non excludat iustum ab obedientia Ecclesiæ, neque à ieiunio ab Ecclesiæ præcepto. Et tertio propterea quod, ieiunium est etiam institutum ad radicem peccati amputandam, ad meritum augendum, ad ampliorem gratiam assequendam, quæ omnia iusto maximè conveniunt: dicere scriptura. Apoc. 22. Qui iustus est, iustificetur adhuc, & Sæctus sanctificetur adhuc: & Christus: qui peccatum non

Alex. m.
2. ar. 1. vbi
supra.

Apoc. 22.

1. *Fet. 2.* non noverat, neque inuentus est dolus in ore eius, quadraginta diebus, & noctibus ieiunauit: non quòd ipse opus haberet ieiunio, sed quòd nobis exemplum daret, vt quantumlibet perfectus quisque foret, agnosceret ieiunium esse sibi necessarium.

Heresis. Hinc error, & insania impiiorem Begardorum, & libidinosa- rum Beginarum facile deprehenditur, qui dicebāt hominem non obligari ad ieiunia Ecclesiæ, cum ad statum perfectionis peruenerit. lege Castr. contra hæreses verbo ieiunium, hæresi 3. & cap. ad nostrum. de hæreticis.

Secunda diffc. An pueri præcepto ieiunij Ecclesiastici teneantur?

Alex. Alē.
ar. 3. *De*
liqui vbi
supra.

CONCLUSIO.

PVERI præcepto ieiunij non obligantur. Ratio est: quia illis est maxima naturæ debilitas, quæ fit, vt frequēti cibo, & non multo simul sumpto, indigeant: tum etiam quia egeant cibo frequenter sumpto, cum in eis sit materia duplicis operationis nutriendi, scilicet: & augendi.

Tertia diffc. Qua igitur ætate ieiunij præcepto astringentur?

Alex. Alē.
ar. 3. *De*
li vbi sup.

NOSTER Alex. Alē. loco citato varias affert opiniones. Quidam dixerunt teneri ætate viginti annorum: quia in tali ætate sunt homines secundum leges apti ad bellum. Alij affirmarunt in ætate quindecim annorum teneri ad ieiunium: quia tempore illo incipit libido inualescere, ad cuius motus compescendos, & refrenandos, ieiunium ab Ecclesia est institutum. Alex. verò tempus ieiunij esse docuit ætate decem & octo annorum: quia hoc erat tempus, tunc ab Ecclesia intrandi religionis determinarum: vltima opinio sequenti conclusione conuenietur.

CONCLUSIO I.

ANTE 21. annum præcepto ieiunij Ecclesiæ non obligantur. hæc conclusio neque ex iure Canonico habetur, neque communi Doctorum consensu recipitur, vt ex varietate opinionum constat: verum cum sit grauissimorum Doctorum tutò potest defendi. Et ratio est: quia sicut in aliis lex humana ea, quæ regulariter occurrunt, respicit: ita in hac parte ea mensura, & benignitate vtendum est: quare, cum regulariter per illud tempus adolecentes ieiunare sine detrimento non possint, quamque sint aliqui robusti infra illam ætatē, possunt frui legis benignitate, & quia

et refert Alex. de sententia Philosophi tempus augmenti est usque ad finem trium septenariorum, quæ fuit vna ex causis in proxima difficultate positis.

Hinc præcepta Sinodalia, de ieiunio, & votiva ieiunia alienius civitatis infra hanc ætatē non obligant: nam si ab vniuersali præcepto, quod debet esse regula omnium excusantur, & à lege inferiorum eximentur. Verum enimvero prædicatores caueant, ne, dum nimis Theologi esse volunt, publicè doceant eos ad nullum ieiunium obligari. Satis enim erit vt dicant nullum ab ea ætate excusari. APPEN. I

CONCLUSIO II.

PVERI infra illam ætatem tenentur præceptis abstinentiæ, quæ est de iure naturali, & sub pœna peccati mortalis, quando aliud remedium, præter ieiunium, illis non videtur superesse. constat hæc conclusio ex superioribus: & tanto magis tenentur, quanto est feruentior ætas, & pronior ad libidinem: & hoc visum est docere D. Ambr. serm. 34. vbi inuehitur in adolescentes, dicens: confusionem illorum esse, quod senes seruent ieiunia, & illi violent. D. Amb.

Hinc confessores deberent ieiunia moderata illis imponere, præsertim, si intellexerint, in illis iam nimis carnem aduersus spiritum concupiscere. APPEN. 2

Hinc si non possunt propter causas dictas totam quadragesimam continuam ieiunare, deberent saltem interpolatam, & temporum, & vigiliarum ieiunia obseruare, & carnis motus comprimere: quod D. Basilius tomo 2. serm. 2. de ieiun. admo- APPEN. 3
nuit. dicens: Pueros tanquam nouellas plantas esse irrigandos. D. Basil.

CONCLUSIO III.

ALIVANDO, magna tribulatione imminente, in signum ætioris pœnitentiæ, etiam pueris sunt ieiunia indicendas. Patet Ionæ 3. vbi, homines & iumenta, legitur, non gustent quicquam, nec aquam bibant. Ione. 3.

Quarta diffic. Qui infra istam ætatem vovit ieiunare, tenebitur ad ieiunij obseruantiam?

CONCLUSIO.

QVI 14. annum excedens infra dictam ætatem, sponte vouerit ieiunare, tenetur votum implere. Ratio est: quia cum votum propria sponte assumatur, potuit cedere iuri suo, dummodo sit absque notabili detrimento.

Quinta

Medin.c.
14. §. 10.

*Quinta diffic. Religiosi nostri Seraphici Ordinis erant ne vi
præcepti, & regulæ, infra istam ætatem ad ieiunium obligati?*

DOCTOR Med. Dominicanus in suis institutionibus confessorum quæ Hispano sermone scriptæ circumferuntur, affirmat, non teneri ex vi præcepti regulæ infra istam ætatem professos nostri ordinis ad ieiunium.

CONCLUSIO.

TENENTUR professis nostræ religionis diebus in regula præceptis sub pena peccati mortalis ex vi regulæ, & præcepti, ieiunare. Probarur primo: quia quemadmodum decimumquartum annum excedentes, possunt se voto obligare, & cedunt iuri suo: ita etiam professi nostri, qui iam decimum septimum iuxta Consilij Trid. decretum agunt annum, potuerunt se voto ligare, & iuri suo cedere: quòd autem voto sint astricti, patet ex forma profitendi: nam dicunt, Voueo, & promitto seruare regulam, &c. & esse regulæ præceptum de ieiunio obligans ad mortale, constat ex declarationibus super eandem regulam Nicolai 3. & Clementis 5. quæ fuerunt postea in Concil. Vienens. approbatæ, & continentur in extrauag. exiit qui seminat. & in Clem. exiit de paradiso. de verb. sig. Secundo confirmatur conclusio quia si cõstitutio Ordinis sancti Dñici, quæ non obligat ad mortale, de sententiâ eiusdẽ Medinæ loco citato, cõstringit fratres suos, vt in die natalis Domini non possint carnes comedere, si venerit in feria sexta, multò magis profectò præceptum de ieiunio regulæ nostræ obligans ad mortale, ligabit fratres meos ad ieiuniũ: quare ex vi præcepti, & regulæ sub pena peccati mortalis tenentur diebus ibi præceptis ieiunare, tenentur quoque quadragesimam ieiunare, cum in regula contineatur: Sed aliam vsque ad resurrectionẽ Domini ieiunet, lege Cordubensem in expositione nostræ regulæ. c. 3. q. 1. Siluest.

Doct. vbi
sup.

tenet hanc conclusionem, vbi supra, num. 18.

Sexta diffic. Vtrum senes ad ieiunium teneantur?

CUM senectus non sit euidenter omnibus vna (sunt enim Caliqui sexagenarij, ita fortes, sicut alij quinquagenarij) non est determinatum tempus, quando homines propter senectutem à ieiunio excusentur.

CONCLUSIO.

SENES post 60. annum non tenentur ieiunare. hæc conclusio est probabilis. Et ratio est: quia vt plurimũ ruc incipit deficere humana natura, & ideo eget paucos alimẽto, sed multiplicato:

virtus

virtus enim debilis excipere non potest, quantum est necessarium: propter quod, si qui inueniantur firmiores post dictam aetatem, ea indulgentia uti poterunt.

Hinc etiam, qui ante illam aetatem sunt debiles à præcepto excusantur, ut alij infirmi. APPEN.

Notet autem confessor, quòd cum fuerit dubium, de impotentia in remittendo ieiunium, tantum attendat, ut necessitati provideat cum minima legis iactura, ut si satis fuerit, ut horam præueniat, vel vespertinam refectiunculam indulgentius faciat concedere, non ex toto ieiunium relaxet.

Notet etiam ille, cui propter debilitatem pluries comedere conceditur, quòd non intelligitur excusari à carniū abstinencia, ad quam etiam pueri tenentur statim post usum rationis, & senes usque ad ultimam aetatem, ut Ecclesiæ usus probat: & ante usum rationis pueris vel amenti carnem ministrare, nullum est peccatum: quia nullum nobis, aut illis impositum est præceptum, quod tamen non est faciendum sine causa.

Septima diffie. Pregnantes formine tenentur ne ieiunium Ecclesiasticum seruent?

Doct. vbi sup.

CALETANVS, & Paludanus distinct. quodammodo videntur.

CONCLUSIO.

PRÆGNANTES formine, eo tempore, ieiunij præcepto non tenentur. hanc conclusionem usus Ecclesiæ approbat. Et ratio est: quia debent accipere cibum, non solum pro se, verum, etiam pro foetu atque ita regulariter indigent multiplicato alimento, ut sibi, & foetui sufficere possit: & si aliqua robustiores inueniantur, eodem favore, ut antea diximus, uti possunt: tum etiam, probatur conclusio cum Ricar. propterea quòd, sæpe est illis desiderium varium, & inordinatum diuersorum ciborum, & ita intentum aliquando, ut nisi aliquo modo possent appetitui satisfacere, periclitaretur foetus.

Hinc etiam excusantur à ieiunio lactantes, siue nutrices, cum sibi, & proli comedere debeant, & sibi vna comestio non sufficiat. APPEN. I

Hinc peccarent prægnantes, & nutrices ieiunando, nisi ita robustæ essent, ut vna comestione sibi, & infantibus satisfacere possent: quia esset periculum periclitationis infantis. APPEN. 2

Ceterum non subinde excusantur à delectu ciborum: nã licet propter alendam prole sit necessaria maior quantitas, nõ tamen est ita necessaria qualitas, nisi fortè detrimentū infantulo timeret ut, in quo casu facillimè debet cum eiusmodi dispensari. Limitatio

*Octava diffc. Vtrum infirmi, & debiles ieiunij
præcepto ligentur?*

CONCLUSIO.

IN FIRM I & debiles à præcepto ieiunij sunt soluti: expressè habetur. c. 1. de obseruat. ieiunij. vbi dicitur necessitatem non esse lege subditam, & in eis natura est debilis, & grauarietur, si totum, quod sustentationi naturæ necessarium est, assumeretur verùm enim vero ad decernendum in particulari de hac re, prudentia, & integritate est opus: quare notandæ sunt sequentes propositiones.

PROPOSITIO I.

MORBVS, aut debilitas, quæ impedit, ne statutis horis, debita quantitas possit sumi, à præcepto ieiunij excusat. Ex ratio est: quoniam esset magnum detrimentum tunc homines ad ieiunium obligari,

APPEN. Hinc excusantur, qui multo alimento grauari solent, paruo deficere, & noctes ferè insomnes ducere.

Alex. Alè.
ar. 4 & a
lij vbi sup.

Nota diffc. Vtrum pauperes ieiunare teneantur?

CONCLUSIO I.

PAUPERES, qui habeant sufficientem cibum ad vnicam comestionem, ieiunare tenentur. Ratio est: quia præceptum de ieiunio neminem excipit.

CONCLUSIO II.

APPEN. I **I**LLI, qui propter aliquod impedimentum, non potuerunt sumere victum vni prandio sufficientem, pro illa die à ieiunio excusantur. Ratio est: quoniam esset illis nimis graue, cum tam paruo alimento seruare ieiunium: necessitate enim tunc, quæ non subiaceret legi, excusantur. lege. c. consilium. de obseruat. ieiunij, & e. quadragesima. de cõs. dist. 5. & de cõsec. dist. 1. c. alij.

APPEN. 2 Hinc mendici, qui hostiarum, & frustrarum petunt eleemosynam, & non habent sufficientem cibum vni prandio, à ieiunio sunt liberi.

Hinc famuli, quibus tam tenua portio statuta est, vt ieiuniũ ferre non possint, etiam sunt exempti: tenentur tamen domini, si possunt, prandium augere.

APPEN. 3 Hinc etiam excusantur itinerantes, qui in paruulis oppidis sufficientem cibũ sibi non possunt comparare, & licet panem, & fructus habeant, videtur cum huiusmodi victu non teneri ad ieiunium: quia vt plurimum iis sufficienter nutrix non possunt.

Verum

Verum nota, quod cum hæc impotentia si ab extrinseco, solum excusat, quando actu est, & pro illo solum tempore. Quamobrem mendici, aut famuli, alioqui valentes, si semel in quadragesima victum habeant sufficientem, peccabunt mortaliter illo die non ieiunantes: propterea quod, singulis diebus est singulare præceptum.

Quando autem liceat propter defectum cibi, in iis diebus, carnes manducare infra dicetur.

Decima diffie. An propter laborem homines à præcepto ieiunii excusentur?

Alex. Alz. ar. 5. & alii vbi su.

CONCLUSIO.

LABOR necessarius, siue ad corporalem vitam, siue ad temporalem conseruandam ratione ieiunii non est minuendus, atque ita laborantes præcepto ieiunii non obligantur. Ratio est: quia lex de ieiunio est suavis, & non obligat cum notabili detrimento, esset autem detrimento, iacturam pati in communi, vt paterentur, si à consuetis operibus vacarent.

Hinc agricolæ etiam prædiuites, aut fabriferrarij, qui labore in compassibili cum ieiunio, fatigantur, si bona fide, diebus ieiunii consueta opera faciant, à ieiunii præcepto excusantur: vt illos Eugenius 1. 1. 1. eximit: vt videre licet apud Siluestrum vbi supra num. 24. vbi non eximuntur, qui artes sedentarias, vel parum laboriosas exercent, sicut scriptores, sutores, factores, &c. scriptores autem, qui ex officio scribere habent, vt Regum secretarij, & alios, qui ex hoc labore viuunt, quando temporis angustia, & negotij necessitate coguntur, arbitror esse à ieiunio liberos: nam scribere qui nesciunt, nullum putant esse laborem: tres digiti scribunt, cætera membra dolent.

APPEN. 1

Hinc etiam famuli à dominis compulsi ad laborandum, & si labor non sit necessarius, & domini peccent vltra modum illos onerando, à ieiunio excusantur.

APPEN. 2

Hinc, qui suis dominis prandentibus assistere, & ex officio credentiam facere tenentur, à ieiunio liberantur, si quid ciborum præsumant, & etiam si præguttent carnes, & si domini peccent, non seruando ieiunia: quoniam ad eorum statum est hoc necessarium: quemadmodum etiam, excusantur illi, qui tali certa hora habent prandium, aliàs non habituri.

APPEN. 3

DVBIVM II.

Laborantes in die festo, si est dies ieiunii, in quo non laborant, erunt ne liberi à ieiunio.

RESPONDEO: Si laborans in die festo est fatigatus ex labore præterito, ita quòd si ieiunaret, sequenti die non posset, præ virium debilitate, laborare, est liber à ieiunio, ac verò teneretur ieiunare si in se vires, & robur, animûque ad ieiunandum sentiret.

Duo tamen hîc sunt notanda. Vnum est, quòd si commodè posset minuere laborem, debet hoc facere, & simul ieiunare sine detrimento sui status. Alterum est, ne labor sit omnino voluntarius, vel in fraudem ieiunij: nam tunc ex Alex. & S. Tho. vbi supra, non essent à ieiunio liberi. Idemque sentiendum est de peregrinantibus, & iter agentibus.

DVBIVM II.

Quid, si aliquis velit conducere operarios, nisi ieiunium frangant.

RESPONDEO: Non sunt à culpa immunes, nisi eos fortè causa necessaria, quæ festinationè operis exposcat, excuset.

DVBIVM III.

Peccabunt ne, conducentes operarios, quos probabiliter credunt, non ieiunaturos?

Alex. vbi supra.

RESPONDEO: Non peccant. Ratio est: quia præsumere tenentur, illos necessitate cogi ad laborandum: dubia enim sunt in meliorem partem interpretanda.

DVBIVM. IIII.

Debent ne conducto res inquirere eorum necessitatem?

Ricard. & Silu. vbi supra.

RESPONDEO: Nequaquam. Et ratio est: quia huiusmodi inquisitio multis posset fieri scandali occasio.

Vndecima diffic. Virum peregrini teneantur ieiunare?

CONCLUSIO I.

SI peregrinatio est voluntaria, & peregrinus ratione dignitatis personæ suæ peregrinatione plurimum ædificat, & deuotionem auget, & peregrinando non potest ieiunare, est à ieiunio liber. Et ratio est: quia tunc per ieiunium maius bonum, nempe multorum ædificatio impediretur.

CONCLUSIO II.

QUANDO peregrinus intelligeret, se multò magis, pedester peregrin-

peregrinando, carnem domare, & in spiritu proficere, quam ieiunando: esset quoque liber à ieiuniis. Probatnr eadem ratione, qua prima conclusio.

CONCLUSIO III.

QVANDO peregrinatio est ex voto, vel præcepto, vel iuncta in penitencia, & differri commodè non potest, eo quod tempus implendi accedit, & socij, qui tunc ad id se offerunt necessarii, postea deerunt, poterit in diebus ieiunij peregrinari, & non erit transgressionis ieiunij reus, si vtrunque; scilicet, ieiunare, & peregrinari commodè facere non potest. Gabriel in 4. d. 15. q. 3. & Siluest. vbi supra.

CONCLUSIO IIII.

QVANDO peregrinatio non est necessaria, peccat illam aggreffiens indiscretè, id est, tempore ieiunij, ea tamèn aggreffa, integrum est impossibile ieiunium frangere. Pater à simili: sicut licet infirmanti ex culpa sua, durante infirmitate, non ieiunare: vide duo notabilia in fine proximæ difficultatis posita.

DVBIVM V.

Siluest.

Tenentur ne cursores ieiunii præceptum seruare?

PROPOSITIO I.

SI cursus præteritus vel futurus exposcit, vt non ieiunent. Non tenentur ieiunij præceptum obseruare. Ratio est eadem, quæ de laborantibus: quia lex de ieiunio est suavis, & cum tanto detrimento minimè obligat: & intelligitur propositio non solum, quando sine tali officio viuere non possent, verum etiam quando non æquè bene.

PROPOSITIO II.

CVRSOR, qui ad diem se locat, & alias habet, vnde viuat, ieiunij præcepto ligatur. Ratio est: quia non debet tunc se locare, nisi ieiunare valeat: vel timeat postea se non inuenturum conductorem.

PROPOSITIO III.

CVRSOR, qui se locat ad totum annù, & ad totale seruiçium, & si cursus exigit, &c: vt in prima propositione continetur, erit tunc liber à ieiunio: & probatur omiffa ratione primæ propositionis, qua potest confirmari. Propterea quod si exciperet, vt diebus ieiunij iter non ageret, conductorem non inueniret.

Doct. vbi sup.

Duodecima diffic. Exercentes opera suo statui vilissima, & maxime conuenientia, tenentur ne ieiunare?

CONCLUSIO.

PR O P T E R illa, quæ utilissima sunt, & maximè conuenientia ad statum, licitum est aliquando ieiunium soluere. Ratio est: propterea quòd hæc, & alia id genus, quæ utilissima sunt, & raro eueniunt, inter necessaria computantur.

R E G V L A.

H I N C regula Caiet. non displicet, videlicet, id, quod, ab obseruatione festi suo modo excusat, etiam à ieiunij obseruatione: quoniam grauius præceptum de obseruatione festi: quam ieiuniorum est quamobrem, si licet non obseruare festum quando ob illius obseruantiam, vel damaum paterentur, vel lucrum amitterent, vt cõstat. c. licet de feriis, vbi conceditur alicia capere in diebus festiuis, oblata opportunitate, qualis non semper habetur: & iudicibus, si res de qua iudicatur, talis sit, quæ alioquin esset peritura, non obstante prohibitione, conceditur, vt in die feriato iudicent: similiter, & habentibus triticum in area, integrum est illud colligere in die festo, si timeant alioquin triticum periturum: licebit quoque ieiunium soluere, quando hoc necessarium est ad sui, & suorum sustentationem, vel ad famæ, honoris, status, rerumque habitatum conseruationem: aut etiam ad bonum aliquod notabile adquirendum iustum, & honestum, ad quod non alias opportunitas speratur. Et ratio est: quoniam Ecclesia instituens ieiunia, non intendit homines in tanto rigore ad illa obligare, vt causa ieiunij, vel damna notabilia sentiant, vel lucra, alioquin licita, & iusta amittant.

APPEN. 1

Hinc mercatores, & alij nobiles, quando se offert occasio ingentis lucri possunt laboriosa itinera conficere, etiam cum ieiunij dispendio.

APPEN. 2

Hinc cum ad statutum coniugum maximè conueniant mutua officia: imo etiam necessaria indicentur, excusatur vir à ieiunij præcepto, si propter illud redditur impotens ad persoluendum coniugale, debitum, & non potest aliter vxori satisfacere.

APPEN. 2

Hinc vxor à ieiunijs voluntariis excusatur si maritus repugnat. c. manifestum. c. noluit. 33. q. 5.

APPEN.

4.

Hinc à ieiunijs Ecclesiæ erit quoque libera vxor si propter

propter ieiunium adeo efficitur macilenta, & debilis, quod probabiliter timet, se viro inuisam, aut ingrati fore, accedente præsertim confessoris consilio: & si ieiunia commutantur in alia pia opera, vel si fortè mariti scandalum timetur, vel notabilis discordia, odium, rixa, percussio, aut blasphemia consequeretur: & si inuitatur à viro, vt cœnet, & timet prædicta mala, si non pareat, consulendum est illi, vt pareat. *Lege. c. Iulianus. II. q. 3. & quia præceptum iuris positiui, non obligat cum scandalo. c. nihil. de præscript. Ratio est: quia hoc detrimentum existimatur, cum quo lex diuina obligare non censetur: & quia Deo gratius est conseruare pacem, & impedire præfacta mala, quam ieiunare.*

APPEN. 4.

Hinc tandem, quando aliquis non poterit commodè debitum siue reale: siue personale persolvere sine ieiunij fractione, erit liber à præcepto ieiunij. Et ratio est: quia Ecclesia non ita obligare intendit, cum damno notabili proximi, quale fieret in hoc casu creditori: & valet hæc appèdix pro filiis & parentibus, viris, & vxoribus, dominis, & seruis, cæterisque officialibus, aut hominibus Reipub. obligatis, & pro cathedralicis, & lectoribus conductis, siue obligatis.

APPEN. 5

Decimatertia diffic. An pietatis opera exercentes præcepto ieiunij comprehendantur.

Doct. vbi sup.

CONCLUSIO.

PROPTER officia charitatis, quæ multis manifestam afferunt vtilitatem, integrum est ieiunia dimittere. Et ratio est: quia lex de ieiunio non arctius obligat omnes, quam particula re vorum singulos: & cum particulare votum non obliget, quando manifestè impedit maius bonum, cuiusmodi sunt charitatis officia, neque lex de ieiunio tunc obligabit: tum etiam quia leges humanæ, & diuinæ ordinantur ad charitatem conseruandam, & promerendam, & quod ad finem est ordinatum, non debet esse finis impedimentum: vnde eos errare dicit B. Hier. qui ieiunia præferunt charitati. c. non mediocriter. de cons. dist. 5. §.

B. Hiero.

Et intelligendum hoc, præsupposito quòd bona illa nõ poterunt per alium aquæ commodè procurari, quodque opus ad id oppositum tale sit, quòd ieiunium secum non compatia-

Limita.

Hinc licitum erit soluere ieiunium facienti aliquid ob publicam vtilitatem: vt est prædicare, peregrinari, pro publica pace

APPEN. I

procuranda, vel inimicis reconciliandis, vel alio notabili bono procurando, seruata limitatione dicta.

APPEN. 2

Hinc quando prædicationes alicuius, qui ad hoc ex officio non tenetur, sunt fidelibus vtilissimæ, proculdubio potest ieiunium dimittere, & prædicationi vacare: alioquin ieiunium esset charitatis impedimentum. Idem dicendum esset de egregio aliquo doctore.

Decima quarta diffi. Exercens opera, etiam publica, quorum non apparet necessitas, aut insignis vtilitas, tenebitur ad præceptum ieiunij.

CONCLUSIO.

OPERA etiam publica, quorum vel non apparet necessitas aut. insignis vtilitas à præcepto ieiunij non excusat. Ratio est: quia huiusmodi opera voluntaria prorsus censentur: propter quæ nemo à communi onere excipitur.

APPEN. 1

Hinc si multi adsint concionatores, quorum doctrina æquè vtilis est populo sicut mea, v.g. quando non teneor ex officio, ea occasione non possum soluere ieiunium. Idem iudico de lectoribus voluntariis, quorum lectio potius illis, quàm publicæ vtilitati congruit.

Limitatio

Secus esset, quando volūtaria lectio esset necessaria ad ostensionem suæ eruditionis in oblata occasione. hæc est sententia S. Tho. in 4. d. 15. q. 3. art. 2.

APPEN. 2

Hinc studentes, qui propria sponte adeò laborant in priuatis studiis, vt simul ieiunare non possint, tenentur laborem remittere, & ieiunia seruare. Ratio est: quia publica obseruantia non est facile omittenda.

APPEN. 3

Hinc tamen non colligitur Predicatores, & doctores, qui mercede conducti exercent hæc officia, teneri ad ieiunia. Ratio est: quoniam si alias fructus ex eorum doctrina speratur, proculdubio poterunt ieiunia dimittere, quanuis voluntarie suas locauerint operas.

Decima quinta diffi. Pretextu vtilitatis spiritualis, quam vnusquisque percipit ex priuatis exercitiis, licebit ieiunia omittere?

CONCLUSIO.

NVLLO modo talis vtilitatis pretextus licebit non ieiunare. v.g. si causaretur quis, se diuturnas, & feruentes orationes

des habere non posse, seruando ieiunia. Probatnr conclusio: quia religio secundum se est virtus prastantior quam pietas: & tamen quando est necessarium exercere opera pietatis, nemo prætèxtu religionis excusatur: & oppositum est error, de quo redarguit Christus Phariseos Matth. 23. qui, non esse opus charitatis in parentes exercendum, affirmabant: tum etiam quia opera excellentioris virtutis non semper sunt respectu cuiusque operantis meliora: nam continentia simpliciter est melior, quam usus coniugij: at verò coniugi, qui tenetur reddere debitum, non est melior, neque hac ratione se potest excusare: quare neque à ieiunio debito occasione contèplationis potest quis se excusare: quid? quod, si talis excusatio admitteretur, patentissima via negligentibus, & otiosis aperiretur, excusandi se à cõmunibus præceptis: & religiosi licet possent se excusare à præceptis superiorum, quando opera corporalia illis imponerentur, causarentur, enim se à melioribus operibus impediri.

Matth. 23

Hinc prætextu peregrinationis, vt S. Th. ad 3. do cet. nemo excipitur à ieiunio, nisi vt supra diximus, quando propter exemplum eminentis personæ cederet in magnam Ecclie sic vtilitatem.

APPEND.

Decimasexta diffic. Exercentes officia ad rationalem vitam necessaria teneantur ne ieiunare?

CONCLUSIO.

AB omni ieiunio excusantur fideles propter officia ad rationalem vitam necessaria. Ratio est: quia opera rationalis vitæ sunt homini magis propria, & necessaria, quam quæ pertinent ad vitam corporalem, aut temporalem statum: & cum propter labores necessarios ad corporalem vitam, licet non ieiunare, vt modò diximus, licebit multo melius propter labores ad rationalem vitam necessarios.

APPEND.

Hinc si Episcopus non potest simul ferre labores visitationis, aut futuræ ordinationis cum ieiunio, licitum illi erit ieiunium omittere.

APPEND.

Hinc Parochus, qui non potest sufficere ad tot confessiones audiendas, & simul in crastinum expectare ad multam horam, poterit ieiunium soluere. Idem dicendum de Prædicatore, qui ex officio, aut ex obedientia tenetur publicas habere conciones, & de publicis lectoribus, qui ad hoc ex officio tenentur, idem est censendum.

Idem illud.

Limitandum tamen hoc est, vt intelligatur, quando ieiuni

hæc officia commodè exercere non possunt: quoniam si possent, licet non æquè benè, à ieiunio non excusarentur.

APPEN. 3

Hinc, quando occurrit oportunitas publici laboris, non quidem necessarij, sed convenientis officij vel statuti, erit sufficiens ratio excusandi à ieiunio: vt exempli gratia. Si quis sit habiturus lectionem publicam examinis, vel quando occurrit sollemnis disputatio, proculdubio poterit à ieiunio excusari, si hora prandij, non potest tantum prandium, quantum solet sumere. Ex superioribus de vitæ corporalis operibus patet hæc appendix: hæc enim spiritualia non minus necessaria Reipublicæ, & minus propria statui sunt, quàm illa.

APPEN.

4.

Hinc quoque cum detrimentum corporale, aut temporale sit sufficiens causa excusandi à ieiunio, quando aliter cauere non potest, fit, vt propter metum extrinsecè alicuius notabilis detrimenti excusetur aliquis à ieiunio, dummodo non sit metus incussus in odium, vel contemptum legis Ecclesiæ: quoniam tunc potius esset moriendum, quàm cedendum: alias autem propter graue periculum, quod impendet ab intrinsecò, licebit soluere ieiunium.

D V B I V M VI.

Vtrum propter laborem rei indifferenti, vel illicita impensum, liberentur aliquando laborantes à præcepto ieiunij?

EXEMPLI gratia, qui iter facit, etiam causa visendi concubinam, & latro exercens atrocina, & ludentes pila, & nobiles exercentes præludia ad solennem ludum, & venationi operam nauantes propter exercitium, si isti propter huiusmodi exercitia sint vesperè admodum debiles, liberentur à præcepto ieiunij.

ALII QVI Docti graues tenent istos esse à præcepto ieiunij liberos in tali casu: nam peccarunt, inquit, contra præceptum, quo res illicita prohibebatur, cōstituētes se in tali discrimine: at verò conando non peccabunt contra præceptum ieiunij: quoniam censentur benè impotentes secundum præsentem statum, quemadmodum constituto in extrema necessitate alij subuenire tenentur: & quia præceptum ieiunij solum obligat potentes ieiunare, quod isti, vt aiunt efficere non possunt, cum sint admodum debiles.

Ego verò huic opinioni non possum subscribere: nam si laborantes, & peregrini, & iter agentes, si comodè possunt minuire laborem, & qui opera pietatis voluntariè exercent, non liberantur

liberantur à ieiunio, vt ex difficultatibus in hac q. positis constat, quo modo isti à ieiunij lege erunt liberi? Ego. n. hanc opinionem populum in publica concione non auderem docere, & multo minus Hispano sermone typis mandare, quomodo ad omnium aures posset peruenire: saltem sentio, si vera est eorum opinio, quod magis aggrauabit eorum peccatum, sicut homicidium ab ebrio commissum, licet non sit nouum peccatum, aggrauat tamen magis ebrietatis peccatum, quam obrem oro & obtestor per Christum Dominum omnes prædicatores, & confessores, vt hanc opinionem si illa placet sibi, & pœnitentibus ad eorum conscientias exonerandas seruent.

Limitat. tamen suam opinionem, dummodo hæc isti non faciant in fraudem legis ieiunij, quoniam tunc peccarent, quod quidem manifestum satis est: propterea quod legem frangit, qui in fraudem legis aliquid facit.

Q V A E S T I O VII.

An cooperantes iis, qui ieiunia frangunt, mortaliter peccent?

Doct. vbi supra.

AD maiorem huius questionis, & sequentis explicationem nota. Ieiunium, vel frangi voluntate, vel opere: voluntate frangit, qui seruans omnia, quæ de ratione Ieiunij sunt comederet pluries, si haberet, & carnes etiam, si posset: quod quidem scienter, vel ignoranter fieri potest. Opere autem frangitur ieiunium tribus modis. Primò quoad meritum, vt quando quis omnia requisita ad ieiunium seruat, sed vt videatur ab hominibus ieiunare: tale erat ieiunium Phariseorum, qui exterminebant facies, vt viderentur ab hominibus, & receperunt mercedem suam. Secundò quoad intentionem præcipientis, vt quando aliquis, quæ sunt de essentia ieiunij seruat: veruntamen comedit pisces exquisitos, qui magis ad carnis incendium conducunt, aut in collationibus electuaria calida, quæ erunt ad ipsum conducentia, & cum intentio præcipientis non cadat sub præcepto, qui hæc sumit, alioqui licita, contra intentionem Ecclesie, non peccat contra præceptum ieiunij, quanuis posset alia via peccare contra legem diuinam, aut naturalem, qua omnes turpes circumstantiæ in opere prohibentur. Tertio frangit ieiunium quoad substantiam actus: qui aliquid ex tribus quæ sunt de essentia ieiunij, non seruat, vt qui vel pluries comedit, vel cibis vitatis vitatur, vel horam notabiliter præuenit & hic mortaliter, vt. q. sequenti explicabitur, peccat.

Med. q. 3. a fi.

Matt. 6.

Nota secundo aliud esse facere contra legem, aliud vero fa-

cere in fraudem legis: nam facere contra legem est, facere quod lex prohibet, vt qui comedit bis in die ieiunij, &c. facere autem in fraudem legis, est, cum quis, saluis verbis legis, eius sententiam circumuenit: fraus enim legi fit, cum id fit, quod fieri noluit, fieri autem non vetuit: vt si monachus habitum suæ professionis non dimittat, sed superius illum habitu clericali regat, & ita incedat, non minus apostata est, quam si habitum ex toto dimitteret: nam facit in fraudem legis: Tutor etiam, cui prohibitum est rem pupilli emere, si aliam personam summittat, vt emat, agit in fraudem legis: perinde etiam facere videtur in fraudem legis, qui ultra vnã refectionem, alia comestibilia licita, per viam comestioni, aut refectionis sumit. Is prenotatis, absoluenda est quæstio posita, aliquot difficultatibus declaratis.

Doct.
vbi sup.

Prima diffc. Prælati Ecclesiastici tenentur dare operam vt ieiunia seruentur, ne tacendo consentire videantur?

CONCLUSIO.

APPEN. I **T**ENENT VR Prælati Ecclesiastici dare operam, vt abstinentia, & Ecclesiæ ieiunia ab omnibus seruentur. Ratio est: quia Ecclesiæ Prælati sunt executores, & iudices istarum legum: & ideo ex iustitia ratione sui officij tenentur docere omnem obligationem istarum legum, vel per se ipsos, vel per doctores idoneos.

Hinc debent cauere censuris, ne cibi prohibiti passim omnibus exponantur: in quod tenentur eis obsequi ciuiles magistratus, & suas operas impendere: propterea quod ordinantur ad finem spiritualem.

Hinc etiam ne iis diebus solennia conuiuia celebrentur, & ne sint cœnæ publicæ in scandalum infirmorum, cauere debent: non autem debent excommunicare transgressores, aut iudicialiter contra illos procedere: quoniam esset in communij ea seueritas intolerabilis.

Doct. vbi
sup.

Secunda diffc. Ad quid tenetur pater familias circa obseruationem ieiuniorum à suis domesticis seruandam, ne peccet, &c.

CONCLUSIO. I.

PATER FAMILIAS tenetur suos domesticos, vt ieiunent admonere, & illis alimenta necessaria præbere. Ratio est: quia charitas magis obligat circa personas magis coniunctas: & domesticis adeo coniuncti sunt, vt dicat B. Paul. i. ad Tim. 5. Qui suorum curam non habet, & maxime domesticorum fidem

fidem negavit, & est infideli deterior: tenetur enim, & suos domesticos admonere, & fraterna charitate corripere.

Quod dictum est in conclusione de alimentis, intelligitur de illis, qui alias tenentur de victu providere: quamobrem, si de portione quotidiana facta fuit conventio, ratione ieiunij non tenetur augere illam, non enim obligatus est providere de victu simpliciter, sed iuxta pactum, & conventionem factam.

Hinc paterfamilias non tenetur etiam si dives sit minuere laborem seruatorum, vel operariorum, quos conduxit, sed potest consueta opera exigere.

Limitati.

APPEN. I

CONCLUSIO. II.

Paterfamilias non tenetur, aut domo pellere, aut alimenta subtrahere, si non ieiunant. Ratio est: quia hæc, & id genus similia pertinent ad genus quoddam vindictæ: hæc autem patrifamilias non proprie convenit, sed prælati: tum etiam quia esset graue imponere illis hanc obligationem, & conquererentur, dicentes, quod hoc faceret auaritia magis, quam zelo legis motus: verum enimvero circa filios, & personas sanguine conjunctas, deberet paterna correctione uti: si quem haberet legum contemptorem, domo pellere, sicut faciebat David: Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam.

APPEN. 2

infra.

Peccabit tamen dominus, si compellit famulos ad ieiunandum obligatos in diebus ieiunij ad opera ieiunio incompatibilia, quæ commodè in alium diem differri possunt. Palud. in 4. dist. 25. q. 5. & Gabr. ibid. q. 3.

Psal. 100.

APPEN. 2

*Tertia diffie. An cooperentur peccato, non ieiunantium
institores publici?*

QUANDO institores ignorant benè, an malè vsuri sint, accedentes alimentis: omnes tenent, non cooperari. Et ratio est: quia vacant officio Reipublicæ necessario, exhibentes alimentat: verò quando prævident aliquos præcepta transgressuros Medina tenet consentire tunc peccatis aliorum: quemadmodum si quis gladium præberet furioso, esset reus homicidij.

CONCLUSIO.

PUBLICI institores possunt vendere omnibus alimenta, etiam si aliquos ieiunia violaturos prævideant. Probat: publici ministri, qui omnibus offerunt alimenta per se, deseruiunt necessitati, quod per se bonum est, igitur non peccant huiusmodi.

Hinc

APPEN. Hinc cum amicus petit ab amico, vel à vicino alimenta, quanquam praevideat eum cenaturum contra legem Ecclesie, non peccat ministrando. Ratio est: quia per se opus amicitiae, & urbanitatis exequitur: & ex malitia alterius per accidens consequitur transgressio: & simile de gladio Medinae non valet: quoniam iure defensionis teneor canere nocumentum proximi, quod tunc impendet, ad quod quidem medium necessarium, & efficax est, non dare arma: imo posset per vim eripere, si haberet: at verò ad cauendum peccata intemperantiae, medium optimum est admonitio, & correctio: & sicut non teneor subtrahere cibos, quos habet, ita neque negare, quos amicabiliter petit: & constat: quoniam ex ista opinione sequeretur maxima perturbatio publicorum officiorum, scandala, iurgia, ut patet manifeste: quam obrem non tenetur aut examen facere, aut alimentum detrahere.

Doct. vbi supra.

Quarta diffie. An peccent inuitantes ad comedendum, nolentes ieiunare?

CONCLUSIO I.

INUITANS amicum die ieiunii, praebens occasionem frangendi praecipuum, peccat mortaliter. Et ratio est: quoniam hoc est praebere scandalum, scilicet ruinae occasionem: tum etiam, quia cooperari ad peccatum fratris, peccatum est, ad Rom. 1. Non solum qui mala faciunt, sed qui facientibus consentiunt, digni sunt morte, ergo & qui illis occasionem peccandi ministrando cibos praebent.

CONCLUSIO II.

AT vero si ratione amicitiae, & urbanitatis inuitant non peccant. Probat, quia vnusquisque praesumendus est habere curam propriae conscientiae, & ideo qui bona fide amicabiliter offert prandium, etiam si alius interim peccet, excusatur: & confirmatur: nam etiam si aliquis suspiceretur, quod ille inuitatus extra dies ieiunii peccat contra abstinentiam naturalem, si est famulus tenetur obsequi, si amicus poterit inuitare: ergo etiam in diebus ieiunii verumque erit licitum.

APPEN. I Hinc publici hospites non peccant, offerentes peregrinis cenam diebus prohibitis, relinquendo vnusquemque suae propriae conscientiae, & proprium munus exequentes.

APPEN. 2 Hinc quando aliquis paratus erat violare ieiunium, non erit peccatum inuitare ad cenam, magis quam a parato usurario petere vsuram: non enim inducit ad peccandum, sed inuitat ad amicabile

amicabile opus. vide Naua. vbi supra, & Caiet. art. 4. S. Tho. neque non consentiens in illud, quatenus est fractio ieiunij, sed vt est actus sustentandi naturam, & de se bonus, vel indiferens.

Hinc videntes aliquem socium, vel amicum plus æquò sibi indulgētem in collatione, non debemus statim eum corripere, sed sicut ait Apost. Is, qui non manducat, manducantem non iudicet. APPEN 3
Rom. 14.

Quinta diffc. Ministri, qui assistunt dominis ieiunia frangentibus, cooperantur ne illorum peccatis?

NOTA, Dominum posse à famulis duplicia obsequia exigere: quædam enim sunt quæ intrinsecè ordinantur ad flagitium, & ista, metu etiam mortis non tenentur facere, neque possunt: quoniam sunt intrinsecè mala sicut & ipsum opus, ad quod per se ordinantur. Alia autem sunt obsequia communia, quibus dominus potest benè, aut malè vri, vt præparare equum: eam incedentem prosequi, & expectare: hæc potest præstare famulus, etiam sciat dominum peccare.

CONCLUSIO.

MINISTR, qui assistunt dominis ieiunia frangentibus, eorum transgressioni non participant. Probatum quia non tenentur famuli imo neque debēt iudicare dominos suos, vtrum benè, vel malè faciant, sed præstare cōsuetæ obsequia, & officia: nam subtrahere propria authoritate, esset scandalum manifestum, cum ille iuste possit præcipere, & id quod præceptum est, non sit obsequium intrinsecè malum: quare, cum præparare cibos: ministrare mentæ, sint communia obsequia, quæ per se ordinantur ad subueniendum corpori, non censentur famuli participare in crimine domini, illa præstantes, & mentè assistentes, & ministrantes.

Hinc licitum non erit famulo obsequi domino præcipienti, vt amicam ad se adducat: quoniam est intrinsecè malum. APPEN. 1

Hinc etiam non tenebitur famulus domino, qui vult inimicum inuadere, præbere auxilium: quoniam hoc est manifestè peccatum mortale. APPEN. 2

Poterit tamen, si videat dominum in periculo constitutum, iure defensionis illi auxilium præstare. Victoria in relectione de temperantia ad finem. Limitat.

Q V A E S T I O V I I I.

An sine peccato possit quis per ieiunium vitam minuire?

*Med. q
ylim.*

CON

CONCLUSIO. I.

NON est licitum homini abstinere à cibo vitæ necessario, neque eis, uti, quæ vitæ seu naturæ humanæ non conueniunt. Ratio vtriusque partis huius conclusionis est: propterea quod vita commissa est homini ad vsum rationalem, non prorsus donata ac proinde naturali iure tenetur curam illius gerere: vnde naturæ inclinatio, & obligatio est illa, quam Aposto. ad Ephes. 5. expressit. Nemo carnem suam odio habuit, sed nutrit, & fouet eam.

Ephes. 5.

APPEN. 1

Hinc, qui se inedia conficeret, non minus esset homicidij reus, quam qui se gladio perimeret: esset tamen differentia, quod iste directè, ille verò indirectè, causa propriæ mortis esset.

APPEN. 2

Hinc abstinentiam Domini nostri Iesus Christi 40. dierum mirari possumus, imitari autem minimè: fuit enim supra naturæ virtutem, quemadmodum Moyse, & Eliæ ieiunium: nam. 40. illis diebus, nec cibum sumpsit, nec somnum cœpit, vt ex sacris Euangelistis colligitur.

APPEN. 3

Et idem dicendum est de victu Ioannis Baptistæ: nam fuit privilegium præcursoris, quod cibus non humanis aleretur: vnde Saluator dixit, quod non manducabat, nec bibebat.

CONCLUSIO II.

HOMO non tenetur omne studium adhibere ad producendam vitam, vel tuendam valetudinem, imò ea sollicitudo non est Christiano pectore digna. constat autoritate Christi *Matt. c. 6.* vbi prohibet etiam sollicitudinē de victu, & potu ad vitam necessario, dicens: Gentes hæc omnia inquirunt: nolite solliciti esse animæ vestræ, dicentes, quid manducabimus, &c. & Paul. ad *Tim. 6.* Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus. lege. c. 35. apud Hier. de Rhecabitur, qui nec vino vebantur, nec in domibus habitabant. c. 11. ad Hebræos de veteribus sanctis, qui circuietunt in melotis, in pellibus capritis, & D. Bern. sermo. 30. super cantica, dicente: scholam Epicurei studere voluptati, Hippocratis sanitati, Christum verò vitam negligendam esse tradidisse: quod magis conuenit religiosis, quibus Ecclesia multa circa cibum, & vestitum, & lectos statuta approbavit, quæ bonæ valetudini, aduersantur in quibus Ecclesia proponens talem vitam fidelibus, errare haud potest.

Matt. c. 6.

1. Tim. 6.

Jerem. 35.

Ad Heb.

II.

D. Bern.

CONCLUSIO III.

NON est licitum ex intentione per ieiunia vitam minueretensus est, quod si quis per indiscreta ieiunia intenderet vitam finire, proculdubio mortaliter peccaret contra charitatem debitam. Et ratio est: quia illud nocumentum est insigne, est præuisum

præuisum

premissum, & intentum, & ex consequenti est ad mortalem culpam imputandum: in quo casu, & sensu est intelligendum, & non mediocriter. de consecr. dist. 3. vt D. Hieron. ait, Nihil refert quanto tempore inter imas te. *D. Hier.*

CONCLUSIO III.

LICITUM tamen est per ieiunia ægritudinem permittere. hanc conclusionem sanctorum exempla probant: D. Hiero. *D. Hier.* tom. 1. ad Eustochium ait, Pallebant ora ieiunio, & ossa vix coherentia humi collidebant, & David Psal. 108. Genua mea infirmata sunt à ieiunio: tandem omnes fundatores religionum in parsimonia fuerunt præcipui, & insignes. *Psal. 108.*

Est hoc intelligendum de illo detrimento salutis, quod nec admodum conficit corpus, nec retardat spiritum à contemplatione, aut alijs officijs necessarijs: quoniam si alterum eorum eueniat indiscreta, & culpabilia sunt talia ieiunia: est enim contra finem abstinentiæ, quod spiritus opera impediatur. vnde D. Hiero. vbi supra, ait: Perdit rationalem dignitatem, qui præfert ieiunium charitati. *Limitatio*

CONCLUSIO V.

ETIAM SI quis probabiliter existimet breuiorem vitam futuram, si ieiunia obseruet, aut in infirmitate incidat, non semper est criminis reus. Prima pars conclusionis ex eo constat, quod eorum, qui frugaliter viuunt, vita solet esse & iocundior, & longior. vt D. Chrysof. c. nihil enim, & B. Hieron. in duobus sequentibus cap. de consecr. dist. 5. docent: ac proinde potest probabiliter censere contrarium. Secunda, quia præstat secundum spiritum breuiori tempore viuere, quàm longiori secundum carnem. Sap. c. 4. Cõsummatuſ in breui, expleuit tempora multa. Tertiò, quia licitum est Christiano laboriosas artes exercere, in quibus vita, vt plurimum est breuior, vt nauigantium, & ferratorum, & eorum qui vitra conficiunt: quare si licitum est propter lucrum temporale tali detrimento se exponere, multo magis licitum est abstinentiam, & communia ieiunia seruare: quoniam hoc est vitam potius colere rationalem, quàm desideria carnis perficere. Secunda pars conclusionis posita est ad excusanda multa sanctorum exempla, qui propter abstinentiam in graues languores inciderunt: nam feruore spiritus non attendebant infirmitatem carnis, & licet illa reclamaret, semper illis erat suspecta vox. vt D. Bern. vbi supra, ait, & ad hoc est optimũ exemplum Esau. Gen. 27. deinde excusantur: quia existimabãt, illud detrimentum, quamuis alioqui graue, ferendum esse pro aliorum ædificatione, præsertim qui aliorum debebant esse viuendi forma. *Chrysof.*
Hieron.
Sap. 4.
Bernard.
Genes. 27

Hinc

APPEN. Hinc propter illatum detrimentum, ieiunium non est peccatum mortale: nisi in duobus casibus. Primus est, quando quis ex intentione vitam breuiare intendit. Secundus, quando de graui detrimento admonitus, ob duritiam, aut temerè periculo se exponit: pertinet autem ad Prælatorum, & confessorum prudentiam iis modum imponere.

Prima diffic. Possunt ne Prælati tam acerba ieiunia subditis imponere, qualia ipsi, vt dictum est, possunt sua sponte assumere?

CONCLUSIO.

NON licet Prælati tam acerba subditis ieiunia imponere, qualia ipsi, sua sponte poterant assumere. Ratio est: quia lege Prælatorum debent esse tolerabiles, & conditæ discretionis sale. Vnde lex etiã diuina non præcipit omnia ardua, quæ vnusquisque licitè potest adire: sæpè enim potest aliquis ex charitate res suas, & vitam etiã exponere pro patre, quando præcepto diuinæ legis non obligatur.

APPEN. I. Hinc non tenetur aliquis seruare ieiunia quadragesimæ cum illo detrimento corporis, quod licitum esse diximus in 4. conclusione. Et ratio est: quia lex in communi posita, id, quod communiter est possibile respicit: & possibile in præsentia secundum morales regulas, & non secundum physicas estimatur: & non est moraliter possibile, quod egrè fieri potest.

APPEN. 2. Hinc confessarij, qui in particulari decernunt, abstinentias acerbiores præcipere possunt, tamen eo moderamine seruato, vt in mitiorem partem declinent, & consensum pœnitentis requirant: ne iudicium misericordiæ, aut odiosum, aut periculosum fiat.

APPEN. 3. Hinc si abstinentiæ in foro pœnitentiæ à confessore impositæ, vel alia opera pœnalia sint indiscreta, & exorbitantia, vt sint scandalum aliorum, aut vitæ periculum, seu salutis, aut famæ dispendium cedant, non sunt obligatoria, sed prætermittenda: & ieiunia non ad necandam carnem, sed ad domandam sunt instituta: secus autem est de abstinentia, & pœnitentiâ à Prælato in foro iudiciali: quia talia fortè homo delicta comisit, ob quæ mortem merebatur: & ita si vita delinquentis per talem abstinentiam notabiliter abreuietur, nullum est inconueniens.

De modo ieiunandi?

HAC in questione, declaranda est forma, siue regula ieiunandi ab Ecclesia tradita, quam in 1. q. huius tract. dictam nominauimus: constat hæc forma tribus partibus, quæ sunt de essentia ieiunij: nempe, abstinentia à cibo: refectione vnica: & determinata hora talis refectionis: & de singulis singuli proponuntur articuli quibus absolutis quæst. erit perspicua, & tractatus de ieiunio ad laudem omnipotentis Dei finitus.

*Alex. Al.**q. 99. &**alijs locis**infra. citã**dis.*

ARTICVLVS I.

*An conuenienter fuerit abstinentia à cibo ab Ecclesia imposita?**Cast. ver.**cib^o cõtra**hæresis. et**libr. de di**uini tra-**dit. 3. p. ti.**de ciborũ**delectu.*

CONCLUSIO.

CONVENIENTISSIME fuit ciborum abstinentia ab Ecclesia præcepta. Ratio est: quia primum præceptum diuinitus homini propositum, fuit de ciborum delectu, vt patet Genes. 2. & 3. fuerunt quidem naturalia præcepta in corde primum descripta: item supernaturalia diuinitus, inspirata: sed inter leges positiuas, præceptum de abstinentia primum sibi vendicat locum: nam in hoc genere est omnium antiquissimum, vt D. Basil. in serm. 2. de ieiunio. & B. Hieron. 2. lib. contra Iouinianum circa finem adnotarunt.

*Gene. 2.**& 3.**Basil.**Hieron.**Prima diffic. A quibus cibis tempore ieiunij est abstinendum?**Alex. Al.**m. 1. 5.**Th. art. 8.**Ric. q. 5.**& 6. &**aliqui**ubi sup.*

CONCLUSIO.

ABSTINENDVM est tempore ieiunij ab illis, qui corpori vires minus ministrant, vt suam possit exercere tyrannidem. Et patet: quia cum ieiunium institutum sit ad carnem domandam, ne illicitis seruiat: ad personam affligendam contra delectationem in peccatis habitam: ad vitia reseranda, & tollenda: vt fiat reconciliatio cum Deo peccatis offenso, erit ab illis cibis abstinendum, qui ad lasciuiam nimis prouocant, & inordinate hominem delectant, & reserationem peccatorum impediunt, & peccatorum causas alunt: tales sunt carnes, & quæ illis coniuncta sunt, lac, &c. nam escæ quæ non solum corpus nutriunt ad vitam, sed inflammant ad libidinem sunt prohibitz: equorum enim domitores non solum verbera adhibent ad domandum, sed cibum etiam, aut cibi fortioris genus

subtrahunt, fœnum pro ordeo tribuentes: vt fame debilitetur equorum nimis effrenata vis: ita Ecclesia voluit, vt pabulo nimis nutriente corpori sublato, cogeretur animæ nutui deseruire.

Doct. vbi
sup.

Secunda diffc. An fuerit conuenienter abstinencia à carnibus ieiunantibus imposita?

CONCLUSIO I.

QUANTUM iure naturali nulla caro animalium fuerit hominibus prohibita, probabile tamen est, ante diluuium non fuisse carniū vsū. Prima pars manifeste patet ex eo, quòd omnia animalia iure dominij homini subduntur: & ideo ea potest in proprios vsus siue ad cibum, siue ad ornatum conuertere.

Limitat.

Est autem sermo de irrationabilibus: nam vesci carnibus humanis immane semper, & efferatum fuit. Secunda pars est S. Th. 1. 2. q. 102. art. 6 ad 2. & illum sequitur Victoria in relectione de temperantia. Oppositum tamen probabile censet Soto lib. 5. de Iustitia & Iure. q. 1. art. 1. & probatur conclusionis pars

Gene. 9.

secunda, ex illo loco Gen. 9. Omne, quod mouetur, & viuit, erit vobis in cibum, &c.

CONCLUSIO II.

IN statu legis antiquæ, imo & in Ecclesia primitiua, non fuit in præcepto aliorum ciborum delectus in diebus ieiunij magis, quàm in aliis. Et ratio est: quia ieiunium tunc potissimè indicabatur per detractionem, & dilationem prandij: nam delectus, qui Leui. 11. præcipiebatur, erat æqualiter omni tempore seruandus: adde etiam quod ibi abstinencia de quibusdam speciebus piscium, sicuti, & à carnibus præcipiebatur: in herbis autem, & fructibus nullum fuit impositum præceptum, vt per hoc ostenderet lex simplicitatem victus homini esse conuenientem: & ideo gratam hanc rationem insinuat S. Tho. 1. 2. vbi supra.

Leuit. 11.

CONCLUSIO III.

ABSTINENTIA à carnibus, aliisque cibis cultioribus, familiaris fuit Apostolis, & viris Apostolicis, imo & olim Prophetis. Et primò de Apostolis ex Euangelio ducimus argumenta, vbi sepè fit mentio de eorum prandio, nusquam tamen inuenimus carnes præparasse, sed piscibus vsos fuisse: ita tradit.

Clem

Clem. Alexan. lib. 1. Pædagogij. c. 1. vbi & refert specialiter de Matthæo, quod baccis, & seminibus victitabat. & de discipulis Marci refert Philo apud Eusebium vbi supra: quod eorum potus erat aqua, cibus panis cum sale, vel hysso. & de Prophetis habemus conuiuium. 4. Reg. 4. & Daniel. c. 1.

Clemen.
Alex.
Philo.
4. Reg. 4.
Daniel. c.
1.

CONCLUSIO IIII.

DIEBUS quadragesimæ in omni loco præceptum est abstinere à carnibus, & ab iis, quæ carni coniunguntur, in aliis autem ieiunij diebus seruanda est vbique patriæ consuetudo. hæc conclusio fuit definita in Cōc. Toler. 8. c. 9. & fuit præceptum, de abstinentia à carnibus, primùm Clericis impositum, deinde ad fideles omnes fuit diffusum: in omni autem loco cibus quadragesimalis intelligitur absq; ouis, & lacticiiniis: iam verò est cōmunissima dispensatio, quam qui obtinuerūt, sine scrupulo possunt vti præmissis: in reliquis verò ieiuniis, & sextis feriis est eadem abstinentia per consuetudinem recepta in Hispania, non autem in aliis prouinciis: quam ob causam non potest certior tradi regula, quàm quòd morè prouinciæ inuiolabiliter obseruemus: & votum, si quis illis diebus vouit, non comedere illa, lege ad hanc conclusionem. c. vtinam. 76. d. & c. ieiunia. de conse. d. 3. & c. denique. d. 4.

Hæreses.

Hinc confutatur hæresis Tatiani, & discipulorum eius Encratitarum, dicentium non licere vesci carnibus: quæ suscitauerunt Manichei, & alij: & error Chatarorum, qui superiorem hæresim auxerunt, dicentes, neque licere comedere oua, caseum, lac, etiã si necessitas adsit: cum Dominus præceperit per Moysen Israelitis Exo. 12. vt vnusquisque decima mensis tolleret agnũ, & c. & Leuit. 11. c. & Deuter. 14. Quæ animalia comedere deberent, lege præscripserit: & Christus Redemptor noster in cœna agnũ cum discipulis manducauerit. Atque etiam expugnatur error Ioviniani, qui quoslibet cibos, quolibet etiam die omnibus sine discrimine esse licitos, quantumlibet per Ecclesiasticas sanctiones fuerint prohibiti: & Valdensium, qui tempore quadragesimæ carnem, & oua, & reliqua prohibita comedebant, dicentes, nullum esse peccatum hoc facere: & Ecclesiam non posse talem ciborum abstinentiam præcipere, & in tali abstinentia à carnibus nullum inesse meritum. Castrum lege contra hæreses verbo cibus. hæresi. 1. & 2. vbi istos errores destruit.

Exod. 12.
Leuit. 11.
Deut. 14.

*Tertia diffic. An magis abstinendum sit à quanto,
vel à quali?*

NO S T E R Alexander hanc proponit difficultatem, & est sensus. Vtrum magis abstinendum sit à quantitate ciborum, vel à cibariis delicatis,

CONCLUSIO I.

IV X T A constitutionem Ecclesiasticam magis abstinendum est in die ieiunij à quali, quàm à quanto. Et ratio est: Primum, quia periculum est minus; nam quantum ad sustentationem naturæ, & nutritionem parum refert cuiusmodi summantur alimenta, dummodo natura sustentetur. Secundò, quia iudicium est certius: Ecclesia enim non potest iudicare quantum deberet unicuique sufficere: quia quòd parum est vni, multum est alteri: sed circa qualitatem potuit definire, dicendo talia cibaria non esse sumenda tali tempore. Et tertio, quia commodum est maius: propterea quòd ieiunium institutum est etiam, propter pauperes, & circa magis delectabilia maiores sunt expensæ quæ expensæ erant in eleemosynas pauperum erogandæ: & plus pauperes de residuo quanti, quàm de residuo delectabilis sustentantur. Secundum legem virtutis sobrietatis est distinguendum: nam vel quæritur de quanto, & quali licito, vel illicito.

41. d. c. nò
cogantur.
S. Leo Pa
pa & legi
tur Doms
nica. 3. ad
uentus.

CONCLUSIO II.

DE illicito magis abstinendum est à quali, quàm à quanto. Ratio est: quia maius peccatum esset tempore ieiunij comedere buccellam carnis, quàm comedere multa de licitis.

CONCLUSIO III.

DE quali, & quanto licito, non potest dari generalis regula, neque Ecclesia à quo magis esset abstinendum potuit definire: alij enim in quanto, alij verò in quali magis delectantur: edaces quærunt superfluitatem; alij paruo, modo sit delectabile, recreantur: istis maior virtus est abstinere à quali, quàm à quanto: aliis à quanto quam à quali.

D V B I V M I.

An diuites diebus ieiunij teneantur cibis pauperum vesci?

Ricar q.
6. vbi sup.

RE S P O N D E O: Non tenentur: & pater. c. non cogantur. d. 41. vbi habetur: Non cogantur diuites cibis pauperum

rum

DE ABSTINENTIA A CIBO. [Tol

rum vesci, vtantur consuetudine infirmitatis suæ, sed doceant se aliter abstinere non posse.

Quarta diffc. Licebitne aliquando diebus quadragesimæ carnibus vesci?

Castro v. bisu. hare si 2.

CONCLUSIO.

PROPTER inevitabilem necessitatem, atque fragilitatem, & evidentem languorem, vel impossibilitatem ætatis, licebit carnes tunc comedere. Definita est conclusio in Conc. Tol. 8. c. 9. vbi ita legitur, Quisquis sine euitabili necessitate, atq; fragilitate, & evidenti languore, seu etiam impossibilitate ætatis, diebus quadragesimæ esum carniū præsumperit attentare, non solum reus erit resurrectionis Dominiæ, verum etiam alienus ab eiusdem diei sancta communione, &c.

Hinc propter inevitabilem necessitatem poterunt in illa constituti carnibus vesci, & tenentur ad hoc in casu extremæ necessitatis, quando non suppetunt alia alimenta: & quia hoc est medium legitimum ad conseruandam vitam. APPEN. I

Arbitror tamen, quòd si nullus alius cibus esset, nisi panis cibarius, non liceret carnibus vesci, nisi per plures dies duraret inedia, vt in lōga navigatione, & in atroci bello, vbi deest victus. *Limitatio*

Hinc propter fragilitatem licet carnes manducare causa metu residui, vt illis, qui paulo ante morbo gallico, vel alia infirmitate laborauerunt, & sunt admodum fragiles: verum in iis, & sequentibus, & est consulendus medicus, & confessor. APPEN. 2

Hinc propter evidentem languorem instanter ægrotantibus integrum est carnibus vesci. APPEN. 3

Hinc propter impossibilitatem ætatis est licitum pueris ante usum rationis, & senibus in vltima ætate constitutis carnes ministrare, hoc probat Ecclesiæ vsus, quæ vt ex superioribus constat, nunquam voluit homines cum tanto detrimento ad ieiunium obligare.

Verum enimvero pueri statim post usum rationis, & senes ante vltimam ætatem ad abstinentiam carniū tenentur, licet à ieiunio sint liberi: nam quibus conceditur, propter debilitatē pluries comedere, nō subinde ab abstinentia carniū excusantur, cum abstinentia à carnibus semper fuerit in Ecclesia maxime venerabilis. APPEN. 4.

Quinta diffc. Qui à ieiunio, iusta causa interueniente, est liber, & potest sustentari escis ieiunio congruentibus, poterit ne omis, & lacticiis vesci?

S. Anto. 2. p. tit. 7. c. 10. §. 2. & Nau. vbi supra.

PECCABIT mortaliter, si illis escis prohibitis vratur. Ratio est: quia dispensatus, vt ante horam iustam prandeat, non videtur à ieiunio liberatus, nec iusta causa, quæ excusat ab integro ieiunio, videtur excusare ab omni parte illius: ieiunare enim prout potest, tenetur: præceptum namque Ecclesiæ, licet in totum seruari non possit, seruandum tamen est, quoad illam partem, quoad seruari potest: atque ita dispensatus, vt in die ieiunij pluries, quàm semel, comedat, non videtur dispensatus, vt carnes, & oua, vel lacticia manducet. facit text. in. c. cum dilecti. de dolo, & contum. vide ibi glo.

*Cordo. q. 168. His-
pane.* *Sexta diffc. Cui licet in diebus ieiunij vesci carne, ouis, lacticiis,
integrum ne etiam erit piscibus, & oleribus vis?*

CONCLUSIO I.

ILLI, quibus propter ægritudinem esus carniū conceditur, non peccant mortaliter, si piscibus, & oleribus simul vescantur. Ratio est: quia nullo iure hoc prohibetur, nec interdictum illis est vesci piscibus, simul cum illis.

Limitat. Cauendum tamen semper est pusillorum scandalum: cauendum & proprium nocumentum: nam tunc esset mortale, licet ex natura sua nullum sit peccatum, quòd infirmus cibus quadragesima vescatur.

CONCLUSIO. II.

SI lege aliqua speciali esset prohibitum simul illa comedere, esset tunc peccatum mortale. Et ratio est: quia ageret contra legem iustam talia prohibentem.

Nota quòd, stante hac lege, si infirmus non posset quidquam deglutire, & comederet parum piscis, loco condimenti, vt appetitum excitaret, dicens (*Veamos si con esto podre comer algo*) non peccaret: secus si, vt nutrimentum, vel sine causa dicta etiam parum piscis comederet: nam tunc, quia prohibitum est, peccaret: quemadmodum peccaret, qui sine sufficiēti necessitate, parum carnis cum ouis, vel piscibus in diebus prohibitis, aut sine illis, manducaret.

Cordo. v. supra. *Septima diffc. An diebus Dominicis quadragesima, sine bulla,
vel alia concessione, liceat ouis, & lacticiis vesci?*

DVAE sunt opiniones. Una affirmans noua; altera negans antiquissima; & securior.

CONCLUSIO.

NE QVA QVA M-possunt sine bulla, vel alia concessione particulari in Dominicis quadragesimæ oua, vel lactinia mā- ducari. Ratio est: quia non est lex particularis, quæ solis diebus ieiunij quadragesimæ præcipiat abstinentiam ab huiusmodi es- cis: imo est lex, quæ generaliter præcipit ad verbum abstinē- tiam ab iis: & habetur dist. 4. c. denique, & est D. Greg. & ubi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus.

Hinc neque licebit religiosis, & sacerdotibus secularibus in diebus Dominicis quadragesimæ virtute bullæ oua, vel lacti- cinia comedere: nam in bulla dicitur in diebus quadragesimæ etiam sine distinctione dierum ieiunij, & Dominicatum.

*Yes very vera
V. 2. ruy vera
V. 2. ruy vera
D. Greg.
APPEN.
Silu. 7bb
supr. nu.
27.*

DVBIVM II.

Quid de illis, qui vouerunt ieiunare quadragesimam?

PROPOSITIO I.

SI quando vouit, habuit mentionem seruandi ieiunium, vt ab Ecclesia præceptum est, tenebitur abstinere, vt dictum est in prima conclusione, si non habet bullam, & si habet, sequatur alios suæ qualitatæ, & statûs.

PROPOSITIO II.

SI quando omisit votum, habuit aliam intentionem actualem, aut virtualem, debet iuxta illam intentionem seruare vo- tum: tantum enim obligatur, quantum intendebat.

PROPOSITIO III.

SI autem dubius est quomodo vouerit, cum necessarium non sit, in dubiis securiorem partem tueri, quoniam satis est e- ligere tutam: contra faciens non erit de mortali peccato iudi- candus, nisi forte propter conscientiam erroneam.

Octaua diffic. Carnes die Sabbathi comedere est ne mortale peccatum.

CONCLUSIO I.

VB I non est consuetudo comedendi carnes die Sabbathi, mortale peccatum est. Definita est. c. quia dies. de con- secr. dist. 5.

Vbi est consuetudo, non erit mortale, vt in Insula Maioricarum, & Minoricarum, & aliis in locis. Ratio est: quoniam standum est consuetudini. lege. c. illa autem, dist. 12.

DVBIVM III.

Qui in sua patria carnes, vt dictum est, die Sabbathi comedebat, vbi hoc non est consuetum, poterit illis vesci?

RESPONDEO: Nequaquam quia peccabunt mortaliter. lege. c. quia dies: citatum, & c. illa. distinct. 2. qui verò veniunt de nouo ad patriam, vbi est talis consuetudo, animo totaliter habitandi, manducando illas non peccant, nisi voto, vel regulari obseruantia sint obligati. vide. c. fi. extra eod.

Nona diffie. Illi, cui integrum est, in die ieiunij carnes comedere, erit liber omnino à ieiunio?

TRES sunt opiniones. Prima est Caieta. vbi suprà. S. Thom. art. 7. & 8. & Naua. c. 21. suprà citato, ij affirmant esse liberū à præcepto ieiunij.

Secunda opinio est Medina. q. 5. & 12. vbi sup. qui tenet esse obligatum ad seruandum ieiunium in eo, quod potest, & in quantum potest: vnde de sententia eiusdem non est omnino à ieiunio liber: cui licet carnes manducare.

Tertia opinio est media. Victoriae vbi suprà. S. Thom. art. 4. & Pedraza cap. 3. sui confessionarij.

CONCLUSIO I.

Qui in diebus ieiunij iustè carnes manducare possunt, vt ab aliqua infirmitate præseruentur, & vires corporis, & salutem, quam modò habent, non amittant, non possunt pluries comedere, vel cœnare, nisi hoc expressè illis concedatur, vel iustam ad id etiã causam habeant: hoc modo sunt aliqui Principes: & Magnates, qui cum corpore valeant, carnibus ex dispensatione vescuntur: quoniam illis piscis continuus plurimum nocet, qui cœnare non possunt: & probatur conclusio regula celebri, quam affert Medina, quæ communiter approbatur, nempe, cum alicui fidei ob causam aliquam permittitur in die ieiunij ab Ecclesiastica regula in aliquo recedere, in

re, in tantum illi id permittitur, in quantum se extendit ipſius cauſæ indigentia.

Hinc ſi qui habeant iuſtam cauſam pluries comedendi, abſque hoc, quòd carnes comedant, vel laborantes, tenentur abſtinere à carnibus: perinde ſi habeant iuſtam cauſam, & ſufficientem ad comedendum carnes, & non ad pluries comedendum, abſtinere tenentur à pluritate refectionum: quid? quòd multoties iis priuilegiatis, multò ſalubrius eſſet, & ſaluti magis conſentaneum, ſi ſemel tantum in die comederent, & nocte collationem facerent: & in hoc ſenſu eſt veriſſima Medinæ opinio.

APPEN.

CONCLUSIO II.

QUI ratione præſentis infirmitatis iuſtam habet cauſam veſcendi carnibus, vt ſalutem, & vires deperditas recuperet, eſt omnino liber à ieiunio: & poteſt cœnare, & ſi opus fuerit pluries comedere. Ratio ex regula primæ concluſionis proximæ colligitur: quia ad hoc ſe extendit cauſæ indigentia, propter quam eſus carniſum fuit illi conſeſus.

DVBIUM IIII.

An, qui virtute bullæ in quadrageſima veſcitur ouis, vel carnibus ſatiſfaciat præcepto ieiunij ſeruando alias ieiunij circumſtantias?

Cord. vbi
ſupra.

RESPONDEO: Bulla expreſſè dicit comedentem oua, & lacticia ſatiſfacere præcepto ieiunij, ſi alias circumſtantias neceſſarias ſeruauerit: at verò de eo, qui veſcitur carnibus, nihil dicit.

APPEN. I

Hinc colligitur comedentem carnes non ſatiſfacere integrè præcepto ieiunij, quoad meritum, & omnimodam ieiunij obſeruantiam: licet non peccet, nec teneatur illud integrè obſeruari, niſi eo modo quem proxima difficultate declarauimus.

Hinc neq; ſatiſfaceret eidem præcepto comedens oua, ſi per bullam illi non concederetur: propter eandem rationem, qua comedens carnes non ſatiſfacit: quoniam eodem præcepto tempore quadrageſimæ carnes, & oua prohibentur: aliud namque eſt ſatiſfacere præcepto, aliud excuſari à culpa tranſgreſſionis neceſſitate, vel impoſſibilitate, vel ignorantia interueniente.

APPEN. 2

DVBIUM V.

*Quando in iubileo ponitur ieiunium. 3. dierum, poterunt habentes
bullam lucrari indulgentia ieiunando cum ouis, & la-
cticiis sicut in quadragesima?*

SVNT qui dicant ieiunandum esse, sicut ius commune præ-
cipit.

PROPOSITIO.

POSSUNT lucrari, & lucrantur indulgentias, ieiunando cū
ouis, & lacticiis, sicut in quadragesima habentes bullam. Ra-
tio est: quia habens privilegium comedendi oua, lac, & lactici-
nia, verè ieiunat, & satisfacit præcepto Ecclesiæ de ieiunio qua-
dragesimæ: quare eodem modo, si ieiunet, lucrabitur iubileum,
cū in iubileo solum præcipiatur, absolute, quòd tribus diebus
ieiunet: quòd confirmatur antiquissima Ecclesiæ consuetudi-
ne, quæ nullū discrimen inter ieiuniū iubilei, & quadragesimæ
constituit, nisi quòd habens bullam manducat oua, & consequi-
tur iubileum, & non habens bullam vescitur piscibus, & rigu-
rose seruat Ecclesiasticum ieiunium. Est tamen diligenter no-
tandum, aliud esse excusari à transgressione præcepti de ieiu-
nio, & aliud consequi plenariam indulgentiam, quæ ieiunanti-
bus conceditur: fieri enim potest, ut qui facultatem habet su-
mendi copiam frugum, & electuariorum excusetur, à transgres-
sione ieiuniorum, qui tamen non consequatur indulgentiam.
Ratio est: quia in communi non existimatur ieiunare.

ARTICVLVS II.

An sit de necessitate ieiunij vnica comestio?

SILVBEREK num. 9. duas affert opiniones. Prima dicit
in nullo iure caueri, ne pluries in die ieiunij comedatur, & ex
consequenti licere pluries comedere sine fractione ieiunij, mo-
do ex causa rationabili, & secundum consuetudinem eorum,
quibus cum viuitur, fiat. Secunda tenet geminata comestione
ieiunium solui, quia Ecclesiæ consuetudo hoc obtinuit, ut se-
mel tantum in die comedatur.

CONCLUSIO.

VNICA comestio est de necessitate ieiunij, & in præcepto.
Probarur conclusio, non solum communi consuetudine populi
Christiani, verumetiam ex eo, quòd Ecclesia ieiunium indixit,
tanquam à Patribus veteris testamenti acceptum, qui semel
in die ieiunij comedebant, idque ad vespèrā: & confirmatur per
e. qua-

quadragesima. de consecr. dist. 5. ubi dies Dominici abstinencia subtrahuntur, quæ subtractio, cū non sit in qualitate ciborū, vt supra diximus, erit in multiplicata comestione, quæ licita est in diebus Dominicis, & ex consequenti in diebus ieiunij prohibita.

Prima diffc. Vtrum cibi quantitate in vnica comestione ieiunium solvatur.

*Alex. Alē.
q. 104. m.
1. ar. 2. S.
Th. & re-
liqui vbi*

CONCLUSIO I.

SI homo sercula multiplicat, vt detineat tempus, ne ieiunio affligatur, is decipit seipsum, & ieiunium soluit: quia vt ex superioribus constat, hoc facit in fraudem legis ieiunij.

*supra.
Alex. est*

CONCLUSIO II.

EXCEDENS in quantitate cibi, vtcunque recedens ab æqualitate quantitatis determinatæ, non frangit ieiunium. Ratio est: quia non potuit determinari ab Ecclesia, quantum debeat fami in communi, propter diuersitatem locorum, & varietatem complexionis hominum, & ciborum distinctionem: excessus tamen manifestus minuit frequenter meritum.

Nota tamen diligenter hanc vnitatem prandij non esse futuram physicam, sed moralem: quia non est tempus aliquod præfinitum, in quo oporteat seruare vnitatem prandij.

Hinc cū aliquis in solenni conuiuio à principio comedit, quod sibi satis esse videbatur, quamuis multum temporis duret conuiuium licebit postea bellaria sumere. APPEN. I

Hinc quando aliquis coactus est surgere à mensa, in defecto prandio, licet temporis mora notabilis intercesserit, licetè potest resumere, quod deerat, seruata ieiunij integritate: quemadmodum interpositio, quæ fit in mensa, vel inter fercula, non impedit ieiunij integritatem. APPEN. 2

Alex. noster vbi supra, art. 3. limitat, dum modò non surgat à mensa, vt interim ludat, inquit, ad tale, vel vacet rebus impertinentibus: nam tunc solueret ieiunium: similiter frangeret ieiunium, qui cum intentione non iterum comedendi, vel actis gratiis, à mensa surgeret, si rursus comederet. Limitatio

Hinc etiam religiosi, qui tenentur, aut legere, aut ministrare in mensa, si aliquid interim præsumant, excusantur: iam enim censetur prandium pro omnibus inceptum: mihi tamen magis placet huiusmodi excusari ratione laboris futuri, cui sine magno labore ieiunij non sufficient, qua ratione famuli seculares APPEN. 3

lares ministraturi in solenni conuiuio, si aliquid præsumant, excusari possunt: in regularibus autem prandiis famuli ea licentia uti non possunt.

Doct. vbi
sup.

Secunda diffc. An potus frangat Ecclesiæ ieiunium?

CONCLUSIO.

Nihil eorum, quæ per modum potus, regulariter accipi solet, violat Ecclesiæ ieiunium: patet ex diffinitione ieiunij, quod solum dicitur abstinentia cibi, & non potus: & quia vt S. Tho. loco citato ait: potus magis sumitur ad alterationem corporis, & ciborum assumptorum digestionem, quam ad nutritionem: licet aliquo modo nutriat: quare licebit sepius bibere vinum, aut aquam interuiscendum, & mane, & vespere, quauis ad sustentandum se, & famem sedandam, bibatur: quicquid alij sine tex. & ratione ad id idonea, vt Nau. scribit, dicant: esto, venialiter peccaret, qui cœpta, & nondum finita digestionem biberet: non quòd ieiunium frangat, sed quia meritum ieiunij perdit: sicut qui immoderate in vna comestione, cibum assumit: agit enim actum inordinatum, nisi iusta causa scilicet, charitatis, pacis, societatis, sitis, aut alia similis actum reformet.

Notanter dicitur in conclusione, regulariter accipi solent: quoniam sunt quædam condimenta sorbilia, quibus potius, tanquam cibus, quam per modum potus utimur, & horum haustus proculdubio non est licitus: nam solueret ieiunium: vt si quis sorbere vellet ius, amidum, &c.

APPEN. I. Hinc ad videndum, an Ecclesiæ ieiunium soluatur, non est aspiciendum, an id confortet, aut nutriat: sed actum, sit ne comestio, an non.

APPEN. 2. Hinc intulit S. Tho. in. 4. vbi supra, quod licet odor confortet, & etiam nutriat, quæ fuit quorundam medicorum opinio, neque soluit ieiunium Ecclesiæ, neque naturæ, vt sic etiam confortatus possit accedere ad altare.

Doct. vbi
sup.

Tertia, diffc. An vsus comestibilium per modum medicine frangat Ecclesiæ ieiunium?

CONCLUSIO.

EA, quæ per modum medicine tradi solent, quæquam sæpè accipiuntur, Ecclesiæ ieiunium minimè solent, hæc conclusio intelligitur non solum de syrupis, & pharmachis, verum etiam

etiam de quibuscunque aliis condimentis, & electuariis, quæ vere per modum medicinæ assumuntur: omnium enim, vna est ratio: nam licet hæc palatum alliciant, & nutriant, præcipuus tamen vsus eorum non est ad nutriendum institutus, sed ad subueniendum alicui incommodo.

Est autem in iis omnibus tanquam certum statuendum, quòd exigua quantitas, quæ pro nihilo reputatur etiam absque necessitate sumpta non violat ieiunium.

Hinc prædicatores, lectores, imo etiam cantores insignes, pro conseruanda voce, aut gutture purificando, si aliquid mane accipiant, fraude cessante, non violant ieiunij præceptum. Ratio est: quoniam præterquam quòd illud est conueniens statui illorum, per modum medicinæ assumuntur.

Hinc si quis oris graueolentiâ laboret ieiunus, & oportet eum cum primariis negotia gerere, absque scrupulo potest aliquid præsumere: nam huiusmodi intra latitudinem medicinæ computantur.

Hinc non frangunt ieiunium Ecclesiæ, qui faciunt credentiam, & prægustant cibos dominorum suorum, vel infirmorum, quibus interuiunt: etiam mane: & etiam si cibi sint carnes vel oua, & in quadragesima. Ratio est: quia hæc non in cibum sumunt, sed vt debito officio suis dominis seruiant: hoc enim eorum statui competit.

APPEN. 1

APPEN. 2

APPEN. 3

Doct. loco
citra.

*Quarta diffc. An per vespertinam collationem Ecclesiæ
ieiunium frangatur?*

CONCLUSIO.

VESPERTINA collatio non frangit Ecclesiæ ieiunium, & integrum est illam sumere eo modo, quo Ecclesia permittit, quanuis nulla sit necessitas: itaque licet aliquis secundum legem naturæ sub nocte deberet abstinere à cibo, & potu, si collationem faciat, solito more, non violat Ecclesiæ ieiunium: nam siue per modum generalis dispensationis siue interpretationis, ab vniuersali Ecclesia, videntibus, & probantibus prælatis, hæc consuetudo iam recepta est.

Hinc non oportet omnino habere, aut intentionem fumen di per modum medicinæ, ne noceat potus: aut etiam quòd non nutriatur corpus, sed satis est velle assumere id quòd tradit Ecclesia.

Nota diligenter duo esse hic cauenda. Primum, circa qualitatem, ne illa sumantur, quæ per se ad nutriendum ordinantur: quales cibi sunt pisces, oua, &c. nam in iis, quanquam similis

quantitas

quantitas non violaret ieiunium, ratione tamen qualitatis, violaret Secundum est cauendum, ne sit tanta quantitas, qua corpus sufficienter possit refici: nam id in fraudem ieiunij assumeretur, & proculdubio esset mortale peccatum.

Animaduerte etiam non esse doctrinae communis praefigere iis mensuram, sed prudentiae timoratae, particularium: hoc tamen certissimum omnibus esse debet, quantitatem, scilicet futuram esse exiguam, & nihil referre vnus, aut plurimum esse specierum; neque est habendus scrupulus, si panis bucella interponatur.

D V B I V M I.

In vigilia Natiuitatis Domini potest fieri collatio sine violatione ieiunij cum quacunque quantitate fructuum?

QUIDAM Doctores tenent posse tali die collationem fieri cum quacunque quantitate fructuum. Et ratio illius est, quia iam consuetudine receptum, & Praelati non solum vident, & consentiunt, verum etiam talem collationem faciunt.

Nauius oppositum tenet c. 21. in Manuali, vbi dicit: peccare mortaliter huiusmodi homines: nam ita scribit: Idem videtur de illo, qui, facta meridie coena, sub noctem symbolo, seu collatione notabiliter immoderate vitur (quod frequenter fit in vigilia natalis Domini, praesertim in Lusitania, vbi multa ex saccharo confecta, & condita propinatur, quo reuera fraudatur ieiunium) & admittit veram coenam nomine collationis tecta, seu palliatam. arg. c. 2. iuncta glo. de consuet. lib. 6. haec Nauus & vide quae immediate praecedunt, vbi dicit peccare mortaliter, qui surgens a mensa cum voluntate amplius non comedere iterum reddit & comedit: & consuetudo, quam auctor contrariae sententiae allegat, non est mos populi Dei, ut dicit B. Aug. supra citatus, sed est mos populi cuius deus venter est, contra regulam Ecclesiasticam inductus, irrationabilis, vitiosus, & a vitiosis, & gulosis inductus: & est potius corruptela, quam consuetudo: & haec stante eadem legis ratione, iuri positio, praedudicare haud potest. vide. c. ex parte. & c. cum quanto extra de consuet.

D V B I V M II.

Qui semel collationem fecit, & rogatus ab amico iterum facit collationem, frangit ne ieiunium?

IDEM

IDEM Doctor cum alio doctissimo viro perpetuæ memoriæ digno opinatur, quod si hoc facit ad libitum sine aliqua occasione, peccabit venialiter, at verò ieiunij præceptum non violabit. Et ratio illius est: quia semel tantum in die comedit, cæterum si rogatus ab amico sumit iterum buccellam panis ad bibendum, ratione amicitia, non erit peccatum: hæc ille.

Ego verò, vt supra de alia opinione non auderem hoc consuleri, nec publice docere, & multo minus Hispano sermone prælo tradere: nam si non licet immoderatam collationem facere, vt modò diximus, & quantitas collationis debet esse parua, & exigua, quomodo licebit pluries collationem facere? vnde ex multis collationibus immoderata quãtitas sumetur, tũ si sumatur aliquid, & non ratione medicina, frãgit ieiuniũ, cur iste qui toties collationẽ facit, non franget: præterea neque ratione amicitia hoc licet: quoniã Ecclesia Christi I e s v spõsa cuius amicitia est nobis ad salutem pernecessaria, præcipit, vt semel tantum comedamus, & vt semel collationem faciamus permittit: quamobrem magis Ecclesiæ præcepto, & amicitia parendum est, quàm cuiusui, hominis amicitia obsequendum: quid? quòd daretur occasio gulosis, vt passim ad collationem se inuitarent, & periculo frangendi ieiunium se exponerent: tandem quia fatis amicitia lex tunc seruaretur, si rogatus ab amico solum biberet, & non comederet, quoniã potu ieiunium non frangitur: & circumstantes, visa ieiunij obseruantia, ædificarentur.

Quinta diffc. Integrum ne erit hora prandij consueta collationem sumere, & prandium in vesperam differre?

CONCLUSIO.

EST quidem integrum hanc conclusionem mihi persuasit: quoniam isto modo seruantur omnes illæ conditiones, quæ ad ieiunium, & ad vnitatem prandij sunt necessariae: imò iste modus ieiunandi, secundum se conuenientior est ad corporis afflictionem, quanuis alicui particulari fortè sit minus molestus.

Nota non licere summo mane ientaculum sumere, & prandium referre in noctem: propterea quòd isto modo plurimum labori ieiunij detraheretur. Cæterum si ad commoditatem itineris faciendi, aut gerendi negotij, illud fuerit necessarium, poterit illud sine scrupulo fieri.

DVBIVM III.

Qui mane comedit die ieiunij, tenetur illo die ieiunare?

PRO

PROPOSITIO I.

QVI ignoranter comedit, & inaduertenter, tali ignorantia, & inaduertentia, quæ à violando ieiunio excusat, tenetur illo die ieiunare. Et ratio est: quia non obstaate tali esu, perinde poterat ieiunare, & hora consueta vesci, ac si nihil comedisset. Naua. vbi suprâ.

PROPOSITIO II.

SI talis ignorantia aut inaduertentia non excusaret, non teneretur, mane ita comedens, ieiunare. Et ratio est: quia iam fractum ieiunium recuperare non potest illo die, & alio non teneretur: quemadmodum, qui omittit vno die preces horarias, non teneretur altera die recitare, vt ex superioribus constat.

Medi. & alij vbi su.

Sexta diffic. An qui pluries in die ieiunij comedunt, toties peccent, quoties vltra semel comedunt?

ET intelligitur titulus de refectionibus aliis à prima, quarum, quælibet per se sufficeret ad frangendum ieiunium.

DVÆ sunt opiniones. Prima dicit, quod toties homo peccat, quoties vltra semel comedit. Secunda opinio tenet, quod non peccatur contra præceptum de ieiunando, nisi per secundam comestionem, & non per alias subsequentes: dicitur contra præceptum de ieiunando, quia & per primam, & per alias refectiones subsequentes potest homo per intemperantiam, vt patet, peccare.

CONCLUSIO.

IN casu posito solùm per secundam comestionem, & non per alias subsequentes contra præceptum ieiunij peccatur. Patet primò: quia sola secunda refectio est, quæ ieiunium frangit, non tertia, nec aliæ subsequentes: nam quando istæ sumuntur, iam ieiunium erat per secundam refectionem fractum. Secundo, quia si detur homini præceptum de non transgrediendo aliquem limitem signatum, & transgrediatur, non solum vno, sed multis passibus, vltra limitem progrediendo, talis non peccat quoties passum passui addit vltra limitem præscriptum, sed in primo passu, quo limitem transit, peccat: ergo similiter in proposito peccabit, quamprimum, vltra limitem vnius refectionis comederit, qui fuit præfixus, & non toties, quoties vltra comederit: & intentionem Ecclesiæ non tendere nisi in refectionem solam, qua ieiunium frangitur, piè credendum est: non enim sunt iura amarè interpretanda, nec pœnalia sunt amplianda, sed restringenda.

Cur igitur, quoties caro in die ieiunij comeditur, peccatur, & non quoties pisces comeduntur?

RESPONDEO: In præcepto ieiunij duo includuntur. Primum est simpliciter negatiuum, scilicet, abstinentia à certo genere ciborum, vt pote, carniu: & quoties hæc violatur distinctis actibus, toties committitur nouum peccatum mortale: vt qui pluries in die comedit carnes. Secundum de vnitrate prædicti est quidem negatiuum, non simpliciter, sed in ordine ad integritatem Ecclesiastici ieiunij, qua sublata, non erit postea nouum peccatum, vt si pluries comedat: quemadmodum præceptum de castitate seruanda est simpliciter negatiuum, præceptum vero de virginitate est quidem negatiuum, sed in ordine ad integritatem carnis tuendam, qua semel sublata, non est postea speciale peccatum.

ARTICVLVS III.

Vtrum debeat esse determinata hora comedendi in die ieiunij?

CONCLUSIO.

CONVENIENTISSIME fait in ieiunio hora determinata. Ratio est: quia, vt sunt determinatæ horæ horis Canonicis, ita & ieiunio: debet enim esse conformitas in rebus ad diuinum cultum pertinētibus: nam si vnusquisque horam sibi determinaret, esset profectò confusio, & deformitas maxima, quæ ieiunij honestatem maxime diminueret.

Prima diffic. Vtrum hora non à conuenienter ieiunantibus assignetur?

PRIMUM nota, in principio nascētis Ecclesiæ ieiuniū vsque ad solis occasum tēdebat. Et ratio est: quia vt supra diximus Apostoli formam ieiunandi acceperunt ab antiquis patribus, quibus præceptum erat vsque ad vesperam ieiunium seruare: & ita discipuli Apostolorum per multa tempora seruauerunt. lege Eusebium lib. 2. histor. Eccles. c. 17. & Basil. sermo. 1. de ieiunio, & Dambr. serm. 33. & B. August. epist. 86.

Secundò nota diem ieiunij computari à media nocte prioris in mediam noctem sequentem: communi sententiâ, probatur iuxta definitionem. l. more Romano. ff. de feriis.

Alex. q. 103. S.
Th. ar. 7.
Med. q. 6.
& reliqui vbi supra
Alex. m. 1.

Alex. Alē. m. 2. S.
S. Th. & reliqui vbi sup.

Eusebio.
Basil.
Ambro.
August.

Tertiò nota horas numerandas esse non secundum modum occidentalium, sed Palæstinorum, qui computabant diem artificialem ab ortu solis: & ideo in horas inæquales distribuebatur in æstiuales, & hiemales.

CONCLUSIO I.

MAGIS congrua fuit hora nona ieiunio determinata. Probatum cum Alex. nostro, & cum S. Thom. loco citato: quia ieiunium est institutum ad carnis afflictionem pro satisfactione culpæ: & cum homines communiter hora sexta tunc manducarent, erat tempus protrahendum vsque ad horam nonam, vel circa illam, vt maiorem afflictionem ieiunantes sentirent: tum etiam vt Christi Domini passioni conformaremur, qui vsque ad horam nonam, quando inclinato capite emisit spiritum, fuit afflictus: nam qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis: atque ita hora nona debuit cessare ieiunij afflictio. & fuit confirmata hæc hora. c. solent. de conf. d. 1. vbi dicitur: non ante soluendum esse ieiunium, quam horæ vespertinæ essent celebratæ, & tunc hora tertia post meridiem, quæ erat nona ab ortu solis soluebatur.

Ad Gal.
la. c. 5.

APPEN.

Ioan. 4.

Hinc displicet sententia Siluest. vbi supra num. 11. dicitis: horam sextam finire in puncto meridiei & ibi incipere horam nonam: legimus enim in Euangelio Ioan. 4. horam septimam: nam in ea reliquit febris reguli filium.

CONCLUSIO II.

MODO apud nos sine scrupulo hora vndecima possumus prandere. Probatum: quia Romæ, & ferè vbique, non solum apud seculares, verum & apud aliquos religiosos observatur: nam cum hæc materia sit iuris positivi, sicut ventium consensu firmatur, ita contraria consuetudine infirmatur, & tollitur: vnde efficitur vt quod prius erat ius, non sit amplius de iuris necessitate: & quod prius, nefas erat, post modum licitum reddatur.

APPEN. I

Hinc, qui horam absque vlla causa notabiliter, præueniret, vt si hora octaua, aut nona pranderet, ieiunium violaret, & mortaliter peccaret. Ratio est: quia eadem consuetudo, tanquam necessarium ad integritatem ieiunij tradidit: vt hora debita seruetur.

APPEN. I

Hinc, iusta causa interueniente, vt pote, necessitate urgente, poterit absque periculo hora præueniri. exempli gratia, quia, si ea hora non comeditur, vel non suppetet prandium, vel nõ erit aptus locus ad prandendum, vel perdetur itineris, vel societatis commoditas, vel propter aliam iustam causam, similiter quando præ

do præ debilitate stomachi graue reputatur expectare horam, posset tunc hora aliquantulum præueniri.

Hinc ex sententia nostri Alex. loco citato. m. 3. si religiosi surgerent multò mane, & fatigarentur, possent ex dispensatione ordinis horam communem anticipare: & ratio quoque harum appendicum communis dari hæc potest, scilicet, quòd ex tribus, quæ ad ieiunium exiguntur, inter cætera, horæ determinatio est minus principalis, & ita, necessitate interueniente, vt dictum est, poterit absque periculo hora præueniri.

DVBIUM I.

Utrum frangente ieiunium qui ante dictas vespèras in quadragesima, vel in aliis diebus ieiunij, ante recitatam nonam, comedunt?

Nota. v. bi sup. & alij ante illum.

PROPOSITIO.

NON frangunt ieiunium, quanuis officiis diurnis addicti, id sine iusta causa, facere non debent. vt in. c. solent. de consec. dist. i. in sinuatur: neque ad dicendam nonam, vel vespèras tunc lege aliqua scripta, vel consuetudine obligantur singuli, qui ad horas Canonicas tenentur.

Secunda diffie. An sit resectio diferenda in die ieiunij, quousque homo per esuriam aut naturæ defectum, affligatur?

Med. vbi supra.

CONCLUSIO.

NON est hora ob talem causam, sed quando venit hora est resectio sumenda, etiamsi homo non esuriat. Ratio est: quia hoc modo meliùs, & commodiùs parsimonia victus seruetur, quam resectionem vsque ad esuriam differendo: quoniam in magna esurie auidiùs, ac minus temperatè resectio sumitur, hoc est consilium Calsiani. Secundo, quia tunc nullus ordo temporis seruetur: quoniam iuxta diuersam hominum complexionem, & naturalis caloris dissimilem actionem, alij alius tardiùs fame affliguntur, & quidam totam diem sine esurie transigunt, atque ita isti tenerentur illa die nihil comedere, quod est manifestè falsum. Et vltimò, quia tria, quæ diximus esse de integritate ieiunij: abstinentia à cibis vnica resectio: & quòd, hora comestionis non præueniatur, notabiliter possunt seruari, vt constat, sine esurie, & naturæ defectu.

Et regula sequens ad totam hanc materiam de ieiunio diligentissime notanda: quemadmodum in aliis diuinis præceptis etiam si aliquid videatur præter legem, aut contrarium illi, non subinde incurritur reatus mortalis culpæ, sed quando lex frangitur contra ipsius intentionem: ita præcepto ieiunii accidit, quod mirius interpretandum est: propterea quod, licet sit aliquando excessus aliquis in collationibus, aut defectus circa tempus definitum, non semper est mortale peccatum, hoc præsertim dico pro timoratis conscientis eorum qui firmiter decreuerunt seruare leges Diuinas, & Ecclesiasticas: hi quando ratione aliqua probabili ducuntur, vt aliquid remittant de ieiunio, non peccant mortaliter, licet aliquando venialiter decipiantur.

F L O R E S

T R A C T A T V S D E E L E E M O S Y N A.

HA CT E N V S de duabus partibus satisfactionis, restat, vt de tertia, quæ est eleemosyna differamus: & pro totius tractatus maiori intelligentia legendi sunt Doct. sancti, quos *S. Thom.* infra citabimus, & Scholastici Doctores dist. 15. & 6. & S. Tho. in eadem dist. & in. 2. 2. q. 32. & etiam dist. 45. vbi agit, de suffragiis, & in Decreto. dist. 45. c. & qui, & sequentibus, & dist. 86. c. nō satis. & d. 3. de pœnitentia. & D. Aug. in Enchiridion à. c. 70. vsque ad. c. 76. & Sumistæ omnes verbo eleemosyna. Med. C. eleemosyna. tract. 5. Naua. in Manua. c. 24.

In hac materia methodum, quæ in aliis seruata est, sequemur.

Q V A E S T I O I.

Quid, & quotuplex est eleemosyna?

Alex. Aia.
q. 105. m.
1. art. 1. S.
Tho. ar. 1.
& 2. Ric.
art. 2. q. 1.
Med. q. 1.
Siluest.
nu. 1. vbi
sup.

PR O P O N E N D A E primùm sunt duæ propositiones, quibus duæ diuisiones continentur.

P R O P O S I T I O I.

EL E E M O S Y N A vel sumitur primo pro re spirituali, siue tēporali, qua alicui necessitati, & miserix subuenitur: siue pro obiecto, vel re tradita, vt Siluest. docet, nempe, pro vestimento, cibo, &c. vt in. c. tria & in c. duæ. 45. dist. & Mart. 6. Cū facis eleemosynā, &c. & Luc. 11. Dare eleemosynā, &c. vel secundo accipi-

tur pro actu virtutis, quo fit illa subuentio. vt S. Tho. vbi supra,
& D. Bonauent. docent. hoc secundo modo sumpta eleemosyna
subdiuiditur sequenti modo.

PROPOSITIO II.

D. Bona. art. 2. q. 4. dist. 15. 4. dicit eleemosynam tribus modis
sumi: primo propriè, & dicitur opus pietatis impensum proximo
ad releuandam eius indigentiam corporalem: secundo sumi-
tur communiter, quale est omne opus pietatis proximo im-
pensum, siue corporale, siue spirituale: tertio accipitur commu-
nissimè pro omni opere misericordiæ: siue proximo, siue sibi
impensio, dicente D. August. Eleemosyna hominis debet inci- *D. Aug.*
pere à se metipso: iuxta illud Eccles. 30. Miserere animæ tuæ, pla-
cens Deo. hac diuisione posita, respondetur primæ parti tituli *Eccles. 30*
quæstionis sequenti conclusione.

CONCLUSIO I.

ELEEMOSYNA est opus, siue largitio rei necessariæ, facta
indigenti propter Deum, ex compassione. hæc est definitio elee- *Alex. est.*
mosynæ, quam tradit noster Alex. quam etiam amplexi sunt. S. *ar. 2. vbi*
Tho. & reliqui in hac definitione insinuatur causa efficiens, *sup.*
operans, cum dicitur opus, nam opus ab operante efficitur, &
materia ex qua, cum dicitur rei: & materia circa quam, cum
apponitur indigenti: & causa motiua, vbi dicitur ex compassio-
ne: & formalis: cum dicitur necessaria: & finalis, voce propter
Deum, qua etiam voce colligitur hanc definitionem non cõpe-
tere cuicumque eleemosynæ, sed perfectæ duntaxat, quæ meri-
toria est apud Deum. ex hac definitione colligit Medina se-
quentes appendices.

Hinc non erit propriè eleemosyna id, quod Clericis pro ce-
lebratione Missæ, vel pro sepultura, atque aliis officiis exercen-
dis, exhibetur. Et ratio est: quia omnium ministrorum. Ecclesiæ,
indigentia seclusa, debetur eis propter huiusmodi officia, siue *Luc. 10.*
ministeria stipendium suum: vt patet Luc. c. 10. Dignus est ope-
rarius cibo suo & Paul. 1. Cor. 9. Neque enim alligandum est os
boui trituranti. *I. Cor.*

Hinc clerici, licet sufficiens patrimonium habeant, non te-
nentur gratis Ecclesiæ ministrare, & possunt completo ministe-
rio, iudicis officium implorando, & actione vtendo, quam ha-
bent contra eos, ad quorum instantiam officium fecere, iura
eis debita exigere. *APPEN*

APPEN. 3 Hinc beneficiati, Ecclesie ministrantes, dominium acquirunt fructuum, & oblationum, aliarumque rerum, quas ob prefatum ministerium accipiunt.

In explicatione generis, & differentie huius diffinitionis, non est, quod immoremur, sed secundam partem tituli questionis declaremus.

CONCLUSIO II.

ELEEMOSYNA est vel corporalis vel spiritualis: & utraque in alias septem diuiditur. Prima pars probatur ex diffinitione posita: nam cum eleemosyna fiat ad releuandam hominis indigentiam, & miseria, & indigentia sit duplex, vna corporalis, alia spiritualis: duplex quoque erit eleemosyna, vna corporalis, alia spiritualis. Probat ut secunda pars conclusionis, nempe, esse septem eleemosynas spirituales, & totidem corporales: nam, cum eleemosyna sit opus misericordie, quae respicit miseriam, ut illam releuet, & sint septem numero miseriae, corporales, erunt eleemosynae septem, & omnes sequentibus versibus comprehenduntur, quos Alex. noster, & S. Tho. art. 2. & alij afferunt.

Corporales. Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

Spirituales. Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora.

Miseriarum autem, tam corporalium, quam spiritualium numerum mirabiliter, ut solent colligunt, Alex. & S. Tho. vbi supra, & cum istae omnibus sint satis peruia, & perspicuae, non opus est, in iis diutius immorari: & nota omnes alias miseriae, & defectus, ratione quorum miserendum est, ad dictas septem miseriae reuocari, tanquam ad ea, quae frequentiora, & communiora sunt.

*Alex. m.
1. ar. 3. re-
liqui vbi
sup.*

Prima diffc. Cuius virtutis eleemosyna est actus?

CONCLUSIO.

EST actus, siue opus misericordie. Et ratio est: quia misericordia est virtus moralis inclinans ad miserendum ordinate patientis aliquod malum, vel defectum, & ei subueniendum, & eleemosyna talis est, ut ex diffinitione posita constat: quod etiam ex nominis etymologia confirmatur: nam verbum eleemosyna idem sonat quod miseratio ut enim miseratio latine à verbo misereor deducitur: ita etiam Græce eleemosyna, à verbo Græco eleos, idest, misericordia deriuatur.

Secunda diffc. Potest ne esse aliarum quoque virtutum actus?

CON

PO T E S T quoque esse aliarum virtutum actus. Ratio est nam, vt dictum est de oratione, & de ieiunio, quæ secundum diuersas considerationes diuersis virtutibus ascribuntur: ita theologandum est, de elemosyna: nam, vt misericordia est effectus charitatis, & elemosyna, mediante misericordia, effectus charitatis est: dicitur quoque actus iustitiæ, quatenus misereri ad puniendum ordinatè, ad iustitiam pertinet: & quatenus per ipsam subuenitur in extrema necessitate existenti, actus iustitiæ legalis est, lege. c. omnis, &c. qui emendat. 45. dist. est etiam actus virtutis pœnitentiæ: nam est pars satisfactiois, quatenus per illam satisfacimus pro peccatis, &c.

Tertia diffc. Est ne elemosyna spiritualis præstantior, quàm corporalis?

S. Th. art. 3. Ric. q. 1. & rebo qui vbi sup.

CONCLUSIO. I.

SI elemosyna simpliciter consideretur, elemosyna spiritualis potior est corporali: ratio sumitur ex parte finis, ad quem ordinatur: quoniam spiritualis ordinatur ad salutem animæ, quæ est multò præstantior corpore, ad cuius salutem corporalis elemosyna refertur: & actus, siue effectus spirituales sunt multò præstantiores corporalibus, qui sunt quodam modo serviles: & confirmatur auctoritate D. Aug. & habetur. c. duæ. 45. dist.

August.

CONCLUSIO II.

SI secundum aliquem particularem casum comparètur, quædam elemosyna corporalis, erit spirituali anteposenda. Ratio est: quia magis est iam morienti subueniendū, quàm docendum & egenti, vt inquit Arist. 3. lib. Topico. c. 2. Melius est ditari, quàm philosophari, licet philosophari sit simplicitet melius: etiã melior est continentia, quam vxori commisceri, & tamè, vxore petente, continentia est dimittenda, & vxori satisfaciendum. Præterea vita contemplatiua melior est, quàm actiua, dicente Christo I e s u, Maria optimam partem elegit: & tamen, si necessitas postulauerit, relicta contemplatiua vita, actiua est exercenda. Similiter iudicandum est de elemosyna corporali. Et ratio est: quia quæ sunt de consilio, prætermittenda sunt,

Luc. 10.

propterea, quæ sunt de præcepto, quando non possunt se simul compati: siquidem consilia intelliguntur, saluis præceptis, etiam si alioquin consilia sint de meliori bono, & quando necessitas exigit, minus bonum exerceri debet: nam, quod tunc prætermittitur, non est bonum, sed illicitum.

Q V A E S T I O II.

De utilitate, & efficacia eleemosynæ.

Alex. q.

114. S.

Tho. ar. 4

Ricard. q.

3. Med. q.

2. & reli

qui vbi su

pra.

Basi.

Chrysof.

Matth. 25.

Cypria.

Ambro.

AD publicas conciones habendas, & populum excitandum, vt largas eleemosynas pauperibus largiantur, præter Doctores scholasticos citatos, lege sanctos Patres, qui de dignitate, utilitate, necessitate & efficacia de laudibus eleemosynæ mirabilia memoriæ tradiderunt. Præsertim sequentes D. Basilium in Homilijs de diuite epulone, Chrysof. super Matth. c. 25. Vbi Christus numerat opera misericordiæ: & Homilia 21. & Homi. 32. & sequentibus ad populū Antiochenum. Cypria. serm. 1. & in lib. contra Iudæos colligit ferè omnia loca sacre Scripturæ, vbi agitur de laudibus, & utilitate eleemosynæ. & Ambros. serm. 30. & 31. & alios Patres.

Alex. &

reliqui v-

bi supra.

Prima diffie. An eleemosyna sit utilis?

CONCLUSIO.

INNUMERABILES ferè sunt eleemosynæ fructus, & utilitates. hæc cōclusio, enumeratis aliquot utilitatibus, patet. Primò temporaliter vitam conseruat, quæ omnibus est in votis. Psalm. 40. Beatus vir, qui intelligit super egenum, & pauperem, &c. Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra, &c. Dominus opem ferat illi super letum doloris eius. Secundò auget temporalia, quæ nemo spernit, non attendens cælestia. Prouer. 11. Alij diuidunt propria, & ditiores sunt, alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt. Tertio liberat à culpa. Luc. c. 11. Quod superest, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Quarto liberatum à culpa contra diabolum defendit. Eccles. 29. Eleemosyna super scutum potentis, & super lanceam aduersus inimicum tuum pugnabit. Quintò protegit à peccato. Eccles. 3. Ignem ardētem extinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis. Sextò, illuminat intellectum, & sanat affectum. Isai. 58. Frange esurienti panem tuum, &c. tunc erumpet quasi mane lumen tuum, ecce illuminatio

natio intellectus, & sanitas, tua citius orietur, en tibi sanatione affectus. Septimò, gratiam conseruat. Eccles. 29. Eleemosyna vi- *Eccles. 29*
 ri, quasi sacculus cum ipso, & gratiam hominis, quasi pupillam
 conseruabit. Octauo, liberat à morte. Tob. 4. Eleemosyna ab *Tob. 4.*
 omni peccato, & à morte liberat, & non patietur animas ire in
 tenebras. Nono, perducit ad gloriam. Matth. c. 25. Venite bene- *Math.*
 dicti, &c. esuriui, &c. & Isaia 59. Frange esurienti, &c. & gloria *25*
 Domini colliget hæc. Et alia multa effecta, quæ ex sacris literis *Isai. 59.*
 poteris facillè colligere, producit eleemosyna, si fiat cum debitis *41 d. c.*
 circumstantiis in charitate: est quoque utilis non solùm hîc, ve- *per syno-*
 rum & in futuro. 1. ad Timo. 4. Pietas ad omnia utilis est, pro- *niam.*
 missionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ, & Eccli. 20 Est *1. Timo. 4*
 datum cuius retributio duplex: hîc, scilicet, & in futuro. *Eccli. 20.*

Secunda diffc. Est ne utilis existenti in mortali, & mortuis, qui sunt in purgatorio, & damnatis? *Lege. 13. q. 2. c. non existime- mus, & c. anima, & c. tempus, & 24. q. 2. c. sane.*

PROPOSITIO.

OMNINO idem dicendum est, quod de orationis utilitate, & efficacia circa eisdem supra scripsimus: relege illa, & statim omnia habebis ad manum.

Tertia diffc. Eleemosyna est ne efficacæ ad comparandum gratiæ, & gloriæ augmentum?

CONCLUSIO.

EST quidem maximæ efficacæ ad cumulum gratiæ, & gloriæ augendum, si cum debitis circumstantiis fiat: est namque opus virtutis debitis circumstantiis munitum cui debetur præmium: & Christus Redemptor noster, Matth. 25. promittit regnum cælorum impendentibus sibi prædicta misericordiæ opera: sibi, inquam, id est, suis pauperibus: sic enim ibidem Dominus dixit: Quod vni ex minimis his fecistis, mihi fecistis, & *Doct. vbi supra.*
 Matt. 10. Quicumque potû dederit vni ex minimis istis calicem aque frigidæ tantum in nomine discipuli: amen dico vobis non *Matt. 25.*
 perdet mercedem suam. lege c. 4. Tob. *Matt. 10.*
Tob. c. 41.

Quarta diffc. Quæ nam sunt circumstantiæ, quæ ad supradi- ctum effectum desiderantur? *Alex. vbi supra. m. 5 art. 1.*

CONCLUSIO.

SE Q V E N T E S circumstantiæ præcipuè desiderantur, scilicet, svt in charitate & continuè, & occultè, & discretè, & suaviter, & velociter, atque etiam abundanter fiat: probatis singulis circumstantiis, clara erit conclusio. Primam circumstantiam, nempe, vt fiat in charitate probat B. Paul. 1. ad Corinth. 13. Si distri. buero, in cibos pauperum, omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Secunda, scilicet Eccles. 11. continuè, probatur. Eccle. 11. Mitte panem super transeuntes aquas, & postea semina sementuum. & vespere ne cesser manus tua. & Proverb. 21. Qui iustus est retribuet, & non cessabit. Tertia occultè, hæc constat Proverb. 21. Munus absconditum extinguit iras, & donum in sinu indignationem maximam. & Eccles. 29. Conclude eleemosynam in sinu pauperis. Et Matth. 6. Cum facis eleemosynã, noli tuba canere ante te, &c. vt sit eleemosyna tua in abscondito, &c. Quarta discretè, hæc colligitur ex c. 12. Eccles. Si bene fecerit, scio cui feceris, &c. bene fac humili. & non dederis impio, &c. Quinta est suaviter, hæc quoque elicitur ex c. 18. Eccles. Filii in bonis non des, querelam, & in omni dato non des tristitiam verbi mali. & c. 4. declina pauperi sine tristitia aurem tuam. & ad Rom. 12. Qui miseretur, in hilaritate. & 2. ad Cor. 9. Hilarem enim datorem diligit Deus. Sexta est velociter, quam etiam sacra Scriptura docet. Eccle. 4. Fili eleemosynam pauperis ne defraudes, &c. & sequitur, Cor. inopis, ne afflixeris, & non protrahas datum angustianti. & Proverb. 3. Non dicas amico, vade, & reuere, & cras dabo tibi, cum statim possis dare: vnde qui cito dat, bis dicitur dare. Vltima circumstantia est abundanter, iuxta possibilitatem. & constat Tob. c. 4. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impartiri stude: propter hanc vltimam circumstantiam, erit sequens difficultas declaranda, quæ ex iis quæ infra dicentur, latius patebit.

S. Tho. ar.
vlti. vbi
sup.

*Quinta diffic. Estne eleemosyna abundanter
facienda?*

EX parte dantis, & ex parte recipientis est eleemosyna consideranda.

CONCLUSIO I.

ELEEMOSYNA abundanter iuxta proportionem facultatis ipsius dantis est facienda, & est laude digna. patet ex Tob. c. 4. modò citato. & Luc. c. 21. vbi laudabit Christus IESVS viduz

viduz eleemosynam, quæ ex eo quod deerat illi, omnem vestum, quem habuit, misit in gazophylatium.

Sunt tamen obseruanda, quæ infra dicentur de eleemosyna faciendâ ex necessariis.

CONCLUSIO II.

DARE eleemosynam indigenti abundanter ad superfluitatem. vt si diues, malum & peccatum est. Ratio est: quia finis eleemosynæ tunc est indebitus: finis enim proprius, & debitus eleemosynæ est subuentio, non superfluitas: & cuius rei finis malus est, res quoque ipsa mala est. APPEN. I

Hinc si detur indigenti talis eleemosyna, vt ex superfluis eleemosynam aliis tribuat, & vt sit eorum, quæ supersunt fidelis dispensator, non erit talis eleemosyna vitio danda: quemadmodum multa Ecclesiis hoc modo abundatissimè legata sunt: melius tamen multò esset pluribus indigentibus subuenire: iuxta glos. i. Cor. 13. Si distribuero in cibos pauperum, &c. quod experientia in ecclesiarum diuitiis satis, superque confirmat.

Hinc si detur siue consanguineo, siue alteri abundanter, solum ex liberalitate, nec erit vituperabile, neque peccatum, dum modò fiat hoc sine scandalo: hoc dixerim propter Episcopos, & clericos. APPEN. 2

Sexta diffie. An eleemosyna parua cum magna charitate sit magis meritoria, quàm eleemosyna magna cum minore charitate?

CONCLUSIO I.

CÆTERIS paribus, maior eleemosyna est magis meritoria. Ratio est: quia, vt, qui in fert maius incommodum proximo, cæteris paribus, magis peccat, ita à contrario sensu, qui maiorem confert eleemosynam, magis meretur. Secundo quoniam qui habet melius obiectum, cæteris paribus, melius operatur, & qui magis dat, habet melius obiectum, & tandem quia maior eleemosyna, cæteris paribus, est magis pœnalis, & ex consequenti magis meritoria.

CONCLUSIO II.

COMPARANDO istam maiorem quantitatem non secundum se, sed per comparisonem ad dantem. v. g. si dat diues multum

multum auri in eleemosynam, alius vero pauper dimidiam partem dat, tunc pauperis eleemosyna melior est. Pater à contrario: quia furari à rege 10. talenta, non est maius peccatum, quàm furari à plebeio. 5. talenta: & confirmatur Luc. 21. Vidua hæc pauper, dixit I. A. S. V. S. plusquàm omnes misit: nam omnes hi ex abundantia sibi miserunt in munera Dei: hæc autem ex eo, quod deest illi, omnem victum suum, quem habuit, misit.

CONCLUSIO. III.

SI sit excessus in charitate, meritum est maius, etiamsi datum sit minus. Ratio est: quia charitas est radix meriti, & magis debemus considerare quantitatem charitatis, quàm eleemosynæ quantitatem. v. g. dat aliquis eleemosynam, vt duo, cum charitate vt quinque, alius contra eleemosynam vt quinque, cum charitate, vt duo: magis meritoria est prima, quàm secunda eleemosyna. & confirmatur autoritate D. August. super Psal. 125. dicentis: Deus magis respicit affectum, quàm datum & Beda lib. 5. super Lucam cap. ultimo. & B. Ambro. lib. offic. c. 3. Affectus tuus operi tuo nomen imponit, & propterea affectus tuus orationem tuam diuitem, vel pauperem facit.

D. Augu.

Beda.

B. Ambr.

APPEN. I

2. Cor. 8.

Hinc, cæteris paribus, ex parte charitatis maior eleemosyna maius meritum habet: neque enim id negarunt præfati sancti, quod docet B. Paul. 2. ad Corinth. 8. Si enim voluntas prompta est secundum id, quod habet, accepta est, non secundum id, quod non habet.

APPEN. 2

Hinc, quando aliquis, sine charitate, dat eleemosynam, tantò magis prouocat Dei misericordiam, de congruo, quantò magis dat ex visceribus naturalis misericordiæ, propter Christum.

*Septima diffie. Monachi, & moniales, & pauperes priuantur
ne merito istarum eleemosynarum?*

HANC difficultatem proposuit, vt consolaret prædictos: nam religiosi, & religiosæ abnegarunt proprias voluntates, & vouerunt paupertatem, nec possunt eleemosynam, vt infra dicitur, sine licentia suorum superiorum elargiri, & pauperes vnde eleemosynam dent, non habent, cum necessaria illis deficient.

CONCLUSIO.

NVLIVS iis operibus misericordiæ priuatur: tã enim monachi, quàm clerici, quàm diuites, quàm pauperes, omnes possunt facere

facere magnas misericordias, si magnam habent charitatem: dicit enim D. August. super Psal. 36. in versu, Iustus autem miseretur, & commodat: Habet semper, unde det, curus pectus est plenus charitate: si externam substantiam dat, si non habet, voto adiunat: item dicit, voluntatem bonam, & charitatē idem esse: voluntas enim bona thesaurus pauperum.

Hinc enim si aliquis habuit voluntatem efficacem ad dandum centum, & non dedit: quia non potuit, tantum meretur, ac si dederit, centum. APPEN. 1

Hinc B. Petrus dixit. Ecce nos reliquimus omnia: & Christus eius confirmat dictum: Vos qui reliquistis omnia: propter ea quod, qua voluntate pauca, quæ habebant, reliquerunt, reliquissent & omnia, si rerum omnium domini fuissent. APPEN. 2
Math. c. 19.

Hinc religiosi, & cæteri supradicti multa merita congregarent sibi, si quoties vident pauperes, actum misericordiæ, & charitatis elicerent. dicentes ex corde intra se: utinam ego possem tuas indigentias, vt decet, releuare: quod cum non faciant, incredibili meritorum thesauro priuantur. APPEN. 3

Octava diffc. An eleemosyna sit efficax ad satisfactionem pro peccatis.

CONCLUSIO.

VALER, & est efficax eleemosyna ad satisfaciendum pro peccatis. Et ratio est: quia est opus pœnale factum cum charitate, & tertia pars, vt cõstat, satisfactionis, quæ imponitur à confessario in satisfactionem pro peccatis: patet etiam ex sacra Scriptura Danielis. c. 4. Peccata tua eleemosynis redime: vbi peccatum, pro pœna peccatis debita accipitur, vt 2. Mach. c. 2. Macha. 11. Sancta & salubris, &c. vt à peccatis, id est à pœna pro peccatis debita, soluantur. Daniel 4
2 Macha. 11.

Nona diffc. An qui pauperi extremam necessitatem patienti eleemosynam tribuit, pro peccatis satisfaciatur?

RATIO dubitandi est: quoniam non voluntate, sed ex necessitate, & præcepto talis eleemosyna fit.

CONCLUSIO.

TALIS eleemosyna est satisfactoria, & ex eo, quod fit in præcepto, non perdit suam utilitatem. Et ratio est: quia hæc melior esse videtur, quàm quæ fit citra necessitatem extremam:
nam

nam hæc secunda est propter primam omitrenda: & quia omittens primam, grauius peccat, quàm omittens secundam: quare magis merebitur, & satisfaciet, faciens primam, quàm secundam: etiam si ratione præcepti, vt infra dicitur, debeat: quoniam Deus, non solum acceptare dignatur, quæ homo ex voluntate facit: verum etiã vitam æternam iis, qui mandata eius seruauerint, sæpè in sacris literis promisit.

Matt. 19.

Decima diffie. An eleemosyna corporalis habeat effectum spiritualem?

CONCLUSIO I.

Eccles. 29

SI corporalis eleemosyna, secundum suam substantiam consideretur, non producit spiritualem effectum. Ratio est: quia tantum supplet corporales proximorum defectus: tum etiam, cum spirituale sit nobilius corporali, tunc effectus esset sua causa nobilior, quod philosophia non patitur.

CONCLUSIO II.

TALIS eleemosyna ex parte suæ causæ benè producit effectum spiritualem, vt quando propter Dei, & proximi dilectionem fit. Et ratio est: quia habet meritum coram Deo. vnde Eccle. 29. legitur. Perde pecuniam propter fratrem pone thesaurum in præceptis Altissimi, & proderit tibi magis, quam aurum.

Eccles. 29

CONCLUSIO III.

SI secundum suum effectum consideretur, producit quoque fructum spiritualem. Ratio est: quia pauper, cui fit subuentio, mouetur ad orandum pro benefactore: vnde ibidem subiungitur. Conclude eleemosynam in sinu pauperi, & hæc pro te exorabit ab omni malo.

Vndecima diffie. An eleemosyna habeat efficaciam ad remittenda peccata, & conferendam gratiam eo modo, quo sacramenta?

SVNT quædam præmittenda: & primum est, eleemosyna, vel sumitur secundum substantiam, siue materialiter, quod idem est: vel secundò sumitur formaliter: primo modo potest esse in homine existente in peccato mortali: secundo modo præsupponi

supponit pœnitentiam, & charitatem: est enim charitas forma pœnitentiæ.

Secundo nota diuersimodè posse intelligi per eleemosynam remitti peccata. Primò, ex opere operato, sicut per sacramenta. Secundo formaliter, sicut lux expellit tenebras, calor frigiditatem, & contritio expellit peccatum. Tertio, quòd expellat peccata, id est peccatorum pœnam, ita intelligitur locus 2. Machab. 3. Mach. 12. Ut à peccatis soluantur. Quarto & ultimo, quòd eleemosyna remittat peccatum, tanquam mortuum, in quantum inclinât Dei misericordiam ad remissionem peccatorum, his positis, sit.

CONCLUSIO I.

HÆRETICVM est dicere per eleemosynam remitti peccatum, tanquam mortuum, id est in quantum, inclinât Dei misericordiam ad remittenda peccata sine pœnitentia: hæresis ista est per se manifestissima, iuxta illud ad Galat. 5. Manifesta sunt opera carnis, &c. Quæ prædico vobis, sicut prædixi quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur: scriptum est enim, Luc. 13. Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Ite D. Aug. infra in fine difficultatis, & S. Tho. in 4. dist. 21. q. 2. art. 2. D. Aug. q. 1. & latius. dist. 46. q. 2. art. 3. q. 4.

CONCLUSIO II.

ELEEMOSYNA secundum substantiam suam non remittit peccata, sed sacramentum. Ratio est: quia hoc privilegium est sacramentorum: & in Ecclesia Dei non sunt nisi septem sacramenta. Dices remittit peccata, sicut in martyrium: hoc non solum falsum, & temerarium est, verum etiam erroneum: quoniam de martyrio est hoc speciale: quia baptismus sanguinis est. *Dubium.*

CONCLUSIO III.

ELEEMOSYNA, siue materialiter siue formaliter sumatur, non remittit peccata, patet ex primo notabili: non materialiter, quoniam hoc modo potest esse in homine existenti in peccato mortali: formaliter verò præsupponit pœnitentiam, & charitatem, quæ operit multitudinem peccatorum.

CONCLUSIO IIII.

ELEEMOSYNA formaliter sumpta, & purgat peccata, quo ad pœnam: & gratiam auget, & conseruat, & licet hoc com-

mune sit omnibus operibus meritorijs, specialius tamen operibus misericordiae, & de quibus modò disputatur, competit. hæc conclusio est communis omnium sanctorum: propterea enim commendatur eleemosyna. Daniel. 4. Peccata tua eleemosynis redime. lege D. Aug. Psal. 36. concione secunda. in verba: Iustus miseretur, & retribuet, & super Psal. 125. Qui seminant in lachrymis, & super Psal. 102. & confirmatur Prouerb. 19. Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis. lege etiam S. Tho. in. 4. dist. 15. q. 2. art. 2. q. 2.

CONCLUSIO V.

ELEEMOSYNA quocunque modo sumatur, siue materialiter, siue formaliter, non est infallibilis dispositio, vt faciens eleemosynam, saluetur. Ratio est: quia licet eleemosyna sit motiuum ad hoc, quòd Deus misereatur, tamen ex sacra Scriptura infallibiliter non habemus talem regulam: multi enim facientes eleemosynam, damnantur: deinde quia sicut loquitur Scriptura de fide, ita loquitur de eleemosyna, vt Marci vlti. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: & quemadmodum iste locus intelligitur, seruatis seruandis, nempe, si non ponat obicem peccati mortalis, saluabitur: ita etiam loca sacrae Scripturae, quæ de eleemosyna loquuntur intelligenda sunt, seruatis seruandis, scilicet, quòd non ponat obicem peccati mortalis.

CONCLUSIO VI.

VIRI misericordes, qui ex pietate maximè propter Deum, faciunt crebra misericordiae opera, vt plurimum saluantur, & ante mortem accipiunt pœnitentias, siue faciant eleemosynas existentes in gratia, siue in peccato, dummodo peccent ex fragilitate, & non ex contemptu. hæc conclusio meo iudicio est communis omnium Sanctorum, & Theologorum omnium: patet Matth. 5. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur, & Prouerb. 14. Qui miseretur pauperis, beatus erit.

Hæresis. Hac difficultate destruitur hæresis eorum: qui tempore D. Aug. affirmabant, homines quantumcunque essent peccatis refferti, saluari per opera misericordiae sine pœnitentia: contra quos agit D. August. lib. 21. de ciuitate Dei. c. 22. & c. vltimo, & in Enchiridion. c. 73. & 6. & 7. vide Castrum verbo eleemosyna contra hæreses.

¶ HÆC q. absoluetur, positis aliquot difficultatibus.

Prima diffc. An eleemosyna sit sub præcepto?

CONCLUSIO.

ELEEMOSYNA est sub præcepto legis naturæ, diuinæ, & humanæ. Probatur prima pars de lege naturæ: quia lex naturæ præcipit, vt fratres verè diligamus, non tantum affectu, verum etiam effectu, iuxta illud 1. Ioan. 3. Filii, non diligamus verbo, nec lingua tantum, sed opere, & veritate: & eadem lege, quæ nobis in necessitate existentibus iussu fieri volumus, debemus & aliis similiter facere. Secunda pars de lege diuina constat Deut. 15. Nō deerunt pauperes in terra habitationis tuæ, idcirco ego præcipio tibi, vt aperiās manum fratri tuo, egeno, & pauperi, qui tecum versatur in terra, & Matt. 25. vbi improperebit Dominus malis defectus operū misericordiz: & vltima pars est definita in iure Canonico cap. fratrem nostrum, & c. non satis. 86. dist. & c. omnis 7. q. 1.

Hinc, qui assereret nunquam hominem obligari ad dandam eleemosynam, esset hæreticus.

*Alex. Ale.
q. 113. S.
Tho. Ric.
q. 2. Me-
dm. q. 3.
& reliqui
vbi supra.
Doct. vbi
supra.*

1. Ioan. 3.

*Deut. 15.
Matt. 25*

APPEN.

Secunda diffc. Quando hoc præceptum obligat sub reatu peccati mortalis.

CVM hoc præceptum sit affirmans, merito hoc quæritur, & sunt primò ad meliorem explicationem eorum quæ in tota hac. q. sequuntur, aliqua præmittenda.

Tria sunt genera bonorum ex parte dantis eleemosynam: nam quædam sunt necessaria ad sustentandum dantis, & familiæ suæ naturam, alia verò sunt necessaria ad sustentandum statum.

Tertiò sunt quædam nec ad primum, nec ad secundum necessaria & dicuntur superflua. Primo modo necessaria sunt illa, sine quibus vitam suam, & suorum nemo conseruare potest: & quod, iis demptis, superest superfluum naturæ vocatur. Secundo modo necessaria dicuntur omnia, quæ desiderantur ad vitam statumque decentem suum, suorumque, habita ratione casuum, eorum duntaxat, qui probabiliter timeri, vel expectari debent: atque etiam eorum, quæ pertinent ad sustentandos, filios, & filias, mancipia, famulos, hospites, conuiuia, munera honesta, magnificentias moderata: & hæc non consistunt in

puncto indivisibili: sed habent latitudinem, eò maiorem, quò maior est status in vno enim plus, in alio autem minus sufficit, quod istis deductis superest superfluum status, siue persona, nuncupatur: quod sub tertio membro diuisionis positæ continetur.

Triplex est indigentia, siue necessitas ex parte pauperis, cui danda est elemosyna: vna extrema: altera citra extremam, scilicet, arcta necessitas: & tertia communis. Prima est, non solum quando pauper animam illico exhalaret, si illi non subueniatur, sed etiam quando apparent euidentia, aut nota signa, quòd, si illi non subueniatur, breui tempore deficiet.

Est quoque extrema necessitas quando homo est in periculo amittendi aliquod membrum principale, vel sensum, vel honorem, & animam. Ratio est: quia priuatio istorum membrorum reducitur ad homicidium: perinde est in extrema necessitate, qui est in periculo incidendi in amentiam, si illi non succurratur: huic necessitati est germana, vgens, & maxima necessitas, in qua est ille positus, quando secundum prudentiam, appeteret magis mori, quàm tantam miseriam pati. Solet alius modis diuidi extrema necessitas, sed de iis in propriis difficultatibus disputabitur.

CONCLUSIO.

Si pauper sit in extrema necessitate, tenetur homo sub reatu mortali de superfluis naturæ, & status, ad erogandam elemosynam. Et ratio est: quia in tali casu non subueniendo, occidere, putatur: & est *D. Ambro.* & habetur *Can. pasc. 86. dist. quif* que enim pascendo hominem seruare poterat, si non pauperis, occidit.

APPEN. I Hinc peccant mortaliter, habentes etiam superfluum tantum naturæ, qui non cibant, potant, vestiunt, &c. egentem extremè, & occurrentem, & non visitant, &c. cum necessitas extrema id exegerit.

Notanter dicitur occurrentem: quia non tenetur quis sub culpa mortali, quærere huiusmodi egentem in carceribus, hospitalibus, & aliis in locis, nisi id ei ex officio incumbat: tenetur tamen ex præcepto charitatis ad opera misericordiæ.

APPEN. 2 Hinc etiã qui in vrgenti, & grandi necessitate constituto non succurrit cum possit commodè elemosynam præstare, & credit neminem alium eam illi daturum, peccat mortaliter.

Quid si sint duo in extrema necessitate positi, & non potest aliquis subuenire, nisi uni, tenebitur ne illi soli, aut utrique, aut neutri opem ferret?

RESPONDEO cum nostro Alexan. Teneretur, si adesset facultas, utrique dare: sed cum non suppetat facultas, tenetur alteri tantum succurrere. Hactenus de superfluis naturæ, & status, nunc de necessariis.

Tertia diffic. An qui habent tantum necessaria natura, & status, teneantur necessitate extrema oppresso subuenire?

S. Tho. et Med. ubi supra.

ALII QUI putarunt non teneri, vt S. Anton. & Rosella, locis citatis: quidam dixerunt, vt S. Thom. de iis eleemosynam facere non esse sub præcepto, sed sub consilio, idque in 3. casibus esse laudabile. Primò si mutet statum, nempe per religionis ingressum. Secundo, quando, quæ per eleemosynam sibi subtrahit, facile possunt recuperari. Tertio, quando occurreret extrema alicuius necessitas, vel aliqua magna reip. necessitas.

CONCLUSIO.

ES T quidem de illis tunc facienda eleemosyna. Et ratio est: quia de sententia omnium doctorum bona temporalia pro vita fratris, cum necessitas postulauerit, exponenda sunt, & I. Ioã. 3. Qui habuerit huius mundi substantiam, & viderit fratrem suum necesse habere, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo: qui locus maxime de hoc casu verificatur, vide cap. pasce. 86. dist. & tandem quia in simile casu omnia sunt communia: & diuisio rerum facta est ex iure gentium, hac conditione, alioquin esset iniusta: & hæc fuit opinio S. Tho. ubi supra art. 5. qui dixit esse de præcepto eleemosynam pauperi in extrema necessitate existenti de necessariis ad statum elargiri, quæ dicuntur superflua respectu naturæ ipsius hominis, & familiæ sibi commissæ: & ideo dicens, esse laudabile non negat esse sub præcepto: nam id, quod de præcepto, aut ex necessitate fit, laudabile quoque simul esse potest.

I. Ioã. 3.

Quarta diffic. An teneatur aliquis expendere patrimonium opulentissimum, & ducatum, & aliam maximam dignitatem?

RATI O dubitandi est: quia possunt esse urgentes necessitates, & præsertim tempore famis.

Nota duplicem esse necessitatem, vna enim est ab extrinseco, vt. v. g. si non das mihi 100. occidam Petrum, vel Ioan- nem: altera verò est ab intrinseco, vt infirmitas.

CONCLUSIO I.

NEMO tenetur totum patrimonium expendere. Et ratio est: quoniam, & si vita hominis per se loquendo, sit melior quàm totum patrimonium suum, & dignitas: nihilominus ta- men in ordine ad bonum publicum, quod est magis diligen- dum, aliqua quantitas pecuniæ sine substantiæ est magis dili- genda, & expendenda, quàm alicuius vita.

APPEN.

Hinc est, quod homo priuatus, pro conseruatione vitæ non tenetur expendere totum suum censum, v. g. habet aliquis vi- ginti millia ducatorum, & si quæreretur medicus, vel medici- na ex longinquis partibus essent omnia consumenda, non tene- tur ad illud: ergo neque tenebitur pro aliis tantum censum ex- pendere, neque bono publico expedit.

CONCLUSIO II.

Si necessitas sit primo modo, non potest habere certam mensuram, cum possit in infinitum malitia eius crescere, & tunc si est parua quantitas, debeo facere; si autem magna, non teneor dare. Et ratio est: quoniam est maius damnum rei publi- cæ, vt latrones isti seruentur: & hoc intellige per se nã per acci- dens bene potest dare: quia ille talis non est in extrema neces- sitate, sed in extrema iniquitate.

CONCLUSIO III.

Si necessitas sit secundo modo, paucis potest subueniri, & si multi indigent, multi sunt, qui dent eleemosynam, & si non dant, Iudex publicus potest illud facere.

Verum est tamen, quòd si Iudex non faciat, & aliquis videt necessitatem, secundum facultatem tenetur subuenire: non ta- men patrimonium vendere.

Quinta diffic. Diues non subueniens extreme laboranti, tenebitur restituere damna, quæ ad mortem illius subsequuntur?

RATIO dubitandi est, quia in tali casu omnia sunt cõmu- nia. Dupliciter potest quis teneri ad tuendam vitam alte- rius.

rius. Primò modo ex officio sicut Iudex, qui accipit stipèdium ad defendendam vitam ciuium, & medicus, qui propter stipendium tenetur curare, & seruire hospitali, idem de procuratore, & aliis id genus. Secundo modo ex charitate communi obligatione, quia vnus proximus alteri tenetur, seruato ordine charitatis.

CONCLUSIO I.

Qv i primo modo scilicet, ex officio tenentur, non solum peccant, verumetiam tenentur ad restitutionem ex iustitia commutariua: nam isto pacto tenentur esse patres pauperum ex officio. verum hæc conclusio in 2. p. in materia de restitutione probatur.

CONCLUSIO II.

Si secundo modo teneatur, peccat, si dimittat, sed non tenetur ad restitutionem. Ratio est: quia tunc eleemosyna est actus charitatis, cuius omissio, cum non sit contra iustitiam, non obligabit ad restitutionem.

Sexta dõffic. An de superfluis natura, & statui teneatur, qui illa habet, sub pœna peccati mortalis, eleemosynam facere, etsi pauperes non sint in extrema necessitate?

CIRCA hanc difficultatem sunt duę opiniones extreme inter grauissimos doctores. Prima opinio tenet partem affirmantem, & est D. Hiero. & continetur dist. 42. c. 1. & D. Ambro. & refertur dist. 47. c. sicut, & B. Aug. & habetur. 4. q. 4. c. quid dicam, & aliquorum doctorum scholasticorum, & Canonistarum, & Summistarum, quæ opinio valet multum ad perterre faciendos auaros, qui nihil de pauperibus curantes, diuitias semper congregant, & retinent, vt descendant in infernum viuentes, & conuertantur: ne illuc mortui, perpetuò cruciandi, mittantur: contra hos enim loquuti sunt præfati sancti: nam si in communi de omnibus diuitibus loquerentur, non benè de illorum negotio saluti, atque etiam eorundem confessorum ageretur.

Secunda opinio contraria est mitior, & diuitibus, eorumque confessariis fauorabilis, quam defendunt Alex. Alen. & S. Tho. vbi suprâ Gerson in regulis moralibus, & in 2. p. alfabero. 32. lue. O. Durã. in 4. S. Antoni. in 2. p. agēs de eleemosyna. Gabr. & Maior de hac materia in 4. & alij recentiores Theologi docti

D. Hiero.
D. Ambro.
B. Aug.

& timorati iuxta quorum sententiam est sequens conclusio.

CONCLUSIO I.

ET *ELEMOSYMA* non est de necessitate sub pena peccati mortalis eroganda, etiam si homo abundet, ubi, aut quando, non occurrit pauper extremam necessitatem patiens, extra quæ consilium est elemosynam facere. Ratio est: quia elemosyna non de præcepto sub pena peccati mortalis danda est, nisi homini ea indigenti: homo autem habens unde possit se, & suos sustentare, non dicitur proprie aliorum bonis indigere, cum possit, siue illis viuere: & si indiget nõ absolutè, sed conditionaliter, nempe, ut melius illi sit. Deinde non videretur rationi consonum, ut teneamur sub pena peccati mortalis procurare extraneo, ut bene illi sit, sed ut sit, & viuat: nam, si nobis ipsis non tenemur statum aliquem, aut dignitatem, aut diuitias procurare, nec tenemur extraneis: tandem quia nemo tenetur magis proximo subuenire, quàm ipse proximus sibi ipsi, & proximus inops non tenetur, nisi necessaria victui, & vestirui, sibi procurare, cum possit, & laudabile sit omnia abdicare, & in arcta paupertate viuere, ut constat Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus. & 1. ad Tim. 6. Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus: & cum hæc, qui non extremè indiget, habeat, non erunt diuites sub pena, & c. ut habet conclusio: verum enim uero, ut veritas magis elucescat, nota cum Medina ubi supra, de superfluis naturæ, & statui, necessarium esse subuenire pauperi extremam, vel quasi necessitatem patienti, si nobis de necessitate huiusmodi, quodque non sint alij, qui tali pauperi velint, aut possint subuenire, sufficienter constet: & cum dicitur quasi, intelligitur arcta, & notabilis necessitas, etiam si extrema non sit: sed tanta, quod, si illi subueniatur, est verisimile, quod notabiliter vita illius abderentur, aut in aliquam ægritudinem notabilem incidet, & huic necessitati Scriptura sacra præcipit subuenire, etiam sub pena peccati mortalis, & non solum de superfluis status, sed etiam de superfluis naturæ.

APPEN. 1. Hinc pauperibus communem necessitatem patientibus, non erit de superfluis naturæ, & status, sub pena mortalis peccati, subueniendum.

APPEN. 2. Hinc poterunt diuites superflua retinere, modò in bonum finem, illa seruent: siue ut melior opportunitas pauperibus succurrendi se offerat, siue alia pia causa, quæ in gloriam Dei, & in viuorum, aut defunctorum salutem æternam cedat, siue reip. necessitas, vel utilitas ea seruare suadeat.

Hinc

Hinc non videtur damnandus, qui talia superflua retinet, ad acquirendum sibi, aut suis honorem, dignitatem, statum alium quem, quem homines honestè & licitè prætendere solent, modo cura pauperum extrema, vel quasi, necessitate laborantium, non prætermittatur. APPEN. 3

Hinc, qui hæc superflua acquirunt, & retinent, nihil minus quam pauperes curantes, sed solum diuitias acquirere, & augere, & recondere, & custodire studentes, non tam in diuina largitate, quam in suis diuitiis fidentes, iam ab omnibus condemnantur: enim sunt serui diuitiarum quorum auaritiam B. Paul. ad Ephes. 5. idolatriam vocat: & Dominus seruitutem mammonis esse dixit. APPEN. 4. Ad Ephe. 5. Matth. 6. Me l. q. 6. vbi supra.

Septima diffc. Quando aliquis tenetur ex præcepto facere eleemosynam, adimplebit præceptum, accommodando, vel mutuando, siue vendendo?

ADRIANVS in materia de restitutione tractans alia dubia, tenet in hoc casu diuitem adimplere præceptum mutuando, quæ sententia nisi sano modo, vt dicemus intelligatur, est falsa.

Nota duplicem esse necessitatem extremam: vna enim est simpliciter extrema, & est quando egens nihil habet: altera vero est necessitas extrema per accidens, & secundum quid: vt si Gallus sit in sua patria diues, hic vero Martini nihil habeat.

CONCLUSIO I.

In primo casu tenetur omnino gratis dare, & non satisfacit præcepto accommodando. Probatur conclusio: quia est sententia communis, & modus loquendi sanctorum: ratione etiam confirmatur à priori, quoniam in hoc casu currit præceptum eleemosynæ: & cum eleemosyna sit gratuita donatio rei necessariæ ad subleuandam miseriam, profectò non satisfacit præcepto, accommodando.

CONCLUSIO II.

In secundo casu non tenetur dare, & satisfacit præcepto, accommodando. Et ratio est: quia ille habet res proprias, vnde possit sibi subuenire.

Hinc si sit homo, qui nullam habet substantiam, sed solo labore solet acquirere victum, tenebitur diues dare: sed vt deinceps suo labore soluat: & in casu secundæ conclusionis est vera Adriani opinio. APPEN.

Qui tenentur eleemosynam facere?

Alex. Ale.
q. 112. S.
Tho. ar. 8.
Ric. q. 6.
Medi. q.
4. reliqui
vbi supra.
S. Tho.
Col. 2. art.
12. q. 2.
q. 18. s. ar.
S. Soto li.
10. de iust.
iure.
q. 4. ar. 4.

¶ HÆC quæstio, positis quibusdam difficultatibus, finietur.

Prima diffic. An teneantur Episcopi bona sua, pauperibus magis, quàm seculares largiri?

IN hac difficultate non est sermo de necessitate extrema, vel quasi, vel de vrgente necessitate: nam de hac dubitat nemo, vt ex q. præcedenti constat: sed loquimur de superfluis citra illam necessitatem.

CONCLUSIO I.

EPISCOPI præcepto eleemosynæ inter omnes mortales arctissimè ligantur, & largiores eleemosynas regulariter, quàm seculares ex suo patrimonio, & ex bonis Ecclesiæ facere tenentur. Probatum primo: quoniam ex officio sunt patres pauperum, & viduarum, & orphanorum, & illis opem ferre tenentur, ne propter paupertatem viduarum honestas, & virginum pudor deperdatur: & ne alij fame oppressi, inde surandi, peierandi, decipiendi, & alia id genus mala perpetrandi, occasionem arripiant: quæ episcopi maxima cum vigilantia prohibere tenentur. Secundo quia, cæteris paribus, magis abundant superfluitatibus bonorum, quàm seculares, cum frugalius, & cum minori pompa, & sumptu, quàm seculares vivere debeant: carent enim vxore, & filiis, quibus patres thesaurizare tenentur.

CONCLUSIO II.

EPISCOPI vsque portionis, quæ sibi contingit, non ita eleemosynas dare obligatur, vt si quas omiserit, ad restitutionem teneatur. Et ratio est: quia de sententia quorundam, sunt illius portionis domini, & vt seculares, qui suorum bonorum habent dominium, non tenentur in hoc casu ad restitutionem, nec Episcopi ad illam erunt obligati: peccabunt tamen propter suum statum. vide in. 2. p. florum in q. de clericis restitutioni obnoxii vbi conclusio tener esse dominos: sed securiorem multo oppositam opinionem, scilicet, quòd sint dispensatores, censeo: quàm sancti, & antiqui patres amplectuntur.

CON

SI Episcopus habet aliqua bona fabricæ, vel hospitali, vel alia ratione pauperibus consignata, quorum est dispensator, si sibi illa vsurpat, vel non, vt decet dispensat, & peccat mortaliter, & ad restitutionem tenetur. Ratio est: quia retinet alienum, invito domino, & contra eius voluntatem.

D V B I V M.

Quid de clericis dicendum.

RESPONDEO: Quod de episcopis dictum est, præsertim de illis, qui curam animarum habent annexam.

Secunda diffc. Poterunt Abbates de bonis communibus per viam eleemosynæ aliquid dare?

CONCLUSIO.

POTERVNT quidem. Et ratio est: quia in bonis cõmuni- bus non nullam habent administrationem, & etiam consuetudine per superiores cognita, & approbata, vel saltem permessa confirmatur: quia possunt in quadam certa quantitate suis consanguineis, aut quibus velint pauperibus subuenire.

Tertia diffc. Potest ne Capitulum de bonis communibus eleemosynas facere.

BONA Capituli communia sunt duplicia: primi generis sunt quædam communia, quæ collegialiter diuiduntur, quarum dispositio, seu dispensatio ad omnes simul spectat, absque hoc, quod singuli habeant ius ad portiones illorum bonorum: qualia sunt bona quorundam monasteriorum, aut collegiorum, quæ victui, & vestitui religiosorum supersunt: similia sunt bona quarundam ecclesiarum, quæ post distributam unicuique suam portionem, iuxta ecclesiæ regulam, & consuetudinem, remanet, à communitate, siue à Capitulo dispensanda.

Secundi generis bona communia singulariter, quorum, scilicet, certa portio unicuique debita est, nec ad communem massam aliquid pertinet, quod non inter singulos distribuatur.

CONCLUSIO I.

De bonis communibus primi generis potest Capitulum non

solùm ob necessitatem, verumetiam ob piam causam aliquid per viam eleemosynæ, aut aliter dare, etsi omnium consensus non adsit. Et ratio est: quia sufficit tunc maior pars Capituli, ut patet de iis, quæ sunt à maiori parte Capituli, cap. cum in cunctis.

CONCLUSIO II.

DE bonis communibus secundi generis non sufficit maior pars Capituli ad aliquid tale alienandũ, donadũ vel in eleemosynã erogandũ, nisi omnium, quorũ interest, cõsensus adsit. hæc conclusio est definita cap. cum omnes. de constitutionibus. lege glos. & Innoc. & alios ibidem, & confirmatur per regulam iuris: Quod ad omnes attinet ab omnibus debet approbari.

APPEN.

Hinc Capitulum non potest eleemosynam facere extra casum necessitatis de bonis communibus, quæ de iure inter canonicos, & portionarios sunt distribuenda, sine portionatorum consensu expresso, vel rationabiliter præsumpto: & multo minus absque eorundem consensu poterunt alias gratias de huiusmodi bonis facere. Ratio est: quia aliena bona non sunt, inuitis dominis contrectanda.

Limitat. 1

Limita, nisi consuetudo contraria legitimè præscripta ius præfato Capitulo non tradiderit ad bona communia, sine portionariorum consensu dispensanda.

Limitat.

2.

Limita secundo, quòd in iis, quæ sunt necessaria Ecclesie, aut utilia, Capitulum potest de huiusmodi bonis disponere, in qua dispositione portionarij, quanuis actu non consentiant, æquum tamen est, eos consentire, & ideo perinde est, ac si actu consenserint, secus tamen esset, si dispositio capituli non in bonum publicum, sed in priuatum, & personale cederet.

Alex. Ale.

m. 1. 5.

Th. vbi

supra. &

Sil. num.

7.

Quarta diffc. Vtrum religiosi possint, teneanturque facere eleemosynam?

CONCLUSIO I.

NVL L V S monachus, siue regularis, quatenus talis est, potest regulariter eleemosynas facere. probatur cum nostro Alex. quia ad faciendum eleemosynam regulariter, ut ipse ait, multa concurrunt, nempe libera facultas, iustum dominium, vel ministerium ordinarum, quibus omnibus monachus caret: nihil enim habet. lege Can. non dicatis 12. q. 1. & in 2. p. florum. q. de dominio.

CONCLUSIO II.

S i religiosus habet ad ministracionem, potest facere eleemosynam ex eo, quod superest, illius necessitatibus subleuatis, & debet in piis & religiosis causis erogare. patet Luc. 11. Quod superest, date eleemosynam. & habetur cap. quia tua. 12. q. 1.

Hinc etiam si sit in scholis de licentia praelati, vel si peregrinetur, poterit eleemosynas, quas alij honesti peregrini, & scholares communiter faciunt, de bonis saltem, quae usu consumuntur, dare. Et ratio est: quia intelligitur concessa facultas a praelatis faciendi, quod praedicti scholares, & viri honesti faciunt, & praesumpta superiorum voluntas: neque enim putandum est patres, aut Abbates tam strictos esse, quando filiis, aut religiosis, bona ad literas discenda tradunt, ut in nullo velint eos pauperibus subuenire. argumentum cap. praeterea. de officio delegati. addit quoque S. Th. vbi sup. & in 4. dist. 15. posse, absente praelato, dare aliquid sub sperati habitiois.

CONCLUSIO III.

S i indigens in extrema, vel quasi, & in urgente necessitate extiterit, & praelatus fuerit praesens, debet petere licentiam, si non concesserit, vel si non sit praesens, & ipsum adire non potest, propter temporis breuitatem, debet eleemosynam largiri. Ratio est: quia in tali casu omnia sunt communia, & habetur 86. dist. Can. non satis. qui est B. Ambrosij.

Hinc & prohibente, & contradicente Abbate, homini fame morienti tenetur eleemosynam dare. Et ratio est: quia Deo magis, quam hominibus oportet obedire. lege cap. quae contra. dist. 8.

Hinc etiam in necessitate magna, quando ad superiorem recursus haberi non potest, tenetur eleemosynam facere. Panor. est in c. si quis de furt. & glos. in c. non dicatis 12. q. 1. Et ratio est, praesumpta superiorum voluntas.

Quinta diffic. An mulier habens virum, possit eleemosynam facere?

Alex. Ale. m. 2. et alij vbi su.

M V L I E R praeter bona communia cum marito, vel habet bona paraphernalia, id est propria praeter dotem, vel habet res ex proprio lucro, ut sunt res, quas ex proprio labore absque subtractione debiti officij in domo lucratur.

CONCLUSIO I.

S i vxor habeat res ex proprio lucro, quibus seipsam, & virum sustentat, non potest eleemosynam facere de illis, si subtractione sustentationis viri inde sequatur. Et ratio est: quia magis tenetur

teneretur viro suo, quam alteri subuenire: si autē tales res superabundant, potest, etiam invito viro, ex illis eleemosynas dare.

Limitari. Limitatur conclusiois vltima pars, quod quando non habet sufficientem dotem ad onera matrimonij sustinenda, non potest: quia teneretur operari viro, vsque ad supplementum onerum: quo adimpleto, quod supererit lucro suo, & non mariti adscribetur, & poterit tunc ex illis eleemosynam facere. & ita intelligenda est glos. in l. sicut patronus. ff. de oper. lib.

APPEN. I Hinc poterit etiam idem facere, si vir assignauerit certam quantitatem pro suo victu, & ipsa abstinuerit, vt eleemosynam conferre possit. Et ratio est: quia hoc videtur esse suum.

Nec intelligas deducendas esse ex bonis lucratis expensas victus: quia vir propter dotem & obsequium eam alere teneretur.

Nota idem omnino censendum esse de paraphatnalibus bonis, quod de bonis lucro acquisitis, modò diximus.

CONCLUSIO II.

DE bonis communibus non potest sine viri consensu expresso, vel rationabiliter præsumpto donationem siue eleemosynam facere. Et ratio est: quia talium bonorum administratio libera, non vxoribus, sed maritis competit, & habetur ex D. Aug. 33. q. 5. Can. quod Deo. est enim vxor benè famulaviri & vir dominus eius: vt D. Amb. docuit. & refertur Can. hæc imago. 33. *D. Aug.* *D. Ambr.* q. 5. Ex hac generali conclusione excipiuntur quidam casus, in quibus poterit vxor de communibus bonis eleemosynas dare. Notanter dicitur penè, vt ait glosa ibidem ne immoderatè verberentur.

Primus casus est, extrema necessitate, vel quasi, &c. vt in prima q. diximus occurrēte: quoniam tunc reclamante viro, teneretur eleemosynis extremè indigentibus subuenire.

Secundus casus, si ob causam aliquam maritus tali administratione priuetur: quia tunc ad vxorem deuoluitur, vt si factus est amens, nisi aliud per superiores fuerit ordinatum.

Tertius casus, si sit consuetudo in aliqua patria, qua vxores ius acquisierint ad aliqua danda: quoniam consuetudo tunc dat illis iurisdictionē: sed intelligi debet, vt noster Alex. docet, ne sint notabiles eleemosynæ, sed leues vt. v. g. dare panem, aut aliquid, q̄ ex refectione superest: & has leues eleemosynas benè, inquit, Doctor noster (etiam si non sit consuetudo) potest facere prohibita in generali: & debet conscientiam formare hoc maritum velle, & quannis prohibuerit, debet credere, omnino non prohibuisse, sed, vt eam ad mediocritatem traheret, dixisse:

dixisse: debet insuper cogitare, quod si vir sciret pauperis indigentiam, veller dare: quod si nihil horum credat, & omnino ei interdicator, nihil potest de iis, quæ viri sunt dare: & pater ex D. Aug. in quadam epistola dicente: mulieri coniugatæ non licet dicere, facio, quod volo de meo, cum ipsa non sit sua, sed caritatis sui. *D. Aug. epist. 199.*

Quartus casus, si vxor vtiliter agat rem viri, poterit ex communibus bonis erogare, vt si vir sit crudelis, & sceleratus: & occultè eleemosynas largiatur: vt Dei iram contra illum auertat, & diuina gratia illuminetur, & confirmatur exemplo prudentissime Abigail. 1. Reg. 15. quæ, datis panibus, & aliis certis rebus Regi David, contra voluntatem viri sui, eum à morte liberauit. Et ratio est: quoniam tunc adest mariti consensus debitus, licet non elicitus. *1. Reg. 15*

Quintus casus, si vires multum durus, & hoc vergit in infamiam vtriusque potest tunc vxor eleemosynam paruum facere: quia tunc vir esset irrationabiliter inuitus, & vxor non est ita subiecta, sicut monachus prælato suo.

Et nota in hoc regno Hispaniæ lege humana cautum esse, vt vxor non possit contractum facere, nec aliquid donare si ne consensu viri: vnde fit, vt non possit sine consensu viri formalis, vel interpretatiuo eleemosynam dare.

Hinc si vxores citra hos casus eleemosynas, vel donationes de bonis communibus fecerint tenentur tantundem, si possunt, maritis restituere. *APPEN. 2*

Hinc confessores, qui notabiles eleemosynas extrahunt à mulieribus sine consensu virorum suorum, contrastant res alienas inuito domino & ad restitutionem tenentur. & legant que-
so cap. quod Deo. proxime citatum, vt non amplius allucinentur. *APPEN. 3*
Causa confessor.

Sexta diffc. Filius familias tenetur ne eleemosynas dare?

Alex. Ale,
m. 3. 5.

CONCLUSIO I.

SINE præiudicio melioris sententiæ, filius familias sine consensu patris non potest magnas, siue notabiles eleemosynas facere, bene tamen leues, & modicas: & hoc intelligo de illo, cui nec capitale nec procuratio, nec villicatio, est commissa: tales enim possent ampliores facere, nisi fuerint in damnum possessoris. hæc conclusio ad verbum est nostri Alexandri. Et ratio est: quia ad faciendum eleemosynam requiritur libera facultas, vt habes supra in hac. q. in difficultate de religiosis, possint ne facere eleemosynam: quare sine consensu patris non potest *ali vbi sup. Alex. est.*

potest eleemosynas amplas facere, leues tamen poterit de consensu patris præsumpto & ex rati habitione. lege totam difficultatem citatam ad meliorem conclusionis huius intelligentiam.

Idem dicendum est de filio familias, si sit filius Senatoris, vel alterius dignitatis, & pater dedit ei liberam administrationem peculij, nisi ei specialiter pater hoc denegauerit: perinde si sit indignitate cõstitutus, vel ei pater liberã peculij administrationem dederit, & iusta ratione morus donet, v.g. matri, vel similibus personis coniunctis. lege Silu. verbo donatio. num. 3. &c.

CONCLUSIO II.

SI filius familias habet peculium castrense, vel quasi, potest sine consensu patris eleemosynam facere. Et ratio est: quia quãtum ad illud censeretur pater familias. ff. ad Macedon. l. 1.

CONCLUSIO III.

SI peculium quod habet, sit profectitium, & aduentitium, poterit de illo eleemosynam facere, si credit patrem permissurum, & non aliter. Ratio est: quia peculium profectitium, & quicquid ex eo acquiritur, est patris, & aduentitium quod ad usum fructum, est etiam patris. instit. per quas personas acquiritur. l. 1.

Possent tamen de iis eleemosynam facere, si de licentia patris esset in peregrinatione, vel in scholis, vt supra, de monachis dictum est.

Alex. Alẽ.
m. 4. &
alijs vbi su.

Septima diffie. Serui, famuli, & ancilla possunt ne de rebus de minorum eleemosynas facere?

CONCLUSIO.

SI N E consensu expresso, vel præsumpto domini sui, vel rati habitione, nullus eorum, etiam si sit liberæ conditionis, potest eleemosynam dare. Ratio est: quoniam ad hoc quod aliquis possit eleemosynam dare, requiruntur libera facultas, iustum dominium, & ordinatum ministerium, quorum neutrum in seruis, famulis, & ancillis reperitur.

DVBIUM II.

Cur igitur poterit filius, vt supra diximus, cum iis careat?

RESPON

RESPONDEO: Quia seruus, nec actu, nec habitu, dominatur rebus domini sui, at verò filius licet actu non dominetur, habitu tamen dominium habet.

D V B I V M . III.

Qui habet pecuniam apud se depositam, potest ne ex illa eleemosynam facere?

CONCLVSIO.

IN extrema necessitate ex deposito debet fieri eleemosyna, idammodo dans non habeat de suo ad subueniendum pauperi. Ratio est: quia ibi non est contractatio rei alienæ: propterea quod, dominus si præsens eiset, consentire deberet, & teneretur.

Q V A E S T I O . V.

De quibus est eleemosyna faciendæ.

CONCLVSIO.

ELEEMOSYNA est faciendæ de re propria, non obnoxia restitutioni, aut propriæ necessitati, & ab illo, qui habet dominium, & administrationem. Definita est Can. eleemosyna. 14. c. 5. vbi dicitur, quod non debet fieri, nisi ex propriis, & iuste possessis; & colligitur etiam ex Can. forte eadem causa, & ex Canonistis, l. q. 1. cap. non est putanda. notanter dicitur in conclusione, vt fiat eleemosyna ab illo, cui administratio, & dominium competit: quod quidem apponitur propter mentes captos, & minores, qui licet habeant rerum dominium, liberam tamen administrationem non habent: & propter hereticos, quorum bona, ipso facto, sunt confiscata, qui à die commissi criminis priuantur dominio rerum iuarum, quauis per homines non sit in eos lata sententia: isti enim extra casum extremæ necessitatis, non possunt eleemosynam facere: quemadmodum nec donare, nec alienare possunt lege cap. cum secundum de hæreticis lib. 6.

Alex Alz.
q. 10. S.
Th. ar. 7.
Ric. q. 5.
Med. q. 4.
c. 5. silu.
c. reliqui
vbi sup.

Prima diffic. De bonis alienis potest ne fieri eleemosyna?

CONCLVSIO.

POTEST

Med. q. 4

PO T E S T quidem fieri in casu extremę necessitatis, vel quasi, &c. maxime si aliter huiusmodi necessitati subueniri haud potest. Et ratio est aperta, & clara: quoniam in tali necessitate omnia sunt communia, nec dominus potest rationabiliter esse inuitus, quando de bonis suis alius extremę laboranti subuenit, non potens de propriis, vel aliter succurrere, modo caueat à scandalo.

Med. ibi dem. *Secunda diffie. Vtrum possit aliquis propria, & sufficientia bona habens, de bonis alterius diuitis accipere ad subueniendum extremam necessitatem patienti, ita quod ipse de suis propriis bonis tantam det pauperi, & ab illis diuitibus absentibus, aut subuenire nolentibus, tantumdem accipiat, ut de alienis, & suis pauperi necessaria tribuat?*

CONCLUSIO.

NE Q V A Q V A M licitum est hoc facere. Ratio est manifesta: quia, ut non est licitum alicui aliena subripere sine licentia domini ad proprię necessitati subueniendū, si ipse habet aliās vnde possit sibi ipsi succurrere: ita nec erit alicui licitum ad subueniendum alterius necessitati, si habet vnde aliās valeat illi succurrere: quod enim non est alicui licitum, ut sibi subueniat, non erit licitum, ut alteri opem ferat. & confirmatur per *D. Aug.* & refertur *14. q. 5. Can. forte. vbi dicitur: qui à diuitibus auaris aliena accipiunt, ut pauperibus subueniant, addunt peccatum peccato. vbi glo. quia semel peccauit furando, & iterum distribuendo, quoniam alienat, quę restituere tenebatur, non enim sunt facienda mala, ut eueniant bona.*

Med. ibi. *Tertia diffie. Vtrum de bonis communibus possit fieri elemosyna?*

Alex. Alē. m. 2. & sequēti. vbi supra. **H**A E difficultas suprā q. proxima explicata est, in difficultatibus de Abbatibus, Capitulis, & vxoribus, an possint de iis elemosynam largiri.

QVAESTIO VI.

S. Tho. Ric. Sil. loco citato *Potest ne fieri elemosyna de rebus turpiter, aut illicitè acquisitis?*

Med. q. **P**R O intelligentia totius huius, q. animaduerte bonorum illicite acquisite trium esse genera: primum genus est eorum,

rum, quæ sunt certis personis, ut pote læsis restituenda: qualia sunt, quæ per furtum, rapinam concussionem, iniustam exactio- nem, metum, fraudem, aut per similia media sunt acquisita: se- cundum genus est eorum, quæ licet non sint certis personis restituenda, licitè tamen à nobis retineri non possunt, qualia sunt, quæ per simoniam, aut per sententiam iniquam, siue per falsum testimonium, aut pro alio crimine perpetrando, sunt comparata: hæc enim licet, non sint iis, à quibus accepta fuere, restituenda, non possunt licitè retineri, sed sunt pauperibus tri- buenda: tertium genus est eorum, quæ turpiter sunt acquisita: nihilominus tamen licitè, veluti propria, retineri possunt, qua- lia sunt, quæ per actum prohibitum, vel tempore, & loco pro- hibitis, sunt acquisita, id est, quando modus acquirendi est pro- hibitus, non tamen lucri, siue rei acceptio est vetita, seu prohi- bita, ut est lucrum per meretricium, aut per contractum cum excommunicato, aut per negotiationem in tempore, aut loco sacro factam, comparatum: taliter enim acquisita, etsi ex cir- cunstancia sint turpia, efficiuntur tamen ipsius acquirentis pro- pria.

CONCLUSIO.

SI pauper extremam necessitatem, vel quasi, &c. patiat, de bonis, cuiuscunque generis ex tribus præfatis sint, debet illi eleemosyna fieri. Ratio est: quia si illi tenemur in tali casu de alienis subuenire, ut ex superioribus constat, ædum de pro- priis, iniuste acquisitis, quando aliter præfata necessitati succur- ri non potest: quæstio autem est tractanda citra extremam ne- cessitatem.

Prima diffic. De rebus iniuste acquisitis primi vel secundi generis potest ne fieri eleemosyna?

Alex. & reliquis vbi supra.

CONCLUSIO.

DE rebus primi, & secundi generis non potest fieri eleemo- syna. Ratio est: quia tale datum non est ipsius dantis, & de alienis citra extremam necessitatem, ut supra dictum est, non potest eleemosyna fieri. & est definita à B. Greg. i. q. i. cap. non est putanda, vbi multa de hac materia continentur. vnde Prou. 3. Honora Deum de tua substantia, quasi dicat, non de aliena. & Isa. 58. Frange esurienti panem tuum: ergo non alienum: non enim Deus talia acceptat: & Eccle. 34. Qui offert sacrificiū ex

B. Greg. Prou. 3. Isai. 58. Eccle. 34.

- substantia pauperum, quasi victimat filium in conspectu patris sui. lege. c. nolite. 14. q. 5. verum cum Alexandro colligo sequentes limitationes. Et prima est, vt intelligatur, quando non fuit rei malè acquisite: trāslatum dominium, & comperit re petito, vel quando non habet vnde soluat vsuras, aut furto sublata, restituat: quia si est trāslatum dominium, & non comperit repetitio, satius est dare pauperibus, quam illis, à quibus acceperunt: vt accidit officialibus, qui multa, inquit Alex. accipiunt per immoderatam improbitatem. lege. c. sane. 14. q. 5. & cap. de bitores. extra de iur. iuran. & c. veniens. extra de simonia.
- Limita. 2.* Poterit quoque facere elemosynam, si per illam non reditur impotens, ad restituendum: super locum Luc. 16. Facite vobis amicos, & c. vide hīc apud Alex. 4. expositiones.

Secunda diffc. De rebus tertij generis potest ne fieri elemosyna?

CONCLUSIO.

LIGITRE de illis, vt de acquisitis per meretricium, & fornicationem, potest elemosyna fieri. Et ratio est: quia licet turpiter, & malo modo acquisitum sit, quoniam contra legem egit: nihilominus tamen iustè possidetur: nam acquiritur dominium, & illi, qui dedit pecuniam pro tali flagitio, non competit repetitio, nec accipiendo agit contra legem.

Alex. Alē. & alij vbi supra. *Tertia diffc. Potest ne Ecclesia accipere oblationem à meretrice?*

CONCLUSIO I.

SI meretrix fuerit publica, & impœnitens, non debet eius oblatio ab ecclesia recipi. Et ratio est: ne Ecclesia huiusmodi receptione videatur tali facinori præstare fauorem: & ita olim in lege veteri Deut. 23. lege cautum erat. Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis in domo Domini Dei tui, quicquid illud est, quod vouerint: quia abominatio est, vtrumque apud dominum Deum tuum.

CONCLUSIO II.

SI meretrix fuerit occulta, vel pœnitens, potest eius oblatio ab Ecclesia recipi. Ratio est: quoniam tunc cessat occasio scandalorum etiam, quia tunc si pœnitens repelleretur, ea occasione, despe

siti, siue contrarij, licet inter se comparati, vnus alteri præferatur exempli gratia. Primus articulus, nempe, fides significat, vt fidelis, in quantum talis infideli anteponatur: & sic de reliquis, quæ omnia exposita inuenies in Can. non satis. 86. dist. qui est

D. Ambr. D. Ambrosi.

Nota illo in eleemosyna esse præferendos, quos magis ex charitate diligere tenemur: vnde primò à nobis incipere debemus: secundo à parentibus, à quibus accepimus esse: tertio à filiis, quos carnem nostram dicimus esse: quarto à domesticis, vt B Paul. ad Timo. docet: quinto extraneis est eleemosyna facienda, qui si boni sunt, malis filiis sunt præferendi. vide cap. citatum, non satis. hoc autem est maximè considerandum in us, nēpe, quòd si vnus sit in maxima necessitate, & alter citra illam, ille simpliciter est præferendus, cui dans magis est obligatus ob beneficia potiora, & plura, ab illo recepta: si in necessitate, & debito sunt pares, qui iustus est, venit alteri præponendus: tum si sunt in bonitate pares, qui domestici sunt, extraneis præferantur: quæ omnia exactè metiri, & iudicare velle, difficile est, & ferè impossibile, quare ad sit bona fides, atque conscientia: nam quid agendum sit vinctio docebit. hæc de ordine: nunc quibus sit eleemosyna largienda, dicamus.

Med. q. 7.

Secunda diffie. Quibus est eleemosyna largienda?

CONCLUSIO I.

Lege. d. **I**N extrema necessitate omnibus etiam si mali & pessimi sint, eleemosyna ad sustentationem naturæ, est danda. Ratio est, quia vnique mandauit Deus de proximo suo. Eccl. 17. & c. si cuius, quia omnè proximum diligere tenemur, & nullum occidere: & c. omnis, occideremus, si fame pereunti nō subueniremus, vt ex superioribus constat: iam citra extremam necessitatem sit.

Eccl. 7.

S. Th. vbi supra.

Tertia diffie. An possit aliquis sibi ipsi eleemosynam facere?

Ric. q. 7.

Med. vbi supra.

Ho. c. 30.

D. Aug.

SI loquamur de eleemosyna spirituali, nobis ipsis prius, eleemosynam facere tenemur. constat Eccles. 30. Miserere anime tuæ, placens Deo: tuncque dicitur quis sibi ipsi eleemosynam facere, quando propriam indigentiam, & miseriam bonis operibus niritur subleuare. vnde B. Augu. ait, Eleemosyna, vt Deo grata sit, à nobis ipsis debet incipere.

CONCLUSIO II.

Si de eleemosyna corporali fiat sermo, si pauper constitutus est distributor eleemosynæ ab alio, potest sibi ipsi, vt aliis pauperibus, daturus erat, eleemosynam facere. Ratio est: quia adimpleuit dantis mandatum, ductus ratione quæ ipsum non deterioris conditionis ex eo, quod dispensator sit, quam si non esset, dictari debet enim se inter pauperes, & extraneos cõputare, & in persona dantis, à quo fuit distributor liberè constitutus, absque fraude, tantum sibi, quantum sibi similibus distribuere. lege. q. 2. de rest. diffic. 6. in. 2. p. florum.

Quarta diffic. Est ne eleemosyna malis pauperibus danda?

Alex. Ale.

m. 1. 5.

Tho Ric.

q. 8. &

Medi. vbi

supra.

PAUPERES mali in triplici sunt differentia. Quidam enim sunt, qui permanent in voluntate, & statum peccandi confirmati, quod eleemosyna illis non deerit, quæ si negaretur, fortè non ita in peccato permanerent. Alij verò sunt, quorum vitia nõ sic verisimile est, per eleemosynas esse fouenda. Tertij autem, qui nolunt dimittere peccatum, & speratur, quod medijs eleemosynis boni fiant.

CONCLUSIO I.

PAUPERIBVS malis primæ differentia, non est eleemosyna conferenda, quando prædictum inconueniens certum aut probabile est: Ratio est: quia subuentio esset tunc fomentum malitiæ, & occasio permanendi in peccato. & cõfirmatur Can. non omnis. 5. q. 5. & est D. August. Vilius esurienti panis tollitur, si cibo securus iustitiam negligit, quàm esurienti panis frangatur, vt iniustitiæ seductus, acquiescat, & dist. 86. c. qui venatoribus. eiusdem Aug. & D. Hiero. Da pauperibus, non locupletibus, non superbis, quo necessitas sustentetur, non quo augeantur opes, & vitia. lege cap. 12. Eccles.

D. Aug.

August.

Hiero.

Eccle. 12.

CONCLUSIO II.

MALIS pauperibus secundæ, & tertriæ differentia, est indifferenter eleemosyna largienda. Pater, dicente Christo, vt patrem caelestem imitemur, qui solem suum oriri facit super bonos, & malos. Matth. 5. & Lucæ 6. Diligite inimicos vestros, & benefacite iis, qui oderunt vos: inimicos autem, & qui nos odio habent, malos esse ignorat nemo. & ad Rom. 12. Si esurierit inimicus tuus ciba illum. & subdit, Hoc faciens carbones congeres super caput eius. glo. fervorem charitatis, vel Spiritus sancti, vel videntem poenitentia ardorem.

Matth. 5.

Lucæ. 6.

Rom. 12.

86. d. c. Si in peccatore, non peccatum sed naturam consideremus, cuicumque peccatori est eleemosyna eroganda. Ratio est: quia temporalia sunt ad naturam rationalis, quae secundum se ordinata est, sustentationem: quae quidem natura licet sit peccatis depressa, nunquam tamen in vita est de illa desperandum: quod Christus, Redemptor noster significare visus est, Luc. 6. dicens: Omni petenti te tribue. lege cap. sicut hi. dist. 47. quod est D. Ambr. vbi reperies multa.

Luc. 6.
D. Ambr.
Med.
vbi supra.

*Quinta diffic. Est ne vita pauperis exploranda, ut discretio-
nem in eleemosyna illis eroganda
habeamus?*

CONCLUSIO.

Tob. 4. **N**E QVA QVA M est exploranda. constat: tum ex sacra scriptura, vt Tob. 4. vbi dicit filio suo: Ex substantia tua fac eleemosynam, & noli auertere faciem ab vilo paupere: tum etiam patet ex Iure Canonico, vt. c. quiescamus. 42. dist. & est D. Chry. Chrysof. vbi docetur, ne examineimus, quales sint, qui eleemosynas postulant, sed sine discretionem omnibus, cum possumus, subueniamus. & in Can. si cupis. 16. q. 1. idem traditur. & illustro exemplo Loth. conclusionem: ille enim indifferenter ad uenas, & peregrinos, & etiam angelos, putans esse homines, hospitio suscepit.

APPEN.

Hinc colligit Medina, & pie, non recte facere rectores reipub. qui pauperes, aliunde venientes, a suis populis expellunt, non permittentes, nisi, vt ibi per vnū, aut tres dies comorentur, qui forte sunt meliores, & pauperiores, quam sint pauperes in ipso populo enutriti: vnde fit, vt sic expulsi, nullibi requiem inueniant, aut per vias sine vilo remedio moriantur, aut vnde possunt indubite furentur, & poenam flagellis, vel patibulo luant, quam forte non meruerunt: tum etiam deberent tales gubernatores animaduertere, multos etiam mendicantes in sua patria non posse commorari: quia exulant, aut inimicos, quos merito timent, ibidem habent: vel quia ibi dedecus aliquod, & tale passi sunt, vt malint patriam etiam cum mortis periculo deserere, quam in ea habitare: vel quia loco poenitentiae hoc fuit illis iniunctum, vel id salus animarum, vel populi pax exigat: aut alias ob causas innumeras quibus homines coacti, aliena loca quaerere, & cum necessaria non habeant mendicare coguntur.

QVIBVS EST ELEEMOSYNA ETC. 157

Secta diffic. Si bonis, & malis indifferenter subuenire non possumus, tenemur ne bonos præferre?

Alex. Alē.
m. 2. S.

Thom. &
Medi. &

CONCLUSIO I.

SUNT boni malis præferendi. Ratio est: quia id ordo charitatis postulat, ut ex prima difficultate huius. q. constat: quoniã extranei quoque, si boni sint, sunt malis filiis præferendi: verum nota patrem malum, stante æquali necessitate, præponendum esse cuiusque bono. lege. cap. 1. dist. 30. quia nullum beneficium tantum est, sicut parentum, & in extrema necessitate magis deservendi essent filij, quam parentes: quod ex c. non satis, & cap. quiescamus. citatis iuncta glos. colligitur.

Sylu. vbi
sup. & c.
fratē. d.
86.

D: Ambr.
est super
illud cāt.
2. Ordina
uit in me
charitatē.
& libr. de

CONCLUSIO II.

ELEEMOSYNA, ut magis satisfactoria sit pro peccatis, bonis est danda. Ratio est: quia orationes istorum sunt efficaciores apud Deum & meritis istorum quibus eleemosyna confertur, sit celerior liberatio à pœna, quam passuri erant, eleemosynam largientes.

offic.

Hinc executores testamentorum deberent, eligere bonos, quibus res mortuorum distribuerent, ut expedius, & citius à pœna purgatorij liberarentur.

APPEN.

QVÆSTIO VIII.

An eleemosyna sit danda sanis, qui possunt labore manuum sibi necessaria acquirere?

DECLARATIO tituli huius q. notatu dignissimæ expositionem sequentium difficultatum exposcit.

Prima diffic. An sit necessarium homini sano, & robusto manualiter, seu corporaliter, vel sub præcepto ad victum acquirendum laboraret

Alexā. q.
109, m. 1.
S. Tho. 2.
2. q. 187.
ar. 3. Med.
vbi sup.

NO T A primum cum nostro Alex. ex quo totam hanc difficultatem, accepit Medina: quod cum ex fine de vnaqueque re sumatur iudicium, videndum erit, quo fine homines ad laborandum moueantur: est autem iste finis triplex: nam primo solēt homines manibus operari ad acquirenda vitæ

necessaria, quomodo intelligenda sunt multa vtriusque sacre
Gene. c. 3. pagine loca: vt, In sudore vultus tui, vesceris pane tuo. & *Act. c.*
Act. 20. 20. Ea quæ mihi opus erant, & his, qui mecum sunt, ministra-
D. Hiero. uerunt manus istæ. Secundo ad euitandum otium, & damna-
 ex otio prouenientia, vt docet B. Hiero. ad Rusticum mona-
 chum: Semper aliquid operis facito, ne te diabolus inueniat
 otiosum: & vt intelligas de opere manuali loqui, subiungit: Vel
 fiscellam texe iunco, & postea subdit: In desideriis est omnis
 otiosus. Tertio laborant homines ad corpus exercendum, & il-
 lud rationi subiiciendum, & satisfaciendum pro peccatis, quod
2. Cor. 6. docet D. Paul. 2. Cor. 6. enumerans ea, quibus corpus castiga-
 tur, dicens: In laboribus, in vigiliis, in ieiuniis, in castitate. & 1.
1. Cor. 9. Cor. 9 Castigo corpus meum, &c. Nota secundo, quemadmo-
D. Aug. dum visus est reliquis sensibus principalior, quamobrem reli-
Arist. qui sensus nomen visus fortiuntur, vt D. Aug. docet: ita etiam
 quoad plurima opera est necessaria manus, ab Arist. in lib. de
 anima organum, organorum appellatur: vnde in operatione
 manuum, non solum, quod manibus fit: est intelligendum, ve-
 rum etiam quod fit, quocunque corporis instrumento: & vno
 verbo, quocunque negotium homo habeat, vel agat, quo li-
 cite potest victum quærere, labore manuum comprehenditur:
 non enim rationi consonum esse viderur, vt magistri mechanicarum
 artium possint de sua arte viuere, & magistri liberalium
 artium, vt aduocatus de patrocinio, quod in causa præstat, &
 medicus, & alij, qui licitis occupationibus nauant operam, non
 valeant illis victum cibi parare.

CONCLUSIO I.

Alex. est. Non est omnino simpliciter necessarium pauperibus labo-
 re manuum victui necessaria acquirere, nec est præceptum
 necessitate salutis simpliciter exequendum. Probatur iuxta di-
 uisionem primi notabilis: nam primo ad acquirendum victui
 necessaria non est simpliciter necessarium: quia si homo habet
 diuitias, vel per viam donationis, vel ex hæreditate, vel ex lega-
 to, vel per aliam viam suppetunt illi necessaria victui sine ma-
 nuum labore, non est quod laboret: neque secundo ad euitan-
 dum otium: propterea quod aliis modis potest euitari, nempe
 literis incumbendo, legendo, docendo, visitando, & alia opera
 misericordiæ exercendo: neque tertio ad corpus castigandum:
 nam potest corpus affligere per ieiunia, vigilias, orationes, &
 alia honesta exercitia, quin manibus laboret.

CONCLUSIO II.

Quæ aliter non possuat nisi per laborem manuum victui necessaria acquirere, tenentur sub præcepto laborare. Ratio est: quia homines isti, si otio vacant, paupertate oppressi, sunt reip. perniciosissimi, & multorum malorum patratores, vt constat Prou. 30. Mendicitatem, & diuitias, ne dederis mihi, &c. & infra, *Pro. c. 30.* Ne egestate compulsus furer, & periurem nomen Domini Dei mei: & ideo B. Pau. Ad prohibendum furtum præceptum de opere manuali dat. ad Ephes. 4. Qui furatur, iam non furcitur, *Ephes. 4.* magis autem laboret operando manibus suis, quod bonum est, vt habeat unde tribuat necessitatē patienti. & 1. Thes. 4. prohibens *1. Thes. 3.* concupiscentiā alienarū rerum ait: Operamini manibus vestris sicut præcepimus vobis, & vt honestē ambuletis ad eos, qui foris sunt, & nullius aliquid desideretis. & tandem 2. Thes. 3. prohibens *2. Thes. 3.* turpia negotia, ita ait: Audiuius enim inter vos, quosdam ambulantes inquiete nihil operantes, sed curiosē agentes. vbi gloss. 1. fœda cura necessaria sibi procurantes.

Hinc optimè in Regnis inuictissimi Regis nostri Philippi lege cautum est, vt homines otiosi: & vagabundi in exilium mittantur. *APPEN. 1.*

Hinc etiam magistratus curam habere deberent, vt pauperes, qui multos filios, & filias habent, & præ nimia paupertate vix, ac ne vix quidem vitam degere possunt, illos ad seruiendum aliis, & ad artes mechanicas dicendas collocarent. *APPEN. 2.*

Et nota conclusionem esse intelligendam de labore, vt dictum est in secundo notabili: nam qui artes mechanicas non norunt, diuitibus, & nobilibus seruire debent. Tandem ad perfectam intelligentiam huius difficultatis, nota quæ sequuntur cum nostro Alex. præceptum legis naturæ duplex esse: vnum enim ordinatur ad tollendum defectum singularis personæ: vel spirituales, sicut præceptum de actibus virtutum: vel corporales, vt illud Genes. 2. De omni ligno paradisi comedite: alterum vero ordinatur ad tollendum defectum speciei, vt illud Genes. 1. Crescite, & multiplicamini, &c. quo præcipitur actus *Gene. 2.* generationis, quo natura saluatur, & multiplicatur. *Gene. 1.*

Secundò nota: inter duo dicta præcepta hoc interest, quòd ad primum quilibet, & ordinatur, & tenetur: ad secundum autem non quilibet singulariter tenetur: nam in iis, quæ pertinent ad speciem, omnes homines, vnus homo, computantur, iuxta Porphyrij dictum, qui ait: Participatione speciei plures homines sunt vnus homo: vnde sicut vnus homo habet diuersa membra, quibus occupatur in diuersis officiis ad defectum proprium tollendum, quæ omnia non possunt per vnum membrum exerceri, vt oculus videt toti corpori, & per totum corpus por

tat: ita quoque esse oportet in eis, quæ ad totam speciem pertinent: non enim sufficeret vnus homo ad omnia, quibus humana societas indiget exequenda, sed ad diuersa officia, diuersos

Rom. 12. occupari oportet. & confirmatur ad *Rom. 12.* Sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, &c.

Tertiò nota, hanc hominum diuersitatem in diuersis officiis emanare: tum ex diuina prouidentia, quæ ita humanum statum disposuit, vt de necessariis ad vitam nihil deesse inueniatur: tum etiam ex causis naturalibus: quoniam diuersæ inclinationes in diuersis hominibus ad diuersa officia, vel ad diuersos modos inueniuntur: quare cum labore manuum aliquis possit subuenire proprio defectui, & alieno: & vnus homo sibi sufficere in omnibus non possit, sed indigeat alieno auxilio: patet præceptum de labore manuum quodammodo sub vtroque genere prædictorum in primo notabili contineri: nam in quantum labore vnus subuenitur, necessitatibus aliorum, pertinet ad secundum genus: quatenus autem sibi ipsi soli succurrit, ad primum genus refertur.

Quartò nota, præceptum primi generis, quod ordinatur ad defectum naturalem, vel corporalem tollendum, non obligare, nisi defectu existente, vt est præceptum de comedendo: vnde si aliquis posset viuere sine cibo, non obligaretur ad præceptum comedendi: ita quoque theologandû est de præcepto laborandi, quatenus ordinatur ad defectum singularem tollendum, quod quidem non obligat, nisi defectu existente: & ideo qui habet alias vnde possit licitè viuere, manibus operari haud tenetur.

Alex. Alè.
q. 106. m.
1. Médin.
vbi supra.

Secunda diffc. Vtrum licitum, & meritorium sit, diuitias propter Christum relinquere?

CONCLUSIO.

EST profectò maximè licitum, & meritorium, diuitias habentibus eas relinquere, & in summa paupertate viuere. Hanc cõclusionem Christus Redemptor noster verbo, & exemplo docuit: verbo quidem *Marc. 10.* Vade, quæcunque habes vende, & da pauperibus. & *Luc. 12.* Vendite, quæ possidetis, & date eleemosynam. & *Matth. 5.* Beati pauperes spiritu, &c. exemplo etiam confirmauit: quia cum diues esset, pauperrimus fieri voluit: tû in infantia, quia ex matre pauperrima natus, & in præsepio inclinatus, paruoque lacte pastus est: cum in vitæ progressu: nam vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, filius autem homi-

Marc. 10.
Luc. 12.
Matth. 5.
2. Cor. c. 8
Luc. 9.

rem hominis non habuit, vbi caput suum inclinaret: & in morte quoque nudus in Cruce mortuus est, & in alieno sepulchro positus. & Nicolaus 3. illam declaravit in Extrayaganti, exiit. & sancti eam sunt amplexati. ait D. August. libr. de Ecclesiasticis *B. Aug.* dogmatibus: bonum est de propriis pauperibus erogare, sed melius omnia relinquere, & cum Christo egere. & D. Hierony. ad *D. Hier.* Heluidiam si vis esse perfecta, & in primo dignitatis fastigio stare, sequere Apostolos: da omnia, quæ habes, pauperibus, & nuda nudum Christum immitare.

Tertia diffc. Vtrum sit actus perfectionis Evangelicæ, omnia propter Christum relinquere?

EST quidem actus perfectionis Evangelicæ. patet *Matt. 19. Matt. 19.* Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus: & exēplo Christi confirmatur, cuius vita fuit perfectissima, & pauperrima: vt modò diximus: & perfectus omnis erit, si sit sicut magister eius. *Luc. c. 6.* & ijs promissit Christus *Luc. 6.* sedes duodecim, tanquàm, perfectis, vt habes in 2. p. florū in q. de beatitudine. & apud Alex. nostrum reperies multas auctoritates sanctorum, qui hoc communi consensu confitentur.

Quarta diffc. An sit actus perfectionis omnia propter Christum in communi, & in particulari, relinquere? *Alex. Alē. & Med. vbi sup.*

EST sane actus Evangelicæ perfectionis, non qualiscunque, sed abundantis, relinquere omnia in communi, & in particulari, tanquàm consilium principale, principium fundamentale, & fundamentum sublime Evangelicæ perfectionis. Hæc conclusio est nostri Alexan. ad verbum: & primum, inquit ille, suadet natura, secundum scriptura, & tertium gratia: est quidem consilium principale: quoniam viam præbet ad alia: nam abundans paupertas disponit ad carnis macerationem, & mortificationem, & propriæ voluntatis renunciationem, cum nihil sibi determinet, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: natura quoque ipsa viam spiritualiter ad paupertatem hanc parat, siue instituta siue lapsa, consideretur: nam homo nudus formatus, etsi in statu illo steterit, nihil sibi prorsus appropriasset: homo namque *1. Tim. 6.* nudus nascitur, & moritur, & ideo hæc rectissima via est, non declinans à dictis extremis natiuitate, scilicet, & morte, & hoc est quod. 1. ad Timot. 6. dicitur: Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium, quod nec auferre quid possumus

Iob. c. 1. mus. vnde colligit B. Paul. Habentes autem alimenta & quibus regamur, his contenti sumus. & *Iob. c. 1.* Nudus egressus sum de utero matris meae, & nudus reuertar illuc. Deinde sicut radix, & fundamentum omnium malorum est cupiditas: ita etiam sublime fundamentum perfectionis est perfectissima hæc paupertas, quæ omnino, & in communi, & in particulari cupiditatem exterminat: hanc scriptura docet, pauperes beatos vocans, vt ex supradictis constat, & Spiritus sanctus inspirat: hic enim est, qui amare cælestia, & præsentia contemnere facit: nam diabolus, & mundus, semper ad bonum priuarum declinant: & vno verbo, si actus perfectionis est, vt ex proximè dictis constat, relinquere omnia propter Christum, maioris perfectionis profectio erit relinquere in communi, & in particulari.

APPEN.

Hinc summi Pontifices hunc viuendi modum Spiritu sancto edocti approbarunt, vt constat ex decretali nimis praua. de excessibus prælatorum, & in fine regulæ nostræ confirmatur, vbi dicit Honorius Papa: nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam vestræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contrarie: si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se novent incursum.

Alex. Alæ.
m. c. et m.
2. art. 2.
ubi supra.

Quinta diffc. Vtrum qui in communi, & in particulari omnia relinquunt, exponant se periculo mortis propter famem & Deum tentent?

CONCLUSIO.

IS T I, neque Deum tentant, nec periculo mortis propter famem se exponunt. Hanc conclusionem confirmant diuina consilia, & promissa, & exempla, quibus in dies videmus tales pauperes sustentari. vnde D. Aug. in tractatu de elemosyna ait: Helias in solitudine coruus ministrantibus pascitur, & *Daniel.* Danieli in lacu existenti diuinitus prandium apportatur, & tu metuis, ne, bene operanti, & Dominum metuenti desit alimentum, cum ipse in Euangelio ad exprobrationem eorum, *Matt. c. 6.* quorum mens dubia, & fides parua, contestetur, & dicat: *Psal. 36.* Ipicite volatilia cæli, &c. an eis terrena deerunt, quibus cælestia, & diuina tribuuntur? Non vidi iustum derelictum, nec *Ios. 1. & ad Hebr.* semen eius quærens panem. vnde ad Hebræos 13. Non te deseram, nec derelinquam. & *Luc. 22.* Quando nisi vos sine sacco, *Luc. 22.* lo, & pera, & calcamentis nunquid aliquid defuit vobis? at illi dixit

illi dixerunt, nihil: tandem nec exponunt se periculo: habent *Psal. 146.*
enim remediū, vel mendicando, vel laborando, exemplo Apo-
stolorum, qui aliquando labore manuum alebantur: & qui da-
escam pullis coruorum, &c. nonne dabit iustis eum inuocan-
tibus?

*Sexta diffc. Vtrum talis renunciatio in communi, & in parti-
culari sit contra Euangelium?*

Ioan. 12.

HA V D immeritò quæritur: quoniam Ioan. 12. legitur locu-
los Christum habuisse.

CONCLUSIO.

MODVS habendi loculos, nullo modo minuit paupertatem *Alexan. est.*
in communi, & particulari, nec est talis paupertas Euangelio
contraria. probatur conclusio multis rationibus: & primò, quia
illos habuit Christus, vt aliis pauperibus eleemosynam largire-
tur, vt sentit D. Hiero. apud Alex. Secundò, vt condescenderet *D. Hier.*
infirmis, vide glo. in locum, Producentis fœnum iumentis, &c. &
in locum Ioan. 12. Ea quæ mittebantur, portabat. Tertio, pro-
pter institutionem formæ Ecclesiasticæ in pecunia habenda:
nam præcipiens non esse cogitandum de crastino, non voluit
prohibere, ne sancti pecuniam haberent, sed ne illi pro pecunia
seruirent, & ne præ itopiæ timore iustitiam desererent. Quarto
ex B. Aug. homil. 57. super Ioan. quia Ecclesia loculos habitu- *B. Aug.*
ra erat, & intelligeretur, non esse peccatum illos habere in sub-
uentionem pauperum, sicut est peccatum illos ex cupiditate ha-
bere, vt Iudas habuit. Quintò ex Chrysoft. hom. 7. super Ioan. *Chrysoft.*
commissit loculos Iudæ, vt omnem ab eo abscinderet malefa-
ciendi occasionem: ne diceret, propter pecuniarum desiderium,
Magistrum vendidisse. Tandem habuit loculos in articulo ne-
cessitatis, nempe, quando transibat per Samaritanos, in quo
etiam articulo discipulos loculos habere permisit. Iuxta illud *Luc. 22.*
Luc. 22. Quando misi vos sine pera, &c. vbi glof. non eadem re-
gula viuendi persecutionis, quæ pacis tempore discipulos in-
format, missis quidem discipulis ad prædicandum, ne quid tol-
lerent in via præcepit, ordinans, vt qui Euangelium prædicat,
de Euangelio viuatur: instante autem mortis articulo, & tota illa
gente Pastorem simul, & gregem persequentē, congruam tem-
pori regulam decreuit, permittens, vt tollant necessaria victui,
donec sopita persecutorum insania tempus euāgelizandi re-
deat. lege etiam glof. Luc. 12. in locum, Nolite quærere quid
manducetis. vbi dicitur, nihil retinere ad vsus necessarios, non
præcipitur

præcipitur à Domino, sed consulitur.

QV A E S T I O I X.

De mendicitate

Alex. q.

107. S.

Tho. 2. 2.

q. 187. ar.

tic. 4. &

5. Med.

vbi sup.

Alexan.

Alen. m.

1. S. Tho.

& Med.

vbi sup.

Matt. 10.

Luc. 10.

Matt. 25.

Heresis.

Alexan.

Alen. m.

2. art. 1. et

reliqui v-

bi supra.

POSITIS aliquod difficultatibus, & quæstio absoluetur, & tractatui finis imponetur.

Prima diffie. Vtrum mendicare pro Christo, & de quotidianis elemosinis viuere, sit li. illum?

C O N C L V S I O.

EST quidem licitum: & probatur Matth. 10. dixit Christus duodecim discipulis suis: Nolite possidere aurum, nec argentum, nec pecuniam in zonis vestris, nec peram in via, neque duas tunicas, nec calceamenta, nec virgam: dignus est enim operarius cibo suo. & Luc. 10. Nolite portare sacculum, nec peram, &c. & sequitur deinceps: In eadem domo manete edetes, & bibentes, quæ apud illos sunt: dignus est enim operarius mercede sua: ergo iuxta hanc Domini persuasionem, licet, ea, quæ victui necessaria sunt, mendicare. & confirmatur: quia si non liceret, non dixisset. Matt. 25. Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis: tum etiam, quia quod lege nõ prohibetur, licitum est: & mendicare neque lege naturæ, nec lege scripta: neque lege gratiæ est prohibitum. Patet quoque exemplo B. Alexij, qui cuius amplissimum patrimoniũ haberet, relictis omnia, mendicatione victui necessaria sibi comparauit. & exemplo etiam B. Benedicti, & D. Greg. & B. Francisci, & Dominici, & aliorum sanctorum constat.

Hinc cõfutatur error Ioan. Vitaleffi: qui mendicitatem non esse licitam docebat, quem suscitauit Lutherus hoc nostro seculo dicens, mendicitatem esse lege prohibitam: qui error fuit condemnatus in Concil. Vienen. vbi modus viuendi fratrum minorum per mendicitatem decernitur esse, & licitus, & meritorius, & in Conc. Constant. Sess. 8. lege apud Castrum contra

hæreses verbo mendiciras hæc, & alia loca sacre Scripturæ, quibus conclusio corroboratur.

Secunda diffie. An sit meritorium mendicare?

C O N C L V S I O.

EST

EST meritorium pro Christo mendicare. Hæc conclusio definita est in Concilio Viennæ proximè citato, & in extrag. exiir. de verb. signific. tum etiam, quia nihil suadet Dominus directè, vel ex consequenti, quod nõ sit meritorium. vt patet ex locis Matth. & Luc. 10. proximè citatis. Christus ex consequenti mendicitatem persuasit: nam si nullus auditorũ Apostolis tunc alimẽta præstitisset, vt accidit Christo, in die palmarum, quem nullus ad prandium inuitauit, & reuersus fuit vsque Bethaniam, necessariò, ne fame perirent, mendicaturi erant: & Ecclesia aliquando mēdicitatem, vel temporalem, vel perpetuam in satisfactionem imponit, quod non faceret, si mendicatis satisfactoria, & meritoria, non esset: & confirmatur exemplo Lazari mendici Luc. 16. Et factum est, vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abræ, idest in requiem beatorum pauperum, vt glos. inquit, insinuans præmium suæ mendicatis: tandem probatur exemplo B. patris mei Francisci, qui non solum mendicauit, verum etiam suos filios in regula mendicare docuit, dicens: In paupertate, & humilitate Domino famulantes, vadat pro eleemosyna cõfidenter: quod nec fecisset, nec docuisset, nec Ecclesia approbasset, si mendicare pro Christo meritorium non fuisset.

Matt. 27.

Luc. 10.

Matt. 27.

Luc. 16.

Tertia diffie. An sit mendicare perfectionis. Euangelica opus, & supererogationis?

Alex. art. 2. & reliqui vbi supra.

CONCLUSIO I.

MENDICARE ex necessitate naturæ est miserabile, & tolerabile, & p̄ patientiam laudabile, & meritorium efficitur. v. g. vt cum quis mendicat non solum quia pauper est: sed etiam, quia infirmitatem, vel debilitatẽ, vel vtrumq; simul habet. Patet conclusio exemplo Lazari, qui erat mendicus, iacens ad portam diuitis, vlcibus plenus, & subditur, Mortuus est mendicus, &c. vnde colligitur, mendicitatem ex necessitate prouenientem, occasionem esse in viam salutis æternæ perueniendi. Iuxta illud B. Greg. apud Alex. Mala, quæ nos hic premunt, ad Deum ire compellunt.

Luc. 16.

Greg.

CONCLUSIO II.

MENDICARE ex culpa vituperabile est, vt. v. g. mendicare pro otio fouendo, vel pro lucro cumulando, vel vtroque modo. probatur conclusio autoritate B. Ambro. in lib. de offi. B. Ambro. Petitionis

Peritionis causa veniunt validi, nullam causam nisi vacandi habentes, & volunt subsidia euacuare pauperum, ex insanie sumptum, &c. & hic mendicandi modus est reprehensione maxima dignus, praesertim in illis, qui habent speciem sanctitatis, contra quos agit D. Aug. in lib. de monachorum opere: propterea quod, inquit, non solum pigriniam in se ipsis mendicando fouebant, verum etiam praedicando aliis suadebant.

D. Aug.

APPEN.

Hinc, qui plures elemosynas, quam congruae sustentationi opus est, petunt, & acquirunt, peccant, & alios pauperes expoliant.

CONCLUSIO III.

Matt. 19. MENDICARE pro Christo venerando, & imitando, est Evangelicę perfectionis, & opus supererogationis. patet *Matt. 19.* Si vis perfectus esse, vade & vende omnia, &c. quia opus consilij est opus perfectionis, & supererogationis: & mendicare, vt ex proximę dictis constat opus consilij Evangelici est. patet

Error. etiam ex supradictis.

Hinc confutatur error quorundam magistrorum Parisiensium, oppositum asserentium, qui fuerunt condemnati per Innoc. 4. & Alex. 4. vide *Medinam* vbi supra.

Cas. vbi sup. S. Th.

*Quarta diffie. Monachi desistentes ab actibus religiosis, peccant-
ne mortaliter vtendo elemosynis, & bonis suo monasterio concessis?*

CONCLUSIO.

MONACHIS, qui nullam vtilitatem reipublic. afferunt, sed otiose vitam degunt, & sine vlla cura, prohibitus est elemosynarum, & reddituum monasterij vsus, & ratione ingratitude aliquando, mortaliter, si ingratitude, fuerit mortali, aliquando venialiter peccant. Et ratio est: quia hac de causa, bene factores donarunt sua bona, & elemosynas conuentibus, vt religiosi diuinis officiis, & religiosis actibus operam nauarent. *Psal. 104.* Dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt, vt custodiant iustificationes eius, & legem eius requirant. & ideo *Osee 4.* peccata populi comedere dicuntur.

Psal. 104.

Osee 4.

Quinta diffie. Tenebuntur ne isti ad restitutionem?

CONCLUSIO.

TALES monachi, & otiosè viuentes, & fraudulentè eleemosynis, & monasterij redditibus vtentes, non tenentur ad restitutionem. Et ratio est: quia illa bona fuerunt monasterio donata, & non ex aliquo contractu iustitiæ, atque ita non tenentur ad restitutionem tum etiam, quia est verè pauper, & peccatum, quod vtendo eleemosynis committit, non est in retentione rei alienæ, sed in abusu rei concessæ, vt D. Bona. q. 8. super regulam nostram docet.

Hinc prælati deberent expoliare illos eleemosynis, & cogere, vt ad regularem obseruantiam redeant. APPEN. I

Hinc religiosi, licet sint inutiles, & inepti ad opera exteriora, sitamē sunt boni in se, licitè bonis monasterij vtuntur. Ratio est: quia hac de causa, est vita monasterij instituta, vt ipsi sint boni in se, & satis prodest reipub. qui se bonum, & innocentè præbet. APPEN. 2

Sexta diffie. Vtrum perfectius sit simul dare omnia pro Christo, & postea mendicare, vel retinere ad suam, & pauperum sustentationem paulatim sibi, & pauperibus dispensanda?

Alex. Alē.
m. 3. vbi
supra.

CONCLUSIO.

MELIUS est omnia simul pro Christo dare, & postea mendicare. Probatum primo autoritate D. Hier. contra Vigilantium epistola 57. Quod, inquit, asseris melius eos facere, qui vtuntur rebus suis, vt paulatim fructus possessionum pauperibus diuidant, quam illos, qui possessionibus venundatis, simul omnia largiuntur, non à me, sed à Domino tibi responderetur, Si vis perfectus esse, vade, & vende, omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me, ad eum, inquit, loquitur, qui vult esse perfectus, qui cum Apostolis patrem, nauiculam, & rete dimittitiste, quem tu laudas, secundus aut tertius gradus est. lege quoque epistolam eius ad Heluidium, & ad Rusticum monachum. & D. August. de Ecclesiasticis dogmatibus ait: bonum esse de propriis pauperibus erogare, sed melius omnia relinquere, & cum Christo egere. D. Hier. Matt. 19. D. Aug.

Septima diffie. An liceat diuiti aliquando mendicare?

CONCLUSIO.

DIVES eliciens eleemosynam humilitatis, aut peregrinationis causa, quam eleemosynam postea pauperibus erogare.

gat, non peccat, sed honestè operatur. Et ratio est: quia hic homo non quærit sibi eleemosynam, sed pauperibus.

Octava diffic. An qui fista paupertate, eleemosynam mendicando acquirit, peccet, & ad restitutionem teneatur?

H V I e difficultati responsum est in 2. p. flor. in q. de clericis restitutioni obnoxiiis. in 8. di. fficultate, ibi lege.

Nona diffic. Qui vere pauper est, si ad eleemosynam extrahendam ab aliquo fingat se esse eius consanguineum, tenebitur ne restituere?

CONCLUSIO I.

I S T E non tenebitur restituere. Ratio est: quia huiusmodi homini pauperi debetur eleemosyna: atque ita, licet fingat se consanguineum diuitis, vt ab eo eam recipiat, nemini facit iniuriam: item quia causa principalis in hoc casu est paupertas, & in eo nihil huiusmodi fingitur, sed tantum fingitur, in eo casu impulsua, scilicet consanguinitas: quare cum nullus error existat in causa principali, datio illa eleemosynæ non erit inuolutaria, neque restitutioni obnoxia.

Dubium. Dices: quid si diues huic homini fingenti consanguinitatem, det eleemosynam, non paupertatis, sed consanguinitatis causa.

CONCLUSIO II.

S I is, qui accipit verè pauper est, & is, quidam, respondet suæ necessitati proportionabiliter, in tali casu non tenetur ad restitutionem. Et ratio est: quia illa eleemosyna sibi debetur ex charitate: ita tenet Medina. C. de restitu. q. 24. ad 5. & Adrian. in. 4. in m. teria de restitutione, in. q. quæ incipit, Contra quæritur.

Decima diffic. An Christus summam habuerit paupertatem.

CONCLUSIO.

H A B V I T Christus Dominus summam paupertatem. constat ex locis sacræ Scripturæ. Zacharias enim de Christo prophetizans, ait: Ipse pauper, & ascendens super asinam. & David

David Psal. 29. in Christi persona, inquit: Ego mendicus sum, & pauper: Christus de se ipso, Luc. 9. ait: Vulpes foueat habent, & filius hominis non habet, vbi caput suum reclinat: & tandem Christus prius cepit facere. Actuum. c. 1. quàm docere, & cum Matth. c. 19. summam, & perfectissimam paupertatem docuerit, dicens: Si vis perfectus esse, &c. erit profecto de fide tenendum, summam paupertatem seruasse. vade D. Paul. 2. ad Corin. 8. Scitis gratiam Domini nostri Iesus Christi, qui propter vos egenus factus est, vt vos diuites essetis.

Vndecima diffie. Vtrum Christus mendicauerit

QUATUOR fuerunt modi dicendi circa hanc difficultatem: quidam enim falsum esse Christum mendicasse asseruerunt alij inconueniens esse Christo mendicationem adscribere affirmauerunt. Tertij de mendicitate quoque sanctorum, fuerit ne Deo accepta dubitarunt, cum sit maximè Deo grata, eo quòd in medicatione humiliatio, & vilificatio, quæ plurimùm sunt Deo grata, resplicent, & in Psal. 39. Ego medicus, & pauper, & Dominus sollicitus est mei: quiquidè non esset sollicitus, si ei medicitas displicuisset. Quarti fuerunt hæretici, qui mendicitatè esse contra Euangelium, & ab Apostolo prohibitam, tanquam malam, tenuerunt cum. 1. ad Cor. 16. prædicauerit collectas fieri pro pauperibus vide Castrum verbo mendicitas. contra hæreses.

CONCLUSIO.

CHRISTVS Redemptor noster mendicus fuit, & mendicitati se exposuit. Et ratio est: quoniam, vt ex proximè dictis constat. Scriptura sacra non erubescit mendicum, eum appellare: fuit enim mendicus in infantili ætate: vt sentit Fulgentius in sermone de Epiphania, dicens: AEstuo, cum inspicio in præsepe mendicum: mendicus fuit alieno locatus tugurio, & alieno reclinatus in præsepio: fuit & mendicus impuerili ætate, teste B. Bernar. in sermone super illud Lucæ: Cum factus esset Iesus annorùm duodecim, Luc. 2. qui ait: Vbi eras bone Iesus, &c. & sequitur: Quasi vnus ex turba pauperum stipem per hostias mendicabas: & in virili ætate quoque mendicauit, vt hospiciam à Zachæo Lucæ 19. Festinans descende: quia in domo tua oportet me manere: & mendicauit potum à Samaritana. Ioan. 4. Mulier da mihi bibere, & in Psal. sæpe mendicus nominatur.

Haftenus de tribus partibus fatisfactionis, de oratione, fcilicet, ieiunio, & eleemofyna, fub quibus alia omnia opera pœnalia comprehenduntur: nam fub ieiunio omnia opera, quibus caro affligitur, intelliguntur, vt funt macerationes, afflictiones, flagellationes, & peregrinationes: & fub nomine eleemofynæ continentur omnia opera misericordiæ corporalia: & oratio fuo ambitu omnia opera fpiritualia misericordiæ comprehendit. Item nota, quod licet fingulæ iftarum trium partium fingulis peccatis curandis approprietur: quoniam per ieiunium homo reuocatur à concupifcentia carnis, per eleemofynam à concupifcentia oculorum, & per orationem, à fuperbia vitæ: nihilo minus tamen, per quâlibet partem iftarum trium, pro quolibet peccato potefi fieri fatisfactio: quoniam hæc correspondentia, neque eft de congruo, neque de neceffitate in fingulis cafibus, patet exemplis pofitis: pauperi enim, neque congruum, neque neceffarium eft, iniungere aliquid iftorum, fi eft in fufficiens ad ea, vt fi pauper nutritur labore, ita vt, quo die non laborat, victu careat: & fi ieiunaret redderetur ad laborem impotens, & orationi labore laffatus vacare non poffet: & à fortiori, minus poterit eleemofynâ facere: fed in iungendû iftis hominibus eft, vt labores, & reliqua infortunia, quæ illis accidunt, in fatisfactionem fuorum peccatorum in Deum referant, quousque opportunitas aliter fatisfaciendi fe offerat nam per opera pœnalia poffumus Deo fatisfacere, vt in difficult. præcedente tractatu orationis diximus: & hoc effer prædicandum, & fæpe, ne huiusmodi videntes fe non poffe pœnitentias in iunctas adimplere, desperarent. Patet etiâ exêplo diuitis, qui lapsus eft peccato carnis, fi ad eum fit delicatus, vt nolit ieiunare, nec macerationem carnis fubire: vel fi eft præfumptio, quòd ieiunia fi bi impofita non adimpleret, & ita de nouo peccaret, erit eleemofyna, vel oratio imponenda, fi libentiùs accipit, & creditur perfeuerantiùs adimplendum: & fi nullam veller accipere pœnitentiam, & haberet dolorem de peccato, & firmum non peccandi propositum, effer abfoluendus, ne in desperationem caderet, effer tamen intimanda ei pœnitentia, quæ erat pro fuis peccatis iniungenda, & fuadendum, vt ea in fe. vel in æquiualentia ftudeat adimplere: alioquin erit eam ad plenum in Purgatorio foluturus.

FINIS.

INDEX QVÆSTIONVM,

*DIFFICVLTATVM, AC DV-
biorum, quæ in hoc Appendice ad tit.
de satisfactione tractantur.*

FLORES TRACTATVS DE ORATIONE.

Quæst. I. Quid nam est oratio? pag. 1.

Rima diffi. Cu-
ius potētiae a-
nimæ oratio
dicitur act^o. 4

Secunda diffi.

Est ne oratio virtus, an vir-
tutis actus? ibidem

Tertia diffi. Est ne actus vit-
tutis Theologicæ, an Cat-
hedralis? Ibid.

Quarta diffi. Est ne vnus a-
ctus specialis, an generalis. 5

Quinta diffi. Est ne quoque
larriæ siue religionis actus.
ibidem.

*Quæstio II. An oratio, & eius
vsus sit utilis? ibidem.*

Prima diffi. Vtrùm orationis
vsus sit necessarius ad salu-
tem? 6

Secunda diffi. Efficacia ora-
tionis ad dictos effectus
producendos est ne ex pu-
ris naturalibus, vel ex gra-
tis? 7

Tertia diffi. Quæ nam sunt,

quæ desiderantur, vt oratio
sit efficax ad impetrādum?
ibidem.

Quarta difficul. Talis oratio
est ne efficax ad satisfaciē-
dum? ibid.

Quinta difficul. Vtrùm oratio
Dominica sit cæteris ora-
tionibus efficacior? 8

Sexta difficul. Vtrùm oratio
peccatoris sit efficax ad im-
petrandum aliquid à Deo?
ibidem

Septima difficul. Si peccator
orat pro alio, exauditur ne
eius oratio? ibid.

Octava diffi. Quando oratio
existētis in peccato est mor-
talis, & exauditur aliquan-
do in malum orantis? 9

*Quæst. III. An oratio sit sub
præcepto, ita vt omnes ad illam
teneantur? 10*

Prima difficul. Erit ne semper
orandum? 11

Secunda difficul. Quando erit

I N D E X.

- orandum. ibid.
- Tertia difficultat. Quid, si iuravit, vel vouit orare? 12
- Quarta difficultat. Quo alio tempore erit oratio sub præcepto? 13.
- Quinta difficul. Est ne determinatus & præscriptus orationi locus? ibid.
- Sexta difficultat. Sint ne certi corporis gestus, in oratione seruandi? 14
- Quæstio I I I I. An sit utendum oratione uocali, uel mentali tantum?* 15
- Prima dif. Vtrū sit necessariū uocali oratione uti? ibidem
- Secunda diffic. Est ne uocalis magis exercenda, & utilior mentali? 16
- Tertia diffic. Conuenienter ne tradita fuit forma uocaliter orandi? 17
- Quarta diffic. An sit necessario orandum secundum formam à Christo in oratione Dominica traditam? ibid.
- Quinta diffic. An sit in oratione multiloquiū licitum? 18
- Sexta difficul. An sit mentalis oratio necessaria. ibi.
- Quæst. V. An requiratur attentio in oratione uocali?* ibid.
- Prima diffic. An attentio per totam orationem sit necessario habenda. 19
- Secunda diffic. Ad quid debet attentio, quæ necessaria orationi est, referri. 20
- Tertia diffi. An sint omnes attentiones necessariae simul, ut præcepto ecclesie satisfiat. 22
- Quarta diffi. Quādo orationes, quæ sunt sub præcepto, ob defectum attentionis sunt reiterandæ. ibid.
- Dubiū. Si quis dubius propter mentis euagationem, dixerit psalmū aliquē, uel horā, tenebitur ne illā iterare. 24
- Quinta diffic. An interruptio, siue interpositio horæ sit peccatum & hora tunc reiteranda. 25
- Dubium. Quādo igitur interpositio erit peccatum, & hora reiteranda. 26
- Sexta diffi. Qui recitat horas, dum audit missam de præcepto, tenebitur illas ob defectum attentionis redicere. 27
- Septima diffi. An seruida, & intensa deuotio, ita sit orationi necessaria, ut quæ debita est sine illa sit reiteranda. ibid.
- Quæst. VI. Quibus conuenit horare.* 28
- Prima diffic. An conueniat diuinis personis orare. ibi.
- Secunda diffi. An Christus in hac uita mortali degens conuenienter orauerit. ibid.
- Tertia diffi. Cur Christus orās nō semper fuit exaudit⁹. 29
- Quarta diffi. An sanctis Angelis & animabus beatis conueniat orare. 30
- Quinta diffic. Quo modo angeli, & animæ sanctæ orant pro nobis. 31
- Sexta diffic. Vtrū conueniat uiatoribus bonis, & malis orare. ibid.
- Septima diffi. Vtrū animabus existentibus in purgatorio conueniat orare. ibid.

I N D E X.

- O**ctava diffi. Vtrum cōueniēs fuerit animabus patrū, quæ erant in limbo orare. 32
Dubium. Quæ ergo erat differentia inter ipsos & sanctos in patria modò pro viatoribus orantes. ibid.
Nona diffi. Vtrum demones, & damnati orare possint. ib.
Decima diffi. Vtrum brutis animalibus, & reliquis creaturis, in animatis orare conueniat. 33

Questio VII. Qui nam sunt à nobis orandi. ibidem.

Prima diffi. Vtrum Deus sit à nobis orandus. 34
Secūda diffi. Sit ne solus Deus orandus. ibid.
Tertia diffi. Potest ne diuina essentia orari. ibid.
Quarta diffi. An conueniat, vt singulas personas separatim oremus. ibid.
Quinta diffi. Cur in collectis in fine dicitur per Dominū nostrum Iesum Christum, & non per Dominum patrem, vel per Dominum Spiritum Sanctum. 35
Sexta diffi. Cur multo plures sunt collectæ, quæ ad patrē, quàm quæ ad filium referuntur, & in fine illarū per Dominum nostrum IESUM Christum collocatur. ibid.
Septima diffi. Vtrum sancti, qui in cælis regnant, sint orandi. 37
Octava diffi. Vtrū animæ existentes in purgatorio sint orandæ, vt pro nobis orent. 38
Nona diffi. Vtrum iusti, qui sunt in via, sint à nobis orandi. ibid.

Quest. VIII. Pro quibus est à nobis orandum. 39
Prima diffi. Vtrum conueniat unicuique viatorum pro se orare. ibid.
Secunda diffi. An debeamus pro alijs orare. ibi.
Tertia diffi. An sit pro inimicis orandum. ibi.
Quarta diffi. An pro peccatoribus incorrigibilibus, & in Spiritum Sanctum peccantibus sit orandum. 40
Quinta diffi. Vtrum prælati pro suis subditis debeant orare. 41
Sexta difficul. Vtrum profint defunctis viuorum orationes? ibid.
Septima diffi. Vtrum sit pro demonibus & damnatis orandum, &c. ibid.
Octava difficultat. An sit pro sanctis orandum? ibid.

Questio IX. De iis que in oratione sunt à Deo petenda? ibi.

Prima difficul. Que nam sunt primo petenda? 42
Secunda difficultat. Licet ne in oratione petere, vt malum pœnæ proximo eueniat? 43
Tertia difficul. An liceat petere à Deo adiutorium in malum culpæ? 44

I N D E X.

Quarta diffic. Est ne aliquid à Deo determinatæ petendum? ibid.

Quinta diffic. Quæ oratione vocali petuntur debent ne semper voce exprimi? 45.

¶ *Quest. X. De horis Canonicis.* 46.

Prima diff. An clerici sacris initiati, teneantur ad horas Canonicas persoluendas? ibi.

Secunda diffic. Qui nam sunt per sacris initiatos intelligendi? ibid.

Tertia diffic. Quot nam sunt numero horæ Canonicæ? 47.

Quarta diffi. An peccent, qui 7. horas, vel aliquot illarum, singulis diebus non persolunt? 48.

Quinta diffi. Qui omittit septem horas vno die, quot peccata committet? 48.

Sexta diffic. An in Ecclesia septem horarum institutio sit antiqua? 49.

Septima diffi. An fuerint semper determinata tempora ad horas psalendas. 50.

Octava diffic. Licebit ne stata tempora horarum Canonicarum mutare? ibid.

Nona diffi. Peccat ne, qui ordinem horarum transponit. 51.

Decima diffic. Peccat ne, qui pro arbitrio, mutat officium. ibid.

Vndecima diffic. Debet ne esse determinatus, & destinatus locus ad dictas horas psalendas? 52.

Duodecima diffic. Conueniat

ne Ecclesiæ decori, vt horæ Canonicae, psalmi, & hymni alto cantu psallantur? ibi.

F L O R E S.

Tractatus de ieiunio. 53

Questio. I. De definitione, & qualitate Ieiunij. ibid.

Prima difficul. Est ne tale ieiunium bonum? 56.

Secunda diffi. Est ne ieiunium ab intrinseco bonum, & laudabile? ibid.

Tertia dif. Est ne bonum simpliciter, & principale? 57.

Quarta diffic. Est ne virtus, an virtutis actus? ibid.

Quinta diffic. Ieiunium cuius virtutis est actus? ibid.

Sexta diffic. Ieiunium potest ne esse multarum virtutum actus? 58.

Quest. I I. Ieiunium est ne vile, & efficax? ibidem.

Prima diffic. Sit ne ieiunium meritorium? 59.

Secunda diffic. Ieiunium est ne satisfactorium? ibid.

Tertia diffic. Vtrum ieiunium iniunctum à sacerdote sit satisfactorium? ibid.

Quarta dif. Vtrum ieiunium indictum ab Ecclesia sit satisfactorium? ibid.

Quinta dif. An ieiunium assumptum sit satisfactorium? 60.

Sexta difficul. Ieiunium factum in peccato mortali est ne alicuius virtutis & efficacitæ? ibid.

¶ *Questio. I I I. De institutione Ieiunij* ibidem.

- Prima diffic.** Ieiunium in genere convenienter ne institutum fuit. 61
- Secunda diffic.** An sit quadragesimale ieiunium ab ecclesia institutum? *ibid.*
- Tertia diffic.** Quando quadragesimale ieiunium fuit institutum? 62
- Quarta diffic.** Debit ne tale ieiunium tempore gratiæ institui? *ibid.*
- Quinta diffic.** Debit ne institui vt certis temporibus, & nō semper exerceretur? *ibi.*
- Sexta diffic.** Vtrū quadragesimale ieiunium debuit tempore veris institui? *ibid.*
- Septima diffic.** Debit ne esse numerus dierum dicti ieiunij quadragenarius. 63
- Dubium I.** Cur fuerunt ieiunia quatuor temporum instituta. *ibid.*
- Dubium II.** Sunt ne hæc ieiunia meroris, an exultationis. *ibid.*
- Dubium III.** Cur feria 4. & 6. & sabbatho fuerunt instituta. *ibid.*
- Quest. IIII.** Vtrū ieiunium sit sub præcepto obligante ad mortale. 64
- Prima diffic.** Quibus diebus est ieiunium ecclesiasticum sub præcepto. *ibid.*
- Secunda difficul.** Est ne aliis diebus præter iam dictos sub præcepto ieiunandum. 65
- Tertia diffic.** Est ne licitum diebus Dominicis ieiunare. 66
- Dubium I.** Licet ne prædictos ieiunij dies anteponeere, vel postponere. *ibid.*
- Dubium II.** Qui proposuit nō ieiunare in quadragesima, ad quid tenebitur. 67
- Dubium III.** Quid, si vouit eo die comedere oua, poterit in die Natalis carnes māducare. *ibid.*
- Quarta diffic.** An, cessante omni lege positua, teneantur homines ad ieiunium sola lege naturali. 68
- Quinta diffic.** Obligat ne aliquando sub mortali naturæ ieiunium. *ibid.*
- Quest. V.** An obligatio præcepti ieiunandi aliquo modo tolli possit. 70
- Prima diffic.** An per consuetudinem ieiunij obligatio dissoluatur. *ibid.*

De dispensatione.

- Secunda difficul.** Vtrū summus Pontifex possit dispensare in lege ieiunij, vt aliquis ab eius obseruantia liberetur. 71
- Tertia diffic.** An inferiores prælati simpliciter in ieiunio dispensare possint. 72
- Quarta diffi.** An quilibet prælatus cum suis subditis in ieiunio dispensare possit. 73
- Dubium I.** Poterit ne aliquis propria authoritate causa interueniente ieiunium dimittere. 74
- Dubium II.** An qui die, quo ieiunant, se ad luxuriam siue naturali conditione, siue ex

- vicio procliuiores sentiunt
an etiam qui natura, &c. à
ieiunio sint de obligati.
ibidem
- Dubium. III. Quid de dispen-
satione ieiunij ex voto, vel
ex pœnitentia iniuncti. 75
- Quæstio V^a I. De iis, quæ ad obser-
uantiam præcepti de ieiunio Ec-
clesiastico tenentur. ibid.*
- Prima diffic. An iusti ad præ-
ceptum ieiunij teneantur.
ibidem.
- Secunda diffic. An pueri præ-
cepto ieiunij Ecclesiastici
teneantur. 76
- Tertia diffic. Qua ætate iei-
unij præcepto astringuntur.
ibidem
- Quarta diffic. Qui infra istam
ætatem vouit ieiunare te-
nebitur ad ieiunij obseruan-
tiam. 77
- Quinta diffic. Religiosi nostri
Seraphici ordinis erunt ne
vi præcepti & regulæ infra
istam, ætatem ad ieiunium
obligati. 78
- Sexta difficul. Vtrùm senes ad
ieiunium teneantur. ibid.
- Septima diffi. Prægnantes fœ-
minæ tenentur ne ieiunium
Ecclesiasticum seruari. 79
- Octaua diffic. Vtrùm infirmi
& debiles ieiunij præcepto
obligentur. 80
- Nona diffic. Vtrùm pauperes
ieiunare teneantur. ibid.
- Decima difficul. An propter
laborem homines à præ-
cepto ieiunij excusentur.
81
- Dubium I. Laborantes in die
festo si est dies ieiunij an
teneantur illo die ieiunare.
ibidem
- Dubium II. Quid si aliquis
nolit conducere operarios,
nisi ieiunium frangant. 82
- Dubium III. Peccabunt ne,
cōducentes operarios, quos
probabiliter credunt non
ieiunaturo. ibid.
- Dubium. IIII. Debent ne
conductores inquirere eo-
rum necessitatem. ibid.
- Vndecima diffi. Vtrùm pere-
grini teneantur ieiunare.
ibidem
- Dubium V. Tenentur ne cur-
sores ieiunij præceptum ob-
seruare. 83
- Duodecima diffic. Exercentes
opera suo statui vtilissima,
& maxime conuenientia te-
nentur ne ieiunare. 84
- Decima tertia diffi. An pieta-
tis opera exercentes præce-
pto ieiunij compræhendan-
tur. 85
- Decimaquarta diffi. Exercentes
opera etiam publica, quo-
rum non apparet necessitas,
aut insignis vtilitas tene-
bitur ad præceptum iei-
unij. 86
- Decimaquinta difficul. Præ-
textu vtilitatis spiritualis,
quam vnusquisque percipit
ex priuatis exercitiis licebit
ieiunia omitttere. 86
- Decimasexta diffi. Exercen-
tes

I N D E X.

- res officia ad rationalem vitam necessaria teneantur ne ieiunare. 87
- Dubium VI. Vtrum propter laborem rei indifferenti, vel illicitæ impensum, liberentur aliquando laborantes à præcepto ieiunij. 88
- Questio VII. An cooperantes iis, qui ieiunia frangunt, mortaliter peccent.* 89
- Prima difficul. Prælati Ecclesiastici tenentur ne dare operam, vt ieiunia seruentur, ne tacendo consentire videantur. 90
- Secunda difficulta. Ad quid tenetur pater familias circa obseruantiam ieiuniorum à suis domesticis seruandam, ne peccent. ibid.
- Tertia difficulta. An cooperentur peccato non ieiunantium institores publici. 91
- Quarta diffic. An peccent inuitantes ad comedendum volentes ieiunare. 92
- Quinta diffic. Ministri, qui assistunt dominis ieiunia frangentibus cooperantur ne illorum peccatis. 93
- Quest. VIII. An sine peccato possit quis per ieiunium vitam minuere.* ibid.
- Difficulta. Possunt ne prælati tam accerba ieiunia subditis imponere, qualia ipsi, vt dictum est, possunt suæ sponte assumere. 95
- Questio. IX. De modo ieiunandi?* 97
- Art. r. An conuenienter fuerit abstinentia à cibo ab Ecclesia imposta. ibid.
- Prima diffic. A quibus cibis tempore ieiunij est abstinentum. ibid.
- Secunda diffic. An fuerit conuenienter abstinentia à carnibus, ieiunantibus imposta. 98
- Tertia diffic. An magis abstinentum sit à quanto, vel à qualis. 99
- Dubium I. An dubites diebus ieiunij teneantur cibis pauperum vesci. 100
- Quarta diffic. Licebit ne aliquando diebus quadragesimæ carnibus vesci. 101
- Quinta diffic. Qui à ieiunio iusta causa interueniente est liber, & potest sustentari escis ieiunio congruentibus, poterit ne ouis & lacticiis vesci. ibid.
- Sexta diffic. Cui licet in diebus ieiunij vesci carne, ouis, lacticiis, integrum ne etiam erit piscibus, & oleribus vti. 102
- Septima diffic. An diebus Dominicis quadragesimæ sine bulla, vel alia concessione liceat ouis & lacticiis vesci. ibid.
- Dubium

- Dubium II.** Quid, de illis qui voverunt ieiunare quadragesimam? 103
- Octava difficul.** Carnes die Sabbathi comedere est ne mortale peccatum? *ibid.*
- Dubium III.** Qui in sua patria carnes die sabbathi comedebat vbi hoc non est consuetum, poterit illis vesci. 104
- Nona diffic.** Illi cui integrum est in die ieiunij carnes comedere erit ne liber à ieiunio omnino. *ibid.*
- Dubium IIII.** An qui virtute bullæ in quadragesima vescitur ovis, vel carnibus satisfaciat præcepto ieiunij seruando alias ieiunij circunstantias. 105
- Dubium V.** Quando in iubileo ponitur ieiunium trium dierum poterunt habentes bullam lucrari indulgentias ieiunando cum ovis & lacticiis, sicut in quadragesima. *ibid.*
- Att. II.** An sit de necessitate ieiunij vnica comestio. 106
- Prima diffi.** Vtrum cibi quantitate in vnica comestione ieiunium soluatur. 107
- Secunda difficult.** An potus frangat ieiunij Ecclesiæ præceptum. 108
- Tertia diffi.** An vsus comestibilium per modum medicinæ frangat Ecclesiæ ieiunium. *ibid.*
- Quarta diffi.** An per vespertinam collationem Ecclesiæ ieiunium frangatur. 109
- Dubium I.** In vigilia natiuitatis Domini potest ne fieri collatio sine violatione ieiunij cū quacunque quantitate fructuum? 110
- Dubium II.** Qui semel collationem fecit & rogatus ab amico iterum facit collationem frangit ne ieiunium. *ibid.*
- Quinta difficul.** Integrum ne erit, hora prandij consueta collationem sumere, & prandium in vespera differre. 111
- Dubium III.** Qui mane comedit die ieiunij tenetur illo die ieiunare. *ibid.*
- Sexta diffi.** An qui pluries in die ieiunij comedunt, toties peccent, quoties vltra semel comedunt. 112
- Dubium IIII.** Cur quoties caro in die ieiunij comeditur, peccatur, & non quoties pisces comeduntur? 113
- Artic. III.** Vtrum debeat esse determinata hora comedendi in die ieiunij. *ibidem*
- Prima difficul.** Vtrum hora nona conuenienter ieiunantibus assignetur? *ibid.*
- Dubium I.** Vtrum frangant ieiunium, qui ante dictas vespertas in quadragesima, vel in alijs diebus ieiunij ante recitatam nonam comedunt. 115
- Secunda difficul.** An refectio disse

differēda in die ieiunij quo
usque homo per esuriem,
aut naturæ defectum affli-
gatur. *ibid.*

FLORES

Tractatus de eleemosyna. 116

Quæstio I. Quid, & quatu-
plex est eleemosyna. *ibid.*

Prima difficul. Cuius virtutis
eleemosyna est actus. 118

Secunda diffic. Potest ne esse
aliarū virtutum actus. *ibid.*

Tertia diffic. Estne eleemosy-
na spiritualis, præstantior,
quam corporalis. 119

Quæstio II. De utilitate, & effi-
cacia eleemosynę. 120

Prima diffic. An eleemosyna
sit utilis. *ibid.*

Secunda diffi. Estne utilis exi-
stēti in mortali, & mortuis,
qui sunt in purgatorio, &
damnatis. 121

Tertia diffic. Eleemosyna est
ne efficax ad comparādum
gratię & glorię augmentū.
ibid.

Quarta diffic. Quæ nam sunt
circumstantiæ, quæ ad supra
dictum effectum desideran-
tur. *ibid.*

Quinta diffic. Est ne eleemosy-
na abundanter faciēda.
122.

Sexta difficul. An eleemosy-
na parua cum magna cha-
ritate sit magis meritoria,
quam eleemosyna magna
cum minore charitate. 123

Septima difficul. Monachi, &

moniales, & pauperes pri-
uantur ne merito istarum
eleemosynarum? 124

Octava difficul. An eleemosy-
na sit efficax ad satisfa-
ciendum pro peccatis?
125

Nona difficul. An qui pau-
peri extremam necessita-
tem patienti eleemosynam
tribuit, pro peccatis satisfa-
ciat? *ibid.*

Decima diffic. An eleemosy-
na corporalis habeat effe-
ctum spiritualem? 126

Vndecima difficul. An elec-
mosyna habeat efficaciam
ad remittēda peccata &
conferēdam gratiam, eo
modo quo sacramenta.
ibidem.

Quæstio III. De necessitate di-
stribuēdi eleemosynam. 128

Prima difficul. An eleemosyna
sit sub præcepto? 129

Secunda diffic. Quando hoc
præceptum obligat sub rea-
tu mortalis peccati. *ibid.*

Dubium I. Quid, si sint duo
in extrema necessitate po-
siti, & non potest aliquis
subuenire nisi vni tantum,
tenebitur ne illi soli, aut v-
trique. *ibid.*

Tertia difficul. An qui habent
tantum necessaria naturæ,
& status, teneantur neces-
sitate extrema oppresso sub-
uenire. 131

Quarta difficul. An tenea-
tur

eur aliquis expendere patrimonio epulētissimum, & ducatum & aliam maximam dignitatem? *ibid.*

Quinta difficulta. Diues non subueniens extremè laboranti, tenebitur restituere damna, quæ ad mortem illius subsequuntur. 132

Sexta difficulta. An de superfluis naturæ, & statui teneatur, qui illa habet, sub pœna peccati mortalis eleemosynam facere, etsi pauperes non sint in extrema necessitate. 133

Septima difficulta. Quando aliquis tenetur ex præcepto facere eleemosynam, ad implebit præceptum accomodando, vel mutuando, siue vendendo. 135

Questio IIII. Qui tenentur eleemosynam facere? 136

Prima difficul. An teneantur Episcopi bona sua pauperibus magis, quàm seculares, elargiri. *ibid.*

Dubium I. Quid, de clericis dicendum. 137

Secunda diffic. Poterunt Abbates de communibus per viam eleemosynæ aliquid dare. *ibid.*

Tertia diffic. Potest ne capitulum de bonis communibus eleemosynas facere. *ibid.*

Quarta diffic. Vtrum religiosi possint, teneanturque facere eleemosynam. 138

Quinta diffic. An mulier habens virum possit eleemo-

synam facere. 139

Sexta diffi. Filius familias tenetur ne eleemosynam dare. 141

Septima diffi. Serui, famuli, & ancillæ possunt ne de rebus dominorum eleemosynas facere. 142

Dubium II. Cur poterit filius, vt supra diximus cū iis careat. *ibid.*

Dubium III. Qui habet pecuniam, apud se depositam, potest ne ex illa eleemosynam facere. 143

Questio V. De quibus est eleemosyna facienda. *ibid.*

Prima diffic. De bonis alienis potest ne fieri eleemosyna. *ibidem*

Secunda diffic. Vtrum possit aliquis propria, & sufficientia bona habens de bonis alterius diuitis accipere, &c. 144

Tertia diffic. Vtrum de bonis communibus possit fieri eleemosyna. *ibid.*

Questio VI. Potest ne fieri eleemosyna de rebus turpiter, aut illicitè acquisitis? *ibid.*

Prima diffi. De rebus iniuste acquisitis primi, vel secundi generis potest ne fieri eleemosyna. 145

Secunda diffic. De rebus tertij generis potest ne fieri eleemosyna. 146

Tertia difficult. Potest ne Ecclesia accipere oblationem à mere

à meretrice. *ibid.*
 Dubium I. Quamobrem in
 in usura non transfertur do-
 minium, sicut in meretricio

147
Questio VII. Quo ordine &
 quibus est eleemosyna tri-
 buenda. *ibid.*

Prima diffic. Quo ordine est
 facienda eleemosyna? *ibi-*
dem

Secundadiff. Quibus est elee-
 mosyna largienda? 148

Tertia diffic. An possit aliquis
 sibi ipsi eleemosynam face-
 re? *ibid.*

Quarta diffic. Est ne elee-
 mosyna malis pauperibus dan-
 da? 149

Quinta difficultat. Est ne vita
 pauperibus exploranda, vt
 discretionem in eleemosy-
 na illis eroganda habea-
 mus? 150

Sexta diffic. Si bonis, & malis
 indifferenter subuenire non
 possumus, tenemur ne bo-
 nos præferre? 151

Questio VIII. An elee-
 mosyna sit danda sanis, qui
 possunt labore manuum sibi
 necessaria acquirere? *ibi-*
dem

Prima difficul. An sit necessa-
 rium homini sano, & ro-
 busto, manualiter, seu cor-
 poraliter, vel, sub præcepto
 ad victum acquirendum la-
 borare? *ibid.*

Secunda difficul. Vtrùm lici-
 tum, & meritorium sit, di-
 uitias propter Christum re-
 linquere? 154

Tertia difficultat. Vtrùm sit
 actus perfectionis euan-
 gelicæ omnia propter Chri-
 stum relinquere? 155

Quarta difficultat. An sit a-
 ctus perfectionis omnia
 propter Christum in com-
 muni, & in particulari re-
 linquere? *ibidem*

Quinta difficultat. Vtrùm qui
 ita in communi, & in par-
 ticulari, omnia relinquunt,
 exponant se periculo mor-
 tis propter famem, & Deum
 tentent? 156

Sexta difficultat. Vtrùm talis
 renunciatio in communi,
 & in particulari, sit contra
 euangelium? 157

Questio IX. De mendica-
 te. 158

Prima difficultat. Vtrùm
 mendicare pro Christo, &
 de quotidianis eleemosy-
 nis viuere sit licitum? *ibi-*
dem

Secunda difficultat. An sit me-
 ritorium mendicare? *ibi-*
dem

Tertia difficultat. An sit men-
 dicare perfectionis euan-
 gelicæ opus, & super ero-
 gationis? 159

Quarta difficultat. Monachi
 desistentes ab actibus reli-
 giosis, peccant ne mortali-
 ter vtendo eleemosynis, &
 bonis suo monasterio con-
 cessis? 160

Quinta difficultat. Tene-
 bustur ne isti ad restitutio-
 nem? *ibid.*

Sexta

I N D E X.

Sexta diffic. Vtrùm perfectius sit simul dare omnia pro Christo, & postea medicare, vel retinere ad suam, & pauperum sustentationem paulatim sibi, & pauperibus dispensanda. 161

Septima diffic. An liceat diuiti aliquando mendicare. *ibid.*

Octaua diffi. An qui ficta paupertate eleemosynam mendicando acquirit, peccet, & ad restitutionem teneatur.

162

Nona difficul. Quando vere pauper est, si ad eleemosynam extrahendam ab aliquo fingat se esse eius consanguineum, tenebitur ne restituere. *ibid.*

Decima difficul. An Christus summam habuerit paupertatem. *ibid.*

Vndecima diffic. Vtrùm Christus mendicauerit. 163.

F I N I S.

